No. 31. Karma Prakriti with Commentary
(257 Leaves)

LIBRARY OF THE BOMBAY BRANCH OF THE ROYAL ASIATIC SOCIETY

कर्मप॥
टी० १

॥ऐँ॥ नमो वीतरागाय। प्रणम्य कर्मद्रुमचक्रनेमिं जिनं महत्सुराधीशमरिष्टनेमिं। कर्मप्रकृत्याः
कियतां पदानां सुखावबोधाय करोमि टीकां॥ अयं गुणः हि लिङ्गतः समवायादसदादिवदन्तो
दकिंचित् उपाधिसंपर्कवशाद्विशेषेणालोक्यते यथा स्फटिकोपलस्य। इह शिष्टाः क्वचिदिष्टव-
स्तुनि प्रवर्त्तमानाः सन्त इष्टदेवतानमस्कारपुरस्सरमेव प्रवर्त्तन्ते तदाचार्योऽपि शिष्ट इति शिष्ट-
समयपरिपालनाय तथा श्रेयांसि बहुवि। घ्नानि भवन्ति उक्तं च श्रेयांसि बहुविघ्नानि भवन्ति म-
हतामपि अश्रेयसि प्रवृत्तानां क्वापि यान्ति। विनायका इति इदं च प्रकरणं सम्यग्ज्ञानादे-
र्हेतुत्वात् श्रेयोभूतमतो मा भूदत्र विघ्न इति विघ्नविनाशकोपशान्तये इष्टदेवतान-
मस्कारं तथा चाप्रेक्षापूर्वकारिणः क्वचि दपि प्रयोजनादिविरहे न प्रवर्त्तन्त इति प्रेक्षावतां
प्रवृत्त्यर्थं प्रयोजनादिकं च प्रतिपादयितुं सूत्रकार इदमाह॥ सिद्धं सिद्धत्थसुयं वंदिय निद्धो-
य सव्वकम्ममलं कम्मट्ठगस्स [illegible] करणं अट्ठुदयसंताणि वोच्छामि॥ इह पूर्वार्द्धेन इष्टदेवता-
नमस्कारस्याभिधानेनोत्तरार्द्धेन तु प्रयोजनादीनां तत्रासितं बद्धं ध्मातं तस्मात्कृतमष्टप्रकारं कर्म ये-
न स सिद्धः षिधादश [illegible] दिष्टमपुनिवृत्तिया याकृतः सादन्त्यपामिमिह्मपाऽथवा तं वंदि- १
त्वेति क्रियायोगः सर्वनामतापि कश्चित्स्यविद्यासिद्धादिर्वा सिद्ध इति लोकप्रतीतस्तस्य

व्यवच्छेदार्थं यथाख्यातार्थस्यैव कामवविशेषणमाह निर्धौतसर्वकर्ममलं नितरामत्यन्तं धौतं क्षालितं।
सम्यग्दर्शनज्ञानचारित्रतपःसलिलप्रक्षालनापगमितसर्वपापकर्मवाष्टप्रकारं तदेव मालिन्यहेतु-
त्वात् मल इव मलो येन स निर्धौतसर्वकर्ममलः अनेनानादिशुद्धत्वं सदाशिववादप्रतिक्षेपश्चाविदितो
द्रष्टव्यः। विशेष्यमाह सिद्धार्थसुतं सिद्धार्थस्य सिद्धार्थनरेन्द्रस्य सुतमपत्यं वर्द्धमानमित्यर्थः। अनेन नाग-
नरामराधिपपूज्यत्वादिगुणसंपत्प्रकर्षमाह। अथ वा सिद्धमिति विशेष्यं सिद्धार्थसुतमिति विशेषणं।
तत्र सिद्धार्थं सिद्धप्रयोजनं संसारविस्तारणं। स्पष्टत्वाद्वाच्यत्वाद्वा सांगं यस्यास्तत्सिद्धार्थं।
कृतत्वं ज्ञानेन कृतस्य संसारनिस्तारणं। एतद्विकल्पसामर्थ्यमावेद्यते सिद्धार्थाः।
र्थाः सिद्धप्रयोजना मोक्षप्राप्तिलाभात्तेन इत्युक्ताः शिष्या गणधरादयस्तस्य सिद्धार्थः।
सुतः तं ज्ञानेन लगवता संततैरपि विशिष्टफ लानि गच्छत् क्रमाविदयति अतः पुनर्भगवान्
प्रेक्षावतां प्रणमार्हः तं इत्थं स्तुतं वंदित्वा किमित्याह वक्ष्यामि प्रतिपादयिष्यामि कर्माष्टकस्य बंध-
संक्रमादिहेतुरूतं करणाष्टकं उदयसत्ताचतत्र कर्माष्टकं ज्ञानावरणदर्शनावरणवेदनीय-
मोहनीयायुर्नामगोत्रान्तरायरूपं एतच्चाप्यप्रपंचसंग्रहादौ सप्रपंचमभिहितमिति नेह वक्ष्यते
किंचित्तु गुणाय धारणाय नमस्कारमादिकारणेऽस्मिन्नाम योगोज्ञाय रूपाणामष्टकं करण
Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

कर्मप्र टी
२

णा इहकर्मबंधनादिविवक्षमाणं तथा कर्मपुद्गलानां यथास्थितिबद्धानामबाधाकालक्षयेणापवर्तनादि।
करणविशेषात्तावदुदयसमयप्राप्तानामुदयनमुदयः। तथा सर्वकर्मपुद्गलानां बंधसंक्रमास्या।
लब्धात्मलाभानां निर्जरणसंक्रमकृतस्वरूपप्रच्युत्यभावे सति सद्भावः सत्ता। इह करणाष्टकोदय।
सत्ताख्यनिबंधः। तत्परिज्ञानार्थमावरणमनंतरंचयाज्ञंतत्राचार्यस्यचनंतरंचयोजनंपरात्परंपरं।
राश्याज्ञनंतत्तायाश्चिंतिताद्यस्यावाप्तिः संबं धप्रतिपादनायप्रस्तावलक्षणः। तथाहिबंधनस्या
प्रवेशकरणमुपायः। तत्परिज्ञानायपुनरपि तिनत्रयायामादेशातिदेशादिनियायाम्प्रमतः॥
करणाष्टकमतिविस्तरादव बंधणसं कमणुव्वट्टणायअववट्टणाउदीरणया॥
र्यद्व उवसामणा निहत्ती उ निकायणा च त्तिकरणाइं इहकरणशब्दस्य संप्रतिमा। ना
धिकरणात्रिप्रकारस्त्यकं करणशब्दार्थात्। संबंधनीयः। तद्यथा बंधनकरणं संक्रमकरणमि॥
त्यादि तत्र बंधननामकर्मपुद्गलानां जीवप्रदेशैः सह वह्न्ययःपिंडवदन्योन्यानुगमः। संक्रमः प्रकृ।
तिस्थित्यनुभागप्रदेशानामन्यकर्मरूपतया स्थितानामन्यकर्मस्वरूपेण व्यवस्थापनं स्थित्यनुभा
गयोर्दीर्घकरणमुद्वर्तना तयोरेव ह्रस्वीकरणमपवर्तना कर्मपुद्गलानामकालप्राप्तानामुदयाव २
लिकायां प्रवेशनमुदीरणा कर्मपुद्गलानामुदयोदीरणानिधत्तिनिकाचनाकरणायोग्यत्वेन व्यव
र्यत

स्थापनमुपशामना। उद्वर्तनापवर्तनाव्यतिरिक्तशेषकरणायोग्यत्वेन स्थापनं निधत्तिः। समस्तकरणा।
योग्यत्वेन व्यवस्थापनं निकाचना। उक्तस्वरूपबंधादिनिबंधनं तत्र जीववीर्यविशेषो बंधनादी
करणानि। तथा च कृत्स्नशिक्षा वा तथाहि बध्यते अष्टप्रकारं कर्म येन तद्बंधनं संक्रम्यते अन्यत्र
दिरूपतया व्यवस्थाप्यते येन तत्संक्रमणं उद्वर्त्यते प्राबल्येन प्रवृत्ता क्रियते स्थित्यादि यया जीव
वीर्यविशेषपरिणत्या सा उद्वर्तना। अपवर्त्य ते ह्रस्वीक्रि[illegible]यते स्थित्यादि यया।
सा अपवर्तना। अनुदयप्राप्तं सत्कर्म उदा। लिकायां दीयते उदयावलिकायां प्रवेश्यते य
या सा उदीरणा। उपशाम्यते उदयो दीरणा निधत्ति निकाचनाकरणायोग्यत्वेन ध
व्यवस्थाप्यते कर्म यया सा उपशामना। नि धीयते उद्वर्तनापवर्तनावर्जकरणायोग्य॥
त्वेन व्यवस्थाप्यते यया सा निधत्तिः। प्राकृत। रादिवाद्व्युत्पत्तिनिधत्तिः। तथा करणं बंधान्नितरां
कच्यते स्थाप्यते अवबंधमाद्याति कर्म जीव प्रदेशाविधर्मे श्लिष्टाध्यवसायपरिणतस्य तत्वेन उक्तं जी
वप्रवनबाउत्कृष्टाल्पनसवनानततः प्रायाकृत्यापापारणिक्र ताता निकाच्यते अवस्थाप्य तयाव्यव य
स्थाप्यते कर्म जीवेन यया सा निकाचना अथवा कचबंधने इति वोरादिका प्रस्तिः तातानिकाच्य
ते अवश्यवेद्यतया निबध्यते यया कर्म सा निकाचना जीववीर्यविशेषपरिणतिः। चः समुच्चये इ।

तिपरिसमाप्तौ एतावंत्येव करणानि नाधिकानि करणानि चामूनि जीववीर्यविशेषरूपाणि ।
ति अथ प्रसंगतो वीर्यमेव प्ररूपयति ॥ विरियंतरायदेसक्खएण सव्वक्खएण वा लद्धी । अभिसंधि- य
जमियरं वा तत्तो विरियं सलेसस्स ॥ वीर्यान्तरायस्य देशक्षयेण छद्मस्थानां सर्वक्षयेण केवलिनां ।
तस्याश्च वीर्यलब्धेः सकाशात् तदुपजायमानं वीर्यं सलेस्यस्यापि भवति अलेस्यस्यापि केवलि-
नः सिद्धस्य च अलेस्यवीर्येणाधिकार इति तदेवोपदर्शयति अभिसंधिजमियरं वा तत्तो विरियं
सलेसस्स तत्तस्याः क्षायिक्याः क्षायोपशमिक्या वा वीर्यलब्धेः सकाशात् सले-
श्यस्य वीर्यमभिसंधिजमितरद्वा भवति तत्र यत् बुद्धिपूर्वकं धावनवल्गनादिक्रि-
यासु नियुज्यते तदभिसंधिजं इतरत्तु अनभिसंधिजं यत् भुक्तस्याहारस्य धातुमलरूप-
परिणामापादनकारणं एकेंद्रियाणां वा तत्तत्क्रियानिबंधनं एतच्चाभिसंधिजमनभिसंधिजं
वा वीर्यं सर्वं सूक्ष्मबादरपरिस्पंदरूपक्रियासहितं योगसंज्ञमाप्नुते तदेव एकाधि-
कानि नामान्याह जोगो विरियं थामो उच्छाह परक्कमो तहा चेट्ठा सत्ती सामत्थं चिय जोगस्स हवंति ३
पज्जाया इति सुगमं नवरं योगो वा योगस्य परिणामादिहेतुत्वात् ... ।
... कारणं च प्रतिपादयति ... परिणामालंबणगहणसाहणं तेण लद्धनामतिगं कत्

ज्ञात्वा ... परिणमनं परिणामः । ग्रहणं ततः पुद्गलानां परिणामापादनमित्यर्थः ।
आलंबनं इति अवलंबनं तावत् इति ग्रहणं तत्साधनं साध्यतेऽनेनेति साधनं योगसंज्ञं वी-
र्यं करणमित्यर्थः तथाहि तेन विशेषेण वीर्येण योगसंज्ञकेन औदारिकादिशरीरप्रायोग्यान् पुद्गलान् ग्र-
हणाति गृहीत्वा च औदारिकादिरूपतया परिणमयति तथा प्राणापानभाषामनःप्रायोग्यान् पुद्ग-
लान् प्रथमतो गृह्णाति गृहीत्वा च प्राणापानादिरूपतया परिणमयति परिणमय्य च तन्निसर्गहेतुसामर्थ्य-
विशेषसिद्धये तानेव पुद्गलानवलंबते यथा मंदशक्तिः कश्चिन्नगरपरिभ्रमणाय यष्टिमव-
ष्टभते तावता जातसामर्थ्यविशेषः सन् ततः प्राणापानादिपुद्गलान् विसृजतीति परिणा-
मालंबनग्रहणसाधनं वीर्यं तेन च वीर्येण योगसंज्ञकेन मनोवाक्कायोपष्टंभाज्जायमा-
नेन लब्धनामानि त्रीणि तथाहि मनोयोगो वाग्योगः काययोग इति तत्र मनसा करणेन येन
योगो मनोयोगः वाचा योगो वाग्योगः कायेन योगः काययोगः स्यादेतत् मा भवतु जीवस्य वा-
चा ... लब्धिनापि किमिति केचिन्नात्मा ... तस्मात् कथमेतदेवं विशे-
षेण वीर्यस्य उपलब्धत इत्यत्राह कायाद्यादि यद्यपि तत्कार्यं त्रयाणामपि । अत्र मनसश्चाम ॥
अत इत्यामात्विति ... कार्यतयाम ... कार्यस्याम ... नानि ... ।

कं०प्र०टी०
४

तथा जीवप्रदेशानामप्यन्योन्यं परस्परं शृंखलावयवानामिव परस्परसंबंधविशेषात्तास्योक्ता।
द्याविषमीकृताः सर्वप्रकृताल्पाल्पतरमात्रावतो विसंस्थूलीकृताः प्रदेशा जीवप्रदेशा येन वीर्येण तत् ॥
करणं। तत्र सामान्याद्यवयवविषमाः करणप्रदेशतया हियमाणा आत्मप्रदेशानां स्वादिगतानां सुत्पाद्य
मानस्पंदितक्रियार्थं नेकद्यातघाघहतत्तरावष्टाः इश्वासानामंसादिगतानां स्वल्पाः इतरस्थानां च
पादादिगतानां स्वल्पतराः अतत्र्यमपि चैतन् अपि चालोष्टादिनाभिघातसमतियद्युपिमर्दप्र-
देशो भवति परमार्थतः तदा तस्मिन्प्रभावे नेपलायते तस्मादपि येषां आत्मप्रदेशानामतिघातकालोष्टादिद्रव्यादेनेक- आ
देशे तेषां तद्यत्तरावदनादशापाणो मंदं। दामंदतरा नामेवापि जीवप्रदेशाः परिस्पंदा
त्मकं वीर्यमुपजायमानं कार्यद्रव्याणामेव शाताकम्भवितप्रहतमात्मसमंदमपरम्भेव च मंदं।
तमंदं भवति एतदेवं जीवप्रदेशानां परस्परसंबं- धविशेषमतिवर्तितानाम्यथा यथा शृंखलावय-
वानां तथाविधे तेषां शृंखलावयवानां परस्परसंबंधविशेषमति एकस्मिन्नवयवे परिस्पंदमाने अपरा-
ण्यवयवाः परिस्पंदंते केवलं कश्चित् शाकलाकमपरस्ताकतरमिति संबंधविशेषात्तावदेकस्मिन्न-
वलंबितान् परस्परावध्यं तान्वित्वन्नेयथायोगाम्... तस्मात्कार्यद्रव्याणामेव जातानां जीवप्रदेशानां प- ४
रस्परं संबंधविशेषतया वीर्ये जीवप्रदेशेषु केषुचित् प्रकृतमल्पमल्पाकमपरेषु अल्पाकतरमिति

वै

बंधनस्य प्रणपजायमानं ज्ञेयमिति तदेवं व्याख्यातं पादं संप्रत्यस्यैव योगस्य व्याख्यानाय उत्कृष्टाद्युत्कृष्टवप-
रिज्ञापनाय प्ररूपणाविकाराणि इमानधिकारानाह ॥ अविभागवग्गफड्डुगअंतरठाणं अणंतरोव-
णिहा। जोगे परंपरवुड्ढि समयजीवप्पबहुगं च ॥ योगे योगविषये प्रथमतोऽविभागप्ररूपणा।
कार्या ततो वर्गणाप्ररूपणा ततः स्पर्धकप्ररूपणा तदनंतरमंतरप्ररूपणा ततः स्थानप्ररूपणा ततो-
ऽनंतरोपनिधया ततः परंपरोपनिधया तदनंतरं वृद्धि- प्ररूपणा ततः समयप्ररूपणा ततो जीवानामल्पब-
हुत्वप्ररूपणेति तत्र यस्यांशस्य प्रज्ञाच्छेद- नाकेन विभागः कर्तुं न शक्यते सोऽविभाग उ-
च्यते किमुक्तं भवति इह जीवस्य वीर्यं। केवलिप्रज्ञाछेदनकेन छिद्यमानं यदा वि-
भागं न प्रयच्छति तदा स अंतिमोऽंशोऽवि- भागः ते चाविभागा एकैकस्मिन् जीवप्रदेशे
यावंतो भवंति तावंतस्तानाह ॥ पन्नाछेयणछिन्ना लोगासंखेज्जगप्पएससमा। अविभागा एक्केक्के होंति सो×
पएसे जहन्नेणं ॥ प्रज्ञाछेदनकेन छिन्नाः संतो ये वीर्यस्याविभागा जातास्ते एकैकस्मिन् जीवप्रदे-
शे विद्यमाना जघन्येनाप्यसंख्येयलोकाकाशप्रदेशप्रमाणा उत्कर्षतोऽप्यसंख्या एव किंतु ॥
तज्जघन्यपदभाविवीर्याविभागापेक्षयाऽसंख्येयगुणा द्रष्टव्याः। उक्ताऽविभागप्ररूपणा संप्रति व-
र्गणाप्ररूपणामाह ॥ जेसिं पएसाण समा अविभागा सव्वतो य थोवतमा। ते वग्गणा जहन्नाऽविभाग॥

×छेयण×५

कर्म०टी० ५

द्विप्रयोपरे॥ विधो जीवप्रदेशानां समासः असंख्या वीर्याविभागा भवंति सर्वतस्तु सर्वस्तोका अपि जीवप्र
देशगतवीर्याविभागास्ताः कतमा ते जीवप्रदेशा घनीकृतलोकासंख्येयप्रतरगतासंख्येय
प्रतरगतप्रदेशराशिप्रमाणाः समुदिता एका वर्गणा सा च जघन्या स्तोकाविभागयुक्तत्वात् अवि
भागाधिकाः परंपरतः इति ततः परा वर्गणा एकैकेनाविभागेनाधिका वक्तव्या तद्यथा जघन्यवर्गणा
तः परा ये जीवप्रदेशा एकेन वीर्याविभाग॥ नाभ्यधिका घनीकृतलोकासंख्येयप्रतरगतसं।
ख्येयप्रतरगतप्रदेशराशिप्रमाणा वर्तंते। तेषां समुदायो द्वितीया वर्गणा ततः परं द्वाभ्यां वी
र्याविभागाभ्यामधिकानां तु क्रमसंख्या॥ कानामेव जीवप्रदेशानां समुदायस्तृतीया
वर्गणा ततोऽपि त्रिभिर्वीर्याविभागैरधि। कानां तावत्संख्याकानामेव जीवप्रदेशानां स
मुदायश्चतुर्थी वर्गणा एवमेकैकवीर्यावि भागवृद्ध्या वर्धमानानां तावतां जीवप्रदेशानां समु
दायरूपा वर्गणा असंख्येया वक्तव्याः ताश्च कियत्य इति तत्प्ररूपणार्थं स्पर्धकप्ररूपणामाह सेढि
असंखियमेत्ता फड्डगमेगं अणंतरा नत्थि जाव असंखा लोगा तो बीयाई य पुव्वसमा इह घनीकृ
तस्य लोकस्य या एकैकप्रदेशपंक्तिरूपा श्रेणिस्तस्याः श्रेणेरसंख्येयतमे भागे यावंत आका। ५
शप्रदेशास्तावन्मात्रास्तावत्प्रमाणा याः प्रागुक्तस्वरूपा वर्गणाः समुदिता एकं स्पर्धकं स्पर्धंत इवात्रो

त्तरवृद्ध्या वर्गणा अत्रेति स्पर्धकं कृत्यल्युटो बहुलमिति वचनादधिकरणे घञ् उक्ता स्पर्धकप्ररूपणा सांप्र
तमंतरप्ररूपणामाह नत्थि अणंतरा न वि इत्यादि आद्यस्पर्धकान्तवर्गणायाः परतो जीवप्रदेशा अनं इत*
तरा न संति किंतु क्रमेण वर्धमाना इत ऊर्ध्वमेकैकवीर्याविभागवृद्ध्या निरंतरं वर्धमाना जीवप्रदेशा न लभ्यंते
किंतु सांतरा एव तथाहि सर्वाद्यस्पर्धकस्य चरमवर्गणायाः परतो जीवप्रदेशा नैकेन वीर्याविभागे
नाधिकाः प्राप्यंते नापि द्वाभ्यां नापि त्रिभिः नापि चतुर्भिर्यावन्नापि संख्येयैः किंत्वसंख्येयैरेवास॥
ख्येयलोकाकाशप्रदेशप्रमाणैरभ्य। धिकाः प्राप्यंते ततस्तेषां समुदायो द्वितीयस्य॥
स्पर्धकस्य प्रथमा वर्गणा तो बीयाई य पुव्व समन्वितानां द्वितीयस्पर्धकस्य प्रथमा वर्गणा ततः प
रतो द्वितीयादया वर्गणा पूर्वसमाः पूर्वस्पर्धकवद्वक्तव्या इत्यर्थः तत्राद्य प्रथमवर्ग।
णायाः परतो जीवप्रदेशानामेकेन वीर्यावि भागेनाधिकानां समुदायो द्वितीया वर्गणा। द्वा।
भ्यां वीर्याविभागाभ्यामधिकानां समुदायस्तृतीया वर्गणा एवं तावद्वाच्यं यावच्छ्रेण्यसंख्येयभा।
गतप्रदेशराशिप्रमाणा वर्गणा भवंति तासां च समुदायो द्वितीयं स्पर्धकं ततः परं पुनरप्येकेन वी
र्याविभागेनाधिका जीवप्रदेशा न लभ्यंते नापि द्वाभ्यां नापि त्रिभिर्यावन्नापि संख्येयैः किंत्वसंख्ये।
यैरेवासंख्येयलोकाकाशप्रदेशप्रमाणैरभ्यधिकाः प्राप्यंते ततस्तेषां समुदायस्तृतीयस्य स्पर्धक

कर्म्मप० ६ स्य प्रथमा वर्गणा ततः एकैकवीर्याविभागवृद्धा द्वितीयादयो वर्गणास्तावद्वाच्या यावच्छ्रेण्यसं-
ख्येयभागगतप्रदेशराशिप्रमाणा भवंति तासां च समुदायः द्वितीयं स्पर्द्धकं एवमसंख्येयानि स्पर्द्ध-
कानि वाच्यानि तदेवं कृता स्पर्द्धकप्ररूपणा संप्रति स्थानप्ररूपणां करोति ॥ सेढिअसंखियमित्ताइं
फड्डगाइं जहन्नयं ठाणं फड्डगपरिवुड्ढि अओ अंगुलभागो असंखतमो । इह यावंति स्पर्द्धकानि श्रे-
ण्यसंख्येयभागगतप्रदेशराशिप्रमाणानि । जघन्यं योगस्थानं भवंति एतदुक्तं सूक्ष्मनिगोदस्य सर्व-
वाल्पवीर्यस्य भवप्रथमसमये वर्त्तमानस्य । स्य प्राप्यादि ततोऽन्यस्य जीवस्याधिकतरवीर्यस्य
यान्यल्पतरवीर्याणि जीवप्रदेशास्तेषां समु- दायः प्रथमा वर्गणा ततः एकैकवीर्याविभागा-
धिकानां समुदायो द्वितीया वर्गणा द्वयोः वीर्याविभागाभ्यामधिकानां समुदायः तृतीया
वर्गणा त्रिभिर्वीर्याविभागैरधिकानां समुदा- यश्चतुर्थी वर्गणा एवं तावद्वाच्या यावच्छ्रेण्यसंख्ये-
यभागगतप्रदेशराशिप्रमाणा भवंति तासां समुदायः प्रथमं स्पर्द्धकं ततः प्राक्तनयोगस्थानप्रदर्शि-
तप्रकारेण द्वितीयादीन्यपि स्पर्द्धकानि वाच्यानि तानि च तावद्वाच्यानि यावच्छ्रेण्यसंख्येयभागगत-
प्रदेशराशिप्रमाणानि भवंति ततस्तेषां समुदायो द्वितीयं योगस्थानं ततोऽन्यस्य जीवस्याधिकतर- ६
वीर्यस्योपदर्शितप्रकारेण तृतीयं योगस्थानं वाच्यं एवमन्यान्यजीवापेक्षया तावद्योगस्थानानि ॥

त्र

नि वाच्यानि यावत्सर्वोत्कृष्टं योगस्थानं भवति इह द्वितीययोगस्थाने प्रथमस्पर्द्धकप्रथमवर्गणायां जी-
वप्रदेशाः प्रथमयोगस्थानचरमस्पर्द्धकचरमवर्गणागतवीर्याविभागापेक्षयाऽसंख्येयैर्वीर्यावि-
भागैरधिकाः प्राप्यन्ते तृतीयेपि योगस्थाने प्रथमस्पर्द्धकप्रथमवर्गणायां जीवप्रदेशा द्वितीययोगस्था-
नचरमस्पर्द्धकचरमवर्गणागतवीर्याविभागापेक्षयाऽसंख्येयैर्वीर्याविभागैरधिकाः प्राप्यंते ए-
वं सर्वेष्वपि द्रष्टव्यानि योगस्थानानि सर्वाणि । एवमपि कियंति भवंतीति चेदुच्यते श्रेण्यसंख्येय-
भागगतप्रदेशराशिप्रमाणानि ननु जीवाना- मनंतत्वात्प्रतिजीवं च योगस्थानस्य प्राप्यमाणत्वा-
दनंतानि योगस्थानानि प्राप्नुवंति ॥ कथमुच्यते श्रेण्यसंख्येयभागगतप्रदेश-
राशिप्रमाणानीति नैष दोषः यत एकैक- स्मिन् योगस्थाने सदृशाः सदृशा वर्त्तमानाः स्थाव-
रजीवा अनंताः प्राप्यंते ततः सर्वजीवापेक्षया पि सर्वाणि योगस्थानानि केवलिप्रज्ञया परिभाव्य-
त मानानि यथोक्तप्रमाणान्येव प्राप्यंते नाधिकानीति कृता स्थानप्ररूपणा संप्रत्यनंतरोपनिधा-
वसरः तत्र उपनिधानमुपनिधा मार्गणा मार्गणमित्यर्थः अनंतरेणोपनिधा अनंतरोप-
निधा अनंतरयोगस्थानमधिकृत्याग्रेतनस्य योगस्थानस्य स्पर्द्धकविषया मार्गणेत्यर्थः तदेवाह फ-
ड्डगत्यादि अत्र प्रथमात् योगस्थानात् द्वितीयादियोगस्थानेषु प्राप्यत्वे स्पर्द्धकानां परिवृद्धिरंगुलस्या

क।प्र।टी। ७

…गाद्दसंख्येयतमः। अंगुलमात्रक्षेत्रम्। किं असंख्येयतमेन भागेन यावन्तः प्रदेशास्तावत्प्रमा
णानि सर्वयोगस्थानगतस्पर्धकानि अधिकानि भवन्ति स्पर्धकप्रमवेलायां … यानि इति वक्तव्यानि इह
प्रथमयोगस्थानगतवर्गणापेक्षया द्वितीययोगस्थानगतवर्गणा … एव सर्वासु … प्र
देशा भवन्ति इह तत्र वर्गणानां प्रदेशानां स्तोकास्तोकतरतया … ततस्ततः … वि
गणवा … स्पर्धकवा …   उपपद्यत एव … योगस्थाने … सर्वस
र्वयोगस्थानगतस्पर्धकापेक्षया स्पर्धकवा।   … तदेव … तरोपनिध
सांप्रतं परंपरोपनिधया … परं   परया उपनिधामार्गणं परंपरोपनिधानां वि
कार्थ इह … असंख्येयतमभागगतेरुपद्दा।   … असंख्येयतमभागानां …
… प्रथमात् योगस्थानात् आरभ्य।   असंख्येयतमेन भागेन यावन्तः … प्रदेशा॥
स्तावन्मात्राणि योगस्थानानि गत्वा गत्वा अतिक्रम्य अतिक्रम्य यत् यत् परं योगस्थानं तत्र सर्वयोगस्था
नापेक्षया स्पर्धकानि द्विगुणानि भवन्ति। एतदुक्तं भवति प्रथमयोगस्थाने यावन्ति स्पर्धकानि भवन्ति ७
तदपेक्षया श्रेण्यसंख्येयभागगतप्रदेशराशिप्रमाणानि योगस्थानानि अतिक्रम्य अनन्तरयोगस्थाने द्वि
गुणानि स्पर्धकानि भवन्ति। ततः पुनरपि तावन्ति योगस्थानानि अपरे तस्माद् वन्ति योगस्थानानि … परस्मिन्

योगस्थाने द्विगुणानि स्पर्धकानि प्राप्यन्ते एवं द्विगुणवृद्धिस्तावद्वाच्या यावदन्तिमं योगस्थानं कियन्ति द्वि
गुणवृद्धिस्थानानि सर्वसर्वयोगस्थानापेक्षया द्विगुणद्विगुणस्पर्धकानि भवन्तीत्यत आह पल्लासंखि
यभागो त्ति सूक्ष्मस्य अद्धापल्योपमस्य असंख्येयतमेन भागेन यावन्तः समयास्तावत्प्रमाणानि द्विगुणवृ
द्धिस्थानानि भवन्ति नाणागुणहाणि ठाणाणि ति नानारूपाणि यानि गुणहानिस्थानानि द्विगुणवृ
द्धिस्थानानि तान्यपि पल्योपमासंख्येयभाग   समयप्रमाणानि भवन्ति तथाहि उत्कृष्टात् योग
स्थानादारभ्य अधोऽधोऽवतरणमतिपद्यते॥   श्रेण्यसंख्येयभागगतप्रदेशराशिप्रमाणानि यो
गस्थानान्यतिक्रम्य यानि भवन्ति तदादिमं अनन्तर   अधस्तनयोगस्थाने … तिमयोगस्थानगत।
स्पर्धकापेक्षया अर्धानि स्पर्धकानि प्राप्यन्ते॥   ततस्ततः पुनरपि श्रेण्यसं[illegible]ख्येयभागगतप्र
देशराशिप्रमाणेषु योगस्थानेषु अतिक्रान्तेषु अधस्तनयोगस्थाने अर्धानि प्राप्यन्ते एवं तावद्वा
च्यं यावज्जघन्यं योगस्थानमिति द्विगुणवृद्धिस्थानेभ्यस्तुल्यानि द्विगुणहानिस्थानानि यानि च … द्विगु॥
णवृद्धिस्थानानि द्विगुणहानिस्थानानि च तानि सर्वस्तोकानि तेभ्यः पुनरेकस्मिन् द्विगुणवृद्धिस्थानयो
र्द्विगुणहानिस्थानयोर्वा अन्तरे यानि योगस्थानानि तान्यसंख्येयगुणानि तदेवं कृता परंपरोपनिध
सांप्रतं द्विप्ररूपणाविकोऽर्थ इह॥ … श्रेणिम … श्रेता … समाव

×योगस्थानानि×२ ×सर्वेष्विकदाचित्हीयमानानि×२

कर्म॰प॰ लिअसंखेयगोयासमयाणो स्थायपत्रामो द्विवार्यतिरायस्य क्वचित्कदाचित्कथंचिद्वर्द्धते।
८ तन्निबंधनानि कदाचिद्धूवर्धमानानि तत्र हानिश्चतुर्धा तद्यथा। असंख्येयभागहानिः संख्येयभागहानिः
संख्येयगुणहानिः असंख्येयगुणहानिः। एवं वृद्धिरपि चतुर्धा तद्यथा। असंख्येयभा
गवृद्धिः संख्येयभागवृद्धिः संख्येयगुणवृद्धिः असंख्येयगुणवृद्धिः। यस्मादत्र हानिर्वृद्धिर्वायाश्चतस्रः।
वर्त्तते तस्मादत्र उत्कृष्टकालो नियतावक्ष्ये।। आसां तिसृणां वृद्धिहान्योरसंख्येयगुणलक्ष
णायाः उत्कृष्टकालो ऽन्तर्मुहूर्त्तप्रमाणं।। आद्यानां तिसृणां वृद्धीनां हा
नीनां च आवलिकाया असंख्येयभाग मात्रः। एतदुक्तं भवति तथाविधस्यायोगप्रम
नावतावद्धितान्योगस्थानान्यतिक्रम। समयसमयमस्मिन् परस्मिन्नसंख्येयगुणवृद्धियो
गस्थाने प्रवर्तते जीवः संख्येयगुणवृद्धिः। यस्तु नाम्नायपत्रामसमंमंदमंदतमत्वेनावर्त्तितः प्रतिसम
समयमपरस्मिन्नसंख्येयगुणहानौ योगस्थाने वर्त्तते सासंख्येयगुणहानिः सा च असंख्येयगुणवृ
द्धिः असंख्येयगुणहानिर्वा उत्कर्षतो ऽन्तर्मुहूर्त्तकालं यावन्निरंतरं भवति आद्यास्तिस्रो वृद्धयो
हानयो वा उत्कर्षत आवलिकाया असंख्येयभागमात्रं कालं अन्यस्थ तस्मैव तस्माद्ध्ययोगाद्विसमयौ।। ८
यावद्भवति स्यादेतत् कियंतं कालं यावदवस्थिता वृद्धिहानिरहितानां योगस्थानेष्ववस्थिताः।

प्यंतदिति व आवलिकासमासंख्यसमयअष्टप्रमाणमाह।। बारसर्वज्ञा अष्टामात्राना बड्गंतिसम
याणप्रथवनकत्रानाउप्राकासतिआकासोविवारआदिर्यस्याःसावष्टादिःसमयानामवस्थितिका
लनियामकानां वृद्धिः सा च तावद्यावद्यावदष्टकं इत्यष्टौ समया नाग निर्वक्रत्वास्तथा तावत्
प्यावतृष्टिकं सप्तवृत्तादिका वृद्धिः पर्याप्तनपत्त्यादिपर्याप्तसूक्ष्मनिगोदस्यजघन्यादियोगस्थाना।।
दारभ्य तावदष्टसमयायावदष्टकं ततः परं द्वातिःसापितावद्यावदुत्कृष्टयोगस्थानं एवं उत्कृष्टा
ःवस्थितिकालः एतदुक्तं भवति पर्याप्त।। सूक्ष्मनिगोदस्य सर्वाल्पवीर्यस्य सत्का जघन्यात्
योगस्थानादारभ्य क्रमेण यानि यो गस्थानानि श्रेण्यसंख्येयभागगतप्रदेशराशि
प्रमाणानि तान्युत्कर्षतश्चतुःसमयानि यावदवस्थितानि प्राप्यंते ततः परं यानि योगस्था
नानि श्रेण्यसंख्येयभागगतप्रदेशराशि प्रमाणानि तान्युत्कर्षतः पंचसमयानि ततः परं या
नि योगस्थानानि सर्वाण्येव प्रमाणानि तान्युत्कर्षतः षट्समयानि ततः परं यानि योगस्थाना
नि सर्वाण्येव प्रमाणानि तान्युत्कर्षतः सप्तसमयानि ततः पराणि यानि क्रमेण योगस्थानानि सर्वाणि स तं
ख्याकानि तान्युत्कर्षतः अष्टसमयानि ततः पराणि अनंतानि क्रमेण योगस्थानानि असंख्येय।।
नागगतप्रदेशराशिप्रमाणान्येव तान्युत्कर्षतः सप्तसमयानि यावदवस्थितानि प्राप्यंते तदनंतरं या।

का.प.टी.
८

योऽसंख्याकाच्चेवायोगस्थानानि उत्कर्षतः षट्समया इ ततोऽपि पराणि यावत्क्रमाणान्येवायो
गस्थानानि पंच समयानि एवं तावद्वाच्यं यावद्द्विसमानि अशीतिः संख्येयगततनानाद्वादशरात्रिप्रमाणा
नि उत्कर्षतो द्विसमयौ यावदवस्थितानि द्विपंचाशत् तदेवमुक्तमुत्कृष्टमवस्थानकालमानं सांप्र
तं जघन्यमवस्थानकालमानमाह॥ बाएगसमयं जहन्नबाणाणि एयाणि अट्ठसमयाणि उजरतेसंख
गुणियाणि समयसो अणवाणाणि सर्व पाउक्कस्स रूपाणां योगस्थानानां जघन्यत एकस
मयं यावदवस्थानं तथाचाऽयपर्या सप्तस्मनिगोदयोगयानि असंख्येयानि योगस्था
नानि सर्वमत्र कालनियमानि त घांजघन्यत उत्कर्षतो वा एकं समयं यावदवस्था
नं यतः सर्वा अपर्याप्ताः पर्याप्ता वस्था। यां वर्तमानाः प्रतिसमयमसंख्येयगुणरूपयोगा॥
वृद्धा वर्द्धते तत स्तद्योगस्थानानामजघ॥ योत्कृष्टकालसकाम वसमं यावदवस्थानं त। दवत्र्का
समयत्रमरूपणां सा प्रतं च्चातपाम वच्चतराद्विसमयानामयोगस्थानानामल्पबहुत्वमाह वाणा॥
णीत्यादि अष्टसामायिकानि स्थानानि योगस्थानानि शेषसमसामायिकादियोगस्थानानि प्रतीत्य
स्तोकान्येव प्राप्यंत इतिकृत्वा तत्स्तोः शेषीकाम समयसमसंख्येयगुणानि प्रत्यवलिरस्तापान्यपार्श्ववर्त्ती ८
निसप्तसामायिकानि अल्पतरस्थितिकत्वात्स्वस्थाने तुलानि व्यत्यये अपि परस्परं तुल्यानि ततोऽप्यसं

ख्येयगुणानि उभयपार्श्ववर्त्तीनि षट्सामायिकानि स्वस्थाने उपरस्परं तुल्यानि ततोऽप्यसंख्येय॥
गुणानि पंचसामायिकानि उभयपार्श्ववर्त्तीनि स्वस्थाने उपरस्परं तुल्यानि ततोऽप्यसंख्येयगुणानि
चतुःसामायिकानि स्वस्थाने उपरस्परं तुल्यानि ततोऽप्यसंख्येयगुणानि त्रिसामायिकानि ततोऽप्यसं
ख्येयगुणानि द्विसामायिकानि समयसो अणवाणाणि समयाः संख्येयसमयाः समायन्ताः अष्टस
मायिकेभ्योऽप्य तिरिक्तानि सप्तसामायिका दीनि स्थानानि योगस्थानानि तादवत्र्कंच चतुरादि
समयानां योगस्थानानामल्पबहुत्वं संत तंतत्रयोगस्थानेषु वर्तमानानां सूक्ष्मबादरैकें
द्रियद्वीन्द्रियत्रीन्द्रियचतुरिन्द्रियासंज्ञि संज्ञिपंचेन्द्रियाणां पर्याप्तापर्याप्तानां जघन्यो
त्कृष्टयोगविषयमल्पबहुत्वमभिधित्सुः॥ सुराहा॥ सुहुमबादर जोगा सादाराणेसुजहणा
उमससमयंमि वारेयि पियतिरिच्चउरमणसन्न पज्जत्तानजहा ईहासंख्येयगुणा इति गाथा
तासंबध्याति साधारणस्य सूक्ष्मस्यलब्ध्यपर्याप्तकस्य प्रथमसमये वर्तमानस्य जघन्यो योगः सर्व
स्तोकः ततोबादरस्य केन्द्रियस्य लब्ध्यपर्याप्तस्य प्रथमसमये वर्तमानस्य जघन्यो योगः संख्येय
गुणः ततो द्वीन्द्रियस्य लब्ध्यपर्याप्तकस्य प्रथमसमये वर्तमानस्य जघन्यो योगः संख्येयगुणः तत
स्त्रीन्द्रियस्य लब्ध्यपर्याप्तकस्य प्रथमसमये वर्तमानस्य जघन्यो योगोऽसंख्येयगुणस्ततश्चतुरिन्द्रि

का०टी०। यस्य लब्ध्यपर्याप्तकस्य प्रथमसमयवर्त्तमानस्य जघन्यायोगाः संख्येयगुणाः॥ ततः संज्ञिपंचेंद्रि
२० यस्य लब्ध्यपर्याप्तकस्य प्रथमसमयवर्त्तमानस्य जघन्यायोगाः संख्येयगुणाः। ततः संज्ञिपंचेंद्रि
यस्य लब्ध्यपर्याप्तकस्य प्रथमसमयवर्त्तमानस्य जघन्योयोगाः संख्येयगुणाः। ७ आइउउपाकामो
मिं पघन्नजदन्नागयारयकमा आकामजदन्नियाए असमन्नियाए असंखगुणाणि आदिद्विकमपर्याप्त
सूक्ष्मबादरावं द्वियलक्षणतस्या उत्कृष्टायो गाः परिपाद्या असंख्येयगुणा वक्रव्याः तद्यथा ल॥
ब्ध्यपर्याप्तकसंज्ञिपंचेंद्रियजघन्ययोगा त्सूक्ष्मनिगोदस्य लब्ध्यपर्याप्तकस्योत्कृष्टा।
द्योगाः संख्येयगुणाः। ततो द्विबादरैकें द्रियस्य लब्ध्यपर्याप्तकस्योत्कृष्टः संख्येय॥ ×योग×
गुणः। अस्मिं पघन्नजदन्नागयारयकमा "अनयोः सूक्ष्मबादरैकेंद्रिययोः पर्याप्तयोर्ज
घन्यः इतरस्योत्कृष्टः क्रमात्कामण असंख्य यगुणा वक्तव्याः तद्यथा लब्ध्यपर्याप्तकबादरैकें
द्रियोत्कृष्टयोगात् सूक्ष्मनिगोदस्य पर्याप्तस्य जघन्ययोगाः संख्येयगुणः। ततो बादरैकेंद्रि
यस्य पर्याप्तकस्य जघन्ययोगाः संख्येयगुणः। ततः सूक्ष्मनिगोदस्य पर्याप्तस्योत्कृष्टयोगाः सं।
ख्येयगुणः। ततो बादरैकेंद्रियस्य पर्याप्तस्योत्कृष्टयोगाः संख्येयगुणः। आकामजदन्निय॥ १०
ए असमन्नियाए असंखगुणाणि अमनापर्याप्ताद्वींद्रियादितस्मिंन्नुत्कृष्टः इतरस्मिन्नपर्याप्त।

द्वींद्रियादेर्जघन्यः इतरस्योत्कृष्टः परिपाट्या असंख्येयगुणा वक्तव्याः तद्यथा पर्याप्तकबादरैकें
द्रियोत्कृष्टयोगात् द्वींद्रियस्य लब्ध्यपर्याप्तकस्योत्कृष्टयोगा असंख्येयगुणा। ततस्त्रींद्रियस्य।
लब्ध्यपर्याप्तकस्योत्कृष्टयोगा संख्येयगुणाः। ततश्चतुरिंद्रियस्य लब्ध्यपर्याप्तकस्योत्कृष्टयो
गाः संख्येयगुणाः। ततोऽसंज्ञिपंचेंद्रियस्य लब्ध्यपर्याप्तकस्योत्कृष्टयोगाः संख्येयगुणाः। ततो
पि संज्ञिपंचेंद्रियस्य लब्ध्यपर्याप्तकस्योत्कृ ष्टयोगाः संख्येयगुणाः। ततो द्वींद्रियस्य पर्याप्तक
स्य जघन्योयोगाः संख्येयगुणः। ततः त्रींद्रियस्य पर्याप्तकस्य जघन्योयोगाः संख्ये।
यगुणः। ततश्चतुरिंद्रियस्य पर्याप्तक स्य जघन्यो योगाः संख्येयगुणः। ततोऽसंज्ञि
पंचेंद्रियस्य पर्याप्तकस्य जघन्यो यो गाः संख्येयगुणः। ततः संज्ञिपंचेंद्रियस्य पर्याप्त।
कस्य जघन्यो योगाः संख्येयगुणः। ततो द्वींद्रियस्य पर्याप्तकस्योत्कृष्टो योगाः संख्येयगुण
। ततस्त्रींद्रियस्य पर्याप्तकस्योत्कृष्टयोगाः संख्येयगुणः। ततोऽपि चतुरिंद्रियस्य पर्याप्तकस्यो
त्कृष्टयोगाः संख्येयगुणः। पर्याप्तकावस्थासर्वत्रापि करणपर्याप्ता वदितव्या ७ अमणोपत्थगे
विछाणागन्निगयतइयतउगाउ कमासो असंखगुणिउ सासऊयाजाएवे आकामा अमणत्ति
अमना असंज्ञिपर्याप्तचतुरिंद्रियाद्युत्कृष्टयोगात् असंज्ञिपंचेंद्रियपर्याप्तकस्योत्कृष्टयोगाः सं।

कर्म्मग्रंटी॥ ११

संख्येयगुणाः। ततोऽनुत्तरोपपातिनो देवानामुत्कृष्टयोगाः संख्येयगुणाः। ततो ग्रैवेयकाणां देवानामुत्कृष्टयोगाः संख्येयगुणाः। ततो भोगभूमिजानां तिर्यङ्मनुष्याणामुत्कृष्टयोगाः संख्येयगुणाः। ततो आहारकशरीरिणामुत्कृष्टयोगाः संख्येयगुणाः। ततः शेषाणां देवनारकतिर्यङ्मनुष्याणामुत्कृष्टयोगाः संख्येयगुणाः। अयं संख्येयगुणकारश्च सूक्ष्मक्षेत्रपल्योपमासंख्येयभागगतस्तद्वदवगन्तव्यः। इयं तु गाथा ... तत्रौदारिकशरीरं तावदेव। ... पंचयोगान्यूनपर्याप्तकाः ... विपरिणमय्य ... यंचतस्रः ... पंचत्रि पंचशरीराणि परिणमयति अपदारिकादिपंचशरीरा ... परिणमयति ... कथं ... तदुत्कृष्टयोगो वर्त्तमानः स्तोकान् पुद्गलस्कंधान् गृह्णाति मध्यमे मध्यमान् उत्कृष्टे चोत्कृष्टान् ... ११

कृष्टयोगो वर्त्तमानः प्रभूतान् पुद्गलस्कंधान् गृह्णाति तथा नाम ... पुद्गलस्कंधान् गृह्णाति ... तिर्यञ्चः ...

४५ ... पुद्गलस्कंधान् गृह्णाति ... तत्र ... पुद्गलान् ... मा॰ चू॰

पुद्गलवर्गणाः ... परमाणु ... संख्येयगुणाः ... णु॰

... परमाणुवर्गणा ... एकैकपरमाणूनां ... संख्याताः परमाणवः ... अनन्तानन्तपरमाणुभिः ... वर्गणा ... परमाणुवर्गणाः ... एकैकस्मिन् परमाणौ वर्गणा ... परमाणुवर्गणा ...

मुदायः परमाणुवर्गणेत्यादयस्तेन बाह्याः सति असंख्येनागं तुल वर्गादो इति विज्ञेयेत् एकैकपरमाणूनां
सर्वलोकगतत्वात्तेन बाह्याः परमाणवो समुदाया द्विप्रदेशस्कंधवर्गणा त्र्यणुकपरमाणूनां समु
दायस्त्रिप्रदेशस्कंधवर्गणा एवं संख्येयपरमाणूनां समुदायश्चतुःप्रदेशकस्कंधवर्गणा एवं तावद्वाच्यं
यावत्संख्येया वर्गणा भवंति असंख्यातानां च परमाणूनां समुदायरूपा असंख्येयवर्गणा वाच्या अ
संख्यातस्यासंख्यातानेकात्मकत्वात् ततानंतानां परमाणूनां समुदायरूपा अनंता वर्गणा वाच्या
अनंतानंतात्मकत्वात् एताश्च सूजतश्चा। इत्यं सर्वेषामपि परमाणुतया स्थूलप
रिणामत्वेन वा ग्रहणप्रायोग्याः अनं तानंतपरमाणूनां समुदायरूपाः काश्चित् ग्र
हणप्रायोग्याः काश्चिदग्रहणप्रायोग्याः॥ सूत्रानंतव्यन्योनंतगुणाः सिद्धानामनंततमभागकल्प
नीयपरमाणवस्समुदायात्मकाः स्कंधाश्च औदारिकवर्गणा किञ्चादरेण औदारिकग्रहणमित्यर्थः औ
दारिकशरीरस्य ग्रहणप्रायोग्यावर्गणा औदारिकवर्गणा भवंति ग्रहणप्रायोग्यावर्गणा भवंतान्यर्थः॥
किंविषया इत्याह आहतिसिद्ध इति औदारिकवैक्रियाहारकरूपतनुत्रयविषयग्रहणप्रायोग्यावर्ग
णा अग्रहणांतरिताः अग्रहणप्रायोग्यावर्गणांतरिताः तथाहि तैजसभाषाप्राणापानमनःकर्मणां च विष १२
ये अग्रहणप्रायोग्यवर्गणांतरिताः ग्रहणप्रायोग्यावर्गणा भवंति तथाहि अनंतानंतगुणसिद्धानंततमभागक

ल्पपरमाणुसमुदायरूपा वर्गणा औदारिकशरीरनिष्पादनाय ग्रहणप्रायोग्या भवंति सा च जघन्या त
त एकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा द्वितीया ग्रहणप्रायोग्यावर्गणा द्विपरमाण्वधिकस्कंधरूपा तृतीया ग्रहण
प्रायोग्यावर्गणा एवमेकैकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा वर्गणास्तावद्वाच्या यावदुत्कृष्टा औदारिकशरी
रग्रहणप्रायोग्यवर्गणा जघन्यायाश्च वर्गणायाः सकाशादुत्कृष्टवर्गणा विशेषाधिकाः विशेषश्च तस्या
अ श्च वर्गणाया अनंततमोभागः औदारिकशरीरग्रहणप्रायोग्योत्कृष्टवर्गणोपर्येकैकपरमाण्व
धिकस्कंधरूपावर्गणा अग्रहणप्रायोग्या। सा जघन्या ततो द्विपरमाण्वधिकस्कंधरूपा द्विती
या अग्रहणप्रायोग्यावर्गणा एवमेकै कपरमाण्वधिकस्कंधरूपा वर्गणास्तावद्वाच्या या
वदुत्कृष्टा अग्रहणप्रायोग्यावर्गणा भवंति जघन्यायाश्च वर्गणायाः सकाशादुत्कृष्टवर्गणा
अनंतगुणा गुणकारश्चानंतानंतगुणसिद्ध। नंतभागकल्पाः शिक्षमाणा दृष्टव्याः एतासां चाग्रह
णप्रायोग्यता औदारिकं प्रति बहुतरपरमाणुनिष्पन्नत्वात् सूक्ष्मपरिणामत्वाद्वा वेदितव्या। वैक्रियं प्रति तु ता
स्वल्पपरमाण्वात्मकत्वात् स्थूलपरिणामपरिणतत्वाच्चावसेया एवमुत्तरत्रापि भावना कार्या अग्रहण
प्रायोग्योत्कृष्टवर्गणोपर्येकैकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा वर्गणा वैक्रियशरीरप्रायोग्या जघन्या
वर्गणा ततो द्विपरमाण्वधिकस्कंधरूपा द्वितीया वैक्रियशरीरस्य ग्रहणप्रायोग्या वर्गणा एवमेकै।

कपरमाण्वधिकस्कंधरूपा वर्गणा वैक्रियशरीरविषये ग्रहणयोग्या, तावद्वक्तव्या यावदुत्कृष्टा ग्रह-
णयोग्या वर्गणा भवति, जघन्यायाश्चोत्कृष्टा विशेषाधिका, विशेषश्च तस्या एव जघन्याया वर्गणा-
या अनंततमो भागः। वैक्रियशरीरस्योत्कृष्टवर्गणोपरि एकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा जघन्याऽग्रह-
णयोग्या वर्गणा, ततो द्विपरमाण्वधिकस्कंधरूपा द्वितीयाऽग्रहणयोग्या वर्गणा, एवमेकै-
कपरमाण्वधिकस्कंधरूपा अग्रहणयोग्या॥ ग्या वर्गणास्तावद्वक्तव्या यावदुत्कृष्टाऽग्रहणयो-
ग्या वर्गणा, जघन्यायाश्चोत्कृष्टा वर्गणा॥ अनंतगुणा, गुणकारश्चाभव्यानंतगुणसिद्धानं-
तभागकल्पराशिप्रमाणो द्रष्टव्यः, तत उत्कृष्टाग्रहणयोग्यवर्गणोपरि एकपर-
माण्वधिकस्कंधरूपा वर्गणा आहारकश- रीरयोग्या, जघन्या वर्गणा, ततो द्विपरमाण्वधि-
कस्कंधरूपा द्वितीया आहारकशरीरविष॥ ये ग्रहणयोग्या वर्गणा, एवमेकैकपरमाण्वधिक-
स्कंधरूपा आहारकशरीरविषये ग्रहणयोग्या वर्गणास्तावद्वक्तव्या यावदुत्कृष्टा ग्रहणयोग्या
वर्गणा भवति, जघन्यायाश्चोत्कृष्टा [illegible] विशेषाधिका, विशेषश्च तस्या एव जघन्याया वर्गणा-
या अनंततमो भागः। आहारकशरीरयोग्योत्कृष्टवर्गणोपरि एकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा अ- १३
ग्रहणयोग्या जघन्या वर्गणा, ततो द्विपरमाण्वधिकस्कंधरूपा द्वितीया अग्रहणयोग्या वर्गणा, एव-

मेकैकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा अग्रहणयोग्या वर्गणाः तावद्वक्तव्या यावदुत्कृष्टा अग्रहणयो-
ग्या वर्गणा भवति, जघन्यायाश्चोत्कृष्टाऽनंतगुणा, गुणकारश्चाभव्यानंतगुणसिद्धानंतभागक-
ल्पराशिप्रमाणो द्रष्टव्यः। इह च यद्यप्यौदारिकवैक्रियाहारकशरीरयोग्याणां वर्गणाना-
मपांतराले अग्रहणवर्गणा न संभवंति, परं जिनभद्रगणिक्षमाश्रमणादिभिर्लिख्यंत इति तन्मतानान्ना॥
आहारकशरीरग्रहणयोग्योत्कृष्टवर्गणो- परि एकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा वर्गणा ते-
जसशरीरयोग्या जघन्या वर्गणा भवति, त- तो द्विपरमाण्वधिकस्कंधरूपा द्वितीया तैजसशरी-
रयोग्या वर्गणा, एवमेकैकपरमाण्व- धिकस्कंधरूपा तैजसशरीरविषये ग्रहणयो-
ग्या वर्गणाः तावद्वक्तव्या यावदुत्कृष्टा ग्रह- णयोग्या वर्गणा भवति, जघन्यायाश्चोत्कृष्टा
विशेषाधिका, विशेषश्च तस्या एव जघन्याया अनं- ततमो भागः। तैजसशरीरयोग्योत्कृष्टवर्गणोप-
रि एकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा जघन्या अग्रहणयोग्या वर्गणा, ततो द्विपरमाण्वधिकस्कंध-
रूपा द्वितीया अग्रहणयोग्या वर्गणा, एवमेकैकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा अग्रहणयोग्या
वर्गणाः तावद्वक्तव्या यावदुत्कृष्टा अग्रहणयोग्या वर्गणा, जघन्यायाश्चोत्कृष्टाऽनंतगुणा, गुणकार-
श्चाभव्यानंतगुणसिद्धानंतभागकल्पराशिप्रमाणो द्रष्टव्यः। अग्रहणयोग्योत्कृष्टवर्गणोपरि एकपर-

कर्मा०प्र० १४ एकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा जघन्या ता भाषाप्रायोग्या यानि उत्कलद्रव्याणि गृहीत्वा जंतवः सत्यादिभाषा-
रूपतया परिणमय्यालंब्य च विसृजंति तानि भाषाप्रायोग्या वर्गणा ततो द्विपरमाण्वधिकस्कंधरूपा द्विती-
या भाषाप्रायोग्या वर्गणा एवमेकैकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा प्रायोग्या वर्गणा ततो द्विपरमाण्वधिक-
स्कंधरूपा भाषाप्रायोग्या वर्गणा तावद्वक्तव्या यावदुत्कृष्टा भाषाप्रायोग्या वर्गणा भवति जघन्या-
याश्च उत्कृष्टा विशेषाधिका विशेषश्च तस्या एव जघन्याया वर्गणाया अनंततमो भागः उत्कृष्टभाषा-
प्रायोग्यवर्गणाया उपर्येकपरमाण्वधि- कस्कंधरूपा जघन्याऽग्रहणप्रायोग्या वर्ग-
णा ततो द्विपरमाण्वधिकस्कंधरूपा। द्वितीयाऽग्रहणप्रायोग्या वर्गणा एवमेकै-
कपरमाण्वधिकस्कंधरूपा अग्रहणप्रायो- ग्या वर्गणा तावद्वक्तव्या यावदुत्कृष्टाऽग्रहणप्रा-
योग्या वर्गणा जघन्याया उत्कृष्टा अनंतगुणा। गुणकारश्चाभव्यानंतगुणसिद्धानंततमभागकल्पराशि-
प्रमाणो द्रष्टव्यः अग्रहणप्रायोग्योत्कृष्टवर्गणाया उपर्येकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा जघन्या प्राणा-
पानयोर्वर्गणा यानि उत्कलद्रव्याणि गृहीत्वा जंतवः प्राणापानरूपतया परिणमय्यालंब्य च विसृजंति
तानि प्राणापानयोग्या वर्गणा ततो द्विपरमाण्वधिकस्कंधरूपा द्वितीया प्राणापानयोग्या वर्गणा एव- १४
मेकैकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा प्राणापानयोग्या वर्गणा तावद्वक्तव्या यावदुत्कृष्टा प्राणापानयो-

---

ग्या वर्गणा भवति जघन्यायाश्च उत्कृष्टा विशेषाधिका विशेषश्च तस्या एव जघन्याया अनंततमो भागः
प्राणापानयोग्योत्कृष्टवर्गणाया उपर्येकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा जघन्याऽग्रहणप्रायोग्या व-
कृ र्गणा ततो द्विपरमाण्वधिकस्कंधरूपा द्वितीयाऽग्रहणप्रायोग्या वर्गणा एवमेकैकपरमाण्वधिक-
स्कंधरूपा अग्रहणप्रायोग्या वर्गणा तावद्वक्तव्या यावदुत्कृष्टाऽग्रहणप्रायोग्या वर्गणा भवति जघ-
न्यायाश्च उत्कृष्टाऽनंतगुणा गुणकारश्चाभव्या- नंतगुणसिद्धानंततमभागकल्पराशिप्रमाणो द्रष्टव्यः।
ततोऽग्रहणप्रायोग्योत्कृष्टवर्गणाया उप- र्येकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा मनःप्रायोग्या॥
जघन्या वर्गणा इत्यर्थः यानि उत्कलद्रव्या॥ णि जंतवः सत्यादिमनोरूपतया परिणमय्या-
लंब्य च विसृजंतीति मनःप्रायोग्या वर्ग- णा ततो द्विपरमाण्वधिकस्कंधरूपा द्वितीया म-
नःप्रायोग्या वर्गणा एवमेकैकपरमाण्वधि- कस्कंधरूपा मनःप्रायोग्या वर्गणा तावद्वक्तव्या या॥
वदुत्कृष्टा मनःप्रायोग्या वर्गणा भवति जघन्यायाश्च उत्कृष्टा विशेषाधिका विशेषश्च तस्या एव जघन्या-
या वर्गणाया अनंततमो भागः तत उत्कृष्टमनःप्रायोग्यवर्गणाया उपर्येकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा।
वर्गणा जघन्याऽग्रहणप्रायोग्या वर्गणा ततो द्विपरमाण्वधिकस्कंधरूपा द्वितीयाऽग्रहणप्रायो-
ग्या वर्गणा एवमेकैकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा अग्रहणप्रायोग्या वर्गणा तावद्वक्तव्या यावदुत्कृष्टा

अथ ग्रहणप्रायोग्यवर्गणा जघन्याया अप्युत्कृष्टा अनंतगुणा गुणकारश्चाभव्यानंतगुणसिद्धानंतभागक-
ल्पराशिप्रमाणो द्रष्टव्यः ततो ग्रहणप्रायोग्योत्कृष्टवर्गणोपर्येकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा क-
र्मप्रायोग्या जघन्या वर्गणा द्रष्टव्या यानि जीवद्रव्याणि अंतरज्ञानावरणादिरूपतया परिणमयं-
ति तानि कर्मप्रायोग्या वर्गणा ततो द्विपरमाण्वधिकस्कंधरूपा द्वितीया कर्मप्रायोग्या वर्गणा।
एवमेकैकपरमाण्वधिकस्कंधरूपाः क- र्मप्रायोग्या वर्गणा तावद्वक्तव्या यावदुत्कृष्टा कर्म-
प्रायोग्या वर्गणा भवति जघन्यायाश्चो- त्कृष्टा विशेषाधिका विशेषश्चानंतस्तस्याश्च जघन्या-
या वर्गणाया अनंततमो भागस्तत्प्र- माणमित्यत्र च शब्दस्यानुक्तसमुच्चयार्थत्वा-
दुत्कृष्टाया वर्गणानंतरमग्रहणवर्गणांत- रिताः प्राणापानवर्गणा द्रष्टव्याः ता अपि जघन्यादि-
वत्कार्मणवद्वक्तव्याः इदानीमे- तासामौदारिकादिप्रायोग्यवर्गणानां वर्णादि-
निरूपयंति तत्रौदारिकशरीरप्रायोग्या वर्गणा अनंतानंतपरमाण्वात्मकाः पंचवर्णा द्विगंधाः पंचर-
सा अष्टस्पर्शाः सर्वे वैक्रियाहारकशरीरप्रायोग्या अपि वर्गणा द्रष्टव्याः तैजसशरीरप्रायोग्या वर्ग-
णाः पंचवर्णा द्विगंधाः पंचरसाश्चतुःस्पर्शाः तत्र मृदुलघुस्पर्शौ अवस्थितौ अन्यौ तु द्वौ स्पर्शौ १५
स्निग्धोष्णौ स्निग्धशीतौ रूक्षोष्णौ रूक्षशीतौ वा एवं भाषाप्राणापानमनःकर्मप्रायोग्या अपि वर्गणा।

द्रष्टव्याः तत्रौदारिकवर्गणाः प्रदेशार्थतया सर्वस्तोकाः ताभ्यो वैक्रियशरीरप्रायोग्या वर्गणा अनंत-
गुणाः ताभ्य आहारकशरीरप्रायोग्या वर्गणा अनंतगुणाः ताभ्योपि तैजसशरीरप्रायोग्या वर्गणा अनंतगु-
णाः एवं भाषाप्राणापानमनःकर्मप्रायोग्या अपि वर्गणा यथोत्तरमनंतगुणा वाच्याः ध्रुवअध्रुवस्यादिक-
र्मप्रायोग्योत्कृष्टवर्गणानंतरं ध्रुवाचित्तद्रव्यवर्गणास्तदनंतरं अध्रुवाचित्तवर्गणाः ततः शून्याश्चतस्रो व-
र्गणा ध्रुवशून्यवर्गणाः तासां च चतसृणां ध्रुवशू- न्यवर्गणानामंतरे उपरिष्टात् प्रत्येकतनु बादर-
सूक्ष्मनिगोदमहास्कंधवर्गणा यथासंख्यं भवंति तद्यथा प्रथमध्रुवशून्यवर्गणाया उपरि।
प्रत्येकशरीरवर्गणा द्वितीयध्रुवशून्य- वर्गणाया उपरि बादरनिगोदवर्गणा तृतीय-
व ध्रुववर्गणाया उपरि सूक्ष्मनिगोदवर्गणा चतु- र्थध्रुवशून्यवर्गणाया उपरि महास्कंधवर्गणा तत्र। फ्रा
कर्मप्रायोग्योत्कृष्टवर्गणानंतरं एकपरमा- ण्वधिकस्कंधरूपा जघन्या ध्रुवाचित्तद्रव्यवर्गणा
ततो द्विपरमाण्वधिकस्कंधरूपा द्वितीया ध्रुवाचित्तद्रव्यवर्गणा एवमेकैकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा
ध्रुवाचित्तद्रव्यवर्गणाः तावद्वक्तव्या यावदुत्कृष्टा ध्रुवाचित्तद्रव्यवर्गणा ध्रुवाचित्तद्रव्यवर्गणा नाम यास्स-
र्वदैव लोके प्राप्यंते तथाप्येतासां मध्यादन्या उत्पद्यंते अन्याश्च विनश्यंति न पुनरेताभिः कदाचना-
पि लोको विरहितो भवति अध्रुवाचित्तं संज्ञा विनकदाचनाप्यग्रहणादेवासंयं जीवसंबंधाद्धि सचित्तम्

पिकर्मयोग्येभ्यो यावदौदारिकादिशरीराणामिति जघन्यायाः अग्रहणवर्गणायाः सकाशादुत्कृष्टा वर्गणा अनंत
गुणा गुणाकारश्च सर्वजीवानंतगुणराशिप्रमाणो द्रष्टव्यः ततः एकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा जघन्या
ध्रुवाचित्तद्रव्यवर्गणा अनंतगुणा गुणाकारश्च सर्वजीवानंतगुणराशिप्रमाणो द्रष्टव्यः ततः एकप
रमाण्वधिकस्कंधरूपा जघन्या अध्रुवाचित्तद्रव्यवर्गणा ततो द्विपरमाण्वधिकस्कंधरूपा द्वितीया अ
ध्रुवाचित्तद्रव्यवर्गणा एवमेकैकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा अध्रुवाचित्तद्रव्यवर्गणा तावद्वाच्या
यावदुत्कृष्टा अध्रुवाचित्तद्रव्यवर्गणा भवति अध्रुवाचित्तद्रव्यवर्गणा नाम यासां मध्ये का
×कदाचिन्न भवति× अपि वर्गणा कदाचिल्लोके न वर्तते। एवैतासां सांतरनिरंतराध्रुवत्वात् जघन्याया
अध्रुववर्गणायाः सकाशादुत्कृष्टा वर्गणा अनंतगुणा गुणाकारश्च सर्वजीवानंतगुणराशिप्र
माणो द्रष्टव्यः ततः एकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा जघन्या प्रथमध्रुवशून्यवर्गणा ततो द्विपरमाण्व
धिकस्कंधरूपा द्वितीया प्रथमध्रुवशून्यवर्गणा एवमेकैकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा प्रथमध्रुवशून्य
वर्गणा तावद्वक्तव्या यावदुत्कृष्टा प्रथमध्रुवशून्यवर्गणा भवति ध्रुवशून्यवर्गणा नाम या कदाचना
पि लोके न भवंति केवलमुपरितनवर्गणानां बाहुल्यपरिज्ञानार्थं या उपरि प्रत्येकशरीरवर्गणा। १६
द्वितीयध्रुवशून्यवर्गणाया उपरि बादरनिगोदवर्गणा तृतीयध्रुवशून्यवर्गणाया उपरि सूक्ष्मनिगो

दवर्गणा अत्र सर्वध्रुवशून्यप्ररूपणामात्रमेव क्रियते जघन्याया वर्गणायाः सकाशादुत्कृष्टा वर्गणा अनं
तगुणा गुणाकारश्च सर्वजीवानंतगुणराशिप्रमाणो द्रष्टव्यः ततः एकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा जघन्या प्रत्ये
कशरीरिद्रव्यवर्गणा अथ कथं प्रत्येकशरीरिद्रव्यवर्गणानामत्वमुच्यते प्रत्येकशरीरिणां यथासंभव
मौदारिकवैक्रियाहारकतैजसकार्मणशरीरनामकर्मोदयप्रत्ययं विस्रसापरिणामेनापच
यमापन्नाः सर्वजीवानंतगुणाः पुद्गलास्तेष्व। प्रत्येकशरीरिद्रव्यवर्गणा ततः एकपरमाण्वधिकस्कं
धरूपा द्वितीया प्रत्येकशरीरिद्रव्यवर्गणा एवमेकैकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा प्रत्येक
शरीरिद्रव्यवर्गणास्तावद्वाच्या यावदुत्कृष्टा प्रत्येकशरीरिद्रव्यवर्गणा भवति जघन्या
याश्चोत्कृष्टा असंख्येयगुणा गुणाकारश्च सूक्ष्मक्षेत्रपल्योपमासंख्येयभागलक्षणः क
थमेतदवसीयते इति चेदुच्यते इह सर्वोपि कर्मप्रदेशाग्रोपचयापचयाद्भवति योगोपचयाप
चयाविति वचनात् ततो जघन्ययोगे सति जघन्यः कर्मप्रदेशाग्रोपचयो भवति उत्कृष्टयोगे चोत्कृष्टो जघन्या
च्च योगस्थानादुत्कृष्टयोगस्थानं सूक्ष्मक्षेत्रपल्योपमासंख्येयभागगुणितमवसीयते नाधिकं त
तः कर्मप्रदेशाग्रोपचयादपि जघन्यादुत्कृष्टः कर्मप्रदेशाग्रोपचयः सूक्ष्मक्षेत्रपल्योपमासंख्येयभागगु
णित एवेति नाधिकः तदाश्रिता च प्रत्येकशरीरिद्रव्यवर्गणा ततः प्रत्येकशरीरिद्रव्यवर्गणाया उत्कृष्टाया

कर्मप्र० प्रत्येकशरीरद्रव्यवर्गणाया उत्कृष्टाया उपरि पल्योपमासंख्येयभागगुणितेन वर्तितो।
१७ नंतरमेकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा जघन्या द्वितीयध्रुवशून्यवर्गणा ततो द्विपरमाण्वधिकस्कंधरू।
पा द्वितीयध्रुवशून्यवर्गणा एवमेकैकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा द्वितीयध्रुवशून्यवर्गणास्तावद्वक्त॥
व्या यावदुत्कृष्टा द्वितीयध्रुवशून्यवर्गणा जघन्यायाश्चोत्कृष्टा असंख्येयगुणा गुणकारश्चासंख्येयाः
लोकाकाशप्रदेशराशिप्रमाणा द्रष्टव्याः ततएकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा जघन्या बादरनिगोद।
वर्गणा अथ के ते बादरनिगोदद्रव्यवर्गणा नामेत्युच्यते बादरनिगोदाः बादरनिगोदजीवानामौ।
दारिकतैजसकार्मणशरीरनामकर्म प्रत्येकाः सर्वजीवानंतगुणाः उक्तलाविस्र
सापरिणामेनापरिवयमानाः तिबादरनि॥ गोदद्रव्यवर्गणा तत्र बादरनिगोदजीवानां य।
द्यपि कर्मविक्रियकालविक्रियाद्वारकशरीरनामकर्मणी अपि संभवतः तथापि ते अप्रम
मु मत्यादवनिरंतरंबध्यमानत्वादल्पतमपरमाणुपेतत्वाच्च न विवक्षिते ततो द्विपरमाण्वधिकस्कंधरूपा वर्गणा
द्वितीया बादरनिगोदद्रव्यवर्गणा एवमेकैकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा वर्गणा तावद्वक्तव्या याव।
दुत्कृष्टा बादरनिगोदद्रव्यवर्गणा जघन्यायाश्चोत्कृष्टा असंख्येयगुणा गुणकारश्चाद्रपल्योपमासंख्ये १७
यभागलक्षणः अत्र युक्तिः प्रत्येकशरीरद्रव्यवर्गणायामिव परिभावनीया ततएकपरमाण्वधिकस्कं।
या

धरूपा जघन्या तृतीयध्रुवशून्यवर्गणा ततो द्विपरमाण्वधिकस्कंधरूपा द्वितीया तृतीयध्रुवशून्या
वर्गणा एवमेकैकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा वर्गणास्तावद्वक्तव्या यावदुत्कृष्टा तृतीयध्रुवशून्यवर्गणा
भवति जघन्यायाश्चोत्कृष्टासंख्येयगुणा गुणकारश्च अंगुलमात्रक्षेत्रप्रदेशराशेरावलिकाया असं
ख्येयतमभागगतयावंतः समयास्तावंति वर्गमूलानि उत्पाद्य तेषां चावरमस्य वर्गमूलस्यासंख्येयत
मभागगतयावंत आकाशप्रदेशास्तावत्प्रमाणो द्रष्टव्यः ततएकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा वर्गणा ज।
घन्या सूक्ष्मनिगोदद्रव्यवर्गणा सा च सूक्ष्मनि। गोदवर्गणा बादरनिगोदवन्निगोदद्रव्यवर्गणा
वद्विशेषणावगंतव्या यावदुत्कृष्टा ज। घन्यायाश्चोत्कृष्टा असंख्येयगुणा गुणः गु
णकारश्चावलिकाया असंख्येयतम॥ भागगतयावंतः समयास्तावत्प्रमाणो द्रष्टव्यः य।
तः सूक्ष्मनिगोदजीवानां जघन्ये योगस्थाने उत्कृष्टे योगस्थाने चावलिकासंख्येयभागगु।
णितमेव प्राप्यते नाधिकाये योगाधीनाच कर्मप्रदेशोपचयः द्विस्तदधीनाच सूक्ष्मनिगोदवर्गणे॥
ति ततएकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा वर्गणा जघन्या चतुर्थध्रुवशून्यवर्गणा ततो द्विपरमाण्वधिकस्कं
धरूपा चतुर्थध्रुवशून्यवर्गणा एवमेकैकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा वर्गणास्तावद्वक्तव्या यावदुत्कृष्टा
चतुर्थध्रुवशून्यवर्गणा जघन्यायाश्चोत्कृष्टा असंख्येयगुणा गुणकारश्चप्रतरासंख्येयभागवर्तिसंख्ये

कर्म॰ टी॰ यावल्लोकाकाशप्रदेशराशिप्रमाणा उत्कृष्टाः । तत एकपरमाण्वधिकस्कंधरूपा वर्गणा जघन्या म-
१८ हास्कंधवर्गणा महास्कंधवर्गणा नाम । ये टंकशैलस्कंधा विस्रसापरिणामेन टंककूटपर्वतादिसमाश्रि-
ताः । ततो द्विपरमाण्वधिकस्कंधरूपा द्वितीया महास्कंधवर्गणा एवमेकैकपरमाण्वधिकस्कंधवर्गणा-
स्तावद्वक्तव्या यावदुत्कृष्टा भवति जघन्यायाश्चोत्कृष्टा असंख्येयगुणा गुणकारश्चात्र पल्योपमासंख्येय-
३ भागप्रमितो द्रष्टव्यः । इमाश्च महास्कंधवर्गणा यदा त्रसकाया अल्पा भवंति तदा स्तोकाः प्राप्यंते ।
यदा च बहवस्तदा बह्व्यः इति वृद्धसंप्रदायः । एताश्च परमाणुवर्गणाद्या महास्कंधवर्गणापर्यं-
वसानाः गुणनिष्पन्नसनामत्वेन गुणाः ॥ स्वानिष्पन्नं स्वस्वकार्यं नाम यासां ता गुणनि-
ष्पन्नस्वनामानः तथाहि एकैकपरमाणवः ॥ परमाणुवर्गणाद्याः परमाणोर्वर्गणा द्विपर-
माणुवर्गणा इत्येवं नामाद्या बोधनीया इति तद्व । तथा असंख्येयावगाहादयस्ता सर्वासामपि व-
र्गणानामवगाहोऽङ्गुलस्यासंख्येयभागः तथाहि एता वर्गणाः सर्वा अपि सर्वोत्कृष्टमहास्कंधवर्गणा-
पर्यवसाना प्रत्येकमङ्गुलासंख्येयभागमात्रे प्रदेशे अवगाहंते केवलं अपि तु अल्पकाः केचित् सत्यः(?) अङ्गुला-
७ संख्येयभागमात्राक्षेत्रावगाहा एव विद्यंते यदा उत्तमा सामान्येन विवक्ष्यंते तदा सर्वा अपि परमाणुव- १८
र्गणाद्याः सर्वोत्कृष्टमहास्कंधवर्गणापर्यवसानाः प्रत्येकमनंतानंताः सकललोकाश्रिताश्च वर्गणाः ।
श्व त्वेकं ४.२

तथा कर्मणः शरीरप्रायोग्यवर्गणां आरभ्य सर्वा अप्यौदारिकशरीरप्रायोग्यवर्गणा यावत् तावदङ्गु-
लावगाहो असंख्येयगुणो द्रष्टव्यः तथाहि कर्मवर्गणावगाहक्षेत्रात् तनोर्वर्गणावगाहक्षेत्रं प्रदेशतो- न
ऽसंख्येयगुणं ततोऽपि आनप्राणावगाहक्षेत्रं प्रदेशतोऽसंख्येयगुणमित्यादि द्रष्टव्यं यो वेदितव्यः ।
उत्कृष्टस्कंधश्चतुर्दशरज्जुप्रमाणादिरूपतया परिणमयतां स्कंधानां तत्र तावदुत्कृष्टानां किं तावद्वेदितव्यम् ।
उत्कृष्टं तत्र सर्वलोकव्याप्तत्वं प्रथमे वक्तव्यम् । क्वाप्यसंख्येयतितीर्थकरस्य वर्गणासु विग्रहणा द्रव्यस्य
ग्रहणयोग्यत्वेन आदेशमात्रेण ग्रहणयोग्यस्य । जीवा विप्रसावगाहनास्कंधं इह जीवः स्वप्रदेशाव-
गाहमवदलिकं गृह्णाति न च अनंतरपरंपर- स्वप्रदेशावगाढं तदेकस्मिन् जीवप्रदेशे तथा
दवगाढं ग्रहणयोग्यं ग्रहणप्रायोग्यं दलिकं । तदेकमपि गृह्णाति सर्वैरात्मप्रदेशैर्गृह्णाति ।
तथाः जीवप्रदेशानां सर्वेषामपि श्रृंखलावयः । वाता मिव परस्परं संबद्धविशेषतावात् तथाहि एक-
स्मिन् प्रदेशे जीवस्यावगाढं ग्रहणप्रायोग्यं दलिकं ग्रहणाय व्याप्रियमाणे सर्वेष्वात्मप्रदे-
नं शेष्वनंतरपरंपरतया तद्ग्रहणाय व्याप्रियंते यथा हस्ताग्रेण किंचिद्गृह्यते तदा मणिबंधादिकरप्रमाणे
मणिबंधकूर्परांसादयोऽपि तद्ग्रहणाय अनंतरपरंपरतया व्याप्रियंते तथा सर्वजीवाविशेषाः सर्वत्राऽपि ।
सर्वेऽपि जीवप्रदेशाः प्रायेणावगाढग्रहणप्रायोग्याः स्कंधास्तानपि ग्रहणप्रायोग्यान् स्कंधान् सर्वविरुद्

कर्म।प्र।
१८

ज्ञातिजीवः सर्वस्मिन् सर्वैरात्मप्रदेशैरेकैकस्कंधप्रदेशे इति सर्वजीवप्रदेशानामनंतरपरंपर
तया व्याप्तिप्रमाणत्वात् इदं च पुद्गलद्रव्याणां परस्परं संबंधः स्नेहादृते न वर्तते ततः प्रथमं स्नेहप्ररूपणा।
कर्तव्या सा च त्रिधा तद्यथा स्नेहप्रत्ययस्पर्धकप्ररूपणा नामप्रत्ययस्पर्धकप्ररूपणा प्रयोगप्रत्यय
स्पर्धकप्ररूपणा च। तत्र स्नेहः प्रत्ययो यस्य स्नेहनिमित्तस्य स्पर्धकस्य प्ररूपणा स्नेहप्रत्ययस्पर्धकप्ररू
पणा। तथा शरीरबंधननामकर्मोदयतः परस्परं बद्धानां शरीरपुद्गलानां स्नेहमधिकृत्य स्पर्धकप्ररू
पणा नामप्रत्ययस्पर्धकप्ररूपणा शाष्टार्थः॥ अथवा नाम प्रत्ययो यस्य बंधननामनिमित्तस्य स्पर्धकस्य। *स्पर्धकस्य
र्धकस्य प्ररूपणा। तथा प्रकृष्टो योगः प्रयोगः॥ योगः। तेन प्रत्ययभूतेन कारणभूतेन या श
नामप्रत्ययस्य स्पर्धकप्ररूपणा रीरतः पुद्गलास्तेषां स्नेहमधिकृत्य स्पर्धकप्ररूपणा प्रयोगस्पर्धकप्रत्ययस्पर्धकप्ररूपणा तत्र प्रथ
मतः स्नेहप्रत्ययस्पर्धकप्ररूपणार्थमाह॥ ७॥ नेहप्पच्चयफड्डगमेगं अविभागवग्गणाणंता हस्से ग्र
ण बहू बद्धा असंखलोगे दुगुणा॥ स्नेहप्रत्ययं स्नेहनिमित्तमेकैकस्नेहाविभागवृद्धानां पुद्गल
वर्गणानां समुदायरूपं स्पर्धकं स्नेहप्रत्ययस्पर्धकं तच्चैकमेव भवति। तस्मिंश्च स्पर्धके अविभागव
र्गणा एकैकस्नेहाविभागाधिकपरमाणुसमुदायरूपा वर्गणा अनंता इत्यर्थः। तत्र ह्रस्वेन अल्पेन स्ने १८
हेन ये बद्धाः पुद्गलास्ते बहवः प्रभूताः तेभ्यो वृद्धेन बद्धाः स्तोकाः। तत्र असंख्येयलोकाः द्विगुणहीनाः।

×अनंतानंतवर्गणाः एकोत्तरवृद्धाः स्नेहबद्धेन ... ×५३

णाः। आदिवर्गणायाः परतः असंख्येयलोकाकाशप्रदेशप्रमाणा वर्गणा अतिक्रम्य याः अनंत
रा वर्गणा तस्यां पुद्गलाः प्रथमवर्गणागतपुद्गलापेक्षया द्विगुणहीना वर्तन्ते ततोऽप्यसंख्ये
यलोकाकाशप्रदेशप्रमाणा वर्गणा अतिक्रम्य अनंतरायां वर्गणायां पुद्गला द्विगुणहीना वर्तन्ते एवं
तावद्वाच्यं यावदसंख्येयलोकाकाशप्रमाणा द्विगुणहानयः चरमा [illegible] वर्गणा इत्यसमस्तानां इदयः सार्वा।
केवलिप्रज्ञाच्छेदनकेन छिद्यमानो यो न द्विधा भवति सोऽविभाग इति अविभागानामेकद्वित्र्यादि
संख्या तत्र जघन्यतोऽपि केवलपरमाणौ एके नास्त्येव अनंता अविभागा नन्वानंता उक्ताः।
संतीति तेषां समुदायः प्रथमा वर्गणा ततः एकेनाधिकानां स्नेहाविभागानां युक्तानां परमाणूनां स
मुदायो द्वितीया वर्गणा एवं त्रिभिः। स्नेहाविभागैर्युक्तानां समुदायः तृतीया वर्गणा
एवं संख्येयैः स्नेहाविभागैर्युक्तानां संख्येया वर्गणा वाच्याः असंख्येयैः स्नेहाविभागैर्युक्तानां स
मुदायः तृतीया वर्गणा एवं संख्येयैः स्नेहाविभागैर्युक्तानां संख्येया वर्गणा वाच्याः असंख्येयैः स्ने
हाविभागैर्युक्तानां उत्तरसंख्येया वर्गणाः अनंतानां स्नेहाविभागैर्युक्तानां अनंता वर्गणाः इह प्ररू
पणा तद्यथा अनंतरोपनिधया परंपरोपनिधया च तत्र तावदनंतरोपनिधया प्ररू
पणा क्रियते प्रथमायां वर्गणायां सर्वाल्पस्नेहाविभागयुक्तपुद्गलसमुदायरूपायां ... पुद्गलास्ते

द्वापकृष्ट्या द्वितीयस्यां वर्गणायां भ्रद्वा त्रिप्रदेशाउत्कृष्टानां प्रदेशायां उत्कृष्टा असंख्येयप्र-
देशाधिका भवंति ततोपि द्वितीयस्यां वर्गणायां असंख्येयप्रदेशाधिका। एवं उत्कृष्टवर्गणा असंख्येयप्र-
देशाधिका उत्कृष्टा। तावद्यावदनंता वर्गणा गता भवंति ततोऽनंतरायां उत्कृष्टा। प्राक्तनवर्गणा
गतउत्कृष्टापेक्षया संख्येयप्रदेशाधिका भवंति ततोऽग्रतन्यां उत्कृष्टा। संख्येयप्रदेशाधिका। एवं संख्ये-
यप्रदेशाधिका अपि वर्गणा अनंता वाच्या। ततोऽनंत- | रायां वर्गणायां गतउत्कृष्टापेक्षया संख्येयगुणप्रदे- ×योउत्कृ
शाधिका भवंति ततोऽग्रतन्यामपि वर्गणायां उ- | त्कृष्टा संख्येयगुणप्रदेशा। एवं संख्येयगुणप्रदे- ष्टापकृ
शाधिका अनंता वर्गणा वाच्या। ततोऽनंतरायां | वर्गणायां उत्कृष्टा प्राक्तनवर्गणागत उत्कृ- न×
ष्टापेक्षया असंख्येयगुणप्रदेशाधिका भवंति। | ततोऽग्रतन्यामपि वर्गणायां उत्कृष्टा असंख्ये-
यगुणप्रदेशा। एवमसंख्येयगुणप्रदेशा अपि अ- | नंता वक्तव्या। ततोऽनंतरायां वर्गणायां उत्कृष्टा। प्रा-
क्तनवर्गणागत उत्कृष्टापेक्षया अनंतगुणप्रदेशाधिका भवंति ततोऽग्रतन्यामपि वर्गणायां उत्कृष्टा अ-
नंतगुणप्रदेशा। एवमनंतगुणप्रदेशा अप्यनंता वर्गणा वाच्या। यावत्सर्वोत्कृष्टा वर्गणा। तदेवं कृता अनंत-
रोपनिधया प्ररूपणा। संप्रति परंपरोपनिधया क्रियते। तत्र प्रथमवर्गणायाः परतः असंख्येयलोकाका- २०
शप्रदेशप्रमाणा वर्गणा अतिक्रम्य या परतोऽग्रतया वर्गणा तस्यां उत्कृष्टा। प्रथमवर्गणागतउत्कृष्टापेक्षया॥

द्विगुणप्रदेशा भवंति अर्धाधिका भवंतीत्यर्थः। ततोऽनंतरमसंख्येयलोकाकाशप्रदेशप्रमाणा वर्गणा अतिक्रम्य
या परा अनंतरा वर्गणा तस्यां उत्कृष्टा द्विगुणा भवंति एवं द्विगुणवृद्ध्या तावद्वक्तव्यं यावदसंख्येयप्रदेशा-
धिकानां चरमा वर्गणा ततः परं संख्येयप्रदेशाधिकानां गता वर्गणा संख्येया अतिक्रम्यानंतरायां वर्गणायां
उत्कृष्टा असंख्येयप्रदेशाधिकानां चरमवर्गणा उत्कृष्टापेक्षया द्विगुणा भवंति ततोऽनंतरस्मिन् संख्येया व-
र्गणा अतिक्रम्यानंतरायां वर्गणायां उत्कृष्टा द्वि- | गुणा भवंति एवं द्विगुणवृद्ध्या तावद्वक्तव्यं यावत्संख्ये-
यप्रदेशाधिकानामपि चरमा वर्गणा उपरितनाः | चतिसृष्टदानि द्विगुणवृद्धिपरंपरोपनिधया न संभवंति।
यतः प्रथमायामपि संख्येयगुणप्रदेशाधिकव- | र्गणायामुत्कृष्टा संख्येयप्रदेशाधिकानां चरम-
वर्गणागत उत्कृष्टापेक्षया संख्येयगु- | णप्रदेशाधिका संख्येयगुणप्रदेशाधिका जघन्यतो
ऽपि त्रिगुणप्रदेशाधिका उत्कृष्टगुणप्रदेशाधिका वा भवंति ततो द्वि- | गुणप्रदेशाधिकाः यतः संख्येयमुत्कृष्टं सर्वत्रापि जघन्योत्कृ-
ष्टत्रिगुणादिवर्धनात तन्नु द्विगुणादिमा विकृष्टं तदुत्कृष्टमसंख्येयप्रदेशाधिका। सिद्धांत यत्र तत्र संख्येयगु-
णप्रदेशाधिका तत्र संख्येयप्रदेशमपि कामं द्विगुणवृद्धिर्भवति तदुत्कर्षे द्विगुणप्रदेशाधिकानां संभवति किंतु त्रिगुणादय उ-
णाधिकानाः इति द्विगुणप्रदेशाधिका परंपरोपनिधया संभवंति तस्मान्मूलतस्तत्र न आरभ्य अन्या वा परंपरोपनि-
धया प्ररूपणा क्रियते तत्र संख्येयप्रदेशाधिकानां प्रथमादिमवर्गणा ... परंपरानंतरा प्रथमवर्गणापेक्षया

कर्मप्र। काश्चित् वर्गणा असंख्येयभागहीनाः काश्चित्संख्येयभागहीनाः काश्चित्संख्येयगुणहीनाः काश्चिदसं
२२ ख्येयगुणहीनाः काश्चिदनंतगुणहीनाः एवमसंख्येयभागहानौ प्रथमवर्गणापेक्षया पंचापि हानयः
संभवंति असंख्येयभागहानौ असंख्येयभागहानिवर्जाः शेषाश्चतस्रोपि हानयः संभवंति तद्यथा असंख्ये
यभागहानि प्रथमांतिमवर्गणाद्वयापांतरालप्रथमवर्गणापेक्षया काश्चित् वर्गणाः संख्येयभागहीना
:काश्चित्संख्येयगुणहीनाः काश्चिदसंख्येयगु णहीनाः काश्चिदनंतगुणहीनाः संख्येयगुणहा
नाग× नौ तु असंख्येयहानिसंख्येयभागहानिवर्जाः शेषास्तिस्रो हानयः संभवंति तद्यथा संख्ये
यगुणहानौ प्रथमांतिमवर्गणाद्वयापांतरा लप्रथमवर्गणापेक्षया काश्चिद्वर्गणाः सं
ख्येयगुणहीनाः काश्चिदसंख्येयगुणहीनाः॥ काश्चिदनंतगुणहीनाः [illegible] असंख्येयगुणहा
नौ तु न केवलहानौ तथाहि [illegible] असंख्ये॥ यगुणहानौ प्रथमांतिमवर्गणाद्वयापांतरालप्र
थमवर्गणापेक्षया काश्चिद्वर्गणा असंख्येयगुणहीनाः काश्चिदनंतगुणहीनाः अनंतगुणहानौ त्व
नंतगुणहानिरेवैकांतादेवं कृतोपनिधया प्ररूपणा सांप्रतमल्पबहुत्वमुच्यते तत्रासंख्येयभागहानौ म×
वर्गणाः स्तोकाः ताभ्यः संख्येयभागहानौ वर्गणा अनंतगुणाः ताभ्योपि संख्येयगुणहानौ वर्गणा अ २१
नंतगुणाः ताभ्योप्यसंख्येयगुणहानौ वर्गणा अनंतगुणाः ताभ्योप्यनंतगुणहानौ वर्गणा अनंतगुणाः

तथा अनंतगुणहानौ पुद्गलाः सर्वस्तोकाः ततोऽसंख्येयगुणहानौ अनंतगुणाः पुद्गलाः ततोपि संख्ये
यगुणहानौ पुद्गला अनंतगुणाः ततोपि संख्येयभागहानौ पुद्गला अनंतगुणाः ततोप्यसंख्येयभा
गहानौ पुद्गला अनंतगुणाः तदेवमुक्तं सप्रपंचं स्नेहप्रत्ययस्पर्द्धकमिदानीं नामप्रत्ययस्पर्द्धकप्र
योगप्रत्ययस्पर्द्धकप्ररूपणाचिकीर्षुरिदमाह॥ नामप्पओगपच्चयगाण अविभागणंतगुणणाए
धणियाइसमगुणासिजदवा जहसमाकंडइ २२ नामप्रत्ययस्पर्द्धकप्ररूपणायां षट् अनुयोगद्वारा
णि अविभागप्ररूपणा वर्गणाप्ररूपणा स्प र्द्धकप्ररूपणा अंतरप्ररूपणा वर्गणापुद्ग
लस्नेहाविभागसकलसमुदायप्ररूप॥ णा स्थानप्ररूपणा चेति तत्र प्रथमतोऽवि
भागप्ररूपणा क्रियते औदारिकादिशरी रपंचकप्रायोग्याणां परमाणूनां यो रसः केव
लिप्रज्ञाछेदनकेन छिद्यते विभागावतिविभागा भागाः कियंतस्तेभिर्वि भागाभागागुणपरमाणौ
जीवानंतावपरमाणावावाप्यंते एषा अविभागप्ररूपणा तत्र एकेन स्नेहाविभागेन युक्ताः शरीर
अदारिक योग्याः पुद्गला न लभ्यंते किंतु अनंतैः औदारिकबंधनादीनां पंचदशानां बंधनानामन्यतमस्यापि
बंधनस्य विषयाननवंतात्यर्थः नापि [illegible] द्वाभ्यां स्नेहाविभागाभ्यां युक्ता नापि त्रिभिः नापि संख्यातैः ना
प्यसंख्यातैः नाप्यनंतैः किंत्वनंतानंतैरेव सर्वजीवेभ्योऽनंतगुणैः युक्तानां पुद्गलानां समुदायः प्रथमा
= त्वनंत =

कर्म॰टी॰ वर्गणा सा च जघन्या ततः एकेन स्नेहाविभागेनाधिकानां उज्वलानां समुदायो द्वितीया वर्गणा द्वाभ्यां
२२ स्नेहाविभागाभ्यामधिकानां समुदायः तृतीया वर्गणा एवमेकैकाविभागवृद्ध्या निरंतरं तावद्वर्गणा
वाच्या यावदभव्येभ्योऽनंतगुणाः सिद्धानामनंतभागकल्पा भवंति एतासां च समुदाय एकं स्पर्द्धकं
ततः ऊर्ध्वमेकेनाप्य स्नेहाविभागेनाधिकाः परमाणवो न प्राप्यंते नापि द्वाभ्यां नापि त्रिभिः नापि सं
ख्येयैर्नाप्यसंख्येयैर्नाप्यनंतैः किंत्वनंतानंतैः एव सर्वजीवेभ्योऽनंतगुणैरधिकाः प्राप्यंते ततस्ते
षां समुदायो द्वितीयस्पर्द्धकस्य प्रथमा वर्गणा ततस्यां कियंतः स्नेहाविभागा इति चेदुच्यते
यावंतः प्रथमस्पर्द्धकप्रथमवर्गणायां स्ने हाविभागास्तावंतो द्विगुणाः ततः एकेन स्ने
हाविभागेनाधिकानां परमाणूनां समुदा यो द्वितीया वर्गणा द्वाभ्यां स्नेहाविभागाभ्याम
धिकानां समुदायस्तृतीया वर्गणा एवमेकैक स्नेहाविभागवृद्ध्या निरंतरं वर्गणास्तावद्वाच्या या
वदभव्येभ्योऽनंतगुणाः सिद्धानामनंतभागकल्पा भवंति तदेतासां समुदायो द्वितीयं स्पर्द्धकं ततः ऊ
र्ध्वमतः ऊर्ध्वमेकेनाप्य स्नेहाविभागेनाधिकाः परमाणवो न प्राप्यंते नापि द्वाभ्यां नापि त्रिभिः यावन्नापि सं
ख्येयैर्नाप्यसंख्येयैर्नाप्यनंतैः किंत्वनंतानंतैरेव सर्वजीवेभ्योऽनंतगुणैस्ततस्तेषां परमाणूनां २२
समुदायस्तृतीयस्पर्द्धकस्य प्रथमा वर्गणा तस्यां कियंतः स्नेहाविभागा इति चेदुच्यते यावंतः प्रथम

स्पर्द्धकस्य प्रथमवर्गणायां तावंतः त्रिगुणाः ततः एकेन स्नेहाविभागेनाधिकानां परमाणूनां समुदायो
द्वितीया वर्गणा द्वाभ्यां स्नेहाविभागाभ्यामधिकानां समुदायस्तृतीया वर्गणा एवमेकैकस्नेहावि
भागवृद्ध्या निरंतरं वर्गणास्तावद्वाच्या यावदभव्येभ्योऽनंतगुणाः सिद्धानामनंतभागकल्पा भवंति ततस्ता
सां समुदायस्तृतीयं स्पर्द्धकं ततः ऊर्ध्वमतः ऊर्ध्वमेकेनापि स्नेहाविभागेनाधिकाः परमाणवो न प्राप्यंते
नापि द्वाभ्यां नापि त्रिभिः यावन्नापि संख्येयैर्नाप्य संख्येयैर्नाप्यनंतैः किंत्वनंतानंतैरेव सर्वजी
वेभ्योऽनंतगुणैरधिकाः प्राप्यंते ततस्तेषां समु दायश्चतुर्थस्य स्पर्द्धकस्य प्रथमा वर्गणा तस्यां
कियंतः स्नेहाविभागा इति चेदुच्यते प्र थमस्पर्द्धकस्य प्रथमवर्गणायां यावंतः
स्नेहाविभागास्तावंतश्चतुर्गुणाः एवं यावंति संख्ये यानि स्पर्द्धकानि चिंतयितुमारभ्यंते तद्यथा
पंचमं दशमं विंशतितमं संख्येयतमं वा तत्र संख्यागुणिताः प्रथमस्पर्द्धकस्य प्रथमव
र्गणागताः स्नेहाविभागास्तावंति संख्येयतमस्य स्पर्द्धकस्यादिवर्गणायां द्रष्टव्याः तानि च स्पर्द्धका
नि कियंति भवंतीति चेदुच्यते अभव्येभ्योऽनंतगुणानि सिद्धानामनंतभागकल्पानि अत्रैतानि कि
यंति भवंतीति चेदुच्यते स्थानस्पर्द्धकतुल्यानि तथा द्विचतुर्गसमंतराणि भवंति तानि ना
धिकानि प्रथमत्रापि तावती यं वर्गणास्थानं तावद्यावद्वत्तः तद्यथा एकैकाविभागवृद्धिः अनंतानं

कर्मप्र० न विभागवृद्धिः अनंतगुणवृद्धिः किंतु विभागवृद्धिः स्पर्द्धकगतानां वर्गणानां यथा प्राग्वत् अनंतानंतविभाग।
२३ वृद्धिः प्राप्तास्पर्द्धकगतचरमवर्गणापेक्षया उत्तरस्य स्पर्द्धकस्यादिवर्गणायाः पारंपर्येण पुनः
प्रथमस्पर्द्धकप्रथमवर्गणापेक्षया षड्वृद्धयः संभवात् तद्यथा अनंतभागवृद्धिः असंख्ये
यभागवृद्धिः संख्येयभागवृद्धिः संख्येयगुणवृद्धिः असंख्येयगुणवृद्धिः अनंतगुणवृद्धिश्चेति तदे
वं कृता वर्गणाप्ररूपणा स्पर्द्धकप्ररूपणा च संप्रति। प्ररूपणावसरप्राप्तं वर्गणागतजघन्योत्कृष्टाल्पबहुत्वावि
सु भागप्ररूपणा अल्पबहुत्वप्ररूपणा क्रियते तत्र प्रथमस्य। शरीरस्थानस्य प्रथमायां वर्गणायां स्वल्पा अवि
भागाः स्तोकाः ततो द्वितीयस्य शरीरस्य। तस्य प्रथमवर्गणायां अनंतगुणाः ततो
द्वितीयस्य शरीरस्थानस्य प्रथमवर्गणायां अनंतगुणाः एवं अनंतगुणाः एवं अनंतगुणाः।
तावद्वक्तव्यं यावत् सर्वाण्यपि स्थानानि अनंतवाचानि शरीर स्थानानि च सूक्ष्माणि स्पर्द्धकसंख्याप्रमाणानि
संप्रति शरीरपरमाणूनां स्वबंधनयोग्यानां अल्पबहुत्वमभिधीयते तत्र औदारिकौदारिकबं
धनयोग्याः स्तोकाः सर्वस्तोकाः तेभ्य औदारिकतैजसबंधनयोग्याः अनंतगुणाः तेभ्योऽप्यौदारिक
कार्मणबंधनयोग्याः अनंतगुणाः तेभ्योऽप्यौदारिकतैजसकार्मणबंधनयोग्याः अनंतगुणाः तथा वै २३
क्रियवैक्रियबंधनयोग्याः सर्वस्तोकाः तेभ्यो वैक्रियतैजसबंधनयोग्याः अनंतगुणाः।

तेभ्योऽपि वैक्रियकार्मणबंधनयोग्याः अनंतगुणाः तेभ्योऽपि वैक्रियतैजसकार्मणबंधनयो
ग्याः अनंतगुणाः तथा आहारकाहारकबंधनयोग्याः सर्वस्तोकाः तेभ्योऽप्याहारकतै
जसबंधनयोग्याः अनंतगुणाः तेभ्योऽप्याहारककार्मणबंधनयोग्याः अनंतगुणाः तेभ्योऽप्याहार
कतैजसकार्मणबंधनयोग्याः अनंतगुणाः तेभ्योऽपि तैजसतैजसबंधनयोग्याः अनंतगुणाः ते
भ्योऽपि तैजसकार्मणबंधनयोग्याः अनंतगुणाः तेभ्योऽपि कार्मणकार्मणबंधनयोग्याः अनंत
गुणा इति संप्रति स्थानप्ररूपणावसरः तत्र। प्रथमस्पर्द्धकमादौ कृत्वा अभव्येभ्योऽनंत
गुणानि सिद्धानंतकल्पानि तावंति स्पर्द्ध। कानि एकं प्रथमं शरीरप्रायोग्यं स्थानं भवति
ततस्तावद्भिरेव स्पर्द्धकैरनंतभागवृद्धैः द्वि। तीयं शरीरस्थानं भवति एवं सर्वत्र तावद्भिरेव स्प
र्द्धकैरनंतभागवृद्धैः वर्धितानि शरीरस्थानान्येवं॥ निरंतरं सर्वस्मात् सर्वस्मात् पूर्वस्मात् उत्तरोत्तरा
णि अनंतभागवृद्धानि शरीरस्थानानि अंगुलमात्रक्षेत्रासंख्येयभागगतप्रदेशराशिप्रमाणानि
वाच्यानि एतानि च समुदितानि एकं कंडकमभिधीयते तस्मात् कंडकादुपरि यदनंतरशरीरस्थानं
तत् कंडकगतचरमशरीरस्थानापेक्षया असंख्येयभागवृद्धं तस्मात् पराणि पुनरप्यन्यानि शरी
रस्थानानि अंगुलमात्रक्षेत्रासंख्येयभागगतप्रदेशराशिप्रमाणानि तानि सर्वाण्यपि यथोत्तरमनं।

कर्मप्र० २४

तभागवृद्धान्यसंख्येयानि एतानि समुदितानि द्वितीयं कंडकं तस्माद्द्वितीयात्कंडकादुपरि यदनंतरं
स्थानं ततः पुनरपि द्वितीयकंडकमात्राण्यनंतरस्थानान्यतिक्रम्यासंख्येयभागवृद्धं ततः पराणि
पुनरप्यधस्तनान्यनंतरस्थानान्यंगुलमात्रक्षेत्रासंख्येयभागगतप्रदेशराशिप्रमाणानि तानि
प्रवर्धितानि यावत्पुनरप्यनंतभागवृद्धान्यसंख्येयानि एतानि समुदितानि तृतीयं कंडकं ततः पुनः
प्येकमसंख्येयभागवृद्धं ततः पुनरपि कंडकमात्राण्यनंतरस्थानानि तथापि प्रथममनंतभागवृ
द्धान्यसंख्येयानि एवमसंख्येयभागांतरितानि अनंतभागवृद्धकंडकानि तावद्वाच्यानि ॥
यावदसंख्येयभागवृद्धानामपि स्थानानि ॥ तानि च तराणि तावद्द्वितीयकंडकं भवति कंडे ॥
कंडकं नाम समयपरिभाषया अंगुलमात्रक्षेत्रासंख्येयभागगतप्रदेशराशिप्रमाणा
संख्या विधीयते ततः पराणि यथोत्तरमनंतभा गवृद्धानि कंडकमात्राणि स्थानानि वाच्यानि ॥
ततः परमेकं संख्येयभागवृद्धं स्थानं ततस्ततोऽमूलादारभ्य यावंति स्थानान्यतिक्रांतानि तावंति
भूयोऽपि तथैव उपरि एकं संख्येयभागवृद्धं स्थानमभिधानीयं एवं वक्ष्यमाणक्रमेण षट्स्थानकं
यावद्यावत्स्थानानि तावद्वक्तव्यानि यावदसंख्येयलोकाकाशप्रदेशप्रमाणानि भवंति स्थानानि ॥ २४
तत्र स्पर्धकप्ररूपणा सा द्विधा योगप्रत्ययस्पर्धकप्ररूपणा क्रियते तत्र योगप्रत्ययस्थाने

घायोरसत्कर्मपरमाणुषु केवलयोगप्रत्ययतो बध्यमानेषु परिवर्धते स्पर्धकप्ररूपणया तत्र प्र
योगप्रत्ययस्पर्धकं स्नेहस्पर्धकं [illegible] ज्ञातव्यानि विवक्षितानि [illegible]
विप्रयोगस्पर्धकं [illegible] प्रयोगस्थानानि तत्प्रत्ययविभागप्ररूपणा वर्गणा [illegible] प्ररूप
णा स्पर्धकप्ररूपणा अंतरप्ररूपणा स्थानप्ररूपणा चेति एताभिः षड्भिः प्रयोगप्रत्ययस्पर्धकं प्ररूपणीयं ×प्ररूपणा
तानि स्नेहाविभागानि यथोत्तरमनंतगुणानि तत्र प्रथमस्था नस्य प्रथमवर्गणायां सकलजीवराशेरनंतगुणाः स्नेहाविभा
गाः सर्वस्तोकाः ततो द्वितीयस्थानस्य प्रथमवर्गणायामनंतगुणाः ततोऽपि तृतीयस्था
नस्य प्रथमवर्गणायामनंतगुणाः एवं तावद्वक्तव्यं यावदंतिमं स्थानं तथा च प्रयोगप्र
त्ययस्पर्धकामधिकृत्य ग्रंथकृता उक्तं ॥ अविभागवर्गफड्डगअंतरठाणाइ एत्थ जह दु
विहाणं वग्गणाओ अणंतगुणणाए गच्छंति ॥ त्रिविधानां कंडकादीनामुपरि यत्स्थानानामल्पबहु
×क त्वमुच्यते स्नेहप्रत्ययस्पर्धकस्य जघन्यवर्गणायां सकलजीवगताः स्नेहाविभागाः सर्वस्तोकाः
ततस्तस्यैव स्नेहप्रत्ययस्पर्धकस्योत्कृष्टवर्गणायामनंतगुणाः ततोऽपि नामप्रत्ययस्पर्धकस्य जघन्य
वर्गणायामनंतगुणाः ततोऽपि तस्यैवोत्कृष्टवर्गणायामनंतगुणाः ततोऽपि प्रयोगप्रत्ययस्पर्धक
स्य जघन्य[illegible]वर्गणायामनंतगुणाः ततोऽपि तस्यैवोत्कृष्टवर्गणायामनंतगुणाः उक्तं च निर्देश ।

फड्डगाणि च रसस्पड्डकासमगाक्रमाववीईणि। याणि तस्सुणाईईवथणोदफड्डाईं संबंति गाथार्थं विवि
च्यते नामवत्यात्सुवयाणात्मत्यत्येवपिवस्पर्द्धकसुत्तविनाभवाणिदयाः भाषानयाः तथादिन
रवत्यथस्पर्द्धकवद्दत्ताणिज्ञविनाभवाणिएकेकास्तदाविनाभदद्धपरमाणुवाणिोऽनंताः।
तथास्त्राकनजन्नात्वस्तदेतबथावज्जलाबदबहनरास्त्राकाः।आस्त्राकतराः टवद्धमंदलोणा
उगुणहीणाइतितद्वाभंतवाल्लभवध्यातास्त दवत्यथस्पर्द्धकपिदितनयघामंत वास्त्राकाम
वकल्प्यावतायाजित नउनाः सर्वत्रापि॥ तथापिति एषांस्ववत्यथनामवज्ज्वयथाया।
गवत्यथस्पर्द्धकानांगावध्यकेस्वाकत्र त्वेविजघात्याक्राष्टवाणिउघाष्टवन्तचा
नताःकामणताभवपिणादसुगुणात्रिधणि यानिचिताःदशगुणानिविनाभताभस्पाःस
कलउल्लगताभदाविनाभाइत्यर्थः तत्रनं तउणनयाज्ञनंतगुणितनयाज्ञातव्याःतादवंज
ताउज्जलानांपरस्परसंबंधादउन्नतस्यात्सदस्पर्द्धपणोसंभवतिबधनकरणसामर्थ्यातावध्यमानकर्म
उद्गलानांप्रकृतिस्थित्यनुभागप्रदेशाविभागाभंदमतीनाअवबोधायमोदकदृष्टांतनविभा
व्यते यथाकिलकश्चिन्मोदकोवाताविनाशिद्रव्यनिष्पन्नःप्रकृत्यावातमुपशमयति पित्तापश
मकद्रव्यनिष्पन्नःपित्तंकफापहारिद्रव्यनिष्पन्नं कफमित्यवंस्वरूपाप्रकृतिर्मोदकस्य तथा तस्यै

वस्थितिः कस्यचिद्दिनमेकं कस्यचिद्दिनद्वयं कस्यचिन्मासमासादिकं कालं यावत् तथा तस्यैव रसः स्निग्ध।
मधुरादिः कस्यचिदेकस्थानकोऽपरस्य द्विस्थानक इत्यादि तथा तस्यैव प्रदेशाः कणिकादिरूपाः कस्य
चिदल्पप्रमाणाः कस्यचिद्बहुप्रमाणा इत्यादि तथा कर्मणोऽपि किंचिज्ज्ञानमावृणोति
किंचिद्दर्शनं किंचित्सुखदुःखं जनयति किंचिन्मोहयतीत्यादिस्वभावरूपा प्रकृतिः तथा स्थितिस्तस्यैव क
र्मणः कस्यचित्त्रिंशत्सागरोपमकोटाकोटी प्रमाणा अपरस्य सप्ततिसागरोपमकोटाकोटी प्रमा
णा इत्यादि तथा रसः कस्यचिदेकस्थानकः अपरस्य द्विस्थानक इत्यादि तथा प्रदेशाः क
स्यचिदल्पतराः कस्यचिद्बहुतमाः॥ इति तत्र प्रकृतिरिति नदतरवकर्मणां मूलोत्तर।
विभागानवतिनानाम्यात्यावदष्टत्रिंशत्॥ वाभवतुत्तरपणाइणंच सुभागविसेसमउदवइ।
लउ इदप्रकृतिशब्दात्तदपर्यायोपान्तिः॥ तथावादनाष्टकत्वेचदवापयउात्तउइतितत्तात्।।
लोत्तरप्रकृतीनां मूलोत्तरशतदेनकर्मणः संबंधिनां अनुभागविशेषतः स्वनाविशेषताज्ञानावार
कत्वादिलक्षणाद्भेदानवतितायथाज्ञानावरणाष्टस्याद्वस्वतावपर्यायोपरागंतव्याः तउक्तंसूत्र णोति
अनाणाणि सत्तावोइतिइदन्तंधनकारणाप्रकृतिबंधादय अयकनुपरिमवएवंवक्तव्याःप्रकृत्यादय।
यचयतिकर्मसंकाणिहितिकश्चित्तव्याउवायतजतस्यात्मोदापानादाप्रकृतिवंधउशाशपलक्षणंचि।

कर्मग्रं० २६ णाद्योऽवस्थितिबंधश्चेदानीं विशिष्टानन्तस्पष्टयन्नाह ॥ गाऽविसेसियठिइअ[illegible]पगई ३ पगइ ३ बंधे
मुणेयव्वा ३ व्याख्या ३ उत्तानार्थः तत्र प्रकृतिस्वभावः अविशेषिताऽविवक्षिताः प्रकृतयः
रूपलक्षणज्ञानस्थित्यादयो यासु ता अविवक्षितास्तासां बंधः अविशेषितप्रकृति प्रकृतिबंधज्ञानं वा
तत्राद्यस्याधिकार्थं संस्थानं तत्र अविवक्षितप्रकृतिप्रदेशः स्थितिबंधः अविवक्षितप्रकृतिस्थिति
प्रदेशो रसबंधः अविवक्षितप्रकृतिस्थितिरसः प्रदेशानां बंध इत्यपि द्रष्टव्यं प्रकृतिबंधस्वयमेवं त्याऽज्ञ
तयोर्बंधमायातिययथयामीमबंधति ॥ स्वामानादितऽवबंधातकादवामयोप्रकृतिप्रदेश
बंधाक्षेवयोगातानवतः ज्ञाणपयवि पएमसितिववनानतत्रप्रकृतिबंधतक्रमोश।
तंप्रदेशबंधावक्रमववसरः पामः तत्राष्टवि धबंधकेनजंतुनायदाकनाश्यवसायनवित्र ॥
नागर्तणएटद्वातेदलिकंतस्याष्टोनागानवं। ति सप्तविधबंधकस्यउसप्तनागाः षड्विधबंधकस्य
षड्भागाएकविधबंधकस्य एकोनागः संप्रत्युत्तरप्रकृतीनां नागविनागप्रदर्शनार्थमाह ॥ बं० जं समयघा
इयत्तं समयेप एसग्गं तिमोनागोश्रावरणीयववदातिद्वाय श्र वपंचदा विग्घयरकर्मदलिकंसर्व
घातिभागं केवलज्ञानावरणायादिस्तंपसर्वघातिप्रकृतिभ्योऽनंततमस्त्वकर्मप्रदेशानामनंततमो २६
नागोस्वकीयाय। ज्ञानावरणायादिस्तपाय। मूलप्रकृतिर्यासोनोनागस्तस्यानंततमानागइत्यर्थः।

सप्तत्रमुक्तिरितिव उच्यते इदमुक्तं नाम पिपल प्रकृतीनां प्रत्येकं यद्विधितरः परमाणवामृष्टाकाः
तेच स्वस्वमूलप्रकृतिपारमाणूनामनंततमोनागतएवसर्वघातिप्रकृतिषायोग्यपाइतिसर्वघा
तिप्राप्तनत स्वस्वमूलप्रकृतिप्रदेशानामनंततमोनागः तस्मिन्नानंतनामनागःपसाशितागपयदलि
कं तत्सर्वघातिप्रकृतिव्यतिरिक्तस्यः ततकालबध्यमानत्यः स्वस्वमूलप्रकृत्यं वांतरालदत्तो वित
श्रवितपददीयातेतथास्वाद आवरणत्यादि आवरणयोर्ज्ञानावरणदर्शनावरणयोः प्रत्येकं
सर्वघातिप्रकृतिनिमित्तमनंततमनागा उपसाशितमतिशेषस्य दलिकस्य प्रथाक्रमं च
तुर्धात्रिधाचविनागः क्रियतेऽवाव। शेषदेशघातिप्रकृतीत्पादीयतेनधावि
धीकृतरायोत्तमूलनागः समसमस्यापिपंच धाकृत्वादानांतरायादिस्तोदीयतेइत्यमत्रना
वना ज्ञानावरणस्य स्थितउत्तमारणयो। मूलनागस्यानंततमस्यानंततमानागः केवल ॥
ज्ञानावरणस्य दीयतेशेषस्य चत्वारोनागाः क्रियंते तत्रमतिज्ञानावरणश्रुतज्ञानावरणावधि ॥
ज्ञानावरणमनःपर्यवज्ञानावरणत्यादीयंते दर्शनावरणस्यापि योमूलनागः अनंततमस्या
नंततमंनागं पृथक्कृत्वा निद्रापंचककेवलदर्शनावरणत्यां सर्वघातिस्यां प्रयच्छति शेषस्य चत्र ॥
योनागाः क्रियंते ते च चक्षुरवधिदर्शनावरणस्योदीयंते अंतरायस्य उत्तरायो मूलनागअनंतति
[illegible]

कर्मप्र० २७

समस्तमप्यापि सर्वघात्यवांतरसेदानावानपंचधाकृत्वादानांतरायादिस्योदीयते॥ ४ मोहं उदाहा-
हार्थपंचदानादिविधसमाणेणं खयणिव्यात्रयाणं एवं चक्खमाणाणलणगासिं मोहमोहनीयमि-
त्यत्र समासाणायामूलनागअनजनितस्यानंतरं मोहनागः सर्वघातिप्रकृतिर्योरगा द्विधा क्रियते अ-
र्द्धदर्शनमोहनीयस्य अर्द्धचारित्रमोहनीयस्य तत्रार्द्धदर्शनमोहनीयस्य सम्यक्त्वसम्यक्त्वसमग्रमपि मि-
थ्यात्वमोहनीयस्य भेदत्रयं टीकातः। चारित्रमोहनीयस्य तु संक्रमं अर्द्धं दशधा क्रियते।
तच्च पादशभागा आद्यस्योदादश कषा- यस्योदीयते संज्वलनस्य। दलिकभागं विधिरु-
च्यते मोहउदयादि विशेषस्यं च सू॥ लभागस्यार्धो भागो क्रियते एकः कषायमो-
हनीयस्य अपराणि कषायमोहना॥ यस्यतत्र कषायमोहनीयस्यभागः भजते॥
र्थक्रियते तच्च चत्वारो विभागाः संज्वलनं। क्रोधादित्यादीयं ततो कषायमोहनीयस्य भा-
गः पंचधा क्रियते तच्च पंचापि भागाः यथाक्रमं त्रयाणां वेदानां मध्यतमस्यो वेदस्य बध्यमानाय दी-
यते तिष्ठाऽसौ रतिशोकयुगलयोरन्यतरस्मैयुगलाय नयत्युभयोर्भयजुगुप्सयोर्वेदीयते नान्यत्वोर्बध्यमा-
नत्वात् नहि द्वे अपि नोकषायायुगपद्बध्यमानायाति किंतु अन्यतरेको पंचविंशतिभावदनायामुगी विद्यो २७
मूलभागाथानजनितिसृ एतेषामवएकैकस्याः प्रकृतेर्बध्यमानायां दीयते विद्वत्तीनांमभागतः।

यह बध्यते तावान्तं॥ ४ पिंडपगईसुवण्णं तिगंवन्नेणं रसगंधफासाणं सव्वासिं संघाए तणुस्सीयति।
गवत्राक्रमवापिंडप्रकृतयानामप्रकृतयः यदादौ ४ मिश्रित पिंडपगई नामपगई त्रि तासु मध्ये
बध्यमानानामन्यतमगतिजातिशरीरबंधनसंघातनसंस्थानानां गोपांगानांवर्णगंधरसस्पर्शा
गुरुलघूपराघातोच्छ्वासनिर्माणतीर्थकराणां आतपोद्योतप्रशस्ताप्रशस्तविहायोगतित्रसस्था-
वरबादरसूक्ष्मपर्याप्तापर्याप्तप्रत्येकसाधारणस्थि- रशुभाशुभसुस्वरदुःस्वरसुभगदुर्भगादेयानादे- ×पर्याप्त स्थिर
ययशःकीर्त्ययशःकीर्त्योन्यतराणां च। मूलभागा विभक्तसमर्प्यणा यः छ त्रिवविशे-
षमादेवान्तादि वर्णरसगंधस्पर्शा। नांप्रत्येकं यत्तनागलब्धदलिकमायाति त-
स्यावन्त्यापयामवांतरालादस्यो विभक्त॥ विभक्तदीयते तथादि वर्णनाम्नोयन्नागल-
ब्धदलिकं तत्पंचधाकृत्वा शुक्लादिस्यःवं तरालादस्यो विभज्यप्रदीयते एवं गंधरसस्पर्शाना-
मपि यस्यया व तोलदाम्यस्य संबंधिनो नागस्यतति नागास्त्रेताव ज्ञोवांतरालादस्योदातव्या।
तथा संघातनानां च प्रत्येकं यत्तनागलब्धं दलिकमायाति तत्त्रिधाकृत्वा उवोवांकुवां चउात्याविदाय त्रिस्या
ते तावोदारिकातेजसकार्मणानि वेक्रियातेजसकार्मणानि वा अ। णिशरीराणि संघातनानि वाउ।
गपद्बध्यमानानि त्रिधा क्रियते वैक्रियाहारकातेजसकार्मणरूपाणि चत्वारि शरीराणि संघातनानि वाव।
= कारटक बंधनग्मै मुलभागे ३॥ तिहां अत्र रि कर्म बंधन सी। ३८ अन्ये॥

कर्म्मप्र० २८ प्रतावत्तद्यथाक्रियते तन्मात्रकं क्षिप्तं ग्रहणे बंधननाम्नां बंधननाम्नां गलत्सु दलिकमाद्यानंत
प्यसमस्तविकल्पाः समस्तवा एकादश वा विकल्पाः क्रियंते। औदारिकौदारिकौदारिकतैजसौदा त
रिककार्मणौदारिकतैजसकार्मणतैजसतैजसकार्मणकार्मणकार्मण[illegible]रूपाणि।
वैक्रियवत्तदाहारकतैजसकार्मणत्रिकरूपाणि वा समस्तबंधनानि बंधनानि वैक्रियस्थाने आहारकवत्त
त्कतैजसत्रिकलक्षणान्येकादश वा॥ ननु बद्धतां एकादशत्वं वा शरीराणां पंचत्वात्तदनां य
न्नंतानंतलक्षणं दलिकमायाति तन्नाम्नो विभज्यातेता सोऽपि भागत्वेनांतरं द्विधा दीनदत्त्वं।
ध्रुवत्वात्तेन नामांतरं देवयात्॥ सर्वदलिकं नव तिरश्चे कोऽप्यवमायात्र त्वात॥
स्य कर्मदलिकस्य परमाणवो विना। गत्याः कृत्वा मूलप्रकृतिस्तत उत्तरप्रकृतिस्तथा उद्धृत्वा
मूलोत्तरप्रकृतिषु जघन्यपदे उत्कृष्टपदे वाल्प बहुत्वक्रियायाः सिद्धां तां विशेषपरिज्ञानार्थमाह॥
बाहुल्लपगईणं उत्तरमगपगईणय अप्पबहुत्ता विसेसो पिंडगमिं मूलपयडीणा उत्तरस्स पयडी।
डीनां च परस्परं नाम विशेषोल्पबहुत्वाल्लक्षणात्ततोक्तात् इष्टव्यां तत्र मूलप्रकृतीनामल्पबहु
त्वदर्शयति इह कर्मणां स्थितिमपेक्षा सा स्तोकाग्रा प्रकृतिरस्य उत्कृष्टा स्थितिस्तस्य ह्रस्वा नामगोत्रस्य॥ २८
स्तोकं इति तत्र आयुषा नाम सर्वस्तोकानि सर्वाण्यायुषः स्तोकस्थितिकत्वात् ततस्थितेरु
×सस्यस्तोक×

ष्टेति विंशतिसागरोपमप्रमाणत्वात् ततो नामगोत्रयोर्णां हृद्दलं तयोः स्थितेः विंशतिसा
गरोपमकोटाकोटीप्रमाणत्वात् स्वस्थाने तु द्वयोरपि परस्परं तुल्यः समानस्थितिकत्वात्। ततोपि
ज्ञानावरणदर्शनावरणांतरायाणां दलं तेषां स्थितेस्त्रिंशत्सागरोपमकोटीकोटीप्रमाणत्वात्
स्वस्थाने तु परस्परं तुल्यमेव तुल्यस्थितिकत्वात्। ततोपि मोहनीयस्य दलम्। तस्य स्थितेः सप्तसा
गरोपमकोटाकोटीप्रमाणत्वात्। वेदनीये यद्यपि ज्ञानावरणीयादिभिः समसमस्थितिकं
तथापि तस्य नामगोत्राभ्यां सर्वोत्कृष्टमेव वेदितव्यं। अन्यथा स्पष्टतरस्वफलसुखदुःखादिदर्शक
त्वानुपपत्तेः। इदानीं स्वस्वोत्तरप्रकृती॥ नामुत्कृष्टपदे जघन्यपदे चाल्पबहुत्वमभिधी
यते। तत्रोत्कृष्टपदे सर्वस्तोकं केवलज्ञा॥ नावरणस्य प्रदेशाग्रं। ततो मनःपर्यवज्ञानाव
रणीयस्यानंतगुणं। ततोऽवधिज्ञानावरणीयस्य विशेषाधिकं। ततः श्रुतज्ञानावरणीयस्य वि
शेषाधिकं। ततोपि मतिज्ञानावरणीयस्य विशेषाधिकं। तथा दर्शनावरणीयस्योत्कृष्टपदे सर्वस्तो
कं प्रचलायाः प्रदेशाग्रं। ततो निद्राया विशेषाधिकं। ततोपि प्रचलाप्रचलाया विशेषाधिकं। ततोपि त
निद्रानिद्राया विशेषाधिकं। ततः स्त्यानर्द्धेर्विशेषाधिकं। ततः केवलदर्शनावरणीयस्य विशेषा
धिकं। ततोऽवधिदर्शनावरणीयस्यानंतगुणं। ततोऽचक्षुर्दर्शनावरणीयस्य विशेषाधिकं। ततोपि

कर्मप्र० २९

चक्षुर्दर्शनावरणीयस्य विशेषाधिकं तथा सर्वस्तोकमुत्कृष्टपदे प्रदेशाग्रमसातावेदनीयस्य ततो
विशेषाधिकं सातावेदनीयस्य तथा मोहनीयस्य सर्वस्तोकमुत्कृष्टप्रदेशाग्रमप्रत्याख्यानावरणमान
स्य ततोऽप्रत्याख्यानावरणक्रोधस्य विशेषाधिकं ततोऽप्रत्याख्यानावरणमायाया विशेषाधि
कं ततोऽप्रत्याख्यानावरणलोभस्य विशेषाधिकं ततः प्रत्याख्यानावरणमानस्य विशेषाधिकं
ततः प्रत्याख्यानावरणक्रोधस्य विशेषाधि कं ततः प्रत्याख्यानावरणमायाया विशेषाधिकं।
ततः प्रत्याख्यानावरणलोभस्य विशेषा धिकं ततोऽनंतानुबंधिमानस्य विशेषाधिकं।
ततोऽनंतानुबंधिक्रोधस्य विशेषा धिकं ततोऽनंतानुबंधिमायाया विशेषाधि
कं ततोऽनंतानुबंधिलोभस्य विशेषा धिकं ततो मिथ्यात्वस्य विशेषाधिकं ततो जु
गुप्सायाऽनंतगुणं ततो भयस्य विशेषाधि कं ततो हास्यशोकयोर्विशेषाधिकं स्वस्थाने तु
द्वयोरपि परस्परं तुल्यं ततो रत्यरत्योर्विशेषाधिकं तयोस्तु स्वस्थाने तुल्यं ततः स्त्रीवेदनपुंसक
वेदयोर्विशेषाधिकं स्वस्थाने तु परस्परं द्वयोरपि तुल्यं ततः संज्वलनक्रोधस्य विशेषाधिकं ततः सं
ज्वलनमानस्य विशेषाधिकं ततः पुरुषवेदस्य विशेषाधिकं ततः संज्वलनमायाया विशेषाधिकं त २९
तः संज्वलनलोभस्यासंख्येयगुणं तथा चतसृणामप्यायुषामुत्कृष्टपदे प्रदेशाग्रं परस्परं तुल्यं नामकर्म्म

×स्वस्थाने तु द्वयोरपि तुल्यं×२

णि उत्कृष्टपदे प्रदेशाग्रं गतौ देवगतिनरकगत्योः सर्वस्तोकं ततो मनुजगतौ विशेषाधिकं
ततस्तिर्यग्गतौ विशेषाधिकं तथा जातौ चतुर्णामेकेन्द्रियादिजातिनाम्नामुत्कृष्टपदे प्रदेशाग्रं सर्व ६
स्तोकं स्वस्थाने तु तेषां परस्परं तुल्यं तत एकेन्द्रियजातौ विशेषाधिकं तथा शरीरनाम्नि सर्वस्तोक
मुत्कृष्टपदे प्रदेशाग्रमाहारकशरीरस्य ततो वैक्रियशरीरनाम्नो विशेषाधिकं तत औदारिक
शरीरनाम्नो विशेषाधिकं ततस्तैजसशरीर नाम्नो विशेषाधिकं ततोऽपि कार्मणशरीरनाम्नो वि
शेषाधिकं एवं संघातनाम्न्यपि द्रष्टव्यं तथा बंधननाम्नि सर्वस्तोकमुत्कृष्टपदे प्रदेशाग्रमाहा
रकाहारकबंधननाम्नः ततस्त्वाहारकतै जसबंधननाम्नो विशेषाधिकं ततस्त्वाहारककार्म
णबंधननाम्नो विशेषाधिकं ततस्त्वाहा रकतैजसकार्मणबंधननाम्नो विशेषाधिकं त
तो वैक्रियवैक्रियशरीरबंधननाम्नो विशे षाधिकं ततो वैक्रियतैजसबंधननाम्नो विशेषाधि
×ततो× कं वैक्रियकार्मणबंधननाम्नो विशेषाधिकं ततो वैक्रियतैजसकार्मणबंधननाम्नो विशेषाधिक
त तं औदारिकौदारिकबंधननाम्नो विशेषाधिकं तत औदारिकतैजसबंधननाम्नो विशेषाधिकं तत औ
दारिककार्मणबंधननाम्नो विशेषाधिकं ततो औदारिकतैजसकार्मणबंधननाम्नो विशेषाधिकं।
ततस्तैजसतैजसबंधननाम्नो विशेषाधिकं ततस्तैजसबंधनकार्मणनाम्नो विशेषाधिकं ततः कार्म

कर्मप्र०। ३० णकार्मणबंधननाम्नो विशेषाधिकं तथा संस्थाननाम्नि संस्थाननाम्नामाद्यंतवर्जानां चतुर्णां उत्कृष्टपदे प्र-
देशाग्रं सर्वस्तोकं स्वस्थाने तु तेषां परस्परं तुल्यं ततः समचतुरस्रसंस्थानस्य विशेषाधिकं ततोपि
हुंडसंस्थानस्य विशेषाधिकं तथांगोपांगनाम्नि सर्वस्तोकमुत्कृष्टपदे प्रदेशाग्रमाहारकांगोपांगनाम्न
ः ततो वैक्रियांगोपांगनाम्नो विशेषाधिकं ततो औदारिकांगोपांगनाम्नो विशेषाधिकं तथा
संहनननाम्नि सर्वस्तोकमाद्यानां पंचानां संह ननानामुत्कृष्टपदे प्रदेशाग्रं स्वस्थाने तु तेषां प-
रस्परं तुल्यं ततः सेवार्त्तसंहननस्य विशे॥ षाधिकं तथा वर्णनाम्नि सर्वस्तोकमुत्कृष्टपदे॥
प्रदेशाग्रं कृष्णवर्णनाम्नः ततो नील वर्णनाम्नो विशेषाधिकं ततो लोहितवर्ण
नाम्नो विशेषाधिकं ततो हारिद्रवर्णना॥ म्नो विशेषाधिकं तथा गंधनाम्नि सर्वस्तोकं सु- ×ततोपि कृष्णवर्णनाम्नो वि०×
रभिगंधनाम्नः ततो विशेषाधिकं दुरभिगंधना। म्नः तथा रसनाम्नि सर्वस्तोकं कटुरसनाम्नः ततस्ति-
क्तरसनाम्नो विशेषाधिकं ततः कषायरसनाम्नो विशेषाधिकं ततो ऽम्लरसनाम्नो विशेषाधिकं त्रि
ततोपि मधुररसनाम्नो विशेषाधिकं तथा स्पर्शनाम्नि सर्वस्तोकमुत्कृष्टपदे कर्कशगुरुस्पर्शना- ३०
म्नोः प्रदेशाग्रं स्वस्थाने तु द्वयोरपि परस्परं तुल्यं ततो मृदुलघुस्पर्शनाम्नो विशेषाधिकं स्वस्थाने तु
द्वयोरपि तयोः परस्परं तुल्यं ततो रूक्षशीतस्पर्शनाम्नो विशेषाधिकं स्वस्थाने तु तयोर्द्वयोरपि पर-
×प्रदेशाग्रं×३

=तथा विहायोगतिनाम्नि सर्वस्तोकमुत्कृष्टपदे प्रदेशाग्रं अप्रशस्तविहायोगतिनाम्नः ततो प्रशस्तविहायोगतिनाम्नो विशेषाधिकं =३
स्परं तुल्यं ततः स्निग्धोष्णस्पर्शनाम्नो विशेषाधिकं स्वस्थाने तु तयोरपि द्वयोः परस्परं तुल्यं तथानु-
पूर्वीनाम्नि सर्वस्तोकं प्रदेशाग्रं देवगतिनरकानुपूर्व्योः स्वस्थाने तु द्वयोरपि परस्परं तुल्यं।
ततो मनुजगत्यानुपूर्व्या विशेषाधिकं ततस्तिर्यगानुपूर्व्या विशेषाधिकं तथा सर्वस्तोकमुत्कृष्ट
पदे प्रदेशाग्रं त्रसनाम्नः ततो विशेषाधिकं स्थावरनाम्नः तथा सर्वस्तोकं प्रदेशाग्रं पर्याप्तनाम्नः।
ततो विशेषाधिकमपर्याप्तनाम्नः एवं स्थि। राऽस्थिरयोः शुभाशुभयोः सुभगदुर्भगयोः आदे। ×शुभस्वरदुःस्वरयोः×५
यानादेययोः सूक्ष्मबादरयोः प्रत्येक। साधारणयोर्वाच्यं तथा सर्वस्तोकमयशःकी।
र्त्तिनाम्नः प्रदेशाग्रं ततो यशःकीर्त्ति। नाम्नः संख्येयगुणं शेषाणामातपोद्योत।
प्रशस्ताप्रशस्तविहायोगतिसुस्वरदुः॥ स्वराणां परस्परं तुल्यमुत्कृष्टपदे प्रदेशाग्रं निर्माणो-
च्छ्वासपराघातातपोद्योतागुरुलघुतीर्थकरा। णां चाल्पबहुत्वं नास्ति यत इदमल्पबहुत्वं सजातीय
प्रकृत्यपेक्षया यथा कृष्णादिवर्णनाम्नां शेषवर्णापेक्षया इति प्रकृत्यपेक्षया वा यथा सुभ-
गदुर्भगयोः न चैताः परस्परं सजातीयाः प्रतिपक्षभूता वा ततो नापि विवक्षा तु गपद
पि बंधसंभवात् तथा गोत्रे सर्वस्तोकमुत्कृष्टपदे प्रदेशाग्रं नीचैर्गोत्रस्य तथांतराये सर्वस्तोकं
दानांतरायस्य ततो लाभांतरायस्य विशेषाधिकं ततो भोगांतरायस्य विशेषाधिकं ततउपभो।
×ततउच्चैर्गोत्रस्य विशेषाधिकं×२

कर्मप्र०
३१

णंतरायस्य विशेषाधिकं । ततो वीर्यांतरायस्य विशेषाधिकं । तदेवमुत्तरप्रकृतीनामुत्कृष्टप्रदेशाग्राल्प-
बहुत्वं । संप्रति जघन्यपदेन तदभिधीयते । तत्र सर्वस्तोकं जघन्यपदे प्रदेशाग्रं केवलज्ञानावरणीयस्य ।
ततो मनःपर्यवज्ञानावरणीयस्यानंतगुणं । ततोवधिज्ञानावरणीयस्य विशेषाधिकं । ततः श्रुतज्ञान-
ावरणीयस्य विशेषाधिकं । ततो मतिज्ञानावरणीयस्य विशेषाधिकं । तथा दर्शनावरणीये सर्वस्तो-
कं जघन्यपदे प्रदेशाग्रं निद्रायाः । ततः प्रच॥ लाया विशेषाधिकं । ततो निद्रानिद्राया विशेषाधि-
कं । ततः प्रचलाप्रचलाया विशेषाधिकं । ततः स्त्यानर्द्धेर्विशेषाधिकं । ततः केवलदर्शनावर-
णस्य विशेषाधिकं । ततोवधिदर्शना- वरणस्यानंतगुणं । ततोचक्षुर्दर्शनावरण-
स्य विशेषाधिकं । ततोपि चक्षुर्दर्शना॥ वरणस्य विशेषाधिकं । तथा मोहनीये सर्व-
स्तोकं जघन्यपदे प्रदेशाग्रमप्रत्याख्यानाव- रणमानस्य । ततोऽप्रत्याख्यानावरणक्रोधस्य वि-
शेषाधिकं । ततोऽप्रत्याख्यानावरणमायाया विशेषाधिकं । ततोऽप्रत्याख्यानावरणलोभस्य विशे-
षाधिकं । तत एवं प्रत्याख्यानावरणमानक्रोधमायालोभानां ततोनंतानुबंधिमानक्रोधमायालोभा-
नां यथोत्तरं विशेषाधिकं वक्तव्यं । ततो मिथ्यात्वस्य विशेषाधिकं । ततो जुगुप्साया अनंतगुणं । ततो भ- ३१
यस्य विशेषाधिकं । ततो हास्यशोकयोर्विशेषाधिकं स्वस्थाने तु तयोः परस्परं तुल्यं । ततो रत्यरत्यो-

र्विशेषाधिकं स्वस्थाने तु तयोरपि परस्परं तुल्यं । ततोन्यतरवेदस्य विशेषाधिकं । ततः संज्वलनमानक्रो-
धमायालोभानां यथोत्तरं विशेषाधिकं । तथायुषि सर्वस्तोकं जघन्यपदे प्रदेशाग्रं तिर्यङ्मनुष्या-
युषोः । ततो देवनारकायुषोरसंख्येयगुणं । तथा नाम्नि गतौ सर्वस्तोकं जघन्यपदे प्रदेशाग्रं ति-
र्यग्गतेः । ततो मनुजगतेर्विशेषाधिकं । ततो देवगतेरसंख्येयगुणं । ततो नरकगतेरसंख्येयगु-
णं । तथा जातौ सर्वस्तोकं चतुरिंद्रियादि- जातिनाम्नां । तत एकेंद्रियजातेर्विशेषाधिकं । तथा
शरीरनाम्नि सर्वस्तोकमौदारिकशरीर॥ नाम्नस्तैजसशरीरनाम्नो विशेषाधिकं । ततो
कार्मणशरीरनाम्नो विशेषाधिकं । त॥ तो वैक्रियशरीरनाम्नः असंख्येयगुणं । ततो
ऽऽहारकशरीरनाम्नः असंख्येयगुणं । एवं संघातनाम्न्यपि वाच्यं । अंगोपांगनाम्नि सर्वस्तोकं
जघन्यपदे प्रदेशाग्रमौदारिकांगोपांग॥ नाम्नः । ततो वैक्रियांगोपांगनाम्नः असंख्येयगुणं । त-
तोऽऽहारकांगोपांगनाम्नः असंख्येयगुणं । तथा सर्वस्तोकं जघन्यपदे नरका ततो देवानुपू-
र्व्याः प्रदेशाग्रं । ततो मनुजानुपूर्व्या विशेषाधिकं । ततोपि तिर्यगानुपूर्व्या विशेषाधिकं । त-
था सर्वस्तोकं त्रसनाम्नः । ततो विशेषाधिकं स्थावरनाम्नः एवं बादरसूक्ष्मयोः पर्याप्तापर्याप्तयोः प्रत्ये-
कसाधारणयोः शेषाणां तु नामप्रकृतीनामल्पबहुत्वं न विद्यते तथा सातासातवेदनीययोः स-

कर्मप्र० ३१ म द्विर्गोत्रता विशेषाद्वयोरपि स्वतरायेऽवनर्थ्यो उत्कृष्टप्रदेशविधाव गंतव्यं इदयदा तं उत्कृष्टयो।
गस्थाने वर्त्तते यदा व मूलप्रकृतीनामुत्तरप्रकृतीनां च स्तोकतराणां बंधकः तथा यदा संक्रमका।
लप्रकृत्यंतरदलिकानामुत्कृष्टः संक्रमप्रदेशो भवति तदा उत्कृष्टप्रदेशाग्रसंभवः तथा द्वित्रोत्कृष्टयो
गावर्त्तमानानामुत्कृष्टप्रदेशाग्रग्रहणं करोति तथा स्तोकतराणां मूलप्रकृतीनामुत्तरप्रकृतीनां वा
बंधकस्तदा बहुबध्यमानप्रकृतिषु। त्याधिनोगस्तोकं बध्यमानानां मानप्रतितथा प्रकृ
त्यंतरदलिकानामुत्कृष्टप्रदेशसंक्रम। कालविवक्षितायां प्रकृतौ बध्यमानायामुत्कृ
ता: कर्मस्थिति: प्रविशांति तंतपात। शुभकारणेभ्य उत्कृष्टप्रदेशाग्रसंभवात
बतिविपर्यासे जघन्यप्रदेशाग्रसंभ। वर्णादिचतुष्कोपप्रकृतिप्रदेशबंधे संभवति स्थित्य
नुभागबंधस्वरूपाणां समाः तत्र बंधक्रम। अनुभागसमाता उत्तरगबंधस्यैव प्ररूपणा क्रियाते।
तत्र च उद्देशविधायगाथाद्वितयेन अविभागप्ररूपणा १ वर्गणाप्ररूपणा २ स्पर्धकप्ररूपणा ३ अं
तरप्ररूपणा ४ स्थानप्ररूपणा ५ कंडकप्ररूपणा ६ षट्स्थानकप्ररूपणा ७ अधस्तनस्थानप्ररूप
णा ८ वृद्धिप्ररूपणा ९ समयप्ररूपणा १० यवमध्यप्ररूपणा ११ ओजोयुग्मप्ररूपणा १२ पर्यवसानप्र ३२
रूपणा १३ अल्पबहुत्वप्ररूपणा १४ बंध। अविभागप्ररूपणार्थमाह॥ बंधेण गमयोम्मि जीवोवाउयाएई

गहणसमए जीवो स्थितिविशेषात्मने कर्मप्रदेशान् सर्वभावेनैव इत्यादि तत्राभ्यवसायस्थानं कषाय।
यिकाध्यवसाया: विशेषगुणात्कषायोदयात् इति वचनात् ते च विविधा शुभाशुभाश्च तत्र।
शुभा: क्षीरखंडरसोपमा आह्लादजननमनुभागं कर्मफलानां माधान निंबघोषातकीरसोपमं चा।
शुभे तेषु च शुभाशुभावा काषायिकाध्यवसाया: असंख्येयलोकाकाशप्रदेशप्रमाणा
: केवलं शुभा विशेषाधिका: इष्टव्या तथा हि या निबंधनानुबंधाध्यवसायावुत्क्रमशः ...पिता व।
संक्लिश्यमान: क्रमेणाधोध: आक्रंदति ता। निवर्तिशुध्यमान: क्रमेणोर्ध्वमारोहति त।
तो यथा प्रासादादवतरतो यावंति सोपा नस्थानानि तावंति तावत्येवारोहतोपि तथा
त्राध्यवसायास्तावंत एव संक्लिश्यमानस्याशुभाध्यव सायास्तावंत एव विशुध्यमानस्यापि शुभाध्यव
साया: उक्तं च क्रमशांक्लिता शुभकाषायिकी च। जीवस्य भावपरिणतिशुभ चाशुभ च त्याता तत्रानाह सं
क्लेशाद्विशेषाध्यात् केवलं शुभकाषायिकाध्यवसायेषु वर्त्तमान: शुभकाश्रेणिमारोहति तस्या: उन
नतिवर्तिते तस्य प्रतिपाताना मावान् अतस्ते अधिका इति तदेतदुक्तं विशेषाधिका: शुभाध्यवसाया
: तत्र शुभेतराशुभेतर: वा एकैकस्मिन्नध्यवसायेन स्थितत्वात् इति स्वस्य भावेन: संबंधितो गृहीत्वा
बंधवतिबंध्यायन कारणेन्त्रा तनवत्यपरत्नात् नज्ञानावरणादि समाय योगफला दानसमायसार्वशुभकर्म
यो

नाम गु

ऽवराशिगुण एकैकस्मिन् कर्मपरमाणौ विवक्षितगुणानुरसस्याविभागानंतगुणस्कंधरूपान् सर्वजीवे
भ्योऽनंतगुणांस्तत्रादद्याति। इयमत्र भावना। इह सर्वैकर्मप्रायोग्यवर्गणांतःपातिनः संतः कर्मपरमा
णवो न तथाविधविशिष्टरसमापन्ना आसन्। किंतु प्रायो नीरसाः एकस्वरूपाश्च। यदा तु जीवेन गृ
ह्यंते तदानीं ग्रहणसमय एव तेषां काषायिकेनाध्यवसायेन सर्वजीवेभ्योऽप्यनंतगुणा रसाविभा
गा आपाद्यंते ज्ञानावारकत्वादिविचित्रस्वभाव तावश्चापाद्यंते जीवानां चित्रशक्तीनां वशात्। न चै
तदनुपपन्नं तथा दर्शनात्। तथाहि शुष्कतृ णादिपरमाणवोऽत्यंतनीरसा अपि गवादिभि
श्चरिता विशिष्टक्षीरादिरसरूपतया परि सप्तधातुरूपतयाश्च परिणमंत इति उक्तं च। रि
उतानुरसस्याविभागाः किं सर्वेष्वपि कर्मप रमाणुषु तुल्या उताहो स्विद्विषमा इत्यत्रोच्य ×तुल्या×
ते विषमाः। तथाहि केषुचित्परमाणुषु सर्वस्तोका रसांशा ये तेऽपि सर्वजीवानंतगुणाः। केषु
चित्तेभ्योऽप्येकेनाधिकाः केषुचिद्द्वाभ्यां केषुचित्त्रिभिरेवं यावत्केषुचिदनंतैरित्यनंतरूपाणि वर्ग।
व णादिरूपाणि भवंति। आसां वर्गणानां प्रथमवर्गणायां ये मिश्याविभागा विभागाधिकाः परमाणवस्त्रिधा। ३३
णमेव नाम समायेषां परमाणूनां समसंख्या अपि परमाणवः स्वरूपया अल्पगुणाः स्निग्धाः स्याविभागास्ते।
सर्वाल्पगुणाः परमाणवः समुदिताः प्रथमा वर्गणोच्यते कर्मपरमाणवो ति भाव नवरं ता।

र्ववर्गणाविशेषदर्शनात्। कर्मपरमाणवोऽपेक्षया तथाहि प्रथमवर्गणापेक्षया द्वितीयवर्गणायां कर्मप
रमाणवो विभागाधिकाः तेभ्योऽपि तृतीयस्यां वर्गणायां विभागाधिकाः। एवं तावद्वाच्यं यावत्सर्वोत्कृष्टा
वर्गणा एतावत्। कथंभूता इत्याह अविभागवृद्ध्या उत्तरोत्तरविभागोत्तरा एकैकरसाविभागाधिका।
इत्यर्थः। तथाहि प्रथमवर्गणापरमाणवापेक्षया ये परमाणव एकेन रसाविभागेनाभ्यधिकास्तेषां स
मुदायो द्वितीया वर्गणा। तेभ्योऽप्येकेन रसावि भागेनाधिकानां समुदायस्तृतीया वर्गणा। एवमेकै
काविभागवृद्ध्या वर्गणास्तावद्वक्तव्या याव दभव्येभ्योऽनंतगुणाः सिद्धानामनंतभागकल्पा भ
वंति। एता वर्गणा रूपाणां भवति स्पर्धकं। कं स्पर्धकमाद्यं स्पर्धकमनंतगुणोऽयं भवति
एवं द्वितीयतरं एवं समानि वर्गणानि समानि णि प्रथमवर्गणापेक्षयाऽनंतगुणाः। सि
द्धानामनंतभागकल्पा अनंता वर्गणा एकं स्प र्धकं एवं स्पर्धकरूपाणि भवंति। अंतरस्पर्धकानि कि
यद्वत् ऊर्ध्वं समकेन रसाविभागेनाभ्यधिकाः परमाणवो न प्राप्यंते नापि द्वाभ्यां नापि त्रिभिः नापि सं
×नंता× ख्येयैः नाप्यसंख्येयैः नाप्यनंतैः किंत्वनंतैरेव सर्वजीवेभ्योऽनंतगुणैरभ्यधिकाः प्राप्यंते ततस्तेषां॥
समुदायो द्वितीयस्य स्पर्धकस्य प्रथमा वर्गणा। तत एकेन रसाविभागेनाधिकानां परमाणूनां समु
दायो द्वितीया वर्गणा। द्वाभ्यां रसाविभागाभ्यामधिकानां परमाणूनां समुदायः तृतीया वर्गणा। एवमे॥

कर्मप्र०

किंकरसाविभागरूपावर्गणास्तावद्वाच्यायावदभव्येभ्योऽनंतगुणाःसिद्धानामनंतभागकल्पाभवं॥
तिततस्तासांसमुदायोद्वितीयंस्पर्द्धकं ततऊर्ध्वंतऊर्ध्वमेकेनरसाविभागेनाभ्यधिकाःपरमाण:
वोनप्राप्यंते नापिद्वाभ्यांनापित्रिभिर्नापिसंख्येयैर्नाप्यसंख्येयैर्नाप्यनंतैः।किंत्वनंतानंतैरेवसर्व॥
जीवेभ्योऽनंतगुणैस्ततस्तेषांसमुदायस्तृतीयस्यस्पर्द्धकस्यप्रथमावर्गणाततःपुनरप्यतऊर्ध्वंयथोत्त।
रमेकैकरसाविभागवृद्ध्याद्वितीयादिका। वर्गणास्तावद्वाच्यायावदभव्येभ्योऽनंतगुणाःसि॥
द्धानामनंतभागकल्पाभवंति ततस्तासां। समुदायस्तृतीयंस्पर्द्धकंएवंस्पर्द्धकानितावद्वा।
च्यानियावदभव्येभ्योऽनंतगुणानिसि द्धानामनंतभागकल्पानिभवंति तेषांसमुदा।
यएकमनुभागबंधस्थानं तथाचाह अणंत गुणिएसव्वजिएहिंपात्मादिप्रथमस्पर्द्धकचरम॥
वर्गणाया द्वितीयस्पर्द्धकप्रथमवर्गणायाश्चां तरमपिसर्वजीवेभ्योऽनंतगुणितंद्रष्टव्यंएवमग्रेतनप्र।
रूपणा।एवंशेषाण्यपिस्पर्द्धकान्यंतराणिचयथाक्रमप्रमाणान्यवगंतव्यानि तानिचस्पर्द्धकानिसर्वा।
~~कर्म~~ण्येकस्पर्द्धकसकवर्गणानांसमाप्तिअभव्येभ्योऽनंतगुणानिसिद्धानामनंतभागकल्पानीत्यर्थः॥
एकंप्रथमसर्वजघन्यमनुभागबंधस्थानंभवतिअनुभागबंधस्थानंनामएकेनकाषायिकेणाध्यवसा॥ ३४
येनगृहीतानांकर्मपरमाणूनांरसस्पर्द्धकसमुदायपरिमाणंकृतास्थानप्ररूपणाकंडकप्ररूपणार्थमा।

द्र॥७। एत्तोअंतरतुल्लंअंतरमणंतभागुत्तरंबिइयमेवंअंगुलअसंखभागाअणंतभागुत्तरंकंडं॥ द्र।
तःप्रथमस्थानादारभ्यद्वितीयस्थानादर्वाक्यदंतरंअंतरतुल्यमनुक्रमाणांतरतुल्यंद्रष्टव्यं इदमु।
क्तंभवति यथाप्रथमस्पर्द्धकचरमवर्गणायाद्वितीयस्पर्द्धकादिवर्गणायाश्चांतरंसर्वजीवेभ्योऽनं
तगुणमुद्दिष्टं एवमिहापिप्रथमस्थानांतिमस्पर्द्धकचरमवर्गणायाद्वितीयस्थानाद्यस्पर्द्धकप्रथमव।
र्गणायाश्चांतरंसर्वजीवेभ्योऽनंतगुणमवगंतव्यंत द्वितीयस्थानंस्पर्द्धकापेक्षयाअनंतभागोत्तर
अनंतभागवृद्ध्याभवतिप्रथमस्पर्द्धकानिताव द्भ्योऽनंतभागाधिकानिद्वितीयस्थानस्पर्द्धका।
न्यवसेयानीत्यर्थः।एवंयथोत्तरमनंतभा गवृद्धानिउपदर्शितप्रकाराणिस्थानानिता
वद्वाच्यानियावदंगुलासंख्येयभागगताका शप्रदेशराशिप्रमाणानिभवंति एतेषांचस।
मुदायएकंकंडकं अणंतभागुत्तरंति अनंतभा गोत्तरंअनंतभागोत्तरस्थानसमुदायरूपंवा।
कंडकमप्यनंतभागोत्तरमुक्तंएषाकंडकप्ररूपणासंप्रतिषट्स्थानप्ररूपणाक्रियते तस्मात्प्रथ।
मात्कंडकात्परंयदन्यदनुभागबंधस्थानंभवतितत्स्पर्द्धकापेक्षयाअसंख्येयभागाधिकंतस्मात्प
राणिकंडकमात्राणिस्थानानियथोत्तरमनंतभागवृद्धानिततः।परंपुनरप्येकमन्यदनुभागबं।
धस्थानमसंख्येयभागाधिकंततःपुनरपिकंडकमात्राणिस्थानानियथोत्तरमनंतभागवृद्धानिततो।

न्नायाद्येकमसंख्येयभागाधिकंस्थानं एवमनंतभागाधिकैः कंडकप्रमाणैः स्थानैर्व्यवहिता।
नि असंख्येयभागाधिकानि स्थानानि तावद्वक्तव्यानि यावदन्यान्यपि कंडकमात्राणि भवंति कंडकसम। कं
यपरिमाणया अंगुलमात्रक्षेत्रासंख्येयभागगतप्रदेशराशिसंख्याप्रमाणमभिधीयते ततस्तर
मादसंख्येयभागाधिकस्थानात् पराणि यथाक्रममनंतभागवृद्धानि कंडकमात्राणि स्थानानि।
वाच्यानि ततोऽसंख्येयभागाधिकमेकंस्थानं व क्तव्यं ततो मूलादारभ्य यावंति स्थानानि प्राग।
तिक्रांतानि तावंति उत्तरमपि तथैव वाच्यानि [illegible] उत्तरमेकं संख्येय।
भागाधिकंस्थानं वक्तव्यं अत्र निदर्शनं। संख्येयभागाधिकानि स्थानानि तावद्वक्तव्यानि नानि×
यावत्कंडकमात्राणि भवंति ततः ऊर्ध्वक्रमा णमन्यान्यपि संख्येयभागाधिकस्थानप्रमाणा
संख्येयगुणाधिकमेकंस्थानं वक्तव्यं ततस्तदुत्तर पि मूलादारभ्य यावंति अत्र उत्तरागवृद्धस्थानानि प्रा
गतिक्रांतानि तावंति तथैव वाच्यानि ततः उत्तरमेकं संख्येयगुणाधिकस्थानं वक्तव्यं ततोऽन्यान्य
त्वादारभ्य पि मूलादा[illegible]तावंत्युत्तरागवृद्धस्थानानि तथैव वक्तव्यानि ततः उत्तरमेकं
संख्येयगुणाधिकंस्थानं वक्तव्यं अत्र अप्यसंख्येयगुणाधिकानि स्थानानि तावद्वक्तव्यानि यावत्। ३५
कंडकमात्राणि भवंति ततः सर्वपश्चाद् उत्तरमसंख्येयगुणाधिकस्थानप्रमाणमसंख्येयगुणाधिकं।

स्थानं वक्तव्यं ततः उत्तरमपि मूलादारभ्य यावंत्युत्तरागवृद्धस्थानानि प्रागतिक्रांतानि तावंति तथैव।
उत्तरमपि वाच्यानि ततः उत्तरमेकमसंख्येयगुणाधिकस्थानं वक्तव्यं ततोऽन्यान्यपि मूलादारभ्य ता।
वंत्युत्तरागवृद्धस्थानानि वक्तव्यानि ततः उत्तरमेकमसंख्येयगुणाधिकंस्थानं वक्तव्यं अत्र निदर्शे।
वमसंख्येयगुणाधिकानि स्थानानि तावद्वाच्यानि यावत्कंडकमात्राणि भवंति ततः सर्वपश्चाद्धा।
उत्तरमसंख्येयगुणाधिकस्थानप्रमाणमनंतगु णाधिकं स्थानं वक्तव्यं ततः उत्तरमपि मूलादारभ्य या॥
वंत्युत्तरागवृद्धस्थानानि प्रागतिक्रांतानि तावंति उत्तरमपि तथैव वाच्यानि ततोऽन्यदेकमनंत।
नानि गुणाधिकंस्थानं वक्तव्यं ततोऽन्यान्यपि। मूलादारभ्य तावंति स्थानानि तथैव वक्तव्या।
नि ततः उत्तरमेकमनंतगुणाधिकंस्थानं। वक्तव्यं एवमनंतगुणाधिकानि स्थानानि वक्त॥ ×तावदू×
व्यानि यावत्कंडकमात्राणि भवंति इदानीं। सूत्रमनुश्रियते॥ ८॥ एगं असंखलोगाणणाणंतगाउ
त्तरं उ गुणेकं एवं असंखलोगुत्तराणि ताउ वउत्ताणि तत। प्रथमात्कंडकादुपरि एकमनंतभागवृद्धस्था।
नमसंखलोगा नत्र असंख्येयलोकानंतभागाधिकं वृद्धं सर्वस्थानगतस्पर्धकापेक्षया असंख्येयभागा
धिकैः स्पर्धकैरधिकं वृद्धमित्यर्थः ततः उत्तरमनंतभागाग्रं कंडं यथाक्रममनंतभागवृद्धानां स्था।
नानां कंडकं ततः उत्तरमेकमसंख्येयभागाधिकंस्थानं एवमनंतभागवृद्धकंडकव्यवहितानामसं॥

कर्मप्र० ३६

ख्येयभागाधिकानि स्थानानि तानि चानंतरोक्तानि यावत्पूर्वं तुल्यानि भवंति कंडकमात्राणि भवंति ताव
द्भिः ततः पुनरप्यनंतभागवृद्धस्थानानि कंडकमात्राणि ततः प्रथमं संख्येयभागाधिकं ततो भूयः संख्येयभागा
धिकं प्रथमस्थानं स्पष्टं च न बाध्यते ॥ इह यैः संख्येयैर्मात्रानां राशिरिह विद्यते तानि विवक्षितस्थानस
दृशानि एकजघन्यं पर्याप्तानि भवंति संख्येयभागाधिकानि स्थानानि भवंति तावत्सूर्वं च तुल्यानि तानि
नवं स्थानानि विशेषाधिकानि भवंति इति ॥ अधस्ताच्चोक्तानि संख्येयभागाधिकस्थानानि कं
डकं तावदपि संख्येयभागाधिकानि स्थानानि विवक्षितप्रकारेण तावद्वाच्यानि यावत् ॥
च प्रथमसमानि भवंति प्रथमकंडकं च । तानि भवंति तावत् ततः सर्वपर्यायाः संख्ये
यभागाधिकस्थानानि प्रथमानि संख्येयगुणानि तत् संख्येयगुणाधिकस्थानानि कंडकमात्राणि च पु
नरनंतरानि अनंतभागवृद्धानि विवक्षितानि पुनः प्रथमसंख्येयगुणाधिकस्थानानि कर्म इत
ः संख्येयगुणानि न पुनरनंतभागवृद्धस्थानानि यावत् भवंति प्रथमसंख्येयगुणानि कंडकं तावदनंतभागवृ
द्धस्थानानि तावत् प्रतिक्रमेण संख्येयगुणाधिकस्थानानि कंडकमात्राणि वंतानि तावत् कंडकमात्राणि यावत् ।
प्रथमसमानि भवंति तानि भागवृद्धस्थानानि कंडकमात्राणि भवंति ततः सर्वपर्यायास्तु संख्येयगुणाधिकस्था ३६
नं प्रथमसंख्येयगुणाधिकस्थानानि कंडकमात्राणि ततः पुनरप्यनंतभागवृद्धानि तावत् विवक्षितानि यावत् ।

तिक्रम्य गताधिकानि प्रथमसंख्येयगुणाधिकस्थानानि कंडकमात्राणि । विवक्षितानि प्रथमसंख्येयगुणाधिकानि
प्रथमगतानि यानि इह विवक्षितानि प्रथमसंख्येयगुणाधिकानि स्थानानि तावद्
भवंति पूर्वानुक्रमेणानंतभागवृद्धकंडकमात्राणि प्रथमसमानि तुल्यानि भवंति ततः सर्वपर्यायास्तु संख्ये
यगुणाधिकस्थानानि प्रथमसंख्येयगुणानि संख्येयगुणाधिकस्थानानि कंडकमात्राणि ततः पुनरप्य
नंतभागवृद्धस्थानानि प्रतिक्रमेण नानाविधानि प्रतिक्रमगताधिकानि प्रथमसंख्येयगुणाधिकस्थानं च ॥
कंडकं एवं तावदसंख्येयगुणाधिकानि स्थानानि ॥ तानि तावत्कंडकमात्राणि यावत् प्रथमस्थानं भवंति तावत्
वृद्धस्थानं कंडकमात्राणि भवंति ततः सर्वपर्यायाः पर्यवसानं तत्र प्रथममसंख्येयगुणा
धिकस्थानं तत्प्रत्यक्षतः कियतां वाच्यानि तु । यानि तानि प्रत्येकं वृद्धस्थानानि कंडकमात्राणि समासतः ।
न एतत् प्रथमं षट्स्थानकं अतः पुनः षट्स्थानकानि अनंतभागवृद्धिः असंख्येयभागवृद्धिः संख्येयभागवृ × संख्येयगुणवृद्धिः
द्धिः संख्येयगुणवृद्धिः असंख्येयगुणवृद्धिः अनंतगुणवृद्धिः [illegible] षट्स्थानकानि कियंति
मात्राणि असंख्येयलोकाकाशप्रदेशमात्राणि कियन्मात्राणि वा अनंतानि संख्येयानि संख्येयगुणानि कानि ॥
वृद्धिर्भवति तिस्र एव मात्रा नाम्मा ॥ अथ षड्विधायाः असंख्येयलोकाकाशप्रदेशप्रमाणाधिकानि तानि ।
गुणानि तानि षड्विधा असंख्येयलोकाकाशप्रदेशतुल्यानि वृद्धिरनंतानि संख्येयासंख्येयानंतानि यथा ।

क्रमंसर्वजीवानंतासंख्येयलोकाकाशप्रदेशानामुत्कृष्टस्यसंख्येयस्यद्रष्टव्या। उत्तरोत्तरवृत्तिस्प
ष्टवृद्धिगुणनानामपूर्वकालोऽत्रअनंतासंख्येयसंख्येयानांयथाक्रमंयेतेषांसर्वजीवादीनाम।
वगंतव्या। इदमुक्तंभवति प्रथमस्यानुभागबंधस्थानस्यसर्वजीवसंख्याप्रमाणेनराशिनाभागेहृतेय
त्तियल्लब्धं सोऽनंतभागस्तद्यात्तेनाभ्यधिकंद्वितीयमनुभागस्थानंतस्यापिसर्वजीवसंख्याप्रमा।
णेनराशिनाभागेहृतेयल्लब्धंतेनाभ्य॥ धिकंतृतीयमनुभागबंधस्थानं एवंपूर्वपूर्वमनुभा
गबंधस्थानमनंतभागवृद्धमुपलभ्यतेततस्त त्पाश्चात्यस्यपाश्चात्यस्यानुभागबंधस्थानस्यसर्व
जीवसंख्याप्रमाणेनराशिनाभागेहृ। तेसतियल्लब्धंतावतातेनानंततमेनाभ्यधि
कमवगंतव्यं तथाऽसंख्येयतमाभागाधिकं। नामपाश्चात्यस्यानुभागबंधस्थानस्यासंख्येयलो
काकाशप्रदेशप्रमाणेनराशिनाभागेहृ॥ तेसतियल्लब्धंतावानसंख्येयतमोभागःतेनासंख्ये
यतमेनभागेनाभ्यधिकमसंख्येयतमाभागाधिकंद्रष्टव्यंतथासंख्येयतमाभागाधिकंनामपाश्चात्यस्यानु
भागबंधस्थानस्योत्कृष्टेनसंख्येयकेनभागेहृतेसतियल्लब्धंतावानसंख्येयतमोभागःतेनसंख्येयत[illegible]न।
मेनभागेनाभ्यधिकमवगंतव्यंतथासंख्येयगुणवृद्धंनामपाश्चात्यमनुभागबंधस्थानमुत्कृष्टसंख्येय २३
कप्रमाणेनराशिनागुण्यतेगुणितेचसतियावान्राशिर्भवतितावत्प्रमाणमवगंतव्यं तथाऽसंख्ये

यगुणवृद्धंनामपाश्चात्यमनुभागबंधस्थानमसंख्येयलोकाकाशप्रदेशसंख्याप्रमाणेनराशिना
गुण्यते गुणितेचसतियावान्राशिर्भवतितावत्प्रमाणमवसेयं एवमनंतगुणवृद्धमपिभावनीयंप्र
थमस्यषट्स्थानकस्यपरिसमाप्तिमत्यामुपरियदन्यदनुभागस्थानमुत्पद्यते अनंतभागवृद्धं त।
तद्वितीयस्यषट्स्थानकस्यप्रथममवगंतव्यंतदपिचद्वितीयंषट्स्थानकंसर्वक्रमेणसकलमपिव।
क्तव्यंएवंशेषाण्यपिषट्स्थानकानिवक्तव्या नितानिचकियंतिवक्तव्यानियावदसंख्येयलोकाका
शप्रदेशराशिप्रमाणानिभवंतितथाचाह छट्ठाणमसंखलोगा॥ अत्रकश्चित्प्रश्नयति ननु
प्रथमादनुभागबंधस्थानस्यसर्वजीवप्रमाणेन। नराशिनाभागोऽपह्रियते किंरसाविभागानप
हृत्य उतपरमाणूनपहृत्यआहोस्पर्धका नपहृत्यतत्रनतावद्रसाविभागानपहृत्य प्रथ
मस्थानात्द्वितीयस्थानेपरमाविभागानांसं ख्यायाद्विगुणतयाऽप्राप्यमाणत्वात्तथाहिप्रथमस्था
नेप्रथमस्पर्धकेप्रथमवर्गणायामनंतान्यपिरसाविभागानिकिलासत्कल्पनयासप्ततोद्वितीयस्यांव
र्गणायामष्टौतृतीयस्यांनवचतुर्थ्यांदशइदमेकंस्पर्धकंइतऊर्ध्वंएकोत्तरवृद्ध्यारसाविभागानप्रा
प्यंतेकिंतुसर्वजीवानंतगुणाधिकाःतेचकिलासत्कल्पनयासप्तदशएतेचद्वितीयस्यस्पर्धकस्यप्रथ।
मवर्गणायांततोद्वितीयस्यांवर्गणायामष्टादशतृतीयस्यामेकोनविंशतिःचतुर्थ्यांविंशतिःइदंद्विती

यं स्पर्द्धकं ततः ऊर्ध्वमेकोत्तरवृद्ध्या रसाविभागा न प्राप्यंते किंतु सर्वजीवानंतगुणाधिकाः तेच।
किलासत्कल्पनया पंचविंशतिः एतच्च तृतीयस्य स्पर्द्धकस्य प्रथमवर्गणायां ततो द्वितीयस्यां वर्गणाय-
ामष्टाविंशतिः तृतीयस्यामेकोनत्रिंशत् चतुर्थ्यां त्रिंशत् इदं तृतीयं स्पर्द्धकं ततः ऊर्ध्वमे-
कोत्तरवृद्ध्या रसाविभागा न प्राप्यंते किंतु सर्वजीवानंतगुणाभ्यधिकाः ते च किलासत्कल्पनया स-
प्तत्रिंशत् एतच्च चतुर्थस्य स्पर्द्धकस्य प्रथमवर्गणायां ततो द्वितीयस्यां वर्गणायामष्टात्रिंशत् तृती-
यस्यामेकोनचत्वारिंशत् चतुर्थ्यां चत्वा॥ रिंशत् इदं चतुर्थं स्पर्द्धकं एतानि च किलासत्का-
ल्पनया प्रथमसमुत्तागबंधस्थानं अत्र चरमाविभागाः सर्वसंख्यया षट्सप्तत्यधिका-
नि त्रीणि शतानि ततः ऊर्ध्वमेकोत्तरवृद्ध्या। रसाविभागा न प्राप्यंते किंतु सर्वजीवानंतगुणा-
भ्यधिकाः ते च किलासत्कल्पनया सप्तचत्वा। रिंशत् एतच्च द्वितीयस्य स्थानस्य प्रथमस्पर्द्धकस्य प्र-
थमवर्गणायां ततो द्वितीयस्यां वर्गणायामष्टचत्वारिंशत् तृतीयस्यामेकोनपंचाशत् चतुर्थ्यां पंचाश-
त् इदं द्वितीयस्थाने प्रथमं स्पर्द्धकं ततः ऊर्ध्वमेकोत्तरवृद्ध्या रसाविभागा न प्राप्यंते किंतु सर्वजीवानं-
तगुणाधिकाः ते च किलासत्कल्पनया सप्तपंचाशत् एतच्च द्वितीयस्थाने द्वितीयस्य स्पर्द्धकस्य प्रथमव- ३८
र्गणायां ततो द्वितीयस्यां वर्गणायामष्टपंचाशत् तृतीयस्यामेकोनषष्टिः चतुर्थ्यां षष्टिः इदं द्वितीयं स्पर्द्धकं॥

द्वितीयस्थाने

कं ततः ऊर्ध्वमे

कोत्तरवृद्ध्या रसाविभागा न प्राप्यंते किंतु सर्वजीवानंतगुणाधिकाः ते च किलासत्कल्पनया स-
प्तषष्टिः एतच्च द्वितीयस्थाने तृतीयस्य स्पर्द्धकस्य प्रथमवर्गणायां ततो द्वितीयस्यां वर्गणायामष्टष-
ष्टिः तृतीयस्यामेकोनसप्ततिः चतुर्थ्यां सप्ततिः इदं द्वितीयस्थाने तृतीयं स्पर्द्धकं ततः ऊर्ध्वमुत्तर-
प्येकोत्तरवृद्ध्या रसाविभागा न प्राप्यंते किंतु सर्वजीवानंतगुणाधिकाः ते च किलासत्कल्पनया सप्त-
सप्ततिः ततो द्वितीयस्यां वर्गणायामष्टस। प्ततिः तृतीयस्यामेकोनाशीतिः चतुर्थ्यामशीतिः इदं
द्वितीयस्थाने चतुर्थं स्पर्द्धकं एतानि च कि- लासत्कल्पनया द्वितीयस्थानं अत्र चरमाविभागाः स-
र्वसंख्यया षोडशाधिकं सहस्रं तावद्वं प्रथमस्थानगतरसाविभागापेक्षया द्वितीय-
स्थाने रसाविभागाः संख्येयगुणाः प्राप्यं॥ ते त्वत्र यस्मिन् यस्मिन् स्थाने पूर्वपूर्वस्थानापे-
क्षया उक्तास्ते च ततः इति न कापि रसावि- भागापेक्षया पूर्वस्थानादुत्तरस्थानस्यानंतगुणा-
धिकत्वं प्राप्यंते नापि परमाणवपे- क्षया अनंतगुणाधिकत्वं संभवति यतो यथोक्ता नागावर्हाततथा।
नथाउक्तलाःस्नाकाःस्नाकतराः प्राप्यंते ततः प्रथमस्थानगतपरमाण्वपेक्षया द्वितीयस्थानपरमाण-
वः किं विशेषाधिकाः अनंतगुणाधिकाः एवमुत्तरेष्वपि स्थानेषु पूर्वपूर्वस्थानापेक्षया दानदान
ततः परमाणवः ... स्पर्द्धकापेक्षया प्रथमस्थानादीनां सर्वजीवसमानि नरा शिनानागापद्वारः

न

कर्मप्र० ३८ संभवति प्रथमस्थानादारभ्य स्पर्द्धकानामनन्तानां तदुपरि द्वितीयं अनन्तभागकल्पनया असत्कल्पनया तावत्स्तोकत्वा
दिति त्र्याद्यात् द्वितीयं द्विकस्थानकं वृद्धं ततः संयमाश्रयणादिनां तामकं लघुस्थानकं व्याप्य कल्
पनया व्यापकत्वात् ततो यच्च अनन्तगुणवृद्धस्थानादर्वाक् तानि सर्वस्थानानि सर्वजीवप्रमाणेन राशि
नामसंख्येयभागवृद्धानि संभवन्ति तथा षट्स्थानेषु आद्यविधिच्छिन्नादि स्पर्द्धकस्था
नेषु तथा सर्वत्रापि संयमाश्रयणादिनां तत्र संभवन्ति तत्कथमिति चेत् उच्यते सर्वत्रापि संभ
वात् सर्वजीवप्रमाणेन राशिना भागः॥ क्रियते इति वचनात् अनन्तगुणवृद्ध ... स्थानादर्वा
गपि सर्वस्थानेषु तावन्तराणि स्थानानि। सर्वलोकानन्तभागाधिकत्वमसंख्येयभागाधि।
कत्वं स्थानेषु किं विहीनं हीनतराः परमाणवो भाव्यन्ते तथापि स्वकल्पनया परमाणुनिर्व
र्णनानां संभवात् कस्पर्द्धकवाक्यं न विरुध्यते तदेवं चतुर्थस्थानकं वृद्धस्थानं संप्र
ति प्र ... स्थानस्थानं प्रस्तुतं क्रियते तत्र प्रथमादसंख्येयभागवृद्धस्थानादधः क्रियन्ते अनन्तभागवृ
द्धस्थानानि अनन्तभागवृद्धानि यावत् कंडकमात्राणि तथा प्रथमात् संख्येयभागवृद्धस्थानादधः क्रिय
न्ते असंख्येयभागवृद्धानि स्थानानि यावत् कंडकमात्राणि तथा प्रथमात् संख्येयगुणवृद्धस्थानादः ३८
धः क्रियन्ते संख्येयभागवृद्धानि स्थानानि यावत् कंडकमात्राणि तथा प्रथमादसंख्येयगुणवृद्धस्था

नादधः क्रियन्ते संख्येयगुणवृद्धानि स्थानानि यावत् कंडकमात्राणि तथा प्रथमादनन्तगुणवृद्धस्थानाद
धः क्रियन्ते असंख्येयगुणवृद्धानि स्थानानि यावत् कंडकमात्राणि इत्येतन्न चतुर्णां स्थानानामधोऽधस्तान्
यथा मार्गणा इदानीमेकान्तरिता मार्गणा क्रियते तत्र प्रथमासंख्येयभागवृद्धस्थानादधः क्रियन्ते
अनन्तभागवृद्धानि स्थानानि यावत् कंडकवर्गः कंडकं च तथा प्रथमासंख्येयगुणवृद्धस्थानादधः क्रि
यन्ते असंख्येयभागवृद्धानि स्थानानि यावत् कंडकवर्गः कंडकं च तथा प्रथमादसंख्येयगुणवृद्ध
स्थानादधः क्रियन्ते संख्येयभागवृद्धानि स्थानानि यावत् कंडकवर्गः कंडकं च तथा प्र
थमादनन्तगुणवृद्धस्थानादधः क्रियन्ते संख्येयगुणवृद्धानि स्थानानि यावत् कंड
कवर्गः कंडकं च एवं द्व्यन्तरकारणमन्त रिता त्र्यन्तरिता चतुरन्तरिता च मार्गणा स्वधिया
भावनीया तदेवं कृता अधस्तनस्थानप्ररूपणा संप्रति वृद्धिस्थानप्ररूपणा क्रियते॥ गाथा॥
द्वाणाइ कंतदुग्गा दाणेदं पि अं तमसंताणं अंताउ समा वलि असंख लोगा उ समया इइ जावा पोइ एति
क्षिप्रं पठ्यते कर्मपरमाणुषु अत्रानुभागस्य षट्विधावृद्धः स्वस्थाने द्विधा निर्वाकृतेति तत्स्थानकाद्वि कि
यन्तं कालं यावत् कर्तृत्वेनावगन्तव्यं कालप्रमाणमभिधानाय तत्र वृद्धिः द्विधा त्यारं तिमत्वारं ततः अनन्त
गुणवृद्धं ततो हानिरूपाद्यारंत मुहूर्तं तमवगन्तव्यं किमुक्तं भवति अनन्तमुहूर्तकालं यावत् निरंतरं जावा॥
न२

कर्मप्र०। ४० परिणामविशेषत इति समयसमयोत्तराणां सर्वस्मात्सर्वस्मादनंतगुणहीनानि तगुणहीनानि चाबधेति न।
बाधाबाधापरिहानानि अबाधाहीनानि तानि तावदावलिकाया असंख्येयतमभागमात्रकालावदितव्य।
इदमुक्तं भवति उत्कृष्टानां नामोष्ठा समयहीनाबाधावलिकाया असंख्येयतमं मात्रं कालं याव
वत् निरंतरं तावत् परिणामविशेषतं भवति एषा च द्विनिर्देशिका लक्षणमुत्कर्षितः वर्गितया न।
पश्चात् सर्वाः अपि हि द्वयादीनां यावत् एकं॥ शेषा समयोत्पाद वर्गितया इदानीमाह॥
नागस्थानस्तु बंधमाश्रित्य स्थानका। ठमानमाह॥ बंधउराई जावज्झाससमोजावंकं।
गतिसमयाणि वाणाणोउक्कोसा। इत्ता उसब्बद्दिसमउच्चत्तारत्थादिर्यस्यामाच
उरादिहृद्धि मानचसमयानामवस्थित॥ कालनियामकानां तावत् द्वष्टव्यायाव दाष्टीमम।
याः इत ऊर्ध्वं उत्तराः समयानां वा निर्वकव्या॥ मावता वद्धकव्यायाव द्विकं मा चरद्विहानिर्वावउरा।
दिकास्थानानामेत नागबंधस्थानानामुत्कर्षितः अष्टव्या अपयन्तमपुसार्वधामपिसमयः इयमत्राव।
ना यानि उत्तराणि बंधस्थानानि जीवा उन उनस्थायिवत्पउरः समयान् यावत् बध्नंति तानि चिउः सामा॥
यिकानि तानि च मूलोदाहरणासंख्येयलोका कावाप्रदेशराशिप्रमाणानि भवंति तत्र उपरितनानि। ४०
स्थानानि त्रीणि तानि पंचसामायिकानि तानि असंख्येयलोकाकाशप्रदेशराशिप्रमाणानि तत्र उपरित

नानि स्थानानि षट्सामायिकानि तान्यप्यसंख्येयलोकाकाशप्रदेशराशिप्रमाणानि तत्र उपरितनानि।
स्थानानि सप्तसामायिकानि तान्यप्यसंख्येयलोकाकाशप्रदेशराशिप्रमाणानि भवंति तत्र उपरितना
न्यष्टसामायिकानि तान्यप्यसंख्येयलोकाकाशप्रदेशप्रमाणानि तत्र उपरितनानि उनस्थानानि॥
सप्तसामायिकानि तान्यप्यसंख्येयलोकाकाशप्रदेशप्रमाणानि तत्र उपरितनानि षट्सामायिकानि
तान्यप्यसंख्येयलोकाकाशप्रदेशराशिप्रमा णानि एवं तावद्वाच्यं यावत् द्विसामायिकानि तानि द्वेवेशे॥
तामसमयप्रसूपणा इदानीं यायउतागबंध॥ स्थानानि अष्टसामायिकानि तानि यस्मांदु हीनोदानो
वाशाणो तामाद द उत्तउतवसमूद्घाषा॥ णि ऊर्ध्वं समया णिदोत्पाससे समकोणि याणि
कसमाश्रसंखउणिया णिउचिंच बायार्वि कल्प्याया अनंतगुणा द्विअनंतगुणहानिरूपाया।
एवं समयं वर्तितयवसमयमिवयवसमयं अष्ट सामायिकानि उत्तराणि बंधस्थानानि त्यर्थः तथा द्वियब।
यवसमयमष्टमुज ...उनयत पार्श्वे च हीन हीन तरतबान्नापिकालत इष्टुत्वानि अष्टसामायिकानि उ
नागबंधस्थानानि उत्तर यपार्श्ववर्त्तीनि च सप्तसामायिकादीनि कालतो हीनानि हीनतराणि तानि चाष्टसामा
यिकानि यवसमयमध्यमिव यवमध्यं तानि च उभयादष्टसामायिकात् स्थानादारभ्य स वाण्यप्यसंख्येयलो
काकाशप्रमाणानि अनंतगुणहानिप्राप्तानि समसामायिकानि द्विचरमादउतागबंधस्थानान्यवसमसष्ट।

कर्म्मप्र० ४१

सामायिकोस्थानेऽनंतगुणवृद्धं ततः शेषाण्यपि तदपेक्षयाऽनंतगुणवृद्धान्यवसेयानीति तथाऽष्टसा
मायिकानंतरमादनुभागबंधस्थानादुपरितनसमसामायिकस्थानमनंतगुणवृद्धं ततस्तदपेक्षयाया॥
न्यान्यष्टसामायिकान्युत्तराण्यनुभागबंधस्थानानि सर्वाण्यप्यनंतगुणवृद्धान्यवसेयानीति तदेवमष्टसामा
यिकान्यनंतगुणवृद्धान्यनंतगुणवृद्धानि च प्राप्यंते अष्टसामायिकानि स्थापयित्वा तेनाद्यानि चतुःसा
मायिकानि सर्वाणि त्रिसामायिकानि द्विसामायिका॥ निवर्जयित्वा शेषाणि सर्वाण्यपि पंचसामायिकादी
नि अत्यकत्रकत्रकारणानंतगुणवृद्धानि॥ अनंतगुणवृद्धानि च वदितव्यानि अग्र्याणि उनः च
तुःसामायिकान्यनंतगुणहीनानि च॥ तथा द्विपंचसामायिकमाद्यमनुभागबंधस्थानं
चतुःसामायिकचरमादनुभागबंधस्थानात् क्षयाऽनंतगुणवृद्धं ततस्तदपेक्षयापाश्चात्यानि
चतुःसामायिकानि सर्वाण्यप्यनुभागबंधस्थानान्यनंतगुणहीनानि वक्तव्यानि द्विसामायिकानि।
अनंतगुणवृद्धानि तथा द्वित्रिसामायिकानां चरमादनुभागबंधस्थानादाद्यं द्विसामायिकमनुभागबंध
स्थानमनंतगुणवृद्धं ततस्तदपेक्षया सर्वाण्यप्यनंतगुणवृद्धान्यवसेयानि यवमध्यप्ररूपणा सांप्रतं चतुः
सामायिकादीनां स्थानानामल्पबहुत्वमाह सामायिकान्यादि सर्वस्तोकानि यवमध्यवर्तीन्यष्टसमायि ४१
कानि स्थानानि अतिचिरबंधकालत्वात् तानि हि स्थानानि स्तोकान्यवाप्यंते इति कृत्वा तेभ्यः संख्येय।

गुणानि सर्वेष्वपि स्तोकत्वेनायपार्श्ववर्त्तीनि सप्तसामायिकानि अल्पतरबंधकालविषयत्वात् स्वस्था
ने उभयान्यपि परस्परं तुल्यानि तेभ्योऽप्यसंख्येयगुणानि उभयपार्श्ववर्त्तीनि षट्सामायिकानि स्वस्थाने त्रीलिंग॰
उभयान्यपि परस्परं तुल्यानि तेभ्योऽप्यसंख्येयगुणानि उभयपार्श्वे पंचसामायिकानि स्वस्थाने उभयान्यपि
॰वर्त्तीनि॰ परस्परं तुल्यानि तेभ्योऽप्यसंख्येयगुणानि उभयपार्श्वे चतुःसामायिकानि स्वस्थाने उभयान्यपि परस्परं
तुल्यानि तेभ्योऽप्यसंख्येयगुणानि त्रिसामायि कानि तेभ्योऽप्यसंख्येयगुणानि द्विसामायिकानि द्वौ
उपरितनानि अष्टसामायिकस्थानेभ्यः उपरि यानि पाश्चात्यानि क्रमशः कालमणसमयानामानि समयो
नानि सप्तसामायिकादीनि स्थानानि अ संख्येयगुणानि तावद्वक्तव्यानि यावत्सु चतुः॥
सामायिकानि तेभ्य उपरि द्विसामायि॥ कानि द्विसामायिकानि वक्तव्यानि क्रमशः संख्येयगुणानि।
वक्तव्यानि इति गाथार्थः संप्रति सर्वेषामपि अनुभागबंधस्थानानां समुदायसमधिकृत्य विशेषमं॥
ख्यानि स्तोकपरिणामाद्यनुभागस्थानानि यावत्सु अग्निकायाद्यातिकायस्थितिकमिति संख्येयगुणि
त्याणि अवसायाणि अनुभागानि स्थानमित्यादि सूक्ष्माग्निकायप्रवेशानसंख्यादायप्रात सूक्ष्माग्निप्रवेशान।
का तथा अग्निकाया अग्निकायानां कायस्थितिः कायस्थितिका।
तथा तथा अग्निकायानां कायस्थितिः कायस्थितिका।
लोका कालक्रमशः कालमणे असंख्येयगुणानि तथा अनुभाग अनुभागविषय अध्यवसायेनिर्वर्त्तीनि॥

कर्मप्र० ४२

ल्पानि अनुभागबंधस्थानान्यतानि असंख्येयगुणानि । उक्तं च सुहुमगणिपविसंता वि ते तो तक्कायठि-
ई कालो कमसो असंखगुणियत्ता तओ अणुभागठाणाइं । इयमत्र भावना एकस्मिन् समये सूक्ष्माग्निक-
ायिकाः प्रविशन्ति ते स्तोकाः । तेभ्योऽसंख्येयलोकाकाशप्रदेशप्रमाणाः । तेभ्योऽपि
अग्निकायिका वर्तन्ते ते असंख्येयगुणाः । तेभ्योऽपि अग्निकायस्थितिः कायकालः असंख्येयगुणः । ततो-
ऽनुभागबंधस्थानान्यसंख्येयगुणानि ॥ कृता अनुभागस्थानप्ररूपणा । सम्प्रति विषमसमंतु
समंतत्प्ररूपणार्थमिदं इदं कण्ठ्यमिति ॥ तानि हि स्थानानि तस्य कलिता परितानि तत्र गा ।
संज्ञिपर्याप्तस्य क्रियते तानि अनुभाग — सति अनुभागस्थाने काले सर्वतो विसमयादिसमये
पर्याप्तिका — कालान्तरे स्यात् ॥ — तद्विभागः — शोभास्थितिं ॥
— — [illegible] किंचिदवतिष्ठति किंतु सर्वोऽप्यनन्तानि ।
— तदा — अनुभागस्थानानि — तस्य कालिकानि — ॥
— — [illegible] ॥
— — [illegible] ॥ — विषयोऽवि-
— स्थानानि कंडकानि — अनुभागस्थानप्ररूपणा ॥ ४२

इति षट्स्थानप्ररूपणा ॥ — अनंतगुणा असंख्येयगुणा अनंतगुणा अनंतगुणवृद्धिकं ।
कंडकं — सर्वाणि स्थानानि — अनंतगुणवृद्धिस्थानानि — स्थानस्य परिम ।
— सर्वाणि स्थानानि — स्थानकस्य पर्यन्त — — प्ररूपणार्थ ।
— अनंतगुणा असंख्येयगुणा संख्येयगुणा — इदं द्विधा — अनंतरो-
पनिधया परंपरोपनिधया च तत्रैकस्मिन् षट् । स्थानके — स्थानानि — अनंतरो-
पनिधया प्ररूपणा क्रियते अनंतगुणानि । अनंतगुणवृद्धिस्थानानि —
संख्येयगुणानि — । — अनंतगुणवृद्धिस्थानानि कंडका-
कमात्र — असंख्येयगुणवृद्धिस्थानानि असंख्येयगुणानि — गुणकारा-
णां कंडकवर्गः कंडकघनं — इति — [illegible] इत्यस्मादि-
— अनंतगुणवृद्धिस्थानस्याधस्तादसंख्येयगुणवृद्धिस्थानानि कंडकमात्राणि — तेन ॥
कंडकं गुणकारः अनंतगुणवृद्धिस्थानकंडकावार परिकंडकमात्राण्यसंख्येयगुणवृद्धिस्थानानि ॥
— अनंतगुणवृद्धिस्थानं — कंडकस्याधिकस्य — असंख्येयगुणवृद्धिस्थान-
[illegible] स्थानान्यसंख्येयगुणवृद्धिस्थानानि असंख्येयगुणानि तेभ्योऽपि असंख्येयभागाधिकानि ॥

×तेभ्योपि अनंतभागवृद्धिस्थानानि असंख्येयगुणानि× ३

कर्मप्र० ४३ स्थानानि असंख्येयगुणानि तेभ्योऽसंख्येयभागाधिकानि स्थानान्यसंख्येयगुणानि× एवं कांडका-
धिकानि कांडकमात्राणि संख्येयगुणवृद्धिस्थानानि तेभ्यस्ततोऽनंतरं चानंतगुणवृद्धेरधस्तनं नव-
ति नव संख्येयगुणवृद्धिं प्रथमाद्यानंतगुणवृद्धिस्थानादर्वाक् असंख्येयगुणवृद्धिस्थानान्युपरितनानि
संख्येयगुणवृद्धिस्थानानि चिंत्यंते तत ऊर्ध्वमपि तानि पूर्वकास्येव कांडकस्याधिकस्याभावात्
एवं संख्येयभागवृद्ध्यादीनामपि स्थानानामसंख्ये॥ संख्येयगुणवृद्धिकारस्थानानामवस्थानं तद्वक्तव्यं स एव संता।
अनंतरानंतरमुपनिधया अल्पबहुत्वप्ररूपणा संप्रति परंपरोपनिधया गुणकारप्ररूपणार्थमाह सर्वत्राधिकं कांडकं पूर्वं
कांडकं पश्चात्स्थाप्य तथा प्रथमादिकेषु कांडकस्य॥ संख्येयगुणवृद्धिस्थानस्याधस्तनसंख्येय-
गुणवृद्धिस्थानानि कांडकमात्राणि च॥ एतानि कांडकगुणकारः असंख्येयगुणानि
परंपरोपनिधयापि नास्ति वृद्धिः॥ इति विवरणमिति तत्र इह स्थानस्थानाधस्तनपरंपरोपनिधया तद्विपरीतता।
येन आस्तमेव क्रमानंतरोपनिधयात विपरीतं दृष्टव्यं इत्यादितत्पाठस्य तद्व्याख्यानमित्यर्थः तथा हि सर्व-
स्तोकानि अनंतभागवृद्धिस्थानानि तेभ्यो दारभ्य तदूर्ध्वमसंख्येयभागवृद्धिस्थानादारभ्यानंतभागवृद्धिनि कांड- ×स्थानानि ४३
कमात्राणि यावत्तावत्तानि अधिकानि ततोऽसंख्येयगुणानि कथमिति चेदुच्यते अनंतभागवृद्धि कांड-
कानि यावत्तानि यथा संख्येयगुणवृद्धिस्थाने यदि पश्चात् कांडकमक्रमस्थानानां पश्चादसंख्येय-

×संख्येयभागवृद्धिस्थानानि×

भा०

...स्थानानाधिकानि तत्रोपरितनसंख्येयभागवृद्धिस्थानानं तदपेक्षयाभ्यंतराः संख्येयभागवृद्धि... ति
अनंतभागवृद्धि इति तत्र प्रथमासंख्येयभागवृद्धिस्थानापेक्षयात्र अनंतभागवृद्धिकांडकमकृतस्थाना-
पेक्षयासंख्येयभागाधिकाः नतत्रोपरितनानि स्थानानि विशेषतो विशेषतरानि संख्येयभा-
गाधिकानि तानि वृद्धिस्थानानि यावदसंख्येयभागाधिकस्थानं नवतितादर्वाक् प्रथमादसंख्येय-
भागवृद्धिस्थानादारभ्य प्रथमासंख्येयभाग वृद्धिस्थानादर्वाक् अपांतरालवर्ती नि स्थानानि
तानि सर्वाण्यपि असंख्येयभागवृद्धिनि तस्मादनंतभागवृद्धिस्थानेभ्यः संख्ये-
यभागवृद्धिस्थानान्यसंख्येयगुणानि तेभ्योपि असंख्येयभागवृद्धिस्था-
नानि संख्येयगुणानि उक्त एव न्याय॥ तदिति च तत्र प्रथमसंख्येयभागवृद्धिस्थानमपि
अस्यानंतरं स्थानमधिकृत्य संख्येयभागवृद्धि। द्विगुणानि तथा द्वितीयमपि संख्येयभागवृद्धिस्था-
नं संख्येयभागवृद्धिद्विगुणादि तत प्रथमात्स्थानादुत्तरस्थानमनंतभागवृद्धिसंख्येयभागवृद्धीनां स्था-
नानामुत्तरोत्तरं संख्येयभागवृद्धि व तया तानंतभागवृद्धिसंख्येयभागवृद्धि सर्वाणि तानि तत्र स्था-
नापेक्षया प्रथमसंख्येयभागवृद्धिस्थानात्प्रभृति अनंतरं स्थानमधिकृत्य सर्वाण्यपि अनंतभागवृद्धि-
नि असंख्येयभागवृद्धिस्थानानि यावत् तत्र संख्याविशेषं न विशेषयंतरं संख्येयभागवृद्धिनि सर्व

कर्मप्र० ४४ नि सविशेषान्तरमसंख्येयभागवृद्धिस्थानात्कण्डकमात्राण्यवलम्ब्य लिखितात्प्रथमसंख्येयभागाधिकस्थानानन्तरव
र्तिलिखिताद्योमोलसंख्येयभागाधिकस्थानं [illegible] वास्याभातिरिक्तास्यासंख्येयभागास्यासधिका।
सवर्गाव्य इत्यादि [illegible] स्यातिरिक्तेः कण्डकं कण्डकं सातिरिक्तेः एवं तावद्वाच्यं यावदुत्कृष्टं
संख्येयतुल्यानि त्रयोऽन्तरान्तरालानि मोलानि संख्येयभागवृद्धिस्थानानि भवन्ति एतावन्ति वि
तरालेष्यावन्ति स्थानानि तावन्ति सर्वाण्यपि संख्येयभागवृद्धिस्थानि किंतु केवलं सर्वांति मेनस्था
नानि स्थानानि द्रष्टव्यानि यतउत्कृष्टसंख्ये यतमसंख्येयभागवृद्धं स्थानं संख्येयगुणं न
वति ततस्तत्पश्चिमास्तावद्द्रष्टव्याः। तिश्च संख्येयभागवृद्धानि स्थानानि त्रयोऽन्तर
उक्तानि तावन्ति एकैकस्मिन्नन्तरान्तरा नाविनां संख्येयभागवृद्धानां स्थानानां मन्तरेषु
पतितानि चान्तरान्तरालान्यमोलानि संख्ये यभागवृद्धानि स्थानानि त्रुट्यन्ति तावत्[illegible]उत्कृष्टस
ख्यातकतुल्यानि द्रष्टव्यानि केवलं तदधिकं सर्वान्तिमसंख्येयभागवृद्धप्रतिपन्नानि तानि संख्येयभाग
वृद्धस्थानस्य संख्येयभागवृद्धिस्थानानि संख्येयगुणान्येवं भवन्ति तत्रापि संख्येयगुणवृद्धानि।
स्थानानि संख्येयगुणानि कथमिति चेदुच्यते प्रथमसंख्येयभागवृद्धात्प्राक्तनं यदनन्तरं स्थानं स। ४४
दधिकानि तराणि त्र्यन्तरान्तरालानि मोलानि संख्येयभागवृद्धानि स्थानानि उत्कृष्टसंख्यातकतुल्यानि

•स्थानात्•

गर्वे चरमं स्थानं द्विगुणं साधिकमुपलभ्यते ततः उत्तरोत्तरं तावन्मात्राण्येव स्थानानि गत्वा चरमं स्थानं साति
रेकं त्रिगुणं एवमेव चतुर्गुणं पञ्चगुणं यावदुत्कृष्टसंख्येयगुणं भवति ततः उत्तरोत्कृष्टसंख्यात •यु...स
कतुल्यानि स्थानानि गत्वा चरमं यदा केनगुणेन वृद्धं भवति ततः प्रथमात् संख्येयभागवृद्धस्य स्थानं ...तत्र...
स्य संख्येयगुणवृद्धानि स्थानानि संख्येयगुणान्येव भवन्ति यथा यदसंख्येयगुणं संख्येयगुणं संख्ये ...स्थानं
यास्तु संख्येयभागवृद्धसंख्येयगुणस्थाने स्थानेषु संख्येयगुणं संख्येयगुण[illegible]ता
•६• वं ज्ञातव्या तस्योपि संख्येयगुणवृद्धस्य स्था नस्योः संख्येयगुणवृद्धानि स्थानानि संख्येयगु
णानि कथमिति चेदुच्यते द्रष्टव्यं।। प्रथमकादनन्तरं जघन्यात्संख्येयगुणात्स्थानात्
पराणि सर्वाण्यपि येनन्तभागवृद्धसंख्येय भागवृद्धसंख्येयभाग वृद्धसंख्येयगुणवृद्धासंख्ये
यगुणवृद्धानि स्थानानि यसंख्येयगुणानि प्राप्यं तेतता संख्येयगुणवृद्धा• [illegible]नि
स्य स्थानस्योः संख्येयगुणवृद्धानि स्थानानि संख्येयगुणानि भवन्ति तत्राप्यनन्तगुणवृद्धानि स्था
नानि संख्येयगुणानि कथमिति चेदुच्यते प्रथमादनन्तगुणवृद्धात्स्थानादारभ्य यावत्षड्स्था
नकपरिसमाप्ति स्तावत्सर्वाण्यपि स्थानानि अनन्तगुणवृद्धानि तथा द्वितीयादि षट्स्थानकं अनन्तगुणवृद्धस्थानेषु।
स्थान्यमनन्तरस्थानमधिकृत्यानन्तगुणाधिकं जातं ततः उत्तराणि अनन्तभागवृद्धादीनि स्थानानि तावत्।।

कर्मप्र० ४५ क्त्या उत्तरामनंतगुणवृद्धानि लब्धंति स्थानानि यावदतिक्रान्तानि भवंति एकैकस्मिंश्चानंतगुणवृद्धस्थाना
मंतरा [..]त्वा द्विस्थानानामंतरालब्धंति कंडकमात्राणि च तान्यंतराणि ततः प्रागुक्तात् संख्येयगुण
वृद्धस्थानात् परतो नंतगुणवृद्धानि स्थानान्यसंख्येयगुणानि लभ्यंते तदेवं कृता अल्पबहुत्वप्ररूप
णा तत्करणाद्या कान्यनुभागबंधस्थानानि सांप्रतमेतेषु त्रिबंधस्थानेषु निष्पादकाध्यवसाया जीवा व।
र्त्तंते तेषां प्ररूपणा कर्त्तव्या तत्र चाष्टावनुयो। गद्वाराणि तद्यथा एकैकस्मिन्स्थाने जीवप्रमाणं प्ररूपणा
नंतरस्थानप्ररूपणा निरंतरस्थानप्ररूपणा। नानाजीवकालप्रमाणप्ररूपणा [..]।
[..]ष्टान्तरवृद्धिप्ररूपणा यवमध्यप्र। रूपणा स्पर्शनाप्ररूपणा अल्पबहुत्वप्ररूप।
णा च तत्र प्रथमत एकैकस्मिन् स्थाने ना। नाजीवप्रमाणप्ररूपणार्थमाह॥ थावरजीवा
णंता एक्केक्कम्मि तसाजिया असंखिया एक्केक स्मिन् स्थावराणां बंधे ति अध्यवसायाणुभागबंधस्थाने
अनंता। स्थावरजीवा बंधका वर्तमाना प्राप्यंते त्रसाध्यवसायोपेव एकैकस्मिन्ननुभागबंधस्थाने जघन्येन एक।
को द्वौ वा उत्कर्षतो संख्येया आवलिकाया असंख्येयभागमात्रा त्रसजीवा प्राप्यंते सांप्रतमंतरस्था
नप्ररूपणामाह॥ थावरलोगासिमसंखिया अं[..]तरमद्धा वावरंतब्वि एषां त्रसजीवानामसंख्येया लो। ४५
का असंख्येयलोकाकाशप्रमाणानि अनुभागबंधस्थानानि अंतरं एतावंति बंधनायांतीत्यर्थः इदंतु॥

कं भवति त्रसप्रायोग्याणि यानि स्थानानि त्रसजीवा नो बंधं नायांति तानि जघन्यपदे एको द्वौ वा उत्कर्षतो।
असंख्येयलोकाकाशप्रदेशप्रमाणानि भवंति अथ स्थावरस्थावरप्रायोग्ये स्थानेष्वंतरं न वि
द्यते सर्वाण्यपि स्थावरप्रायोग्याणि स्थानानि सर्वदैव स्थावरजीवैर्बध्यमानानि प्राप्यंते इत्यर्थः कथ॥
मवगम्यते इति चेत् उच्यते इह स्थावरजीवा अनंताः स्थावराणां बंधप्रायोग्याणि च स्थानानि उत्
रसंख्येयानि ततो नंतरं न प्राप्यते संप्रति निरं तरस्थानप्ररूपणार्थमाह॥ आवलिअसंखभागो
तसा निरंतर अहट्ठाणायादेसमावंधमा। तत्र त्रसजीवैर्निरंतराणि किमुक्तं भवति त्रसजी
वैर्निरंतरं बध्यमानानि अनुभागबंध॥ स्थानानि जघन्यतो द्वे त्रीणि वा प्राप्यंते उत्कर्ष।
तश्चावलिकाया असंख्येयभागमात्राणि। कथमेतदवसीयते इति चेत् उच्यते स्तोकास्त्रस
जीवाः स्थानानि पुनस्त्रसप्रायोग्याणि असंख्ये याणि ततो न सर्वाणि त्रसजीवैः क्रमेण निरंतरं बध्य।
मानानि प्राप्यंते किंतूत्कर्षतो द्वियावाक्रमाणाद्यव संप्रति नानाजीवकालप्ररूपणार्थमाह॥ ठा॥
ठाणे [..] गवणम्मि नाणजीवा एवइकालं एगादिया निरंबं एकैकमनुभागबंधस्थानं नानाजीवैर्बध्यमा
नं कियंतं कालं यावदविरहितं प्राप्यंते इति शङ्क्य भवति त्रसप्रायोग्य एकैकस्मिन्ननुभागबंधस्था
ने नानारूपा त्रसजीवा निरंतरमेकं समयमुत्कर्षत एवं कालं नियता वंतं कालमावल्यसंख्येयभागमावलि

कर्मप्र० ४६ कायोऽसंख्येयभागमात्रं कालं यावदित्यर्थः। निरंतरं बंधकाश्च नश्यंति परतोऽवश्यमंतरं बंधस्य भवं-
वतीत्यर्थः। इयमत्र भावना एकैकं त्रसप्रायोग्यमनुभागबंधस्थानं समकालमनेकैस्त्रसजीवैः निरंतरं बध्यमा- तर
नं जघन्येनैकं समयं द्वौ वा समयौ यावत् उत्कर्षतस्त्वावलिकाया असंख्येयभागमात्रं कालं।
एकेंद्रियानिर्वर्तितं स्थावरप्रायोग्याणामेकैकस्मिन्ननुभागबंधस्थाने नानाविधैः [illegible] एकेंद्रियैर्नित्यं।
सर्वकालमविरहितं बंधकाश्च लभ्यंते न क- दाचनापि तेन बंधः शून्यो भवतीत्यर्थः। अत्रापीयं भावना
एकैकं स्थावरप्रायोग्यमनुभागबंधस्थानं। सर्वैरप्येभिः स्थावरजीवैर्निरंतरं बध्यमानं सर्वका-
लमवाप्यते न तु कदाचनापि बंधविर- हितं भवति तदेवं कृता नानाजीवानाश्रित्य।
सांप्रतं वृद्धि प्ररूपणा कालप्ररूपणा। सांप्रतं वृद्धिप्ररूपणा। सा द्विधा अनंतरोपनिधया परंपरोपनिधया च त-
त्रानंतरोपनिधामाह॥ थोवा जहन्नठाणे। जा जवमज्झं विसेसओ अहिया एत्तो हीणा उक्कोसं
ति जीवा अणंतरउ जघन्ये अनुभागबंधस्थाने बंधकाश्च वर्तमाना जीवाः सर्वस्तोकाः ततो द्वितीये
अनुभागबंधस्थाने विशेषाधिकाः ततोऽपि तृतीये अनुभागबंधस्थाने विशेषाधिकाः एवं तावत्
द्वाच्यं यावद्यवमध्यं [illegible] सर्वमध्यवर्त्यष्टसामयिकानीत्यर्थः। इत ऊर्ध्वं ते जीवा अनंतरस्थानेष्व- ४६
नुक्रमेण हीना इत्यर्थः। विशेषहीना विशेषहीना [illegible] वक्तव्यास्तावद्यावदुत्कृष्टं द्वि-

प्रदेश

सामयिकं स्थानमिति गतानंतरोपनिधा परंपरोपनिधामाह॥ गंतूणमसंखलोगा दुगुणाणि जा-
वजवमज्झं एत्तो उ दुगुणहाणी एवं उक्कोसगं जाव॥ जघन्यादनुभागबंधस्थानबंधकेभ्यो जीवेभ्यो जघ-
न्यादनुभागबंधस्थानादारभ्यासंख्येयलोकाकाशप्रमाणानि स्थानान्यतिक्रम्य परं यदनुभागबंध-
स्थानं तद्बंधका जीवा द्विगुणवृद्धा भवंति ततः पुनरपि तावंति स्थानान्यतिक्रम्य परं यदनुभागबंधस्थान-
स्य बंधका द्विगुणवृद्धा भवंति एवं द्विगुणवृद्धिस्ता- वद्वक्तव्या यावद्यवमध्यं ततोऽसंख्येयलोका-
गबंधस्थान स्पजे काशप्रमाणानि स्थानान्यतिक्रम्य परं यदनु- बंधका जीवास्ते अनंतरोक्तेभ्यो जीवेभ्यः सका-
शाद् द्विगुणहीना भवंति ततः पुनरपि तावं- ति स्थानान्यतिक्रम्य परं यदनुभागबंधस्था-
नं तद्बंधका द्विगुणहीना भवंति एवं द्विगुणहानि- स्तावद्वक्तव्या यावत्त्रसप्रायोग्यं सर्वोत्कृष्टम-
नुभागबंधस्थानं॥ नाणंतराणि आवलिअसंख। नाणागुणहाणि तसेसु इयरेसु एगंतरमसंखियगुणाइं ना-
णंतराइं उ नानांतराणि नानाप्रकाराणि द्विगुणवृद्धिद्विगुणहान्यंतरालरूपाणि यानि तानि त्रसेषु
आवलिकाया त्रसकाये असंख्येयतमभागे यावंतः समयास्तावत्प्रमाणानि भवंति न तु आवलिकाया असंख्येय-
भागमात्राणि यावंत्यनुभागबंधस्थानानि त्रसजीवैर्निरंतरं बध्यमानानि प्राप्यंते एतच्च प्रागेवोक्तं [illegible]।
त्रसेषु द्विगुणवृद्धिद्विगुणहान्यंतराणि यावदावलिकाप्रमाणानि भवंति एवं स्थावरकायेषु द्विगुणहानि [illegible]
वृद्धिद्विगुण

तथाविकद्याचित्स्थाप्यंते

तिज्ञेयः निषेधाधस्तनः प्राक्तन आवलिकासंख्येयतमभागमात्राणि उपरितना वि निरंतरं बध्यमानं ते बाध्यमाणा।
ऽल्पकानि इदं तु यद्यप्यावलिकासंख्येयतमभागमात्रस्य स्थानस्य परिणामस्थानानि बध्यमानानि मध्यवर्तिन
प्राप्यंते तेषु व्रजावांतरव्यपदेशमेव विशेषाधिकाल्पेतरतया प्राक्प्रमाणानि द्विगुणवृद्धानि।
स्थानानि न विरुध्यंते न चात्र तत्र तेषु स्थानेषु एकस्मादंतरादपरस्मादपरस्मात् असंख्येयगुणानि
तान्यल्पान्यंतराणि भवंति किंतु तुल्यानि भवंति तथा॥ कायिकानामेकस्मिन् छाया द्विगुणहान्या द्विगुण
हान्योर्वापांतराले यानि स्थानानि ततस्तेभ्यः सं॥ असंख्येयगुणानि स्थावरकायिकानां द्विगुणवृद्धि
द्विगुणहान्यंतराणि इदं प्रमाणं च एव द्विगुण। णवृद्धि द्विगुणहान्यंतराणि स्थावरकानि एक
स्मिन् द्विगुणवृद्धिस्थानं तथा द्विगुणहानिस्था। नयोर्वापांतराले यानि स्थानानि ततानि असंख्ये
यगुणानि एवं त्रसानां स्थावराणां च नद्विद्योर्वि। गुणहान्योर्द्विगुणवृद्धान्योर्वा एकस्मिन्नपांतराले या
नि स्थानानि तानि स्तोकानि द्विगुणवृद्धि द्विगुणहान्यंतराणि तु नरसंख्येयगुणानि तत्वत्र द्विकल्प।
णा संप्रति यवमध्यप्ररूपणा क्रियते यवमध्यस्थानानि अष्टसामायिकानि चतुःस्थानानि अष्टसमयान्यसंख्ये
यभागमात्राणि तथा यवमध्यस्याधस्तनानि स्थानानि स्तोकानि तेभ्यो यवमध्यस्योपरितनानि असंख्ये ४३
यगुणानि उक्तं च यवमध्यं फासणाइ असंखलोगा उपरिणो हिट्ठिमाउ त्ति भावार्थ विशेषम्।

खगुणियाणि सुत्तं यवमध्यप्ररूपणा संप्रति स्पर्शनाप्ररूपणामाह॥ ८॥ फासणकालो तीए थोवो
उक्कोसणजहन्नो होइ असंखगुणो य कंडगाण तिउ यवजवमज्झ कंडगाण वरिं हिट्ठा जवमज्झउ।
असंखगुणा कमसो जवमज्झवरिं कंडगा हेट्ठा य ताव इजजवमज्झवरिं विसेसा कंडगा हेट्ठा य सव्वहिं वे
व जीवठाणखवासमवत्ता समाण ठ ... ठाणाणं॥ अतीतकाले एकस्य जीवस्य उत्कृष्ट द्विसामा
यिकेष्वपि अनुभागबंधस्थानस्पर्शनाकालः अतीतकालपरिभ्रमता जंतुना द्विसामयिकाद्य
नुभागबंधस्थानानि स्तोकामत कालस्पृष्टा। नादर्थ सपत्यघउन उत्कृष्टानुभागबंधस्थानप्राथमिक
स्थिता सामायिकष्वप्यर्थ अतीतका। लस्पर्शनाकालोः संख्येयगुणकंडगान्ति।
उपव कंडकं उपरितनानि च उ सामायि। कानि स्थानानि तेषु तावत्पात्र स्पर्शनाकालोया
वत्पाउक्रम्य तेषु चउसामायिकेषु तनोय यवमध्येषु स्थानेषु अष्टसामायिकेष्वपि स्पर्श।
नाकालो असंख्येयगुण। ततः कंडकस्य उपरिवर्तिषु त्रिसामायिकस्थानसंघात प्रत्येक उपरितन।
षु स्थानेषु त्रिसामायिकेष्वपि स्पर्शनाकालो संख्येयगुणः तातो यवमध्याधस्तात् वर्तमान
सामायिकेषु संख्येयगुणः सुस्थानेषु परस्परं तुल्यः ततः क्रमशः क्रमेण यवमध्यादुपरितनेषु कंड
कादउ सामायिकस्थानसंघातप्रभादधस्तात् षु पंचषट्सप्तसामायिकेषु स्थानेषु तावत्पात्रएव॥

कर्मप्र०टी। ४८ स्पर्शनाकालो यावन्मात्रः पश्चानुपूर्व्या पंचसमयसामायिकेषु ततो यवमध्योपरितनेषु द्विसामयिक
पर्यंतेषु समयेषु स्थानेषु यः स्पर्शनाकालः स विशेषाधिकः ततोऽपि कंडकस्याधस्तनयवमध्योपरिवर्तिवृ।
सामायिकस्थानसंघातस्पर्शनात् सर्वेष्वपि स्थानेषु [illegible] जघन्येषु वृत्तः सामायिकपर्यंतेषु स्पर्शना
कालः स तु द्वितो विशेषाधिकः ततोऽपि सर्वेष्वपि स्थानेषु स्पर्शनाकालो विशेषाधिकः इतः स्पर्शनाद्
प्ररूपणा संप्रत्यल्पबहुत्वप्ररूपणामाह एव   स्यावजि इत्यादि यथा स्पर्शनाकालस्याल्पबहुत्वमुक्तं
एवं जीवानामपि अध्यवसानेष्वनुभागबं   धस्थाननिमित्तभूतेषु वर्तमानानामल्पबहुत्वं ज्ञात
व्यं तद्यथा अष्टसामयिकेष्वध्यवसानेषु द्वि   सामायिकानुभागनिबंधनभूतेषु वर्तमाना जी
वास्तोकाः। ततो जघन्येषु वृत्तः सामायि।   कानुभागनिबंधनभूतेषु असंख्येयगुणाः एतावंतः
एव उपरितनेषु सामायिकानुभागबंध।   स्थाननिबंधनाध्यवसानेषु ततोऽपि यवमध्याकल्पा
नुभागबंधस्थाननिबंधनेष्वसंख्येयगुणाः ततोऽपि त्रिसामायिकानुभागबंधस्थाननिमित्तेष्वसंख्येय
गुणाः ततोऽपि पंचसमयसामायिकानुभागबंधस्थानहेतुष्वध्यवसानेष्वसंख्येयगुणाः एतावं।
त एव उपरितनपंचसमयसामायिकानुभागबंधस्थाननिबंधनाध्यवसानेषु ततो यवमध्योपरिवर्ति ४८
नीः सामायिकानुभागबंधस्थाननिबंधनभूतेष्वध्यवसानेषु वर्तमाना जीवा विशेषाधिकाः ततोऽप्युपरिवर्ति

पंचसामायिकपर्यवसानेषु सामयिकवृत्तः सामायिकप्रभृतिसमस्तानुभागबंधस्थाननिबंधनेषु वि
शेषाधिकाः ततोऽपि सर्वेष्वनुभागबंधस्थाननिबंधनेषु विशेषाधिका तदेवमनुभागबंधस्था
नेषु तन्निबंधनेषु वाध्यवसानेषु यथा जीवा वर्तंते तथा प्ररूपणा कृता संप्रत्येकैकस्मिन् स्थिति
स्थानाध्यवसायेनानाजीवापेक्षया कियंतोऽनुभागबंधाध्यवसाया इत्येतन्निरूपणार्थमा।
ह॥ एक्कक्कम्मि कसायोदयंमि लोगा असं।   खिया होति ठिइबंधगाणे उ वित्थअणुभागठाणाणि।
वा णाणि। एकैकस्मिन् कषायोदये स्थिति   स्थाननिबंधनभूता नानाजीवापेक्षयानुभाग
बंधाध्यवसायस्थानानि कृष्णादिलेश्यापरि   णामविशेषरूपाणि सकषायोदयाहि
कृष्णादिलेश्यापरिणामविशेषा अनुभाग।   बंधहेतव इति वचनात् असंख्येया लोकाका
५ वंति असंख्येयलोकाकाशप्रदेशप्रमाणानि   भवंतीत्यर्थः तथा जघन्यस्थितित आरभ्य उत्कृष्टां स्थि।
तिं यावत् यावंतः समयास्तावंति स्थितिस्थानानि तथाहि जघन्या स्थितिः एकं स्थितिस्थानं सैव समयो
त्तरा द्वितीयं स्थितिस्थानं द्विसमयोत्तरा तृतीयं स्थितिस्थानं एवं समयवृद्ध्या तावद्वाच्यं यावदुत्कृष्टा स्थि
तिः एवं चासंख्येयानि स्थितिस्थानानि भवंति तेषु चासंख्येयेषु स्थितिबंधस्थानेषु च एकैकस्मि
कस्मिन् स्थितिबंधस्थाने अध्यवसायस्थानानि [illegible] मंदमंदतरादिकया॥

कर्मप्र० ५८ योदयविशेषरूपाणि असंख्येयलोकाकाशप्रदेशप्रमाणानि भवंति तत्रानुभागबंधाध्यवसाय॥
स्थानानामष्टविमार्गणा क्रियते सा द्विधा अनंतरोपनिधया परंपरोपनिधया च तत्रानंतरोपनिधया
तावदष्टविमार्गणा विकाश्यते ॥ ७ ॥ ठिइबंधज्झवसाणाणि सव्वडहरम्मि विइया
इ विसेसमहियाणि जाव उक्कोसगं ठाणं सव्वडहरम्मिति सर्वजघन्यात्कषायोदयस्थितिबंधादितो
अनुभागबंधाध्यवसायस्थानानि क्रमादिति ॥ अथ परिणामविशेषरूपाणि स्थानकानि तानि द्वि
तीयादीयायोगस्थविशेषाधिकानि तावद्वाच्यानि यावदुत्कृष्टस्थितिबंधाध्यवसानं एतदु-
क्तं भवति द्वितीयकषायोदयविशेषाधिकानि ततोपि तृतीयविशेषाधिका-
नि ततोपि चतुर्थविशेषाधिकानि एवं ता वद्वाच्यं यावदुत्कृष्टकषायोदयरूपं स्थिति
बंधाध्यवसायस्थानं कृतानंतरोपनिधया द्विमार्गणा संप्रति परंपरोपनिधया तामभिधित्सु-
राह ठिदीण ... णाणि जाव उक्कोसं आवलिअसंखभागा नाणागुण वुड्डिठाणा
णि जघन्यात्कषायोदयादारभ्यासंख्येयलोकाकाशप्रदेशप्रमाणानि कषायोदयस्थाना-
नि गत्वा अतिक्रम्य परं यद्भवति स्थितिबंधाध्यवसायस्थानं तस्मिन्ननुभागबंधाध्यवसायस्थानानि ५८
जघन्यकषायोदयस्थानसत्कानुभागबंधाध्यवसायस्थानापेक्षया द्विगुणानि भवंति पुनरपि ता-

वति कषायोदयस्थानानि गत्वा यत्परं स्थितिबंधाध्यवसायस्थानं तस्मिन् द्विगुणानि भवंति एवं भूयो।
भूयस्तावद्वाच्यं यावदुत्कृष्टं कषायोदयस्थानं यानि चांतराणि नानारूपाणि द्विगुणवृद्धिस्थानानि भवंति
तानि कियंतीति चेदुच्यते आवलिकाया असंख्येयभागः आवलिकाया असंख्येयभागे या-
वंतः समयास्तावत्प्रमाणानि भवंतीत्यर्थः ॥ ७ ॥ सव्वासुहपगईणं सर्वासामशुभप्रकृतीनां ज्ञानावरणपं-
चकनवदर्शनावरणासातावेदनीयमिथ्यात्वषोडशकषायनवनोकषायनरकायुःपंचें-
द्रियजातिवर्जजातिचतुष्टयसमचतुरस्रवर्जसंस्थानपंचकवज्रर्षभनाराचवर्जसंहनन-
पंचककृष्णनीलवर्णौ दुरभिगंधतिक्तकटुरसकर्कशगुरुरूक्षशीतस्पर्शरूपा-
शुभवर्णादिनवकनरकगतिनरकानुपूर्वीतिर्यग्गतितिर्यगानुपूर्व्यप्रशस्तवि-
हायोगत्युपघातस्थावरसूक्ष्मापर्याप्तसाधारणास्थिराशुभदुर्भगदुःस्वरानादेयायशःकी-
र्तिनीचैर्गोत्रांतरायपंचकलक्षणानां समासातिसंख्यानामसातादीनां अनुभागबंधाध्यवसा-
यस्थानानामष्टविमार्गणा द्रष्टव्या ॥ ७ ॥ सुभपगईण विवच्चयं ज्ञातव्यं शुभप्रकृतीनां सातावेदनीय
तिर्यगायुर्मनुष्यायुर्देवायुर्देवगतिमनुष्यगतिपंचेंद्रियजातिशरीरपंचकसंघातपंचकबंधन
पंचदशकसमचतुरस्रसंस्थानाङ्गोपाङ्गत्रयवज्रर्षभनाराचसंहननशुभवर्णएकादशकादेवा

कर्मप्र० उत्क्षीमनुष्या उच्छ्वासपराघातातपोद्योतप्रशस्तविहायोगतित्रसबादरपर्याप्तप्रत्ये।
५० कस्थिरशुभसुभगसुस्वरादेययशःकीर्तिनिर्माणतीर्थकरोच्चैर्गोत्रलक्षणानामेकोनसप्ततिसंख्या
नां विपर्यये ज्ञानादि तद्यथा उत्कृष्टकषायोदयेऽनुभागबंधाध्यवसायस्थानानि सर्वस्तोकानि।
ततो द्विचरमकषायोदये विशेषाधिकानि त्रिचरमकषायोदये विशेषाधिकानि चतुश्चरम।
कषायोदये विशेषाधिकानि एवं तावद्वाच्यं। यावत्सर्वजघन्यकषायोदयस्थानं इदमनंत।
रोपनिधया द्विमार्गणा परंपरोपनिधया तु द्विमार्गणा इयं उत्कृष्टकषायोदयस्थाना
दारभ्यासंख्येयलोकाकाशप्रदेश राशिप्रमाणानि कषायोदयस्थानान्यति।
क्रान्तानि अतिक्रम्य यदपरमधः कषायोद यस्थानं तस्मिन्ननुभागबंधाध्यवसायस्थाना ध्य
नि उत्कृष्टकषायोदयसत्कानुभागबंधाध्यवसा यस्थानापेक्षया द्विगुणानि भवंति पुनरपि ताव।
ति कषायोदयस्थानानि ततोऽन्यान्यसंख्येयानि अतिक्रम्य यदपरमधःकषायस्थानं तस्मिन् द्विगुणा
नि भवंति एवं द्विगुणवृद्धयो वाच्या यावत्जघन्यकषायोदयस्थानं यानि चांतरान्तरा नानारूपाणि द्वि
गुणवृद्धिस्थानानि तानि आवलिकाया असंख्येयभागे यावंतः समयास्तावत्प्रमाणानि भवंति अत्रापि। ५०
चावलिकाया असंख्येयभागमात्राणि शुभप्रकृतीनामशुभप्रकृतीनां च प्रत्येकं द्विगुणस्थानानि स्तो।

कानि। एकस्मिन् द्विगुणवृद्ध्यंतराले कषायोदयस्थानान्यसंख्येयगुणानि तदेवं स्थितिबंधाद्
ध्यवसायेष्वनुभागबंधहेतूनामध्यवसायानां प्ररूपणा कृता सांप्रतं स्थितिबंधस्थानेष्वनुभाग
बंधप्ररूपणार्थमाह ठिइबंधठाणेसु वि अज्झवसाणाणं स्थितिबंधस्थानेष्वपि अ ना
शुभवर्णानां सर्वासां प्रकृतीनां कषायोदयसत्कानुभागबंधाध्यवसायस्थानवदनुभागबंधस्थानानि व।
क्तव्यानि तद्यथा सर्वासां नामाशुभवर्णानां अशुभप्रकृतीनां जघन्यस्थितौ अनुभागबंधस्थाना।।
न्यसंख्येयलोकाकाशप्रदेशप्रमाणा नि तानि च स्तोकानि। ततो द्वितीयस्थितौ विशे।
षाधिकानि ततोऽपि तृतीयस्थितौ वि। शेषाधिकानि एवं तावद्वाच्यं यावदुत्कृष्टा स्थि।
तिः तथा सर्वासां नामाशुभवर्णानां शुभप्रकृ तीनामुत्कृष्टस्थितौ अनुभागबंधस्थानान्यसं।
ख्येयलोकाकाशप्रदेशप्रमाणानि तानि च स्तोकानि। ततः समयोनायामुत्कृष्टस्थितौ विशेषा।।
धिकानि ततोऽपि द्विसमयोनायामुत्कृष्टस्थितौ विशेषाधिकानि एवं तावद्वाच्यं यावज्जघन्या स्थिति
तदेवमुक्तानंतरोपनिधया द्विमार्गणा संप्रति परंपरोपनिधया द्विमार्गणा [illegible]ति।
ग [illegible]नो चिकाऽऽगत ठ पल्लासंखियभागं गंतुं दुगुणाणि आवलिअसंखभागमेत्ताणि पटमं [illegible] अ
संखगुणियाणि सर्वोक्तानामशुभवर्णानामशुभप्रकृतीनां जघन्यस्थितेरारभ्य पल्योपमासंख्येयस्था

कर्मप्र०टी ५२

[illegible]गमात्राणि स्थितिस्थानानि अतिक्रम्य यदपरं स्थितिस्थानं तस्मिन् अनुभागबंधस्थानानि जघन्यस्थिति
समकानुभागबंधस्थानात्यापि द्विगुणानि भवंति ततोऽपराण्यपि तावंति स्थिति[illegible]स्थानानि अतिक्रम्य यद
परं स्थितिस्थानं तस्मिन् द्विगुणानि अनुभागबंधस्थानानि भवंति [illegible]
[illegible] भवंति [illegible] यदपरं स्थितिस्थानं तस्मिन् द्वि
गु[illegible]नि अनुभागबंधस्थानानि भवंति एवं ता यात्वयात्तावद्वाच्यं यावदुत्कृष्टा स्थिति तथा सर्वा॥
कानामापूर्वर्त्तीनां तु अनुकृष्टानामकृष्टि। स्थितिरारभ्य पल्योपमासंख्येयभागमात्राणि स्थि
तिस्थानानि अतिक्रम्य यदपरमधःस्थि तिस्थानं तस्मिन् अनुभागबंधस्थानानि अनुकृ
ष्टस्थितिस्थानसमकानुभागबंधस्थानात्यो। द्विगुणानि भवंति ततोऽपराण्यपि तावंति स्थितिस्था
नान्यधःस्तादतीत्य अधस्तनं यदपरं स्थितिस्था नं तस्मिन् द्विगुणानि भवंति एवं तावद्वाच्यं यावज्जघ
न्यास्थिति एतानि चानुकृष्टानि उत्कृष्टानि चानुभागस्थानानि द्विगुणवृद्धिस्थानानि आवलिकाया अ
नि संख्येयभागमात्राणि यावंतः समयास्तावत्प्रमाणानि भवंति तथा द्विगुणवृद्धिस्थानानि स्तोकानि आवलिका।
असंख्येयभागमात्राणि एकस्मिन् द्विगुणवृद्ध्यंतरालस्थितिस्थानानि असंख्येयगुणानि पल्यो प्रति४
पमासंख्येयभागमात्राणि पल्योपमासंख्येयभागमात्राणि तथा चउसमाणि एगपर जघन्यायां स्थितौ सर्वा।

श्री४२ •बंधनाय बंधस्थानानि नाम•

स्तोकानि अनुभागबंधस्थानानि ततः समयाधिकायां जघन्यस्थितौ असंख्येयगुणानि ततोऽपि
द्वि४ समयाधिकायां असंख्येयगुणानि एवं तावद्वाच्यं यावदुत्कृष्टा स्थिति[illegible]सा इति अनुभागबंधस्था त४
नानि इति अभिहितानि परिज्ञानार्थं अनुभागबंधअध्यवसायउत्कृष्टमतिआउकामग्राद ठ घाईणमशुत्तवणए।
मगंधफासजइनविदवंधजाणज्ञवमाणाइंतादिगादिमोयअनाणि पत्ताम वियतागा जावं।
बिययासाड बियम्मि आउकस्साएवंउ वग्घाएवाविअत्तुकट्ठी इहवायाणंषि द्दाशवर्त्तमा।
•संक्लिनेजी• नस्यानव्यतावस्या जघन्यस्थितिबंध॥ स्तस्मात्स्थितिहावोऽनुउत्कृष्टे इलिक्ष्यमानोत्तम।
र्त्त्या मातावेदनीयमउजविक॥ द्वविकतिर्यकद्विकपंचेंद्रियजातित्रसबाद
रपर्याप्तप्रत्येकसमचतुरस्रसंस्थानव ज्रर्षभनाराचसंहननप्रशस्तविहायोगतिस्थिरशु
स्थ भ[illegible]शुभनामोच्चैर्गोत्रनामशयशःकीर्तिलिंगोत्र नांवर्णानां मनवभागायांपजघन्यबंधदक्षोपि॥
अयमर्थः। तत्र घातिनां पंचविधज्ञानावरणनवविधदर्शनावरणमिथ्यात्वषोडशकषायन।
वनोकषायपंचविधांतरायलक्षणानां कर्मणां अशुभवर्णगंधरसस्पर्शानां वक्लनाल हर
ति॥ तिक्तांगांधि कडक्क उपदककर्कशमृद्रुक्षशीतमृपाणा जघन्यस्थितिबंधमयानि अनुभागबंधा
वसायस्थानानि तेषामकादिशाहिता यस्थितिबंध अनुवर्त्ततेस्पर्नीनिचनवंति इदमुक्तं भव।

•सर्वसत्कयास्व उपधा ञात्मकृति नां•

द्वितीयस्थितिबंधारंभे यान्यनुभागबंधाध्यवसायस्थानानि तेषामसंख्येयतमं भागं मुक्त्वा शेषाणि सर्वाण्यपि तृतीयस्थितिबंधारंभे प्राप्यन्ते अन्यानि च भवंति ×

कर्मप्र० ५२ ति जघन्यस्थितिबंधारंभे यान्यनुभागबंधाध्यवसायस्थानानि तेषामसंख्येयतमं भागं मुक्त्वा शे-
षाणि सर्वाण्यपि द्वितीयस्थितिबंधारंभे प्राप्यन्ते अन्यानि च भवंति तृतीयस्थितिबंधारंभे च या-
न्यनुभागबंधाध्यवसा। यस्थानानि तेषामसंख्येयतमं भागं मुक्त्वा शेषाणि सर्वाण्यपि चतुर्थ-
स्थितिबंधारंभे प्राप्यन्ते अन्यानि च भवंति एवं तावद्वाच्यं यावत्पल्योपमासंख्येयभागमात्राः स्थि-
तयो गता भवंति अत्र जघन्यस्थितिस्थाने। मनुकृष्टिर्बंधारंभे तानि विनामनुभागबंधाध्यवसाय-
स्थानानामनुकृष्टिः परिसमाप्ता अत्र जघन्य- स्थितिबंधारंभे तानि विनामनुभागबंधाध्यवसा-
यस्थानानामनुकृष्टिः परिसमाप्ता। ततोऽनंतरमुपरितनस्थितिबंधे द्वितीयस्थि-
तिबंधारंभे तानि विनामनुभागबंधाध्यवसा- यस्थानानामनुकृष्टिर्द्वितीयपरिसमाप्तिमिय-
र्त्ति तथा चाह द्वितीयस्माद्वितीयस्मिन् हि। तृतीयस्थितिबंधस्य प्रथमबंधे नामनुभागबंधाध्यव-
सायस्थानानामनुकृष्टिर्द्वितीयस्यत्र जघन्यस्थितिबंधारंभे तानि विनामनुभागबंधाध्यवसायस्था-
नामनुकृष्टिः परिसमाप्ता ततोऽनंतर परिनिष्ठां याति एवं तावद्वाच्यं तृतीयस्थितिबंधारंभे तानि विना-
नुभागबंधाध्यवसायस्थानानामनुकृष्टिस्ततोऽनंतरपरिसमाप्तिं याति एवं तावद्वाच्यं यावदु- ५२
त्कृष्टा नामा स्थितिरुत्कृष्टा स्थितिर्भवति तथा चाह आवकस्माद् एवमनुभागकारणं अनुकर्ष-
क्रु

द्वयोरपि तथा उपघातस्याप्यनुकृष्टिरभिधातव्या यथा पराघातस्योक्ता नामविहिता अनुकृष्टिः स्थि-
तिरभिधातव्या अनुकर्षणमनुकृष्टिरनुवर्त्तनमित्यर्थः॥ ७० पराघातनाम्नस्तु सा च वक्ष्यमाणनामत-
७४ नुचतुष्काणां पंचिंद्रियजातेरगुरुलघुनाम्न उच्छ्वासनाम्न आतपोद्योतनाम्नोः प्रशस्तविहायोगतेस्त्रसदशकस्य
निर्माणस्य पराघातनाम्नश्च तथा तनुचतुष्काणां तैजसकार्मणशरीरसंघातबंधनानि इत्यर्थः त-
था चतुरस्रसंस्थानवज्रर्षभसंहननस्य च द्वात्रिंशतः प्रकृतीनां अनुकृष्टिः प्रतिलोममभि-
धातव्या तद्यथा एतासां प्रकृतीनां उत्कृ- ष्टस्थितिबंधारंभे यान्यनुभागबंधाध्यवसाय-
स्थानानि तेषामसंख्येयतमं भागं मु- क्त्वा शेषाणि सर्वाण्यपि एकसमयोनोत्कृ-
ष्टस्थितिबंधारंभे प्राप्यन्ते अन्यानि च भ- वंति एकसमयोनोत्कृष्टस्थितिबंधारंभे च
यान्यनुभागबंधाध्यवसायस्थानानि तेषा- मसंख्येयतमं भागं मुक्त्वा शेषाणि सर्वाण्यपि
द्विसमयोनोत्कृष्टस्थितिबंधारंभे प्राप्यन्ते अन्यानि च भवंति एवं तावद्वाच्यं यावत्पल्योपमासंख्ये-
८४ यभागमात्राः स्थितयो अधस्तादतिक्रांता भवंति अत्रोत्कृष्टस्थितिबंधारंभे तानि विनामनुभागबंधाध्य-
वसायस्थानानां स्थितिस्थानमसंख्येयासंख्येयतमे भागे स्थानानामनुकृष्टिः परिनिष्ठां याति ततोऽप्य-
धस्तनतरद्विसमयोनोत्कृष्टस्थितिबंधारंभे तानि विनामनुभागबंधाध्यवसायस्थानानामनुकृष्टिप॥

समासिसिद्धिः एवं तावद्बाध्यं यावदुत्कृष्टेना ...नां सर्वासामपि ज्ञानावरणादीनां जघन्या स्थितिर्भवति व।
मायस्थाने उत्कर्षणेनापि समयकर्मणां नानियमपरिणामवशेन बाधित्वा जघन्यसमयमात्रस्था।
कृष्टा स्थितिबन्धा यावत् अनुत्तरं बंधाध्यवसायस्थानानि समयाधिकोत्कृष्टस्थितिबंधकालेऽपि ना।
नि भवंति अन्यानि वयानि समयाधिकोत्कृष्टस्थितिबंधकालेऽनुवंति द्विसमयाधिकोत्कृष्टस्थितिबं।
धकालेऽपि भवन्ति अन्यानि च एवं तावद्वा
च्यं यावज्जघन्यमाना जघन्या स्थितिबंधः किंतु कर्मणव।
ति याव अन्तर्मुहूर्तस्थितयो भवतस्य जघन्या
उत्तरा बंधसाधयापामातनवमस्यपरावर्त्यपरा
वर्त्य बध्यते तावदन्तर्मुहूर्तमात्रस्य स्थि
तिषु तानि वानि नानि व्यत्ययं कर्मणामुत्तरणा
यां द्विस्थानादिभेदेन अधस्तादुदयनुसमं॥
वक्रव्यापारप्रवाहात्तस्य अस्थितिं तदा व्यापिव
क्रव्यं नियमः तत्प्रत्ययमानतस्य जघन्य स्थि॥
तिबंधादधस्तात् स्थितिस्थानेष्वनुत्तरा बंधा
ध्यवसायस्थानानि तानि कानि विविक्तपरिणामस्थाने स्थितिसंख्यानि कानि विस्तृतानि तस्मादध्यवस
स्थान स्थितिस्थानेषु तानि अनन्तगुणवृद्धिक्रमेण अध्यवसायस्थानानि यावत्पल्योपमासंख्येयभागमा
त्राः स्थितयो गतानि भवंति ततश्चासातनजघन्यस्थितिबंधकालस्थितिस्थानसंख्यानामनुत्तरागबंधाध्यवसा
यस्थानानामनुकृष्टिः परिसमाप्ता एतदुक्तं भवति असातवेदनीयजघन्यस्थितिबंधतुल्यस्थितिस्थानसा।

कानामनुत्तरागबंधाध्यवसायस्थानानामधस्तात् एकैकस्मिन् स्थितिस्थाने अपसरणेनायागव्याव
र्त्तमानपल्योपमासंख्येयभागमात्राः स्थितयः कांताः सर्वास्तासु अपरिसमाप्तिर्भवतीति॥
ततोऽसातजघन्यबंधतुल्यस्थितिस्थानादधस्तनस्थितिस्थानसंख्यानामनुत्तरागबंधाध्यवसायस्था
नानामनुकृष्टिः पल्योपमासंख्येयभागमात्रादधःस्थितौ निष्ठामेति तावद्वाच्यं यावदसातस्य जघ॥
न्या स्थितिः एवं परावर्त्तमानानामशुभानां यथा॥
सातावेदनीयस्योक्तं तथा सर्वासां परावर्त्तमान।
ᐟदेवानुकx प्रकृतीनां शुभानामनुकृष्टिरुपयोजनीया॥
जातिसमवतुरस्रसंस्थानवज्रर्षभनाराचसंहनन
शुभविहायोगतिस्थिरशुभ
सुस्वरादेययशःकीर्तिशुभगोत्ररूपाणां।
दशसंख्यानानामयमुत्कृष्टस्थित्या।
तथाऽधुनाऽसातास्योच्यते च ज्ञानावरणा॥
यस्य उदयेऽधिकृता तीनां ज्ञानावरणा।
सातस्य जघन्यस्थितिबंधस्यानुत्तरागबंधाध्य॥
वसायस्थानानि तानि समयाधिकजघन्यस्थितिबंधकालेऽपि भवंति अन्यानि च यानि समयाधि॥
ᐟउत्तरागबंधx कजघन्यस्थितिबंधकाले ~~[illegible]~~ अध्यवसायस्थानानि तानि द्विसमयाधिका
धिकजघन्यस्थितिबंधकालेऽपि भवंति अन्यानि च एवं तावद्वाच्यं यावत्सागरोपमकोटीकोटी भवति या
वन्मात्रा सा तावद्वेदनीयस्थितिस्तानि चान्यानि च शतपृथक्त्वं कर्मणामुत्कृष्टस्थितिबंधस्तावदन्तर्मुहूर्तमाणा।

स्थिवा सातावेदनीयस्थितिरपि जघन्यस्थितेरारभ्य तानि तान्यानि बध्नात्येवमुत्कृष्टस्थितिस्तावत्।
एता। एवं स्थितयः सर्वजघन्यादनुभागबंधाध्यवसायस्थानात् एतावत्यः स्थितयः सातात्परावृत्त्य परावृत्त्य
बध्यंते परावर्त्तमानाध्यवसायामंदपरिणामेन वर्त्तितत एतासु जघन्यानुभागबंधस्थानं वा। इत ऊर्ध्वं च
सातमेवा केवलं बध्नाति न तदपि च तीव्रतरपरिणामेन तानि तानि जघन्यानुभागबंधस्थानानि च। आवर
णस्य मंदमपि ततउपरितनानां स्थितीनां। या वत्साता स्थितीनां यावत्साता स्थितिस्तद्बंधारंभयान्।
उत्पद्यानानावरणीयादि उत्कृष्टादेकादि स्थानानि वर्त्तितानि चानिबध्नंत्यंतद्यथाशुभस्य
स्यं जघन्यानुभागबंधप्रायोग्या नास्ति तानीयावद्रमास्थितिस्तद्बंधारंभयान्यनुभा
गबंधाध्यवसायस्थानानि तेषामेकादि शास्त्रउपरितनस्थितिबंधारंभे तु वर्त्तंते अन्यानि।
×स्थितिबं धारंभप्राक्तं न×३५× वर्त्तंते तास्तूपरितनं स्थितिस्थानमेकानुभागबंधाध्यवसायस्थानानामेकादेशो वर्त्तते
अन्यानि च वर्त्तंते एवं तावद्वाच्यं यावत्पल्योपमासंख्येयभागमात्राः स्थितयो गता भवंति अत्र ज
घन्यानुभागबंधप्रायोग्यस्थितेरनंतरस्थितिमेकादनुभागबंधाध्यवसायस्थानानामुत्कृष्टबंधः परि
समाप्तिं याति एवं तावद्वाच्यं यावदसातस्योत्कृष्टा स्थितिर्भवति च एवं परिमाणानाम 54
नुभागं यथा असातावेदनीयस्योक्तं एवं शेषाणामपि परावर्त्तमानप्रकृतीनां मंदानुभावानां रक्तव्यं॥

*सायोग्यावरमस्थिति मकानुभागबंधाध्यवसायस्थानानामुत्कृष्टि: परिसमाप्तिरिति ततोऽप्युपरितनस्थितिबंधे जघन्यानुभागबंध: २

का पंचेंद्रियजातिवर्जा सप्तजातिचतुष्टय स्थावरसंस्थानचतुष्टयसंहननपंचकाशुभविहायोग
तिस्थावरसूक्ष्मसाधारणापर्याप्तास्थिराशुभनादेयायशःकीर्त्तिरूपाणां समवि
शतिसंख्यानां प्रत्येकं नामप्रायःस्वप्रायः स्वमुत्कृष्टस्थितिस्तावत् इहानां तिर्यग्द्विकनीचैर्गोत्राणा
मुत्कृष्टस्थितिस्थिता उक्ता स्वस्थाने च सकालमप्यत्र पठितव्यं तत्सम्यक्त्वमविरुद्धं नारकत्वबंधके
स्मोऽज्ञानावरणादान्यायज्ञानविधया उच्यते सप्तमपृथ्वीवर्त्तमानस्य नारकस्य सकाल
अनंतरसमयसम्यक्त्वं प्रतिपत्तुकामस्य। सायोग्या जघन्यः स्थितिबंधः इत ऊर्ध्वं स्थिति
बंधाध्यवसायोत्कृष्टमधिकृत्य आवरणाद् ल्या ज्ञानावरणादिल्या ज्ञातव्याः सा वक्तावत्।
यावत् अनुभागप्रायोग्या जघन्या स्थिति। तत्र तिर्यग्द्विकनीचैर्गोत्रयोः सप्तमपृथ्वीवर्त्त
मानस्य नारकस्य सम्यक्त्वं प्रतिपत्तुकामस्य। तिर्यग्गतेर्जघन्यस्थितिबंधतो यानि अनुभागबं
धाध्यवसायस्थानानि तेषामसंख्येयतमे भागे उक्तानि सर्वाण्यपि द्वितीयस्थितिबंधारं
भे तु वर्त्तते अन्यानि च वर्तंते द्वितीयावस्थितिबंधप्रतो यानि अनुभागबंधाध्यवसायस्थानानि ते
षामसंख्येयतमां भागं मुक्त्वा अन्यानि सर्वाण्यपि तृतीयस्थितिबंधारंभे तु वर्तंते अन्यानि च वर्तंते एवं
तावद्वाच्यं यावत्पल्योपमासंख्येयभागमात्राः स्थितयो गता भवंति अत्र जघन्यस्थितिमेकादनुभा।

गबंधाध्यवसायस्थानानामनुकृष्टिः परिसमाप्तिमियर्त्ति ततोऽपरितनस्थितिबंधारंभे तस्यां स्थिति
समकोऽनुभागबंधाध्यवसायस्थानानामनुकृष्टिः परिसमाप्तिमियर्त्ति एवं तावद्वाच्यं यावदभव्यप्रायोग्या।
ग्या जघन्या स्थितिबंधः उत्कृष्टसमयसमायातानुभागा तत उपरिष्टात् अभव्यप्रायोग्य जघन्य
स्थितिबंधाद्धा रभ्येत्यर्थः अस्मात् समयान्तरानुलम्पताज्ञानव्याख्यानवत्त्याव तस्य उत्कृष्टा स्थितिः
तदेवंमवति अभव्यप्रायोग्यायां जघन्यायां स्थि तिबंधप्रायायानि अनुभागबंधाध्यवसायस्थानानि
तानि तत उपरितनस्थितौ सर्वाण्यनुवर्त्तंते अन्यानि च तस्यामपि यानि अनुभागबंधाध्य
वसायस्थानानि तानि ततोऽपरितन स्थितौ सर्वाण्यनुवर्त्तंते अन्यानि च एवं ताव
द्वाच्यं यावदसातस्य समयाधिकोत्कृष्टः। ता अभव्यप्रायोग्यजघन्यानुभागबंधविष
याः स्थितयः एता द्विसप्ततिसागरोपमशतपृथक्त्वप्रमाणा भवंति परावर्त्तमानाबाधास्थितिपरावर्त्तबंध।
बंधाः परावर्त्तमानाः सदुपरितना ततः एता जघन्यानुभागबंधविषयाः स्थितयः एता द्विसप्तति
तिप्रथमाः एतासां चरमस्थितौ यानि अनुभागबंधाध्यवसायस्थानानि तेषामसंख्येयतमान भागं मुक्त्वा शे
षाणि सर्वाण्यपि तदुपरितनस्थितिबंधारंभे तदुवर्त्तंते अन्यानि च नवानि तस्यामपि यानि अनुभागबंधा ५५
ध्यवसायस्थानानि तानि ततोऽपरितनाः तेषामसंख्येयं भागं मुक्त्वा शेषाणि सर्वाण्यपि ततोऽपरितन

स्थितिबंधारंभेऽनुवर्त्तंते अन्यानि च नवानि एवं तावद्वाच्यं यावत्पल्योपमासंख्येयभागमात्राः स्थि
तयोऽतिक्रांता भवंति अत्र जघन्यानुभागबंधविषयचरमस्थितिसमकानुभागबंधाध्यवसायस्थानानाम
नुकृष्टिः परिसमाप्ता ततोऽपरितनस्थितिबंधे जघन्यानुभागबंधविषयचरमस्थित्यनंतरस्थितिस
मकानुभागबंधाध्यवसायस्थानानामनुकृष्टिः परिसमाप्तिमियर्त्ति एवं तावद्वाच्यं यावदुत्कृष्टा स्थि
तिः एतासामित्यर्थः। तत्राभिधास्यति एषा अनुकृष्टिः। हि एषामनंतरोक्तानुकृष्टिः स्थितयस्तीर्यगतौ
३ न वा लक्षणानां चार्वाक्वद्दृष्टव्यानंतरचरा।। तिर्यगतानामिति नवाति तिर्यगत्तसर्व्वानि।।
विमानवदपत्ययामवनाववायामोऽवति उत्पादित्वदुस्सर्वास्रावदृष्टिमलिनत्रुका
सत्याद।। बतमसबायरपढ्यत्रपातयाणाण रस्याय उत्पत्तितजाववारमकोडाकोडि द
वायमाणाणं समबादरपर्याप्सवादककालप्रासऽ उत्कृष्टिपराघातउत्पराघातास्वदृष्टव्यासा।
तदुपरितनात् स्थितिस्थानादारभ्याधाधवत्तराण नयावद्धस्तौ दशाकोटाकोट्यः सागरोपमा २९
णामिति इतिनातोधस्ताऽसाननुत्पाउत्कृष्टिरभिधानव्यावत्रत्र समनास्नातव्याच समनात्र उत्कृष्टस्थि
तिबंधारंभे यानि अनुभागबंधाध्यवसायस्थानानि तेषाम् असंख्येयतमं भागमुक्त्वा शेषाणि सर्वाण्य
पि समयोनोत्कृष्टस्थितिबंधारंभेऽनुवर्त्तंते अन्यानि च एवं तावद्वाच्यं यावदभव्यप्रायोग्यजघन्या

उ॰॰गबंधनवं॰ समयोनोत्कृष्टस्थितिबंधारंभेपि बध्यानि अनुभागबंधाध्यवसायस्थानानि ता।
णामसंख्येयभागं मुक्त्वा शेषाणि सर्वाण्यपि द्विसमयोनोत्कृष्टस्थितिबंधारंभे अनुवर्त्तते। अन्या
नि च नवानि। एवं तावद्वाच्यं यावत्पल्योपमासंख्येयभागमात्राः स्थितयोऽतिक्रान्ता भवंति अत्रोत्कृष्टस्थि ग ता ४
तिसत्कानुभागबंधाध्यवसायस्थानानामनुकृष्टिः परिसमाप्ता ततोऽधस्तनस्थितिस्थानाद्विसम॥
योनोत्कृष्टस्थितिसत्कानुभागबंधाध्यवसा। यस्थानानामनुकृष्टिः परिसमाप्ता समाप्तिमतियाति त
तोऽप्यधस्तनस्थितिस्थानाद्विसमयोनानां॥ उत्कृष्टस्थितिसत्कानुभागबंधाध्यवसायस्था।
नानामनुकृष्टिः परिसमाप्तिमेति एवम्। अधोऽधः एकैकस्थितिस्थानं ताव ॰॰॰ च्यं यावत्तदधस्ता
द॰॰द्विसमयाधिकोपमाकोटाकोटिसप्तति ॰॰ स्थितौ ताता अष्टादशसागरोपमकोटाकोटीस्थिति
तौ ॰॰यानि च अनुभागबंधाध्यवसायस्थानानि तानि अधस्तनस्थितिबंधारंभे सर्वाण्यपि नवंति॥
अन्यानि च यानि च अधस्तनस्थितिबंधारंभे अनुभागबंधाध्यवसायस्थानानि तानि अधस्तनस्थितिबं।
धारंभे सर्वाण्यपि नवंति अन्यानि च एवं तावद्वाच्यं यावद्दशसागरोपमजघन्या अनुभागबंधविषयस्था
वरनामसत्कस्थितिः समाप्ताः। स्थितयो गतानवंति तातानंतरमधस्तनस्थितिस्थानेषु आक्रान्तानंतरस्थि ५६
तिस्थानसत्कानामनुभागबंधाध्यवसायस्थानानामसंख्येयभागं मुक्त्वा सर्वाण्यपि तानि अनुवर्त्तंते

अन्यानि च नवानि ततो मध्यस्तनं तरस्थितिस्थानसत्कानामनुभागबंधाध्यवसायस्थानानामसं।
ख्येयभागं मुक्त्वा सर्वाण्यपि तानि अनुवर्त्तंते अन्यानि च नवानि एवं तावद्वाच्यं यावत्पल्योपमासं
ख्येयभागमात्राः स्थितयो गता नवंति अत्र जघन्यानुभागबंधविषयस्थावरनामसत्कस्थितिसमा।
ऽऽनया विवक्षितानामवधमस्थितया अनुभागबंधाध्यवसायस्थानानां तेषामनुकृष्टिः परिसमाप्ता तो
धस्तनस्थितिस्थानाद्वितीयस्थितिस्थानसत्का। अनुभागबंधाध्यवसायस्थानानां तेषामनुकृष्टिः प।
रिसमाप्ता ततोऽधस्तनस्थितिस्थानाद्वितीय स्थितिस्थानसत्काः अनुभागबंधाध्यवसायस्था।
नानामनुकृष्टिः परिसमाप्तिमेति एवं ताव॥ द्वाच्यं यावज्जघन्या स्थितिः एवं बादरपर्याप्त
त्रसत्वकनाम्नामपि तावत् कार्या॥ ॰रतञ्॥ उक्ता तिर्यग्गत्यादिकर्मणां चानुकृष्टिः अथ सन्ताप॥
सप्तचत्वारिंशत्प्रकृतीनां तीव्रमंदता वक्तव्या तत्र शुभप्रकृतीनामुत्कृष्टस्थितिवासमायान्॥
तानि चाशुभ॰प्रकृतीनामनुकृष्टिः अधस्तनाद्वरम॰॰ ॰॰ शुभप्रकृतीनामुत्कृष्टात्वा।
जघन्यानुभागबंधदारभ्य यावदुत्कृष्टानुभागबंधतावदनुस्थितिबंधस्तासां तीव्रमंदता वक्त।
व्या। यस्मादुत्तरमनंतगुणादनुभागोवक्तव्यस्तस्य ॰॰ तत्राप्यशुभप्रकृतीनां जघन्यस्थितेरारभ्य
उत्तरवक्तव्यनंतगुणाद्वक्तव्यः शुभप्रकृतीनां तूत्कृष्टस्थितेरारभ्याधस्तात् एवं यावज्जघन्या स्थितिः।

नद्वितीयेसामान्यतस्त्वाश्रमदंतानिर्दिष्टामंत्रतिविशेषतउच्यतेतत्रघातिकर्मणामवश्यास्त्ववर्णांध।
रमस्पर्द्धानाउपघातस्यचजघन्यायांस्थितौजघन्यानुभागःसर्वस्तोकः॥ततोद्वितीयस्यांस्थितौज
घन्यानुभागोनंतगुणः॥ततोपितृतीयस्यांस्थितौजघन्यानुभागोनंतगुणःएवंतावद्वाच्यंयावन्निव
र्त्तनकंडकचरमवति निवर्त्तनकंडकंनामयत्रजघन्यस्थितिबंधारंभाद्विनामत्तनागवंधमध्यवसाय।
स्थानानामनुकृष्टिपरिसमाप्तानंतर्यतामूल तत्क्रमस्थितिवद्यापल्योपमासंख्येयतमागमात्र।
श्रमाणावयांत॥अतिक्रंतणाउपक्षकास्य॥ द्वितीयवरिंत्वानिर्धारततोनिवर्त्तनकंडक॥
स्यचरमस्थितौजघन्यानुभागोनघन्य॥ स्थितिउत्कृष्टानुभागोनंतगुणःततःकंड।
काउपरिद्वितीय[illegible]स्थितौजघन्यानुभागः॥ नंतगुणः॥ततोधस्तनद्वितीयस्थितौउत्कृष्ट।
अनुभागोनंतगुणः॥ततःकंडकाउपरितृतीय। स्थितौजघन्यानुभागोनंतगुणःकंडकमात्राणा
चस्थितीनामुत्कृष्टानुभागोनंतगुणोवक्तव्यःएवंएकैकाधस्तादुपरिचयावत्कर्मस्थित्युत्कृष्टस्तरत्र
जघन्यानुभागोनंतगुणस्तथातावद्वाच्यंयावदुत्कृष्टायांस्थितौजघन्यानुभागोनंतगुणः॥कंडक।
मात्राणांचस्थितीनामुत्कृष्टानुभागोद्याप्युत्कृष्टस्थितिः॥इयंसर्वापिशुक्लः॥ततःसर्वोत्कृष्टायांस्थितौज ५७
घन्यानुभागःकंडकमात्राणांस्थितीनांप्रथमस्थितावुत्कृष्टानुभागोनंतगुणोवक्तव्यः॥ततो[illegible]नंतरस्या।

×ततोद्वितीयस्थितौउत्कृष्टोऽनुभागोऽनंतगुणः ततःकंडकादुपरि
द्वितीयास्थितौजघन्यानुभागोऽनंतगुणः×

उपरितनस्थितौउत्कृष्टानुभागोनंतगुणःततोप्यनंतरायाउपरितनस्थितौउत्कृष्टानुभागोनंत॥
गुणःएवंनिरंतरमुत्कृष्टानुभागोनंतगुणस्तथातावद्वक्तव्यायावदुत्कृष्टास्थितिः॥ तथाचाह चरम।
ठिईउक्कोसाचरमस्थितीनांकंडकमात्राणांपल्योपमासंख्येयतमागमात्राणामित्यर्थःउत्कृष्टानु
भागोनिरंतरमनंतगुणस्तथावक्तव्यःइदानींशुभवर्णतानांनामप्रसंदृतानिधिनामवसरः॥तत्रपराघातव
र्णादिसप्तिद्रकात्योद्योतपराघातस्योत्कृष्टायांस्थि तोजघन्यस्थितौजघन्यपदेजघन्यानुभागःस
र्वस्तोकः॥ततोसमयोनायामुत्कृष्टस्थितौज घन्यानुभागोनंतगुणः॥ततोपिद्विसमयोना
यामुत्कृष्टस्थितौजघन्यानुभागोनंतगु। णःएवंतावद्वाच्यंयावत्पल्योपमासंख्ये
यतमागमात्रा॥स्थितयोगताभवंतिनिवर्त्तनकं डकमतिक्रांतंभवतीत्यर्थः॥ततःउत्कृष्टायां
स्थितौउत्कृष्टानुभागोनंतगुणः॥ततोनिवर्त्तन कंडकादधः[illegible]प्रथमस्थितौजघन्यानु
भागोनंतगुणःएवंततःद्वितीयसमयोनायामुत्कृष्टस्थितौउत्कृष्टानुभागोनंतगुणः॥ततोनिवर्त्त
नकंडकादधोद्वितीयस्थितौजघन्यानुभागोनंतगुणःएवंतावद्वाच्यंयावत्पराघातस्यजघन्य॥
स्थितौजघन्यानुभागोनंतगुणःकंडकमात्राणांचस्थितीनामुत्कृष्टानुभागोद्याप्युत्कृष्टस्थितिः
ति॥इयंसर्वापिशुक्लतातोजघन्यस्थितेरारभ्यऊर्ध्वंकंडकमात्रास्थितीरतिक्रम्यचरमायांस्थितौउ।

त्कृष्टोत्कर्षाणामनंतगुणा वृद्ध्या। ततो द्वितीयस्थितावुत्कृष्टोत्कर्षाणामनंतगुणा एवं तावद्वाच्यं यावच्चरम
स्थितौ उत्कृष्टोत्कर्षाणामनंतगुणा वृद्ध्या। एवं शेषत्रयं वक्तव्यं तदनंतरं [illegible] कोटाकोटीपरिमाणं [illegible] ॥ सं घात नपं चके
संक्लेशस्थानानि [illegible] कालेन निर्मापितानि [illegible] कर्माणि सम्यक् तथा ॥ अतः परं [illegible]
अविशेषतः । एवं वर्त्तमानस्य उत्कृष्टाद्विशुद्धेः [illegible] एवं यावच्चरमा स्थितिः [illegible] जघन्या स्थितिः चरमा समय
उत्कृष्टा स्थितिर्वर्त्तमानस्य सर्वा [illegible] जघन्यात् । [illegible] एवमुत्कृष्टा [illegible] स्थितिः [illegible]
तथा समयोत्कृष्टविशुद्ध्या [illegible] जघन्यात् । [illegible] समयानंतगुणा [illegible]
कर्मणां [illegible] वर्त्तते एका । विशिष्यते ॥ [illegible]
[illegible] दृष्टांतः [illegible] । [illegible] जघन्या स्थितिः चरमा समय उत्कृष्टाः परं
कर्मस्थितिसंख्या [illegible] उत्कृष्ट [illegible] [illegible] उत्कृष्टा
[illegible] जघन्या [illegible] अनंतगुणा [illegible] जघन्या स्थितिः चरमा समय उत्कृष्टाः परं जघ
न्यात् [illegible] अनंतगुणा [illegible] कर्मस्थितिः [illegible] स्थितीनां [illegible]
वर्त्तते एका [illegible] स्थिति [illegible] जघन्या स्थितिः चरमा समय उत्कृष्टाः [illegible] स्थि ५५
तीनां कर्मस्थितीनां [illegible] अनंतगुणा उत्कृष्टोत्कर्षाणां वृद्ध्या ॥ [illegible] स्थिति [illegible] जघ

न्या समय [illegible] स्थिति [illegible] जघन्यात् उत्कर्षाणामनंतगुणा वाच्याः एवमेकैकं जघन्या
[illegible] उत्कृष्टोत्कर्षाणां [illegible] कर्मकर्म [illegible] जघन्या [illegible] विषयाणां स्थितीनां [illegible]
[illegible] जघन्या स्थितिः चरमा समय उत्कृष्टाः परं कर्म [illegible] उत्कृष्टा [illegible] उत्कर्षाणां [illegible] वर्त्तते
॥ [illegible] जघन्यात् [illegible] अनंतगुणा [illegible] उत्कृष्टा [illegible] जघन्या [illegible]
[illegible] उत्कृष्टा [illegible] एवं तावद्वाच्यं यावज्जघ । [illegible] विषया स्थितयः सर्वा [illegible]
वर्त्तते उत्कृष्टोत्कर्षाणां विषया [illegible] कर्मस्थिति [illegible] ः स्थिता [illegible] उत्कृष्टा [illegible] शेषाः सर्वा [illegible]
[illegible] उत्कृष्टोत्कर्षाणाम[illegible] ंतगुणा वाच्याः [illegible] ॥ [illegible] यावत्कर्म [illegible]
[illegible] यावत् [illegible] जघन्या उत्कर्षाणां कर्म । [illegible] कर्मस्थिते [illegible] समया [illegible]
[illegible] अनंतगुणा [illegible] जघन्यात् । [illegible] विषयाणां स्थितीनां कर्म [illegible] ॥
उत्कृष्टोत्कर्षाणां [illegible] जघन्या [illegible] वृद्ध्या [illegible] सर्वेषां [illegible] समया [illegible] ॥
[illegible] कर्मस्थिति [illegible] उत्कृष्टोत्कर्षाणां [illegible] अनंतगुणा [illegible] ॥
[illegible] सर्वसमा [illegible] ॥ [illegible] उत्कृष्टायां स्थितौ ॥
जघन्या उत्कर्षाः सर्वस्तोकाः [illegible] उत्कृष्टस्थितौ जघन्या उत्कर्षा [illegible] ।

नायामुत्कृष्टस्थितौ जघन्योऽनुभागस्तावन्मात्र एव द्वि[?]यावायामुत्कृष्टस्थितौ जघन्यानुभागः।
सर्वस्तोकः॥ ततः समयाधिकायां ... तावन्मात्र एव । मध्याधिव तावद्वक्तव्यो यावत्सागरोपमशत
पृथक्त्वमतिक्रांतं भवति । ततोऽधस्तनस्थितौ जघन्योऽनुभागोऽनंतगुणः । ततोऽप्यधस्तनस्थितौ जघन्यो
ऽनुभागोऽनंतगुणः॥ एवं तावद्वक्तव्यं यावत्कंडकस्य संख्येयभागा गता भवंति एकोऽवतिष्ठते तस्य
स्थितयः संख्येयभागाद्यानि कंडकमात्रा स कारोपयोगसंज्ञा इति व्यवच्छिद्यंते । साकारोपयो
गा निषेवितानां ... ततोऽनुत्कृष्ट॥ स्थितौ उत्कृष्टोऽनुभागोऽनंतगुणो वक्तव्यः । ततः स
मयोनायामुत्कृष्टस्थितौ उत्कृष्टोऽनु भागोऽनंतगुणः । ततोऽपि द्विसमयोनायामु
त्कृष्टस्थितौ उत्कृष्टोऽनुभागोऽनंतगुणः । ए वमधोऽधो ... उत्कृष्टोऽनुभागोऽनंतगुणस्ता
वद्वक्तव्यो यावत्कंडकमात्राः स्थितयो ... ॥ अतिक्रांता भवंति । ततोऽप्यतः स्थितिस्थानानि जघन्यम्।
अनुभागस्पर्धकानि ... ततोऽधस्तनस्थितिस्थानजघन्यानुभागोऽनंतगुणः॥ ततः ... ॥
कांडोत्कृष्टानुभागविषयाणां स्थितीनामधस्तात् कंडकमात्राणां स्थितिषूत्कृष्टोऽनुभागः क्रमेणा
नंतगुणो वाच्यः । ततोऽप्यतः स्थितिस्थानात् जघन्यमनुभागमुक्तानि ... अधस्तनस्थितिस्थानजघ ५८
न्यानुभागोऽनंतगुणो वक्तव्यः । ततोऽनंतरमपि कंडकमात्राणां स्थितीनामुत्कृष्टानुभागोऽनंतगुणः । एवमेक

स्या स्थितौ जघन्यानुभागः कंडकमात्राणां च स्थितीनामुत्कृष्टानुभागोऽनंतगुणतया तावद्वाच्यो यावज्ज
घन्यानुभागविषयाणामेकैकस्थितीनां तानि वाच्यानि यावत्सर्वोत्कृष्टः । परं कंडकं परिशेषं भव
त्युत्कृष्टानुभागविषयाः स्थितयः सागरोपमशतपृथक्त्वमात्रा ततः । एकस्यां स्थितौ जघन्यानु
भागोऽनंतगुणः । ततः सागरोपमशतपृथक्त्वादधस्तनस्थितावुत्कृष्टानुभागोऽनंतगुणः । ततोऽनंतरमपि उ
त्कृष्टस्थितिस्थानादधस्तनस्थितौ जघन्यानु भागोऽनंतगुणः । ततः सागरोपमशतपृथक्त्वादधस्तनद्वि
तीयस्थितौ उत्कृष्टानुभागोऽनंतगुणः । एवमेकैकं जघन्यमुत्कृष्टं चानुभागमनंतगुणतया
वदता तावद्व्रजितव्यं यावत्सर्वजघन्या स्थितिः कंडकमात्राणां च स्थितीनामुत्कृष्टानु
भागः । अथ ... उत्कृष्टस्थितिरित्याद्यसमस्तं ॥ पुष्ठाः ततस्तदधोऽधः क्रमेणानंतगुणो वक्तव्यः
यावत्सर्वजघन्या स्थितिरेवमत्र ... ॥ उष्णा उष्णवर्णपंचकं ... प्रशस्तानां च
... विहायोगतिः स्थितिरसानुस्तम्भ ... अतः ... गोत्राणामपि ।
वक्तव्यं ... तत्रासातस्य जघन्यस्थितौ जघन्यानुभागः सर्वस्तोकः । द्वितीय
स्यां स्थितौ जघन्यानुभागस्तावन्मात्र एव तृतीयस्यामपि स्थितौ तावन्मात्र एव । एवं तावद्वक्तव्यं यावत्साग
रोपमशतपृथक्त्वं भवति । ततः परतनस्थितौ जघन्यानुभागोऽनंतगुणः । ततो द्वितीयस्यां स्थितौ जघन्यो

ऽनुभागोऽनंतगुणः एवं तावद्वाच्यं यावत्कंडकस्यासंख्येयानां भागा गता भवंति । एकोऽवशिष्टस्ततोऽवमा-
नस्य जघन्यस्थितावुत्कृष्टपदे उत्कृष्टोऽनुभागोऽनंतगुणः ॥ ततोऽपि तृतीयस्यां स्थितौ [illegible]
न्यः ॥ ततो द्वितीयस्यां स्थितावुत्कृष्टोऽनुभागोऽनंतगुणः । ततोऽपि तृतीयस्यां स्थितावुत्कृष्टोऽनुभागोऽनं-
तगुणः । एवं तावद्वाच्यं यावत्कंडककमात्राः स्थितयो गता भवंति ततो यतः स्थितिस्थानाज्जघन्यम-
नुभागमुत्कृष्टान्निवर्त्तितवान् तदुपरितनस्थितिस्थ- जघन्योऽनुभागोऽनंतगुणः ॥ ततो द्वितीयस्यां
स्थितावुत्कृष्टोऽनुभागोऽनंतगुणः । ततोऽपि तृतीयस्यां स्थितावुत्कृष्टोऽनुभागोऽनंतगुणः । एवं
तावद्वाच्यं यावदुत्कृष्टपदेऽनंतगुणः कं- डकमात्राः स्थितयो गता भवंति तत उत्कृष्टपि-
गताः स्थितिस्थानाज्जघन्योऽनुभागोऽनुक्तः ॥ निवृत्तस्तस्या उपरितनस्थितिस्थानाज्जघन्योऽनुभा-
गोऽनंतगुणः । ततोऽन्यस्यामपि आद्यकंडककंडक- द्वयादुपरि कंडकमात्राणां स्थितीनामुत्कृष्टोऽनुभा-
गोऽनुक्तोऽनंतगुणो वक्तव्यः । एवमेकस्याः स्थितेर्जघन्योऽनुभागः । कंडकमात्राणां स्थितीनामुत्कृ-
ष्टोऽनुभागोऽनंतगुणो वक्तव्यः । यावदधस्तनजघन्योऽनुभागविषयाणामेकैकस्थितीनां-
तानि वाच्यानि तावद्यावदुत्कृष्टपरकंडकपरिसमाप्तितस्तत उत्कृष्टोऽनुभागविषयाः स्थितयः सा- ६०
गरोपमशतपृथक्त्वादुपरि द्वितीयस्यां स्थितावुत्कृष्टोऽनुभागोऽनंतगुणः । एवमेकैकं जघन्यमुत्कृ-

---

ष्टं वाऽनुभागमनंतगुणं वक्तव्यं तावद्यावदग्रतनाद्विशेषादुत्कृष्टा स्थितिर्भवति । कंडकमात्रा-
णां स्थितीनामुत्कृष्टोऽनुभागोऽनुक्तो यावदुत्कृष्टोऽवतिष्ठते । शेषाः सर्वेऽप्युत्कृष्टास्ततोऽपि यथाक्रममनंतगु-
णा वक्तव्याः ॥ यावदुत्कृष्टा स्थितिः एवं नारकाणां नारकाणां भवप्रत्ययाः पंचेंद्रियजातिवत् तिर्यग्जातिवदुत्कृष्टस्य ॥
तथा त्रसनाम्नः पंचकस्य समवर्तिनामप्येवं त्रसनाम्नोऽपि दायोगतिस्थावरसूक्ष्मापर्याप्तसाधा-
रणाः स्थिरा सातनामोर्ध्वगोत्रनाम्नश्च क्रीत्नानामपि तासां यंदत्तानि ध्रुवयानि समसमयबध्यानि व-
र्त्तमानस्य निरंतरसमयस्य जघन्यस्थिति- स्थानजघन्यपदे जघन्योऽनुभागः सर्वस्तोकः ॥ त-
तो द्वितीयस्थितौ जघन्योऽनुभागोऽनंत गुण त ततोऽपि तृतीयस्थितौ जघन्योऽनुभागोऽनंतगुण
। एवं तावद्वाच्यं यावदभिवर्त्तनकंडकम् । निक्रांतं भवति ततो जघन्यस्थित्या उत्कृष्टपदे उ-
त्कृष्टोऽनुभागोऽनंतगुणः । ततः कंडकादुपरि । द्वितीयस्थितौ जघन्योऽनुभागोऽनंतगुणः । ततः तृती-
यस्यां स्थितावुत्कृष्टोऽनुभागोऽनंतगुणः । एवं तावद्वाच्यं यावदनभिसाराप्रजघन्योऽनुभागो बंधस्या-
धस्तनसमस्थितिः । अनभिसाराप्रजघन्योऽनुभागो बंधस्य चाधः कंडकमात्राणां स्थितीनामुत्कृष्टोऽनु-
भागोऽनुक्तः । शेषाः स्तोकाः ॥ ततोऽनभिसाराप्रजघन्योऽनुभागो बंधविषयप्रथमस्थितौ ॥
जघन्योऽनुभागोऽनंतगुणः । द्वितीयस्यां स्थितौ जघन्योऽनुभागस्तावन्मात्र एव तृतीयस्यामपि स्थितौ जघ

त्याउत्तागस्सावस्माद्वाएवएवंतावहाव्यंयावस्सागारापमज्ञातहघस्कमाद्वा।स्थितयातिक्कोतानवं।
ति॥एतामांवस्थितानो॥हवंउस्मघि।परावजमाननघन्याउत्तागवंधप्रायोग्याइतिनामस्कतंएतामांतो
परिउघमस्थितोजघन्याउत्तागोनंतगुण।ताताप्रिद्विताम्यास्थितोजघान्याउत्तागानंतगुण॥ततो।
प्रिरताय्म्यास्थितोजघान्याउत्तागानंतगुण।एवंतावहाव्यंयावत्रिवर्नतकंमकम्यार्मग्व्ययाता
गागतानवंति।एककावतिहरततातायता।स्थि तिस्थानाउस्कष्टमउत्तागउस्कानिहवस्तनउपरिता।
नद्वितायस्थितिस्थानउस्काष्टउत्तागानं तगुण।ताताउम्प्रितनिस्थितिस्थानउस्कष्टउ।
त्तागानंतगुण।ताता।प्रितायस्थितो स्थानउस्काष्टउत्तागानंतगुण।एवंतावहा॥
व्यंयावदत्तवप्रायोग्यजघन्याउत्ताग। बंधस्याधस्तरमास्थिति।तातायता।स्थितिस्थाना।
नघन्यमउत्तागउस्कानिहवतततउपरितान॥ स्थितिस्थानजघान्याउत्तागानंतगुण।ताताम्तव्य।
प्रायोग्यजघन्याउत्तागबंधंविघयेचघमस्थितोउस्काष्टउत्तागानंतगुण।एवंतावहाव्यंयावकंम
कमाद्रास्थितयामर्वेतिक्कोतानवंतिततोयतस्थितिस्थानाजघन्यमउत्तागउस्कानतउपरितान॥
स्थितिस्थानजघान्याउत्तागानंतगुण।ताताप्रिअतव्यप्रायोग्यजघन्याउत्तागबंधविघायकंमका। ६१
उपरिउनरप्रिकंमकमावाणस्थितानोउस्काष्टउत्तागानंतगुण।याघान्तरमनंतगुणावस्कवा।एव।

मकम्यास्थितजघन्यमउत्तागकंमकमाद्राणवस्थितानोउस्कष्टमउत्तागवदतातावस्कतव्यंयाव।
दत्तव्यप्रायोग्यजघन्याउत्तागबंधविघायेचरमस्थितिततोयता।स्थितिस्थानाजघन्यमउत्तागमुस्का
निहतस्वतउपरितानजघान्याउत्तागानंतगुण।ताताप्रितव्यप्रायोग्यजघन्याउत्तागबंधविघायेचरा
मस्थिति।स्याप्रिउघमस्थिताउस्काष्टउत्तागानंतगुण।तत।उपरिज्ञाउस्काजघन्याउत्तागबंधउप।
रिद्वितायस्थितोजघान्याउत्तागानंतगुण।तत ।आउस्काउस्कष्टउत्तागाउपरितानस्थितिस्थानउ।
स्काष्टउत्तागानंतगुण।एवामकम्यास्थिति जघन्यामकम्यास्याउस्कष्टमउत्तागवदताता
वस्कतव्यंयावउस्कष्टस्थितोजघन्याउत्ता॥ गानंतगुण॥कंमकमाद्राणवस्थितानाउ।
स्कष्टउत्तागाअग्राण्यउस्कास्मंतिाक्षघाउघम विउस्कास्तनास्तयाघान्तरमनंतगुणास्तावघा॥
व्यायावउस्कष्टास्थितिएवंतिर्यगाउत्र्यानोचे गांत्रिसावतोउमंदतानिधानव्या।मनुतिवमनास्ना।
निधायतेउमनाघाउस्कष्टस्थितोजघन्यपादजघान्याउत्तागमर्वास्तोका।तत।ममयानायाउस्कष्टस्थि
तोजघान्याउत्तागानंतगुण॥तातोप्रिद्विसमयानायाउस्कष्टस्थितोजघान्याउत्तागाउत्तागानंतगु
ण।एवमाध्माध्मवतराणनजघान्याउत्तागानंतगुणतयातावस्काव्याघावकंमकमाद्रा।स्थितया
तिक्कोतानवंतिततउस्कष्टायंस्थितोउस्काष्टउत्तागानंतगुण।तत।कंउस्कादध।उघमस्थितोजघान्या।

अन्तःसागरोपमकोटीकोटीनां चोपरि कंडकमात्राणां स्थितीनामुत्कृष्टानुभागः अद्यापि अनुक्तः [illegible] सर्वमुक्तं ततोऽन ३

उभागोऽनंतगुणः। ततः समयाधिकायाः उत्कृष्टस्थितेरुत्कृष्टोऽनुभागोऽनंतगुणः ततः कंडकादधस्तन्यां
द्वितीयस्थितौ जघन्योऽनुभागोऽनंतगुणः ततो द्विसमयाधिकायाः उत्कृष्टस्थितेरुत्कृष्टोऽनुभागोऽनंत-
गुणः। एवं तावद्वाच्यं यावदष्टादशसागरोपमकोटीकोटीनामुपरितना स्थितिः अष्टादशकोटीकोटीनां
समयाधिकायाः उत्कृष्टस्थितेर्जघन्योऽनुभागोऽनंतगुणः। ततः समयाधिकायाः उत्कृष्टस्थितेर्जघन्योऽनुभाग-
स्तावन्मात्र एव द्विसमयाधिकायाः उत्कृष्टस्थि। तौ जघन्योऽनुभागस्तावन्मात्र एवमभ्यधिकेऽवतरणे
तावद्वक्तव्यं यावदत्तव्याघातयोग्याया जघ न्यस्थितिबंधः। ततोऽधस्तन्यां प्रथमस्थितौ जघन्यो
ऽनुभागोऽनंतगुणः। ततो द्वितीयस्यां स्थि तौ जघन्योऽनुभागोऽनंतगुणः। एवं तावद्वाच्यं
यावत्कंडकस्यासंख्येयभागा गतास्तावत्। तिएकोव तिष्ठति ततोऽष्टादशसागरोपमको-
टीकोटीनामुपरिष्टात् कंडकमात्राणां स्थि तीनां चरमस्थितेरुत्कृष्टोऽनुभागोऽनंतगुणः। ततो
द्विचरमस्थितौ [illegible] स्थितिस्थाने [illegible]
[illegible] उत्कृष्टोऽनुभागो [illegible]
[illegible] विषयभूतायाः स्थितेः [illegible] मनुभागो [illegible] ६२
[illegible]

×त्रि×२ ×उ×

उ
उत्कृष्टोऽनुभागोऽनंतगुणः। ततः चरमस्थितावुत्कृष्टोऽनुभागोऽनंतगुणः। एवमधोऽधोऽवतरणे तावद्वाच्यं।
यावत्कंडकमतिक्रांतं भवति। अष्टादशकोटीकोटीनामुपरि अनंतरा स्थितिरतिक्रांता भवति तावत्। ततो
यस्याः स्थितेः सकाशात् जघन्यमनुभागमभिधाय निवृत्तस्ततोऽधस्तनस्थितिस्थाने जघन्योऽनुभागोऽनंत-
गुणः। ततः उपरि अष्टादशसागरोपमकोटीनां समयाधिकचरमस्थितेरारभ्याधोऽधः कंडकमात्रा-
णां स्थितीनामुत्कृष्टोऽनुभागोऽनंतगुणो वक्तव्यः। ततो यतः स्थितिस्थानाज्जघन्यानुभागमभिधा-
य निवृत्तस्ततोऽधस्तनस्थितिस्थाने जघन्यो। ऽनुभागोऽनंतगुणः। ततः उपरितनादुत्कृष्टात्कंड-
कादधः कंडकमात्राणां स्थितीनामधोऽध। क्रमेणोत्कृष्टोऽनंतगुणो वक्तव्यः। एव-
मेकस्याः स्थितेर्जघन्यमनुभागं कंडकमात्रा। णां स्थितीनामुत्कृष्टं चानुभागं वदता तावत्
वक्तव्यं यावदत्तव्याघातयोग्यजघन्योऽनुभागबंध विषयजघन्यस्थितिः। ततो यतः स्थितिस्थानाज्ज-
घन्योऽनुभाग उक्तो निवृत्तस्ततोऽधस्तने स्थितिस्थाने जघन्योऽनुभागोऽनंतगुणः। ततोऽत्तव्याघातयोग्य-
जघन्योऽनुभागबंधविषयादधः प्रथमस्थितौ उत्कृष्टोऽनुभागोऽनंतगुणः। ततः [illegible] जघन्योऽनु- ×का×
भागोऽधः स्थितौ जघन्योऽनुभागोऽनंतगुणः। ततोऽत्तव्याघातयोग्यजघन्योऽनुभागबंधविषयादधो द्विती-
यस्थितौ उत्कृष्टोऽनुभागोऽनंतगुणः। एवमेकस्याः स्थितेर्जघन्यमनुभागमेकस्याः स्थितेरुत्कृष्टं वदता

× कंदकमात्राणां व स्थितीनां मुत्कृष्टा अनुक्रमाणां या पर्युक्ताः स्थितिशेषाः सर्वेयुक्ताः ततश्चैव एष्यः क्रमेणानंतगुणा
स्यावत् कल्पादिकल्पाः जघन्या स्थितिः ×४

ध। स्तावद्वक्तव्यं यावज्जघन्या स्थितिः। एवं बादरपर्याप्तप्रत्येकनामान्यपि तावन्मंदतानि धक्तव्या
।माद्यनादिप्ररूपणा स्थानि च घातिसंज्ञा स्थानसंज्ञा प्ररूपणा प्ररूपणा व्यघातश्चेत केतघाव गंतव्या
नादवसेयाः क्रोधमानादि बंधः संप्रति स्थितिबंधस्य निषेकप्रमाणस्वरूपं चाधार्य प्रायोग्यस्थानानि तद्यथा। स्थि
×निषेकप्ररूपणा×४ तिस्थानप्ररूपणा अबाधाकंडकप्ररूपणा अल्पबहुत्वप्ररूपणा चेति। तत्र स्थितिस्थानप्ररूपणार्थमा
ह विशेषबंधस्थानानि सूक्ष्मस्य अपर्याप्तस्य बादरस्य इत्यादि। इह बादरसूक्ष्मपर्याप्तावित्यादि बडरिंदियमणसन्नाणं।
संखेज्जगुणाणि कमसो असमत्तियरे य बिंदि याइंमि नवरमसंखेज्जगुणाइं संकिलेसाइं।।
सव्वत्थ इह जघन्या स्थितिरारभ्योत्कृष्टा स्थि तिं यावत्तावंतः समयास्तावन्मात्राणि स्थि
तिस्थानानि तत्र या किल जघन्या स्थितिरेकं स्थि। तिस्थानं सैव समयाधिका द्वितीयं स्थितिस्था
नं द्विसमयाधिका तृतीयं स्थितिस्थानं एवं ताव द्वाच्यं यावदुत्कृष्टा स्थितिस्थानं तानि च स्थितिस्था।
नानि सूक्ष्मस्यापर्याप्तस्य सर्वास्तोकानि। ततोपि पर्याप्तबादरस्य संख्येयगुणानि। ततोपि सूक्ष्मप
र्याप्तकस्य संख्येयगुणानि। ततोपि पर्याप्तबादरस्य संख्येयगुणानि एतानि च पल्योपमासंख्येय। ६३
भागगतसमयप्रमाणानि द्रष्टव्यानि। ततोऽपि पर्याप्तद्वींद्रियस्यासंख्येयगुणानि तानि च प्रमाणतानि गुणानि।
कथमेवं गम्यते इति चेत् उच्यते द्वींद्रियाणामपर्याप्तानां स्थितिस्थानानि पल्योपमसंख्येयभागगतस।

× ते प्योपि त्रींद्रियस्य पर्याप्तस्य संख्येयगुणानि ×सूनि×
मयप्रमाणानि पर्याप्तानि च पल्योपमासंख्येयभागगतसमयप्रमाणानि ततः पर्याप्तेभ्योऽसंख्ये
यगुणान्युपपद्यंते। ततोपि द्वींद्रियस्य पर्याप्तस्य स्थितिस्थानानि संख्येयगुणानि। ततोपि त्रीं
द्रियस्यापर्याप्तकस्य संख्येयगुणानि। ततोपि तस्यैव पर्याप्तस्य संख्येयगुणानि। ततोपि चतु
रिंद्रियस्यापर्याप्तस्य संख्येयगुणानि। ततोपि चतुरिंद्रियस्य पर्याप्तस्य संख्येयगुणानि। ततोपि
असंज्ञिपंचेंद्रियस्यापर्याप्तस्य संख्येयगुणानि। ततोपि संज्ञिपंचेंद्रियस्यापर्याप्तस्य संख्येयगु
×स्थो× णानि। ततोपि संज्ञिपंचेंद्रियस्य पर्याप्तस्य।। संख्येयगुणानि असमत्तियरे य असमाप्तानाम
पर्याप्तानामितरेषां च पर्याप्तानां बा ×सूक्ष्म×७ दरादीनां स्थितिस्थानानि क्रमेण संख्येयगुणानि
नि वक्तव्यानि। तथा चैव उक्तं सर्वत्र न वरमेकेंद्रियाणां स्थितिस्थानानि अतिधकत्र अनंत
रं द्वींद्रियस्य प्रथमाबादरपर्याप्तरूपस्य स्थि। तिबंधस्थानान्यसंख्येयगुणानि वक्तव्यानि। तथैव
वं संक्लिष्टविशुद्धानि। संक्लेशमायमपि संक्लेशा अप्यसर्वत्र सर्वेषु स्थानेषु असंख्येयगुणा व
क्तव्या। तथा द्वींद्रियस्य प्रथमाबादरपर्याप्तरूपलक्षणस्थितिस्थानान्यसंख्येयगुणानि तिवक्ता।
×स्थि× शार्थः।। तद्यथा सूक्ष्मपर्याप्तस्य संक्लेशस्थानानि सर्वास्तोकानि। तात्प्यपि अपर्याप्तबादरस्यासंख्येय
गुणानि। तात्प्यपि पर्याप्तसूक्ष्मस्यासंख्येयगुणानि। तात्प्यपि पर्याप्तबादरस्यासंख्येयगुणानि। ततो

पि द्वींद्रियस्यापर्याप्तस्यासंख्येयगुणानि एवं पर्याप्तद्वींद्रियस्यापर्याप्तपर्याप्तत्रींद्रियचतुरिंद्रियासं-
ज्ञिपंचेंद्रियसंज्ञिपंचेंद्रियाणां यथोत्तरमसंख्येयगुणानि वक्तव्यानि कथमेवं गम्यत इति चेदुच्यते असंख्येय-
गुणानि संक्लेशस्थानानि इति चूर्ण्युक्तत्वात् इह सूक्ष्मस्यापर्याप्तस्य जघन्यस्थितिबंधारंभे यानि संक्ले-
शस्थानानि तस्य समयाधिकजघन्यस्थितिबंधारंभे संक्लेशस्थानानि विशेषाधिकानि ततोपि द्वि-
समयाधिकजघन्यस्थितिबंधारंभे विशे। षाधिकानि एवं तावद्वाच्यं यावत्तस्यैवोत्कृष्टा स्थितिः।
तदुत्कृष्टस्थितिबंधारंभे संक्लेशस्थानानि जघन्यस्थितिसत्कसंक्लेशस्थानापेक्षयासंख्येयगुणानि।
लब्धानि तावदृष्टिदेवं। तदा ततरामपर्याप्तबादरस्य संक्लेशस्थाना-
नि सूक्ष्मपर्याप्तसूक्ष्मसत्कसंक्लेशस्थानापेक्षया x यx क्षयासंख्येयगुणानि एवं ततः पर्याप्त। x हि x
सूक्ष्मस्य स्थितिस्थानानापेक्षया बादरापर्याप्त- स्य स्थितिस्थानानि संख्येयगुणानि स्थितिस्थानवृ-
द्धिर्वसंक्लेशस्थानवृद्धिः ततोपि दास्यापर्याप्तस्यापि स्थितिस्थानेष्वतिमात्रकेजघन्यस्थिति।
स्थानमकसंक्लेशस्थानानि असंख्येयगुणानि एवं तितदा बादरापर्याप्तस्थितिस्थानेषु सूक्ष्मस्याप-
र्याप्तस्थितिस्थानापेक्षया असंख्येयगुणेषु सुतरां तद्वति एवमुत्तरत्रापि असंख्येयगुणत्वं भा- व 65.
नीयं। एवमेव विशोधिस्थितिबंधसंक्लेशस्थानानि असंख्येयगुणानि यथोक्तानि एवमेव असंख्ये-
x सो क्लेशस्थाना पेक्षया उत्कृष्टे स्थितिस्थाने x २

यगुणत्वे वेत्यर्थः विशोधयोपि विशोधिस्थानान्यपि वक्तव्यानि यानि यान्येव संक्लिश्यमान-
स्य संक्लेशस्थानानि तान्येव विशुध्यमानस्य सतो विशुद्धिस्थानानि एवं च एतेषां वक्षमाणापेक्षया
तावितानि स्थानव्याप्तताव्यावर्तितान्येव विशोधिस्थानान्यपि संक्लेशस्थानवक्तव्यानि सर्वत्रापि असंख्येय-
गुणानि वक्तव्यानि संप्रति मूलप्रकृतीनां स्थितिवति पादना ईमा द्विशा चारणे प्रकारोत्तरप्रकृतीनां ३।३
दलसमसमयात्तवबंधादिसत्ययोगमायविग्य तिसृणां तिरायंग आवरणं ज्ञानावरणं दर्शनावरणं च
तत्रपंचानामंतराय प्रकृतीनां पंचानां ज्ञा- नावरणप्रकृतीनां नवानां दर्शनावरणप्रकृती-
नां असातावेदनीयस्य च उत्कृष्टा स्थि- तिस्त्रिंशत्सागरोपमानां कोटाकोट्यः। इमिद।
हि स्थितिकर्मरूपतावस्थानलक्षणा अत एव वाध्यापाद्वत्प्रकर्मरूपतावस्थानलक्ष-
णामेव स्थितिमधिकृत्य जघन्योत्कृष्टा प्रमा- णाभिधानमिदमवगंतव्यं अनुभवयोग्या उनः स्थि-
ताबाधाकालहीना तेषां च कर्मणां यावंतीं सागरोपमकोटाकोट्यस्तेषां तावंति वर्षशतानि चा।
बाधाकाल तथाहि मतिज्ञानावरणस्य त्रिंशत्सागरोपमकोटाकोट्य उत्कृष्टा स्थितिरिति तस्य त्रि-
बाधाकाल उत्कृष्टः त्रिंशद्वर्षशतानि एवं तावदायतस्तन्मतिज्ञानावरणमुत्कृष्टस्थितिकं बद्धमसत् x स्थि x
त्रिंशद्वर्षशतानि यावत्तन किंचिदपि स्वोदयात् ज्ञानावरणस्य बाधामुत्पादयति अबाधाकालहीनः

स्य कर्मदलिकनिषेकः। एवं मतिज्ञानावरणादिकं नामपंचकं अंतरायप्रकृतीनामबाधाकालः। अबाधाका-
लहीनश्च कर्मदलिकनिषेको भावनीयः। तथा सातावेदनीयमनुष्यद्विकमनुष्यगतिमनुष्यानुपूर्वीस्त्रीवेदरू-
पस्य सातावेदनीयस्य सर्वोत्कृष्टस्थितिप्रमाणस्यार्धमुत्कृष्टस्थितिर्ज्ञातव्या पंचदशसागरोप-
माकोटाकोट्यः। सातावेदादीनामुत्कृष्टा स्थितिर्विज्ञातव्या पंचदशवर्षशतान्यबाधाकालः। अबाधा-
कालहीनश्च कर्मदलकनिषेकः। तथा वेदे ... मोहनीयस्थितिस्त्रीलिंगमायवामईयुक्तमादशउरि।
सदासहास्यरत्यरतिभयशोकजुगुप्सा त्रिवि। स्थितिप्रकारा मोहनीयसंज्वलनकषाय।
लक्षणकषायमोहनीयनवमक ... वेदारतिशोकभयजुगुप्साकषायानां करवा
यामोहनीयस्थानमृत्कृष्टा स्थितिः। सागरोपमकोटाकोट्यः स्मृतिः चत्वारिंशत् विं-
शतिश्चैषां संख्यासमवचमस्वत्वारिंशच्च। वर्षसहस्राण्यबाधाकालः हीनः कर्मदलिकनिषेकः
। स्त्रीवेदस्य विंशतिः सागरोपमानां विशेषितानि अबाधाकालः ... तानाकरवाय मोहनी-
यस्थानं नवमकावदारतिशोकभयजुगुप्सानामवयवणमवगंतव्यं दशसमयात् अदि। उत्कृष्टः
उत्कृष्टावदशासागरा ... विकादवगतिदशावर्षसहस्राणि ... अवगाहनानादिशतविंशत्यायागतो।
। दशसागरोपमकोटाकोट्यः उत्कृष्टा स्थितिः दशवर्षशतानि अबाधाकालः। अबाधाकालहीनः।
65

नश्च कर्मदलिकनिषेकः। स्थिरशुभपंचकउच्चैर्गोत्रवर्णसंबंधी शुक्लवर्णः स्थिरशुभपंचकसुरनरगत्यनु-
गतशुभगंधादयः। कालं निजगोत्रवर्णस्थितिद्वादशसागरोपमयशः शुक्ले त्रि। शुक्लश्च प्रथमसंस्थानसमच-
तुरस्रलक्षणप्रथमसंहननवज्रर्षभनाराचमिति एवं सर्वोक्तप्रमाणानामुत्कृष्टा स्थितिरवगंत-
व्या। दशसागरोपमकोटाकोट्यः उत्कृष्टा स्थितिरवगंतव्या दशवर्षशतानि बाधा। अबाधाका-
लहीनश्च कर्मदलिकनिषेकः। तथा द्वितीयादि ... एतेषां संस्थानानां संहननानां च मध्ये द्वितीया-
दि द्वितीयतृतीयादिसंस्थानसंहननानां द्विद्विवृद्धिः द्विकवृद्धिक्रमेण वा समयात्
तथा द्वितीयायाः संस्थानसंहननयोः द्वादशसागरोपमकोटाकोट्यः उत्कृ-
ष्टा स्थितिः द्वादशवर्षशतानि च अबाधाकालः। अबाधाकालहीनश्च कर्मदलिकनिषेकः
। तृतीययोः संस्थानसंहननयोश्चतुर्दशसागरोपमकोटाकोट्यः उत्कृष्टा स्थितिश्चतुर्दशवर्ष-
शतानि च बाधाकालः। अबाधाकालहीनश्च कर्मदलिकनिषेकः। चतुर्थयोः संस्थानसंहननयोः
षोडशसागरोपमकोटाकोट्यः उत्कृष्टा स्थितिः षोडशवर्षशतान्यबाधाकालः। अबाधा-
कालहीनश्च कर्मदलकनिषेकः। पंचमयोः संस्थानसंहननयोः अष्टादशसागरोपमकोटाको-
ट्यः उत्कृष्टा स्थितिः अष्टादशवर्षशतानि च अबाधाकालः। अबाधाकालहीनश्च कर्मदलकनिषेकः। ष

ष्टयासंस्थानसंहननयोः विंशतिसागरोपमकोटीकोट्य उत्कृष्टा स्थितिः द्विवर्षसहस्राण्यबा-
धाकालः। आबाधाकालहीनश्च कर्मदलकनिषेकः। अथारयसूक्ष्मविगलत्रिके। सूक्ष्मत्रिके।
सूक्ष्मापर्याप्तसाधारणरूपे विकलत्रिके द्वींद्रियत्रींद्रियचतुरिंद्रियजातिलक्षणे अष्टादशसा-
गरोपमकोटीकोट्य उत्कृष्टा स्थितिः अष्टादशवर्षशतान्यबाधाकालः आबाधाकालहीनश्च क-
र्मदलकनिषेकः व तिर्यगाराद्वारौदारिकांगं। तीर्थकराहारद्विकयोराहारकशरीरतदं- ×क×
रकोपांगलक्षणयोः अंतःकोटाकोटी उ॥ उत्कृष्टा स्थितिः। एतेषु उत्कृष्टमबाधाकालः अबाध-
कालहीनश्च कर्मदलकनिषेकः॥ वीसामतिश्वनामाणां शेषाणां नामप्रकृतीनां
नरकगतिनरकानुपूर्वीएकेंद्रियजाति। पंचेंद्रियजातितैजसकार्मणौदारिकवैक्रि-
यशरीरौदारिकांगोपांगवैक्रियांगोपांग वर्णगंधरसस्पर्शागुरुलघूपघातपराघातोच्छ्वा-
सातपोद्योताप्रशस्तविहायोगतित्रसस्थावरबादरपर्याप्तप्रत्येकास्थिराशुभदुर्भगदुःस्वराना-
देयअयशःकीर्तिनिर्माणलक्षणानां नीचैर्गोत्रस्य विंशतिः सागरोपमकोटीकोट्य उत्कृष्टा स्थितिः॥
विंशतिवर्षशतान्यबाधाकालः आबाधाकालहीनश्च कर्मदलकनिषेकः। तत्र सुरद्विकं सुर- ६६
नारयोः सुरायुर्नारकायुषश्च उत्कृष्टा स्थितिस्त्रयस्त्रिंशत् सागरोपमाणि पूर्वकोटित्रि-

भागाभ्यधिकानीति शेषः पूर्वकोटित्रिभागश्चाबाधाकालः॥ आबाधाकालहीनश्च कर्मदलकनि-
षेकः॥ तिरिमणुआउ तिर्यग्मनुष्यायुषोः पल्यत्रिकं त्रीणि पल्योपमानि पूर्वको-
टित्रिभागाभ्यधिकानीति शेषः पूर्वकोटित्रिभागश्चाबाधाकालः। आबाधाकालहीनश्च कर्मदल-
कनिषेकः। एतच्च पूर्वकोट्यायुष्कस्तत्रगतिमनुष्यापेक्षया उत्कृष्टस्थितिबंधकानां तिर्यग्मनुष्याणां उ- ×११×
त्कृष्टं ज्ञातव्यं ज्ञानवान्श्रित्य अन्यथा अपेक्षया उत्कृष्टस्थितिः पूर्वकोटित्रिभागापेक्षयाबाधया॥
शास्यमाणत्वात् सर्वाभिः समसंज्ञिपंचेंद्रि- यादीनुबंधकानाश्रित्य उत्कृष्टा स्थितिरुक्ता।
पादयन्नाश्रयाउत्कृष्टाकामाय। स्वामित्व ...गममृगा ...मेसाणउत्कृष्टाकाम
साउ तिन्नागाबा... असंज्ञिपंचेंद्रियस्यायुषस्त्रय... संज्ञिपंचेंद्रियपर्याप्तआउ उत्कृष्टस्थितिबंध-
केभ्यश्चतुर्गामध्यादुपरतस्वयमंबंधिना। उत्कृष्टा स्थितिः पल्योपमासंख्येयभागमात्रा। पूर्वको-
×नी×४ टित्रिभागाभ्यधिकेति शेषः पूर्वकोटित्रिभागश्चाबाधाकालः। आबाधाकालः। आबाधाकालहीन-
श्च कर्मदलकनिषेकः। शेषाणां एकेंद्रियद्वींद्रियत्रींद्रियचतुरिंद्रियाणां पर्याप्तानां असंज्ञिपंचेंद्रि-
यसंज्ञिपंचेंद्रियाणां चापर्याप्तानां मानुषायुः उत्कृष्टस्थितिबंधकानां परत्रायुषः उत्कृष्टस्थितिबंधः पूर्व-
कोटीस्वस्वत्रिभागा आबाधाकालः आबाधाकालहीनश्च कर्मदलकनिषेकः॥ इदानीमायुर्वर्जा-

×त्रिभागाभ्यधिकावितत्याः स्थि-
तिपक्षीमस्वरत्व ×३१×

नां सर्वकर्म्मणामबाधाकालपरिमाणप्रतिपादनार्थमाह ॥ वाससहस्समबाहा कोडाकोडि
दससगस्सासेसाणं अणुवाउ कोडाकोडिदसमस्स दशानां सागरोपमकोटाकोटीनां वर्षस
हस्रं दशवर्षशतानीत्यबाधा स्यात् तथा विंशतिसागरोपमाणां पादश्च वर्द्धशा पंचदशा षोडशाष्टादश विंशति
त्रिंशत्स्वत्रिंशत्समसतानां मध्येऽपातितः उमाः कर्त्तव्याः त्रिराशिकमुत्पन्नैर्य्य इत्यर्थः तथाहि यदि
दशानां सागरोपमकोटाकोटीनां वर्षसहस्रं । दशसमबाधा प्राप्यते तदा दशानां सागरोपमकोटी
कोटीनां वर्षसहस्रं दशस्थाबाधा नव । त्रिंशद्दशानां वर्षसहस्रं त्रितच त्रयं एवं सर्वं
ज्ञायुसमर्त्तव्यं ॥ आयुषस्तु उत्कृष्टा ३ । श्रमासिया कासाऽत्र नपूर्वकोटी त्रिभागः ॥
देवनारकाणां संख्येयवर्षायुषां तिर्यक् मनुष्याणां परभवायुषो उत्कृष्टस्थितिबंधकाले उप
रितनभागस्य उत्कृष्टा अबाधा षण्मासिकीय ॥ एतत्प्रमाणा उत्कृष्टा षण्मासाबाधा षट्कं तस्योपरि
तनभागे बंधकालेनात्यंत संक्लिष्टगलद्धर्मणां पल्योपमासंख्येयभागप्रमाणामबाधामिति
ति तदुक्तं पलियासंखिज्जसंतु गाधम्माणं वयंताणं तादेवष्काउ उत्कृष्टा स्थितिः संप्रति जघन्यामभि
धातुकाम आह भिन्नमुहूर्त्तमावरणविघ्नदंसणचउक्कलोभंताबारसमायमुहुत्ता अट्ठय जसकित्ति ६७
उच्चेसु पंचानां ज्ञानावरणीयानां पंचानामंतरायाणां चतुर्णां दर्शनावरणानां चक्षुरचक्षुरवधि
x क x

केवलदर्शनावरणरूपाणां सर्वासामपि लोभस्य संज्वलनसंज्ञस्य । भिन्नमुहूर्त्तमंतर्मुहूर्त्तं जघन्या स्थि
तिः अंतर्मुहूर्त्तमबाधाकालः अबाधाकालहीनश्च कर्मदलिकनिषेकः । सातावेदनीयस्य जघन्या
स्थितिर्द्वादश मुहूर्त्ता अंतर्मुहूर्त्तं चाबाधाकालः अबाधाकालहीनश्च कर्मदलिकनिषेकः । इह क
षायिकाया एव स्थितेर्जघन्यत्वप्रतिपादनमिति द्रष्टव्यं तथा द्वादशमुहूर्त्ता इत्युक्तं अन्यथा सातावेदनी
यस्य जघन्या स्थितिः अंतर्मुहूर्त्तमबाधा समय । यच्च समात्रापि सयोगिकेवल्यादौ प्राप्यते तदबाध्या
त्वा कार्यविशेषाभावात् अष्टौ मुहूर्त्ता जघन्या स्थितिः अंतर्मुहूर्त्तमबाधा अबाधाकालहीनश्च क
र्मदलिकनिषेकः ॥ दो मासा मासा अद्धं । संजलणे उ रसमद्धवासाणि संज्वलनानां वै
मासो अर्द्धमासो जघन्या स्थितिः एतदुक्तं भवति संज्वलनक्रोधस्य द्वौ मासौ जघन्या स्थितिः ।
संज्वलनमानस्य मासः संज्वलनमायाया अ र्द्धमासः तथा पुरुषवेदस्य अष्टौ वर्षाणि जघ
न्या स्थितिः सर्वत्रापि अंतर्मुहूर्त्तमबाधा अबाधाकालहीनश्च कर्मदलिकनिषेकः अबाधाकालप्रमा
णप्रतिपादनार्थमाह भिन्नमुहूर्त्तमबाहा सव्वासिं सव्वहिं पि ठिईसु सर्वासां प्रकृतीनां मुक्तानां वक्ष्यमाणा
नां च सर्वस्मिन्नपि उत्कृष्टजघन्यायां स्थितिबंधे भिन्नमुहूर्त्तमबाधा उत्कृष्टाया तावे च वक्ष्यमाणप्रतिपादिता ।
वक्ष्यति च संप्रत्यासां जघन्यस्थितिप्रतिपादनार्थमाह ॥ बारसुहुत्ता सामंत्रसु ... तवायाउ समा ।

दशसहस्राणि तिर्यग्गतौ तु शेषासु चतसृष्वपि जघन्या स्थितिरन्तर्मुहूर्त्तं तस्य किंमानमिति चेदुच्य-
ते । आवलिकानां संख्यातसहस्रैः प्राणः । एवं षट्पञ्चाशदधिकेनापि एकस्मिन्मुहूर्त्ते घटिकाद्वयप्रमाणे सप्त-
त्रिंशच्छतानि त्रिसप्तत्यधिकानि प्राणापानानां तदष्टगुणकल्प्यंते तु संख्यानां नवतिरेकस्मिंश्च प्रा-
णापाने साधिकाः सप्तदश क्षुल्लकभवा मुहूर्त्ते तु पंचषष्टिसहस्राणि पंचशतानि षट्त्रिं-
शदधिकानि क्षुल्लकभवानां भवंति अत्र । [illegible] इति वचनात् । अत्रान्तर्मुहूर्त्तमबाधा अ-
बाधाकालहीनश्च कर्मदलिकनिषेकः । तथोपपातायुषां देवानां नारकाणां चायुषो
जघन्या स्थितिः दशवर्षसहस्राणि । अंतर्मुहूर्त्तमबाधा अबाधाकालहीनश्च कर्म-
दलिकनिषेकः । अधुना तीर्थकराहारक- योर्जघन्यां स्थितिमभिधातुकाम आह । आहा सा ।
संखगुणूणा आहारतित्थयराणं । आहारकशरीराहारकांगोपांगतीर्थकरनाम्नां योत्कृष्टा ।
स्थितिस्तस्याः संख्यातगुणहीना अंतःसागरोपमकोटाकोटीप्रमाणा संख्येयगुणहीना जघन्या स्थितिर्भवति ॥
सापि च अंतःसागरोपमकोटाकोटीप्रमाणैव ननु तीर्थकरनामकर्म तीर्थकरभवादर्वाक्तृतीयभ-
वे बध्यते । तत्र बंधस्य आद्यसमयात् यावदुत्पत्तिः केवलज्ञानस्य तावज्जघन्यापि अंतःसागरोपमको- ६८
टीप्रमाणा तस्य स्थितिः प्राप्नोति तत्र चतुरः क्रमतिर्यग्भवाः स्ता नाम च बध्यते इत्यादिकं निकाचना ॥

× ननु कियन्तं कालं यावत् भवेत् तथा भवस्थत्वात् विशेषः आगमे हि तिर्यग्गतौ तीर्थकरनामसत्कर्मा ×५ × ततः कथमेतत्परस्परं संगच्छते त्रीणि इति ×२

पत्काया क्रमितरथा उद्वर्त्तनापवर्त्तनादर्वाक्करणं मुविध्यात । उक्तं च विशेषणवत्यां कोडाकोडीअय-
रोवमाण तित्थयरनामकम्मठिई । वसइ य तं अणंतरं नवि मिन्तइ स्सिंनि दिनूतनतिका उक्त इतिनि-
यमा यौवनदवं स फल निथमारयणी अनिकाइया उबंध्याद्य दितीर्थकरनाम्नो जघन्यापि स्थि-
तिरंतःसागरोपमकोटाकोटीप्रमाणा न हितावत्याः स्थितेः तिर्यग्भवभ्रमणमंतरेण पूरयितुमश-
क्यत्वात् तिर्यग्गतावपि तीर्थकरनामसत्कर्मा । सत्प्रतिषिध्यते निषेधोऽनिकाचितस्यैव तीर्थक-
रनामकर्मणस्तिर्यग्गतौ मंतव्य इति संबंधः । तत्र कथं च जं मिह निकाइयं तित्थं तित्ति रियभववंति-
सिद्धियं मंतं इयरम्मि नत्थि दोसो उव । उव्वट्टणाओवट्टणासंकमणाइ इयर-
म्मि उ इति वचनाद्यत्तीर्थकरनामकर्म नि- काचितं तीर्थकृद्भवात् तृतीयभवे तद्बंधस्थाप-
णमत्र विद्यमानं तिर्यग्गतौ निषिद्धं इतरस्मिन् । उद्वर्त्तनादिकाचितं अघन्त नामविर्त्तनासाध्यं तिर्यग्भ-
वविद्यमानमपि न कश्चिद्दोषः अत्रापि चांतर्मुहूर्त्तमबाधा तदूनः परं दलिकरचनायां मतं नवादवस्थ बंधे
शादयसंतवा उक्ता सा सापेक्षप्रकृतीनां जघन्यस्थितिप्रमाणं यमादा । भावयुत्काम विईणं मिह्न्त्र
क्रमागतं जघन्यंस्थितिप्रमाणं उत्कृष्टा नापरं संख्येयगुणादश ज्ञानावरणप्रकृतिसमुदायो दर्शन
मोहनीयवर्गः । चारित्रमोहनीयवर्गप्रकृतिसमुदायश्चारित्रमोहनीयवर्गः । नोकषायमोहनीयव-

× ज्ञानावरणीयवर्गः इत्युच्यते । एवं दर्शनावरणीयप्रकृतिसमुदायो दर्शनावरणीयवर्गः ।
वेदनीयप्रकृतिसमुदायो वेदनीयवर्गः दर्शनमोहनीयप्रकृतिसमुदायो ×१

कृतिसमुदायो नोकषायमोहनीयवर्गः। नामप्रकृतिसमुदायो नामवर्गः। गोत्रप्रकृतिसमुदायो
गोत्रवर्गः। अंतरायप्रकृतिसमुदायोऽन्तरायवर्गः। एतेषां वर्गाणां या आत्मीया उत्कृष्टा स्थितिस्त्रिंश-
त्सागरोपमकोटीकोट्यादिलक्षणा तस्या मिथ्यात्वस्योत्कृष्टया स्थित्या सप्ततिसागरोपमकोटी-
कोटीलक्षणया भागे हृते सति यल्लब्धं तत् पल्योपमासंख्येयभागन्यूनं सदुक्तज्ञानावरणाद्यु-
क्तानां जघन्यस्थितिपरिमाणमवसेयं। त   वादिदर्शनावरणीयवेदनीयान्तरायाणामुत्कृष्टा स्थितिस्त्रिं-
शत्सागरोपमकोटीकोटीप्रमाणा॥   तस्या मिथ्यात्वस्थित्या सप्ततिसागरोपमकोटीको-
टीप्रमाणया भागे हृते सति लब्धं ३।   शून्यं शून्येन पातयेदिति वचनाल्लब्धास्त्र-
यः सागरोपमस्य सप्तभागास्ते पल्योपमा-   संख्येयभागहीना निद्रापञ्चकासातवेदनीय-
योर्जघन्या स्थितिः। एवं मिथ्यात्वस्य सप्त सप्त-   भागाः पल्योपमासंख्येयभागहीनास्तथा नोकषा-
यमोहनीयस्य नामकर्मणो गोत्रस्य च स्वस्वोत्कृष्टायाः स्थितेर्विंशतिसागरोपमकोटीकोटीप्र-
माणाया मिथ्यात्वस्थित्या सप्ततिसागरोपमकोटीकोटीप्रमाणया भागे हृते सति यौ लब्धौ द्वौ साग-
रोपमस्य सप्तभागौ तौ पल्योपमासंख्येयभागहीनौ पुरुषवेदवर्जितशेषाणां नोकषायाणां देव- ६९
द्विकनरकद्विकवैक्रियद्विकाहारकद्विकायुस्त्रयकीर्तितीर्थकरवर्जितशेषनामप्रकृतीनां नीचैर्गोत्रस्य

च जघन्या स्थितिः। वैक्रियषट्कस्य देवगतिदेवानुपूर्वीनरकगतिनरकानुपूर्वीवैक्रियशरीरवै-
क्रियांगोपांगलक्षणस्य द्वौ सप्तभागौ सहस्रगुणितौ पल्योपमासंख्येयभागहीनौ जघन्या स्थि-
तिः। यतस्तस्य वैक्रियषट्कस्य जघन्यस्थितिबंधका असंज्ञिपंचेन्द्रियास्ते च जघन्यां स्थितिमेतावती-
मेव बध्नंति न न्यूनां। तदुक्तं वेउव्विछक्कि तं सहस्सताडियं जं असण्णिणो तेसिं पलियासंखंसूणं ठि-
इ अबाहूणियनिसेगो॥ अस्याक्षरगमनि-   का। वग्गुक्कोसठिईणं मिच्छुक्कोसेण इत्यादिनानेन क-
रणेन यल्लब्धं तत्सहस्रताडितं तद्गुणं॥   तं तत्पल्योपमस्यासंख्येयभागेनोनं न्यूनं सद्वै-
क्रियषट्कस्य जघन्यस्थि-   तिपरिमाणमवसेयं। अत इत्याद्यतस्तस्मात्का-
रणात्तेषां वैक्रियषट्कबंधकलक्षणानां॥   मसंज्ञिपंचेन्द्रियाणामेव जघन्यस्थितिबंधका॥
स्ते च जघन्यां स्थितिमेतावतीमेव बध्नंति।   न न्यूनां। अंतर्मुहूर्त्तमबाधा अबाधाकालहीनश्च कर्म-
स्थितिकर्मदलिकनिषेकः। संप्रत्येकेन्द्रियादीनां जघन्योत्कृष्टस्थितिबंधप्रतिपादनार्थमाह॥ एगिं-
दियउक्कोसं सव्वासिं ऊणमंतउज्जागमसर्वासां प्रकृतीनां वैक्रियषट्काहारकतीर्थकरवर्जितानामाया-
नं तासां वग्गुक्कोसठिईणं मिच्छुक्कोसेण जं लद्धं पलियवमासंखभागेणूणं मित्यवलक्ष्य।
णा। स्थितिबंधश्चैकस्मात् जघन्य एकेन्द्रियाणां उत्कृष्टः। तथा हि ज्ञानावरणदर्शनावरणवेदनीयान्तराया

णो उत्कृष्टा स्थितिः त्रिंशत्सागरोपमकोटाकोटीप्रमाणा तस्या मिथ्यात्वस्थित्या उत्कृष्टया सप्ततिसा
गरोपमकोटाकोटीप्रमाणया भागे हृते सति जघन्यं सागरोपमस्य त्रयः सप्तभागाः ते च पल्योपमा
संख्येयभागहीना एकेंद्रिया बध्नंति एतावत्प्रमाणा जघन्या स्थितिः मतिज्ञानावरणपंचकदर्शनावरण
नवकासातावेदनीयांतरायपंचकानां एकेंद्रिया बध्नंति एवं मिथ्यात्वस्य जघन्या स्थिति॥
मेकं सागरोपमं पल्योपमासंख्येयभागोनं। द्वादशकषायाणां चत्वारः सागरोपमस्य सप्त
भागाः पल्योपमासंख्येयभागहीनाः। नोकषायाणां तथा वैक्रियषट्काहारकद्विकतीर्थ
करवर्जितानां नामप्रकृतीनां॥ गोत्रप्रकृतिद्वयस्य द्वौ सागरोपमस्य सप्तभागौ
पल्योपमासंख्येयभागहीनावेकेंद्री॥ या बध्नंति। अयमेव ... एवं जघन्या स्थितिबं
धः ज्ञानपल्योपमासंख्येयभागहीनः। ... उत्कृष्टस्थितिबंधः एकेंद्रियाणां विदितव्यः
तद्यथा ज्ञानावरणपंचकदर्शनावरणनवकासातावेदनीयांतरायपंचकानां त्रयः सागरोपमस्य
सप्तभागाः परिपूर्णा उत्कृष्टस्थितिबंधः एवं सर्वत्रापि ... एकेंद्रियाणां जघन्योत्कृष्टस्थितिबंध १०
ः संवर्तितः विकलेंद्रियाणामाह पणवीसा पन्नासा सयं सहस्सं च गुणकारो कमसो विगलअसन्नीणं ए
केंद्रियाणां सत्क उत्कृष्टः स्थितिबंधः पंचविंशत्यादिना गुणकारेण गुणकः कमसो क्रमेण विकला

×तद्यथा×
ज्ञीनां विकलेंद्रियाणां द्वित्रिचतुरिंद्रियलक्षणानामसंज्ञिनो चासंज्ञिपंचेंद्रियाणां चोत्कृष्टः स्थि
तिबंधः ~~[illegible]~~ विदितव्यः एकेंद्रियाणां यः उत्कृष्टः स्थिति
बंधः पंचविंशत्या गुणितो द्वींद्रियाणामुत्कृष्टः स्थितिबंधः स एव ... एकेंद्रियाणामुत्कृष्टः स्थितिबं
धः पंचाशता गुणितः त्रींद्रियाणामुत्कृष्टः स्थितिबंधः शतेन गुणितश्चतुरिंद्रियाणां सहस्रेण गुणितो
ऽसंज्ञिपंचेंद्रियाणामिति पल्यसंख्येयभागहीना इयता सर्वं द्वींद्रियादीनामात्मीयात्मीय उत्कृ
ष्टः स्थितिबंधः पल्योपमसंख्येयभागहीनः। नामसत्त्वताजघन्यः स्थितिबंधो विदितव्यः तत्र
स्मिन्विषामसिजघन्योत्कृष्टस्थितिबंध नामल्पबहुत्वमभिधीयते तत्र सूक्ष्मसंपरा
यस्य जघन्यस्थितिबंधः सर्वस्तोकः ततो॥ बादरपर्याप्तकस्य जघन्यस्थितिबंधः संख्येय
गुणः ततोपि सूक्ष्मपर्याप्तकस्य जघन्यस्थिति बंधो विशेषाधिकः ततोऽपर्याप्तसूक्ष्मस्य जघन्य
स्थितिबंधो विशेषाधिकः ततोपि तस्यैवापर्याप्तसूक्ष्मस्योत्कृष्टः स्थितिबंधो विशेषाधिकः ततो
ऽपर्याप्तबादरस्योत्कृष्टः स्थितिबंधो विशेषाधिकः ततोपि सूक्ष्मपर्याप्तस्योत्कृष्टः स्थितिबंधो वि
शेषाधिकः ततोपि बादरपर्याप्तस्योत्कृष्टः स्थितिबंधो विशेषाधिकः ततो द्वींद्रियपर्याप्तस्य जघ
न्यः स्थितिबंधः संख्येयगुणः ततस्तस्यैवापर्याप्तस्य जघन्यः स्थितिबंधो विशेषाधिकः ततोपि तस्यैव।

द्विंद्रियापर्याप्तस्योत्कृष्टः स्थितिबंधो विशेषाधिकः। ततोपि द्विंद्रियपर्याप्तस्योत्कृष्टः स्थितिबंधो
विशेषाधिकः। ततोपि त्रींद्रियपर्याप्तस्य जघन्यः स्थितिबंधः संख्येयगुणः। ततोपि तस्यैवा त्रींद्री
यस्यापर्याप्तस्य जघन्यः स्थितिबंधो विशेषाधिकः। ततोपि त्रींद्रियापर्याप्तस्योत्कृष्टः स्थितिबंधो
विशेषाधिकः। ततोपि पर्याप्तत्रींद्रियस्योत्कृष्टः स्थितिबंधो विशेषाधिकः। ततश्चतुरिंद्रियस्य प
र्याप्तकस्य जघन्यः स्थितिबंधः संख्येयगुण ।ततोप्यपर्याप्तचतुरिंद्रियस्य जघन्यः स्थितिबंधो वि
शेषाधिकः। ततोप्यपर्याप्तचतुरिंद्रिय स्योत्कृष्टः स्थितिबंधो विशेषाधिकः। ततोपि पर्या
प्तस्योत्कृष्टः स्थितिबंधो विशेषाधि कः। ततः संज्ञिपंचेंद्रियस्य पर्याप्तस्य जघन्यः।
स्थितिबंधः संख्येयगुणः। ततोपि तस्यै वापर्याप्तस्य जघन्यः स्थितिबंधो विशेषाधिकः। त
तोपि तस्यैवापर्याप्तस्योत्कृष्टः स्थितिबंधो विशेषाधिकः। ततोपि तस्यैवापर्याप्तस्योत्कृष्टः स्थि
तिबंधो विशेषाधिकः। ततः संयतस्योत्कृष्टः स्थितिबंधः संख्येयगुणः॥ २॥ विरए देसजइ दुग सम्म च
उक्क य संखगुणो विरतसंयते अत्र च जघन्य उत्कृष्टस्थितिबंध उक्तं एवं। ततः देशविरति द्विविध दे
शविरति द्विक जघन्योत्कृष्टस्थितिबंधकलक्षणं तयोर्मध्ये जघन्य उत्कृष्ट विरतसम्यग्दृष्टि पर्या
प्तश्च पर्याप्तकं जघन्योत्कृष्टस्थितिबंधके स्थितिबंधं यथासंख्यं संख्येयगुणं वक्तव्यं स्त ३१

×स्य उत्कृष्टः स्थितिबंधः संख्येयगुणः ब: संज्ञी पंचेंद्रिय परे अभिंतरउ कोडाकोडीउ उत्कृष्टो स्थितिस्य× ततोपि देशविरतस्योत्कृष्टः स्थितिबंधः
तोऽपर्याप्तकस्यैव अ×३२ संख्येयगुणः ३×

×ततो देश विरतस्योत्कृष्ट स्थितिबंधः संख्येयगुणः ततः पर्याप्ता विरतसम्यग्दृष्टेर्जघन्यः स्थितिबंधः संख्येयगुणः ×२

× जघन्यः स्थितिबंधः संख्येयगुणः ततो पि तस्यैव पर्याप्तस्य ×४

यथासंख्यात उत्कृष्टस्थितिबंधः तद् देशविरतस्य जघन्यः स्थितिबंधः संख्येयगुणः। ततोप्यपर्याप्ताविर
तस्य सम्यग्दृष्टेर्जघन्यः स्थितिबंधः संख्येयगुणः। ततोप्यपर्याप्ताविरतसम्यग्दृष्टेरुत्कृष्टः स्थितिबं
धः संख्येयगुणः। ततोपि पर्याप्ताविरतस्य विरतसम्यग्दृष्टेः पर्याप्तस्य सत्का उत्कृष्टस्थितिबंधः तस्मा
त् संज्ञिपंचेंद्रियस्य पर्याप्तस्य जघन्यः स्थितिबंधः संख्येयगुणः। ततोपि तस्यैवापर्याप्तस्य संज्ञिपंचेंद्रिय
स्योत्कृष्टः स्थितिबंधः संख्येयगुणः। अभिंत रउ कोडाकोडीउ त्ति संयतस्योत्कृष्टात् स्थितिबंधा
दारभ्य यावदपर्याप्तसंज्ञिपंचेंद्रियस्यो त्कृष्टः स्थितिबंधपदः सर्वोपि सागरोपमकोटाको
ट्या अभ्यंतरे एव द्रष्टव्यः एकं जायते॥ दीनां उत्सर्वजघन्य सर्वोत्कृष्टस्थितिबंधपरिमा
णं प्रागेवाभ्युत्कृष्ट संज्ञिपंचेंद्रिय। पर्याप्तकस्य उत्कृष्टः स्थितिबंध एव प्राक्उ
क्त न सामान्यानाकाः उत्कृष्टः स्थितिबंधः। स एवावदितव्याः तादृक् उत्कृष्टा स्थितिस्थानं प्ररूपणा।
संप्रति निषेकप्ररूपणावसरः तत्र चाबाधा उत्कृष्टयोगद्वारत्रैतरोप निषेक [illegible] प्ररूपणार्थमा
ह॥ ३॥ सत्त्वाण सगमबाहं मोत्तूण निसेग कुणइ पढमं वर्ष [illegible] तो विसेसहीणं जा उक्कोसं ति। सव्वेसिं सव्व।
स्मिन्नपि कर्मणि बध्यमाने आत्मा स्वाबाधाकालं मुक्त्वा [illegible] परित्यज्य उर्ध्वं दलिकनिषेकरूपं करो
ति। तत्र प्रथमायां स्थितौ समयलक्षणायां बहुतरं कर्मदलिकं निषिंचति एवं ततो विसेसहीणं ति।

×परंपरोपनिधाचेति अनंतरोपनिधा×४

इतः प्रथमस्थितेः द्वितीयादिषु स्थितिषु समयसमयप्रमाणासु विशेषहीनं विशेषहीनं कर्म
दलिकं निषिंचति। तथाहि प्रथमस्थितेः सकाशाद्द्वितीयस्थितौ विशेषहीनं ततो पि तृतीया॥
स्थितौ विशेषहीनं ततो पि चतुर्थ्यां स्थितौ विशेषहीनं एवं विशेषहीनं विशेषहीनं तावद्वाच्यं या
वत् समयसमयबध्यमानकर्मण उत्कृष्टा स्थितिः चरमसमय इत्यर्थः। कृतानि तावंति निषेकरूपाणि।
संततिपरंपरोपनिधारूपणा समाप्ता॥ ७॥ पल्योपमस्य असंख्यातभागगतम् उत्कृष्टायाम् अबाधाकाले। आबा
धाकालादूर्ध्वं प्रथमस्थितौ यद्बहु निषिक्तं। कर्मदलिकं तदपेक्षया द्वितीयादिषु स्थितिषु सम
यसमयरूपासु विशेषहीनं वि शेषहीनं तावद्दलिकं यावत्पल्योपमासं
ख्येयभागमात्रासु स्थितिष्वतिक्रांतासु। दलिकं द्विगुणहीनं भवति ततः पुनरप्यत ऊर्ध्वसमे।
तदपेक्षया विशेषहीनं विशेषहीनं तावद्द लिकं यावत्पल्योपमासंख्येयभागमात्रप्रमा
णासु स्थितिष्वतिक्रांतासु दलिकं द्विगुणहीनं भवति ऊर्ध्वं तावद्भवति एवं तावद्दलिकं यावत्पल्योपमा-
संख्येयभागमात्रप्रमाणासु स्थितिष्वतिक्रांतासु द्विगुणहीनं भवति एवं द्विगुणहीनानि तावद्वाच्यानि यावदुत्कृ
ष्टा स्थितिः स्थितिचरमसमय इत्यर्थः। कियंति पुनरेवं द्विगुणहानिस्थानानि भवंतीत्याह तन्निरूपणार्थ ७२.
माह॥ ७॥ नाणंतराणि पल्लस्स मूलभागम्मि असंखतमे। नानाप्रकाराणि यानि अंतराणि द्विगुणहानि।
×अंतराणि×

स्थानानि भवंति। तान्युत्कृष्टस्थितिबंधे पल्योपमस्य प्रथमवर्गमूलस्यासंख्येयतमे भागे या
वंतः समयाः तावत्प्रमाणानि भवंति। उक्तं च पलिओवमस्समूला असंखभागम्मि जत्तिया समया। ताव
इयाहाणीउ। ठिइबंधुक्कोसयाण तयाणंतरं मिथ्यादृष्टिना बध्यमानाया उत्कृष्टस्थितेः सप्ततिसागरोपमाणां।
^ततः एकस्मिन् द्विगुणहान्यंतरे निषेकस्थानानि असंख्येयगुणानि तेषाम् असंख्येयानि पल्योपमव
र्गमूलानि परस्थानमिति स्वत्वात्। तस्मादपि अबाधा कंडकम् असंख्येयगुणं तस्माज्जघन्यस्थितिबंधः सं
ख्येयगुणः सागरोपमकोटाकोटीप्र- माणत्वात् संज्ञिपंचेंद्रियाद्यपेक्षया तिमनादृत्य।
जघन्यातोपि स्थितिबंधः सागरोपमको टाकोटीप्रमाणमेव उत्कृष्टं भवति। ततोपि स्थिति
बंधस्थानानि संख्येयगुणानि ततः ज्ञानावर णदर्शनावरणवेदनीयांतरायाणां एकानत्रिं
शद्गुणानि समधिकानि मिथ्यात्वमोहनीयस्य एकोनसप्ततिगुणानि समधिकानि नामगोत्रयो
रेकोनविंशतिगुणानि समधिकानि तान्युत्कृष्टस्थितिर्विशेषाधिका जघन्यस्थितिरबाधया॥
स्वतः प्रभवत्वात् तथा संज्ञिपंचेंद्रियस्य ज्येष्ठस्थितिपंचेंद्रियस्य शतकमात्रा भि जघन्याबाधा सर्वाल्पा॥
का॥ ततो जघन्यस्थितिबंधः संख्येयगुणः स्वकल्पकत्वात् ततोपि अबाधास्थानानि संख्येयगुणा
नि जघन्याबाधितः सर्वाकृति विना गृहीता इति कृत्वा ततो उत्कृष्टाबाधा विशेषाधिका जघन्याबाधा।

पंचसंग्रहकरी के टीकायां नालिख्यो नवी तख्यो बांचेम।

×पंचसंको टीरमा× लख्यो

भयाश्च पितव्यवस्थानततो द्विगुणहानिस्थानानि असंख्येयगुणानि पल्योपमप्रथमवर्गमूलासंख्य
येनागतसमयप्रमाणत्वात् तत्रैकस्मिन् द्विगुणहान्यन्तरे निषेकस्थानान्यसंख्येयगुणा
नि तत्र उक्तिः आयुष्काश्च वर्गतव्या। ततः स्थितिबंधस्थानान्यसंख्येयगुणानि ततोऽपि उत्कृष्टः स्थि
तिबाधाविशेषाधिका। जघन्यस्थितेरबाधायाश्च तत्र प्रदेशान्तघायं द्वीन्द्रियसंज्ञिसंज्ञिपय।
र्याप्त चतुरिंद्रिय द्वींद्रिय बादरसूक्ष्मैकेंद्रिय पर्याप्तापर्याप्त चात्यक्रमात् अपि सर्वस्तोका
जघन्याश्च बाधा। ततो जघन्यः स्थितिबंधः सं॥ ख्येयगुणः एवं क्रमकरूपः ततोऽबाधास्था
नानि संख्येयगुणानि ततोऽप्युत्कृष्टाबा धाविशेषाधिका ततोऽपि स्थितिबंधस्थाना
नि संख्येयगुणानि ततोऽप्युत्कृष्टः जघन्यस्थि तिस्तत्र पूर्वकोटिप्रमाणत्वात् उत्कृष्टः स्थिति
बंधविशेषाधिकः जघन्यस्थितेरबाधायाश्च। तत्र भावेशाव तद्यासंज्ञिपंचेन्द्रिय चतुरिंद्रिय त्रिंद्रि
यद्वींद्रिय सूक्ष्मबादरैकेंद्रियेषु पर्याप्तापर्याप्तेष्वायुर्वर्जानां सप्तानां कर्मणां प्रत्येकमबाधा॥
स्थानानि कंडकानि चाल्पाकानि परस्परं तुल्यानि आवलिकासंख्येयभागगतसमयप्रमाणत्वा। प्रथम
ततो जघन्याबाधाश्च संख्येयगुणा अंतर्मुहूर्तप्रमाणत्वात् ततोऽप्युत्कृष्टाबाधाविशेषाधिका ज। ७२
घन्याबाधयाश्च पितव्यवस्थानततो द्विगुणहानिस्थानानि असंख्येयगुणानि। तत्र एकस्मिन् द्विगुण

तावत्यो हानयः संभवंति आयुषस्तूत्कृष्टस्थितेस्त्रयस्त्रिंशत्सागरोपममात्रत्वात् कथमेतावत्यो हानयः संभ
वंति उच्यते इह असंख्येयतमो भागः असंख्येयभेदात्मकः असंख्यातस्यासंख्यातभेदभिन्नत्वात्
अतः पल्योपमप्रथमवर्गमूलस्यासंख्येयतमो भाग आयुष्यतीवाल्पतरो गृह्यते इत्यविरोधः तथा सर्वा
णि द्विगुणहानिस्थानानि स्तोकानि एकस्मिन् द्विगुणहान्यन्तरे निषेकस्थानानि असंख्येयगुणानि। कृतानि
षेकप्ररूपणा संप्रति अबाधाकंडकप्ररूपणार्थमाह मोत्तूण आउगाइं समए समए अबाहहाणीए पल्लासंखि
यभागं कंडकमेइ आयुर्विवर्जिताशेषाणां सर्वेषामपि कर्मणामबाधाहानौ समये समये पल्योपमा
संख्येयभागलक्षणं कंडकमुत्कृष्टस्थितेः सकाशान्तहीनं करोति तथाहि उत्कृष्टायामबाधायां वर्तमानो जी
वः स्थितिमुत्कृष्टां बध्नाति परिपूर्णामेकसमयहीनां वा एवं यावत्पल्योपमासंख्येयभागहीनां वा यदि पुनरुत्कृष्टा
अबाधा एकेन समयेन हीना भवेत् ततो नियमात् पल्योपमासंख्येयभागमात्रेण कंडकेन हीनामेवोत्कृष्टां
स्थितिं बध्नाति नाम एकसमयहीनां वा द्विसमयहीनां वा यावत् पल्योपमासंख्येयभागहीनां वा यदि पुन
र्द्विसमयहीना उत्कृष्टा अबाधा भवेत् ततो नियमात् पल्योपमासंख्येयभागहीनांबाद्वयतिनि समयन्यू
ना अबाधा भवति तति निरिक्ते कंडकः पल्योपमासंख्येयभागलक्षणान्यूना स्थितिर्द्रष्टव्या यावदत्र
जघन्या अबाधा भवति अन्यत्र जघन्या स्थितिः तदेवमबाधागतसमयहान्या स्थितेः कंडकहानिप्ररू
पणा कृता संप्रत्यल्पबहुत्वप्ररूपणार्थमाह उ: अप्पबहुममेसिं एयासु पमाणमप्पबहुत्वं कथ्यक
एषामिति वेत् तान्याह उ: बंधाबाहाणुक्कसियरं कंडकअबाह बंधाणं ठाणाणि एक्कनाणंतराणिश्र
त्येककंडक बंधाबाहाणुक्कसियरंति उत्कृष्टस्थितिबंधो जघन्यस्थितिबंधः उत्कृष्टा अबाधा जघन्या अबा

धा कंडकअबाहबंधाणं वाणाणित्ति कंडकस्थानानि अबाधास्थानानि स्थिति बंधस्थानानि व
एगनाएगंतराणित्ति एकं द्विगुणहान्योरंतरं नानान्तराणि चान्तराणि द्विगुणहानिस्थानरूपाणि
अल्पेण क्रम वर्त्ति जघन्या बाधाहीनयाउत्कृष्टाबाधया जघन्यस्थितिहीनायाउत्कृष्टस्थितेर्भागे
हृते सति यावान् भागो लभ्यते तावत् अर्धेन कंडकमित्युच्यते इत्याम्नायिका व्याख्यानयंति यतः स
मुच्चये पंचसंग्रहे ऽमरेतस्य स्थाने अबाधाकंडकस्थानानीत्युक्तं तत्रचैवं मूलटीकाकारेण व्याख्या
कृता अबाधावर्क्कंडकानि च अबाधाकंडकसमाहारो द्वंद्वः तस्य स्थानानि अबाधाकंडकस्था
नानि तयोर्द्वयोरपि स्थानसंख्येत्यर्थः एतेषां दशानां स्थानानाम् अल्पबहुत्वमुच्यते तत्र संज्ञि पंचेंद्रियेषु
अपर्याप्तेषु वा बंधकेषु आयुर्वर्जानां सप्तानां कर्म्मणां सर्वस्तोका जघन्या अबाधा साचांतर्मुहू
र्त्तप्रमाणा ततो ऽबाधास्थानानि वा कंडकस्थानानि वा संख्येयगुणानि तानि च परस्परं तुल्यानि तथा
हि जघन्यामबाधामादिं कृत्वा उत्कृष्टाबाधाचरमसमयमभिव्याप्य यावंतः समयाः प्राप्यंते तावंति
अबाधास्थानानि भवंति तद्यथा जघन्या अबाधा एकमबाधास्थानं सैव समयाधिका द्वितीयं द्वि
समयाधिका तृतीयं एवं तावद्वाच्यं यावदुत्कृष्टाबाधाचरमसमयः एतावंत्येवाबाधाबाधाकं
डकानि जघन्याबाधात आरभ्य समयं २ प्रतिकंडकस्य प्राप्यमाणत्वात् एतच्च प्रागेव प्रोक्तं तेभ्य
उत्कृष्टाबाधा विशेषाधिका जघन्याबाधाया अत्र प्रवेशात् ततो दलिकनिषेकविधौ द्विगुण
हानिस्थानानि असंख्येयगुणानि पल्योपमप्रथमवर्गमूलासंख्येयभागगतसमयप्रमाणत्वात्

द्वि० ७२

हान्योरंतरं निषेकस्थानानि असंख्येयगुणानि ततोऽर्धेन कंडकमसंख्येयगुणं ततोऽपि स्थितिबं
धस्थानानि असंख्येयगुणानि पल्योपमासंख्येयभागगतसमयप्रमाणत्वात् ततोऽपि जघन्यस्थितिबंधो
ऽसंख्येयगुणः ततोऽप्युत्कृष्टस्थितिबंधो विशेषाधिकः पल्योपमासंख्येयभागमात्राभ्यधिकत्वादिति
द्विकषट्कमल्पबहुत्वं द्वारं स्थितिबंधाध्यवसायस्थानप्ररूपणा कर्त्तव्या तच्च त्रीण्यनुयोगद्वा
राणि तद्यथा स्थितिसमुदाहारः प्रकृतिसमुदाहारः जीवसमुदाहारः अत्र समुदाहारः प्रतिपादनं तत्र
स्थितिसमुदाहारे त्रीण्यनुयोगद्वाराणि तद्यथा प्रगणना अनुकृष्टिः तीव्रमंदता च तत्र
प्रगणनाप्ररूपणार्थमाह ॥ ठिइठाणे ठिइ ॥ ठिइबंधज्झवसाणाणं असंखया लोगा ॥ इ
ह सर्वासामपि कर्मणां जघन्यस्थितेः परतः उत्कृष्टस्थितिचरमसमयमभिव्याप्य यावंतः सम
यास्तावंति स्थितिस्थानानि जघन्यस्थितिस्थानं । तानि जघन्यस्थितिसहितानि चाल्पकं तावंति एकैक
स्मिंश्च स्थितिस्थाने बध्यमाने तद्बंधहेतवः काषायिका अध्यवसाया नानाजीवापेक्षया अ
संख्येयलोकाकाशप्रदेशप्रमाणाः प्रवर्त्तव्याः अथ वा अध्यवसायप्ररूपणा तद्यथा अनंतरोपनिधया परंपरो
पनिधया च तत्रानंतरोपनिधया प्ररूपणार्थमाह ॥ थोवा विसेसअहिआ आउवज्जाणं कम्मणो उक्कस्सा उ
जघन्यायां स्थितौ बंधहेतवः स्तोकाः ततो द्वितीयादिषु स्थितिस्थानेषु विशेषविशेषाधिका द्विरवाप्ते ।

ध्या। तद्यथा ज्ञानावरणीयस्य जघन्यस्थितौ तद्बंधहेतुभूतान्यध्यवसायानि नानाजीवापेक्षया असंख्ये
यलोकाकाशप्रदेशप्रमाणानि। ते चान्यापेक्षया सर्वस्तोकाः। ततो द्वितीयस्थितौ विशेषाधिका
ः। ततस्तृतीयस्थितौ विशेषाधिकाः। एवं तावद्वाच्यं यावदुत्कृष्टा स्थितिः। एवं सर्वेष्वपि कर्मसु वाच्यं
॥ ७॥ आऊणमसंखगुणवृद्धा। आयुषां जघन्यस्थितेरारभ्य प्रतिस्थितिबंधमसंख्येयगुणा वृद्धिर्वक्त
व्या। तद्यथा। आयुषां जघन्यस्थितौ तद्बंधहेतुभूतान्यध्यवसायान्यसंख्येयलोकाकाशप्रदे
शप्रमाणानि। तानि च सर्वस्तोकानि। ततो द्वितीयस्थितावसंख्येयगुणानि। ततस्तृतीयस्थितौ अ
संख्येयगुणानि। एवं तावद्वाच्यं यावदुत्कृष्टा स्थितिः। तदेवं कृता अनंतरोपनिधया।
प्ररूपणा। संप्रति परंपरोपनिधया तां करोति। पल्लासंखियभागं गंतुं दुगुणाणि जाव।
उक्कोसानाणंतराणि अंगुलमूलछेयणमसं। खतमो आउवज्जाणं समानां कर्मणां जघन्यस्थि
तौ यान्यध्यवसायस्थानानि तेभ्यः पल्योपमासंख्येयभागमात्राः स्थितीरतिक्रम्य परस्मिन्नंतर
स्थितिस्थानानि द्विगुणानि भवंति। एवं द्विगुणद्विगुणवृद्ध्या तावद्वाच्यं यावदुत्कृष्टा स्थितिः। एकस्मिन् द्विगुणवृद्धि
द्व्यंतरे स्थितिस्थानानि पल्योपमवर्गमूलान्यसंख्येयानि। नानाद्विगुणवृद्धिस्थानानि चांगुलव ७४
र्गच्छेदनकासंख्येयभागगतप्रमाणानि। एतदुक्तं भवति अंगुलमात्रक्षेत्रगतप्रदेशराशेर्यत्प्रथ॥

मं वर्गमूलं तस्य प्रमाणं प्रदेशराशिप्रमाणस्य वृत्तिच्छेदनकविधिना तावच्छिद्यते यावत्स भागो न प्रयच्छति
। तेषां च छेदनकानामसंख्येयतमे भागे यावंति छेदनकानि तावत्संख्याकाशप्रदेशराशिस्त॥
वत्प्रमाणानि नानाद्विगुणस्थानानि भवंति। तदेवं कृता श्रेणिप्ररूपणा। सांप्रतमनुकृष्टिं स्थित्यातेसा वन्नविद्यते।
तद्यथा ज्ञानावरणीयस्य जघन्यस्थितिबंधयान्यध्यवसायस्थानानि। ततस्तेभ्यो द्वितीयस्थितिबंधेऽन्या
नि। ततस्तृतीयस्थितिबंधेऽन्यानि। एवं तावद्वाच्यं यावदुत्कृष्टा स्थितिः। एवं सकर्मणां। इह चेइदानींता।
तीव्रमंदतावक्रमवसरप्राप्तामाह। आयुष्य प्रमाणत्वात्तदेवमतिदिशति। स्थितिसमुदाहारे।
सांप्रतिप्रकृतिसमुदाहारवक्तव्यतेतद्वाच्य अत्र यो बाद्यः तद्यथा प्रमाणानुगमः अल्पब
हुत्वं चानुप्रमाणानुगमस्तावत् ज्ञानावरणीय॥ स्य जघन्यस्थितिबंधप्रक्रियंति अध्यवसायस्था
नानि उच्यते असंख्येयलोकाकाशप्रदे शप्रमाणानि। एवं सर्वकर्मणामपि। इदानीमल्पब
हुत्वमभिधित्सुराह। ठिइदीहयाए कमसो असंखगुणियाणि णेयाणि। स्थितिदीर्घतया क्रमशः क्र
मेण अध्यवसायस्थानानि असंख्येयगुणानि वक्तव्यानि। इयमत्र भावना। क्रमेण दीर्घा स्थितिस्तस्य तत्र।
क्रमेणाध्यवसायस्थानानि असंख्येयगुणानि वक्तव्यानि। तद्यथा। हि सर्वस्तोकान्यायुषः स्थि
तिबंधाध्यवसायस्थानानि। तेभ्योऽपि नामगोत्रयोरसंख्येयगुणानि। नन्वायुषः स्थितिस्थानेभ्यो मात्रा।

रसंख्येयभागाभ्यधिकाः नामगोत्रयोस्तु विशेषाधिकाः तत्कथमायुषः स्यात् नामगोत्रयोरसंख्येय-
गुणानि निवर्तिष्यन्ते। आयुषो जघन्यस्थितावध्यवसायस्थानान्यतीवाल्पानि तानि नामगोत्रयोः पु-
नर्जघन्यायां स्थितौ अतिप्रभूतानि आल्पाकानि चायुषः स्थितिस्थानानि नामगोत्रयोस्तु अतिप्रभूतानि इति॥
तानि कथितादेषां नामगोत्रप्रकृतिस्थितिबंधाध्यवसायस्थानेभ्यो ज्ञानावरणीयदर्शनावरणीयवे-
दनीयांतरायाणां स्थितिबंधाध्यवसायस्थानान्यसंख्येयगुणानि कथमिति चेदुच्यते इह
पल्योपमासंख्येयभागमात्रासु स्थितिष्व- तिक्रांतासु द्विगुणवृद्धिरुपलभ्यते तथा च सत्य॥
केकस्यापि पल्योपमस्यांतरसंख्येय- गुणानि तस्यांते त्रिंशत्सागरोपमको-
टाकोट्य इति। ततोऽपि कषायमोहनीय- स्य स्थितिबंधाध्यवसायस्थानान्यसंख्ये-
यगुणानि ततोऽपि दर्शनमोहनीयस्थितिबंधा- ध्यवसायस्थानान्यसंख्येयगुणानि इत्युक्तः प्र-
कृतिसमुदाहारः। संप्रति स्थितिसमुदाहारव्याख्याकृता अमंदतानामक्रमप्रतिक्षयति॥ गाथा अणंतगुणणा।
पढमजहन्नुक्कोसं बितियजहन्नाइ आचरमाओ प्रथमायां स्थितौ जघन्यस्थितिबंधाध्यवसायस्थानं।
ततस्तस्यामेवोत्कृष्टं ततो द्वितीयस्थितौ जघन्यं एवमादिक्रमेण यावच्चरमायामुत्कृष्टस्थितौ चरमस्थितिबंधा- ७५
ध्यवसायस्थानं यावत्क्रमेणानंतगुणं तावद्वक्तव्यं तद्यथा ज्ञानावरणीयस्य जघन्यस्थितौ जघन्यं

स्थितिबंधाध्यवसायस्थानमसर्वमंदानुभागं ततस्तस्यामेव जघन्यस्थितौ उत्कृष्टमध्यवसायस्थानमनंत-
गुणं ततोऽपि द्वितीयस्थितौ जघन्यं स्थितिबंधाध्यवसायस्थानमनंतगुणं ततोऽपि तस्यामेव द्वितीयस्थि-
तौ उत्कृष्टमनंतगुणं एवं प्रतिस्थिति जघन्यमुत्कृष्टं च स्थितिबंधाध्यवसायमनंतगुणं तावद्वक्तव्यं या-
वदुत्कृष्टायां स्थितौ चरमं स्थितिबंधाध्यवसायस्थानमनंतगुणमिदं च स्थितिसमुदाहारोऽपि निरूपितः।
उक्तः प्रकृतिसमुदाहारः स्थितिसमुदाहारश्च। संप्रति जीवसमुदा- हारमभिधित्सुराह। बंधंता धुवपगडी परित्तमाणग-
सुभाण तिविहरसं। चउतिगविट्ठाणगयं॥ ज्ञानावरणीयपंचकदर्शनावरणीयनवकमिथ्यात्व-
षोडशकषायभयजुगुप्सातैजसकार्म- णवर्णगंधरसस्पर्शागुरुलघूपघातनिर्माणांत-
रायपंचकलक्षणाः सप्तचत्वारिंशत्संख्याः॥ ध्रुवप्रकृतीर्बध्नंतः परावर्त्तमानशुभप्रकृतीनां सा-
तावेदनीयदेवगतिमनुजगतिपंचेंद्रियजाति- वैक्रियाहारकौदारिकशरीरसमचतुरस्रसंस्थानव-
ज्रर्षभनाराचसंहननांगोपांगत्रयमनुजानुपूर्वीदेवानुपूर्वीपराघातोच्छ्वासातपोद्योतप्रशस्तवि-
हायोगतित्रसादिदशकतीर्थकरनामनरकायुर्वर्जायुस्त्रिकोच्चैर्गोत्रलक्षणानां चतुस्त्रिंशत्सं-
ख्यानां त्रिविधं त्रिप्रकारं रसमनुभागं चतुःस्थानगतं त्रिस्थानगतं द्विस्थानगतं च समनुभागं बध्नंति इह शुभप्रकृ-
तीनां रसः क्षीरादिरसोपमः अशुभप्रकृतीनां तु घोषातकीनिंबादिरसोपमः उक्तं चान्यत्रापि घोसाडइनिंबुवमो असुहा

वाण्णउत्तनाणखीरखंडुवमाइ इति खीरादिष्वेव स्थानानि एकस्थानिकमुच्यते यथास्मात्कर्षयोरावर्त्तने
कृते सति यो वशिष्यते एकः कर्षः स द्विस्थानकः। त्रयाणां कर्षाणामावर्त्तने कृते सति य उद्धरितः एकः
कर्षः स त्रिस्थानगतः। चतुर्णां त्रिकर्षाणामावर्त्तने कृते सति यः अवशिष्टः एकः कर्षः स चतुःस्थानगः। एकस्था
नगतो पि रसो जललवबिंदुचुलुकप्रसृत्यंजलिकरककुंभद्रोणादिप्रक्षेपात् मंदमंदतरादिसंख्यातीतभे
दं लभते एवं द्विस्थानगतादिष्वपि भाव्यं। संख्यातीतादन्येवाच्यं तदेवमारणे कर्म्मणाम।
पि स्मारण एकस्थानगतत्वादिस्वरूपिपरिज्ञा।। व्रतीयं एकस्थानगता अस्मात्कर्मणो द्विस्थानग।।
तादयो रसा यासामानंतगुणा वा। यास्तदुक्ता अणंतगुणिया कर्मणि तदेतेषु बाक
वलज्ञानावरणवर्जानां चतुःसंज्वलनावर। णीयानां केवलदर्शनावरणवर्जानां त्रयाणां द।
र्शनावरणीयानां पंचानामंतरायाणां पुरुषवेदस्य। तत्र चतुर्थ्यांतरायं पंचकानां सर्वसंख्यया सप्तदश
प्रकृतीनां बंधमाश्रित्य चतुर्विधो रसः संभवति तद्यथा एकस्थानगतो द्विस्थानगतः त्रिस्थानगतः चतु॥
स्थानगतस्तासां शेषाणां शुभप्रकृतीनां वा द्विस्थानगतस्त्रिस्थानगतः चतुःस्थानगतश्च तत्र कदाचनाप्य
कस्थानगत इति। यस्माच्छ्रेणिं विना शुभप्रकृतीनां वा द्विस्थानगतादिकामेण रसस्य त्रिविधस्येति यावत्
संभवः शुभप्रकृतीनां रसस्य त्रिविधस्य विचारयति गंधकस्यैवाणी तावद्रसं प्रकृतीनां बंधतात्पर्य द्वि

पराववर्त्तमानाः अशुभप्रकृतीर्बध्नाति तदा तासां रसं तासां विपरीतं त्रिस्थानगतं च रसं बध्नाति तद्यथा द्विस्था
नगतं त्रिस्थानगतं चतुःस्थानगतं चतुःस्थानेऽपि च ध्रुवप्रकृतीनां जघन्यस्थितिबंधे शुभप्रकृतीनामशुभ
प्रकृतीनां च बंधमागतानां चतुःस्थानगतं रसं बध्नाति अशुभप्रकृतीनां तु द्विस्थानगतं जघन्यायां ध्रुवप्र
कृतीनां स्थितिं बध्नन् शुभप्रकृतीनामशुभप्रकृतीनां वा परावर्त्तमानागतबंधमागतानां त्रिस्थानगतं रसं बध्ना
ति उत्कृष्टां च स्थितिं ध्रुवप्रकृतीनां बध्नन् शुभप्र कृतीनां द्विस्थानगतं अशुभप्रकृतीनां तु चतुःस्थान॥
गतं रसं बध्नाति तत शुभप्रकृतिगतरसमाह॥ विधिक्रमाद्वदति याः अशुभप्रकृतीनां रसत्रिविधः।
कमस्यवपरीत्यतः उक्तोऽशुभाकं शुभप्रकृ तीनां चतुःस्थानगतं प्रत्युत्कृष्टाध्यवसायस्थाना
नां वा रसं बध्नाति उच्यते॥ ७॥ सर्वविशुद्धो बंधं निमज्झिमा पंकिलं इतरगाथा। यः सर्वविशुद्धः
जंतवं॥ तत्पराववर्त्तमानशुभप्रकृतीनां चतुःस्था नगतं रसं बध्नाति यः पुनर्मध्यमपरिणामः तत्त्रिस्थानग
तं रसं बध्नाति संक्लिष्टतरपरिणामस्तु द्विस्थानगतं उत्कृष्टाध्यवसायप्रत्ययमिका तु सा रसगमर्व विशुद्धाः पराव
र्त्तमानाः अशुभप्रकृतीर्बध्नाति तदा तासां द्विस्थानगतं रसं निर्वर्त्तयति मध्यमपरिणामास्त्रिस्थानगतं संक्लिष्ट
तरपरिणामास्तु चतुःस्थानगतं॥ ८॥ ध्रुवप्रमिज्ज दवितिइं सवविशुद्धाउ बंधति। निवाणाअज दवं विद्धा
णाज इगं शुभाणकमासगाणेउ जद्दवंत्र जद्दउक्कासमिथ्यासि। यः सर्वविशुद्धा अशुभप्रकृतीनां चतुःस्था

नगतं रसं बध्नंति। तेऽशुभप्रकृतीनां जघन्यां स्थितिं निर्वर्त्तयंति। तिग॥ ॥ इति षष्ठार्थसमाप्ती। परावर्त्तमान
शुभप्रकृतीनां त्रिस्थानगतस्य रसस्य बंधका अशुभप्रकृतीनामजघन्यां मध्यमां स्थितिं बध्नंति द्विस्थानगत।
स्य रसस्य बंधकास्तेऽशुभप्रकृतीनां स्वायोग्योत्कृष्टां स्थितिं बध्नंति। ततोऽन्यतरासां परावर्त्तमानाशुभप्र
कृतीनां ये द्विस्थानगतं रसं बध्नंति तेऽशुभप्रकृतीनां जघन्यां स्थितिं स्वस्थानस्य विशुद्धिसूमिकातया
रणात्यर्थः जघन्यस्थितिबंधादिंऽशुभप्रकृती। नामेकांतविशुद्धावपि न वर्त्तितनवृतदानां पराव।
र्त्तमानाशुभप्रकृतीनां बंधं संभवति येऽत्र ।परावर्त्तमानाशुभप्रकृतीनां त्रिस्थानगतस्य रस
स्य बंधकास्तेऽशुभप्रकृतीनामजघन्यां॥ स्थितिं बध्नंति तथा ये परावर्त्तमानाशुभप्रकृ
तीनां चतुःस्थानगतं रसं संभवंति बध्नंति ते। ऽशुभप्रकृतीनामुत्कृष्टां स्थितिं निर्वर्त्तयंति। इह वि
धमप्ररूपणानंतरोपनिधया परंपरोपनिधया। तत्रानंतरोपनिधया प्ररूपणामाह॥ ३॥ थोवा ज
हन्नियाए। होति विसेसाहिउदहिसयाउं जाव विसेसहियाणं उदहिसहिउत्तमा जाव परावर्त्तमाना।
नां शुभप्रकृतीनां चतुःस्थानगतरसबंधकाः संतो ज्ञानावरणाद्यानां ध्रुवप्रकृतीनां जघन्यस्थितौ बंधक।
वर्त्तमाना जीवाः स्तोकाः। द्वितीयस्यां स्थितौ विशेषाधिकाः। ततोऽपि तृतीयस्यां स्थितौ विशेषाधि। ११
काः। एवं तावद्विशेषाधिका वक्तव्या यावत्प्रभूतानि सागरोपमशतान्यतिक्रांतानि भवंति। ततः परं विशे

षहानीनां तावद्वक्तव्या यावद्विशेषहानावपि उदहिसयपुहुत्तं ति प्रभूतानि सागरोपमशतानि भवंति
॥ इति पदद्वयस्य ऋजुशाघाह्वाज्वचवावायदादशवर्णकृतमज्जनयाहावजच्वावायाति॥ ३॥ एवं ति
षाणकरा विदाउकरा व्याख्याशुभप्रकृतीनां परावर्त्तमानानां शुभप्रकृतीनां त्रिस्थानगतं रसं निवर्त्तयंतो ध्रु
वप्रकृतीनां स्वशायोग्यजघन्यस्थितौ बंधका वर्त्तमाना जीवाः स्तोकाः। ततो द्वितीयस्यां स्थितौ॥
विशेषाधिकाः। ततोऽपि तृतीयस्यां विशेषाधि काः। एवं तावद्वक्तव्या यावत्प्रभूतानि सागरोपमशतानि
अतिक्रामंति। ततः परं विशेषहानानि विशेष॥ हानास्तावद्वक्तव्या यावद्विशेषहानावपि प्रभूतानि
सागरोपमशतानि भवंति। परावर्त्तमा नशुभप्रकृतीनां च द्विस्थानगतरसबंधका एवं ता
वद्वक्तव्या यावत्तासां परावर्त्तमानशुभप्रकृ तीनां सूत्कृष्टस्थितिरुत्कृष्टस्थितिगत द्विस्थानरसबं
धकाः। इत्यर्थः श्रुतानां विगाणति वउहाणा। यत्राकामाशुभपरावर्त्तमानप्रकृतीनां जघन्यस्थि॥
तौ बंधका वर्त्तमाना जीवाः स्तोकाः। ततो द्वितीयस्यां स्थितौ विशेषाधिकाः। ततोऽपि तृतीयस्यां स्थि
तौ विशेषाधिकाः। एवं विशेषाधिका विशेषाधिकास्तावद्वक्तव्या यावत्प्रभूतानि सागरोपमशतानि गच्छंति॥
ततः परं विशेषहानानि विशेषहानास्तावद्वक्तव्या यावद्विशेषहानावपि प्रभूतानि सागरोपमशतानि स्युः ति।
अशुभपरावर्त्तमानप्रकृतीनां त्रिस्थानगतरसबंधकाः संतो ध्रुवप्रकृतीनां स्वशायोग्यजघन्यस्थितौ बंधकेन

वर्त्तमाना जीवाः स्तोकाः। ततो द्वितीयस्यां स्थितौ विशेषाधिकाः। एवं तावद्वाच्यं यावद्विशेषहा-
नावपि शतपृथक्त्वानि सागरोपमशतान्यतिक्रामंति ततश्चाशुभपरावर्त्तमानप्रकृतीनां चतुःस्थानगतरस-
बंधकाः। एवं विशेषः। पंतो ध्रुवप्रकृतीनां स्वजातीयजघन्यस्थितौ बंधकाद्यनवर्त्तमाना जीवाः स्तोकाः। त-
तो द्वितीयस्यां स्थितौ विशेषाधिकाः ततो तृतीयस्यां स्थितौ विशेषाधिकाः। एवं तावद्वाच्यं यावच्छ-
तानि सागरोपमशतानि गच्छंति ततः परं वि- शेषहीना विशेषहीनास्तावद्वक्तव्या यावद्विशेषही-
नावपि शतपृथक्त्वानि सागरोपमशतान्यति॥ क्रामंति अशुभपरावर्त्तमानप्रकृतीनां चतुःस्थान-
गतरसबंधका एवं विशेषहीनास्ताव। द्वक्तव्या यावत्तासामशुभपरावर्त्तमानप्रकृतीना-
मुत्कृष्टा स्थितिर्भवति उत्कृष्टस्थितिगतच। तुःस्थानकरसबंधका इत्यर्थः तदेवमुक्तानंत-
रोपनिधया प्ररूपणा संप्रति परंपरोपनिध- या तामाह पल्लासंखियभागं गंतुं दुगुणा॥
द्वाण्यंतराणि पल्लमूलासंखियभागो अशुभपरावर्त्तमानशुभप्रकृतीनां चतुःस्थानगतरसबं-
धिकाः ध्रुवप्रकृतीनां जघन्यस्थितौ बंधकाद्यनवर्त्तमाना ये जीवास्तदपेक्षया द्विगुणवृद्धा नाम भवंति।
जघन्यस्थितेः परतः पल्योपमस्यासंख्येयानि वर्गमूलानि पल्योपमस्यासंख्येयेषु वर्गमूलेषु यावं- १८
तः समयास्तावत्प्रमाणाः स्थितीरतिक्रम्य परस्मिन् स्थितिस्थाने वर्त्तमाना जीवा द्विगुणा भवंति एवं

द्विगुणास्तावद्वक्तव्या यावच्छतपृथक्त्वानि सागरोपमशतान्यतिक्रामंति ततः परं पल्योपमासंख्येयवर्ग-
मूलप्रमाणाः स्थितीरतिक्रम्य परस्मिन् स्थितिस्थाने विशेषहीना नवरं प्रथमस्थितौ बंधकाद्यनवर्त्तमा-
ना ये जीवास्तदपेक्षया द्विगुणहीना नाम भवंति अर्द्धा भवंतीत्यर्थः ततः पुनरपि पल्योपमासंख्येयवर्ग-
मूलप्रमाणाः स्थितीरतिक्रम्य परस्मिन् स्थितिस्थाने अर्द्धा भवंति एवं तावद्वाच्यं यावद्द्विगुणहानावपि
शतपृथक्त्वानि सागरोपमशतान्यतिक्रामंति एवं प- रावर्त्तमानशुभप्रकृतीनां त्रिस्थानकरसबंधका द्वि॥
स्थानगतरसबंधकाश्च अशुभपरावर्त्तमा॥ नप्रकृतीनां द्विस्थानरसबंधकास्त्रिस्थानरसबंधा-
काश्च वक्तव्याः एकस्थानरसबंधकाः॥ श्च वक्तव्याः एकस्मिन् द्विगुणवृद्ध्यंतरे द्विगुण-
हान्यंतरे वा स्थितिस्थानानि पल्योपमस्या। संख्येयानि वर्गमूलानि पल्योपमस्यासंख्येयेषु व-
र्गमूलेषु यावंतः समयास्तावत्प्रमाणानीत्य- र्थः नानांतराणि नानारूपद्विगुणवृद्धिद्विगुणहानिस्थ-
राणि तु स्तोकानि पल्योपमस्य प्रथमवर्गमूलस्यासंख्येयतमे भागे यावंतः समयास्ताव-
त्प्रमाणानि भवंति नानाद्विगुणवृद्धिद्विगुणहानिस्थानानि स्तोकानि एकस्मिन् द्विगुणवृद्ध्यंतरे द्विगु-
णहान्यंतरे वा स्थितिस्थानानि असंख्येयगुणानि॥ ७४॥ अणगारप्पाउग्गा बिट्ठाणगया उ दुविहपग-
ईणं सागरसयपुहुत्तं विहिविधिनाम पिडत्ता नाम शुभानां वा परावर्त्तमानप्रकृतीनामसातादीनां उ।

योग्याः। बंधं च तत्साकारोपयोगायोग्याः बंधमधिकृत्य तथाविधमंदपरिणामयोग्या इत्यर्थः। निरूपितानि द्वि-
स्थानगतानि एव। नान्यत्र एवकारार्थः। उक्तं च सप्ततिकाद्यचूर्णौ। साकारा। साकारोपयोगायोग्या। योग्या।
बंधमधिकृत्य तत्परिणामयोग्या उत। सर्वत्राप्य चतुःस्थानादीन्यपि द्विस्थानगतानि त्रिस्थानगतानि।
चतुःस्थानगतानि च। परमा बंधमाश्रित्य साकारोपयोगायोग्या योग्या यान्यत्र वेत्यर्थः। इदानीं सर्वस्थिति-
स्थानानामल्पबहुत्वमाह। इह गाथा॥ वमज्झा घाणाणि बंधट्ठाणाणि संखेज्जगुणाणि। उवरिं
मपंच। तिघाणा विघाणासुहाणाए एकंत मि स्साणि उवरिं मिस्साणि दुन्नि सुहाणाणं तानावि।
मेसा द्विउव्वोइसुहाणाण द्वाणामंसव॥ घणगुणाणि घाणाणि विघाणान वमज्झा द्विघा
णांत मिस्सगाउवरिं एवं तिघाणान व। मज्झाउ उडाउ विईच्छंता कोमा कोमा सुहविवि-
घाण वमज्झ उवरिंगंतगा वि मिवासुह॥ जघाउ डायविइ जघापरावर्तमानशुभप्रकृतीनां चतु-
स्थानकरसयवमध्ये वेध्या दधःस्थानानि सर्वस्तोकानि तस्याः चतुःस्थानकरसयवमध्यस्योपरि स्थिति-
स्थानानि संख्येयगुणानि। तेभ्योऽपि परावर्तमानशुभप्रकृतीनां त्रिस्थानकरसयवमध्यस्योपरि स्थि- स्थः
तिस्थानानि संख्येयगुणानि। तेभ्योऽपि त्रिस्थानकरसयवमध्यस्योपरि स्थितिस्थानानि संख्येयगु- १७
णानि। एवं तिघाणाणि एवं संख्येयगुणानि तथा अधश्चोपरि च त्रिस्थानपरिणामस्थितिस्थानानि वक्ष्यमाणा।

त्यर्थः। तस्मादपि परावर्तमानशुभप्रकृतीनां द्विस्थानकरसयवमध्यादधः स्थितिस्थानानि एकान्तसा-
कारोपयोगायोग्यानि संख्येयगुणानि। तेभ्योऽपि द्विस्थानकरसयवमध्यादुपरि मिश्राणि स्थि-
तिस्थानानि संख्येयगुणानि। तेभ्योऽपि शुभानां परावर्तमानप्रकृतीनां जघन्यः स्थितिबन्धः संख्ये-
यगुणः। ततोऽप्यशुभपरावर्तमानप्रकृतीनां जघन्यः स्थितिबन्धो विशेषाधिकः। ततोऽप्यशुभपराव-
र्तमानप्रकृतीनामेव द्विस्थानकरसयवमध्यादधः एकान्तसाकारोपयोगयोग्यानि स्थिति-
स्थानानि संख्येयगुणानि। ततस्तासामेव परावर्तमानाशुभप्रकृतीनां द्विस्थानकरसयव
मध्यादधः पाश्चात्यानन्तरोक्तमिश्राणि स्थितिस्थानानि संख्येयगुणानि। तेभ्योऽपि ता-
सामेव शुभपरावर्तमानप्रकृतीनां द्विस्थानकरसयवमध्यादुपरि स्थितिस्थानानि संख्ये-
यगुणानि। तेभ्योऽपि तासामेवाशुभपरावर्तमानप्रकृतीनामुपरि एकान्तसाकारोपयोगयोग्या-
नि स्थितिस्थानानि संख्येयगुणानि। तेभ्योऽपि तासामेव परावर्तमानाशुभप्रकृतीनां त्रिस्थानकरस-
यवमध्यादधः स्थितिस्थानानि संख्येयगुणानि। ततोऽपि त्रिस्थानकरसयवमध्यादुपरि स्थितिस्था-
नानि संख्येयगुणानि। तेभ्योऽप्यशुभपरावर्तमानप्रकृतीनामेव चतुःस्थानकरसयवमध्यादधः स्थिति-
स्थानानि संख्येयगुणानि। तेभ्योऽपि यवमध्यादुपरि डायस्थितिः संख्येयगुणा। ततः स्थितिस्थानादपव

र्त्तनाकरणवशेनोत्कृष्टो स्थितिर्यावती तावती स्थितिर्डायस्थितिरित्युच्यते ततो पि सागरोपमानां
मेतः कोटाकोटीसंख्येयगुणा ततो पि परावर्त्तमानशुभप्रकृतीनां द्विस्थानकरसस्य बंधकास्थाय
रियाणि विशेषाणि स्थितिस्थानानि तेषां तु पर्यंतमाकारेण योग्यानि स्थितिस्थानानि संख्ये
यगुणानि ततो प्यपरावर्त्तमानशुभप्रकृतीनां उत्कृष्टा स्थितिबंधा विशेषाधिकाः ततो प्यशुभपराव
र्त्तमानप्रकृतीनां बधाडायस्थिति विशेषाधिका ।यतः स्थितिस्थानानां समाकृष्य कृतिन्यायेन डायां
फलं दत्वा या स्थितिर्बध्यते ततः सा उक्तेति तदे ॥ ततो वतां स्थितिर्डायस्थितिरित्युच्यते तासे
वोत्कर्षतः त्रिंशत्सागरोपमकोटाकोट्यन सकर्मस्थितिप्रमाणेन वर्द्धितव्या । तथाहं
तासागरोपमकोटाकोटीप्रमाणं स्थितिर्बं। धं कृत्वा पर्याप्त संज्ञिपंचेंद्रियो उत्कृष्टां स्थितिंब
ध्नाति तावत्प्रमाणा ततो पि परावर्त्तमानाशुभप्रकृ। तीनामुत्कृष्टा स्थितिबंधा विशेषाधिकाः सं।
प्रतिअस्मिन् विषये जीवानामल्पबहुत्वमाह ॥ ७१ ॥ संख्येयगुणा जीवा कमसो एएसु दुविहपग
ईसु ॥ अशुभानां तिसृणां सर्वासां विशेषपरत्वादियाः सर्वास्तोकाः परावर्त्तमानशुभप्रकृतीनां चतुःस्था
नकरसबंधकाः जीवा स्तोकाः त्रिस्थानकरसबंधकाः संख्येयगुणाः तेभ्यो पि द्विस्थानकरसबंधकाः ॥ ८०
संख्येयगुणाः तेभ्यो पि त्रिकपरावर्त्तमानाशुभप्रकृतीनां द्विस्थानकरसबंधकाः संख्येयगुणाः ति

भ्यो पि चतुःस्थानकरसबंधकाः संख्येयगुणाः तेभ्यो पि त्रिस्थानकरसबंधकाः विशेषाधिकाः तथा चाह ॥
असुभाणमित्यादि। अशुभानां अशुभप्रकृतीनां त्रिस्थानत्रिस्थानकरसस्य बंधका सर्वेषामुपरि वि
शेषाधिकाः वक्तव्याः ॥ ८० ॥ एवं बंधनकरणप्ररूपणासद्भिर्बंधसमर्थानां बंधविधानां बंधस्थानके
न बंधस्थानकानि वीर्ययुक्तसंभवप्ररूपितानि एतानि किल स्थानका कर्मप्रकृत्यादिकर्तृका
अवदिताः इष्टव्याः । बंधविधानस्य सर्वगतस्य तु स्वमतिगतं तु स्वयं ज्ञातुमिच्छमाणस्याधिगमो
वबोधफलं च इत्यनवद्यं ॥ ८१ ॥ इति श्रीमलयगिरिविरचितायां कर्मप्रकृतिटीकायां बंध
नकरणं समाप्तं ॥ तदेवमुक्तं बंधनकरणं संप्रत्युद्देशक्रमेण संक्रमकरणावसरप्राप्तं ।
संक्रमकरणं संक्रमश्च प्रकृतिस्थित्यनुभागप्रदेशरूपविषयभेदाच्चतुर्विधस्ततः सं।
क्रमस्य सामान्यलक्षणमभिधित्सुकाम आह ॥ सो संकमो त्ति वुच्चइ जं बंधणपरिणउपओगे
ण परायत्तं दलिअं परिणमइ तयणुभावे जं ... जीवो यत्र बंधनपरिणतः सन् यस्य प्रकृतिर्बध्ने।
न बंधकाय ... न परिणतः ... किल समाविशति यद्दलिकं ... बंधनपरिणामपरिण ॥
तानवति तत्कर्मवर्गणा उक्ता अपि कर्मरूपतया परिणमंति तेनान्यथा उक्तं च जीवपरिणामाद्
कर्मत्वेन ओगला परिणमंति । पोग्गलकर्मनिमित्तं जीवोवि तहेव परिणमइ इत्याख्यानमिति ।

कालो जीवस्य सकाशात् परिणामात् अध्यवसायात् गृहीताः जीवपरिणामं हेतुमाश्रित्येत्यर्थः। कर्मवर्गणातः
पातितानां जीवस्य प्रदेशावगाढानां तेषां कर्मरूपतया ज्ञानावरणीयादिकर्मरूपतया परिणमंते अ।
जीवस्यापि तथा रूपपरिणामः कस्मान्न भवतीति चेत् उच्यते उक्तलक्षणादि हेतुजन्यरूपत्वेन प्रागुक्तं।।
कर्मविपाकोदयश्च तं तं निमित्तं तत्सामर्थ्यादित्यर्थः जीवापितथैव स्वप्रदेशावगाढकर्मवर्गणात
पातितेऽजलकर्मरूपतया परिणतेऽपि परिण मतेऽतिप्रज्ञापयोगेन संक्रम संज्ञितो।
न विराधितानि नवाचाद्यविरोधेन वि। बध्यमानायां प्रकृतौ तदन्याः प्रकृतयः अन्तरं वि।
बध्यमानप्रकृतिव्यतिरिक्ताः अन्याः प्रकृतिरित्यर्थः। तत्र स्थं दलिकं तदनुभावे।
न बध्यमानप्रकृतिस्वरूपेण नयतः परिणमय तिपरिणमनमापादयतीति संक्रम उच्यते।।
एतदुक्तं भवति। बध्यमानासु प्रकृतिषु मध्ये अबध्यमानप्रकृतिदलिकं प्रक्षिप्य बध्यमानप्रकृ।।
तिरूपतया यत्तस्य परिणमनं यच्च वा बध्यमानानां प्रकृतीनां दलिकानामितरेतररूपतया परिणम।
नं तत् सर्वं संक्रम इत्युच्यते तत्र बध्यमानप्रकृतिषु बध्यमानप्रकृतीनां संक्रामो यथा सातवेदनीयब
ध्यमाने असातावेदनीयस्य बध्यमानानां परस्परं संक्रामो यथा मतिज्ञानावरणादि बध्यमानानां परस्परं संक्रामो यथा बध्यमाने ८१
मतिज्ञानावरणीये बध्यमानमेव श्रुतज्ञानावरणं संक्रमयति श्रुतज्ञानावरणे वा बध्यमाने

बध्यमानमेव मतिज्ञानावरणीयं मिथ्यादिश्यश्च प्रकृतिबन्धकाल एव परिणतत्वान्नाद्यन्तावप्रकृ।
त्यंतरस्थं दलिकं यत्परिणमयति स संक्रम इत्युक्तं एतच्च सूत्रोक्तं दर्शनत्रिकव्यतिरेकेण नान्यत्र द्रष्टव्यं।
दर्शनत्रिके तु तत्र बंधं विनापि संक्रामः स्यात् तथा चाह। शुद्धयमानो दर्शनमोहनीयं विषयं विशुद्ध
दिष्टम् शुद्धदृष्टिः सम्यग्दृष्टिः सम्यक्त्वमिश्रमिथ्यात्वयोः। तदाहारस्थितायां मिथ्यात्वं एकं मिश्रसम्यक्त्वे
सम्यग्मिथ्यात्वं बंधं विनापि संक्रामति इयमत्र भावना इह मिथ्यात्वस्यैव बंधो न सम्यक्त्वसम्यग्मि।
थ्यात्वयोः ततो मिथ्यात्वपुद्गलाः एवं मदनः। कोद्रवस्थानीयाः अपूर्वविशेषकालेनौपश।
मिकसम्यक्त्वोत्पादनरूपेण धिष्ठाने। त्रिधा क्रियंते तद्यथा अशुद्धा अर्धविशुद्धा विशुद्धाश्च।।
तत्र विशुद्धाः सम्यक्त्वं अर्धविशुद्धाः सम्यक्त्वं।। अर्धविशुद्धाः सम्यग्मिथ्यात्वं अविशुद्धाः मिथ्या
त्वं तत्र विशुद्धसम्यग्दृष्टिः सम्यक्त्वसम्यग्मिथ्यात्वं योर्बंधं विनापि तत्र मिथ्यात्वं संक्रामयति सम्य।।
मिथ्यात्वं च सम्यक्त्वे इति तादवउक्तं संक्रमस्य सामान्यलक्षणं संप्रति यासु प्रकृतिषु प्रकृत्यंतरस्थं
दलिकं संक्रमयति तां संप्रज्ञातरमाह।। बध्यपरिणमइ यज्जीवे तं पगईए परिणामए सा पत्तो।। यस्यां प्रकृ।।
तौ आधारभूतायां तदन्यप्रकृत्यंतरस्थं दलिकं परिणमयति आधारभूतप्रकृतिरूपतामापादयति एषा
प्रकृतिराधाररूपतापतद्ग्रहरूपतयाऽतपतद्ग्रहः पतद्ग्रह संक्रम्यमाणप्रकृत्याधार इत्यर्थः संक्रमल

रुणं शाखक्रमति स क्रमिति तत्रायमपवादः मोहद्विकमायूंषि च मूलप्रकृतीनां न परस्परं संक्रमणं
मोहद्विकं दर्शनमोहनीयं चारित्रमोहनीयं च तयोः परस्परं संक्रमो न भवति। तथाहि दर्श
नमोहनीयं चारित्रमोहनीये संक्रामयति चारित्रमोहनीयं दर्शनमोहनीये तथा आयूंषि च।
चत्वार्यपि न परस्परं संक्रमयति नापि दर्शनावरणीये ज्ञानावरणीयं ज्ञानावरणीये दर्शनावरणीयं
एवं सर्वास्वपि मूलप्रकृतिषु भावनीयमपि च। यस्मिन् दर्शनमोहनीयावान्तरवर्तिनि स्थितः सन्
दन्यत्र संक्रमयति यथा मिथ्यादृष्टिर्मिथ्यात्वं सम्यग्मिथ्यात्वे दृष्टिः। सम्यग्मिथ्यात्वं सम्यग्दृष्टिः
सम्यक्त्वं तथा सासादनः सम्यग्मिथ्यादृष्टि यश्च न कमपि दर्शनमोहनीयं क्वापि संक्र
मयति। अविशुद्धदृष्टिश्चात्र बध्यमानाविवदि। र्शनमोहनीयस्य संक्रामो विशुद्धदृष्टिरेव न तु
ति। न विशुद्धदृष्टिरन्यत्र परप्रकृतिषु संक्रा तमपि च बध्यमानादलिकमावलिकामात्रं याव।
त्तद्वर्तनादिसकलकरणायोग्यमवगंतव्यं न केवलं संक्रान्तमपि तु बध्यमानावलिकागतमपि तत्।
यथा च संक्रमबंध्यदर्शनावरणालिगणं करणाः संक्रमावलिकागतं बंध्यावलिकागतमुदयाव।
लिकागतं तद्वर्तनावलिकागतं आदिशब्दादुपशान्तं वा मोहनीयं दर्शनमोहनीयत्रिकं रहितमिति। ८२
त्यक्तानि सर्वाण्यपि करणानि सकलकरणायोग्यानि भवन्ति दर्शनत्रिकं उपशान्तमपि संक्रम

यपि च स्वं लक्षणापवादोऽनिदर्शितः। संप्रति क्रमणं क्रामणं वा अविशेषेण संक्रामश्चासति नियमसाद। अ
न्तरकरणेऽभिकृत एव चमोहक्षपकविसंक्रमणे अत्र सम्यक्त्वमिश्रागण एव सम्यग्दृष्टिः सम्यग्दृष्टिश्च। अन्तरक
रणविधिरुपशमनाकरणे भणनावसरे वक्ष्यते तथा उपशमश्रेण्यां चारित्रमोहनीयोप
शमनार्थमेकविंशतिप्रकृतीनां क्षपकश्रेण्यां तु नः कषायाद्क्षपणेऽनंतरं त्रयोदश प्रकृतीनां सं।
न्तरकरणे कृते सति चारित्रमोहपुरुषवेदसं ज्वलनचतुष्टयलक्षणाः अत्र द्विचारित्रमोहनीयप्र
कृतीनां एता एव पंच प्रकृतयोऽनुपूर्व्या नानुपा। बध्यमानासु ततस्त्वानुपूर्व्या परिपाट्या संक्रमणं भव
ति न त्वनानुपूर्व्या। तथाहि पुरुषवेदं संज्व लनक्रोधादावेव संक्रमयति नान्यत्र संज्व।
लनक्रोधमपि संज्वलनमानादावेव न तु पुरुष। वेदे संज्वलनमानमपि संज्वलनमायादावेव
न तु पुंसंज्वलनक्रोधादौ संज्वलनमायामपि सं। ज्वलनलोभ एव न तु पुंसंज्वलनमानादावपि। अत्र च
त्रि। अन्तरकरणादन्यत्र पंचानामपि पुरुषवेदादिप्रकृतीनां शेषाणां तु नः प्रकृतीनां सबद्धंतिमर्थ
स्मित्र पप्रवस्था विशेषअन्तरकरणावस्थायामन्यत्र वाऽस्त्यर्थः सर्वैः प्रकारैः क्रामणा क्रामणा वा
संक्रामः अवगंतव्यः किं सर्वदेवानत्याद बंधिबंधकाले न चान्यदा यथाकं यथाकं। तदेवं संक्रमस्य।
सामान्यलक्षणं विधिरपवादो नियमश्चाभिहितः। सांप्रतं तं ऽकं यस्याः प्रकृतेर्बन्धः मा प्रकृत्यंतर्दलिक।

संक्रमणेऽतिपतद्ग्रहेइतिनवापवादमाह तिसृआवलिकासुसमक्रान्तासुअपदिश्यदाउपसंतल।
णा ततश्चआवलिकाद्वयेप्रथमवर्जणस्मपासुविश्ववेदात्अन्तरकरणात्प्रथमस्थितौत्रिसृष्वावलि।।
कासुसमयोनासुसतीसुवद्धाराणिसंज्वलनाश्चपतद्ग्रहापतद्ग्रहानभवंतिपतद्ग्रहत्वंनवर्तिवच्च।
र्धपिसंज्वलनसूक्ष्मप्रथमस्थितौत्रिसृष्वावलिकासुसमयोनावलिकात्रिकाशेषायांसत्यांबध्या।
मानेष्वपिनान्यतरस्मिन्नंतरदलिकंतेसंक्र ामंतितेनतदानामपिपतद्ग्रहातद्ग्रहांतरकरणात्
तमसितिद्वयोरावलिकायाप्रथमस्थितिस। क्वायमात्मावेदऽस्मपावेदपतद्ग्रहोनभवति
नकिमपितवन्तरदलकंसंक्रामतीं। सर्पावेदापदेऽस्मपावेदपवऽष्टव्यनस्त्री
नपुंसकावेदोतदानीतयोर्बध्यमानत्वाद। वापतद्ग्रहेवेमितिवासापिवमिथ्यात्वक्षपितस
तिसम्यग्मिथ्यात्वसम्यग्मिथ्यात्वसम्यक्त्वमिथ्यात्वं।। योपक्षपितयो सम्यक्त्वाख्योद्वलिकायोस्ततस
म्यक्त्वसम्यग्मिथ्यात्वयोर्मिथ्यात्वसम्यक्त्वसइदवाउक्तापिट्टव्यानरवस्तुतत्रापिकिंचित्संक्रामतीतिसं।
ऽतिसाधतादिअरूपणामाहसाइआणाईधुवअद्भुवायसधुवसंतकम्माणंसाइअधुवाय
स्सामिथ्यात्वणाणनायदिंसम्यक्त्वसम्यग्मिथ्यात्वनरकद्विकमनुजद्विकादेवद्विकावैक्रियसप्तका ८२
दारकसप्तकतीर्थकाराखिर्णासणाणाञ्चतुर्विंशतिप्रकृतयोऽध्रुवकर्माणआउचुतऽष्टौच।शेषं।

समिथ्याऽनन्तरप्रकृतिशतंध्रुवसंक्रमंततानिसा।।नामानवेदनीयनीचैर्गोत्रलक्षणाश्चतुर्विंशतिमिथ्या
चरूपंवउष्टयमपिमाल्पतततः।ऽऽद्यस्पृष्टविंशत्युत्तरशतप्रकृतिशतस्पामायादिरूपतयाचतुर्विधापिसंक्र
मोनवतितथाहृष्णोध्रुवसत्त्कतानांसंक्रमविषयप्रकृतिबंधव्यवच्छेदपतिक्रामोनभवतिततःउ
नरपितासांसंक्रमविषयप्रकृतीनांस्वबंधादेउपपर्कातावंधरतनवंतिततोसोसादिःतत्तद्बंधव्यव।
च्छेदस्थानमप्राप्तस्यउतरस्यानादिः अभव्यस्यध्रु वः।।कदाचिदपिव्यवच्छेदासंभवात्भव्यस्यउनरध्रु
वःकालांतरेव्यवच्छेदसंभवात्।शेषा।। चतुर्विंशतिप्रकृतयोऽध्रुवसत्कर्माणोमिथ्यात्व।
वेदनीयनीचैर्गोत्रेपरसमयध्रुवाःसा ध्रुवसंक्रमाश्चवगंतव्याःतथाह्यध्रुवसत्क
र्मणामध्रुवसत्कर्मत्वादेवसंक्रमःसादिरध्रु वश्चावगंतव्यःसातासातवेदनीयनीचैर्गोत्रा
णांतुपरावर्तमानत्वात्मिथ्यात्वस्यउनःसंक्र।। मोविशुद्धसम्यग्दृष्टिविशुद्धसम्यग्दृष्टेर्वक
दाचित्कंततस्तस्यापिसंक्रमःसाध्रुवएवसांप्रतंपतद्ग्रहाणांसाद्यनादिप्ररूपणामाहमिथ्यात्वज
ययपतिग्रहंमि।सवधुववंधपगईउतयावउविगप्पासाईअधुवायासेसाउ।मिथ्यात्वजटामिथ्या
त्वरहिताःसर्वाअपियाध्रुवबंधन्यःप्रकृतयःपंचज्ञानावरणायातिनवदर्शनावरणायानिषोडश।।
कषायानयन्तागुप्सातैजससप्तकंवर्णादिविंशतिअगुरुलघूपघातंनिर्माणंमंतरायपंचकंचेति।

ता। संक्रममधिकृत्य चतुर्विकल्पः साद्यनादिध्रुवाध्रुवरूपश्चतुर्भेदो ज्ञेयः॥ तथा हि एतासां मध्ये
षष्टिसंख्यानां ध्रुवबंधिनीनां नामान्या यास्ता अबंधव्यवच्छेदसमये पतद्ग्रहत्वेन भवंति। न किमपि
प्रकृत्यंतरदलिकं ता उपसंक्रामंतीत्यर्थः। उक्तः स्वस्वबंधव्यवच्छेदसंपर्कात् बंधकालमतिपतद्ग्रहत्वेन
भवंति। ततः सादितः स्वबंधव्यवच्छेदस्थानमप्राप्तस्य तु पुनरनादिः॥ ध्रुवाध्रुवौ अभव्यभव्यापेक्षया स्याताम्।
इत्यादि। शेषास्त्वध्रुवबंधिन्योऽष्टाशीतिः। सम्यक्त्वप्रकृतेरध्रुवबंधित्वादेव साद्यध्रुवपतद्ग्र
हता। तदेवमेकोत्तरशतानां संक्रममध्य। पतद्ग्रहत्वस्य च साद्यनादिरूपाणां प्रकृतानां संप्रति
प्रकृतिस्थानेषु तान्विकल्पान्दर्शयति देश। साद्यनादिध्रुवाध्रुवविकल्पानियादिसंक्रमान्।
अबाधया। अथ पणकेकस्या प्रकृतौ। नपुंसकवेदे संक्रमस्थानादिरूपेण संक्रमस्थानाप्रकृ
तिस्थानेष्वपि बोधव्याः। द्वितीयादीनां च प्रकृतौ नां पतद्ग्रहप्रकृतिस्थानं तत्र प्रथमं तावज्ज्ञानावरणा
अभ्यंतरसमाने वक्ष्यमाणान्तरायस्य च संक्रमपतद्ग्रहस्थाने प्रतिपादनार्थमाह॥ द्वापंचमंतिमा
पगईणं पंचस्सुपंचकादो वितावज्ञानप्रकृतिज्ञानावरणान्तरायस्य संबंधिनोः प्र
त्येकं पंचानामपि प्रकृतीनां पंचस्वपि प्रकृतिषु भावेऽपि संक्रमपतद्ग्रहत्वे नावेदनीयस्य पतद्ग्रहत्वं न वर्तते॥ ८४
नावरणांतरायाणाकेकं पंचप्रकृत्यात्मकं स्थानं संक्रामपतद्ग्रहत्वेन भवति। तो चासां सं

क्रमपतद्ग्रहत्वे चासाद्यादिरूपतया चतुःप्रकारौ। तथा हि उपशांतमोहगुणस्थानकोत्तरकालावाप्तौ। ततः प्र
तिपातिनः पुनः संभवतोऽपि सादिः। तत्स्थानमप्राप्तस्य पुनरनादिः ध्रुवाध्रुवौ तावद्भव्याभव्यापेक्षयाऽवगंतव्यौ
संप्रति दर्शनावरणस्य संक्रमपतद्ग्रहस्थानप्रतिपादनार्थमाह॥ नवगाइ छक्कचउक्काणं नवगाइ छक्कं च।
चउसु विइत्थं। द्वितीयदर्शनावरणस्य नवप्रकृत्यात्मकं नवकं संक्राम प्रतिषट्कं च चतुष्कप्रकृति
तानि द्वावपि संक्रमस्थानानि तथा नवकं षट्कं चा॥ पतद्ग्रहस्थानानि तथा नवकं षट्कं चतुष्कं च॥
तत्र नवकरूपमयस्यादि मिथ्यादृष्टेरा सासा। दनाश्च नवविधदर्शनावरणस्य बंधकानक्रम॥
पि संक्रमयंति अयं च नवकरूपपतद्ग्र। हः साद्यादिरूपतया चतुःप्रकारस्तथा हि सा॥
दिरनादिध्रुवोऽध्रुवश्च। तथा हि सम्यग्मि। थ्यादृष्ट्यादिगुणस्थानेषु न भवति। ततः प्रतिपाते
च भवति। तातासौ सादिः सम्यग्मिथ्यादृष्ट्यादि। गुणस्थानमप्राप्तस्यानादिः॥ ध्रुवाध्रुवौ अभव्यभव्या
पेक्षया तथा सम्यग्मिथ्यादृष्टिगुणस्थानकादारभ्यापूर्वकरणस्यासंख्येयतमं भागं यावत् नवविध।
दर्शनावरणस्य संक्रमणा षड्विधदर्शनावरणस्य बंधकाः षाण्णवकं संक्रमयंति अयं च षट्कस्य
पतद्ग्रहः साद्यध्रुवः कदाचित्कत्वात् तथा अपूर्वकरणस्य संख्येयतमे भागे निद्राप्रचलयोर्बंधव्यव
च्छेदे तत ऊर्ध्वं सूक्ष्मसंपरायगुणस्थानकचरमसमयं यावत्। उपशमश्रेण्यां नवविधदर्शनावरणस्य

त्सत्कर्माणश्चतुर्विधदर्शनावरणस्य बंधकश्चतुष्कं नवकं संक्रमयंतीत्यर्थमपि च चतुष्कस्य पतद्ग्रहः
साद्यध्रुवः कदाचित्पुनर्नवकस्य संक्रमः चतुष्कस्य स्वस्थाने सादिरनादिध्रुवोऽध्रुवश्च तथा
दिह सूक्ष्मसंपरायात्परत उपशांतमोहादेर्नवकस्य ततः तत्प्रतिपाते च पुनः प्रवर्त्तमानो सादिः तत्स्थानमप्राप्त
स्य पुनरनादिः ध्रुवाध्रुवौ अभव्यभव्यानपेक्ष्य क्षपकश्रेण्यां पुनरनिवृत्तिकरणाद्धायाः संख्ये
यतमे भागेऽतीते सति स्त्यानर्द्धित्रिकक्षये॥ यावत्सूक्ष्मसंपरायगुणस्थानकचरमसमयं यावत्
षड्विधदर्शनावरणस्य संक्रमणं च चक्षुरादिदर्शनावरणचतुष्टयस्य बंधे तस्मि
न्दर्शनावरणचतुष्कं षट्कं संक्रमयति। तिस्मादपि संक्रमपतद्ग्रहौ साद्यध्रुवौ च।
दाचित्कत्वात्तथा परं उन संक्रामानापि पतद्ग्रहत्वमिति संप्रति वेदनीयगोत्रयोः संक्रम
पतद्ग्रहत्वस्थानप्रतिपादनार्थमाहद्वयद्वयर॥ सम्मञ्चयपरावियञ्चवेञ्चणीञ्चाणं वेदनीययोर्वा।
वान्यतरस्याः प्रकृतेर्बध्यमानायामन्यतराश्चबध्यमाना प्रकृतिः संक्रामति तेनायमत्र संक्रामतिः सा।
तस्याः पतद्ग्रहः इतरा च संक्रमस्थानं तत्र सातबंधकानां मिथ्यादृष्टिप्रभृतीनां सूक्ष्मसंपरायपर्यंतानां सात
सत्कर्मणामसातवेदनीयं पतद्ग्रहः असातं संक्रमस्थानं असातबंधकानां पुनर्मिथ्यादृष्टिप्रभृतीनां प्रम। ८५
त्तसंयतपर्यंतानां सातसत्कर्मणामसातवेदनीयं पतद्ग्रहः सातवेदनीयं तु संक्रमस्थानं एवमेव साता

सातयोः संक्रमपतद्ग्रहौ साद्यध्रुवौ॥ तथा गोत्रयोः परावर्त्तमानत्वात्तथा मिथ्यादृष्टिप्रभृतीनां सूक्ष्मसंपराय
पर्यंतानामुच्चैर्गोत्रबंधकानां तु नीचैर्गोत्रसत्कर्मणां तूच्चैर्गोत्रं पतद्ग्रहः॥ नीचैर्गोत्रं तु संक्रमस्थानं॥
नीचैर्गोत्रबंधकानां तु मिथ्यादृष्टिसासादनानां तूच्चैर्नीचैर्गोत्रतूच्चैर्नीचैर्गोत्रसत्कर्मणां नीचैर्गोत्रं प
तद्ग्रहः॥ उच्चैर्गोत्रं तु संक्रम्यमाणं इत्थमपि उच्चैर्नीचैर्गोत्रयोः संक्रमपतद्ग्रहौ प्रागिव साद्यध्रुवौ ला
वनीययोः॥ ७॥ संप्रति मोहनीयस्य संक्रमपतद्ग्रहस्थानप्रतिपादनार्थमाह॥ तत्र प्रथमं संक्रमासंक्रम
स्थाननिर्देशं चिकीर्षुरादौ अट्ठचउरहियवीसं॥ सत्तरसं सोलसं च पनरसं वज्जिय संकमठाणा
इं होंति तेवीसा मोहे अष्टाधिका चतुरधि॥ का च विंशतिः अष्टाविंशतिश्चतुर्विंशतिश्चेत्य
र्थः तथा सप्तदश षोडश पंचदश च वर्जयित्वा अन्यानि स्था नानि वर्जयित्वा शेषाणि एककद्वित्रिवर्जं पंच
षट्सप्ताष्टनवदशैकादशद्वादशत्रयोदश चतुर्दशाष्टादशैकोनविंशतिविंशत्येकविंश
तिद्वाविंशतित्रयोविंशतिपंचविंशतिसप्तविंशतिलक्षणानि त्रयोविंशतिसंख्यानि मोहनीयस्य सं॥
क्रमस्थानानि भवंति तत्राद्याष्टाविंशतिसत्कर्मणो मिथ्यादृष्टेर्मिथ्यात्वं सम्यक्त्वसम्यग्मिथ्यात्वयोः प
तद्ग्रह इति मिथ्यात्वव्यतिरिक्ताः शेषाः सप्तविंशतिः संक्रामंति तत्र चारित्रमोहनीयं पंचविंशतिप्रकृत्या॥
त्मकं परस्परं संक्रामति सम्यक्त्वं सम्यग्मिथ्यात्वयोः मिथ्यात्वं तथा सम्यक्त्वे उद्वलिते सति सप्तविंश॥

ति सत्कर्मणो मिथ्यादृष्टेर्मिथ्यात्वं सम्यग्मिथ्यात्वसम्यक्त्वे पतद्ग्रहे इति न घातिरिक्ता॥ तथा। षड्विंशतिः संक्राम-
ति। सम्यग्मिथ्यात्वे उद्वलिते सति सप्तविंशतिषड्विंशतिसत्कर्मणः पंचविंशतिरथवा अनादिमिथ्या-
दृष्टेः षड्विंशतिसत्कर्मणः पंचविंशतिर्मिथ्यात्वस्य संक्रमाभावात् न दितत्र चारित्रमोहनीयसंक्राम-
ति दर्शनमोहनीयचारित्रमोहनीययोः परस्परं संक्रमाभावात् अथवा औपशमिकसम्यग्दृष्टेरष्टा-
ष्टाविंशतिसत्कर्मणः सम्यक्त्वलाभादावलि- काया ऊर्ध्वं वर्त्तमानस्य सम्यक्त्वे मिथ्यात्वसम्यग्मि-
थ्यात्वयोः संक्रमास्तेन तत्पतद्ग्रहे इति न। स्मिन्नुपशमश्रेणिगतस्य विंशतिः संक्रामत्युपशमे
नानुवानुपशमिकसम्यग्दृष्टेरष्टा। विंशतिसत्कर्मणः आवलिकाया अभ्यंतरे
वर्त्तमानस्य मिथ्यात्वेन सम्यक्त्वेन संक्राम- ति यतो मिथ्यात्वपुद्गलाः सम्यक्त्वानुगता वि-
शोधिबलाद्वता। सम्यग्मिथ्यात्वलक्षणं परिणा मांतरमापादिता। अन्यः प्रकृतिरूपतया परिणामं
तरापादेन च संक्रमः। संक्रमावलिकागतं च सकलकरणायोग्यमिति सम्यक्त्वलाभादावलिकाया॥
अभ्यंतरे वर्त्तमानेन सम्यग्मिथ्यात्वं सम्यक्त्वेन संक्रमाते किंतु केवलं मिथ्यात्वमेवेत्तः। सम्यग्मि-
थ्यात्वपतद्ग्रहता॥ शेषा॥ षड्विंशतिः संक्रामति। चतुर्विंशतिसत्कर्मसंक्रामन प्राप्यते यत अचतुर्विंशतिसत्क- ८६
र्मणि सम्यग्दृष्टेर्मिथ्यात्वे गतः सन् यद्यप्यनंतानुबंधिनान् बध्नाति तथापि तान् समतो न संक्रमय्य।

ति बंधावलिकागतस्य सर्वकरणायोग्यत्वात् मिथ्यात्वं च सम्यक्त्वसम्यग्मिथ्यात्वयोः पतद्ग्रहे इति तस्मि-
न्नुपशांते। शेषा त्रयोविंशतिरेव संक्रामति अथवा चतुर्विंशतिः सत्कर्मणः सम्यग्दृष्टेः सम्यक्त्वे मिथ्या-
त्वयोः पतद्ग्रहे इति तस्मिन्नुपशांते। शेषा त्रयोविंशतिरेव संक्रामति अथवा चतुर्विंशतिसत्कर्म-
णः सम्यग्दृष्टेः सम्यक्त्वे मिथ्यात्वसम्यग्मिथ्यात्वयोः पतद्ग्रहे इति तस्मिन्नुपशांते। शेषा। त्रयोविं-
शतिः संक्रामति। तस्य च मिथ्यात्वा क्षपिते द्वाविंशतिरथवा औपशमिकसम्यग्दृष्टेरुपशमश्रे-
ण्यां वर्त्तमानस्य चारित्रमोहनीयस्यांत रकरणे कृते लोभसंज्वलनस्यापि संक्रामाभावे
ति अंतरकरणे कृते पुरुषवेदसंज्व- लनचतुष्टयायोरनुपूर्व्या संक्रमाभावे न लोभ-
स्य च विमोचित उपशांते तत्राशांतसंक्रमाभा- वेनानुपशामाप्यानंतानुबंधिचतुष्टय
वा सम्यक्त्वमिथ्यात्वसम्यग्मिथ्यात्वयोः प- तद्ग्रहे इति संज्वलनलोभानंतानुबंधिचतुष्टयसम्य-
क्त्वषष्टाविंशतिरपनीते शेषा विंशतिः संक्रामति तस्या एवाप्युपशमिकसम्यग्दृष्टेरुपशमश्रेण्यां वर्त्त-
मानस्य नपुंसकवेदे उपशांते एकोनविंशतिर्वा विंशतिसत्कर्मणो वा सम्यक्त्वेनकापि संक्रामति। त्य-
क्त विंशतिः संक्राम प्राप्यते अथवा क्षपकश्रेण्यां वर्त्तमानस्य क्षपकस्य यावदद्याप्यष्टौ कषाया न क्ष-
पयंति तावदेकसंक्रामप्राप्यते उपशमिकसम्यक्त्वदृष्टेः संबंधिन्याः प्राग्युक्ताया एकविंशतेः।

स्त्रीवेदे उपशांते सति सम्यक्त्वशेषा विंशतिः संक्रामति। यथा क्षायिकसम्यग्दृष्टेः उपशमश्रेणिं प्रति-
पन्नस्य चारित्रमोहनीयस्यांतरकरणे कृते। लोभसंज्वलनस्यापि प्रागुक्तयुक्तेः संक्रमो न भ-
वतीति तस्मिन्नुपशमिते विंशतिः संक्रमं प्राप्यते। ततो नपुंसकवेदे उपशांते एकोनविंशतिः। स्त्रीवे-
दे उपशांते अष्टादश। औपशमिकसम्यग्दृष्टेः उपशमश्रेण्यां वर्त्तमानस्य प्रागुक्ताया विंशतेः। ष-
ट्सु नोकषायेषूपशांतेषु शेषाश्चतुर्दश। संक्रामंति ततः पुंवेदे उपशांते त्रयोदश। यथा
क्षपकस्य क्षपकश्रेण्यां वर्त्तमानस्य। उक्ताया एकविंशतेरष्टसु कषायेषु क्षीणेषु।
शेषाः त्रयोदश संक्रामंति। अथवा उपशमिकसम्यक्त्वतस्यैव क्षपकस्य क्षपक-
श्रेण्यां वर्त्तमानस्य प्रागुक्ता चारित्रमोह- नीयस्यांतरकरणे कृते सति संज्वलनलोभस्य
प्रागुक्ताद्युक्तेः संक्रमो न भवतीति तस्मिन्न- उपशमिते शेषा द्वादश संक्रामंति। अथवा क्षायिकस-
म्यग्दृष्टेः उपशमश्रेण्यां वर्त्तमानस्य प्रागुक्ताया अष्टादशायाः षट्सु नोकषायेषूपशांतेषु शेषा द्वादश।
शेषा द्वादश संक्रामंति। अथ उपशमसम्यग्दृष्टेः उपशमश्रेण्यां प्रागुक्तायास्त्रयोदशरूपायाः द्वि-
त्याख्यानप्रत्याख्यानावरणक्रोधद्विके उपशांते शेषा एकादश संक्रमं प्राप्यते क्षपकश्रेण्यां [illegible]
कादशास्य स्त्रीवेदे क्षीणे त्रयोदश संक्रामंति। उपशमिकसम्यग्दृष्टेर्वा उपशमश्रेण्यां वर्त्तमान-

---

स्य एकादशानां संज्वलनक्रोधे उपशांते शेषाः संक्रामंति। क्षायिकसम्यग्दृष्टेर्वा उपशमश्रेण्यां वर्त्त-
मानस्य प्रागुक्ताया एकादशायाः अप्रत्याख्यानप्रत्याख्यानावरणलक्षणे क्रोधद्विके उपशांते। शेषा
नव संक्रामंति। क्षायिकसम्यग्दृष्टेः उपशमश्रेण्यां वर्त्तमानस्य तस्यैव संज्वलनक्रोधे उपशांते अष्टौ
अथवा उपशमिकसम्यग्दृष्टेः उपशमश्रेण्यां वर्त्तमानस्य प्रागुक्तस्याऽप्रत्याख्यानप्रत्याख्यानाव-
रणलक्षमानद्विके उपशांते शेषा अष्टौ संक्रा- मंति। तस्यैव संज्वलनमाने उपशांते सप्त। क्षायिक-
सम्यग्दृष्टेः उपशमश्रेण्यां वर्त्तमानस्य। उक्ताया अष्टायाः अप्रत्याख्यानप्रत्याख्यानाव-
रणलक्षणमानद्विके उपशांते शेषा षट् संक्रामंति। तस्यैव संज्वलनमाने उपशां-
ते पंच। अथवा उपशमिकसम्यग्दृष्टेः उपशमश्रेण्यां वर्त्तमानस्य प्रागुक्तायाः सप्तकस्याः अप्र-
त्याख्यानप्रत्याख्यानावरणलक्षणे। मायाद्विके उपशांते शेषाः पंच संक्रामंति। तस्यै-
व संज्वलनमायायामुपशांतायां चतस्रः। अथवा क्षायिकसम्यग्दृष्टेः क्षपकस्य प्रागुक्ताया एकादशस्य
षट्सु नोकषायेषु क्षीणेषु शेषाः। चतस्रः प्रकृतयः संक्रामंति। तस्यैव पुंवेदे क्षीणे तिस्रः
। अथवा क्षायिकसम्यग्दृष्टेः उपशमश्रेण्यां वर्त्तमानस्य प्रागुक्तायाः पंचरूपायाः अप्रत्याख्यानप्रत्याख्या-
नावरणलक्षणे मायाद्विके उपशांते शेषास्तिस्रः संक्रामंति। तस्यैव संज्वलनमायायामुपशांतायां॥

याद्दृष्टयवाऽपञ्चाशितिक्रमसम्यक्दृष्टेःसप्तदशाम।अथएवंवर्त्तमानस्यआयुक्कान्तमुहूर्त्तस्यःप्रकृत्योःप्र
त्याख्यानावरणप्रत्याख्यानावरणलक्षणालोभवर्जितेऽपञ्चांतराधयत्रकृतासंक्रामतं॥अथवा
क्षायिकसम्यक्दृष्टेःक्षपकस्यआयुक्कान्तस्थितिदृष्टस्यसंज्वलनक्रोधलक्षणाद्वसंक्रामतःतस्ये।
वसंज्वलनमानलक्षणाएकानादवपरित्यमानमष्टाविंशतिवद्विंशतिसप्तदशापानराशध्वं।
दशालक्षणानिसंक्रमस्थानानिप्राप्यातेइतिप्र तिषिद्धानिततप्रवप्रतिषिद्धशेषाणित्रयोविं।
शतिसंख्यानिसंक्रमस्थानान्यवगन्तव्यानि एतेषुसंक्रमस्थानेषुमध्येपंचविंशतिप्रकृ।
त्यात्मकंसंक्रमस्थानंमायादिरूपता यावत्ःप्रकारंतच्चामादिरनादिध्रुव।
मध्रुवंवातत्राष्टाविंशतिसत्कर्मणसम्यक् सम्यग्मिथ्यात्वयोद्वलितयोर्वतमादिरे।
नादिमिथ्यादृष्टेरनादिरध्रुवध्रुवतानव्यान भव्यापेक्षयाशेषाणितुसंक्रमस्थानानिप्रायक्ष।
वाणिकादाचित्कत्वात्कृतामोहनीयमोहनीयस्यसंक्रमासंक्रमस्थानप्ररूपणासंप्रतिपतद्ग्र।
पतद्ग्रहस्थानप्ररूपणार्थमाह॥बावीसपन्नरसगवासत्तगतेवासत्तरतेवासंगायणष्ठबवथिय॥
मोहस्सपडिग्गहाउअट्ठारसहवंति॥पाथनराधाविशतिअष्टादशविसतिरयोविंशत्यादशपषइनयघा। ८८
त्रयोविंशतिःचतुर्विंशतिःपंचविंशतिःषड्विंशतिःसप्तविंशतिःअष्टाविंशतिःअपतानिस्थानानिवर्जि।

दिधाशेषाणिएकद्वित्रिचतुःपंचषट्सप्तनवदशैकादशद्वादशत्रयोदशपंचदशसप्तदशाष्टादशैकोनविंश
तिएकविंशतिद्वाविंशतिलक्षणानिअष्टादशपतद्ग्रहस्थानानिभवंति।तत्रकस्मिन्पतद्ग्रहेकाःप्रकृत
यःसंक्रामंतीत्येतन्निरूप्यते।तत्रमिथ्यादृष्टेरष्टाविंशतिसत्कर्मणोमिथ्यात्वंसम्यक्त्वंसम्यग्मिथ्यात्वंचायाःपनद्र
द्वाविंशतिस्मिन्नपञ्चाशितोशेषाःसप्तविंशतिर्मिथ्यात्वषोडशकषायान्यतरवेदभयजुगुप्साहास्यरति
युगलान्यतरयुगललक्षणायांद्वाविंशतौसं क्रामंतितस्यैवसम्यक्त्वेउद्वलितेसप्तविंशतिसत्कर्म।
णोमिथ्यादृष्टेर्मिथ्यात्वंसम्यग्मिथ्यात्वस्य। एतद्ग्रहेऽस्मिन्नपञ्चाशितोशेषाःषड्विंशतिःप्रा।
गुक्तायांद्वाविंशतौसंक्रामंतितस्यैव॥ मिथ्यादृष्टेःसम्यग्मिथ्यात्वेउद्वलितेषड्विंशतिसत्क
र्मणोमिथ्यात्वंनकिमपिसंक्रामतीतिनत त्कस्यचित्पतद्ग्रहेइतितस्मिन्नपञ्चाशितोक्तायांद्वावि।
शतौपञ्चाशितोशेषाएकविंशतिःप्रकृतिसत्त्व॥ दायात्मकपतद्ग्रहेपंचविंशतिःसंक्रामतिअथवा।
नादिमिथ्यादृष्टेःषड्विंशतिसत्कर्मणोमिथ्यात्वंतत्क्वापिसंक्रामतिनापितत्वान्यासकृतिरित्याध्रुवधिय
नावपरदृष्टंमिथ्यात्वमपनायांतततःशेषाःपंचविंशतिःप्रागुक्तायामेकविंशतौसंक्रामति।तथाचउ।
विंशतिसत्कर्मामिथ्यात्वंगतःसन्यद्यपिमिथ्यात्वंबध्नात्यातावल्यांनतावदनंतानुबंधिनोबध्नातितथापिबं।
धावलिकागतंसकलकरणायोग्यमितिकृत्वानततोपितावन्नसंक्रमयतिमिथ्यात्वंचसम्यक्त्वसम्यग्मि

स्यायाः पतद्ग्रहत्वात्तानेतांस्तु बंधवत्सप्तदश मिथ्यात्ववर्त्तिनः॥ शेषास्तु त्रयोविंशतिरूनतयाः प्रागुक्ता यो वा।
विंशतेः संक्रामति तद्द्वे मिथ्यादृष्टेर्द्वाविंशतिपतद्ग्रहे सप्तविंशतिषड्विंशतित्रयोविंशतिसंक्रमाः
एकविंशतिपतद्ग्रहे च पंचविंशतिसंक्रम उक्तः। शेषाः संक्रमाः पतद्ग्रहा वा न संभवंति सासादनसम्य-
ग्दृष्टेस्तु दृष्टिद्वाराभावाद्दर्शनमोहनीयत्रयस्य संक्रमाभावात्तस्य सर्वदा एकविंशतिरूपप-
तद्ग्रहे पंचविंशतिरेव संक्रामति। सम्यग्मिथ्या दृष्टेरपि क्षुद्रदृष्टिद्वाराभावाद्दर्शनत्रयस्य संक्रमाभा-
वः इति अष्टाविंशतिसत्कर्मणः सप्तविंशति पत्कर्माणां वा पंचविंशतिरेकविंशतिसत्कर्मणः॥ संक्राम ति
ऊनाएकविंशतिर्द्वादशकषायउदय। विद्वनयज्जुगुप्साऽन्यतरयुगलरूपा। सप्तद-
शप्रकृतिसमुदायरूपपतद्ग्रहे संक्राम। तितादवस्थाकोसादनमिथ्यासम्यग्दृष्टौ संभवति।
अविरतदेशविरतप्रमत्ताप्रमत्तेषु संक्रमः। णात्तस्यवातद्गुणप्रत्ययतद्ग्रहात्त्र्यातातेषामविरता-
दीनां मोपशमिकसम्यग्दृष्टीनां सम्यक्त्वलाभप्रथमसमयादारभ्य यावदावलिकामात्रं तावत्सम्यक्त्व-
सम्यग्मिथ्यात्वयोः पतद्ग्रहत्वेन वर्त्तते न संक्रम इति। शेषाः षड्विंशतिरविरतानां द्वादशकषायपुरु-
षवेदभययुगुप्सान्यतरयुगलसम्यक्त्वसम्यग्मिथ्यात्वरूपाएकोनविंशतिपतद्ग्रहे देशविरतानां ८९
प्रत्याख्यानावरणसंज्वलनकषायपुरुषवेदभयजुगुप्सान्यतरयुगलसम्यक्त्वसम्यग्मिथ्यात्वरूपा

एकोनविंशतिलक्षणे पंचदशपतद्ग्रहे प्रमत्ताप्रमत्तानां संज्वलनचतुष्टयपुरुषवेदसम्यक्त्वसम्यग्मिथ्या-
त्वभययुगुप्साऽन्यतरयुगलरूपे एकादशपतद्ग्रहे संक्रामति तेषामेवाविरतसम्यग्दृष्ट्यादीनामाव-
लिकायाः परतः सम्यग्मिथ्यात्वं पतत्संक्रामपतद्ग्रहे वर्त्तते इति सप्तविंशतिः शेषास्तूक्तेषु त्रिषु पत॥
द्ग्रहेषु संक्रामति। तत्र तेषामेवाविरतसम्यग्दृष्ट्यादीनामनंतानुबंधिविसंयोजितेषु चतुर्विंशतिस-
त्कर्मणां क्षायोपशमिकसम्यग्दृष्टीनां सम्य। क्त्वं पतद्ग्रहं इति कृत्वा॥ शेषा त्रयोविंशतिस्तु॥
त्काषायैकोनविंशत्यादिषु त्रिषु पतद्॥ द्ग्रहेषु संक्रामति ततो मिथ्यात्वक्षपितसति स-
म्यग्मिथ्यात्वं पतद्ग्रहत्वेन लभ्यते ति। थ्यात्वं संक्रामतेः। शेषा द्वाविंशतिरवि-
तादेशविरतसंयतानां यथासंख्यं सप्तद। शत्रयोदशनवैकरूपेषु पतद्ग्रहेषु संक्राम-
तिसंभात्योपशमिकसम्यग्दृष्टेरुपशमाश्र॥ एणां वर्द्धमानस्य संक्रमसमाश्रित्य पतद्ग्रहविधिरुच्यते
चतुर्विंशतिसत्कर्मणः सम्यक्त्वे मिथ्यात्वसम्यग्मिथ्यात्वयोः पतद्ग्रहपावत्तिकृत्वा। तस्मिन्नुपशांतेरितशे।
षात्रयोविंशतिरेवेदाः संज्वलनचतुष्टयसम्यक्त्वसम्यग्मिथ्यात्वरूपसप्तकपतद्ग्रहे संक्रामतितस्मि-
न्विशेषाम्एणां वर्द्धमानस्यांतरकरणात्कृतसंज्वलनलोभस्य संक्रामानवक्ताततस्मिन्नुपशांते रतः। शे-
षा द्वाविंशतिः स्त्रीवेदोपकर्षं सप्तकपतद्ग्रहे संक्रामति तस्मिन्नपि नपुंसकवेदे उपशांते सप्तकपतद्ग्रहे एक-

विंशतिः॥ ततः स्त्रीवेदे उपशान्ते विंशतिः॥ ततः पुरुषवेदस्य प्रथमस्थितौ समयोनावलिकाद्विकशे-
षायां दुसु आवलियासु पढमठिईए सेसासु वि य वेदो इति वचनात् पुरुषवेदः पतद्ग्रहो न भवति।
ततः प्रागुक्ता समयद्विकबद्धपुरुषवेदमपनीतशेषाः पतद्ग्रहे एकोनविंशतिः संक्रामन्ति॥ त-
ताः षट्सु उपशान्तेषु शेषाश्चतुर्दश प्रकृतयः प्रागुक्तपञ्चकपतद्ग्रहे संक्रामन्ति॥
ताश्च तावत् संक्रामन्ति यावत् समयोनमावलि- कां द्विकं। ततः पुरुषवेदे उपशान्ते शेषास्त्रयोद-
शप्रकृतयः पतद्ग्रहे संक्रामन्ति। ताश्च तावद् यावदन्तर्मुहूर्तं। ततः संज्वलनक्रोधस्य
प्रथमस्थितौ समयोनावलिकात्रिकशे- षायां संज्वलनक्रोधोऽपि तिसु आवलियासु सम-
ऊणियासु अपडिग्गहा उ संजलणा इति। वचनात् पतद्ग्रहो न भवतीति प्रागुक्तचतुष्का-
त्तस्मिन्नपनीते शेषत्रिकपतद्ग्रहे। ता एव षोडश प्रकृतयः संक्रामन्ति। ततोऽप्रत्या-
ख्यानप्रत्याख्यानावरणक्रोधद्विके उपशान्ते शेषाश्चतुर्दश प्रागुक्त एव त्रिकपतद्ग्रहे संक्राम-
न्ति। ताश्च तावद् यावत् समयोनावलिकाद्विकं। ततः संज्वलनक्रोधे उपशान्ते शेषास्त्रयोदश प्रकृतयस्त-
स्मिन्नेव त्रिकपतद्ग्रहे तावत् संक्रामन्ति यावदन्तर्मुहूर्तं। ततः संज्वलनमानस्य प्रथमस्थितौ समयोनाव- ७०
लिकात्रिकशेषायां संज्वलनमानोऽपि पतद्ग्रहो न भवतीति त्रिकात्तस्मिन्नपनीते शेषद्विकपत-

द्ग्रहे ता एव त्रयोदश प्रकृतयः संक्रामन्ति। ताश्च तावत् यावत् समयोनमावलिकाद्विकं। ततोऽप्रत्याख्या-
नप्रत्याख्यानावरणमानद्विके उपशान्ते शेषा एकादश प्रकृतयस्तत्रैव द्विकपतद्ग्रहे संक्रा-
मन्ति। ततः संज्वलनमाने उपशान्ते शेषा दश द्विकपतद्ग्रहे अन्तर्मुहूर्तकालं यावत् संक्रामन्ति। ततः सं-
ज्वलनमायायाः प्रथमस्थितौ समयोनावलिकात्रिकशेषायां संज्वलनमायापि पतद्ग्रहो न भव-
ति। इति द्विकात्तस्यामपनीतायां शेषैकस्मिन् पत- द्ग्रहे दश संक्रामन्ति। ताश्च तावत् यावत्
समयोनमावलिकाद्विकं। ततोऽप्रत्याख्यान- प्रत्याख्यानावरणमायाद्विके उपशान्ते
शेषा अष्टौ प्रकृतय एकपतद्ग्रहे संक्रा- मन्ति। ताश्च तावत् यावत् समयोनमाव-
लिकाद्विकं। ततः संज्वलनमायायामुपशान्तायां शेषाः सप्त प्रकृतयः संक्रामन्ति। ताश्च ताव-
त् यावदन्तर्मुहूर्तं। ततोऽनिवृत्तिबादरसंपराय- चरमसमये अप्रत्याख्यानप्रत्याख्यानावरणलो-
भद्विके उपशान्ते शेषाः पञ्च संक्रामन्ति। तत्र मिथ्यात्वं सम्यक्त्वसम्यग्मिथ्यात्वयोः सम्यग्मिथ्यात्वं च सं-
ज्वलने न चैते संज्वलनलोभे संक्रामतः दर्शनमोहनीयचारित्रमोहनीययोः परस्परं संक्रमाभावात्। तत-
स्तस्यापि पतद्ग्रहता न भवतीति द्वयोरेवानयोः संक्रामतः। तत्र मिथ्यात्वं सम्यक्त्वसम्यग्मिथ्यात्व-
योः सम्यग्मिथ्यात्वं सम्यक्त्वे। तदेवं मोहनीयस्य औपशमिकसम्यग्दृष्टेरुपशमश्रेण्यां संक्रमपतद्ग्रहविधिः॥

कृ॥ सं प्रति [illegible] उपशम श्रेण्यां [illegible]

ख्याता। तत्रानंतानुबंधिवर्ज्जद्वादशकषायदर्शनत्रिकरूपणसप्तकेक्षपितेसतिएकविंशतिसत्कर्मासन्क्षा
यिकसम्यग्दृष्टिरुपशमश्रेण्यांसंक्रमपतद्ग्रहविधिदर्श्यातेप्रतिपद्यतेतस्यावदंतरंनकृतंकालंया
वत्तावत्पुरुषवेदसंज्वलनचतुष्टयरूपपंचकपतद्ग्रहेएकविंशतिःसंक्रामति॥ ततोंतरेकृतेसत्या
तसतिसंज्वलनलोभस्यसंक्रमाभावात्तत्रैकस्मिन्नतस्मिन्नपगतेशेषाविंशतिःपंचकपतद्ग्र॥
हेसंक्रामति। सावांतरंकृतंकालंयावत्तावत्। नपुंसकवेदउपशांतेएकोनविंशतिः। साऽपि
चांतर्मुहूर्त्तंकालंयावत्तावत्। नपुंसकवत्। दउपशांतेएकोनविंशतिः। साऽपिचांतर्मुहूर्त्तं
कालंयावत्ततःस्त्रीवेदउपशांतेशेषा। अष्टादशप्रकृतयस्तस्मिन्नेवपंचकपत।
द्ग्रहेसंक्रामंति। ताश्चतावद्यावदंतर्मु। हूर्त्तं॥ ततःपुरुषवेदस्यप्रथमस्थितौसमयो
नावलिकाद्विकाशेषायांपुरुषवेदःपतद्ग्रहो। नभवतीतिपंचकास्मिन्नपगते। शेषचतुष्क।
रूपपतद्ग्रहेतावदष्टादशप्रकृतयःसंक्रामंति। ततःषट्सुनोकषायेषूपशांतेषुशेषाद्वादश।
प्रकृतयस्तुष्करूपएवतस्मिन्पतद्ग्रहेसंक्रामंति। ततःषट्सुनोकषायेषु। ताश्चतावद्यावत्समया।
नमावलिकाद्विकं। ततःपुरुषवेदेउपशांतेएकादश। ताश्चचतुष्करूपपतद्ग्रहेतावत्संक्रामंति। यावदं ९१
तर्मुहूर्त्तं। ततःसंज्वलनक्रोधस्यप्रथमस्थितौसमयोनावलिकाद्विकाशेषायांसंज्वलनक्रोधोपिप

तद्ग्रहोनभवतीति। चतुष्कास्मिन्नपगतेशेषत्रिकरूपपतद्ग्रहे। तावदेकादशप्रकृतयः
संक्रामंति। ताश्चतावद्यावत्समयोनमावलिकाद्विकं। ततोऽप्रत्याख्यानप्रत्याख्यानावरणक्रो
धौक्रोधद्विकेउपशांते। शेषानवप्रकृतयस्तस्मिन्नेवत्रिकरूपपतद्ग्रहेसंक्रामंति। ताश्चता।
वद्यावत्समयोनमावलिकाद्विकं। ततःसंज्वलनक्रोधउपशांतेऽष्टौसंक्रामंति। ताश्चत्रिकरू
पपतद्ग्रहेतावत्संक्रामंतियावदंतर्मुहूर्त्तं। ततःसंज्वलनमानस्यप्रथमस्थितौसमयोनावलि॥
काद्विकाशेषायांसंज्वलनमानोऽपिपतद्ग्र। होनभवतीतिद्विकास्मिन्नपगते। शेषद्विक
रूपपतद्ग्रहेसर्वाअप्यष्टौप्रकृतयः॥ संक्रामंति। ताश्चतावद्यावत्समयोनमाव॥
लिकाद्विकं। ततोऽप्रत्याख्यानप्रत्याख्याना वरणमानद्विकेउपशांतेशेषाःषट्प्रकृ
तयोद्विकपतद्ग्रहेसंक्रामंति। ताश्चताव यावत्समयोनमावलिकाद्विकं। ततःसंज्वलनमाने
उपशांतेपंचसंक्रामंति। ताश्चद्विकरूपपतद्ग्रहेतावत्संक्रामंतियावदंतर्मुहूर्त्तं। ततःसंज्वलनमा।
यायाःप्रथमस्थितौसमयोनावलिकात्रिकाशेषायांसंज्वलनमायापिपतद्ग्रहोनभवतीतिद्विक
स्यापगतायांशेषसंज्वलनलोभएवएकस्मिन्पंचप्रकृतयःसंक्रामंति। ताश्चतावद्यावत्स
मयोनावलिकाद्विकं। ततोऽप्रत्याख्यानप्रत्याख्यानावरणमायाद्विकेउपशांतेशेषाः। स्थित्रि

प्रथमसमयबद्धान्(?) प्रकृतिः संक्रामति न तो प्रथमस्थितेः(?)
बालगुणे(?) तस्य ...

प्रकृतयः संज्वलनलोभं संक्रामंति। तावत् यावत् समयोनमावलिकाद्विकं। ततः संज्वल-
नमायायां उपशांतायां ततो द्विचरमादिसमयबद्धान् बंधानंतरसमयबद्धान् आवरणे लोभे संज्वलने एकस्मिन्नेव संज्व-
लनलोभे संक्रामति॥ तदानंतरसमयकालेयावत् ततोऽनिवृत्तिबादरसंपरायगुणस्थानकचरमसमयं।
यावत् अपि उपशांता इति न किमपि क्वापि संक्रामति। तदेवं क्षपकस्य समकं क्रमेण उपशामकस्य आसां संक्रमः
क्रमेण उपशामकस्य आसां संक्रमप्रतद्ग्रहविधिः। क्षपकस्य तु समस्तकेऽपि क्षपकाणां सं-
क्रमप्रतद्ग्रहविधिरभिधातव्यः॥ तथाहि क्षपकस्य एकविंशतिप्रकृतयः सत्कर्मा अपि(?) सन्ति।
अनिवृत्तिबादरसंपरायगुणस्थानकं समारभ्य अंतरकरणं यावत् न करोति तावत्
संज्वलनचतुष्टयस्य पंचकं पंचानां (?) (?) एकविंशतिः प्रकृतयः संक्रामंति। ततोऽनंतरकरणे कृते नपुंसकवेदादि-
अंतरकरणे कृते संज्वलनलोभस्य असंक्रामत्वात् न भवति। विंशतिः प्रकृतयः संक्रामंति। ततोऽनंतरकरणे कृते तस्मिन्
पंचकप्रतद्ग्रहे संक्रामंति। तावत् अंतर्मुहूर्तकालं यावत् ततो नपुंसकवेदे क्षीणे एकोनविंशतिः
अंतर्मुहूर्तकालं यावत् तथा स्त्रीवेदे क्षीणे अष्टादश। ताश्च अंतर्मुहूर्तकालं यावत् तस्मिन्नेव
पंचकप्रतद्ग्रहे संक्रामंति। ततः षट्सु नोकषायेषु क्षीणेषु समयोनावलिकाद्विकबद्धं पुरुषवेदं मुक्त्वा ५८२
शेषा द्वादश प्रकृतयः संक्रामंति पंचके चतुष्के वा चतुष्कप्रतद्ग्रहे ततः अपगतवेदस्य क्षपकस्य पतद्ग्रहे द्वादश संक्रा-

मंति। तावत् यावत् समयोनमावलिकाद्विकं। ततः पुरुषवेदे क्षीणे पुरुषवेदे च(?)
तस्मिन्नेव चतुष्कप्रतद्ग्रहे संक्रामंति। तत्र च क्रोधे क्षीणे ... तस्मिन्नेव संज्वलनक्रो-
धस्यापि प्रतद्ग्रहता न भवति इति त्रिकप्रतद्ग्रहे ... तिस्रः प्रकृतयः संक्रामंति तावत्
अंतर्मुहूर्तकालं यावत् ततः समयोनावलिकाद्विककालेन संज्वलनक्रोधः क्षीयते। ततः
समये संज्वलनमानस्यापि प्रतद्ग्रहता न भवति। द्विकप्रतद्ग्रहे द्वयोः प्रकृत्योः संक्राम-
न। ततोऽनंतरमुहूर्तकालं यावत् ततः आवलिकाद्विककालेन संज्वलनमायाऽपि क्षीयते।
ततः ऊर्ध्वं न किमपि क्वापि संक्रामति॥ संप्रति यासां क्षपकप्रतद्ग्रहे यावत्यः
संक्रमस्थानानि संक्रमत्ता तद्ग्रहाः॥ अष्टाविंशतिसत्ता-
विंशतिः संक्रामंति इति चतुर्विंशत्यादि सत्ता-
वासप्रकृतिकस्य सम्यग्दृष्टेः पंचविंशत्यादि संक्रमन्ति प्रतद्ग्रहस्थानाः त्रिकपतद्ग्रहे एकविंशत्यादि पंचक॥
शाकेऽकादशकेऽकानविंशतौ अष्टाविंशतिसत्त्वविंशत्या संक्रामो न भवति। तत्र या विंशति॥
मिथ्यादृष्टेः पंचदशाकादशाविरतस्य एकादशकाप्रमत्ताप्रमत्तयोः एकोनविंशतिरविरत-
सम्यग्दृष्टेः॥ तासु तत्र सप्तकपतद्ग्रहे संक्रामतीत्यतोऽपि वासनार्थं समयाद्युत्तरगत्यादिप्रमाणद्वि-
गणिति विधिदेशेषु सम्यग्दृष्टेरेकविंशत्यादि पंचविंशति संक्रामा न भवति। तत्र सप्तदश अविरतसम्यग्दृष्टेः॥

कविंशतिर्मिथ्यादृष्टेः॥ सासादनस्य वक्ष्ये पंचविंशतिः। सप्तदशैकविंशत्योः संक्रामति य।
मावलस्त्रवपिगतित्व। शायते नियमाबंधस्ट षपिगतित्वशायते नियमाब सप्तदशकेसासाद।
निकविंशतो पंचविंशतिसंक्रम त्रिविधायां त्रिप्रकारायां दृष्टौ दर्शनमोहनीयप्रकृतायां॥
विहितव्यः त्रिविधे दर्शनमोहनीये प्रतिविहितव्यः इत्यर्थः। मिथ्यादृष्टिस्त्वेकविंशतौ पंचविंशतिं।
संक्रामयत्यादिमिथ्यादृष्टेरपि नवतिकं इति॥ विंशतित्वस्त्वनिर्दिष्टा। शास्त्रत्तत्वा गाथा
सप्तत्रसप्ता। सत्रागएकाशमिगएवीमात्र तिवीमाएनियमा पंचविपंविंदिएत्रतावे।
त्रयोविंशतौ संक्रामात्यविंशति पंच। दशसप्तकैकादशकोकानविंशतिस्तौ
एत्रपंचत्रपत्रद्वादशनवतितत्रघविंश। तोमिथ्यादृष्टेः पंच दशकेदशविरतसप्त
केअपशमिकेप्रमत्तसम्यग्दृष्टेर्नपशमाश्रेण्यां व र्तमानस्य एकादशकेप्रमत्ताप्रमत्तयोः एका।
नविंशतावविरतसम्यग्दृष्टेः एतानि पंच एत इत्यस्थानानि पंचविधियोग्य भवति॥ वावत्रदस
गवशगसत्रागथवासगयादोइवावीसानियमामउआगईएनियमादिवाकायउविदोयविं
शतिः संक्रमायोग्यानवति वउर्दशकेसप्तदशके अष्टदशकेवत्रवउदशका। दशविरतस्य द। ५३
शकेप्रमत्ताप्रमत्तयोः सप्तकेअपशमिकेसम्यग्दृष्टेन्पशमाश्रेण्यां वर्तमानस्याष्टदशके॥

६

अविरतसम्यक्दृष्टेरेषा वा विंशतिर्नियमात्सप्तनगतो नवतिनान्यत्र नियमाच्च दृष्टौ विवि
धायां कृतायां सम्यक्त्वमिथ्यात्वयोरेवमावारित्यर्थः॥ गतिरसनवनसत्तासत्तारसपण।
गएकवीसासुएक्कारसवीसासंकमइ सुदसासपणवीसभुत्रयोदशकनवकसप्तकसप्तदशाक
पंचकैकविंशतिस्थानेषु पंचदशादोषकविंशतिसंक्रामतिकेतु नावबिंत्यादा। सुदसामदे
नमिथ्यात्वाभावत्तविशुद्धदृष्टिअविरतसम्य गदृष्टाविमामादमिश्रउनत्रयोदशकेदश
विरतस्यनवाकेप्रमत्ताप्रमत्तयोःसप्तके॥ अपशमिकसम्यग्दृष्टेर्नपशमाश्रेण्यां वर्तमा
नस्यसप्तदशकेअविरतसम्यग्दृष्टेः॥ मिश्रदृष्टेश्च पंचकेक्षायिकसम्यग्दृष्टेर्न
पशमाश्रेण्यां वर्तमानस्य सप्तदशकेक्षप। काश्रेण्यां वाएकविंशतौ सासादनस्यद्वाविं
शत्यैवउर्विंशतिसंक्रमस्तत्रउपशमाय। णोतःप्रतिपततश्मिथ्यात्वा तिष्ठत्वः सासादनाःश
स्मात्तस्मात्सासादनास्पेका विंशतावेकविंशतिसंक्रामति द्विता॥ अन्यथाउनरनंतात्ववंधद।
यमद्वितस्य सासादनस्य एकविंशतो पंचविंशतिरेवसंक्रामति अप्यातमावशागवावा॥ ४।५।
तायविमसासंकमति वउमसगाचखवा गवाउवसमगसुवासायसन्नगाङ्कपगाएगायाइत
च्छदसविशपासप्तदशसंक्रमासंक्रामंतिउपशमाकेस्पाकवातत्रविंशतिःसंक्रमयोग्याः। सप्तके

षट्कं पंचके च उपशमश्रेण्यां ततश्चापि सप्तके षट्के च औपशमिकसम्यग्दृष्टेरुपशमश्रे-
ण्यां वर्त्तमानस्य पंचके क्षायिकसम्यग्दृष्टेरुपशमश्रेण्यां॥ ७ पंचसु एतएवक्षामा। चत्वारः सप्त
चके च चतुष्के च दश ससु पंचसु त्रयोदशस्वंतरसगांद्व क्षपणागं मिपंवे स्त्रिपंचके एकोनविंशतिः सं-
क्रामति। सा च क्षायिकसम्यग्दृष्टेरुपशमश्रेण्यां वर्त्तमानस्य तथा तस्यैवाष्टादश संक्रामति पं-
चके चतुष्के च। तथा च त्रयोदश षट्सु सप्तसु इति॥ नात्रौपशमिकसम्यग्दृष्टेरुपशमश्रेण्यां व-
र्त्तमानस्य। तथा त्रयोदश कषाक पंचके चतुष्के औपशमिकसम्यग्दृष्टेरुपशम-
श्रेण्यां वर्त्तमानस्य पंचके क्षपकश्रेण्यां। एवं पंचचतुष्कयोः सप्तके चतुःपंचके
तित्रये चतुष्के दशगां वक्षपणागां नवगां वति गं मिवोध्ये पंचके चतुष्के च द्वादश संक्राम-
ति। तो वं पंचके क्षपकश्रेण्यां चतुष्के क्षायिक। कसम्यग्दृष्टेरुपशमश्रेण्यां वर्त्तमानस्य तथा ए-
कादश पंचके त्रिके चतुष्के च संक्रामंति तत्र पंचके औपशमिकसम्यग्दृष्टेरुपशमश्रेण्यां वर्त्त-
मानस्य क्षपकश्रेण्यां च। त्रिके चतुष्के च क्षायिकसम्यग्दृष्टेरुपशमश्रेण्यां तथा दश त्रिके च तु-
ष्के पंचके च संक्रामंति तत्रौपशमिकसम्यग्दृष्टेरुपशमश्रेण्यां वर्त्तमानस्य क्षपकश्रेण्यां च॥ ८४
तथा नव के त्रिके बाध्यमाने क्षायिकसम्यग्दृष्टेरुपशमश्रेण्यां वर्त्तमानस्य। ७ अष्टानां तिगव॥

ऽ चतुष्के उपशमकसम्यग्दृष्टेः तथा सप्त त्रिके चतुष्के च बाध्यमाने अष्टत्रिके चतुष्के च उपशमकसम्यग्दृष्टे-
रुपशम-
श्रेण्यां वर्त्त-
मानस्य
वेदित
व्यं ऽ ३

ष्का। सत्र चतुष्के इति ग अत्र बाध्यमाने षट्कं चतुर्गमिति नियमात् पंच त्रिके एकके च नवगाः। अष्टौ द्विके त्रिके।
चतुष्के च संक्रामंति तत्र द्विके त्रिके च क्षायिकसम्यग्दृष्टेरुपशमश्रेण्यां वर्त्तमानस्य वेदित-
व्यौ। तथा षट् द्विके एक च नियमात् क्षपेति तत्र क्षायिकसम्यग्दृष्टेरुपशमश्रेण्यां वर्त्तमानस्य
त्रि तथा पंच चतुष्के एकके द्विके च संक्रामंति तत्र त्रिके औपशमिकसम्यग्दृष्टेरुपशमश्रेण्यां वर्त्तमा-
नस्य द्विके एककेषु क्षायिकसम्यग्दृष्टेरुप शमश्रेण्यां वर्त्तमानस्य। शितिग त्रके इति त्रितिगएक।
एया बाध्यमानादौ उत्तुएको एवित्र एको एको एबाध्यमानेषु त्रिके त्रिके च संक्रामंति
तत्र त्रिके औपशमिकसम्यग्दृष्टेरुप शमश्रेण्यां वर्त्तमानस्य चतुष्के क्षपकश्रे-
ण्यां तथा स्त्रिषु त्रिके एकके च बाध्यमाने त्रिके क्षपकश्रेण्यां एकके क्षायिकसम्य-
ग्दृष्टेरुपशमश्रेण्यां एककस्योत्तु क्षायिकस॥ म्यग्दृष्टेरुपशमश्रेण्यां तथा द्वे च रूपे तावचनार।
कस्याच संक्रामतः। तत्र द्वयोः क्षपकश्रेण्यामौपशमिकसम्यग्दृष्टेरौपशमश्रेण्यां एकस्य॥
ऊक्षायिकसम्यग्दृष्टेरुपशमश्रेण्यां वत ययाएक ऊक्त तिरक्कस्यां बाध्य बासा वक्षपकश्रेण्या
मवएतत्र पतद्वादश संक्रमस्थान संकलनं प्रायुक्तं सप्तपंचपतद्वादश संक्रमस्थानं संबंधपंद का॥
दो वस्त्रार्थपरिज्ञावनाय संप्रतिपतद्वादश संक्रमस्थानं संकलनमार्गणापायानादः। अनु उद्विश्रए

उत्कृष्टा। जघन्यं जघन्यपदे विरमादेनिश्च विसमगत्या वेवां गता। संक्रमे मश्रगणो वा या पतद्ग्रह
श्च संक्रमे संक्रमस्थानसंकलनचिंतायां मार्गणायां तत्रेयं गाथा किमियं संक्रमस्थानमा
त्र उच्यते संक्रमे उपपद्यते अनंतु संख्या वा नव यत्र वा तथा स्थाने दृष्टिमादि दशा दृष्टिद स्थानात्र
यत्र वा तथा उपशमकेन अष्टि त्रिरूपकेत्र न यत्र खलितादिवस्तु का मादिनाय एष उपवृत्त ना संक्र
मप्रतद्ग्रहविधि संवृत्ति नाम कर्मणा तिथीय तेन त्रयोदश नामकर्मणः संक्रमस्थानानि वा
दशत्रयाति उत्तरमत्यं त्रयाणा वृत्ति गाव। इयगुणनेव इत्याख्य वृत्तकम्मा सत्यमं।
कर्माणि वरमवाहद्याष्ट नामकर्मणो वाद। त्र संक्रमस्थानानि तथा। अष्टरत्रोत्र त्रम
तां एकोत्तरसप्तपमवति पंचनवति वत्त्र न वति। त्रिनवति। एकोननवति। अष्टासीति। च।
अवशीति द्विशीति एकाशीति अतीति तत्र सा॥ सा सर्वसंख्यायाः अष्टरत्र कृतिरशतं तथाग॥
ति वत्त्र ष्ट्यो जाति पंचकं शरीर पंचकं संघातन पंचकं बंधन पंचदशकं संस्थान षट्कं संहनन षट्कं सं
गोपांग त्रय वर्ण पंचकं गंध द्विकं रस पंचकं स्पर्श अष्टकं अगुरुलघु उपघात उद्योत पराघाता।
प्रघातताता सातातपोद्योत विहायोगति द्विकं त्रस स्थावर बादर सूक्ष्म साधारण प्रत्येक पर्याप्तापर्या ९५
प्त स्थिरास्थिर शुभाशुभ सुभग दुर्भग सुस्वर दुःस्वर आदेयानादेय यशः कीर्ति। अयशः कीर्ति निर्माण।

तीर्थंकराणि च। एतद्वत्तीर्थंकरवर्ज्जे ष्ट्यत्तरशतं अथवा यशः कीर्ति रहितं ष्ट्युत्तरशतं तीर्थंकरायशः॥
कीर्ति रहितामकोत्तरशतं। अष्टरत्र नाम व आहारकसप्तक रहितं षण्णवति। शेष तीर्थंकर रहिता पंचनव
ति। यशः कीर्ति तीर्थंकर रहिता च तुर्नवति। तीर्थंकर रहिता पंचनवतिरेव देवगति देवानुपूर्व्यो रुद्वलि
तयो त्रिनवति॥ अथवा नरकगति नरकानुपूर्वी रहिता त्रिनवति। अष्टरत्तरशता नरकगति नरकानुपूर्वी वापवे॥
क्रियसप्तक विकलजाति चतुष्टय स्थावर सूक्ष्म सा धारणातपोद्योत लक्षणासु त्रयोदश सूदलितेषु।
स्वाणासु यशः कीर्तिर्वा पनीयो सप्तकोननव। तिर्नवति सेव तीर्थंकर रहितो चतुर्नवतिरेव ति॥ रू : सा
अष्टाशीति। त्रिनवति वैक्रियसप्तक उद्वलि ते नरकगति नरकानुपूर्व्यास्तदलितायो रोषाश्च। नी
तुराशीतिर्नवति मनुजगति मनुजानुपूर्व्यो रुद्व लितायाम द्वाशीति। अथवा षण्णवति आयुकास्त्र॥
योदश सूद्वलितेषु शेषाणां सु यशः कीर्ति वाप नीतायां त्र्यशीति। सेव तीर्थंकर रहिता एकाशी
ति। एतानि नाम संक्रमस्थानानि संक्रमतिपतद्ग्रहस्थानं ज्ञाति पादनार्थमाह॥४॥ एतत्त्वा संपंचवा साउवा।
साष्टवा सगुणतीसातीसमेक्कतीसएगं पदिग्गहा अठ नाम सर्वायाः विंशति। पंचविंशतिः षड्विंशति।
अष्टाविंशतिः एकोनत्रिंशत् त्रिंशत् एकत्रिंशत् एका च त्यष्टौ नामः। पतद्ग्रहस्थानानि नव तिसत्तिकाः अष्ट।
नया अत्र संक्रामंता त्यनिवृत्ति षण्णोर्थमाह। एककंग उगमयपण वत्तनउइ ता तरस्सु तियाया वापरन्न विबंध

तेष्वियऽपरिमेवाद्यपक्रिस्मेपारनविकानांपरनावद्यानांनाम प्रकृतीनां देवगतिस्योयाणेपे। कत्रिंश
दादीनां बंधव्यवछेदे सति उपरिष्टादपरिष्ठाणादयपरामकृपकाष्ठाणिस्थपायाएकस्पायग्राः। कात्रिंशस्था
णायांग्रकृतौ बध्यमानायामष्टौ संक्रमस्थानानि संक्रामंति तद्यथा एकान्नरशातं षडुत्तरशातं पंचनवतिर्वा॥
उर्नवतिः तावऽशीतावन्यवस्मेनंतरोक्तानि चत्वारि संक्रमस्थानानि त्रयोदशान्यूनानि चत्वारि च नवतिः तद्यथा
अष्टासीतिः एकोननवतिः व्यशीतिः एकाशीतिश्चेति॥ तत्र षडुत्तरशातं अष्टकर्मणा यशःकीर्तिं बध्यमानाय
तत्त्वदऽशीतिः तस्यास्तुसारितायांशेषं षडुत्तरशतं। तं यशःकीर्तिः पतद्ग्रहे संक्रामति एवमेव षडुत्त
रशातं सत्कर्मण एकान्नरं शातं तं यावद्बध्नाति व तिसत्कर्मणा यशःकीर्तिः पतद्ग्रहे ऽशीति तस्या
मुद्वारितायां शेषाः पंचनवतिस्तस्यां यशःकी र्तौ संक्रामति एवमेव पंचनवतिः सत्कर्मण षडुत्त
नवति नवास्तुत्तरशातसत्कर्मणस्त्रायादशास्तु शर्वा क्रिउनामकर्मस्वकाणेउभस्तु यशःकीर्तिः पतद्ग्र
हऽतिस्यामपगतायां शेषा एकोननवतिर्यशःकीर्तौ संक्रामति षडुत्तरशातसत्कर्मण एकाशीतिः एकत्रिं
शान्यूकृति सउदायस्थाणपतद्ग्रहे चत्वारि संक्रमस्थानानि तथा वाद्यानि उगसद्वायवश्यनवतिमऽस्य
एकतामायातरशमत्रस्याप्र्वकशेणास्याद्देवगति पंचेंद्रियजाति वैक्रियशरीरसमचतुरस्रसंस्थान वै
क्रियांगोपांगदेवानुपूर्वी पराघातोच्छ्वासप्रशस्तविहायोगति त्रसबादरपर्याप्तप्रत्येकस्थिरशुभसुभगा । ८६

सुस्वरादेय यशःकीर्ति तिजससंकर्मण वर्णादि चतुष्क अगुरुलघु उपघातोच्छ्वासप्रशस्तविहायोगति त्रस बादर
पर्याप्त प्रत्येक तीर्थंकराहारकद्विकलक्षणा मकत्रिंशतं बध्नतः तस्यामेकत्रिंशति एकत्रिंशान्यूकृति स सु
दायस्थाणपतद्ग्रहे त्र्युत्तरसतं सत्कर्मणस्यात्रिंशातं सत्कर्म वर्तित्वं पंचनवतिः रिति चत्वारि संक्रमस्थानानि संक्रामंति। तीर्थ
करनाम्नः। तत्र त्र्युत्तरशातं तीर्थकराहारकादीनां बंधावलिकायामपगतायामेकत्रिंशान्यूकृति पतद्ग्रहे सं॥
क्रामति। तीर्थकरनाम्नः उनबंधावलिकायामनप गतायां एकत्रिशातं आहारकसप्तकस्य उ बंधावलि
कायामनपगतायां सत्कर्मवर्तितीर्थकराहारक सप्तकायाउनबंधावलिकायामनपगतायां पं
चनवति॥ बाणगं तामहिंशात्रापरवर्धियना। सुपुणतीमासुपवंतिनाष्टरिणस्याप्रानिया।
निसंक्रमस्थानानि एकान्नरशातं चतुर्नवत्य। कोननवतिश्चाष्टासीत्यक्रामाति सप्ताणि एता।
नि द्विाष्टपणाच्छद्वर्द्धमानमयशःकीर्तिं विक सांवध्यमानायांमंक्रमप्रमाणानि शेषाणि तनान्यत्र त।
तत्तानि वर्जयित्वा शेषाणि त्र्युत्तरशातं षडुत्तरशातं सप्तनवति पंचनवति त्रिनवति चतुरशीति व्यशीति स्था
णि त्रिंशान्यतद्ग्रहे एकान्नविंशान्यतद्ग्रहे चत्वारि संक्रमस्थानानि संक्रामंति तत्र षडुत्तरशातं सत्कर्मणा देव॥
स्यसमयुग्देवाष्टास्तनसैकार्मण वर्णादि चतुष्क अगुरुलघूपघातनिर्माण पंचेंद्रियजात्यौदारिकशरीरौ
दारिकांगोपांग समचतुरस्रसंस्थानवज्रर्षभनाराचसंहननमनुजगतिमनुजानुपूर्वी त्रसबादरपर्याप्तप्र

त्येकस्थिरास्थिरान्यतरशुभाशुभान्यतरसुभगसुस्वरादेययशःकीर्त्तिपराघातोच्छ्वासप्रशस्तविहायो
गतितीर्थकरलक्षणां मनुजगतिप्रायोग्यां तीर्थकरनामसहितां त्रिंशतं बध्नतस्त्र्यशीतिस्तस्मिंस्त्रिंश।
त्येतद्वादसंक्रामति द्व्यशीतिसत्कर्मणोऽप्रमत्तसंयतस्यापूर्वकरणस्य वा देवगतिपंचेंद्रियजाति
वैक्रियतैजसकार्मणसमचतुरस्रसंस्थानवैक्रियांगोपांगदेवानुपूर्वीपराघातोच्छ्वासप्रशस्तविहायोगतित्रस
बादरपर्याप्तप्रत्येकस्थिरशुभसुभगसुस्वरा॥ देययशःकीर्त्तितैजसकार्मणवर्णादिचतुष्काऽगु।
रुलघूपघातनिर्माणाहारकद्विकलक्षणां॥ देवगतिप्रायोग्यां त्रिंशतं बध्नतो द्व्यशीतिस्ता
स्मिंस्त्रिंशत्येतद्वादसंक्रामति अथवा द्व्यशीतिसत्कर्मणामेकेंद्रियादीनां प्रायोग्यां
सहितां द्वींद्रियादिप्रायोग्यां तैजसकार्म॥ णागुरुलघूपघातनिर्माणवर्णादिचतुष्कतिर्य।
ग्गतितिर्यगानुपूर्वीद्वींद्रियादन्यतमजातित्रस बादरपर्याप्तप्रत्येकस्थिरास्थिरान्यतरशुभाशुभा
न्यतरदुर्भगदुःस्वरानादेयायशःकीर्त्तियशःकीर्त्त्यन्यतरौदारिकशरीरौदारिकांगोपांगान्यतरसंस्था
नान्यतमसंहननाप्रशस्तविहायोगतिपराघातोद्योतोच्छ्वासलक्षणां त्रिंशतं बध्नतो द्व्यशीतिस्तस्मि
न्त्रिंशत्येतद्वादसंक्रामति। एवं नवतिसत्कर्मणो देवनारकाणां मनुजगतिप्रायोग्यां तीर्थकरनामसहि ८७
तां प्रागुक्तां त्रिंशतं बध्नतां तस्मिंस्त्रिंशत्येतद्वेदेष नवतिः संक्रामति पंचनवतिसत्कर्मणामप्रमत्तापूर्व।

कारणसंयतानामाहारकद्विकसहितानामाहारकद्विकसहितां प्रागुक्तां देवगतिप्रायोग्यां त्रिंशतं बध्नतां
माहारकसप्तकं बंधावलिकायामनपगतायां पंचनवतिस्त्रिंशत्येतद्वादसंक्रामति। अथवा पंचनवति
सत्कर्मणामेकेंद्रियादीनां द्वींद्रियादिप्रायोग्यामुद्योतसहितां प्रागुक्तां त्रिंशतं बध्नतां पंचनवतिस्त्रिंश
त्येतद्वादसंक्रामति त्रिनवतिसत्कर्मणो चतुरशीतिसत्कर्मणो द्व्यशीतिसत्कर्मणो वा एकेंद्रियादीनां विक
लेंद्रियपंचेंद्रियतिर्यग्गतिप्रायोग्यां प्रागुक्तामुद्योतसहितां त्रिंशतं बध्नतां यथाक्रमं त्रिनवतिश्च।
× षडशीति/. चतुरशीतिश्च त्रिंशति तत्र द्वादसंक्रामति। एको नत्रिंशत्यप्येतान्येव सप्त संक्रमस्थानानि। तत्र।
त्र्यशीतिसत्कर्मणामविरतसम्यग्दृष्टि देशविरतिप्रमत्तसंयतानां देवगतिप्रायोग्यां तीर्थ।
थकरनामसहितां देवगतिदेवानुपूर्वीपं। चेंद्रियजातिवैक्रियशरीरवैक्रियांगोपांगपराघा
तोच्छ्वासप्रशस्तविहायोगतित्रसबादरपर्याप्तप्रत्येकस्थिरास्थिरान्यतरशुभाशुभान्यतरसुभगसुस्व
रादेययशःकीर्त्त्ययशःकीर्त्त्यन्यतरसमचतुरस्रसंस्थानतैजसकार्मणवर्णादिचतुष्काऽगुरुलघूपघात
निर्माणतीर्थकरलक्षणामेकोनत्रिंशतं बध्नतां त्र्यशीतिरेकोनत्रिंशत्येतद्वादसंक्रामति। एते
षामेवाविरतादीनां त्रयाणां प्रागुक्तामेकोनत्रिंशतां बध्नतां त्र्यशीतिरेकोनत्रिंशत्येतद्वादसं॥
क्रामति। एतेषामेवाविरतादीनां बंधावलिकायामनपगतायां द्व्यशीतिस्तस्मिन्नेकोनत्रिंशत्येत।

ष्टाविंशतिः संक्रामति। अथवा एकेंद्रियादीनां षड्विंशतिसत्कर्मणां द्वींद्रियादिप्रायोग्यामुद्योतनामेव त्रिंशत
मुद्योतरहितामेकोनत्रिंशतं बध्नतां षड्विंशतिसत्कर्मणामेकोनत्रिंशत्यष्टाविंशतिः संक्रामति। अविरतसम्यग्दृ
ष्टिदेशविरतप्रमत्तसंयतानां षण्णवतिसत्कर्मणां प्रायोग्यां देवगतिप्रायोग्यामेकोनत्रिंशतमष्टा
रक हि केषुचित्पुनस्तीर्थकरनाम तिष्ठति तत्र प्रक्षिपति यासं स्याता एकोनत्रिंशत्यष्टाविंशतिः संक्राम
ति। अथवा तीर्थकरस्य तीर्थकरनामसत्कर्मणो मिथ्यादृष्टेरपर्याप्तावस्थायां वर्तमानस्योद्गाति
मनुजानुपूर्व्यौ पंचेंद्रियजातिस्त्रसबादरपर्याप्तप्रत्येकस्थिरास्थिरान्यतरशुभाशुभान्यतरसु
भगदुर्भगान्यतरादेयानादेयान्यतरयशःकीर्त्ययशःकीर्त्यन्यतरसंस्थानषट्कान्यत
मसंस्थानसंहननषट्कान्यतमसंहननवर्णादिचतुष्कागुरुलघूपघाततेजसकार्मणनिर्माणौ
दारिकशरीरौदारिकांगोपांगसुस्वरदुःस्वरान्यतरपराघातोच्छ्वासप्रशस्ताप्रशस्तविहायोगतिल
क्षणामेकोनत्रिंशतं बध्नतः षण्णवतिरेकोनत्रिंशति संक्रामति। अविरतसम्यग्दृष्टीनां देशविरतानां॥
प्रमत्तसंयतानां वा षण्णवतिसत्कर्मणां प्रायोग्यां तीर्थकरनामसहितां देवगतिप्रायोग्यामेकोनत्रिंश
त बध्नतां तीर्थकरनामकर्मणो बंधावलिकायामनतिगतायामेकोनत्रिंशति पंचनवतिः संक्रामति। यद्वा
पंचनवतिसत्कर्मणामेकेंद्रियादीनां द्वींद्रियादिप्रायोग्यां त्रिंशतमुद्योतरहितामेकोन

त्रिंशतं बध्नतां तस्यामेवैकोनत्रिंशति पंचनवतिः संक्रामति। त्रिनवतिचतुरशीतिद्व्यशीतयोऽप्य
पि त्रिंशत्यन्तराद्युद्योतरहितास्तास्वेवात्रापि भावना यथा॥ अथवा सर्वा एतेषां सामान्येन मध्यवर्तिन्याः पंच
। अष्टाविंशतावपि तावत् षण्णवत्यादिकानि चत्वारि षड्विंशतिवर्जितानि षड्विंशतौ षण्णवतिपंचनवति
त्रिनवतिचतुरशीतिरूपाणि पंच संक्रमस्थानानि संक्रामति तत्र मिथ्यादृष्टेर्नरकगतिप्रायोग्यां नरक
गतिनरकानुपूर्वी पंचेंद्रियजातिवैक्रियतैजसकार्मणवैक्रियांगोपांगहुंडसंस्थानपराघातोच्छ्वासप्र
शस्तविहायोगतिबादरपर्याप्तप्रत्येकास्थिराशुभदुर्भगदुःस्वराना
देयायशःकीर्तिवर्णादिचतुष्कागुरुलघूपघातनिर्माणं देवगतिदेवानुपूर्वी पंचेंद्रि
यजातिवैक्रियतैजसकार्मणवैक्रियांगोपांग॥ चतुरस्रसंस्थानपराघातोच्छ्वासप्रशस्तविहायोग
तित्रसबादरपर्याप्तप्रत्येकस्थिरास्थिरान्यतरशुभाशुभान्यतरसुभगसुस्वरादेययशःकीर्त्ययशः
कीर्त्यन्यतरलक्षणामष्टाविंशतिं बध्नतः षड्विंशतिसत्कर्मणः षड्विंशतिमष्टाविंशतिपतद्ग्रहे संक्रा
मति। तथा मनुष्यस्य तीर्थकरनामसत्कर्मणः पूर्वमेव नरकायुर्बद्धस्य तातो नरकाभिमुखस्य स॥
तो मिथ्यात्वं प्रपन्नस्य नरकगतिप्रायोग्यां पूर्वोक्तामष्टाविंशतिं बध्नतः षण्णवतिसत्कर्मणोऽष्टावि
शतिपतद्ग्रहे षण्णवतिः संक्रामति यथा षड्विंशतिस्तस्य भावना कृता। तथा पंचनवतेरपि भावना कार्या।

संक्रामति अथवा त्रिनवतिसत्कर्मणो मिथ्यादृष्टेः नरकगतिप्रायोग्यां पूर्वोक्तां अष्टाविंशतिं ब

केवलं घ्नतस्त्र्यशीतस्थानं पंचनवतिरित्युद्धारणा। यंतथा मिथ्यादृष्टेस्त्रिनवतिसत्कर्मणो देवगतिप्रा। ध्नतो नरकगति
योग्यां सार्वक्रामष्टाविंशतिं बध्नतोऽसंखेवेतिर्वैक्रियसप्तकं देवगतिर्देवानुपूर्वीणां बध्यावलिकायाः नरकानुपू
परतो वर्त्तमानस्य त्रिनवतिरष्टाविंशतौ संक्रामति अथवा पंचनवतिसत्कर्मणो देवगतिप्रायोग्यां पू वीं वैक्रि
र्वाक्रामेवाष्टाविंशतिं बध्नतो देवगतिदेवानुपूर्व्योर्बंधावलिकायां अन्यत एव वर्त्तमानस्य त्रिनवति। य॰४
रष्टाविंशतौ सप्तकानां बंधावलिकायां॥ परतो वर्त्तमानस्य त्रिनवतिरष्टाविंशतौ संक्रामति। अ
थवा पंचनवतिसत्कर्मणो मिथ्यादृष्टेर्नर॥ कगतिप्रायोग्यां पूर्वोक्तामष्टाविंशतिं बध्नतो न
रकगतिनरकानुपूर्व्योर्बंधावलिका॥ यां अन्यतर एव वर्त्तमानस्य त्रिनवतिरष्टाविंशतौ
संक्रामति। तथा त्रिनवतिसत्कर्मणो मिथ्या दृष्टेर्देवगतिप्रायोग्यामष्टाविंशतिं बध्नतो देव
गतिदेवानुपूर्वीवैक्रियसप्तकानां बंधावलि कायां अन्यतर एव वर्त्तमानस्य चतुरशीतिरष्टाविंशतौ सं
क्रामति अथवा त्रिनवतिसत्कर्मणो मिथ्यादृष्टेर्नरकगतिप्रायोग्यां पूर्वोक्तामष्टाविंशतिं बध्नतो नरकग
तिनरकानुपूर्वीवैक्रियसप्तकानां बंधावलिकायां अन्यतर एव वर्त्तमानस्य त्र्यशीतिरष्टाविंशतौ संक्रामि
ति षड्विंशत्यादिपतद्ग्रहे संक्रमस्थानप्रत्यादानाति वियवामीऽनुया॥ संसत्त्वेत्रअइग्र वद्या॥ द्वाषष्ट्या। एए
ष्टविंशतिपंचविंशतित्रयोविंशतिलक्षणानि उपतद्ग्रहदिस्थानान्येव सार्वक्रामि घ्नत्वरज्ञानादीनि पंचनवतिर
न

–ते पंचनवति त्रिनवति चतुरशीति द्व्यशीति लि... त नवकं ऽ्धीया

द्विनानि विंशतिभूतानि पंचसंक्रमस्थानानि संक्रामंति तद्यथा घ्नत्वरज्ञादीनि स्वसंवितिरद्दितानि पंच
नवतिसत्कर्मणो त्रिनवतिचतुरशीतिद्व्यशीति च तथा वैक्रियादीनां निर्लिप्तवर्जितानां घ्नत्वरसत्कर्मणां वा पंचनव
तैजसकार्मणागुरुलघूपघातनिर्माणवर्णादिचतुष्कैकेन्द्रियजातिहुंडसंस्थानौदारिकशरीरतिर्यग्गति। तिसत्क
तिर्यगानुपूर्वीस्थावरपर्याप्तप्रत्येकस्थिरास्थिरान्यतरशुभाशुभान्यतरदुर्भगानादेयायशःकीर्तिरूपा त्र मणा चतु
योविंशतिप्रायान्यतरस्थान्यमेकेन्द्रियप्रा योग्यां षड्विंशतिं बध्नतो घ्नत्वरज्ञातं पंचनवतिसत्ता र
स्थानमेव षड्विंशतौ संक्रामति तथा तथा मिथ्यैकेन्द्रियादीनां देववर्जानां त्रिनवतिसत्कर्मणां
वैतामेव सार्वक्रां षड्विंशतिं बध्नतां। त्रिनवति। चतुरशीतिस्थानस्थानमेव षड्विंशतौ सं
क्रामति। तथा तथामेवैकेन्द्रियादीनां। देवनारकमनुष्यवर्जानां द्व्यशीतिसत्कर्मणां। तामेव
सार्वक्रां षड्विंशतिं बध्नतां द्व्यशीतिस्थानमेव षड्विंशतौ संक्रामति तथा पंचविंशतिपतद्ग्रहे
तान्यपि पंच संक्रमस्थानानि चिंत्यंते। तत्र पर्याप्तप्रायोग्यां सार्वक्रामेव षड्विंशतिमानयानाद्यात।
नवाश्चिताः पंचविंशतिं बध्नतामेकद्वित्रिचतुरिंद्रियादीनां घ्नत्वरज्ञातं पंचनवति त्रिनवति चतुरशीति।
द्व्यशीतिस्थानमेव पंचविंशतौ घ्नत्वरज्ञातं पंचनवति चतुरशीति। द्विशीतिश्च संक्रामति। अथवा अपर्या
प्तविकलेन्द्रियतिर्यक्पंचेन्द्रियमनुजप्रायोग्यां तैजसकार्मणवर्णादिचतुष्कागुरुलघूपघातनिर्मा

एकेन्द्रिय

ण। द्वीन्द्रियाद्यन्यतमजातिहुंडसंस्थानासेवार्तसंहननानौदारिकशरीरौदारिकांगोपांगतिर्यग्गतिति।
र्यगानुपूर्व्यातपबादरपर्याप्तप्रत्येकस्थिरास्थिरान्यतरशुभाशुभान्यतरदुर्भगानादेयायशःकी। त्रिंश
तां पंचविंशतिं बध्नतां मिथ्यादृष्टिः पंचेन्द्रियतिरश्चामष्टाविंशत्यादिसत्कर्मणां पंचविंशतावष्टा
विंशत्यादीनि पंचसंक्रमस्थानानि संक्रामंति तथापर्याप्तकैकेन्द्रियप्रायोग्यां वर्णादिचतुष्कागुरुल
घूपघातस्थावरनिर्माणतैजसकार्मणहुंडसंस्था नैकेन्द्रियजातितिर्यग्गतितिर्यगानुपूर्वीबादरसूक्ष्मा
न्यतरस्थावरपर्याप्तप्रत्येकसाधारणा। न्यतरास्थिराशुभदुर्भगानादेयायशःकीर्तिलक्षणा।।
णां पंचविंशतिं बध्नतां मिथ्यादृष्टि। तां पंचेन्द्रियतिरश्चामष्टाविंशत्यादिपंचनवतिषड्।।
त्रिनवतिचतुरशीतिद्व्यशीतिसत्कर्मणां।। यथासंख्यमष्टाविंशत्यादीनि पंचसंक्रमस्थानानि सं
क्रामंति तदेवमुक्तः प्रकृतिसंक्रमः संप्रति। स्थितिसंक्रमाभिधानावसरः तत्र चैतेऽर्थाधिकारा
स्तद्यथा भेदो विशेषलक्षणं उत्कृष्टस्थितिसंक्रमप्रमाणं जघन्यस्थितिसंक्रमप्रमाणं साद्यादिप्ररूपणा
स्वामित्वप्ररूपणा चेति तत्र भेदविशेषलक्षणप्रतिपादनार्थमाह।। ठिइसंकमो त्ति वुच्चइ मूलुत्त
रपगईउ या हि ठिई उव्वट्टिया व ओवट्टिया व पगई नियाविया वन्नं।। मूलुत्तरपगईउ इत्यत्र षष्ठ्यर्थे पंचमी। त १००
तोऽयमर्थः। विस्फुटं या स्थितिर्मूलप्रकृतीनामष्टसंख्यानामुत्तरप्रकृतीनां वाष्टपंचाशदधिकशतसंख्या

नां संबंधिनी उद्वर्तिता दीर्घीकृता अपवर्तिता वा ह्रस्वीकृता अन्यां नीता वा।।
वा प्रकृतिं नीता पतद्ग्रहप्रकृतिस्थितिषु मध्ये नीत्वा निवेशिता सा स्थितिसंक्रम उच्यते एतेनोक्तं भवति
द्विविधः स्थितिसंक्रमो मूलप्रकृतिस्थितिसंक्रम उत्तरप्रकृतिस्थितिसंक्रमश्च तत्र मूलप्रकृतिस्थिति
संक्रमोऽष्टप्रकारस्तद्यथा ज्ञानावरणीयस्य यावदंतरायस्य उत्तरप्रकृतिस्थितिसंक्रमोऽष्टपंचाशदधि
कशतप्रकारस्तद्यथा मतिज्ञानावरणीयस्य तज्ञानावरणीयस्य यावद्वीर्यांतरायस्येति तदेवं मूलुत्तरप
गईउ इत्यनेन भेद उक्तः। तव्विद्दियाव। इत्यादिना तु विशेषलक्षणं त्रिप्रकारं तत्र कर्मपरमा
णूनां ह्रस्वस्थितिकालतामध्याद्दीर्घ कालतया व्यवस्थापनमुद्वर्तना कर्मपरमाणूनामे
व दीर्घस्थितिकालतामध्याद्दीर्घका। लतया व्यवस्थापनमपवर्तना कर्मपरमाणूनामेव।।
दीर्घस्थितिकालतामध्याद्ध्रस्वस्थिति।। कालतायां व्यवस्थापनमपवर्तनाथ उत संक्रम्यमाणप्र
कृतिस्थितानां पतद्ग्रहप्रकृतौ नीत्वा निवेशनं तत्प्रकृत्यंतरनयनं स्थितीनां वान्यत्र निवेशनं स्थितिसु
क्रमो परमाणूनामेवासौ स्थितेरन्यत्रानयनमशक्यमिति इदं च विशेषलक्षणं सामान्यलक्षणं सत्य।।
वावगंतव्यं न सर्वथा तदपवादेनेति तत्र मूलप्रकृतीनां परस्परं संक्रमः भवति तेषां सामान्यप्रकृत्यंतरन
यनलक्षणः स्थितिसंक्रमो न भवति किंतु भावे वचद्वर्तनापवर्तनालक्षणो संक्रमो। उत्तरप्रकृतीनां तु।
त

त्रयाणि संक्रमाद्रष्टव्या॥ इदं तद्द्विविधलक्षणं इति प्राग्वत्॥ उत्कृष्टस्थितिसंक्रमपरिमाणं स्थितिरुक्तिप्र।
दनार्थमाह॥ तीसा सत्तरि चत्तालीसा वीसुदहिकोडिकोडीणं। तिघोआ लिगदासमाणं विआलगेत्ति।
घणो॥ इह सर्वासां प्रकृतीनां बंधमाश्रित्य उत्कृष्टा स्थितिः प्रागेव बंधनकरणे इति प्रादिता। अत्र तु संक्रमे।
उत्कृष्टा स्थितिः चिंत्यमाना द्विधा प्राप्यते बंधोत्कृष्टा संक्रमोत्कृष्टा च तत्र या बंधादेवोत्कृष्टा स्थि-
तिर्लभ्यते सा बंधोत्कृष्टा या तु न बंध एव। केवला संक्रमादुत्कृष्टा स्थितिर्लभ्यते सा संक्रमोत्कृष्टा त-
त्र यासामुत्कृष्टबंधप्रकृतीनां स्वस्वमूलतुल्या। तासामुत्कृष्टा स्थितिर्न भवति किंतु उत्कृष्टा तिवानां। सूत्र
बंधोत्कृष्टा ज्ञानावरणादीनां तासु भवति। ख्यातिपंचकानां ज्ञानावरणपंचकदर्शनावरणनव-
कमंतरायपंचकमसातवेदनीयं नरकद्विकं तिर्यग्द्विकं एकेंद्रियजातिपं-
चेंद्रियजातितैजससमसकार्मणौदारिकस। सर्कवैक्रियसप्तकं नीलतिक्तवर्जमशुभवर्णसप्तकं अ-
गुरुलघूपराघातोपघातोच्छ्वासातपोद्योतनिर्माणप्रथमसंस्थानं प्रथमसंहननं अशुभविहायोगति॥
स्थावरदशकं स्थिरषट्कं नीचैर्गोत्रं षोडश कषाया मिथ्यात्वं सर्वसंख्यया सप्ततिर्भवति॥ अत्र नर-
तिर्यगायुषी यद्यपि स्वमूलप्रकृत्यपेक्षया तुल्यस्थितिके न भवतस्तथापि संक्रमोत्कृष्टत्वाभावात् १०१
बंधोत्कृष्टे उक्ते। शेषाः पुनरुक्तव्यतिरिक्ताः संक्रमोत्कृष्टास्ताश्चेमाः सातवेदनीयं सम्यक्त्वं सम्यक्मि-

---

थ्यात्वं नव नोकषाया आहारकसप्तकं शुभवर्णादिकादशकं नीलतिक्तवर्जं देवद्विकं मनुजद्विकं द्वित्रिचतुरिं-
द्रियजातयः आद्यवर्जानि संस्थानानि आद्यवर्जानि संहननानि शुभविहायोगतिः सूक्ष्मसाधारणापर्याप्तं स्थि-
रशुभसुभगसुस्वरादेययशःकीर्तितीर्थंकरोच्चैर्गोत्राणि तत्र बंधोत्कृष्टानां मतिज्ञानावरणीयादीनां मिथ्या-
त्वषोडशकषायनरकद्विकादीनां यथाक्रमं त्रिंशत्सप्ततिविंशत्यादिविंशतिसागरोपमकोटाकोटीस्थि-
तिकानां उत्कृष्टः स्थितिसंक्रम आवलि। एतदुक्तं भवति आवलिकाद्विकहीनाः॥ तथाहि स्थितिं बद्ध्वा स-
तीर्बंधावलिकायामतीतायां सत्यां संक्रा। मति तत्राप्युदयावलिकास्थं सकलकरणायोग्यमिति कृत्वा।
उदयावलिकातस्य उपरितनी तावद्॥ बंधोत्कृष्टानां मतिज्ञानादिवरणीयादीनामुत्कृष्टानां स्थि-
तिसंक्रम बंधावलिकाद्विकहीना एव॥ तथा इह उदयवतीनामनुदयवतीनां वा प्रकृतीनामुद-
यसमयादारभ्यावलिकामात्रा स्थितिरुद॥ यावलिकेति सर्वत्रापि व्यवह्रियते। तथा च यदि तासा-
मन्नरिवन्नालासमइत्यातनप्राग्वत् मिथ्यात्वस्य सप्ततिसागरोपमकोटाकोटीस्थितिकस्योत्कृष्टः स्थि-
तिसंक्रमश्चावलिकाद्विकहीनवक्तव्यान्तमुहूर्तोनावगंतव्यः॥ यतो मिथ्यात्वस्योत्कृष्टां स्थितिं बद्ध्वा ज-
घन्यतोऽप्यंतर्मुहूर्तं कालं यावत् मिथ्यात्व एवावतिष्ठते ततः सम्यक्त्वं प्रतिपद्य मिथ्यात्वस्य स्थितिमंतर्मुहू-
र्तोनां सम्यक्त्वसम्यक्मिथ्यात्वे संक्रमयतीति ततः अंतर्मुहूर्तोन एवास्योत्कृष्टः स्थितिसंक्रमः वक्तव्य इति॥

मिच्छत्तउक्कोसो इत्यादि इह उक्तनयत सत्त्वरसुपादानन्तरवध्याशेषाणामपि बोध्य उत्कृष्टानामुत्कृतानान्यानामपि
उत्कृष्टस्य विंशतेराशेषाणामावलिकाद्विकहीनोत्कृष्टस्थितिसंक्रमः प्रदर्शनार्थं शेषमाणमावलिगतिमूलाणामि॥
शेषाणां संक्रामोत्कृष्टानां आवलिकात्रिकहीन उत्कृष्टः स्थितिसंक्रमः॥ तथाहि बंधावलिकायामतीता-
यां सत्यां मावलिकात उपरितनी स्थितिः सर्वापि अन्यत्र प्रकृतौ तत्र आवलिकाया उपरि संक्रामति तत्र
च संक्रान्ता सती आवलिकामात्रं कालं यावत् करणायोग्येति कृत्वा संक्रमावलिकायामतीता-
तायां सत्यामुदयावलिकात उपरितनी॥ स्थितिस्तासामन्यत्र प्रकृतौ तत्र संक्रामति तत्र संक्रा-
मोत्कृष्टानामुत्कृष्टः स्थितिसंक्रम आवलिकात्रिकहीन एवातिग्र यथा नरकद्विकस्य विंशति
सागरोपमकोटाकोटीप्रमाणोत्कृष्टा स्थितिर्बद्धा बंधावलिकायामतीतायां सत्यां मावलि-
कात उपरितनीं तां सर्वामपि स्थितिं मनुजद्विकं बध्नन् तत्र मनुजद्विके संक्रमयति तत्र च संक्रान्तास-
ती आवलिकामात्रं कालं यावत् सकरणायोग्येति कृत्वा संक्रमावलिकायामतिक्रान्तायां सत्यामुद-
यावलिकात उपरितनीं तां सर्वामपि स्थितिं देवद्विकं बध्नन् तत्र संक्रमयति एवमन्यासामपि संक्रामोत्कृ-
ष्टानामुत्कृष्टः स्थितिसंक्रम आवलिकात्रिकहीनो नावनायः। तादृशं यासां बद्धोत्कृतानां बंधमतिसंक्रमादुत्कृ- १०२
ष्टा स्थितिर्भवति तासामेव तत उत्कृष्टस्थितिसंक्रमपरिमाणमुक्तं। संप्रति उदयसंबंधं विना संक्रमाद्।

बंधकेवलाउत्कृष्टा स्थितिर्लभ्यते तासामुत्कृष्टस्थितिसंक्रमपरिमाणनिरूपणार्थमाह॥ ३॥ मिच्छत्तउक्को-
सो तित्थउक्करूणगाउ समत्तामिस्सवरि। मिथ्यात्वस्योत्कृष्टः स्थितिसंक्रमो मिथ्यात्व उत्कृष्टस्थितेरन्तर्मुहूर्तोन-
तथा सम्यक्त्वसम्यक्त्वस्य मिश्रस्य चोत्कृष्टं स्थितिसंक्रामोत्कृष्टान्तर्मुहूर्तैः उत्कृष्टस्याधिकार्थ सं-
त्ववनादावलिकाद्विकहीन उपादिते सप्ततिसमवतावनादर्शनामाहनाय विंशति सम्यक्त्वं मिथ्यादृष्टि-
रुत्कृष्टसंक्लेशवर्तमानो मिथ्यात्वस्योत्कृष्टां स्थितिं बध्नाति ततः अन्तर्मुहूर्तमात्रानन्तरं मिथ्यात्वात्प्रति-
पतितविशुद्धिमासाद्य सम्यक्त्वं प्रतिपद्य॥ ततः तां मिथ्यात्वस्योत्कृष्टां स्थितिं सप्ततिसागरोप-
मकोटाकोटीप्रमाणामन्तर्मुहूर्तोनां॥ तां सम्यक्त्वे सम्यग्मिथ्यात्वे च संक्रमयति।
सा च संक्रान्ता सती संक्रमावलिकायामतीतायामुदयावलिकात उपरितनीं सम्यक्त्वस्थि-
तिमपवर्तनाकरणेन स्वस्थाने संक्रमयति सम्यग्मिथ्यात्वस्थितिमपि संक्रमावलिकायामतीता-
यामुदयावलिकात उपरितनीं सम्यक्त्वे संक्रमयति अपवर्तयति वा। तदेवं मिथ्यात्वस्यान्तर्मुहूर्तोना-
सम्यग्मिथ्यात्वयोः स्वस्ति अन्तर्मुहूर्तावलिकाद्विकहीन उत्कृष्टः स्थितिसंक्रमः। इह तीर्थकरस्याहारकसप्तक-
स्य च उत्कृष्टः स्थितिबन्धः सागरोपमकोटाकोटीप्रमाणः सकर्मणोऽप्यनामन्तः सागरोपमकोटी-
प्रमाणमेव ततः संप्रति कामता संक्रमोत्कृष्टा उत्कृष्टबंधोत्कृष्टा इति तदुपादानादाहमाह॥ ७॥ अंतोको

गाउक्कसा॥ आहारतित्थयरा। आहारकआहारकसंगतीर्थकराश्च संक्रमतः स्थितिसत्कर्म अंतःसागरोपमको-
टाकोटी अंतएता। संक्रमोत्कृष्टा यद्यपि च बंधेंतःसागरोपमकोटाकोटीप्रमाणा स्थितिसंक्रमाभिहिता।
तथापि बंधोत्कृष्टायाः स्थितेः सकाशात् संक्रमोत्कृष्टा स्थितिः संख्येयगुणा द्रष्टव्याः उक्तं च॥ हासंबंधवि-
ईउ संतकम्म विइ संखेज्जगुणा न उ नामकर्मणः उत्कृष्टा स्थितिर्विंशतिसागरोपमकोटाकोटीप्रमाणा
। ततः आहारकतीर्थकरयोः संक्रमोत्कृष्टा। स्थितिः आयामाणा बंधावलिकोदयावलिकारहिता
विंशतिसागरोपमकोटाकोटीप्रमा॥ णोपलभ्यते कथमुच्यते तीर्थकराहारकयोः उत्कृ-
ष्टं तस्य स्थितिः संक्रामति बंधकाले। नानयो बंधश्चानयोः यथाकर्म विशुद्धिसम्यग्दृ-
ष्टिः संयतस्य च विशुद्धसम्यग्दृष्टीनां सं। यतानां च स्थितिसत्कर्म सर्वेषामपि कर्मणामायुर्व-
र्जानां अंतःसागरोपमकोटीप्रमाणं नाधि। कं ततः संक्रामामि एतावन्मात्र एव प्राप्यते नाधिक इत्य-
दोषः। सेसतिसर्वासां प्रकृतीनां बंधोत्कृष्टानां संक्रमोत्कृष्टानां वा संक्रमणकाले। यावती स्थितिः आय-
ततावतीति द्विविहाराहासहवामित्रहिडगामालिगासा सर्वासां प्रकृतीनां संक्रामा यत्स्थितिकः संक्रम-
णकाले या स्थितिर्विद्यते सा यत्स्थितिरित्युच्यते सा यस्य संक्रमस्यास्ति स संक्रमो यत्स्थितिकः या स्थिति- १०२
र्विद्यते यस्यासौ यत्स्थितिकः इदं च उक्तं भवति समयाद्यणात सावलिकआवलिकया सहिता उक्कोस्स

ऽक्रांतवर्तिन्यः अनुत्कृष्टसंक्रमः सह आवलिकया सहिताः सर्वा यावावत्तवतितावती संक्रमकाले स्थिति-
रित्यर्थः॥ ततो बंधोत्कृष्टानामावलिकाद्वयेना संक्रमोत्कृष्टानां चावलिकाधिकद्वयेना संक्रमकाले
सर्वा स्थितिर्वेदितव्या। तथाहि संक्लेशादिकानणवसतउत्कृष्टां स्थितिं बध्वा बंधावलिकायामतीतायां
मुदयावलिकातउपरितनां स्थितिमन्यत्र प्रकृत्यंतरे संक्रमयितुमारभते ततो बंधोत्कृष्टानामावलि-
काद्वयेन संक्रमकाले संक्रमोत्कृष्टानां तु बंधावलिकासंक्रमावलिकायामतीतायामुदयावलि-
कातः परतो वर्त्तमानां स्थितिमन्यत्र संक्रमयति ततः संक्रमोत्कृष्टानामावलिकाधिकद्वयेनासं॥
क्रमकाले सर्वा स्थितिरवाप्यते अथ बाउणउक्कोसा स्थिति किं बंधोत्कृष्टा उत संक्रमोत्कृष्टा उ-
च्यते बंधोत्कृष्टैव तथा चाह॥ बाआउग॥ णंउबंधकाउक्कोसा आउगाउक्कसा स्थितिसंतवो
बंधोत्कृष्ट एव न संक्रमोत्कृष्टायातो नायुषां। परस्परं संक्रमः। सादउगावगइलयगमाणनपरोपरंमि
संक्रमणमितिवचनात्॥ ब॥ सोवाहठिइए जा ठिइगा आयुषां साबाधा सबाधा सहितायां सर्वा स्थि॥
तिरवगंतव्या केवलं च बंधोत्कस्यापि आवलिरणा विइज विइइति वचनात् बंधावलिकाना इष्टव्या। तथा-
हि आउ बंधिउ वर्त्तमानःएव उत्सुकसमयादय क्रमधंदलिकं ततो बंधावलिकानां तं सरउवर्त्त यिति। ततउद्व-
र्त्तनाद्य संक्रामबंधावलिकोना साबाधा यत्स्थितिः प्राप्यते अथवा पवर्त्तनापि निर्व्याघातना विन्या उ-

णो बंधावलिकायामतीतायां सर्वैवोद्वर्त्तते ततस्तामधिकृत्य यथोक्ता यत्स्थितिस्त्ववसेया।तदेवमुत्कृष्ट
स्थितिसंक्रमपरिमाणं संप्रति जघन्यस्थितिसंक्रमस्य विभागप्ररूपणातो तत्र स्वप्रकृतितो जघन्यस्थितिसंक्र
मप्रतिपादनार्थमाह॥७॥आवरणविग्घदंसणचउक्कलोभंतवेयगाऊणं।एगाठिईजहन्ना।पंचानां ज्ञा
नावरणप्रकृतीनां विघ्नपंचानां अंतरायप्रकृतीनां चतुर्णां च दर्शनावरणप्रकृतीनां आत्मीया
आत्मीयसत्ताकालचरमसमयसमयाधिकाव लिकायां शेषायां स्थितौ उदयावलिका सर्वकरणा॥
योग्या इति कृत्वा उदयावलिकात उपरित॥ नी समयमात्रा स्थितिरपवर्त्तनसंक्रमेणाधस्तादु
दयावलिकात्रिभागसमयाधिकेषु। क्रामति।तदा च सर्वस्थितिपरिमाणं समयाधिका
आवलिका तथा चाह जहन्नठिइसमयाहिगा। वलिका निद्दादुगस्स एगा आवलिगदुगं असंखभागो
अज ठिई॥ निद्दादिकस्य निद्राप्रचलालक्षण स्य जघन्यस्थितिसंक्रमस्य संक्रमांते स्वस्थितेरुपरित
नी एका समयमात्रा स्थितिः॥सा आवलिकाया अधस्तनत्रिभागे निक्षिप्यते तदानीं च यत्स्थितिः सर्वस्थि
तिः॥आवलिकाद्विकं तथा सा आवलिकाया असंख्याततमभाग अत्र वस्तुसत्त्वं तावदेषा यत्त्रिभागाधिका॥
सावलिका संख्येयभागाधिकावलिकाद्विका शेषायां स्थितावुपरितना समयमात्रा विका स्थितिसंक्रा। १०४
मति॥तदुक्तं मतिज्ञानावरणादीनामिव समयाधिकावलिका शेषायामिति॥संप्रति यासां प्रकृतीनां

तीनां संज्वलनानां जघन्यस्थितिसंक्रमस्य प्रतिपादयन्नाह॥८॥हासच्छक्कसंजलणाऊ समाऊ य।हास्यादीनां नोकषायष
कं हास्यषट्कस्य चरमस्थितिखण्डोत्कीर्णे तस्य रूपाकरण अपवर्त्तनाकरणेन संख्येयवर्षप्र
माणा स्थितिः कृता तासां स्थितिर्जघन्या च समयसंज्वलनक्रोधप्रक्षेप्यमाणा जघन्यः स्थितिसंक्रमः॥सोणंतकृत्वा
न ठिइसंकमणकालोत्तिव संख्येयवर्षप्रमाणा स्थितिः सोऽन्तर्मुहूर्त्तावृत्त्ता अनास्य अधिकाय स्थितिः सर्वस्थि
तिः तथा हि अंतरकरणे वर्त्तमानस्तासां संख्येयव र्षप्रमाणां स्थितिं संज्वलनक्रोधे संक्रमयति अंतरक
रणे च कर्मदलिकं न विद्यते किंतु ततः ऊर्द्ध्वं ततो अंतरकरणकालेनाप्यधिका संख्येयवर्ष
प्रमाणा स्थितिर्यस्य षट्कस्य जघन्यस्थिति संक्रमकालेऽस्थितिः॥पुंवेदबंधाउ उरसा
संजलणाण जहिईसगाऊणजाना आवलिगदु। पुरुषवेदस्य संज्वलनानां च यो जघन्य
स्थितिबंध उत्कृष्टो अबाधकृष्टस्य पुरुषवेदस्याष्टौ। संवत्सराणि संज्वलनक्रोधस्य मासद्वयं संज्वलनमान
स्य मासः संज्वलनमायाया अर्द्धमासः स एव जघन्यस्थितिबंधः अबाधकालोनः स्वस्वजघन्यस्थितिः
संक्रमः अबाधारहितस्थितिरन्यत्र संक्रामति तत्र च कर्मदलिकं सद्भावात् अबाधाकाले नाकर्म
स्थितिकर्मनिषेक इति वचनात् जघन्यस्थितिबंधश्चाबाधा च अंतर्मुहूर्त्तप्रमाणा तत्र जघन्यस्थितिसं
क्रमणकालः अबाधाकालः समयप्रबद्धं संक्रमय्यापयति तस्य तदानीं सर्वस्यापि क्षीणत्वात्।ततोंतरमु

त्कर्षणमेव तेषोऽत्र भावः यदा दानीं स्वस्वा जघन्यस्थितिबंधं जघन्यस्थितिसंक्रमः तदानीं चैतेषां य
स्थितिः सर्वा स्थितिः स्वकायेन ज्ञानं न बाधा रूपा न तु ज्ञत्व लक्षणेन तु ज्ञाबाधाकालः सहिता इत्यर्थः ।
जघन्यः स्थितिबंधः ततोऽनन्तरमावलिकाधिकज्ञानावरणादीनां सर्वेषां एतदुक्तं भवति जघन्यस्थितिसं ।
क्रमे आबाधाकालप्रमाणं ततस्तद्रूपानन्तरं आवलिकाधिकं तानां प्रमाणं ततोऽन्नज्ञानावरणावरणता सा
वता स्थितिः संक्रमं भवति तावता जघन्यस्थितिसं ॥ क्रमकाले सर्वा स्थितिः आवलिकाधिकं कस्मात् उच्य
ते यतः इति बन्धावलिकातिक्रम्य बंधावलिकायां सत्यां तावत् चरमसमयबद्धं तु ।
रूपा वदादि प्रकृतिलतां संक्रमयितुं स । रूपा आवलिकामात्रेण च कालेन ततः संक्रम्य ।
ते संक्रमावलिकाचरमसमये च जघन्यः ॥ स्थितिसंक्रमः प्राप्यते ततो बंधावलि संक्रमावलि
काद्विकमेव बाधासहिता जघन्यस्थितिबंधे ततो जघन्यस्थितिसंक्रमकाले सर्वा स्थितिः संभवति केव
लिनि संक्रममाश्रित्योक्तं पर्यंतो संक्रमप्ररूपणार्थमाह ॥ बा नागे निद्राणां ... तानुक्तानि ... योगिनि सं
योगिकेवलिनि संक्रममाश्रित्योक्तं पर्यंतायां संतायोग्यं तिका नरकद्विक तिर्यक्द्विक पंचेन्द्रिय ।
जातिवर्जा शेष जातिचतुष्टय स्थावर सूक्ष्म साधारण आतप उद्योत वर्जा शेषा नामानां भवति प्रकृतयः । साता । १०५
सातावेदनीया ... गोत्राणि च एतासां सयोगिकेवलि चरमसमये सर्वा पवर्त्तनयाऽऽतमोऽस्त

त्रिका स्थितिर्भवति सा चापवर्त्यमाना उदयावलिका रहिता जघन्यस्थितिसंक्रम उदयावलिका सकलक
रणायोग्य इति कृत्वा नापवर्त्यते तया चावलिकया सहिता अपवर्त्तनारूप जघन्यस्थितिसंक्रमकालो तासां य
त्स्थिति । नवानां उक्तानां सयोगिकेवलिनि समयाधिकावलिका शेषायां स्थितौ वर्तमाने जघन्यस्थि
तिसंक्रमः कस्मात् निद्राप्रचलयोः क्षीणकषायस्य समतिज्ञानावरणादीनामिति उच्यते अयोगिकेवलिनि
गत्वा सकलस्य बादरयोगसूक्ष्मयोगादि । ताम ... स्थितिनिरुध्यमाने केवलिनः कारणानां साधक
रणे प्रवर्तिता इति निःक्रियत्वात् केवल ॥ सर्वेषां एकाम् ... ततः सयोगिकेवलिनि एवं
तासां जघन्यः स्थितिसंक्रमः प्राप्यते । बासे निद्राणां ... संख्यं ... विशेष ।
आवलिगा ... ... स्त्यानर्द्धित्रिक मिथ्यात्व सम्यग्मिथ्यात्वानंतानुबंधि
अप्रत्याख्यान प्रत्याख्यानावरण ... नरकद्विक तिर्यग्द्विक पंचेन्द्रियजाति वर्जा शेष जा ।
तिचतुष्टय स्थावर सूक्ष्म आतप उद्योत साधारण लक्षणानां ... क्षपणकाले ॥
... पल्योपमासंख्येयभागमात्रः स जघन्यस्थितिसंक्रमः । ... सर्व स्थिति ...
... आवलिकया ... संक्रमे ... शेषाणां नामकर्मणां ।
स्य आवलिकां ... पल्योपमासंख्येयभागमात्रे ... संक्रमयति ततस्तासां ।

जघन्यस्थितिसंक्रमेकालेयत्स्थितिसएवजघन्यस्थिति।संक्रमस्त्वावलिकयाभ्यधिकावेदितव्या।स्थानंतुसक
षायायास्त्वेतत्कृत्स्नेनाभ्यधिकोयतस्तस्याःसूक्ष्मंस्थितिरवंसमंतरकरणस्थितिःसत्संक्रमयति।अंतरक
रणावकर्मदलिकंनविघातकिंतुततऊर्ध्वंअंतरकरणंवातनुकृत्स्नंप्रमाणं।ततोऽंतर्मुहूर्त्तंतुकालोजघन्या।
स्थितिसंक्रमस्त्वपर्याप्तस्थितिरवःसयाशेषाणांतुप्रकृतीनांतुअंतरकरणंनभवति।ततस्तासामावलि।
कातुरूपैवयस्थिति।तादेवमुक्तंजघन्यास्थि तिसंक्रमपरिमाणंसंप्रतिसाद्यनादिप्ररूपणावसरःसाव
धिक्षयकृलप्रकृतीनांसुग्रप्रकृतीनांवनतु मूलप्रकृतीनांसाद्यनादिप्ररूपणार्थमाह।।ठाम्मूलठि।
ईअजहन्नो।सत्तसतिहावउविहो।। तमादि।सेसविगप्पातेतेसिंडविगाथ्यासंकामाहोति
१ऽ२जघन्यादन्यःसर्वमजघन्यंयावदुत्कृ। ष्टंउत्कृष्टादन्यत्सर्वमपियावज्जघन्यंतावदनुत्कृष्टंत
त्रामोहनीयवर्जानांसप्तानांकर्मणामजघन्य स्थितिसंक्रमस्त्रिधातद्यथाअनादिध्रुवोऽध्रुवश्च।तथाहि।
ज्ञानावरणदर्शनावरणांतरायाणांक्षीणकषायस्यसमयाधिकावलिकाशेषायांस्थितौवर्त्तमानस्यजघ
न्यःस्थितिःसंक्रमोनभवतिनामगोत्रवेदनीयानांतुसयोगिकेवलिचरमसमयेऽन्तर्मुहूर्त्तप्रमाणे।
आवलिकारहिताजघन्यःस्थितिसंक्रमःसचसादिरध्रुवश्चतस्मादन्यःसर्वोपिस्थितिसंक्रमोपिचअजघ।। १०६
न्यःसचानादिःध्रुवोऽभव्यानांभव्यानामध्रुवःचउविहोमोहेत्ति।मोहनीयस्याजघन्यःस्थितिसंक्रमः

श्चतुर्विधःतद्यथासादिरनादिध्रुवोऽध्रुवश्चतथाहिमोहनीयस्यजघन्यःस्थितिसंक्रमःसूक्ष्मसंपराय
स्यक्षपकस्यसमयाधिकावलिकाशेषायांस्थितौततोसौसादिरध्रुवश्चतस्मादजघन्यादन्यःस
र्वोप्यजघन्यःसचोपशांतकषायस्यप्रवर्त्तमानात्सादिःतत्स्थानमनवाप्तस्यतुअनादिःतदतःइतिपातवन्नवतित
तोसौसादिस्तत्स्थानमप्राप्तस्यत्वनादिध्रुवाध्रुवौभव्याभव्यापेक्षया।शेषविकल्पाउत्कृष्टा
नुत्कृष्टजघन्यलक्षणास्तेषांकर्मणांसंक्रामे संक्रमविषयेद्विविकल्पाभवंतितद्यथासादयोऽध्रु
वाश्चतथाहिउत्कृष्टांस्थितिंबध्नाति। सएवोत्कृष्टंस्थितिसंक्रामंकरोतिउत्कृष्टांचस्थितिं
बध्नातिउत्कृष्टसंक्लेशवर्त्तमानान।। नोत्कृष्टःसंक्लेशःसर्वदैवलभ्यतेकिंत्वंतरांतरा
शेषकालंवनुत्कृष्टास्ततएतौद्वावपिसा। द्यध्रुवौ।जघन्यश्चप्रागेवभावितःसंप्र
त्यध्रुवसत्ताकानांसाद्यनादिप्ररूपणार्थमाह।।व ।ध्रुवसंतकम्मि।सागाणंतिहावउच्छावत्तारित्तामोहाणं
अजहन्नाध्रुवसत्कर्मणांसंतांध्रुवसत्कर्मिकाणांविंशत्युत्तरशतसंख्यानां।तथाहिनरकद्विकमनुजद्विक
देवद्विकवैक्रियसप्तकाहारकसप्तकतीर्थकरनामसम्यक्त्वसम्यग्मिथ्यात्वोच्चैर्गोत्रायुश्चतुष्टय
लक्षणाअष्टाविंशतिसंख्याअध्रुवसत्कर्मिकाप्रकृतयःस्ताअष्टापंचाशदधिकात्रिंशतादपनीयं।।
ततःशेषंविंशत्युत्तरमवशतंध्रुवसत्कर्मकाणांनवतितस्माद्विवारित्रमोहनीयप्रकृतयः।

चविंशतिसंख्या अपनीयंते ततः। शेषं त्रिंशत्कोटाकोटीरूपमवतांमांशं यथायवस्थमाणं चात्र ततः। शेषस्य पल्योपमासंख्येय
भागस्य स्वस्वरूपगणपर्यवसाने जघन्याः स्थितिसंक्रमो भवति स च सादिरध्रुवश्च ततोन्यः सर्वोप्यजघ॥
न्यः स चानादिः अध्रुवध्रुवौ व्याख्यातव्यौ पूर्ववत्। चारित्रमोहनीयवर्जानां पंचविंशतिसंख्यानामजघ
घन्यः स्थितिसंक्रमश्चतुर्धा तद्यथा। सादिरनादिर्ध्रुवोध्रुवश्च तत्र सादिरुपशमश्रेण्याः उपशांतानां सत्यां।
संक्रमांतावउपशमश्रेणितः प्रच्यवमानस्य तस्यप्रजघन्यस्थितिसंक्रमः समारभ्यते ततोसौ सादिः।
स्थानमप्राप्तस्य तु पुनरनादिः ध्रुवाध्रु वौ पूर्ववद्व्याख्यातव्यौ॥ शेषास्तु त्रयः विकल्पाः उत्कृष्टा
नुत्कृष्टजघन्यरूपा द्विधा प्रत्येकं ज्ञातव्याः। तद्यथा सादिरध्रुवश्च तत्रोत्कृष्टानुत्कृष्टयो
र्भावना प्रागुक्ता तथा जघन्यानुत्कृष्टौ जघन्यस्थितिसंक्रमस्य संक्रमकाले च सति।
शेषकाले तु तासौ सादिरध्रुवश्च इत्युक्तं संक्रमः। सर्वेषामपि संक्रमप्रकृतीनां सर्वासामष्टाविंश
तिसंख्यानां सर्वासामपि जघन्यानुत्कृष्टाः उत्कृष्टश्च विकल्पा प्रत्येकं ज्ञातव्या तद्यथा सादि॥
रध्रुवश्च सादिरध्रुवत्व च ध्रुवसंक्रमत्वाद्वक्तव्यौ नाया। संप्रति संक्रमस्वामित्वं प्रतिपादयितुं
तत्रादावुत्कृष्टस्थितिसंक्रमस्वामित्वं जघन्यस्थितिसंक्रमस्वामित्वं च तत्रोत्कृष्टस्थितिसंक्रमस्वामित्वं प्र १०१
तिपिपादयिषुराह॥ बंधउक्कोसाणं आवलिगाउ परिणउ आलिगोपरोक्कोसमसामि त्तसंकामणा जासिं।
गंता सिं। यासां प्रकृतीनां बंधादुत्कृष्टा स्थितिर्बध्यते तासां स उत्कृष्टस्थितिबंधका देवा
इति उत्कृष्टस्थितिबंधं कृत्वा बंधावलिकां गत्वा अतिक्रम्य परतः। बंधावलिकायाः
सत्तायामित्यर्थः उत्कृष्टस्वामिनो उत्कृष्टस्थितिसंक्रमस्वामिनः उत्कृष्टस्थितिसंक्रमयंतीत्यर्थः। यासां
पुनः प्रकृतीनामुत्कृष्टा स्थितिसंक्रमणतो प्राप्यते तासां द्विकं बंधावलिकासंक्रमावलिकालक्षणं॥
चातिक्रम्य परत उत्कृष्टस्वामिनः। बंधाव लिकासंक्रमावलिकायोरतीतयोरुत्कृष्टस्थितिसं॥
क्रमस्वामिनो भवंतीत्यर्थः सम्यक्त्वस॥ म्यग्मिथ्यात्वयोरुत्कृष्टस्थितिसंक्रमस्वामित्वमाह।
॥ ३॥ तमंतकमिगगावंधिकालउ॥ कालसगंतुजतो तासमत्तमीसगाणं। आवलिका
यासुद्धदिवाउ। तस्स काम सिमस्क्कमसम मिथ्यात्वसंक्रमो मिथ्यादृष्टिरुत्कृष्टां स्थितिं सप्तति।
सागरोपमकोटाकोटीप्रमाणां बध्नाति। ततः स तु कृत्वांतर्मुहूर्तं मिथ्यात्वाद्व्यावर्तते प्रत्यसम्यक्त्वं प्र
तिपद्यते। ततोसौ शुद्धदृष्टिः सम्यग्दृष्टिरंतर्मुहूर्तादूनामुत्कृष्टां मिथ्यात्वस्थितिमपवर्तनाकरणेन।
सम्यक्त्वे संक्रमयति। सम्यग्मिथ्यात्वे स्थितिमपि संक्रमावलिकायामतीतायां शुद्धया वलिकानत।
परितनां सम्यक्त्वे संक्रमयति अपवर्तयति च ततएव तिष्ठाणामपि दर्शनमोहनीयप्रकृतीनामुत्कृष्टान्
स्थितिसंक्रमस्वामी सम्यग्दृष्टिरावलिकाद्वयहीनोत्कृष्टस्थितिसंक्रमस्वामी संप्रति जघन्यस्थितिसं

क्रमस्वामिनमाह॥ गा॥ दंसणचउक्कविग्घावरणं समयाहिगालिगा छउमे। निद्दाणावलिगदुगे आव-
लिअ असंखतमभागो॥ समयाहिगा वक्षाण चक्षुरचक्षुःकेवलावधिदर्शनावरणानां विघ्नपंचानां पंचानामंतराय-
पंचकानां पंचानां ज्ञानावरणानां एवं चतुर्दशानां जघन्यस्थितिसंक्रमस्वामी छउमो त्ति क्षीणकषायवीत-
रागछद्मस्थः स्वगुणस्थानकस्य समयाधिकावलिकाशेषवर्त्तमानः तथा निद्रायाः निद्राद्वयस्य आयामः
चरमावलिकायां वा तदा आद्यायाः स्थापना। यावलिकायाः शेषायां सत्यामावलिकाया असंख्ये-
यतमभागे शेषे वर्त्तमानानां समयाधिकं। यावत्कृत्यं सम्यक्त्वमवाप्य वर्त्तनया अपवर्त्त्य
सम्यक्त्वं वेदयमानस्य तत्सम्यक्त्वे। कृपितशेषमतिक्षिप्य तस्य गुणेनानंतानां मन्य॥
तमस्यां गातोषयाति ततश्चतुर्गतिका। तां मन्यत सम्यक्त्वस्य समयाधिकावलिकाशेषा।
याः स्थितो वर्त्तमानः। कषायकरणान्निःक्र तक्करणे क्षपके गुणे अस्तु घातो जघन्यस्थितिसंक्र-
मस्वामी भवति मिथ्यात्वमस्य मिथ्यात्वायाः क्षपणकाले यच्चरमखंडं संछुन्नेणे सर्वापवर्त्तनेनापवर्त्त्य॥
वर्त्त्य परस्थानपल्योपमासंख्येयभागमात्रं चरमखंडं क्षपयंतश्च वर्त्तमाना समयावलिका विरतसम्य॥
ग्दृष्टिदेशविरतः प्रमत्तोऽप्रमत्तो वा जघन्यस्थितिसंक्रमस्वामी भवति॥ गा॥ उवसमचरमालिगाए बो॥ १०८
लोभस्य एव सूक्ष्मसंपरायस्य स्वगुणस्थानकस्य समयाधिकावलिकावशेषायां स्थितो

तो वर्त्तमानो लोभस्य जघन्यस्थितिसंक्रमस्वामी भवतीति अर्थः। तस्य लोभलोभस्य जघन्यः स्थितिसंक्रमो
भवति। इदमिह तात्पर्यं सूक्ष्मसंपरायस्वगुणस्थानकस्य समयाधिकावलिकाशेषायां स्थितो वर्त्तमानो
लोभसंज्वलनस्य जघन्यस्थितिसंक्रमस्वामी भवतीति अनंतानुबंधिनां जघन्यस्थितिसंक्रमस्वामिनमाह।
॥गा॥ पढमकसायाण विसंजोयणसंछोभणाए चउप्रथमकषायाणामनंतानुबंधिनां विसंयोजनतो विना
शनया चरमपल्योपमासंख्येयभागमात्रं संछोभणतः क्षपणेन वर्त्तमानश्चतुर्गतिकोऽन्यत-
मः सम्यग्दृष्टिः जघन्यस्थितिसंक्रमस्वामी भवति चरमसमये आनतरत्रिकानामेव वदयो।
पतिकः अक्षतस्थ उत्पन्नवति। संख्यास्य। गुणस्थानं समए चरमायोगिकेवली चरमायवर्त्त-
न वर्त्तमानो जघन्यस्थितिसंक्रमस्वामी भवतीति शेषउक्तानां जघन्यस्थितिसंक्रमस्वामिन॥
माह॥ गा॥ समयाणाउअवयरोक्कामण छउत्तिय दिवापणारावयणाव एकशेषाणां स्थानेर्दित्रिकना॥
सप्तदशकानां कषायवतां कषायसंज्वलनक्रोधमानमायानां कषाणां षट्त्रिंशस्य उक्तानां।
क्षपणकाम पचरिपाकावरमपल्योपमसंख्येयभागादिकमायमंछोभणे वर्त्तमाना निद्रानिद्रा
दीनां जघन्यस्थितिसंक्रमस्वामी भवति वयणाव देव्रिभवति। वेदाको वादे वेदस्य जघन्यस्थिति
संक्रमस्वामी इयमत्र भावना उदयावादोदयवर्त्तमान उदयावेदस्य स्वावोदयवर्त्तमानः स्वाव

इस्यानंतसमकावाराहायवर्त्तमानानंतसमकावदस्यानिवृत्तिबादरसंपरायस्य समसंक्रमं कृत्वेन जघन्यस्थिति।
संक्रमस्वामी भवतीत्यर्थः। अन्यत्र क्षीवेदनक्षपकाश्रेणीमारूढस्य सूक्ष्मस्यावेदस्य जघन्यस्थितिसंक्रा॥
मो नत्वन्यत्र तथा हि। यत्र वेदनक्षपकाश्रेणीमारोहति तस्यावेदस्यादायादाशणाप्रवर्त्तनादिति॥
स्थिति। उक्तंचाष्टबंधपरिसटं तिनाताय द्यपि नपुंसकवेदनक्षपकाश्रेणिं प्रपन्नः। स्त्रीवेदनपुंसक।
वेदौ युगपत्क्षपयति। तथापि नपुंसकवेद स्त्रीवेदजघन्यस्थितिसंक्रमः प्राप्यते न स्त्रीवेदस्योदयो
दीरणयोस्तावत् स्त्रीवेदनवपतितत्वा। नपुंसकवेदक्षयानंतरं तत्र अंतर्मुहूर्तेन कालेन स्त्रीवे
दं क्षपयति। एतावता च कालेनाद॥ योदीरणाबद्धा स्थिति तु यातात यद्यपि वेदउदय॥
वेदनापि द्वितीयत्रास्येतावान् कालोऽल॥ त्यात तथापि तस्य स्त्रीवेदस्योदयोदीरणे न स्ता।
वत इति स्त्रीवेदद्वितीयत्रास्य स्त्रीवेदस्य जघ न्यस्थितिसंक्रामो न तादृशस्य तथा उदयावेदनक्षपक।
श्रेणिं प्रतिपन्नो दीपकक्षयानंतरं उदयावदं क्षपयति अन्यथा उदयस्यादि पकक्षपदितं उदितस्य।
वेदस्योदीरणाप्रवर्त्तत इति बद्धा स्थितिक्षयति तन्ना उदयावेदस्यापि उदयावेदस्य तस्य वजघ।
न्यस्थितिसंक्रामो न तादृशस्य॥ उक्तो द्वेधापि स्थितिसंक्रमः। संप्रत्यनुभागसंक्रमं विधानावसरः। तत्रैते १०७
अर्थाधिकाराः स्पर्धकप्ररूपणा विशेषलक्षणप्ररूपणा उत्कृष्टानुभागसंक्रमप्रमाणप्ररूप।

णा जघन्यानुभागसंक्रमप्रमाणप्ररूपणा जघन्यानुभागसंक्रमप्रमाणप्ररूपणा साद्यनादिप्ररूपणा स्वामित्वं
चेति तत्र स्पर्धकप्ररूपणार्थमाह। उक्तं तत्र यान्यनुभागस्थानानि अनुभागसंक्रमाणां वाधि उक्तानुभाग उक्तानुभागविषय।
संक्रामो उक्तं ततः प्रकृतिगतः। किमुक्तं भवति द्विधा उक्तानुभागसंक्रमस्य यथा हि लब्धकृत्यनुभागसंक्रमउक्तार
कृत्यनुभागसंक्रमस्यान्तवउक्तं ततः प्रकृतिवदा यथा बंधबंधे अशातादिवन्नवद्यातापि त्वप्यानुक्ता
दप्ररूपणा स्पर्धकप्ररूपणार्थमाह स्पर्धक गाथा। द्विस्थानिनाव यरघाइ घाईणां। आसां सर्वघातिनानां दे
शघातिनानां अघातिनानां च प्रकृतीनां स्पर्धकनिर्देशाकं स्पर्धकप्ररूपणा यथा शातकेना।
तथा ज्ञापिकर्त्तव्यात तथापि किं विवक्षत। तत्रवाकेवलज्ञानावरणा केवलदर्शनावरणा।
यथादशकषाया निद्राः पंचकमिथ्यात्वल क्षणानां विंशतिप्रकृतीनां सर्वस्पर्धकानि सर्वघा।
तानि सर्वसर्वघात्यां केवलज्ञानादिलक्षणं गु। णं घातयंतीति सर्वघातीनि तानि च तानि ज्ञानावर।
निश्चिद्राणि इव तदित्यर्थः निद्राद्वाव च उपदेशोपचितानि स्फटिका त्रमेदारवद्यालाव निरनलानि।
अनंतानि घायइस्य विसर्पंय प्रयत्नेपाताइ समवघाइत्यामो। मो नि द्विापानि घातउ उफलिह स्सइ रविम
लो मतिश्रुतावधिमनःपर्यायज्ञानावरणा चक्षुरचक्षुरवधिदर्शनावरणा संज्वलनचतुष्टय नवनोकषा
यांतरायपंचकलक्षणानां पंचविंशतिसंख्यानां देशघातिप्रकृतीनां। देशघातीनि स्पर्धकानि नव।

ति स्वस्वज्ञानादिगुणस्य देशमेकदेशोपमितानां दलिकरूपेण घातयंतीत्यतो देशघातीनि देशघातीनि तानि ता
नि चानेकप्रकाराणि स्थितिस्थानसंकलानि तथाहि कानिचिदनंतस्थितिस्थानसंकलानि सर्वदेशघातीनि ।
र्षापितकटवत् कानिचिन्मध्यमानिकाडिस्थानसंकलानि केवलवत् कानिचित्ततोनंतरतां स्वस्था
नकस्थानस्थिरशंकलानि तथाविधवस्त्रवत्तथा तानि तानिसंकाशयेत्तानि विशिष्टनिर्मलस्फटिकानि ।
भवंति तथा चोक्तं देशविघातिष्वस्तामुष्य । कटकंबलसुंसंकाशा । विविधविशुद्धिसमाये
ज्झयमिदाणोदोत्तविमलोत्त । विवेदनीया । र्युर्नामगोत्राणां संबंधिनयतकादशानान्तरशानरस्प
अतिशानस्याघातितानां स्पर्द्धकानां । घातानि विवेदितव्यानि केवलं विद्यमानसर्व
घातिरसस्पर्द्धकसंबंधत्वात्प्रतिसर्वघाती । निजर्वतियावद्वालोकस्यचयसमाचीराणामपिचो ।
रसंबंधात् चौरतात्वेव ज्ञायते न विसरंघा । एतराणं मिश्राणां विरसंबंधाइरासा । ज्ञाइघाइसगासणा ।
चारव्यावदावाराणां संशतिदर्शनामोहनीयस्यस्पर्द्धकस्वरूपणार्थमाह सम्यक्त्वदेसघाइस्स सम्मत्तं
तउवरिंतुवामिस्सं । दोहसमाणसाणंति तानि मिश्रतत्तुतिमतउदद्दर्शनामोहनीयस्यसत्कर्मवर्तता ॥
त्यक्तिविधानिरसस्पर्द्धकानि तद्यथा देशघातीनि सर्वघातीनि चानस्यानि देशघातीनि स्पर्द्धकानि एक ११०
स्थानिकरसोपेतानि चातस्ससर्वस्थापिसम्यक्त्वं तउवरिंतुवामिस्सं यत्र देशघातीनि स्पर्द्धकानि निष्ठ

११

तानि ततउपरिसम्यग्मिथ्यात्वस्य स्पर्द्धकानि तानि च सर्वघातीनि द्विस्थानकरसोपेतानि चानानि ।
सम्यग्मिथ्यात्वस्य स्पर्द्धकानि तावत्द्रष्टव्यानि यावद्दारुसमाणस्थानानि सा निदारुसमानरसानि द्विस्थान
कोरसस्तस्यैव धिनो स्पर्द्धकानां मनंतता मानामगातानवतितानतायत्र सम्यग्मिथ्यात्वस्पर्द्धकानि निष्ठा ।
यांयांति ततः प्रभृति द्विस्थानकवतुस्थानकरसमस्तापापतानि स्पर्द्धकानि सर्वाण्यपि मिथ्यात्वस्य दृष्टव्या
नि एतावता स्पर्द्धकस्वरूपणमशतिविशेषलक्ष । णस्वरूपणार्थमाह तच्चवपयस्त्वबद्धिया बज्झवद्दिया
वज्झविणाणा अणुत्तागसंकामाण मसत्ता । पगइंताया वा वितत्तत्तुतणागसंकामसबंधपर्दय
यातस्य निर्घाशणमिदं यउतउद्दर्शनाम ऊतानुतत्यथाय वत्तिताऊस्वाऊनात्तप्रवाञ्च ।
स्याज्ञऊ तितानाः ऊन्यज्ञऊतिस्वतावनय रणमितात्त विनागात्तउत्तागाः । एवमवोध्यउत्ता ॥
गसंक्रमः । स्नत्रघलवऊतानोउद्वर्तनापवर्त्ता । तासांपोबावदसंकामोनानाऽऊतितयत्तरूपाः संक्र
माता सांपरस्य रसंक्रमातावातउत्तरबऊतानां उत्रायापिसंक्रमाः तादवउऊविशेषलक्षणं संयउ
कृष्टाउत्तागसंक्रमान्त्तवघल वऊतानां ध्रमाणउतिपादनार्थमाह । उविदयमाणेनवासम्मत्तादेस
याइउठाणानरतितिरियाउगोयवमिसेव वियसवघाइ म्मिं द्विविध्रमाणेस्थानउमाणेघातित्व ।
उमाणेवायष्टउऊ । ष्टोत्तउत्तागसंक्रमः सम्यक्त्वस्यादेशघातिनि द्विस्थानाकरसस्पर्द्धकसंक्रमसमाणे

विदितव्यः। एतदुक्तं भवति। सम्यक्त्वस्य घातित्वमाश्रित्य देशघातिस्थानमाश्रित्य सर्वोत्कृष्टद्विस्थान-
करसोपेतं स्पर्द्धकप्रथमं यदा संक्रामति तदा तस्योत्कृष्टोऽनुभागसंक्रम इति। नराउत्रिर्यगाउरा।
तयसम्यग्मिथ्यात्वानां स्थानद्वयात्यसर्वोत्कृष्टद्विस्थानकरसोपेतघातित्वमाश्रित्य सर्वघाति।
निरसस्पर्द्धके उत्कृष्टोऽनुभागसंक्रमः। उप्राप्यार्थं सावनानरतिर्यगाउशतापसम्यग्मिथ्यात्वानां सर्वो-
त्कृष्टद्विस्थानकरसोपेतं सर्वघातिरसस्पर्द्धकं यदा संक्रामति तदा सर्वघात्युत्कृष्टोऽनुभागसं-
क्रमः। अथ नरतिर्यगायुरातपानोड़तिच उवाणाउसपाउ इति वचनात् द्वित्रिवउस्थानक-
रसस्पर्द्धकान्यपि च द्विस्थानकरसस्पर्द्धकान्येव संक्रामत्युत्कृष्टोऽनुभागसंक्रमः॥ तदेव
मुक्तमुत्कृष्टोऽस एवं ज्ञापयात्यातषां॥ कर्मणां तथास्वाभाव्याद्विस्थानकचतुःस्थान-
करसस्पर्द्धकानामुद्वर्त्तनापवर्त्तनाप्रकृत्या। तत्र यत्र तस्य त्रिचतुःकारोऽपि संक्रामानि भवतीति। से-
षाणां तु चतुर्घाणां अघातिनां उक्तव्यतिरिक्तानां प्रकृतीनां स्थानमाश्रित्य सर्वोत्कृष्टचतुःस्थानकं घातित्व-
माश्रित्य सर्वघातिरसोपेतं यदा संक्रामति तदा सा उत्कृष्टोऽनुभागसंक्रमः। तदेवमुक्तमुत्कृष्टानु-
भागसंक्रमप्रमाणं संप्रति जघन्यानुभागसंक्रमप्रमाणप्रतिपादनार्थमाह। संदोसमतत्रुउरिससंजलिणा १११
णावाणो। सम्यक्त्वस्य तु देशघातिदस्य संज्वलनानां च एकस्थानकरसं संक्रामति तदा तस्य जघन्यानु॥

भागसंक्रमो विदितव्यः। एतदुक्तं भवति। सम्यक्त्वस्य सर्वविशुद्धं एकस्थानकोऽरसो यदा संक्रामति
तदा तस्य जघन्यानुभागसंक्रम उदयवेदसंज्वलनानां च क्षपणकाले यतिसमयानावलिका-
द्विकबद्धानि स्पर्द्धकानि एकस्थानकरसोपेतानि तानि यदा संक्रामंति तदा सत्तेषां जघन्यानुभाग-
संक्रमः॥ सेसाणं तु सव्वघाइंमि दुट्ठाणो। उक्तव्यतिरिक्तानां सर्वासु प्रकृतिषु सर्वघाति त्रिद्विस्थान-
करसोपेतस्पर्द्धके संक्रमप्रमाणे जघन्योऽनुभागसंक्रमो विदितव्यः। इदमत्र तात्पर्यं सम्यक्त्वपु-
रुषवेदसंज्वलनचतुष्टयव्यतिरिक्तानां शेषप्रकृतीनां घातित्वमाश्रित्य सर्वघातिनां स्था-
नमाश्रित्य द्विस्थानकरसोपेतानि मंदानुभावानि यानि रसस्पर्द्धकानि तानि यदा सं-
क्रामंति तदा सत्तासां जघन्यानुभागसंक्रमः। इह च यद्यपि मतिश्रुतावधिमनःपर्यायज्ञानावरण-
चक्षुरचक्षुरवधिदर्शनावरणान्तरायपंचकरूपाणामेकस्थानकोऽपि रसो बंधमाश्रित्य प्राप्यते तथापि क्ष-
पणकालेऽपि प्रायशो द्विस्थानकोऽपि रसः संक्रामति। न एकस्थानकः केवल इति जघन्यसंक्रमविष-
यतया तत्रापि एकस्थानकरसो नोक्तः। तदेवमुक्तं जघन्यानुभागसंक्रमपरिमाणं संप्रति साद्यना-
दिप्ररूपणा कर्त्तव्या। सा च द्विधा मूलप्रकृतिसाद्यनादिप्ररूपणा उत्तरप्रकृतिसाद्यनादिप्ररूपणा च। तत्र
मूलप्रकृतीनां साद्यनादिप्ररूपणार्थमाह॥ ॥ अनदोत्रातिदामा इस्समवउव्विहात्रदोत्रसमएवम॥

ण्[?]कोमोसमाप्तेलयगरसुरविद्वाज्ञानावरणदर्शनावरणांतरायलक्षणानांत्रयाणांसर्वक
र्मणामजघन्यानुभागस्थितिबंधत्रिप्रकारस्तद्यथाअनादिरध्रुवोध्रुवश्चतथाहिक्षीणकषायस्यते
षांकर्मणांसमयाधिकावलिकाशेषायांस्थितौजघन्यानुभागसंक्रमोलभ्यतेसचसादिरध्रुव
श्चतथाहिततोन्यःसर्वोप्यजघन्यःसचानादिअध्रुवध्रुवौअभव्यभव्यापेक्षयामोहनीयस्याजघ
न्यानुभागसंक्रमश्चतुर्विधःतद्यथासादिर नादिध्रुवोऽध्रुवश्चतथाहिसूक्ष्मसंपरायस्यक्ष
पकस्यमोहनीयस्यसमयाधिकावलि॥ काशेषायांस्थितौजघन्यानुभागसंक्रमोलभ्य
तेसचसादिरध्रुवश्चततोन्यःसर्वो। जघन्यःसचोपशमकस्यसूक्ष्मसंपरायादुपशमश्रेण्यां
वर्तमानस्योपशांतमोहगुणस्थानके। नलभ्यतेउपशांतमोहगुणस्थानकाच्चप्रतिप
ततःपुनःतेनलभ्यतेततोसौसादिःतत्स्था नमप्राप्तस्यपुनरनादिःध्रुवाध्रुवौपूर्ववत्आयु
षस्त्वजघन्योनुभागसंक्रमश्चतुर्विधःतद्यथासादिरनादिध्रुवोऽध्रुवश्चतथाहिसूक्ष्मसंपरायगुणस्थान
केपिस्वगुणस्थानकस्यचरमसमयेतेषांनामगोत्रवेदनीयानांसर्वोत्कृष्टोनुभागोबध्यतेबं।
धावलिकायामतीतायांयावत्सयोगिचरमसमयस्तावत्संक्रामतिसचसादिरध्रुवश्चततोन्यःस॥ ११२
र्वोप्यनुत्कृष्टःसचानादिःआदिस्थानाभावात्ध्रुवाध्रुवौपूर्ववत्शेषाःविकल्पाःद्विधाप्ररूपणाक

त्वातद्यथासादिरध्रुवश्चतत्रचतुर्णांघातिकर्मणामुत्कृष्टोनुत्कृष्टःसादिरध्रुवोशेषाणांचतुर्णां
मघातिकर्मणांजघन्याजघन्यानुत्कृष्टमुत्कृष्टानांविकल्पजघन्यःसूक्ष्मस्यापर्याप्तस्यैकेन्द्रिय
स्यहतशेषानुभागसत्कर्मणोलभ्यतेनान्यस्यहतानुभागसत्कर्मघातानुनावेतनस्याप्यजघन्य
स्तावदेतावपिसादिरध्रुवौहतानुभागसत्कर्मणांसाद्यनादिरध्रुवश्चततःहतानांसाद्यनादिरध्रु
वाणोर्गणाः॥७॥ उक्तोत्तरासुउक्तासामत रमणेदवतघातिविकल्प्यानामाख्यायउत्तरासुच।
उत्तरप्रकृतिषुमध्यमपुरुषसंज्वलनाकर्मणांस। नंतानुबंधिचतुष्टयसंज्वलनचतुष्टयनवानांक।
षायलक्षणानामजघन्यानुभागसंक्र मश्चतुर्विधस्तद्यथासादिरनादिध्रुवोध्रुवश्च।ता।
थाहितथासनंतानुबंधिवर्जानांत्रयोद शाकर्मणांक्षपकस्यक्षपकश्रेण्यांस्वस्वसमयजघ।
न्यस्थितिसंक्रमकालेजघन्यानुभागसंक्रा। मःप्राप्यतेअनंतानुबंधिनांतुतत्संज्वलनासंक्राम।
णाद्वल्पतयापिमिथ्यात्वंगत्वायातावद्बध्नातिबंधावलिकायामतीतायांद्वितीयावलिकायाःप्रथ।
मसमयेजघन्यानुभागसंक्रमः।एतदन्यत्तुनःसर्वोप्यजघन्यःसचदशाववृतानामजघन्यःप्रत्यापशम
श्रेणौउपशांतानांमतासांननवतिततःप्रतिपातेचलवतितातोमोसादिःतत्स्थानमप्राप्तस्यपुनर।
नादिःअध्रुवध्रुवौअभव्यभव्यापेक्षयातथापंचविधज्ञानावरणस्यानर्द्धिविकचतुष्कदर्शनावर।

णां पंचविधांतरायलक्षणानां। आसां दशानां कर्मणां जघन्यः स्थितिसंक्रमः। क्षीणकषायस्य सूक्ष्मस्य गुणस्था
नकस्य। समयाधिकावलिकाशेषायां स्थितौ वर्त्तमानस्य ज्ञातव्यः। तासामन्यासां सर्वासामपि जघन्यस्थि
त्यादि निर्व्याघात। जघन्यादिश्च ध्रुवाध्रुवावेतव्या व्याख्येया।। ३ ।। तिविहो दोण्ह साएतुक्कोसो।
इदानीं गाथायामवशिष्टं विवक्षितं पाठं व्याख्यातिते जससमकवत्तरस्रसंख्यानस्कालादि।
तदारिवत्तरलिगंधकषायस्त्रमप्रस्तुतला। घ्रलक्षणलक्षणञ्जनवर्णादिकादशकायस्त
ह्रासमपराघातस्रशस्तविहायोगति त्र सादिदशकनिर्माणलक्षणानां षट्त्रिंसत्प्रकृ
तीनां क्षपकस्यात्मीयबंधव्यव। च्छेदकाले उत्कृष्टमनुभागं बध्नाति। बध्नाबं
धावलिकायामतीतायां संक्रमयितुमा रभते तदा तावत्संक्रमयति यावदावलिका
वलिचरमसमयः।। ततः क्षपकस्यायोगिक। वलिवर्त्तिनस्तस्योत्कृष्टएवासां संक्रमस्तिति।
स्य वा दिनं विद्यातिदेवत्यनादिः ध्रुवाध्रुवावेतव्यानव्याख्यया आदित्यादिश्च पञ्चाष्टस्त्रवार्धनव
कस्योद्यातवज्रर्षभनाराचसंहननौदारिकसप्तकलक्षणस्योत्कृष्टानुभागसंक्रमश्चतुर्विधस्त।
था सादिरनादिध्रुवाध्रुवश्चतत्रानुद्योतप्रायोग्यान वर्त्तानामष्टानां कर्मणां सम्यग्दृष्टिर्देवोरत्नं ११२
नतिष्ठब्वपरिणाममुत्कृष्टमनुभागं बध्नाबंधावलिकायामतीतायां संक्रमयति। ततोनताम्रः।। उत।

गा

सप्तमनरकपृथिव्यां वर्त्तमानो नैरयिको मिथ्यादृष्टिः सम्यक्त्वं प्रतिपत्तुकाम उत्कृष्टमनुभागं बंधकारो
ति। ततो बंधावलिकायामतीतायां संक्रमयति तं वजघान्यनेन उत्कर्षेण उत्कर्षतो षट्षष्टिसाग
रोपमाणोयावत्तरवाद्ययपिसप्तमनरकपृथ्व्यां चरमे अंतर्मुहूर्त्तेरवत्तुं मिथ्यात्वं गच्छति तान्यथे।
ततः नैवत्र अंतर्मुहूर्त्तानंतरं यः सम्यक्त्वं प्रतिपद्यते सम्यग्दृष्टिस्यापततावतः पोतराललोसप्तक्का मिथ्यात्व
कालान्नवत्रपिविशतनयोहेतुर्नाववरूत इत्यस्मात्तिरपिषट्षष्टिसागरोपमाणयावदि
ष्टकं ततउत्कृष्टा प्रतिपतितस्योत्कृ। ष्टमेवसादिनस्थानमुत्कृष्टस्योत्तरनादिः। ध्रु
वाध्रुवावेतव्यानव्याख्ययाएयासिं। सेसासमणागणपादधुतिगयाएवासांम।
सदशायाकसमत्तविंशतनवकस्रपा।। णाप्रकृतानामुत्कृष्टाशेषविकल्पास्तक्रमसदशा
दिव्यतिरिक्तानां शेषप्रकृतीनामष्टाशि तिसं ख्यानां सर्वेषु उत्कृष्टानुत्कृष्टजघन्याजघन्यादिविवि।
कल्पादिवकाराज्ञातव्या अध्यासादयाश्च ध्रुवाध्रुवत्वादिपसदशानां शेषप्रकृतीनां वत्कृष्टान्
भागसंक्रामामिथ्यादृष्टेरुत्कृष्टसंक्लिष्टावर्त्तमानस्य प्राप्यतीतोशेषकालेनुत्तस्यानुत्कृष्टएव। अ
तएवोभावपि सादाद्भवातोजघन्यास्यावितपवतबाषट्विंशतप्रकृतीनामनवकस्य जघन्यानुभागसं
क्रम। घ्रातिकर्माणां च तदन्त्यानुभागपसकर्माणिप्राप्यते घातानावतुन मित्रजघन्यस्ततपतोस।

पुंवेदोत्कृष्टानाविंशत्यब्धानां उत्कृष्टानां मंतितिपंचेंद्रियपर्याप्तानां वैक्रियसमकाद्वेव हि।
कउद्विर्गाजानपतार्थकराहारकसमकमउजाहिकनरकायुर्वर्जशेषाणां उत्कृष्टरूपाणां चउर्विंशतिसं।
ख्यानां विशुद्धी अशुभानां वस्थानविध्विकासातावेदनीयदर्शनासादनाप्रतित्तयाप्रत्याख्याना नाप्रत्या।
ख्यानावरणकषायनरकायुर्नरकद्विकतिर्यग्द्विकपंचेंद्रियजातिवर्जाशेषजातिचतुष्टयप्रथम
वर्जसंस्थानप्रथमवर्जसंहननाशुभवर्णादिन वकाप्रशस्तविहायोगतिउपघातस्थावरदश
कनीचैर्गोत्ररूपाणां पंचपंचाशत्संख्या तीसंक्लिष्टा उत्कृष्टोत्तरागबंधं कृत्वा तावाब।
कालं यावदुत्कृष्टः एवं संक्रामायितनए तीमाद्यक्षावोनघान्याउत्तरागसंक्रमः उत्त।
स्त्रीस्त्रैकेंद्रियवेदतवन्नतावुत्तरागसक्रः॥ मणिशाखातेन्नतावुत्तरागसक्रमेघाता जावद्व।
तस्मिन्नुत्तमजघन्यः ततएतावप्रिमाद्यक्षः॥ वीक्तना सायनादिवरूपाणां संप्रति स्वामित्वं वाच्यं॥
तद्विधा उत्कृष्टोत्तरागसंक्रमस्वामित्वं जघन्योत्तरागसंक्रमस्वामित्वं च तत्रोत्कृष्टोत्तरागसंक्रम॥
स्वामित्वमभिधित्सुः कालप्रमाणनियमार्थमिदमाह उक्कोसगं पबंधिय आवलियमइक्कमिऊण।
उक्कोसं जाव न घाए तं संकमइ य आमुज्जं तो मिथ्यादृष्टिरुत्कृष्टमुत्तरागबंधस्य तत आवलिका। ११५
मतिक्रम्य बंधावलिकायाः परतः सर्वमपि उत्कृष्टमुत्तरागं संक्रमयति तावद्यावदावलिका न विनाशयति॥

कियंतं कालं यावत् उत्तरानि विनाशयति इति वक्तव्यं ते आउत्तरांति। अंतर्मुहूर्तं यावदित्यर्थः। परतो॥
मिथ्यादृष्टिः शुभप्रकृतीनामुत्तरागं न करोति नतु शुभप्रकृतीनां विशुद्ध्या अवश्यं विनाशयति। संप्रति
स्वामित्वं प्रतिपादयति। अशुभानामुत्तरागमुत्कृष्टजघन्यप्रपञ्चगाः इमान्यावत्रियत्र संख्या वासाउएय मउ
उववाएय अशुभानां प्रकृतीनां पंचविधज्ञानावरणनवविधदर्शनावरणासातावेदनीयाष्टाविंश
तिविधमोहनीयानरकद्विकतिर्यग्द्विक पंचेंद्रियजातिवर्जशेषजातिचतुष्टयप्रथमवर्जसं।
हननसंस्थाननीलकृष्णदुरभिगंधतिक्त। कडुकरूक्षशीतकर्कशगुरूपघाताप्रशस्तवि।
हायोगतिस्थावरसूक्ष्मसाधारणाप। र्याप्तास्थिराशुभदुर्भगदुःस्वरानादेयायशः॥
कीर्तिनीचैर्गोत्रपंचविधांतरायलक्ष॥ णानामष्टाशीतिसंख्यानामन्यतरः॥ सूक्ष्मपर्या॥
प्तादिरादिशब्दात् पर्याप्तसूक्ष्मपर्याप्तापर्याप्त बादरद्वित्रिचतुरिंद्रियासंज्ञिसंज्ञितिर्यक्पंचेंद्रि
यमनुष्यदेवनारकपरिग्रहः॥ तत एतेषामन्यतरो मिथ्यादृष्टिरुत्कृष्टमुत्तरागसंक्रमं करोति। के
वलमसंख्येयवर्षायुषामनुष्यतिर्यग्आनतादयदेवाः सर्वा पूर्वाद्वा सम्यग्दृष्टयस्तेन तस्मनउष्या
एतावर्णानां प्रशस्तादेवानां वर्जयित्वा एते हि मिथ्यादृष्टयोपि तावशुभानां प्रकृतीनामुत्कृष्टरूपाणां
उत्कृष्टमुत्तरागं बध्नंतीति नासंक्लेशाभावात् तन्नाशात् उत्कृष्टोत्तरागसंक्रमोऽनावर्तितं तेषां वर्तनं। ध्रुवम्।

ज्ञायावन्नायमनुष्यगइयं त्राणमनुष्यगइरूणां समसयं दिगालिगासेमगात्रिसमाणोनागंनासर्वत्र
सर्वेषु ह्रस्वापर्याप्तादिषु निरयिकपर्याप्तानषु स्थापरोच्चयवक्षी भुतिर्यक्षु मनुष्येषु मनुष्यापर्या
तेषु वादरेषु त्रातेनादिषु मिथ्यादृष्टेषु सम्यग्दृष्टिषु वा आतपोद्योयोन स्थमनुष्यगतिर्यचकः।
स्थावरमनुष्यगतिमनुष्यानुपूर्व्यौदारिकद्विकवज्रर्षभनाराचसंहननलक्षणा सप्त औदारिकद्विक
युक्ताणानि औदारिकसप्तकं सूत्रातेतथाविः। वक्ष्यमाणत्वात् सर्वसंख्येयावादशानापुरुतानाम
शुक्काशोत्तनागसंक्रमावदितव्यः तथा॥ दिसम्यग्दृष्टिः श्रुतसमनुत्तरागंनविनाशयतिकिं।
अविशेषतात्रयस्त्रिंशत् षष्ठासागरोपमा। णांयावततपरियालयतिततउत्कर्षतएतावं
तंकालंउत्कृष्टमनुत्तरगतिसविनासपश्चा सर्वत्रयथानागतानुपूर्वीतातोमिथ्यादृष्टिप्रथ
मन्तूरोत्कृष्टतानापुरुष्वाशोत्तनागसंक्रः॥ मात्रषुत्कृष्टंकालंयावदवाप्यतेइतिश्रातपोद्यो॥
तायोश्चाशोत्तनागः मिथ्यादृष्टिनेवबध्यतेततोतवतायोरुत्कृष्टोत्तनागसंक्रमो नावः मिथ्या॥
त्वाबउतिपत्रिसम्यक्त्वंगातसम्यक्दृष्टावपिबाध्यतेतव सम्यग्दृष्टिसवतायोरुत्कृष्टमनुत्तरागंसंवि।
नाशयतिशुभवक्रतिवानतातोत्कृष्टषष्ठाधिसागरोपमाणांयावउत्तकर्षतस्तायोस्तत्रसंक्रमो ११५
दृष्टव्यः॥ तथावत्रसानामोत्तमोत्कृष्टमनुत्तरागबध्नवंध्नवल्लिकायामतानायांयावहमयाधिकाव॥

लिका॥ शेषाणोवउत्कृष्टोत्तनागसंक्रमः प्राप्यते॥ शेषाणोंत्रशुभउत्कृतानांसातवेदनीयदेवद्वि
कपंचेंद्रियजातिवैक्रियसप्तकाहारकसप्तकसमचतुरस्रसंस्थानशुक्कालादितहारिद्रवर्णसु
रभ्यादिकिलभ्रेंतत्त्वरूत्रांत्यरतः सर्वउत्कृतानामनुत्तरागघातंऊर्ध्वंतीतिउपकरंतचापवादमादासस
दिवानदगाइसुलानुतागाअसमादिवाविसमत्रमापमागाणाउक्तसंवछित्रआरववर्णाइदयाः शुभउत्कृ
तयः सातवेदनीयदेवद्विकमनुजद्विकपं चेंद्रियजातिसमसंस्थानवसमसंहननौदारिकस
मविंशाय समकाहारकसप्तकातेजस। समकशुभवर्णादिकादशकागुरुलघुपराघाता॥
सातपाद्योततसशास्तविहायोगतित्र। सादिदशकनिर्माणतीर्थकरोच्चैर्गोत्रलक्षणा।
णाचतुःषष्टिसंख्यास्तासांसर्वासामपिशुभ मनुत्तरागस्तुत्कर्षतोत्कृष्टचतुःषष्ट्यधिसागरोपमाणांया
वत्सम्यग्दृष्टिर्नविनाशयतिश्रसम्यग्दृष्टि मिथ्यादृष्टिरपिनाशावसम्यग्दृष्टिश्चसम्यक्त्वसम्यमि
थ्याचायोरुत्कृष्टमनुत्तरागंनविनाशयतिक्षपणंक्षपणकालेवर्तमानतउत्क्रंततेतिक्षपणकाले
सम्यग्दृष्टिरपिवर्ज्यतेतथाचाक्षपंवसंग्रहचूर्णटीकायांसम्यग्दृष्टयोमिथ्यादृष्टयश्चसम्यक्त्वसम्य
मिथ्यात्वयोरुत्कृष्टमनुत्तरागंविनाशयंतिअपितुक्षपकः सम्यग्दृष्टिर्विनाशयत्तुतायारपिशेषारपि।
सम्यक्त्वमिथ्यात्वयोमिथ्यादृष्टिउतः सर्वासामपिशुभउत्कृतानांसांकशेनचतुरनउत्कृतानांतविशेषा॥

अंतर्मुहूर्त्तन्यूनैरेवं उत्कृष्टमुद्वर्त्तनागमविस्यं विनाशयति तदेवं जघन्योद्वर्त्तनासंक्रमस्वामित्वमिदं इति प।
इतापवर्त्तनाकृतामपि विजघन्योद्वर्त्तनासंक्रमस्वामित्वमेवादर्श्यते एतेव स्थिते द्वे चित्रसंक्रमो।
उजस्तस्थिते बंधाहवा अंतरकरणात् ऊर्ध्वं घातिकर्मण कृतानामध्यवसायात्स्थितेर्ज्ञ उदयस्थानात् केजा।
घन्यस्थितिसंक्रमः उक्तः तस्मात्तत्र जघन्योद्वर्त्तनासंक्रमो भवति द्विसमयाधिकं अंतरकरणा।
णाकृतसमतिक्रान्ते इत्येवादरसपराय कृष।। क्रोधमानमायाकषायसंज्वलनवतुष्टयानां कृपणाक।।
मेणजघन्यस्थितिसंक्रमणकालनय।। न्योद्वर्त्तनासंक्रमं करोति ज्ञानावरणपंचकांत्र।।
रायपंचकचक्षुरचक्षुरवधिकेव।। जदर्शनावरणनिद्राश्च स्याद्यपदर्शनावरणच
ज्ञानाज्ञाणकषायसमयाधिकावलि। कारापाया स्थितौ वर्त्तमानो जघन्योद्वर्त्तनासं।
क्रमं करोति बतियगवरमरसरवमण।। द्विविधो दृढ्ण दर्शनमोहनीयं द्विकस्यसम्यक्त्व
सम्यग्मिथ्यात्वरूपस्यक्षपणकाले निजकं चरमरसखंडमुदयावल्यां उचरमरसखंडसंक्रमण।।
कालेजघन्योद्वर्त्तनासंक्रमो भवति।। बाध्यमानं द्वितीयं बंधियजावतिसंक्रमो तावद्वबंजण
तिस्वसंजायणोयपटमालिर्यंगं उव्वट्टणां सम्यक्सु षं जघन्यस्थितिबंध या वदक्ति संक्रमस्तावत्त ११६
घन्योद्वर्त्तनासंक्रमः आयातनपसरकद्विकमउज्ज्ञिकादेवद्विकावैक्रियसप्तका हारकसप्तको।।

द्वे गोत्र उच्चैर्गोत्रनामकर्विंशतिसु बलनसकृतानां तीर्थकरस्यानंतातरं बंधिनां वजघन्यमुद्वर्त्तनासंब
द्धसुबमावलिकाबंधावलिकाल कृणागच्छातिक्रमबंधावलिकायाः परतः स्वर्वजघन्यसुद्वर्त्तना
नासंक्रमयति कः संक्रमयतीतिचेत्स्यात वैक्रियसप्तकादेवद्विकनरकद्विकानामसंज्ञिपंचे
न्द्रियोमद्युपाधिकाबिगीत्रायाश्च सूनिगोदश्चाहारकसप्तकस्याद्यमत्तः तीर्थकरस्याविरतस
म्यग्दृष्टिः अनंतानुबंधिनां पश्चात्कृतसम्यक्त्वो मिथ्यादृष्टिसंक्रमयतीति।। बासमाणबुद्दमद।
यसंतकम्मि। [illegible] वद्वज्जाववंधइता वंपणादिववागणादिववाविडक्काराघाणा।
सुत्तानोमुव्वलनानां च शकृतीनां समतव।। तिसंख्यानां पसूक्ष्मेकेंद्रियो वासुकाउ।
कायिकायाविवादंतरा क्रमदितेवि। नाहितंद्रहतमवत्तागमक्रमांयसमदित
संकर्मास तस्यात्मसंक्रमस्योद्वर्त्तनासंक्रमाणा धस्तादततात्स्तोकमर्शमित्यर्थ। उद्वर्त्तनां यावद्ब
ध्नाति तावदेकेंद्रियस्तस्मिन्नन्यस्मिन्वा एकेंद्रियभवे वर्त्तमानः तत्केंद्रियाय भवति सप्त
द्दतसक्कर्मा एकेंद्रियान्यस्मिन् द्वींद्रियादिभवे वर्त्तमानो यावदन्यद् द्दत्र समुद्वर्त्तनां न बध्न
ति तावदत्रमेव जघन्यमुद्वर्त्तनासंक्रमयति तदेवमुक्तोद्वर्त्तनासंक्रमः संप्रतिप्रदेशसंक्रमाभिधा।
नावसरः तत्रादौ तस्याधिकारास्तव सामान्यलक्षणं तदेसाद्यनादित्वप्ररूपणा उत्कृष्टप्रदेशसं।

कमट्ठाणाजहन्नयदेससंकमट्ठाणावातउआमान्नलक्खणं उतिपादेनार्थमाह। तं चलियमत्तपडइ
तिउसमासंकामायएमसमयं संकमट्ठाणाणं दलिकं कम्मं इत्थं उन्नएकत्तिनाययतेउअन्नउस।
तिक्खपतटायविणमयतसउदिन्नसंकमउक्कोसामान्नलक्खणं समउतिदमादउवलाणविसाउअ
त्थायवातागुणासावाउदेससंकमः पंचधा तद्यथा उव्वलनसंकमः विज्झातसंकमः यथापवत्तसं
कमः गुणसंकमः सव्वसंकमश्चेति तत्र यथोद्देसं निर्देश इति न्यायात् तत्र प्रथमतः उव्वलनासंकम
स्य लक्खणमभिधित्सुराह। इहाविरतो बंधिउ। तहेय समयं उक्कसमयं मिच्छा व्वा देवदिकनरा।
कदिकाविकाययमसकाहारकंसमतकमं उउदिकाबुगोउलक्खणानां समसविंउ।
तिउक्कतानांउसमता। पल्यापमासंखयभागा। गमाउं स्थितिखंडसंतमु क्कालेनकालाना।
किंरितिंततः उनरपि द्वितीयं स्थितिखंडं पल्यो पमासंखयभागमात्रमेवाकेवलं उसमात्स्थि
तिखंडात्विशेषहीनमंतमु क्कालेनकालाना किंरति ताता पि इता यं स्थितिखंडं पल्यापमासंख्ये
यभागमात्रं द्वितीयात्स्थितिखंडात्विशेषहीनमंतमक्कालेनकालाना किंरति एवं पल्यापम
रसंख्येयभागमात्राणि स्थितिखंडानि पूर्वस्मात्स्थितिखंडात्विशेषहीनानि तावद्वाच्यानि यावत्तावत्स्थितिखंडं सर्वाण्यपि वतानि उत्कमतंतमु क्कालेनकालाना कार्यं तदेवविधश्रुत्यः। ११३

णाश्वसंततापनिधयाउसमस्य स्थितिखंडस्य उत्तता स्थितितता द्वितीयस्य विशेषहीनाततापि
इतायस्य विशेषहीना एवं यावद्विचरम स्थितिखंडं कृतानंतयाय निधयाउक्कपणासउतियरंपए
यतिधया किंयरतत उसमस्थितिखंडापक्कयाकातिचित स्थितिखंडानि स्थित्यायक्कयाउसंखे
यभागहीनानि कानि चित संख्येयभागहीनानि कानि चित संख्येयगुणहीनानि कानि चित तत्र
संख्येयगुणहीनानि यथा उअदेशसमाणं वित्यरततदाउसमस्थितिखंडमानाद्वितीयं स्थितिखं
डं दलिकापक्कयाविशेषाधिकं तातां॥ पिइतीयं विशेषाधिकं एवं तावद्वाच्यं यावत्
द्विचरमं स्थितिखंडं इत्यनंतरायय। निधापरंपरायतिधा उनरियं उसमावस्थिति
खंडात्चलिकमापक्कं किंचित्संख्ये यभागाधिकं किंचित्संख्येयगुणाधिकं किंचि
त्संख्येयगुणाधिकं स्थितिखंडानां वाक्करणविधिरयं उउसमसमायास्ताकं दलिकं उ किंर॥
ति। द्वितीयाततातः संख्येयगुणां ततापि इता यसमयं असंख्येयगुणं एवं तावद्वाच्यं यावत्
क्तरसमयचरमसमयगुणकार श्चात्र पल्यापमासंख्येयभागलक्खणा वदितव्यः। एवं सर्वेष्वपि स्थि
तिषामेवदइतकं दलिकं वाकार्यं क्रमक्कप्यात। इतिवितउत्यातकिंचित समस्थानकिंचिद्परस्थ
रानतउक्कवकियतउक्कप्यातइति विशेषाता निमत्यात उधाम स्थितिखानउसमसमायपतक

र्मदलिकमन्यत्र संक्रमति तच्च क्षिपति ततस्तावन्मात्रं कं(?)तत्स्वस्थानात्तद्वा अधस्तात्प्रदेशाग्रमुत्कीर्यते तत्रातोऽसंख्येयगु
णं ततोऽपि द्वितीयसमये परस्थाने प्रक्षिप्यते तत्तच्च असंख्येयगुणं परप्रकृतिषु न वितरत्प्रक्ष
िप्यते तत्तृतीयसमये परस्थाने प्रक्षिप्यमाणाद्द्वितीयसमये यत्स्वस्थाने प्रक्षिप्यते तत्सि(द्धि)॥
तीयसमये स्वस्थाने प्रक्षिप्यमाणं ततोऽसंख्येयगुणं यत्पुनः परप्रकृतिषु प्रक्षिप्यते तत्द्वितीयसमयपर॥
स्थाने प्रक्षिप्यमाणाद्विशेषहीनं एवं तावद्वाच्यं यावद् द्विचरमसमये एवं सर्वेष्वपि स्थितिखण्डे
षु द्विचरमस्थितिखण्डे यथोक्तवत्स्वस्थाने वाच्यं संक्रमविधौ चरमं खण्डमुच्यते चरमस्थि
तिखण्डं द्विचरमस्थितिखण्डात्प्रक्षिप्यते असंख्येयगुणं तदपि चरमस्थितिखण्डं समस्त
मुत्कीर्णं कालोऽन्तर्मुहूर्तं ततस्तत्र ततस्तद्यावल्लिकागतं मुक्त्वा॥३॥
एवं सर्वं परस्थाने प्रक्षिप्यते तावत्सर्वं प्रथमसमये॥ समयस्तोकं द्वितीयसमये असंख्येयगुणं तत्तो
ऽपि तृतीयसमये असंख्येयगुणं एवं यावच्चरमसमयः चरमसमये तद्यत्परप्रकृतिषु प्रक्षिप्यते
दलिकं समस्तं संक्रमयत्यतः तद्यावदवशिष्यमाणं द्विचरमस्थितिखण्डसंक्रमं कर्मदलिकं प्रतिसमय
मपक्रियते तद्वत्समये द्विस्थितिखण्डं संख्येयानि तत्र खण्डान्येव सर्वाणि निर्लेपानि भवन्ति एवं॥ ११८
कालतो मार्गणा क्रियते तत्र यावच्चरमाणं द्विचरमस्थितिखण्डसंक्रमं कर्मदलिकं परप्रकृतिषु सं

क्रमयति तावच्चरमाणं कर्मदलिकं चरमस्थितिखण्डस्य संक्रमकस्यापक्रियते यथाऽऽवलिकाकालेन॥
प्रदेशाः एवमपक्रियमाणं चरमस्थितिखण्डसंक्रमं तदमात्रा... प्रदेशाग्राः असंख्येयतमेन भाग
नापक्रियते अङ्गुलस्यासंख्येयतमेन भागेन यावत्प्रमाणाः प्रदेशाः स्तोकाः तावच्चरमस्थितिखण्डस्य
क्रमेणापि निर्लेपानि भवन्ति तावत्सर्वेः यावत्प्रमाणं तावत्प्रमाणेन द्विचरमस्थितिखण्डसंक्रमं कर्मदलं॥
चरमस्थितिखण्डस्य कर्मदलिकं प्रतिसमयमपक्रिया
लकं स्वस्थाने संक्रमयति तावत्प्रमाणेन असंख्येयतमेन भागमात्रागतेः समयेनिर्लेपानि भवन्ति॥
यानि तद्द्विचरमस्थितिखण्डसमासं॥ संप्रत्येतदेवलक्षणं यानि यत्र आहारक
देवसंक्रमोद्वलनासंक्रमलक्षणं॥ चाहारकप्रकृतिः उद्वलनाविरतिगतः प्रत्युद्वल
नकात्स्याद्वलनासंक्रमकारकमाह॥ स्वतामस्याहारकसप्तकस्य संक्रमविरति विरत्या
एवाविरतो भवतीत्युद्वलनाकालेनान्तर्मुहूर्तेन॥ तथाविरतानां आहारकसप्तकं उद्वलयति
सा वागतः सर्वत्रैतदुक्तं तत्रावश्यं आहारकतद्दाहारकाग्रहणेन आहारकसप्तकं प्रदोषेण
योग्यतयाहारकसप्तकं पुद्गलप्रथमोद्वलयति क्रियतां वा कालतो द्वलयतीति विवक्षा
तायावदविरतिस्तावदुद्वलयति यत्र तदविरतित्वप्राप्य आहारकसप्तकस्योद्वलनाप्रत्यया
दिना इष्टव्या अविरतश्चान्तर्मुहूर्तकालपर्यवसानं तावता निरवसंपादयत्यन्नावपि मंदतमपल्यो॥

पमस्यासंख्येयतमेन भागेन सर्वेषूद्वलनत्वेनात्यवेतव्यानि ॥४॥ अतोऽनुज्ञातमर्थं पल्यासंख्येय
मेवं स्थितिखण्डमुत्किरन्नुत्किरणे द्वितीयादिसमयेषु असंख्येयगुणं दलिकमन्तर्मुहूर्तप्रमाणेन यावन्नान्त। अं
तर्मुहूर्तेन कालेन त्यजति। पल्योपमासंख्येयभागमात्रं स्थितिखण्डमुत्किरति। एवंविधिं द्वितीयं खं
डम्। ततोऽनन्तरमपि तथा तेनैव प्रकारेणान्तर्मुहूर्तेन कालेनान्यत्पल्योपमासंख्येयभागमा
त्रं खण्डमुत्कीर्यमाणं तदनन्तरमुत्किरति। एवं तावद्वाच्यं यावद्द्विचरमस्थितिखण्डमन्तर्मुहूर्तप्रमा॥
स्थितिखण्डं नापकृष्य असंख्येयगुणा दानं॥४॥ तद्दलिकं स्वस्थाने समये समये असंख्ये
गुणिता एव परस्थाने विमे। सद्वाणे एसु उप्पलक्कुवमाणं दलिकं।
समये समये परप्रकृतौ प्रक्षिपति तत्र। स्तोकं यत्तु स्वस्थाने एव बध्नाति स्वप्रकृत्या ततस्त
तोऽसंख्येयगुणं तावत्प्रक्षिपति समये समये यत्स्वस्थाने प्रक्षिप्यते ततोऽसंख्येयगुणं परप्रकृ
तिषूत्कीर्यते प्रक्षिप्यते तत्र चरमसमयं परस्थाने प्रक्षिप्यते यावद् द्विचरमम्। एवं तावत्प्रतिसमयं वा
च्यं यावद्द्विचरमखण्डस्य चरमसमयः प्रथमस्थितिखण्डस्य प्रकारेण विधिवत्समान्यथा समधिकं वा॥
तच्च चरमसमयचरमखण्डसंक्रमः शतशः स समये पल्योपमासंख्येयभागप्रमाणं द्विचरमस्थि- ११९
तिखण्डस्य चरमसमये यदसंख्येयगुणं कर्मदलिकमन्यासु प्रकृतिषु संक्रमयति तेन समानेन ता

वत्प्रमाणेन दलिकेन स्वस्थाने यद् द्विचरमं स्थितिखण्डमपक्रियते तेन कालेनासंख्येयानि समयान्यप
वर्त्यते निरपक्रियते चरमखण्डमासंख्येयतमेन भागेनैव द्विचरमस्थिति
खण्डं यावत्प्रदेशाग्रं समये समये चरमस्थितिखण्डस्य प्रदेशाग्रं समये समये तस्यान्ते समाप्तं भवति। चरम
सकलं गुणं अत उपरि असंख्येयगुणं यावत्पञ्चदशसमये समये एवं संक्रमति निष्ठितं द्विचरमस्थि
तिखण्डं चरमस्थितिखण्डं स्थितिखण्डस्याप्रकृत्या समे। संख्येयगुणं ततः तस्य चरमखण्डस्य यत्र प्रदेशाग्रं तत्।
तद्दलिकं यावत्स्वस्थाने परस्थाने प्रकृतिषु अनुसमयं प्रतिसमयं असंख्येयगुणं।
नयात्यल्पाः परप्रकृतिषु प्रतिसमयं समये। स्तोकं द्वितीयसमये असंख्येयगुणं तृतीये।
समयेऽसंख्येयगुणं एवं यावच्चरमसमये॥ एवमुद्वलनासंक्रमेण परप्रकृतौ प्रक्षिप्यमाणानां
प्रकृतीनां अपि संक्रमो यावच्चरमसमये प्रकृष्टः। संक्रामकस्तु इति सर्वसंक्रमः। एतेन सर्वसंक्रमस्य ल
क्षणं प्रतिपादितं द्रष्टव्यम्। संप्रति विध्यातसंक्रमस्य स्वामित्वाद्युद्वलनासंक्रमकारकाणामाह॥ एवं मिश्र द्विविधा।
विध्यातं मासगतानां प्रत्याख्यानादियसम्यग्दृष्टिगमनसमये उवलिनीयगोत्रस्य विंशतिसंक्रमो मिथ्यादृष्टि
प्रथमत एव तु परदर्शनेन प्रकारेण संक्रमस्तु हलयति ततः सम्यग्मिथ्यात्वं तथा एकेन्द्रियत्वाद्वारकस
प्रकरप्रकृतीनां नामकर्मणा एवं न वर्तिप्रकृत्यनन्तसंक्रमादिवर्गतो दिवाउद्वलनाद्वाराक्रमेण विधिनाउ

गमुद्वलयति। ततोनंतरं वैक्रियसप्तकं नरकद्विकं च युगपदुद्वलयति॥ ततः सुक्रमतसगात्रमं।
मनुष्यनरडां सूक्ष्मत्रसास्तेजस्कायिका वायुकायिकाश्च सन्नुच्चैर्गोत्रं प्रथमतः सर्वोत्क्र।
नविधिनोद्वलयति। ततोनंतरं द्विकमनुजगतिमनुजानुपूर्वीलक्षणं। तदेवं मिथ्यादृष्टेरुद्वलनोक्ति
पादिता॥ सम्यग्दृष्टेः इति पाठांतरं तदानीयदि मिश्रत्वमोहं अथ शब्दोऽधिकारवाची शेतरश्चकारः।
किमिदमधिकारांतरमिति चेदुच्यते शास्त्रा। नानां प्रकृतीनामुद्वलना एतदुक्तं भवति यात्प्रमा
संख्येयभागमात्रेण कालेन भवति यथा योगं मिथ्यादृष्टेश्च वक्ष्यमाणानां चात्र पुंज्ज्ञानेन।
कालेन सम्यग्दृष्टीनां। तत्राधिकारांत रतानि शतानि अनिवृत्तिबादरसंपरायवर्त्तिनां त्रिंशत्स्वरू
पानामुद्वलना एतदुक्तं भवति अनिवृत्तिबा। दरसंपरायस्वरूपकाण्डानि द्वितीयकषाया द।
शकाप्रत्याख्यानप्रत्याख्यानावरणकषाया। इत्यनंतानुबंधिकषायसंज्वलनाः क्रोधमानमायाल्लक्ष
णाः प्रकृतिः अष्टरूपाणि स्वस्वरूपेण कालक्षेत्रमुद्वलनकालेनोद्वलयति नियमात्। ततो याणद्विक
यालय। निजकं गुणस्थानकस्वरूपं अविरतसम्यग्दृष्टिर्वा विनष्टः। संयोजनानि दृष्टिपुद्गला।
वा अन्ये प्रत्याख्यानमसंयोजनानां अनंतानुबंधिनां दृष्टिपुद्गलस्य च मिथ्यात्वसम्यग्मिथ्यात्वसम्यक्त्वरूपस्य सर्वो १२०
द्वलनविधिनोद्वलनायां न पुनः पूर्वोक्तकालेनावगंतव्या। तदेवमुद्वलनामभवति नाम संक्रमः। अथ विध्यातसंक्र

मस्य लक्षणमाह। जासिनबंधो गुणभवपच्चयतो मिथ्यादृष्टिविशेषो युगलं असंखेज्जा गुणे ववगाले ते गुणे
मस्सा। या सा प्रकृतीनां गुणप्रत्ययात् भवप्रत्ययात् वा बंधो न भवति तासां विध्यातसंक्रमो भवति अस्य
त्तान् भवप्रत्ययात् गुणप्रत्ययात् वा बंधो न भवति तद्व्याख्यायते इह यथा मिथ्यादृष्टि गुणस्थानं ताः यथा॥
ज्ञापक्रमस्य प्रकृतीनां सासादनादिगुणगुणप्रत्ययाद्बंधो न भवति ताः सासादनादीनां प्रकृतीनां सम्य
ग्मिथ्यादृष्ट्यादिगुणस्थानकेऽविरतसम्यग्दृष्टीनां वा सासादनादीनां गुणसासादनादीनां विरतानां नवति प्रकृतीनां
प्रमत्तादिगुणप्रमत्तानां मिश्रसाम्यप्रमत्तादिगुणे। एवं प्रत्ययात्तो बंधो न भवति तदस्तासां तत्र तत्र वि
ध्यातसंक्रमः। तत्रवैक्रियसप्तक काद्वा नरकद्विक नरकद्विकेऽपि यो बंधेऽपि यावद्वि
यवत्ति पंचेंद्रियजातिस्थावरसूक्ष्मसाधारण पर्याप्तपुद्गलस्वरूपाणां विंशतिप्रकृतीनां तिर्य
कारः मिथ्यात्वादिदृष्ट्याज्ञादृष्टेर्विद्यमानत्वेन भवप्रत्ययाद्बंधकाभावे भवति नारकद्विकदेवद्विक॥
वैक्रियसप्तकद्विवचतुरिंद्रियजातिसूक्ष्मपर्याप्तसाधारणानां समवायेन प्रकृतीनां समस्तानां पि देवा॥
भवप्रत्ययाद्बंधकाभावे नारकाद्याः तस्य प्रत्येकेंद्रियजात्यातपस्थावरनाम्नां अपि तु सनत्कुमारादयः सदेव
न प्रकृतिसमवतरश्च वर्त्तमानस्य प्रत्ययकनक्षेत्रकावद् मनुजद्विकौदारिकसप्तकतिर्यक्तानायाम्॥
स्थावरादिप्रकृतिदशाकं दुर्गादिकत्रिकनावेंगोत्राप्रशस्तविहायोगतिप्रकृतीनां च संख्येय

घाउघा। एवं यस्य यस्य यत्र यत्र कर्मणो भवप्रत्ययतो गुणप्रत्ययतो वा न बंधस्तत्र तत्र तस्य विध्यातसं
क्रमयोग्यं वेदितव्यं दलिकप्रमाणनिरूपणार्थमिदमाह। अंगुलेत्यादि। यावत्प्रमाणं कर्मदलिकं प्र
थमसमये विध्यातसंक्रमेण परप्रकृतिषु प्रक्षिप्यते तेन मानेन नाशशेषस्य दलिकस्यापहारः क्रियमाणोऽं
गुलस्यासंख्येयतमेनापहारेण भवति इयमत्र भावना यावत्प्रमाणं प्रथमसमये कर्मदलिकं
विध्यातसंक्रमेण प्रकृत्यंतरे प्रक्षिप्यते तावत्। प्रमाणैः खंडैः शेषं सर्वमपि तत्प्रकृतिगतं दलि
कमपह्रियमाणमंगुलमात्रस्यासत्कस्या संख्येयतमे भागे यावंत आकाशप्रदेशास्ता
वत्संख्याकैरपह्रियते इदं स्तावता। निरूपणं कालेन त्वसंख्येयाभिरुत्सर्पिण्यव
सर्पिणीभिरपहारः। अथ यत्र विध्यातसंक्रमः। यथाप्रवृत्तसंक्रमावसाने वेदितव्य इदानीं
गुणसंक्रमस्य लक्षणमाह॥ ७॥ गुणसंकमो वज्झंतिगाणं असुभाण पुव्वकरणाई। अपूर्वकरणा
दायाः पूर्वकरणादयस्तेष्वबध्यमानानामशुभप्रकृतीनां संबंधिकर्मदलिकं प्रतिसमयमसंख्येय
गुणनया बध्यमानासु प्रकृतिषु यत्संक्रमयति स गुणसंक्रमः। गुणेन प्रतिसमयमसंख्येयलक्षणेन गु
णकारेण संक्रमो गुणसंक्रमो गुणसंक्रमतद्यादि मिथ्यात्वातपनारकानुपूर्वीवर्जानां मिथ्यादृष्टियोग्या १२१
नां चायादशानामनंतानुबंधितिर्यगानुपूर्व्यादिवर्जानां च सासादनयोग्यानामेकोनविंशतिप्रकृ

तीनां। यातामिथ्यात्वमनंतानुबंधिनश्चापूर्वकरणादारत एवाविरतसम्यग्दृष्ट्यादयः क्षपयंति आतपा॥
यात व उलेऽशुभप्रकृतीनां च गुणसंक्रमः। अशुभा च परप्रकृतौ न संक्रमः॥ ततो मिथ्यात्वादिप्रकृतीनां
मिश्रवर्जं तेषां अप्रत्याख्यानप्रत्याख्यानावरणकषायाष्टकास्थिराशुभायशःकीर्तिशोकारत्यसातवे
दनीयानां सर्वसंख्यया षड्विंशतिप्रकृतीनामशुभानामबध्यमानानामपूर्वकरणादारभ्य गुण
संक्रमो भवति। निद्राद्विकोपघाताशुभवर्णा दिनवकहास्यरतिभयजुगुप्सानां च अपूर्वकरणस्य
स्वबंधव्यवच्छेदादारभ्य गुणसंक्रमो वे दितव्यः। अपरे पुनः अपूर्वकरणादायापूर्वकरण
स्य निर्वृत्तायामशुभप्रकृतीनामब॥ ध्यमानानां दलिकमसंख्येयगुणनयाऽन्यत्र
बध्यमानासु प्रकृतिषु यत्संक्षिपति स गुण॥ संक्रमः॥ तेन क्षपणकाले अनंतानुबंधिमिथ्यात्व
नामपूर्वकरणादारभ्य गुणसंक्रमः प्रवर्त्तते। तदेवमुक्तं गुणसंक्रमस्य लक्षणं संप्रति यथाप्र
वृत्तसंक्रमस्य प्रतिपादयति॥ ८॥ बंधस्स हापवत्तो परित्तिउ वा अबंधविकुवं बंधिनां प्रकृतीनां बं
धे सति यथाप्रवृत्तसंक्रमः प्रवर्त्तते। परित्तिउ वा इति परित्तिआ न परावर्त्तमानाः प्रकृतयस्तासां ता।
मबंधेऽपि अस्य बंधे इत्यपि ज्ञापनार्थं यथाप्रवृत्तसंक्रमो भवति इयमत्र भावना सर्वासामपि संसारस्थाना
मसुमतां ध्रुवबंधिनीनां बंधे परावर्त्तमानप्रकृतीनां तु स्वस्वभवबंधयोग्यानां बंधेऽबंधे वा यथाप्रवृ

स्त्वसंक्रमो न वर्तते। सांप्रतमेतेष्वेवोद्वलनासंक्रमविध्यातसंक्रमगुणसंक्रमयथाप्रवृत्तसंक्रमेष्वप-
हारकालस्याल्पबहुत्वमभिधीयते॥ थोवोवहारकालो गुणसंकमेणऽसंखगुणणाए। सम-
म्मद्दायवत्तविज्झए उव्वलणानामे उव्वलनासंक्रमाभिधानावसरे व्याख्याता इति द्विचरमखंडं तत्।
ह्रासमित्युच्यते। तस्याश्शेषस्याद्विगुणसंक्रममानेनापहारः क्रियते। ततोऽन्तर्मुहूर्तमात्रेण का॥
लेन सकलमपि तदपि क्रियात्यंततो गुणसं क्रमेणापहारकालः सर्वस्तोकः। ततो यथाप्रवृत्ते-
संक्रमेणापहारकालोऽसंख्येयगुणः। य तस्मादेव चरमखंडाद्यदि यथाप्रवृत्तसंक्रमेण प्र-
तिक्रियते तर्हि पल्योपमासंख्येयभा गमात्रेण कालेनापह्रियते ततो विध्यातसं-
क्रमेणापहारकालोऽसंख्येयगुणः। यत स्मादेव चरमखंडाद्विध्यातसंक्रमेणापह्रि-
यते ततोऽसंख्येयाभिरुत्सर्पिण्यवसर्पिणी भिरपह्रियंते ततोऽप्युद्वलनासंक्रमेणापहारका-
लोऽसंख्येयगुणो यतस्तस्मादेव चरमखंडाद्द्विचरमस्थितिखंडस्य चरमसमये यत्परप्रकृतौ प्र॥
क्षिप्यते तन्मानेनापहारः क्रियते तदा ततः स्थितिखंडं निरसंख्येयाभिरुत्सर्पिण्यवसर्पिणीभिरपह्रिय-
ते। ततोऽपि सम्यक्त्वस्योद्वलनासंक्रमेणापहारकालोऽसंख्येयगुणः यद्यपि यथाप्रवृत्तसंक्रमस्य १२२
कालो नाल्पः। उद्वलनासंक्रमेऽपि यत द्विचरमस्थितिखंडस्य चरमसमये स्वस्थाने यत् कर्मदलि-

॥

कं प्रक्षिप्यते तत्समानेनांशेन चरमस्थितिखंडस्यापहारकालो नाल्पः। तत स्तोकवित्तं पणार्थमाह।
॥८॥ पल्लासंखियभागेणापवत्तणा समसमग्रवहारो उव्वलणाणा वि उव्वलनासंक्रमेण यत चरमस्थि-
तिखंडस्य यथाप्रवृत्तसंक्रममानेनापहारः क्रियते तर्हि पल्योपमासंख्येयभागमात्रेण॥
कालेन निःशेषमपहारो भवति उद्वलनासंक्रमेणापि द्विचरमस्थितिखंडकस्य चरमसमये यत्
स्वस्थाने प्रक्षिप्यते दलिकं तत्समानेन चर मस्थितिखंडस्यापहारकालः पल्योपमासंख्येयभा-
गलक्षणो विदितव्यः। ततः पुनरोऽपि ल्योऽपहारात् पृथक् स्तिबुकसंक्रामोऽस्ति। परनामसो
संक्रमकरणसंबद्धस्तिबुकरणलक्ष्य। णा संप्रवादकरणे हि मालस्थ्रवार्थमुच्यते।
पूर्वलभ्यानंतो पिलगवाव्ययोगिकेव। लो द्विचरमसमये द्विसमतिवक्रुतः स्तिबुकसंक्र-
मेण संक्रमयतिश्च पिवस्तिबुकसंक्रमण संक्रांतं दलिकं न सर्वथा पतद्ग्रहत्वेनेति निरूपयन्नाप।
रिणमतेतरानानामोसंक्रमस्य बध्यतपरमाथापि संक्रम इति संक्रमश्चत्वावान्तलक्षणानिरूप॥
णार्थमाह॥ ८॥ पिंडपगा अणुदइगाए उ अणुदायअणुदीर्ययामणुदयप्रायाया संक्रंयत। कर्मदल
कं समज्ञानाय प्रकृतावुदयप्राप्तायां समानकालस्थितौ संक्रमयति संक्रमयितावात्र भवति। य
थासमनुगतावुदयप्राप्तायां शेषमतिव्रयंए(?)कंडिय यातोजाति व उदय भित्या दिस स्तिबुकसं।

क्रमः। एषएवचबन्धादेर्बन्धावलिकातीतादवरुद्धकर्मलतायाः संक्रमतीति समयनादिरूपेण कर्तव्या। तत्र इत
रप्रकृतीनां परस्परं संक्रमो न भवतीति तत्प्रकृतीनामेव समयनादिरूपेणोर्ध्वमाह। ध्रुवसंक्रम
श्छद्मस्थावरणकोक्तानामिवाविवर्जितस्थावरणनवकविघ्नपञ्चकसंज्वलनचतुष्कसप्तदशानामाद्यः
उदयोदयकानां ध्रुवसंक्रमिणोऽष्टविंशतेस्तु तदातन्संख्यानाम जघन्यप्रदेशसंक्रमस्थितिर्वित्तः।
प्रकारस्त्वयमासाविरतादिध्रुवाध्रुवश्च॥ तत्र क्षपितकर्मांशस्य संक्रमाणलतायाः स्वरूपाणां वि
मस्तु यातो ध्रुवसंक्रमस्य कृतानां सर्वा॥ सामुपि जघन्यः प्रदेशसंक्रमः कालातिमवमादि
र ध्रुवस्थातातान्यासर्वोपि जघन्यः॥ संयोपशमश्रेण्यां बध्यान्ताद् सतिमर्वासाम।
पिप्रकृतानां गुणितकर्मांसिवक्रमाण। लक्षणस्वरूपाणां वसंस्थातकोत्कृष्टः प्रदेशसंक्रमः।
साध्यातनान्यवनतातासामादितस्मादन्यः। सर्वाप्युत्कृष्टः संयोपशमश्रेण्यां च बद्धाच्यातातत
ः अतिपातवनवतितातासोमादितस्त्वातमस्त्रासम्यग्वनरतादिध्रुवाध्रुवावत्वयनव्यावायरूपा॥
ब्रामेमविगथ्यायमेमनाणांवमविगथ्यात्तया।साईअध्रुवाधएमम्मि।वोघविकल्पाःपावान्नरत्रा
तस्य जघन्यउत्कृष्टस्त्रानावरणायाकविंशतिप्रकृतीनां जघन्याकृष्टा उत्कृष्टाःसादायाध्रुवा। १२३
स्तत्रयंवान्नरत्रातस्य जघन्यउत्कृष्टस्तमाय ध्रुवतयानावितएवज्ञानावरणायादीनांवाकृष्टश्चाद।

श संक्रमागुणितकर्मांसमिथ्यादृष्टेरकदाचित्स्यात् शेषकालमनुत्कृष्टः॥ ततएतोद्वावपिसाद्य
ध्रुवौ जघन्यस्तु समायध्रुवतयानावितएवशेषप्रकृतीनां च सर्वेप्युत्कृष्टानुत्कृष्टजघन्याजघन्य
विकल्पाः ध्रुवसकर्मत्वात्मिथ्यात्वस्य ध्रुवसकर्मणोऽपिसादिवयतश्चहाप्रागुनावेर्गाइमाता
मातदेवनीयानोतुपरावर्तमानत्वात्सादायाऽध्रुवाश्चावगंतव्याः। तादेवकृतासाद्यनादिरूप
णासांप्रतमुत्कृष्टप्रदेशसंक्रमस्वामित्वमसि धातव्यं तत्र गुणितकर्मांसस्य तस्यातद्दृतिनिरूप
णार्थमाह॥ अ। एजावायरतमकालण॥ णंकम्मठिइंतुउटइएबायरापज्जत्तापज्जग॥॥
दोदव्यरद्दामु।जाणक्कमाउक्कोसो॥ बज्झमाइद्दद्वियधवनसाइज्जाबादरात्थत॥
त्रवादराछिडियारददयमन्नमाम्माजाव॥ उक्ताधिकान्त्रमुस्मत्रमध्यवाब्रदार्घबादा।
रयहणांबादरत्रमानां द्विडियादीनांयःका यस्थितिकालस्तवाकोटाटवक्कालाधिकद्विस।
हस्रमागरोपमश्रमाणःतनन्तोकर्मस्थितिंसर्वतिसागरोपमाकोटाकोटीप्रमाणांयावन्तृव
च्यांबादरबादरपृथ्वीकायत्वेनस्थितः कश्चित्स्थित्यनन्तरमाद्यपज्जत्तापर्यायपर्याद्यतरबा।
सुत्राःदीर्घतरायात्पांपर्याप्तापर्याप्तयोगयोःसंभवनयोजनतातायसर्वः।दीर्घदिपर्याप्तइतरा
कस्त्वाकास्त्वमपर्याप्तनावबद्धात्तपर्याप्तनावबहुनाकश्चवापर्याप्तनावेहस्थित्वात्यर्थः।तथा।

बंधाद्या ॥ निकाचनं योगकषायोत्कृष्टोत्कृष्टयोगस्थानेषूत्कृष्टकषायिकेषु संक्लेशपरिणामेषु वर्त्ते
त्॥ इदानीं विशेषितं द्वितीयस्थाने बादरैकेंद्रियवा कायस्य बद्धस्य तन्मात्रेण नाम्नाचवद्धितं तस्य बद्धस्य कर्मण उद्वलनादारभ्य
न वर्त्याव तस्थानावदेनापदिश्च बंतेन तस्य बद्धस्य कर्मण उद्वलनपरिमाणमनवगता ति बादरैकेंद्रियवा काय
कयदृशंपर्याप्तनवदृशंवपरिहतकायस्थितिपरिपद्दार्द्धं। तेषां वा पर्याप्तकस्य वानां सूक्ष्मकानांप
र्याप्तकस्य वानां वबद्धतानां उदणं बद्धकर्मणः   उद्वलनपरिमायमावसाम्यर्थमन्यथा द्विनिरंतरस्थितिद्युमा
नस्थियमाणस्य बद्धस्य उद्वलना परिपटेतिन।   बादरैकेंद्रियेषु उत्कृष्टयोगस्थानेषु वर्त्तमा
नः बद्धस्य कर्मदलिकमादाय उत्कृष्टसंक्ले   शपरिणामोत्कृष्टां स्थितिं बध्नाति बद्धस्य तांचो
द्वर्त्तयति। स्तोकं वायुवर्त्तयति इत्युक्तो योग   कषायोत्कृष्टपदं वा॥ ४॥ निधमवियाउ बंधं वज्जो
गजहाउग्गवरित्तं विइ निषगं बज्झं किंवानि॥   त्वं सर्वकालं तावत्तावदायुर्बंधकालं जघन्ययोगे।
वर्त्तमान आयुर्बंध ऊर्ध्व॥ उत्कृष्टादिगायावायोगयोगावर्त्तमानं बद्धमानानां उद्वलनं आदानं बाध्वा।
ता व्याख्यानावरणीयस्य बद्धानां उद्वलनां परिमाणस्यति नवातनवयोजनंग्रातं जघन्ययोगउद्दणं
तथा उपरितनां स्थितिं प्रतिरवकं कर्मदलिकं न्यासस्य पवज्झस्व तन्निक्षेपमाणेति ग्रायेन बद्ध तं। १२४
ऊर्ध्वं बादरैकेंद्रियवा कायिकेषु मध्ये पूर्वकोटि पृथक्त्वाभ्यधिकसागरोपमसहस्रं बद्धस्य नामं सर्पति॥

सागरोपमकोटाकोटीसंख्यातानि विनिर्गच्छति विनिर्यच्च वबादरत्रसकायेषु द्वींद्रियादिषु मध्ये।
ध्य स्थ तत्र पर्यवसानं ॥ ४ ॥ आयुर्बंधकाले मध्येषु समये मध्यविईएषु मध्यमयोग्यायोगकषाया द्वि।
त्र बद्धस्य संक्लिष्टो न विधिना पर्याप्तापर्याप्तगादाद्ययादायोगाकषाया उत्कृष्टा वा बद्धसानि॥ ५।
मवियाय बंधं वा जो गजहाउग्गवरिस्थ विइनिसेग बज्झं किंचाइ त्यंसं पुणबादरत्रसेषु तत्काले
बादरत्रसकायस्थितिकालं पूर्वकोटिपृथ   क्त्वाभ्यधिकसागरोपमसहस्रद्वयप्रमाणं परिभ्रम्य या
वातावातावारान्सप्तमनरकपृथ्वीगंतुं   योग्यानवतिताबाताबाराजगमास्त तिमे सप्तमपृथ्वि
वीनारकेषु वर्त्तमानः इदं दीर्घजावि॥   वायोगकषायोत्कटतावलन्याः इति याव स्मं॥
तत्र सप्तमनरकपृथ्वीगमनयदणं तथा॥   सप्तमपृथ्वीनारकेषु सर्वलघुपर्याप्ति॥ सर्वस्तो
कान्या नारकस्य। इयाघं पर्याप्तिनावस्थ।   गतं द्वाच्चर्यां प्रकृत्यापर्याप्तस्थायाणाः संरक्ष्य।
णानं वर्तितया वसतितस्यानीवबद्धकर्मउद्ग्रहणादानं प्रवचास्तनावदरयोजनमिति सर्वलघु।
पर्याप्तः सुतमं बज्झस्थानकवारं वतस्मिन्नेवर्त्तमानोयोगकषायाधिकउत्कृष्टानियोगस्थाना॥
नि उत्कृष्टां श्च कषायिकानु परिणाम विशेषान्गच्छेत्॥ ६॥ जोगयव मज्झउवरिं मुहुत्तमच्छितु जीवि।
यवसाणे॥ जोगयवमध्यस्योपरिअष्टसामयिकानां योगस्थानानामुपरिष्टादंतर्मुहूर्त्तकालं॥

यावतस्थिताजीवतावमानानांत्रेतत्तूक्तान्तेत्रास्तुषः । ताएतद्रूतंनवतित्रेतत्तूक्तान्ते शिरासेत्रास्तुषि।
त्यागयवमध्यास्यापरित्रमंखवस्थणएत्घाङ्केतत्रूतंकालेयावतत्ववर्धमानात्रचातनः किमित्या
हा।।ब।।तिवरिमद्ववरिमसमयेष्टरितुकषायत्रकसमं।।जात्राका संवरिमद्ववरिमसमयेत्रवरिमं सा।
मयः सूत्तायोनवतिसत्रिचरमद्रत्यर्थः तस्मिन्नवस्थत्रिचरमद्विचरमवसमयेवर्त्तमानत्रूतष्टकषा।
यिकंमः । क्षिशास्थानंत्ररथिचावरमद्विचर मिवसमययायागस्थानमपिचोरूतष्टशरथिचाशहोरू
ष्टयागात्ररूतष्टस्थसंक्रमात्राउगपादकः।। मिवसमयेयावक्तत्राप्यातनाधिकमितिविषयसम
यत्वयात्ररूतष्टयागारूतष्टकषायस्या नग्रहणंत्रिचरमद्विचरमवसमायेवरूतष्टसंक्लि
शग्रहणंश्वानाताद्धर्तनास्वल्पापवर्त्तना।। नावार्थद्विचरमवरिमवसमायेत्ररूतष्टयागयद्रा
णांपरिशास्पिवयसंनवार्धमद्रत्वेन्द्रताना रक्तनवस्थवरमपमायेवर्त्तमानः संस्मंगुणितकर्मा
शानवति।तनवश्ययगुणितकर्मांसिनद्रत्वत्ररूतष्टशादेशसंक्रमस्वामित्वत्रूतमधिकारः। तदेवद्यु।
क्षागुणितकर्मासः संत्रतिमासित्रमलिध्यतेनानात्रवृद्दितात्रावलिगामपमयवस्थवक्षस्थत्रावरा।।
णविग्घावाद्स्मागारानिञ्जसत्रत्रावकासामसगुणितकर्मांसस्यतःपमसम्बवान्मपात्वरकाडद्रस्थपर्या १२५
नपर्यांदियतिर्यक्षमाध्यमपुत्पत्रसन्तमज्ञवस्थमस्मिन्पर्याप्तसंजिपंचेंद्रियनावतिष्टतः प्रथमाव

लिकायात्रपरितानवरमसमयेज्ञानावरणपंचकदर्शनावरणचतुष्टयांतरायपंचकौदारिकसप्तक।
लक्षणानामकविंशतिश्वकृतीनात्ररूतष्टप्रदेशसंक्रमस्वामीनवतिएतासांहि कर्मप्रकृतीनां नारकनवच
रमसमयेत्ररूतष्टयागवशाद्बद्धतंकर्मदलिकमात्रनबंधावलिकायामतीतायां संक्रमयतित्ता।
नपायनत्रवएतावतबद्धतंकर्मदलिकमात्रंनपाप्यतेइतिआवलिकासमयतनस्थवाचाम्तपा।
त्रं।।७।।कम्मवत्ताक्षयक्षुतनाणवज्जमाणाणाउ दसरांगतसंज्ञलणम्मितियाणवउवासाएनियदि।
स्मकर्मवत्वाकदर्शनावरणावदनायना मगात्रलक्षेणायाश्रेणुनास्त्रसंपरायाश्रवसा
यावस्थायामवध्यमानात्रकृतयानि। शद्विकामातावदनायत्रथमवर्त्तसंस्थानत्रथ।
मवत्रसदनाशुनवसाद्विनराकायघाताव शास्त्रविहायागतिश्रपर्याप्तास्थिराशुनदुर्नग।।
ड:स्वरानादेयायशःकीर्तिनीचैर्गोत्रलक्ष।। णाद्वात्रिंशत्प्रकृतयस्तासां गुणितकर्मांसस्यक्षप
कस्यसूक्ष्मसंपरायसम्बवरमसमयेत्ररूतष्टप्रदेशसंक्रमस्वामीनवतितथाः निद्राप्रचलादरस्यगुणि
तकर्मासस्यक्षपकस्यमाध्यमकषायाष्टकस्त्यानर्द्धित्रिकतिर्यकद्विचतुरिंद्रियजातिस्त्रसं
धारणातापोद्योतनरकद्विकतिर्यगद्विकरूपाणांचतुर्विंशतिश्रकृतिनांआत्मीयआत्मीयचरमसंछोनचरमसं।
क्रमत्ररूतष्टप्रदेशसंक्रमस्वामीनवति।।७।।तानाअणंतराणयसमयाडक्कम्मसायवंधद्वेधियअसा।

यबंधावलिगतसमयम्मिसायस्सतान्नानरकन्नवाद्नंतरतविसमागतग्रबमसमयाद्गारत्यसातव।
दनीयस्तउक्रष्टो।बंधघातउक्रष्टंबंधकालेयावदितर्घव धाग्रसातवदनायंबह्मारत्ततानातोग्रसा
तवदनीयस्यबंधावलिकांतसमयेसातवदनीयेसक्रजमपिबंधावलिकातीतंतवतातिक्रष्टा
नम्मिनसमयेग्रसातावदनीयेबध्यमानेसातंयथाप्रवृत्तसंक्रमेणसंक्रमयत।स्ततस्योक्रष्ट।
प्रदेशसंक्रमोभवति।बसंघातनणएदाएद्दे। … तोदाणंवग्रगस्सवणामासेउवादयस्ससत्तं।।
मिच्छत्तगएतमतमाएक्रपकस्सवायामा। … दनायाया।मिच्छावसमस्सगिमच्छात्वस्यापायाराना
यान्मायवरमसंबोलसर्वसंक्रामणे … क्रष्टप्रदेशसंक्रामोभवतितघाक्रणाराघ।।
चेतउक्तान्विवाघसंग्रापितसमयेसात … वदनायेसत्वसातिधनायांसमसप्तक्षियांवर्त्ते।
मानअपशमिकसम्यक्त्वमप्यद्यार्घणवउ … णसंक्रमकालनवदकसम्यक्त्वउजेसमासर्यस
म्यक्त्वउवपतिपतितोमिच्छात्वंवघतिप्रथतत्यघमसमयएववदकसम्यक्त्वस्यमिच्छात्वउक्रष्टप्रव
मसंक्रमंकरोति।।ब।तित्रउजातासोसतवरमावासगणिक्तिाबद्धसंजायणविसंजायणस्स।सं।
जोजणएसिसेउणितकम्मंसो।सप्तमपृथ्वियांवर्तमानातित्तउक्तान्विवाघसंग्रापितम्मिन्तव। १२६
यातिवरमावस्यकानितानागयमज्ञउवरि।उक्तउमहिउजविप्रवसाणातिवरमउवरमसमये।।

उरिउकमायवधकस्समित्यादिलक्रणानितानिकवानस्याश्वमसमसप्तमघ्याउहत्यसमस्यक्त्वावात्याद्यव
दकसम्यग्रदृष्टिः।सत्रसंयोजनावग्रवन्नाउबंधितावसंयोजनायतिविसंयोजनाक्रपणंततएषा।
मनंतानुबंधिनांवरमसंबोलसर्वसंक्रामणाक्रष्टप्रदेशसंक्रामोभवतिईसाणाग्रयउरिसस्सद
छियाएयप्रववासाएमासउजन्नशद्भिएनउंसगसबसंक्रमाणाईशानादवोउणितकर्म।सं।
सपरिणामनएरक्रंडियघायागंबधत्रनउं … सकावदंत्ररयान्नायावधतन्तईशानान्नच्युत।सत
स्त्रीवाउक्तघोवात्मात।तातासप्तघक्का … न्याधिकघृष्टउवार्षघतिक्रांतउक्रपणायायद्यत
तातस्यनउंसकावदंक्रपतवरमस।। … वोलसर्वसंक्रामणनपुंसकावदास्याक्रष्टप्र
देशसंक्रामोभवति।।वाइत्थाएतायतत्रमि … युत्ताविग्रवासाणसंखियाणितवादस्सविईाद
वत्रासवलजंमबसंबोलतागत्रमिउत्राया … संख्ययानिवर्षाणियावतस्त्रावदबधत।पल्या
पमासंख्ययस्ताणगातमतिग्रकालहम्पुताहवाऽस्यम्भितिदशावर्षसहस्रप्रमाणोदवायपावधादे
वायनानवउत्तन्नापितामवस्त्रावदमात्यसयहवाऊ।एपयंतेसउजेउमाध्यग्रत्यंतरावदसदिताजातस्य।।
तालडन्नाघक्रपणायायाद्यतस्ततहत्थीएत्तितस्यस्त्रावदस्यक्रपणसमयवरमसंबोलसर्वसंक्रामे
णाक्रष्टःप्रदेशसंक्रामोभवति।इत्थवासवस्त्रावदास्याक्रष्टमासरणउक्रष्टप्रदेशसंक्रमः।।कवल।।

ज्ञानांतापलब्धानामन्येषामपि वेदकसम्यक्त्वस्यानंतरं प्रकृतराणां चिरंतनप्रदर्शनातो नि इल।
न याश्चन्यथापि कर्हिचिद्वाक्यचात एव उक्तं तत्रापि प्रथमायोगे तथैव केवलज्ञानानां पर्लेन्ना दिस्त्रु त्रयमेत्रप
रणायोवधि सर्वैरेव च त्रयमपि सम्यक्त्वमसंख्ये वामिथ्यात्वदिद्येयोगे तामित्रत्रसमउक्तदत्राद्दवादिश्ययोगेनाव्याश्चवर्षव
णनउसकावदरूपमामानादवत्त्वाकेपउद्गतकालमानयान्तयोन्त्योर्बंधनदलिकांतरसंक्रमाणेनव
स्याउः सायांततस्तुत्रासंख्येयवर्षाउाश्वउ॥ मध्यमसमागन्यउनरसंख्येयवर्षाउाश्वउमाध्यमसउ।
न्यत्रस्तत्रासंख्येयवर्षाणियावत्स्थावद माश्चयंतातः संख्येयवर्षाणियावत्समयस्कल॥
स्याश्चास्ताचनाङ्गउकेवउरूपावदंता वंतिवर्षाणियावतवधवन्तत्रस्थावदनउसक।
विदायादलिकंनिरसंक्रमाणेनवस्याउः सायततस्कचासंख्यवर्षाउकश्चमाध्यसमाग।
न्यउनरसंख्येयवर्षाउाश्वउमाध्यमसउन्यत्रस्त। त्रासंख्येयवर्षाणियावत्स्थावदमाश्चयंतातः सं
यवर्षाणियावतसमयकेलस्थाश्चास्ताचनाङ्गउकेउरूपावदंतावंतिवर्षाणियाववबधवन्तत्रस्थाव।
दनउसकावदयोर्दलिकंनिरसंक्रमयतितनः पल्योपमासंख्येयभागमात्रंसर्वायुषमाणंजावित्त्रा।
पर्यंतवमिथ्यात्वमासाद्यतातानयन्यस्थितिउदयवर्षमदभूतमाणस्थितिउदयवर्षमदभ्रादावउ १२८
माध्यमसउन्यत्रस्तत्रमउन्यत्रमदच्चंतर्मुहूर्तेनकालेनसम्यक्त्वउतियातज्ञागंउलक्षंउरिसंउसम।

णस्यउरिसावयस्यातस्यवसागाकारस्यमाणमायाणमविक्रमिणातानादवतवाश्चत्रामउाश्चउ।
माध्यमउन्यत्रस्तातामामसमकाल्यधिकेष्टष्टउवर्षेष्वतिक्रांतेषुलघुज्ञाघ्रंरूपणायाश्चनताकेव।
लबंधव्यवच्छेदादर्वाकआवलिकाद्विकेनकालेनयबद्धंउरूपावदलिकंतदतावस्तकमितिरू।
त्रातन्यरित्न्याराघसयवरमसंबोलनउत्कृष्टप्रदेशसंक्रामावदितव्यः। तथातस्यैवउरूपावदोरू
ष्टप्रदेशसंक्रमस्वामिनः संज्वलनक्रोधस्य संसारंपरिभ्रमताअपचितस्यरूपणाकालघरूल्यतरद
लिकानांयणासंक्रामाणाघत्तराकृतस्य। स्यक्त्वाल्मायवरमसंबोलनउत्कृष्टप्रदेशसंक्रामा
नवतिश्चत्रापिबंधव्यवच्छेदादर्वाक् आवलिकाद्विकेनकालेनयबंधतस्का। शेषस्य।
वरमसंबोलनउत्कृष्टः प्रदेशसंक्रामाव। दितव्यउष्टव्यः एवंमानमाययोरपिवाच्यः वउरवम॥
मिउखिथं। लोभनसाणमसंक्रमस्यांतश्च तकलवन्नमाणनवउरावबाराव्यावन्नमोहनायउउ।
पशामसयवउार्थापशामनानेनरंज्ञाप्रामवरूपकाश्रणिवतिपवस्यतास्यवउणितकर्माशस्यस्यसंक्र
मस्यांतवरमसंबोलनइत्यर्थः। संज्वलनलोभनयशःकीर्त्योरुत्कृष्टप्रदेशसंक्रामानवतिशद्वापशमाश्रणि।
वतिपन्नसमाघरूल्यंतरदलिकानांगुणसंक्रामणपूरितरूतस्यपूर्वतानांगुणसंक्रामणेनपशरूपा।
ताद्रूपिसंज्वलनलोभयशःकीर्तिपरूतानिरंतरमाश्चयंततः अपशामश्रेणिपरणंश्चासमासंवपरि

प्रमत्तासंयतनाम्नि देवायुष्य बंधव्यवच्छेदो वा तत्र्या बंधपश्चाम। क्रियातनयं बंधं पर्यवसानं तत्र अशुभनामधशः।
मस्तेषु शुक्लां तथा संज्वलननालानस्य बंधमसंबोलाः त्रयः करणकालं बंधमपममायद्वष्ट्या। तथा तापत्र।
प्तस्यसंक्रमानावातत्र्य त्रयः करणमिकाएव स्त्रीमार्दव ... विप्रकमणामिति वचनात्पश्चाः कार्तस्य
वक्तिराणायुणस्थानकेस्त्रियांस्त्र इति बंधव्यवच्छेदसमायः वानत्याः परतत्पस्या संक्रमस्या नावातस्य
नयवबंधगनामाणावलिगातं बंधना॥ यावत्तद्धवबंधिन्यानामप्रकृतयस्तेनसमसमक्रमेत्र॥
लोहितहारिद्रशुक्लारतिोधकषायात्रम धारवृन्दलघुस्निग्धमार्दवलघुनिर्माणलक्षणा विं।
शतिसंख्यास्तासा वस्तुकायामाद॥ नीयोपशमासंतरबंधनबंधव्यवच्छेदादर्ध्वमाव
लिकागतं आवलिकायाः परतो यच्छः। कार्तवक्ष्यमाणानोत्कृष्टः प्रदेशसंक्रमोलभ्यते
इदगुणसंक्रमणसंक्रांतं प्रकृत्यंतरदलि॥ कं सावलिकायामतीतायामत्यासन्त्र संक्रमणाया॥
यतवतिनान्यावत्यतवकं आवलिसंगतं बंधना। ध। तिवसमत्थिरबंधनास्निग्धलक्षणस्पर्शनामस्थि
शुभनामता इच्छाया इदतु कं नवतित्र्यासंतरं शुभध्रुवबंधिनामप्रकृतिनामंतर्गतिस्य स्निग्धस्पर्शा॥
स्याकृष्टप्रदेशसंक्रमतावनाक्रमानयायतायोरपिस्थिरशुभनाम्नोरवगंतव्या पातवस्थिरशुभनामता १२८
त्र ध्रुवबंधिवात्तत्र उपात्र॥ ७। समस्तादिदिस्मशुभध्रुवावशिंशुभसंघयणतया वज्ञामसमयो वद्धि

याः। समयग्दृष्टो योग्यशुभध्रुवबंधित्वात्पंचेंद्रियजातिसमचतुरस्रसंस्थानपराघातोच्छ्वासप्रशस्तविहा।
योगतित्रसबादरपर्याप्तप्रत्येकशुभसुभगसुस्वरादेयलक्षणा वादशप्रकृतयशुभसंहननस्वाववज्रर्षभ।
नाराचसंहननसहिताः वज्रर्षभनाराचवर्जादेव नवनारकन्नवधवावर्तमानाः सम्यग्दृष्टयो बध्नंति तमत
नतिर्यं पनवत्रवर्तमाना नो सम्यग्दृष्टानां देवगतिप्रायोग्यबंधसंतत्वनसंहननबंधघपसवातनातानित।
सम्यग्दृष्टि शुभध्रुवबंधानिट्ठवत्रुपात्रंतथाया त्रिंशदधिकसागरोपमशतवितात्रथादिषु ट्टषष्टिसागरो
पमाणिपालवतसम्यक्त्वमनुपालयत्र एता बध्नाति ताताश्चतर्मुहूर्त्तकालयावत्सम्यक्मिथ्याव।
मनुभूयतनरपिसम्यक्त्वं प्रतिपद्यत ताता॥ ताश्चायोपिसम्यक्त्वमनुभवतष्टषष्टिसागरोप
मयावश्प्ता प्रकृतीबध्नातिताताद्वेवाद्विं शादस्याधिकंसागरोपमशतंयावत्सम्यग्दृष्टिध्रु।
वाश्चाशर्थवज्रर्षभनाराचसंहननं तुमनुष्ययल। वद्वातयथासंतवमुत्कृष्टं कालमाश्र्यततः सम्यग्
दृष्टिंक्षवाच्छवर्तकरणगुणस्थानकेबंधव्यवच्छेदानंतरमावलिकामात्रंकालमतिक्रम्य। श्यशः कानो।
संक्रमयतस्तासामुत्कृष्टः प्रदेशसंक्रमः तदानी प्रकृत्यंतरदलिका नामप्यतिप्रभूता नां गुणसंक्रमण।
लब्धानां संक्रमावलिकातिक्रांतात्रतसंक्रममंतवात वज्रर्षभनाराचसंहननस्यतुदेवभवात्त्युतः सन्॥
सम्यग्दृष्टिंदेवगतिप्रायोग्यं दमवग्धावलिकामात्रकालमतिक्राम्योत्कृष्टं प्रादेशसंक्रमंकाराति॥ ८॥

इरित्तु उवक्कोसगउक्कस्सं वोसगस्स निरयदुगं देवगई नवगस्स य सगबंधगालिंगं उ नारकद्विकं।
नरकगति नरकानुपूर्वीलक्षणं पूर्वकोटिपृथक्त्वं यावत् नरतिर्यग्भवेषु समस्तपूर्वकोटायुष्केषु तिर्य
ग्नरभवेषु नरयोग्यबंधकस्य पूर्यते ततोऽष्टमभवे मनुष्यो भूत्वा क्षपकश्रेणिं प्रतिपन्नस्य तस्य तन
रकद्विकं संक्रमयतश्चरमसंछोभे सर्वसंक्रमेण तस्योत्कृष्टः प्रदेशसंक्रमः कालो नियमादेवग
तिनवकं देवगतिदेवानुपूर्वीवैक्रियस   प्तकलक्षणं यदा पूर्वकोटिपृथक्त्वं यावत् पूर्यति अष्टम।
भवे क्षपकश्रेणिं प्रतिपन्नस्य स्वक   बंधव्यवच्छेदानंतरमावलिकामात्रं का
लमतिक्रम्य यशःकीर्तिवर्जि   तं तस्योत्कृष्टप्रदेशसंक्रमो भवति तदानी।
मिदं द्विकस्य तदा प्रथमावलिकानामपि भृगुणसंक्रमः   एवं बावंति संक्रमावलिका तिकांतायनसंक्रम।
प्राप्यते इति तस्य चाब्देमव्वविशंसमसर्वे उल   यावत्तिरुदस्तु मतुमुगंसत्तमखिइनिरयगयस्स
ममस्य नरगास्समर्वविरंसवोक्कष्टं कालं तेत्तीसं सागरोपमानि त्वर्धं सम्य
क्त्वमनुपाल्य नारकसत्तमक्षितौ वर्तमानं समस्तकायत्वयं तावंतं कालं सतु उद्विकं सतु नगतिमनुजानु।
पूर्वीलक्षणं मा पूर्यत बंधव्यवच्छेदं मिथ्यात्वगतत स्तत्वात्मतं तिर्यग्द्विकं तस्य बध्नाति उगति। १२८
कर्मांशस्य समस्य प्रविष्टाः सकाशादि तिर्यग्गत स्त्वप्रथमसमये एव मनुजद्विकं यथा प्रवृत्तसंक्रमेण तस्मि

न्ति तिर्यग्द्विके बध्यमाने संक्रमयतस्तस्य मनुजद्विकस्योत्कृष्टप्रदेशसंक्रमो भवति यावातत्त्वरायाणु
योग्यायुः कनकसमाजआहारकतिशयं स्थिरसमनुक्रमस्य परकालं यावत्स्ना मनबातसातं स्थाणरजा
तिपकेंद्रियजातिरित्यर्थः तथा आतापनामउद्योतनामा एतावत्सप्त प्रकृतीनां उत्कृष्टसंक्रमो आहारग
तित्वयं स्थिरसमनुक्रमस्य परकालं यावत्नामतथातथाति आसामपि प्रकृतीनामुत्कृष्टप्रदेशसंक्र
मो भवतीत्यर्थः तथा आहारकसप्तकं ती   र्थकरनाम च स्थिरसमवकृत्या केवलं ततउत्कृष्ट
कबंधकालं यावदापूरणीयामसिद्धतत्व   इत्यत्र उक्तं भवति आहारकसप्तकं तीर्थकरनाम।
चउत्कृष्टं स्वबंधकालं यावत् आपूर्यत   तत्राहारकसप्तकस्य स्वकस्य बंधकालउ॥
त्कृष्टादेशोनां पूर्वकोटिं यावत् संयमम   नुपालयतो यावान् प्रभवत्ता कालस्तावान्
सर्वोवेद्वितव्यः तीर्थकरनाम्नस्तु स्वबंधकाल   उत्कृष्टदेशोनपूर्वकोटिद्वयाभ्यधिकानि त्रयस्त्रिं
शत्सागरोपमाणि ततएतावंतं कालं यावदापूर्य क्षपकश्रेणिं प्रतिपन्नाय यदा बंधव्यवच्छेदा
दनंतरमावलिकामात्रं कालमतिक्रम्य यशःकीर्तौ संक्रमयति तदा तयोरुत्कृष्टः प्रदेशसंक्रमः।
वउसव्यसम्मितुमादसिद्ध ज्ञानायस्सरतायबंधंताउ या गोवक्कोसो तानालज्ञ मिसत्ताहाइ
मोहोपशमनं ऊर्ध्वं उच्चैर्गोत्रामवबध्नाति ततो नीचैर्गोत्रं नीचैर्गोत्रं संक्रामिव दलिकाति गुणसं

क्रमेणोच्चैर्गोत्रं संक्रमयति ततस्तु उत्कृष्टायामात्मीयाद्धायां ग्रहणेन बहुषु कर्मप्रदेशेषु ततश्चतुरो वारान् ॥
मोहनीयस्योपशमयन् । उच्चैर्गोत्रं च बध्नन् च नीचैर्गोत्रं गुणसंक्रमेण तेन । स च क्षपको वा उपश-
मी किल तत्र बध्यमाने भवतीति तत्र तथा यतनैव मिथ्यात्वं गतः सन् नीचैर्गोत्रं बध्नाति तत्र बध्नन् तत्रो-
च्चैर्गोत्रं संक्रमयति ततस्तु उत्कर्षपदे समुत्कर्षमापाद्य उच्चैर्गोत्रं बध्नन् तत्र नीचैर्गोत्रं संक्रमयति
। एवं च प्रयोगे प्रयोगे उच्चैर्गोत्रेण नीचैर्गोत्रं बध्नन् तानि नीचैर्गोत्रबन्धव्यवच्छेदानन्तरं शेषसमये सि-
द्धिगते कामस्य नीचैर्गोत्रबन्धचरमसमये । चरमे नीचैर्गोत्रस्य गुणसंक्रमेण बध्यमाने उच्चैर्गोत्रे प्रवि-
ताम् उत्कृष्टप्रदेशसंक्रामो भवति । तदेवमुक्तमुत्कृष्टप्रदेशसंक्रमस्वामित्वं सं-
प्रति जघन्यप्रदेशसंक्रमस्वामित्वमभिधित्सुः ॥ नायं तत्र प्रायः क्षपितकर्मांशः प्राप्तः इति ॥
स्पष्टत्वरूपमाह ॥ वैक्रियसंचियानां कम्माइ हम विउ निगाए उस्सुज्ञामसम्म विथ जो ।
गो जहन्नियं कुणति यमा ॥ जोगसमं संखवारा समम्मत्तं लभिय देसविरयं च अट्ठक्खुत्तो विरइं समोजाय ।
ण दा वा रा च चउ वसमित्तु ॥ माहत्तवं ताना वत्तविय कामा पायणत दिग्गयं च उद्द काइ विमवि ।
मामसं यानाव । पल्योपमासंख्येयभागमात्रेण कर्मस्थितिं सप्ततिसागरोपमकोटीकोटीप्रमाणं कालं । १३०
यावत्पल्योपमासंख्येयभागहीनां सप्ततिसप्ततिसागरोपमकोटीकोटीप्रमाणं कालं यावदित्य

थं ॥ सूक्ष्मनिगोदेषु सूक्ष्मानन्तकायिकेषु मध्ये उपचित्य सूक्ष्मनिगोदादिभ्य उद्वृत्य एवं विततस्तैर्भ्र-
मन् ततः सम्मरणावतावेदनात्रीनाशनूतभूजलपरिसमाप्य उपजायते अपि च सूक्ष्मनिगोदजातीं ।
तां संदायोगतां सं च कषायं च चलनवतिरातिनिवृत्तकर्म उ ज्ञालापादानमपितयांस्तो कतरामव ।
षाय्यत इति सूक्ष्मनिगोदयद्दणं अपि विद्याजा अजहन्नयं कुइ नियमा त्रिशुन वधायायाम्यं । अजय ।
न्यत्रत्वव्याघायायाण जघन्यकल्पप्रदेशास वयं सूवा ततः सूक्ष्मनिगोदात्या निर्गत्य योग्यस्तुमं ।
मस्कादेशविरतिमर्वविरातियोग्यगपस्तु । अमंसमाध्य उत्पद्यपल्योपमासंख्येयभागमध्ये
संख्याताता वारान् यावत्सम्यक्त्वं स्वल्पकालिकां देशविरतिं च लब्धा क वं लब्धे
ति व्वतश्च्यातसूक्ष्मनिगोदात्यानिर्गां ॥ त्यबादरपृथ्वीकायेषुमाध्यमतुत्पन्नस्ततोंऽन्त-
र्मुहूर्त्तेन कालेन विनिर्गत्य मनुष्येषु सं ॥ ध्यमनुत्पन्नस्तत्रापि शीघ्रमेव मासमसकानन्तरं यो
नि विनिर्गमानन्तरं जातस्ततोऽष्टवार्षिकसन् संयमं प्रतिपन्नस्ततो देशोनां पूर्वकोटिं यावत्संय
मम उपाल्यस्तोकावाराये जीवितमति मिथ्यात्वं प्रतिपन्नस्ततो मिथ्यात्वेनैव कालगतः सन् दश
सवर्षसहस्रप्रमाणस्थितिषु देवेषु मध्ये देवत्वेनोपजातस्ततोऽन्तर्मुहूर्तमात्रेगतस्सतिस ॥
म्यक्त्वं प्रतिपद्य ततो दसवर्षसहस्राणि जीवितावं तं च कालं सम्यक्त्वं समनुपाल्य पर्यवसाना ।

शारभिथ्यात्वेनकालगतः सन्बादरएकेन्द्रियेषु कालिकेषु माध्यमेषूत्पन्नस्ततो ऽन्तर्मुहूर्तेन ततोनुद्
त्पन्नस्तत्रयसेषु माध्यमेषूत्पद्यते ततस्तत्र सम्यक्त्वं वा देशविरतिं वा प्रतिपद्यते एवं मनुष्यभवेषु।
सम्यक्त्वादिषु वर्त्तमानस्तावत्कालो यावत्पल्योपमासंख्येयभागमात्रसंख्याता नाता वाराः।
यावत्सम्यक्त्वलाभः स्वल्पकालिकत्वाद्देशविरतिलाभो भवति इदं यदा यदा सम्यक्त्वादि प्रति।
प्रतिपत्तिस्तदा तदा बहुप्रदेशान् प्रकृतान् पल्य च।   दिशां कारयति तो बहुशो सम्यक्त्वादि प्रतिपत्ति
रणं। एतच्च सम्यक्त्वादि प्रयोगचं।   विच माध्यमेष्वाष्टौ वारान् यावत्सर्वविरतिं प्रतिप।
द्यते। तावत्प्रवारान्नाष्टौ वारा।   नित्यं चविरमायां नानाद्या अनंतानुबंधि विघा।
ताकानवारा नधाव उरा वारान् यावत्।   मोहनीयमुपशमयति ततोऽस्मिन्भवेत्तु ग्रहा
ध्रंकर्माणि क्षपयन् क्षपितकर्मांस इत्यत्र।   ययातः तन क्षपितकर्मांसेन इदं जघन्यप्रदे
शसंक्रमस्वामित्वं चिंत्यमानं ज्ञायते वा अल्पेन च क्षणति मधिकारेस्मिन्नेतंनाः प्रकृतानां धिकृ।
त्य सविशाषे च विषयामितस्य जघन्यप्रदेशसंक्रमस्वामित्वमाह अवधिमनसा अमितः मनो दिशानि।
ते विशादिद्वयलाभे अवधिना सह वर्त्तते योनावस्थस्यावधिज्ञानावरणावधिदर्शना। १३१
नावरणरहितं ज्ञानावरणावधिकं अवधिदर्शनावरणद्वयं एतासां समानं प्रकृतानां आत्मायात्मा यवं

धव्यावध्वदसमयेः यथा प्रवृत्तसंक्रामणे जघन्यप्रदेशसंक्रामा भवति अवधिज्ञानयुक्तः प्रचुरतारक
र्मयलात्प्रतिमातः स्वयं तिस्रतत्र एतासां स्वस्वबंधव्यवच्छेदसमये लोकाः एवं च पुंलास्यापाणानाय वा।।
पिवन जघन्यप्रदेशसंक्रामा भवति णा धिकारस्तातो अवधिना सह यावद्वर्तते इत्युक्तं तथा ततोऽवधिवि
नाचावधिज्ञानावधिदर्शनरहितः इत्यर्थः अवधिप्रत्यलेखवधिज्ञानावरणावधिदर्शनावरणयोः स्व
स्वबंधव्यवच्छेदसमये जघन्यप्रदेशसंक्रामा भव   ति अवधिज्ञानानामवधिदर्शनं चात्यादयतः प्रवा।
लक्षायोपशमसत्तावतावधिज्ञानावरणावधि।।   दर्शनावरणयोरनावक्षयः कर्म पुंजला जा।
यते तातां बंधव्यवच्छेदसमये जघन्यप्रदे   शसंक्रामा भवति अवधिज्ञानमुत्पादय।
न्वरनादवकर्मपुंजला न सलभ्यते इति तेवि।   णामुक्तं। निद्राद्विकांतरायहासरतिकुय।
वंधातेनिद्राद्विकं निद्राप्रचलाद्वयं अंतरायपंच   कं हास्यरतिभयजुगुप्सा लक्षणं एतासां एका।
दशप्रकृतीनां स्वबंधांते समये यथाप्रवृत्तसंक्रमणेन जघन्यप्रदेशसंक्रामा भवति निद्राद्विकस्य
स्य च उपशया बंधव्यवच्छेदानंतरसंक्रम एव न भवति गुणसंक्रमणसंक्रमानायातः ततः प्रकृतं तद्वलि
कं लभ्यते अंतरायपंचकस्य तु बंधव्यवच्छेदानंतरं संक्रम एव न भवति एतद्व्या एव प्रामाता तावंध
नसमय यथा प्रवृत्तेणा वा सोमस्य च संज्वलनभिन्ना यासां च बंधाणावरिमबंधानंतरमुपसमयातो हस्ता यो पशा

मस्यक्त्वाउद्वलनामधिकृत्यमस्यक्त्वाइत्यर्थः॥ असातबंधनंसाध्यअथरमाःसातबंधस्यस्यातिसमसमयेवर्त्त
मानस्यस्वरूपगायानस्यसानस्यजघन्यप्रदेशसंक्रमोभवति।परतोद्विसमयस्यपतद्ग्रहतानभवतिन।
संक्रमः॥ एवमेवोद्वलनस्यविध्यातकरणालिंगोक्तं।मोहनीयोशमसम्यक्त्वास्वरूपणायायत्र।
स्य।अपूर्वकरणाद्ययोःप्रथमावलिकायाअन्तसमयेसमुद्वलनानास्यजघन्यःप्रदेशसंक्रमःप्र।
तोगुणसंक्रमेणलब्धस्यानिश्चूत्तनस्यदलिक॥   स्यसंक्रमावलिकातिक्रान्तायनसंक्रामोनाव
॥२॥अथरूपावविशेषेगातियथोथावथथा   एणोद्विरिंगमसारवत्वगोदयवत्तसंतएवेमे।
मिथ्यात्वोःसागरोपमाणांद्विषष्टीयावत्सम   म्यक्त्वमनुपालयतन्याविद्यात्तिविच्छ
लक्षणानिक्षयमक्षपागालयित्वानोमसंक्ष   धिप्रवृत्तकर्मदलिकेपरिमाणकिंतिवपा
णोमतानांसंक्रमणायसमस्तेष्वंतसमयेयथाप्रवृ   त्तकरणंतिमसमयेविध्यातसंक्रमेणजघन्य
ःप्रदेशसंक्रामोनभवतिपरतोसर्वकरणगुणसंक्रामेणपूर्वकर्मदलिकंपसंक्रमसंतवानाजघ।
न्यःप्रदेशसंक्रामोनलभ्यतेइतियथाप्रवृत्तकरणान्तसमयग्रहणंएसमवमिथ्यात्वएवासमवसर्वोद्व
तिवद्धकरणामिथ्यात्वस्यजघन्यःप्रदेशसंक्रामोनलभ्यतेइतियथाप्रवृत्तकरणान्तसमयग्रहणं १३२
एसमवमिथ्यात्वेइतिएवासमवसर्वोक्तानव्रकारणामिथ्यात्वस्यजघन्यःप्रदेशसंक्रामोनलभ्यतेइ।

तियथाप्रवृत्तकरणान्तसमयात्द्विषट्षष्टिसागरोपमाणांयावत्सम्यक्त्वमनुपाल्यतावंतंकालंमिथ्या
त्वंगालयित्वाकिंविशिष्टस्यमिथ्यात्वस्यस्वरूपेणायसमुद्यतस्यस्वकाययथाप्रवृत्तकरणांतसमये॥
वर्त्तमानस्यविध्यातसंक्रमेणमिथ्यात्वस्यजघन्यप्रदेशसंक्रमोभवतिपरतोगुणसंक्रमःप्रवर्त्त।
तेतेनसमनप्राप्यते।कस्मात्गुणसंक्रमतापहारथिन्नासमासंस्मर्तंविरसमतामिथ्यात्वगयप्रवृत्त।
णाधाणामिं।सम्यक्त्वमनुपाल्यअकस्मयाग्रुण।   संक्रमापयासोकालेनगुणसंक्रामेणत्यर्थ
।समिश्रंसम्यक्त्वंसम्यक्त्वमिथ्यात्वइत्यर्थः   मिथ्यात्वदलिइत्यर्थनश्रयितव्याओस्यर्थविरा॥
णाप्रवृत्तेनकालेनसम्यक्त्वात्मिथ्या   त्वंगतस्याद्विषट्षष्टिसागरोपमाणांयावत्त।
सम्यक्त्वमनुपाल्यमिथ्यात्वंगतानामित्यर्थः।प   ल्योपमासंख्येयतमामात्रेणकालेनावस॥
म्यक्त्वसम्यक्मिथ्यात्वेउद्वलयतः।सोकिंउद्व   लनसंक्रामतायाजघन्यःप्रदेशसंक्रमः।द्विचरमख
ण्डस्यचरमसमयेसम्यक्त्वसम्यक्मिथ्यात्वयोर्यत्दलिकंपरस्थानेमिथ्यात्वप्रक्षिपतिसंक्रामयति।
सत्तयोर्जघन्यप्रदेशसंक्रमइत्यर्थः॥६॥संज्वलनानांवेदानांवासम्यक्त्वसमितुसंज्वलनइत्युअथबंधव्यवच्छेद।
विशेषयालियमकट्ठयवर्ततिचउगावारावासादनीयउपसमश्रेण्याःवामोदनीयायसामेन।
किंभूतयोनन्मितिवितउवातेप्रवृत्तउज्जलपरिमाटातथाद्विवारिवासादनीयदलिकंसंक्रमयति।

नातोनर्त्तर्मुहूर्त्तान्मतिउनरपिमिथ्यात्वंप्रतिपद्यातेतत्राद्यद्वयोःसमयसामाणयमागांयावदंतपाल्य।
अनंतानुबंधिनोविध्यातसंक्रमेणजघन्यप्रदेशसंक्रमोभवतिपरतःसर्वसंक्रमेणगुणसंक्रमे।
उद्वर्त्तनेइतिमनुष्यायातेच्छेदकमाचाच्यापाएअअंतर्न्धकवबंधिअस्थिरेतिगाअसचलुक्कंखवणा
एअहदापवत्तस्सचरमसमिअप्रत्याख्यानप्रत्याख्यानावरणानांसंज्वलनाष्टानांकषायाणांअसातवेदना
याअशुभवर्णबंधिन्यःऊदवर्णादिनवकानां। उपघातस्यापाअस्थिरत्रिकंअस्थिरादीनां।यशः।।
कीर्त्तिसंज्ञानांएतासांविंशतिप्रकृतीनां।। कषायाष्टकरहितानांसर्वलघुस्थितिसार्वत्वा।।
अत्यन्यःशीघ्रमेवक्षपणायाश्चित समांसमयमहस्तात्पधिकंप्रत्येकंवर्षेष्टति।
कांतेउस्थापणायाधतामप्यसर्वत्रआदेो। कषायानुप्रतिदशोनांपूर्वकोट्यावत्सं।
यमसत्तापाल्यपृथक्त्वमेवदेउनासर्वत्राप्यता।। प्रकृतीरधिकृत्यादेशोनांपूर्वकोट्यावत्सम।
यमनुपाल्यसूक्ष्मक्षपकाश्रेणिंप्रतिपद्यमानस्याद्यापूर्वकरणचरमसमयकषायाष्टकस्यविध्या
तसंक्रमेणशेषाणांयथाप्रवृत्तसंक्रमेणजघन्यप्रदेशसंक्रमोभवति।।बउशिमसंज्वलनत्रयमि
श्चालसाणेणंचरमंबधस्समग्गस्सत्तिसमञ्आणेणसमाञ्चरइयापााण्अवेउशिमइत्यादोघाश्चार्धमा। १३३
समाउस्पर्शकवदस्यसंज्वलनत्रिकस्यक्रोधमानमायास्यपस्यस्यपणायसत्रुपातेनस्थपकाश्च।

णोप्रतिपत्तिनास्वस्वबंधचरमसमयप्राप्तमाणेणेतिजघन्ययोगिनाचबंधंदलिकंतस्यचरमसमयेबावजघन्यप्र
देशसंक्रमोभवतिनघादिश्चाप्पाहस्तपूर्णोसप्रकृतीनांबंधव्यवच्छेदसमयपर्यायानावलिकाद्विकचं
धंतस्थाःअन्यत्रप्रदेशसक्रमेनविध्यातनाद्यप्रवर्त्ततिसमयेसंक्रमेणस्यपुनरावलितावततयावचरम
समयबद्धस्यासंख्येयोभागःशेषानवर्त्ततित्तसर्वसंक्रमेणसंक्रमयतातजघन्यःप्रदेशसंक्रमश्च।
माणेणसमा अरईसोगाणयत्तिअरतिशो।। कावसातसामोआसातवेदनायास्थिरारतिशोकयो
र्जघन्यःप्रदेशसंक्रमोसातवनायकृत्य। थीण।।वेउव्विकारसगंउवलियंबंधिऊणंअपव्व।
णवविइसियाउउवदित्ताअबंधि उद्धारगयस्सचिरउव्वलणाए।।देवद्विकनरक
वैक्रियसप्तकलक्षणंवैक्रियैकादश कंएकेंद्रियत्वावर्त्तमानोनोद्वलितंउनरपिपंचें
द्रियत्वउपगतेनसताअल्पाद्धंअल्पकालं। अंतर्मुहूर्त्तकालंयावदित्यर्थबध्नातातोयेष्ठस्थितिमु
त्कृष्टस्थितिस्त्रयस्त्रिंशत्सागरोपमस्थितिकइत्यर्थःसप्तमनरकपृथ्व्यांनारकोजातस्ततस्तावंत
कालंयथायुगंततवैक्रियैकादशकमवध्यास्वावरदशकमबध्नात्येकेंद्रियेषुमागमस्तव्यमन्ते।
स्यचिराद्वलनयापल्योपमासंख्येयभागमात्रेणकालेनोद्वलनयाततउद्वलयतोयतद्धिचरमखं
डस्यचरमसमयेप्रकृत्यंतरेदलिकंसंक्रामतितस्यवैक्रियैकादशकस्यजघन्यप्रदेशसंक्रमः।।१०

यस्मा एव उद्वलना। सम्यक्त्वस्य उद्गलयतो उत्तरोत्तरं वा उत्तरं सम्यक्त्वगुणं प्रतिपद्यमानो नारकस्य तावत्स्वस्थाने
न विधिना तेजो वा उत्तमाध्यसमागतस्य सूक्ष्मैकेन्द्रियस्य तावद्वर्तमानस्य द्विपल्योपमासंख्येयभागाधिकं।
चरमोत्तरगतिसमुत्तरं उद्वलनयां तीव्रावद्वलनया उद्वलयतो द्विचरमखण्डस्य चरमसमये परप्रकृ॥
तौ यद्दलिकं संक्रामति स तस्या जघन्यः प्रदेशसंक्रमः स्यात् सम्यक्त्वस्य वा सम्यक्त्वस्य च द्विपल्योपमासंख्येयभागाधिकं च यथासंख्ये
तेजोवायुतस्य वर्तमानस्य उद्वलितं पुरुषस्य प्रोक्तं सूक्ष्मैकेन्द्रियस्य उपागते नांतर्मुहूर्तं यावत्तत्र वर्तनात् पंचेन्द्रिय
द्विपल्योपमसंख्येयभागाधिकं स्थितिकोऽनाकोऽनाते तस्मिन्नेव तत्पंचेन्द्रियतिर्यक्ष
माध्यमस्य तत्र तेनैव तं च कालं सम्यग्। उच्चैर्गोत्रप्रदेशसंक्रमणं वा उत्तरं तयातेजोवायुत्तमाध्ये
समागतस्य तस्य स उत्तरं द्विको विरागान्ति नो द्वलनया उद्वलयतो द्विचरमखण्डस्य चरमसमये परप्रकृ
तौ यद्दलं संक्रामति स तस्या जघन्यप्रदेशः। संक्रमः स्यात् कालं च विधिविधाय विरत्नत्रयं गते तत्र वि
रयमनुद्वलते मनुजायुर्व्वा उद्वलनाकृत्स्नं कालं स्तोकं कालं यावत्तद्विरतो। सम्यक्त्वं संयमं च॥
कर्म यत् कंबद्धा कामार्व्यपरिणतिवशात्तेन उत्तरविरतिं गतस्य तावद्विंशतिस्थितिकोटाकोटीमानं दलितं न या॥
विरागं दलितं यां पल्योपमासंख्येयभागमात्रेण कालेन दलिताद्वलयतः स्थितिमात्रा स्तोकात् तद्दल। १३४
नात् द्विचरमखण्डस्य चरमसमये तत्कर्म दलिकं परप्रकृतिषु प्रक्षिपति समस्तोकात् दलनात् स्तोकाद्वा॥

कस्य जघन्यप्रदेशसंक्रम॥ तत्र समयं तद्दलं समवत्प्लुतोऽवशेषविधिना अल्पदलिकं च स्थितं करणस्य।
त्रयोविंशतिरिति पंचगा। त्रिषष्ट्यधिकं उदधिशतं सागरोपमाणां शतं च उत्तरपल्याधिकं यावत्तत्र क्षपितकर्मा
ग्रः सर्वजघन्यतिर्यग्गतिकायात् सकर्मा प्रायात्तिर्यगद्विकं बंधान्तरबंधवशात् कारणान्तरं चरम॥
समये त्यात्तिर्यक्दलिकात् आगत्य स कर्माणि आयात्तिर्यग्द्विकयोर्जघन्यं प्रदेशसंक्रमं करोति कस्य
त्रिषष्ट्यधिकं सागरोपमाणां शतं च उत्तरपल्याधिक वयावधि तावदवशाते संक्षपितकर्मांशास्थितिपल्यो
पमासंख्येयभागमात्रेणैव माध्यमस्य तत्रस्थ तद्वदे वद्धिकामवबद्धा तिर्यग्द्विकं ताप्यायातं॥
तत्र वातेजस्कार्मणशरीरमन्त्याविधिसमस्त सवाप्यतातावतिपतितं समस्तं एव पल्योपम
स्थितिकाऽनुबन्धातस्थानाधस्तात् समस्तो दिवसवावात् सुरेषु मनुष्येषु माध्यमस्य तत्रस्थाता
स्तानि वा अतिपतितेन समस्तेन सदितं स एक त्रिंशत्सागरोपमस्थितिको ग्रैवेयकेषु माध्यादेवा
जाता स्तातावात्यस्य तेन तरं समस्तं संख्याताधिकं मिथ्यात्वं गतस्तातान्तर्मुहूर्तं वा त्रयोविंशतिः द्वितीयस
म्यक्त्वं लब्धवान् तातावष्टषष्टी सागरोपमाणां यावत्समस्तावाद्वत्सरशतादिषु सम्यक्त्वं समुत्पाल्यातं॥
त्या। सम्यक्त्वाद्धा यावच्चान्तर्मुहूर्तावशेषा प्रमत्तकर्मणा यस्य तत्ययेतस्ताता। अनेन विधिना त्रिषष्ट्यधि
कं सागरोपमाणां शतं च उत्तरपल्याधिकं च यावत् तिर्यग्द्विकस्य उद्यातं च बंधरहितं चरमता। ३॥ इग।

विगलिंदियजातायाउवयउछत्तगाणसदातपेतितिरिउगाईसमंनरवइपंचामाइउदस्मियउएकेंदियवे
कालेंद्रियायोग्यप्रायोष्टाष्टापंचशतनवाएकविंशतिवउरियद्यातिम्हावरातपस्त्रस्समाधारणसूक्ष्मा।।
सामप्यपर्याप्तकसादितानांनवानांप्रकृतीनांतिर्यग्गतिसमंबंधोव्यवच्छेदःनरसमत्रपंचाशात्पंचकंसागरा।
पमशातवत्तःपल्योपमाधिकंयावद्बध्नातिवजत्वकंसमनाद्वंतंकालयावदबंधस्तिवतवत्ज्योतावहस्ति
पतिकर्मांशाबाविंशतितंप्रतितसमप्यक्तएवम तत्र्योतानततास्तेनाप्रतितिनसम्प्राक्तनादश।
विरतिमत्तपल्यचत्तःपल्योपमस्थितिकः।। सौधर्मादेवलोकादेवोजातःततास्तेनापति
तनसम्यक्तनादेशविरतिमत्तपाल्य महादेवनवाष्टुवामनुष्येजातनस्तमिश्र।
मतष्यमावमेयमम्त्तपल्याग्रेवेयकां।। मेकत्रिंशत्सागरोपमस्थितिकोदेवोजातः
स्तत्रावोत्पन्नानंतरमंतर्मुहूर्त्तंसम्यक्त्वमिथ्यात्वं ततस्ततोऽन्तर्मुहूर्त्तादिशाबास्रास्तस्तिन्यायोपिसम्य।।
क्तंप्रतिपद्यततोताछषट्षष्टिसागरोपमाणियावत्सम्यक्त्वमत्तपाल्यतस्याःसम्यक्त्वावाद्यात्रं।
नर्मुहूर्तानाषहपणायमत्तप्रतातातादेवपंचाशातत्र्यधिकंसागरोपमशतंचत्तःपल्याधिकंयावत्।
श्वार्वाक्तानांनवप्रकृतीनांबंधस्तावाछज्ञासाएत्तन्नाणमटिमाणाविदियापमगविदोदिकोउजवत्तं। १२५
वेवाणंत्रप्रत्ताकरणालियाजुत्ता।।अतिममत्तासुत्तउपशमाश्रणामक्रवाशाषविंषिलिःक्षिपितकर्मा

शसकः।।षट्विंशत्संख्यानांपंचेंद्रियजातिसमचतुरस्रसंस्थानवज्रर्षभनाराचसंहनानातेजससमकर्मा
विहायोगतिशुक्लालोहितहारिद्रशुरभिमधुरकषायाम्लमधुरस्पर्शलघुस्निग्धशीतोशुभलघुपराघातोच्छास
त्रसादिदशकनिर्माणलक्षणानजघन्यप्रदेशाग्रक्रमावाक्षपणायांक्षितस्यक्षपितकर्मांशस्य।अपूर्वक
रणसक्तायाःप्रथमावलिकायाअत्रवेरमसमायतामांजघन्यप्रदेशसंक्रमात्त्रवतिततक्रर्ध्वसंक्रम।।
णालघस्यानिमत्तस्यदलिकस्यसंक्रमावलि कातिक्रांतावृसमसंक्रमपंतवास्सनसाप्यतपंवसंग्र।
ह्णवज्रर्षभनाराचसंहननवर्जितानांत्रा।। प्राणांचविंशत्प्रकृतीनांसमवापूर्वकरणप्रथमा।।
वलिकांतजघन्यप्रदेशसंक्रमप्राक्ताव। ज्रर्षभनाराचसंहननस्यतुस्वबंधव्यवच्छेदस
मयइति।।वासम्यदिविच्छानायगणमालस। पदृष्टिश्चत्तनयगईणीबावएणमरिसगांनवरपट
मंतिपल्लत्तसम्यग्दृष्टरयापानांबाहशानाम श्चलप्रकृतीनांप्रथमवज्रपंस्थानप्रथमवर्नसंहनना।
प्रशस्तविहायोगतिशुभगस्वरनादेयनंसकाब्धनावेर्गाविलक्षणानांस्त्रावादनमहसंवक्क।
ब्धं।यथाप्राक्तस्रावदस्यजघन्यप्रदेशसंक्रमाप्रावनाक्तातनघाग्रशापिकवत्वानवरमतामांजघन्य
प्रदेशसंक्रमस्वामीप्रथमत्रिपल्योपमायुःक्षुभमत्तोष्यत्तमाध्यमवत्यान्नावकान्यान्तंतर्मुहूर्त्तावाशेष।
वाउविप्रागममप्रक्त।।शेषतातोष्टवक्तान्नरतिरियाणतिपल्लस्मातउरालिउस्सपउग्गानंतरतिरिख्खाति।

पञ्चोपशमसांतरौदारिकसप्तमं प्रथमायागा।एवंच तायां जघन्यप्रदेशसंक्रमायाः ग्रंथसत्रावना।।यानी वः
सकलामत्तावाएवइत्यासर्वजघन्यादौदारिकसप्तकस्य कर्मासघत्रिपल्योपमासंख्येयभाग इति यं ह्मत।
एवंच माध्यमसत्वसत्त्वस्तामौदारिकसप्तकस्य चजनवाता विध्यातसंक्रामणप्रदेशसंक्रमः संक्रमयत
उपशान्तसर्वसमयतामौदारिकसप्तकस्य जघन्यप्रदेशसंक्रमो भवति अमौदारिकसप्तकायामण
इत्यौदारिकसप्तकं।।८।।तित्थयरस्सयबंधा।। जदुक्तआलिंगंतत्तीर्थकरनामकर्मणा बंधं कुर्व
तायतत्रसमसमयबद्धदलिकंतत्तबंध दलिकानीतेसम्यक्प्रदायप्रदेशइतिवयवाघद्व।
संक्रामए संक्रमयतितदातीर्थकरना म्नोजघन्यप्रदेशसंक्रामान भवति।तादवत्तु
प्रदेशसंक्रमस्तडाकोवसमसर्वसंक्र। सकरणे इति श्रीमलयगिरिविरचितायां कर्मप्र
कृतिटीकायां संक्रमकरणं संपूर्णं प्रदेशसंक्राम णाउद्वर्त्तनापवर्त्तनेतसंक्रमवसरःशासास्तवार्ह्य।
विस्थितस्तत्रतागलागविषयेतत्र प्रथमतः स्थितेरुद्वर्त्तनापवर्त्तनवक्तव्ये स्थिते सत्यामत्रतागम
नवाततनाप्रदेशाक्रमशामाणयोत्तपरणात्प्रथमतः स्थितेरुद्वर्त्तनामेवाह।उव्वट्टणा ठिईए उदया।
वलियाए वाहिरठिईणं स्थितेरुद्वर्त्तनात्तदयावलिकाया बाह्यानां स्थितीनां भवति नत्वा उदया। १३८
वलिकातस्सकलकरणायोग्यतिहवासां स्थिति बध्यतेऽपि बध्यमानत्वप्रत्ययात्। अबाधात

यात्त्स्याबाह्यानां वा सर्वबद्धरूतानां या स्थितिः सा नोद्वर्त्यते। सा उत्पाद्यततमुद्धबध्यमानप्रकृत्यो
वतोऽबाधया उपरितनीरूप्यते इत्यर्थः।।अबाधाकालांतःप्रविष्टत्वात् याउनअबाधाकालाउपरित
नास्साउद्वर्त्यते एवततादेवअबाधान्तःप्रविष्टमर्वा अपि स्थितय उद्वर्त्तनामधिकृत्य अतिक्रमणायान
वंति परित्यात्मानवंतीत्यर्थः अतिक्रमणाय स्थितिप्रमाणनिरूपणार्थमेवाह।।बा।।दोइअबाहा
इच्छावणाउ जावालियाउक्कस्सतवतिअबाधा अतीत्थापनावस्त्वघनात्याएपाउत्कर्षतात्थापनासा
वहानादीनततानावदवर्गांतव्यायावन कस्मानघन्याच्छतापना।।आवलिकाआवलिका
मात्रानवलिइयमवनावनाअबाधांतर्गा। तकर्मदलिकमुद्वर्त्तनायाःपंनसनवतिकिंच।
बाधायाः परत एव तथा वसतायवोत्कृष्टा।। अबाधासेवउत्कृष्टा अतीत्थापनासमयोनाउ।
त्कृष्टाअबाधसमयोनाउत्कृष्टातीत्थापना। द्विसमयोनाअबाधाउत्कृष्टाअतीत्थापनाएवंस।
मयसमयहान्याअतीत्थापनातावहात्यायायावत् जघन्याबाधाअंतमुहूर्त्तप्रमाणोत्तरांऽपिजघन्यतराअ
तीत्थापनाआवलिकामात्रंनभवतितत्रउदयावलिकालक्षणामवसेयंतथाहिउदयावलिकांतर्गा।
नांस्थितीनांनोद्वर्त्यते उव्वट्टणा ठिईए उदयावलियाए वाहिरठिईणमितिवचनात्ततउपरिव्यतद
बांधसमस्तुद्वर्त्तनापवर्त्तन्यते अबाधोउक्कोइतिवचनात्ततउदयावलिकागतानांस्थितीनामुंदां।

धस्तनीमावलिकां वर्जयित्वा। किंतु द्व्यावलिकाग्रहणेन तदुत्क्रमतिस्थापनापरित्यागेन तु यदा तदा वा
अबाधांतर्गता स्थितयो नोद्वर्त्यंते इति किंतु अनेन वर्तितअबाधांतर्गताः स्थितयः स्वस्थानादुत्पाद्य।
अबाधाया उपरितनीषु क्षिप्यंते अबाधायामध्ये तु न स्थाप्यंते अधुना एकमेवोद्वर्त्तना निक्षेपौ उ
द्वर्त्तमानानां विदधाति तत्र उदयावलिकांतर्गतानामप्युद्वर्त्तना आशाश्वेताति उतिप्रियंते मेघ॥
ति निक्षेपस्वरूपमाह॥ बाआवलिअसं। एवमागाइआवकम्मविइत्तिनिक्षेवोसमउत्तरो।
लियाएसावाहाएतरवक्काणइ इति निक्षेपो। द्विधा जघन्य उत्कृष्टश्च तत्रावलिकाया असंख्ये
यतमो भागः तावन्मात्रस्थितिगतं कर्मदलिक निक्षेपो जघन्यतः सामान्येनोत्कृष्टश्च स्थितः॥
अयमर्थः आवलिकामात्रावलिकाया असंख्येयं वर्तमानमवर्तीयतातोधस्तनाया स्थितेस्तस्या द
लिकमतीत्थापनावलिकामात्रमतिक्रम्यापरितनावावलिकाया असंख्येयतमभागे तावति
उ स्थितिषु निक्षिप्यते तेनावलिकाया माध्यमितघापत्वात्तावत्तास्तासां जघन्यो दलिकनिक्षेप एवं
वर्धते। आवलिकाया असंख्येयतमभागो यावदावलिकास्त्वावलिकामात्रास्तु स्थितिषु उद्वर्त्तनं ता
न वर्ततीति सिद्धं। तथा च समस्तुत्कृष्टस्थितिबंधे उद्वर्त्तनायोग्याः स्थितायां बंधावलिकमबाधाउपरित ।	१३३
नी आवलिका समसंख्येयतमभागाधिकं उत्कृष्टाभाव एव दृष्टव्याः तथाहि बंधावलिकांतर्गतं सकल॥

कर्मणोद्वर्त्तनयोग्यमिति स्वबंधावलिकांतर्गताः स्थितयो नोद्वर्त्तनायोग्या तथा अबाधांतर्गता अपि नोद्वर्त्त
नायोग्यास्तासामतीत्थापनावितथाकत्व तिपादितं च ततः असंख्येयतमभागावलिकामात्रं तावि न्यसंख्येयप्र
तन्यस्थितयः उत्कृष्टात्कृष्टरवानोद्वर्त्तनायोग्या इदानीं निक्षेपश्चिंत्यते तत्र यदा आवलिकामावलि
काया असंख्येयतमभागो वा परिहोद्ध्वस्वतीयद्वितीयाधस्तनी स्थितिरुद्वर्त्यते तदा समयाधिकयावलिका
या असंख्येयतमभागे निक्षेपविषयः यदा तु द्वितीया। स्थितिरुद्वर्त्यते तदा द्विसमयाधिका एवं समयवृद्ध्या
तावद् दलिकनिक्षेपो वर्धते यावदुत्कृष्टता। वृतिसव किंयत्तवतीति वितत्राद्यात समये॥
स्याद्विसमयाधिकावलिकायास्त्वबाधा। यावद्वानामर्वाक्कर्मस्थितिः॥ तथाहि बाधा।
परिस्थितीनामुद्वर्त्तनान वर्तितत्राध्यबाधया उपरितानस्थितिस्थानउद्वर्त्यमानस्याबाधया
उपरि दलिकनिक्षेपो न वर्तते अबाधायाम्। अपि तु उद्वर्त्यमानदलिकस्य उद्वर्त्यमानस्थितेरू
र्ध्वमेव निक्षेपा ततत्रापि तु उद्वर्त्यमानस्थितेरुपरितनीमावलिकामात्रास्थिती अतिक्रम्यापरितनीषु स्थि
तिषु सर्वास्विदलिकनिक्षेपो न तत्पातानाम्स्थापनावलिका उद्वर्त्यमानांचसमयमात्रां स्थितिमवा॥
स्यवर्जयित्वा॥ शेषासर्वापि कर्मस्थितिरुत्कृष्टादलिकनिक्षेपविषयउक्तं वपंचपंचषष्टिम्‌॥
कायां समयाधिकावलिकया साबाधया हीना यावदुत्कृष्टा स्थितिस्तावद् दलिकनिक्षेपो भवति। अ।

लाबाधापरिहीनस्थितीनामुद्वर्तना न भवति माश्रित्यावरणाद्युद्वर्त्यमानायामपि स्थितौ न दलिक
निक्षेपो न भवति अतः समयाधिकावलिकाबाधावर्जितासु शेषासु सर्वासु स्थितिषु दलिकनिक्षे
पो न भवतीति। तदेवमबाधया उपरितनसमयमात्रमुद्वर्त्यमानं स्थितिस्थानमधिकृत्योत्कृष्टदलि
कनिक्षेपविषयः प्राप्यते सर्वोपरितनं तु स्थितिस्थानमुद्वर्त्यमानमपेक्ष्य जघन्यो दलिकनिक्षेप
विषयः। उक्तं च। आबाहोवरिठाणगदलं पडुच्च इयरसमतिक्कावावरिमठिइठाणाणि पडुच्च इयरो।
यइअ ठाणाइ ति। एष अव्याघाते दलिकनि क्षेपविधिरुक्तः। व्याघाते तु न एवं॥ वा निव्वाए
णावं वाघाए एस उक्कस्सा दोसु वि आव। लिअ असंखभागा दिठाइ अइठावणा न य।
र। एवं शब्दोक्तेन प्रकारेण दलिकनिक्षेपो निर्व्याघाते न व्याघाते तत्र कोऽयं व्याघात
उच्यते। प्राक्तनस्थितिसत्कर्मण्युत्कृष्टाभ्यधिकानि नवकर्मबन्धस्याप्यावलिकाऽसंख्येयभागा॥
काऽतीत्थापनात्वेतिनिक्षेपरूपावलिकागतासंख्येयभागादिका दि। इह समत्रतावती प्राक्तन
सत्कर्मस्थितेरुत्कृष्टाः समयादिनाभ्यधिका यो नवकर्मबन्धः स व्याघात उच्यते। तत्र सति अ
तीत्थापनाऽऽवलिकाऽसंख्येयभागादिका भवति तथाहि प्राक्तनकर्मस्थितेः सकाशात्समय १३८
मात्रेणाभ्यधिकं नवकर्म बध्नाति प्राक्तनकर्मणोऽन्त्याया स्थितिर्नोद्वर्त्यते। एवं स

मयद्वयेन समयत्रयेण यावदावलिकाया असंख्येयतमेनापि भागेनाभ्यधिकं नवकर्म
बध्नाति तदापि नोद्वर्त्यते। यदा तु आवलिकाया असंख्येयतमाभ्यां भागाभ्यामधिको नवकर्मबन्ध
स्तदा प्राक्तनकर्मणोऽन्त्या स्थितिरुद्वर्त्यते उद्वर्त्य चावलिकायाः प्रथमसंख्येयतमं भागमति
क्रम्य द्वितीये असंख्येयतमे भागे निक्षिप्यते एतावती स्थापना निक्षेपो जघन्यो यदा तु समयाधि
कावलिकाया असंख्येयतमाभ्यां भागाभ्यामधिको नवकर्मबन्धस्तदाऽऽवलिकाया प्र
थमसंख्येयतमं भागं समयाधिकमतिक्रम्य द्वितीये असंख्येयतमे भागे निक्षिप्यते एवं न
नवकर्मबन्धस्य समयादिवृद्धावतिस्थापनाऽभिवर्धते यावदावलिका। यावच्चावलि
कापरिपूर्णा न भवति निक्षेपः सर्वत्रापि तावन्मात्र एव न भवति ततः ऊर्ध्वं तु नवकर्म
बन्धवृद्धौ निक्षेप एव केवलो वर्धते नातीत्थापना यावद्वा नवकर्मबन्धे प्राक्तनकर्मस्थिति
सत्कर्मणः सकाशाद् द्वाभ्यामावलिकाया असंख्येयतमाभ्यां भागाभ्यामधिको न भवति तावत्प्राक्त
नसत्कर्मणश्चरमस्थितिरधश्चावलिकामसंख्येयभागाधिकमतिक्रम्य ततस्ताधस्तनात्यवस्थिता
स्तूद्वर्त्यते तत्रापि यदाऽऽवलिकामसंख्येयभागाभ्यधिकामतिक्रम्य ततोऽनन्तरामधस्तनां
स्थितिमुद्वर्तयति तदा समयावलिकामतिक्रम्योपरितन आवलिकाया असंख्येयतमे भागे निक्षि

पति। एवं च कारणद्वयं संप्रति उद्वर्त्तनायां जघन्यातीत्थापनायां जघन्यो निक्षेपः। एतौ च द्वौ
स्तोकौ तस्मात्कोऽप्यसंख्येयतमो भागो भवति आवलिकाया असंख्येयतमभागमात्रौ। तस्या असंख्ये
यभागोत्कृष्टातीत्थापना तस्मादुत्कृष्टा तस्मादुत्कृष्टाबाधा संख्येयगुणा। ततोऽप्युत्कृष्टो निक्षेपोऽसंख्ये
यगुणः॥ यस्तोऽसमयाधिकावलिकयाबाधया च हीना सर्वा कर्मस्थितिः। ततोऽपि सर्वा कर्म
स्थितिर्विशेषाधिका तदेवमुक्ता स्थित्युद्वर्त्तना॥ सांप्रतं स्थित्यपवर्त्तनामाह उव्वट्टंतो य ठिइं उद
यावलिबाहिरा ठिइविसेसा। निक्खिवइ तइयभागे समयहिए सेसमइवइय॥
द्धिएसु समएसु वड्ढइ इत्ताव अइत्था वणा उ जावालिगा हवइ पुन्ना। ता निक्खेवो सम
याहिगालिगदुगूणकम्मठिइमि॥ अपवर्त्तयन् उदयावलिकाया बाह्यान् स्थितिविशे
षान् स्थितिस्तदावपवर्त्तयति तान् स्थिति विशेषानिति वचनात्तु उदयावलिकाया उपरि
समयमात्रां स्थितिं। द्विसमयमात्राम् एवं तावद्यावद्बन्धावलिकाहीना सर्वा कर्मस्थितिः। एते स्थि
तिविशेषा उदयावलिकाया या गताः स्थितिमेककालं करणायामपतिक्रमात्तान्नापवर्त्तयति तत उक्तं
उदयावलिकाबाह्यानिति। कथं निक्षिपतीत्याह। निक्षिपति आवलिकायास्त्रिभागे तृती १३७
यभागे समयाधिके शेषमायान्तु उपरितनं त्रिभागद्वयमतिक्रम्य। इयमत्र भावना। उदयावलिका

याउपरितनाया समयमात्रा स्थितिः तस्या दलिकमपवर्त्तयन् उदयावलिकाया उपरितनौ द्वौ त्रिभा
गौ समयोनौ अतिक्रम्याधस्तनसमयाधिके तृतीयभागे निक्षिपति। एष जघन्यो निक्षेपः। जघन्या चातीत्था
पना। यस्मात् उदयावलिकाया उपरितना द्वितीया स्थितिरपवर्त्यते तदा अतीत्थापना प्रागुक्तप्रमाणा सम
याधिका भवति। निक्षेपस्तावन्मात्र एव। अतीत्थापना तु प्रतिसमयं तावद्वर्द्धते यावदुदयावलिका
याउपरितना स्तृतीया स्थितिरपवर्त्यते तदा अतीत्थापना प्रागुक्तप्रमाणाद्विसमयाधिका भवति।
निक्षेपस्तु तावन्मात्र एव। अतीत्थापना प्रतिसमयं तावद्वर्द्धते यावदावलि॥
कापरिपूर्णा भवति ततः परमतीत्थापना सर्वत्रापि तावन्मात्रैव भवति निक्षेपस्तु वर्द्ध
ते स च तावद्यावद्बन्धावलिकातीत्था पनावलिकारहिता अपवर्त्यमानस्थितिरहिता
च सकलापि कर्मस्थितिः। तथाहि बन्धावलि। कायां गतायां सत्यां कर्माण्यपवर्त्तयितुमारभते तत्रा
पि च यदा सर्वोपरितनं स्थितिस्थानमपवर्त्तयति तदा आवलिकामात्रमधस्तादवतार्य अधस्तनेषु सर्वे
षु स्थितिस्थानेषु निक्षिपति तस्मादुत्कृष्टो निक्षेपोऽपवर्त्यमानस्थितिसमयरहिता बन्धावलिका
तीत्थापनावलिकारहिता च सर्वापि कर्मस्थितिः उक्तं च समयाहिअइत्थावणाबन्धावलियाइ मोत्तु नि
क्खेवा। कम्मठिइं बंधोदयआवलियाओ वि उत्तार॥ कर्मस्थितिर्बन्धावलिकोदयावलिकावर्जा

ष्टोपि सर्वमपि अपवर्त्तनान्यथा न द्वितीयउदयावलिकाया उपरितनं समयमात्रं स्थितिस्थानं अतीत्य ।
वर्त्तमानायामपवर्त्तनायां यावत्कर्मरूपउत्कृष्टानिक्षेपउत्कर्षत उदयावलिकोपरितने । वाणोत्र उत्कि
ष्टो द्विसमयोनः अत्र ज्ञातव्यः ॥ निक्षेपविषयाद्वाघातरूपविषयोपरमावपत्ति व्याघाते त्वपवर्त्तनावि
धिरुक्तः संप्रति व्याघाते तमाह वाघाएण समऊणं कंडगमुक्कोसिया अइच्छावणा । वाघाओ वईक्कमण
।विइकंडकस्स गमणोत्र व्याघातोनाम स्थितिघातः तस्मिन्सति तत्क्रमप्रवर्त्तते इत्यर्थः ।समयोनं
उत्कृष्टाह्यतिस्थापना कंडकसमयोनं भि। तिरेव द्रष्टव्या तदुपरितनं समयमात्रेण स्थिति।
स्थानेनापवर्त्त्यमानेन सह अधःस्था ॥ उत्कंडकं किमतिक्रमात ततनास्ते न विना कंडकं
समयोनामवलंबते । कंडकमात्रमानमा ॥बाधाविईइत्था द्वितीयस्याः स्थितेरास्य तस्थापव ॥
उत्कृष्टत्कृष्टं स्थितिबंधमाधात्तततइति सर्वापिनाः स्थितिरिक्षुव्यात उत्कंडकं पश्च सत्यं दशलट्टि
कायां । यस्यां स्थितारास्य उत्कृष्टस्थितिबंधं विधात्रति माप्यति तस्या आरस्य उपरितना निसर्वाण्य
पि स्थितिस्थाना निर्वर्त्य स्थितिसंज्ञा निलवति सागरोपम स्थितिः किंविहना किंचिन्नकंडकामस्या त्कृ।
ष्टप्रमाणं पंचसप्ततिदशलक्षनटीकाकोटीतमाप्य तमागरोपम स्थितितक्वर्षतः किंविन्नाकिंचि १४०
न्नकर्मस्थितिप्रमाणमतया द्विस्त्रंतः । कोटाकोटीप्रमाणं स्थितिबंधस्यापर्याप्तसंज्ञिपंचेंद्रियस्योत्कृष्ट ।

ष्टा सोक्कष्टाबाधाउत्कृष्टां स्थितिं विधत्ते इति सागरोपमस्थितिः किंविहनकर्मस्थितिप्रमाणा कंडकमस्योत्कृष्ट
मानमिति । एतावत्कृष्टं कंडकं समयमात्रेणापि न्यूनं कंडकमुच्यते । एवं समयद्वयेन समयत्रयेण ए
वं तावन्न्यूनं वाच्यं यावत्पल्योपमासंख्येयभागमात्रप्रमाणं भवति । तच्च जघन्यं कंडकं इदं च समया
नं जघन्यव्याघाते तातिस्थापना सा पल्यसंख्येयभागरूपं जघन्यमुच्यते तत्रापवर्त्तनायां जघन्यातिरूपः सर्वस्तोकः । त
स्यसमयाधिकावलिकात्रिभागमात्रत्वात् । ततोपि जघन्या तातिस्थापना द्विगुणा त्रिसमयोना । कथं
त्रिसमयोनं द्विगुणा चमिति वेदुच्यते ॥ व्याघातमंतरेण जघन्या अतिस्थापना द्यावलिका ॥
त्रिभागद्वयं समयोनं भवति यावि ॥ लिकायाम कल्पनया द्विसमयप्रमाणकल्प
तावन्नत्रिभागद्वयं समयोनं पंचसमय प्रमाणमवगंतव्यं तिरूपाया पिजघन्याः समयाधि
कावलिकात्रिभागस्यापि सकल्पतयावउ । समयप्रमाणा द्विगुणा क्रतत्रिसमयोना न पत्र एत्यवा
न्यवनवता ति ततोपि व्याघातं विना उत्कृष्टा अतिस्थापना विशेषाधिका । तस्याः परिपूर्णावलिकामा
त्रत्वात् । ततः सर्वा कर्मस्थितिर्विशेषाधिका तस्य समयाधिकावलिकाद्विकोनामकत्वकर्मस्थिति
प्रमाणत्वात् ॥ ततः सर्वा कर्मस्थितिर्विशेषाधिका । संप्रत्युद्वर्त्तनापवर्त्तनयोर्यासंख्याता नाल्पबहुत्वमु
च्यते तत्रोद्वर्त्तनायां व्याघाते जघन्यावतोंस्थापना निक्षेपः संख्येयगुणा । तस्य समयाधिकाव ।

लिकाधिकानि सकलकर्मस्थितिप्रमाणत्वात्स्वस्थाने उपरमस्य उत्कृष्टो आवलिकासंख्येयभागमा।
त्रत्वात्। ततोपवर्त्तनायां जघन्यो निक्षेपः संख्येयगुणः। तस्य समयाधिकावलिकात्रिभागमात्र
त्वात्। ततोपवर्त्तनायां जघन्यातिस्थापना संख्येयगुणा त्रिसमयोनावलिकात्रिभागवक्तृता। ततो
प्यपवर्त्तनायामव्याघातविना उत्कृष्टातिस्थापना विशेषाधिका। तस्याः परिपूर्णावलिकाप्रमा
णत्वात्। तत उद्वर्त्तनायामव्याघातविना उत्कृष्टातिस्थापना विशेषाधिका। तस्याः परिपूर्णाव
लिप्रमाणत्वात्। तत उद्वर्त्तनायामुत्कृष्टा॥ तिस्थापना विशेषाधिका संख्येयगुणा। तस्या उत्कृ
ष्टाबाधारूपत्वात्। ततोपवर्त्तनायां॥ व्याघाते उत्कृष्टातिस्थापना संख्येयगुणा। त॥
स्याः किंचिदूनडायस्थितिप्रमाणत्वात्॥ तत उद्वर्त्तनायामुत्कृष्टो निक्षेपो विशेषाधिका॥
ततोपवर्त्तनायामुत्कृष्टो निक्षेपो विशे। षाधिका ततोपि सर्वास्थिति विशेषाधिका। तादवयु
क्तस्थिति उद्वर्त्तनापवर्त्तने संप्रत्युक्ते। उद्वर्त्तनापवर्त्तनयोश्चतत्वप्रमाणोत्तुलागा उद्वर्त्तनासा॥८॥
चरमस्तावद्विप्रदेशास्थानानां फड्डगानि ततो उत्कृष्टउत्कृष्टचरमस्पर्द्धकेना उद्वर्त्तते नापि द्विच
रमेनापि त्रिचरमेणैवं तावद्वाच्यं यावद्धचरमादस्पर्द्धकादवस्त्रावनंतानि स्पर्द्धकानि उद्वर्त्तनस्पर्द्धा यो १४१
जघन्यो निक्षेपः आवलिकायाअसंख्येयभागः सातिरेकानायावश्च आवलिकामात्रातिस्थापना। ता

स्थानगतानि स्पर्द्धकानि सर्वाण्यपि नोद्वर्त्यंते किं तर्हि तत्प्राग्व्यवस्थाप्य अधस्तादवतार्य यानि स्पर्द्धका
नि समयमात्रस्थितिगतानि तानि उद्वर्त्यंते तानि चोद्वर्त्य आवलिकामात्रस्थितिगतानि अनंतानि स्प
र्द्धकानि अतिक्रम्य उपरितनानि अर्वाक् आवलिकासंख्येयभागमात्रगतेषु स्पर्द्धकेषु निक्षिपति
यदा पुनः रासायनत्वेनाधितो द्विसमयमात्रस्थितिगतानि स्पर्द्धकान्युद्वर्त्यंते तदा आवलिकामात्रस्थि
तिगतानि स्पर्द्धकान्यतिक्रम्य उपरितनेषु सम याधिकावलिकासंख्येयभागमात्रगतेषु स्पर्द्धके
षु निक्षिपति। एवं यथा यथा बाधा वर्द्धते तथा तथा निक्षेपो वर्द्धते अतिस्थापना तु न सर्वत्रा
पि आवलिकामात्रस्थितिगतान्यस्प र्द्धकानि किंत्वा उत्कृष्टो निक्षेपो विषयः स्व
द्विः आबाधागतानि स्पर्द्धकानि नोद्वर्त्यंते उद्वर्त्यमानानि समयमात्रस्थितिगतानि स्पर्द्धकानि
नतात्र न निक्षिपति आवलिकामात्रगता। निर्वृत्तास्थापना तावदबाधावलिकायामततो नायां सम
याधिकावलिकागतानि अबाधागतानि च स्पर्द्धकानि व्यतिरिच्य शेषाणि सर्वाणि निक्षेपविषयं
प्रतिपत्तव्यानि। तत्र सर्वस्तोको जघन्यो निक्षेपः तस्यावलिकासंख्येयभागगत
स्पर्द्धकमात्रत्वात्। ततोतिस्थापना अनंतगुणा निक्षेपविषयस्पर्द्धकस्य आवलिकमात्रस्थितिग
तानां स्पर्द्धकानामनंतगुणत्वात्। एवं सर्वत्राप्यनंतगुणता स्पर्द्धकापेक्षया द्रष्टव्या। तत उत्कृष्टो नि।

ह्राणा। अनंतगुणहीनानि भवंति नाना विशेषाधिका। नादेयस्कंधानां गाढत्वेनासंक्रमस्य उत्कर्षणापवर्त्त
नामनिर्देशो नाम। एवं च द्वितीयोद्वर्त्तनाऽपकर्षणापवर्त्तनायां तेनाऽविषयावक्तव्याः। कथं
भ्यमादित आरभ्य तत्र चावस्थस्पर्धकं नापवर्त्यते नापि द्वितीयं नापि तृतीयं। एवं तावद्यावत्समया-
त्युदयावलिकामात्रस्थितिगतानि स्पर्धकानि सर्वेषामपि तस्योपरितनानि तु स्पर्धकानि अपवर्त्यंते
न तत्र यदा उदयावलिकाया उपरि समय मात्रस्थितिगतानि स्पर्धकान्यपवर्त्त्यंते तदा सम
यानावलिकात्रिभागद्वयगतानि स्प र्धकान्यतिक्रम्याधस्तनावलिकात्रिभागे समयाधि
कत्रिभागगतेषु स्पर्धकेषु निक्षि प्यंते यदा तु उदयावलिकाया उपरि द्वितीयसम
यमात्रस्थितिगतानि स्पर्धकान्यपवर्त्त्यंते तदा अतिस्थापना समयाधिकावलि
कात्रिभागद्वयप्रमाणा समयमात्रस्थिति गतानि स्पर्धकेऽधिकानि तावन्ति निक्षेपस्तावन्मात्र।
एवं एवं समयसमयवृद्ध्या अतिस्थापना तावद्वर्धिता यावदावलिका परिपूर्णा भवति ततः
परमतिस्थापना सर्वत्रापि तावन्मात्रैव निक्षेपस्तु वर्द्धते एवं निर्व्याघाते व्याघाते तु
नाऽनुभागकंडकं समयमात्रस्थितिगतस्पर्धकहीनमतिस्थापना उत्कृष्टा कंडकमानं समयमात्र॥ १४२
न्यूनं चैवं यथा प्राक्स्थित्यपवर्त्तनायामुक्तं तथात्रापि द्रष्टव्यमित्याल्पबहुत्वमाह। सर्वस्तोको जघ

न्यनिक्षेपः। ततो जघन्यातिस्थापनाऽनंतगुणा। ततो व्याघाते अतिस्थापनाऽनंतगुणा। तत उत्कृष्टसमुत्क-
र्षकं विशेषाधिकं समयमात्रं स्पर्धके अतिस्थापनातोऽधिकत्वात्। तत उत्कृष्टो निक्षेपो विशे-
षाधिकः। ततोऽपि सर्वोऽनुभागो विशेषाधिकः। संप्रति चानयोरुद्वर्त्तनयोरल्पबहुत्वं प्ररूपयति।
पादयति॥ थोवं पएसगुणहाणि अंतरे उ दुसु जहन्ननिक्खेवो कमसो अणंतगुणिओ। दुसु वि अइत्था-
वणा उ तुल्ला॥ वाघाएणणुभागकंडगमेगाए वग्गणाऊणा उक्कोसो निक्खेवो ससंतबंधो
य सविसेसो॥ एकस्यां स्थितौ यानि स्पर्ध कानि तानि क्रमशः स्थाप्यंते तद्यथा सर्वजघन्यरस
स्पर्धकमादौ ततो विशेषाधिक रसं द्वितीयं ततोऽपि विशेषाधिकरसं तृतीयं।
एवं यावत्सर्वोत्कृष्टरसमंतिमं ततोऽधिमस्प र्धकादारभ्यानंतरानंतरस्पर्धकानि शतादशापस्थ॥
या विशेषहीनानि तत्र च स्पर्धकादारभ्य। नराद्यनेकशतसहस्राः समयाविशेषाधिकानि
तेषां मध्ये एकस्मिन् द्विगुणवृद्ध्यंतरे द्विगुणहान्यंतरे वा यत् स्पर्धकजातं तत् सर्वस्तोकं अथ वा॥
सर्वस्तोकं स्पर्धकस्य अनुभागद्विगुणवृद्ध्यंतरं द्विगुणहान्यंतरं वा यत् अनुभागपटलं तत्सर्वस्तो-
कं। ततो द्वयोरप्युद्वर्त्तनापवर्त्तनयोर्जघन्यो निक्षेपोऽनंतगुणः। स्वस्थाने तु तुल्यः। ततो द्वय-
योरप्युद्वर्त्तनायामावलिकासंख्येयभागगतानि स्पर्धकानि न चाप्यादिमस्थितिस्पर्धकानि तु रसा।

ष्यापवर्त्तनायां समयाधिकावलिकातिक्रान्तानागतानि स्पर्द्धकानि तथाद्यादिमस्थितिस्पर्द्धकान्यतिक्रान्ताकाल्प
वग्राप्यंतेऽतिस्थितिश्चरमानीति स्पर्द्धकं सर्वापवर्त्याद्ययोरिति निरूपकाल्पः एवमता ब्धा
पतावानुत्कृष्टनिक्षेपपरिवर्तनावनायं क्रमः ३ इति वसकलगाथापरूपयाख्यायोजना अथ ततोद्वयो
रल्पताम्याप नाव्याघातव्याघातेनंतगुणास्वस्थाने उपरस्परं तुल्याः ततो वाघापएणत्यादि । व्या
घातेन यत्नवत्कृष्टश्चतागकंसकंपक यावर्गणया एकसमयमात्रस्थितिगतस्पर्द्धक ।
संदर्शितरूपयाक्रमेणोत्कृष्टाश्चताद्धा पनारसमानंतगुणानंतवर्तनापवर्त्तनयोरुत्कृ
ष्टानिक्षेपाविशेषाधिकाः स्वस्था नेउपरस्परं तुल्याः ततः समयोनबंधावलिकसवि
शेषास्त्रिबर्द्धवादोत्कृष्टस्थितिकर्मा ३ ॥ सागनमव्दत्तकृष्टस्थित्युत्तनांबाधाविशेषा ।
धिकाः संज्ञत्पिरुद्धर्त्तनापवर्त्तनयोः कालनि यमविषयः नियमं वदति पाटयति आरिष्यतक
इरसवहिताकहणातिइरमाणं किहवाघवउसयं किहिस्तवदणानवरंआवेधन्तरबंधयावा ।
तउकर्षयति यावबंधस्तावउर्द्वत्तनापवत्तिपरतान्नवतोप्यर्थ ॥ तथा सर्वं बंधकालोत्था ।
बंधकालेनावाधयकर्षणा अपवर्त्तनास्थितिरसानां स्थित्युत्तनानामप्रवर्त्तितोएचकालनिय । १४२
मः अप्रवाघ्रवाधादितियावन्मात्रस्थितिबंधस्तावन्मात्रस्य स्थितिसत्कर्मणः स्थित्युद्वर्त्तनाउत्तनाणा ॥

वर्त्तनापवर्त्तनायाउपरिवनसत्कर्मणः स्थित्युत्तनाणावर्त्तनानवतिसउकर्षणाअपवर्त्तनाउत्तनाणा ।
वर्त्तनाउना सर्वत्रबंधसमाणादवाक्षपरतावास्थित्युत्तनाणाया प्रवर्त्तते नघाकिहाकृतवार्जकर्मय ।
लाकउत्तयवर्त्तनापवर्त्तनारूपंनवति किहाकृतं चप्रवर्त्तते वाकवलानां चार्नतिएचविषयनिय ।
मः इतिश्रीमलयगिरिविरचितायां कर्मप्रकृतिटीकायां उद्वर्त्तनापवर्त्तनसमाप्ता ॥ ॥ नादवसुगुन्फे ।
उद्वर्त्तनापवर्त्तनसंश्रत्युदिताक्रमेणोदार णावक्रव्यानन्तरोदितश्र्वाधिकारास्तथावालस्तए
तदःसाद्धनादिःअरूपणास्वामित्वं ॥ दीरणाप्रकृतिस्थाननितस्वामिचंत्वतितत्रथम ।
मातालक्षणेतदायाप्ररूपणा यथा ॥ दजंकरणाणाणाकहियउवयदिसउदीरणा ।
एसा । पगइठिइअणुत्तागपएसमूलुत्तर रविभागाअबमूवांधतउत्तदः तत्र यत्पराप्त
रस्मकेदलिकं करणेनायोगसंज्ञकेन वा यविशेषणकषायसहितेन यात्उदयावलिकावा ।
हिवर्त्तिनास्थितिस्पो अपकृष्य उदयदायते उदयावलिकायां प्रक्षिप्यते एषा उदीरणा । उक्तं च ।
उदयावलियावाहिरत्रविठईता कसायसहिएण असहिएण वा ॥ जोगसमाणकरणेण दलिय ।
उदयावलियाएवमणंउदीरणत्तिसा ॥ किंतु तत्प्रत्ययात्प्रकृतस्थित्युत्तनागउदिरासूलोत्तरवि
नागावकृतिस्थित्युत्तनागप्रदेशमूलोत्तरप्रकृतिनिकतत्तिविश्वकृत्वादिभागमानादायसाः मान

घाइदत्तकंनवतिमाउदारणावत्तविंधनयघाधस्तुदारणाम्भिस्तुदारणात्रउन्नाणादारणाअदेशो
दारणावाएाककापिविक्षस्थलश्रूतिविषयावततस्थलश्रूतिविषयात्रहथतउन्नरखस्तुतिविष।
यावाष्टपंचाशदधिकशतानदातादेवस्ताकोलस्तणालोदोमंश्रतिमायनादिश्रमयणाकर्त्रयामा
वविस्रस्थजश्रुतिविषयानुत्ररथश्रुतिविषयावतरथमतामूलश्रुतिविमयामाशा।।मूलया।
।।इस्तुपंचाद्दतिशादाएदंवउषिदोदोश। आडस्तमाइत्रथवामलवश्रीश्रुतिश्रुमाधपंवानोद्य।
लश्रुतानांनानावराणदर्शनावरण।। नामगोत्रांतरायम्याणाउदारणाविक्षविश्रका।
रायघात्रनादिध्रुवोध्रुवावातघा दिन्नानावरणादश्रनावरणनामगोत्रांतरायम्
याणाउदारणाविक्षविश्रकारानघघा।। अनादियावतश्रोणामाइस्तुणम्यानकम्ममया
थिकावलिकाशाघानसवतितावनमर्व। नावानांउदारणावस्येतावितानामगोत्रायास्मया
वस्रायाणिचरमममयम्भावततनएघामनादिमदारणाध्रुवात्रमयानोअध्रुवासयानोनघावया।
र्वदिनायामाश्नायायोदुदारणावउविंधनयघामाश्विनादिर्धवात्रध्रुवावातउवदनायस्य।
श्रमश्रुणम्यानकंयावनउदारणानपरनामाश्नायस्यम्रश्रमयरायश्रणम्यानकंयावत्रपरनान। १४४
नाश्रमन्नादिश्रुणम्यानकेस्यतिपतनावदनायस्यउपशानामाइस्तुणम्यानकाश्रतिपतितानामा।

इनायास्यादारणामादिवन्नस्थानमघामस्यश्रुनरतादिध्रुवाध्रुवपर्ववनआप्तश्रुनम्यदारणा।
मादिध्रुवावतघासाश्रुघापर्यन्नावलिकायांनियमाउदारणानसवतितातःध्रुवाश्रुनरपिपरत
वोषश्रममयेश्रवर्ततेततःमादितितादवेश्रुतामूलश्रुतिश्रुमायनादिश्रमयणामंश्रुन्नरथश्रु
तितांविश्रार्शराहादश्रवरमश्रनामिपिमादिध्रुवावेन्य्श्रुवर्ततेश्रनामामपिश्रुन्नरथश्रुतानांत्रपि
दशात्ररमनमंख्यानांपंचविधिन्नानावरणद र्शनावरणवत्रष्टसिघ्यात्रतिजममकंवर्मादि
विंशतिर्षिंरावनाश्रनश्रमलघतिर्माणं।। नरायपंचकम्याणांवचाशिशावर्जानांमर्वया।
धश्रुतानांमिव्यर्घःउदारणाविक्षनघ। श्रमादिध्रुवावमावमाधध्रुवनात्रध्रुवावाद।
यत्रादिवमिथा।मिश्रत्रम्यवश्रातिशायत्रा वरणाविषयवउहसगणाविरउनामयरउवधाय
।वद्यध्रुवंवंधिनामयमिथ्यात्रस्यादारणाव। उवर्णतयघामादिशनादिध्रुवात्रध्रुवावा।तउममयश्रु
वतिपद्यमानास्यादारणामिथ्यात्रस्यननवतिउद्यानावातममयश्राउवतितम्यमिथ्यात्रंगतम्यउन
श्रपिनवतितानामीमादितस्थानमघाघम्यघनादिश्रवयानांध्रुवावयानामध्रुवावघान्नानावरण
पंचकादर्शनावरणवउष्टयांतरायपंचकम्याणांचउदर्शश्रुतानांउदारणाविश्रकारानघ।
याश्रनादिर्धवात्रध्रुवावतघाय्यतामाश्रुतानांध्रुवोदयवाशनादिमदारणात्रनयानांध्रुवा।।

त्यानां वक्ष्यमाणमोहयान्नामंके आवलिकाद्वाराच्छ्यवाद्देनावादक्षवात्तथा स्थिरशुभेतरा॥
स्थिराशुभनमहितास्तयोरुपघातं वर्ज्जयित्वा शेषनामध्रुवबन्धिनां नवति तैजसकार्मणागुरुल-
घुवर्णादिविंशतिनिर्माणलक्षणानां सर्वसंख्यया सप्तत्रिंशत्संख्यानामुदीरणा त्रिधा तद्यथा अना-
दिर्ध्रुवा अध्रुवा च तत्रानादित्वं ध्रुवोदयत्वात् ध्रुवाध्रुवत्वं अभव्यानां। अध्रुवा भव्यानां सयोगिकेवलि-
चरमसमये व्यवच्छेदभावात्। शेषाणां चाध्रु वादयानां दशानां शतसंख्यानामध्रुवोदयत्वा-
दुदीरणा सादिरध्रुवा च प्रागेवोक्तेति द वक्तव्या साद्यनादिप्ररूपणा। संप्रति मूलप्रकृत्यु-
दीरणास्वामित्वमाह। घाईणं छउमत्था॥ उदीरगा रागिणो य मोहस्स तइयाऊण-
पमत्ता। जोगंता उत्ति दोण्हं च॥ घातित्रकस्य ज्ञाना नां ज्ञानावरणदर्शनावरणांतरायरूपाणां सर्वे-
ऽपि छद्मस्थाः क्षीणमोहपर्यवसाना उदीर- काः। तृतीयस्य वेदनीयस्य आयुषश्च प्रमत्ताः प्रम-
त्तगुणस्थानकाः पर्यन्ताः सर्वेऽप्युदीरकाः। केवलमायुषः पर्यन्तावलिकायां नोदीरका भवंति। तथा
द्वयोर्नामगोत्रयोर्योगान्ताः सयोगिकेवलिपर्यवसानाः सर्वेऽप्युदीरकाः इति शास्त्रान्निवृत्तमागा।
थापर्यतायाज्ञनीया। सच मूलप्रकृत्युदीरणाप्रसमाप्ताख्याता केवेदितव्याः तादेव मूलउत्तरप्रकृत्युदीर- १४५
णास्वामित्वं सांप्रतमुत्तरप्रकृत्युदीरणास्वामित्वमाह विग्घावरणधुवाणं छउमत्था जोगिणो उ धुवगा।

णं उवघायस्स य तणुवग्गा तणुकिट्टाणं तसुगरागा। विघ्नमितं अंतरायं तदन्तरायपंचकं ज्ञानावरणपंच-
क दर्शनावरणचतुष्टयरूपाणां चतुर्दशानां ध्रुवोदयत्वात् नाम सर्वेऽपि छद्मस्थाः उदीरकाः तथा ध्रुवगा-
णं ति नाम ध्रुवोदयानां त्रयस्त्रिंशत्संख्यानां तैजससमकवर्णादिविंशतिस्थिरास्थिरशुभाशुभागुरु-
लघुनिर्माणरूपाणां योगिनः सयोगिकेवलपर्यन्ता उदीरकाः उपघातनाम्नस्तनुस्थाः शरीरस्था
शरीरपर्याप्त्या पर्याप्ता उदीरकाः। तनुकिट्टानां सूक्ष्मकिट्टानां संज्वलनलोभस्य तनुकरागाः। सू-
क्ष्मसंपरायाः यावच्चरमावलिका न भवति तावदुदीरकाः। तसबायरपज्जत्ता समयरइजाइदि-
ट्ठिवयाणं अक्रमेण यतन्नामानिगीय स्सउतणुत्ताव सुबादरपर्याप्तनामोपेतराणां।
संप्रति प्रस्थावरसूक्ष्मापर्याप्तसहिता नामित्यर्थः तथा वज्रर्षभणाराचनानां पंचानां वज्रा-
नां। तिर्यक्त्वं दृष्टानां दर्शनानां मिथ्यादर्शनादि नां त्रयाणां चावदानीं तत्र सकावदाद्यानां चतुर्णां वा
सुधा। सर्वसंख्यया पंचविंशतिप्रकृतीनां यथास्वं नामानस्तत्प्रकृतानामानउदीरकाः। तद्यथा त्रसना-
म्नस्त्रसाः बादरनाम्नो बादराः पर्याप्तनाम्नो पर्याप्ता उदीरकाः एवं सर्वेषामपि नाम्नां तथा प्रत्येकना-
म्नः तत्र प्रत्येकशरीरा उदीरकाः ... शरीरपर्याप्तपर्याप्ताः यथाक्रमं प्रत्येकशरीरिणः साधा-
रणाः शरीरिणश्च सर्वेऽप्युदीरकाः। आहारकनरति रश्चाहारकरंगावयव एवामात्रण उरत्नाप एवं तडव

गाएतस्मिन्निथ्याउपयतनामउद्याशितिर्यंचयञ्जाहारकाउजालोमशरूपाहाराणामन्यतममाहारं
गृह्णतस्तत्रऔदारिकशरीरनामउपलक्षणमेतत्औदारिकबंधनचतुष्टयाद्यौदारिकंयातमपवउ
दारकौ।किंसार्वत्रिकत्वात्तैजसशरीरद्विकवदकाउत्कृष्टमपिशरीरद्विकंऔदारिकविकोपलक्षणं॥
तस्यानपरित्यज्यातद्दिनोदारिकशरीरनामोदयवर्त्तितत्कर्मतस्यादारकाःस्तु।तथाएवस्तुक्तं।
नवकारणा।तद्वंगाएवतिनदंगायांगनाम्नो॥ दारकांगोपांगनाम्नउदारकावदितव्या।केवलं।
तिर्यक्मनुष्यकायिकाएवतस्यावरुत्थितानां॥ तदुदयानावातावउव्रिगाएछुरानरदानया।आ
हारगातगतिरिउमन्नावायरपवागा। पजविएछनागाहाइथ्या॥वैक्रियशरीरना।
मउपलक्षणमेतत्वैक्रियबंधनचतुष्ट यस्य।वैक्रियसंघातस्यचस्थितानिरथिकावाश्च
रहारकाञ्जनानालोमायन्यतमाहारंगृह्णतः यश्चनरस्तिर्यक्ववासंज्ञीवैक्रियलब्धिवान्यश्चवा।
दरपवानाउत्तरानामामादयालब्धिपर्याप्तगोवैकायशरीरलब्ध्यापर्याप्तस्यसार्वत्रदारका॥बा।वा।
उबाउवगाएतमुउन्नापवागबायरदिव्वा॥वैक्रियांगोपांगनाम्नउदारकास्तउत्यावैक्रियशरी
रउत्यावदितव्या॥यवैकायशरीरनामवदारकासाउपदिष्टास्ताएववैक्रियांगोपांगनाम्नोपिवदि १४६
तव्या॥इत्यर्थः।किंसार्वत्रिकत्वात्बादरपवनेबादरवाउकायिकेद्विविधपरित्यज्यदृशयादृष्टव्याः॥आ।

हारगाएविरवाविउव्वयंतापमात्तायआहारकशरीरनाम्नाविरवःसंयतःस्तत्रआहारकशरीरवि
कुर्वत्प्रमत्तःप्रमादनावउपगतःसतउदारकोलवति आसंवाणाणांसंघयणाणंचसंगलतिरि।
यनराइदइञापछिन्नाउन्नमसंघयणाणामेवासकलापंचेंद्रियाःस्तिर्यंचाःमउष्याश्चउदइत्ताइ
शरीरनामोदयवर्त्तमानालब्ध्यापर्याप्तापर्याप्तासंस्थानानां।वर्णाववंसंहननानांउदारकानवंति।इह
दयप्रसानामावादारणाप्रवर्त्तितानाम्यथा नानायदायनसंस्थानंसहननंवाउदयेप्रासंलवति
।तन्नद्यउदार्यतिनात्यादतिदृष्टव्यं।यथा उन्नमसंहननानाताववज्रर्षभनाराचसंहनननाम।अग्रिणा
रूपकाश्रणिनवतिनाराचसंहननाति। नातनरूपकाश्रणिंप्रतिपन्नावज्रर्षभसंताराच
संहननामवादारयेतिनाराचसंहननानि। उदयानावादित्यवामयविउरसम्रुत्सुत्रा॥उ
वरतसुसकानालोगनूमिगयादवाइथ्या॥ जंनाउमतिरियनरायामवहावउरमस्येवासमवउ
मसस्थानस्येवततउस्थावरारसंस्थाउञरतनवआहारकानरवैक्रायशरीराणामउष्यास्तिर्यंचश्च
सकलाःसकलेंद्रियापंचेंद्रियाइत्यर्थः।तथालोगनूमिगतादेवाश्चउदारकानवंतिइथ्या॥जंम॥
त्रिाइन्नरउकारणाएकेन्द्रियविकलेंद्रियानेरथिकाअपर्याप्तकाश्चपावेशयतिर्यंमउष्याए
वसार्वत्रिसस्थासंस्थानासंस्थानात्स्यादारकानवंतितसातिरियनरानूसवइत्तिाअवइतादइत्यउव

र्गति। स्वार्थे ङ्काराघः। उमाछिदिस्यादय। पर्वंछिद्यति यङ्मसुष्णाश्चापेवाम्रा। मेवार्थसंदननापेता। मे
वार्थसंदननस्यादारका। मघमणाणित ब्रह्मशतत्तृतत्त्रामगानवं तरगा। ऋतुबह्यण्यंपरघायस्मत
दादणप्रघमा ब्रह्मरतत्तुभवेस्यादारकब्राणरखसंदनना निनवति। घस्मसंदनानामक्तमदा
पिसंदननंनरवति। ततएकस्यापिसंदननपिस्यादारकानवर्षति तथाओत्तुरवाणां नरकाउसक्र्या
दानांवतस्थणां तत्रामकाः तत्रदाउसक्र्याउ। यायिनारकादितामातामवांतरगारवापांतरालग
तोवर्त्तमाना ववदारकाविदितयातद्यघा। नरकाउसक्र्यादानांवतस्थणांतत्रामकाः तत्रदाउ।
सक्र्याउर्यपिनामावेष्टदारकाः बाय रउटवाच्यायवस्मयवछितुखुरुमसुदमतमे।
उबायस्मयतिशिएउब्रह्मरादादायादवज्ञ इत्यातापनामाबादरस्वघवाकायिकउदारका
वः। आस्मयाउकार्थः मसुव्रयेकवानवादश। स्वघवाकायिकापिपर्यायमा इस्वया। नमास्वयानसाले
केछिद्यात् इस्म। उमाष्ठताजावाउकायिकानवर्त्तयिवायामासिर्यवः स्वविक्लंरवनमपातयाविा
कालेछिद्या। पर्वेछिद्यास्वनछिपर्यायमामायानताम्राअथमासंनवउदारका। तमाब्रह्मरादाद्वब्रह्मराशा।
ठयसांनवंवेस्यायस्माङ्गशकवर्त्तमानादवोयतिस्वउयातनामउदारकानवति॥ छ॥ सगाला यु १४७
इस्वरवगरई। उब्रह्मनगुदवालागनृभिगयाड्बमराणताभाविद्यात्इयराभितमानरख्या। मकला। पर्व।

छिद्यन्तिर्यङ्मसुष्णोवाशाशरपर्याप्यापर्याप्तः। उशास्त्रविद्यायागतिउदायवर्त्तमाना। स्त्रयाउत्तरस्पो
ताना विक्रियत्राशरस्पार्यावर्त्तमानाः। मार्वतिर्यरवामसुष्णाश्वनघामार्ददवाः। मार्वचलागनृमिा
ता। इष्टरवगतत्रशास्त्रविद्यायागतमदारकाः। तघाइष्टस्परनाम्रा। स्तुमाछिंद्रियादयो। पिशष्टानवशा।
उक्ता स्वपर्वेछियतिर्यगादायानाषापर्याप्यापर्याप्ता अथमांसनावउदारकाः। तबाइष्टस्वरमाग्रतरयो
रउशास्त्रविद्यायागतिउस्परनाम्रास्तुमाविक लेछिद्याः मातेरयिकामदितास्त्रघापर्वंछियन्तिर्य
ङ्मसुष्णाः। केवनयघामंनवउदारकाव॥ दितव्या॥ छ॥ उस्मामस्मामरणयपउद्ग्राश्राण।
पाणनापाउमवस्तुस्मा। मोमामावि। यजानम्हंतिउश्वामस्वरशाष्टयोरानश्राण।
नापाशाश्रस्यांमदयघामांख्यनयोजनामा। विवंब्रह्मामनाग्रः। घाणपातपर्याप्याः पर्याप्ताः म
र्वेष्टदारकाः मरणयप्ति। छिवपिवजवचनं। घाकृतथावतताः स्वरयाउस्त्ररउस्याया। प्रसुकाउ
दारकाः मार्वपिताषापर्याप्यापर्याप्ता इष्टव्या। यथपिस्वरयोग्राणावादारकाः। उक्ता स्तघापितनाघा
पर्याप्यापर्याप्तापावादारकावदितव्याइतिविशेषापादशेनार्थउनरूपादानंतथामर्वज्ञानांकेव।
लिनांउस्मामनाषयावत्रायापिनिरोधउपगस्वतस्मावउदार्यतातंनिरोधनंतरंत्रदयानावाक्ता
शरणानवति। दावाश्चनगापघाणगज्ञवक्तंतिउयकितियपघानावछिनामउउजनानरयियउउ

मनसो। दोवाहल्ला दोनाना वेकवयनं केचिद्दवाः किंचिन्निर्यक्‌मनुष्या गर्भव्युत्क्रांता उक्तमादि।
यमानाम्नाक्रचारकाः॥ यनउदयवर्त्तितनघासूक्ष्मैकेंद्रियमदितान्नतेरथैका नमूक्ष्मनसो श्रवर्त्त
यिच्या। द्वाषाः पउकनामोदयवर्त्तमानाः प्रत्यः कार्निदारका॥ ८॥ गोउन्नमस्मादेवा। नरा यवर
णो वउएहमित्यराम्रितबडरिन्नातिञ्जगरस्मउमव्युउयाएनावमार्वदेवामनुष्या प्रधि के वि उपि
कूलमनुत्यन्नास्तषाउविरतानां वैर्गात्रिणो पंचमदाबतसमलंकृतगात्रयष्टय उ वैर्गात्रस्यो
दारकाः तषाउत्तरासो वनष्ठणो इकृतानां उत्तंगानादया प्रत्रः कार्निना वि गात्रिणां तच
तिरिक्ता विद्दितव्या॥ नत्र उत्तंगानादय योगाकेंद्रियविकलेंद्रियायासर्व्वस्थिमति।
यक्‌मनुष्यानेरयिकाश्च प्रत्रः कार्न्नश्च सर्व मूक्ष्मा। सर्वबानेरयिकाः सार्वव मूक्ष्म नसासर्व
पपर्याप्तकनामोदयवर्त्तमानाः नो वैर्गात्र प्याउनः सा वा नेरयिकाः सार्व तिर्यवो मनुष्याः पि।
विशिष्टकालात्पन्ना नउतिनश्च उक्ताः शेषाः सार्वपुद्गारकाः इष्टव्याः तथा त्पूर्वकरना मन्त्रः सर्व तनायां
सत्या नाव उदारणातान्पदा उदया नावा तइंद्रियपर्याप्ता एउसमयपर्याप्ताः पयाउग्रानिद्दापयला
णरवीण। रागखवागपरिवष्टइंद्रियपर्याप्त्यापर्याप्ता। सातो त्रितायपमत्ता दारत्ता। इंद्रियपर्याप्त्य नंत
रसमयादारत्वेउत्पर्श॥ निद्रापयलयाया प्रदीरणा प्रायाग्यानवंति। किं सार्वपिनत्याः॥ स्राणरागा। १५८

तूरूपकं श्रयारत्य उदीरणा द्वितदायमतिनवतिनान्ययानवक्ता णरागरूपकायो निद्राप्रवलो
दयः प्रेनवति। निद्रा उदासम्म उदऊरवाणोगखवागपरिबाघतिवनसामाणपानवनस्मात्‌ वर्त्तयि।
त्वा द्रापः निद्राप्रवलाया मदीरका वदितव्या॥ ८॥ निद्रानिद्रा ईणविकमवर्वासाया मनुष्यतिरि
याप्र॥ वउवादारप्तवथिनाश्चपमात्तय श्रयंरवायवर्षाउषामनुष्यातरश्चो वैक्रियशरीरिणो
श्राहारकशरीरिणाश्च अप्रमत्तसंयत्ता वउक्ता शेषाः सार्वपिनिद्रानिद्राप्रचलाप्रचलास्यान।
र्धानाउदारका वदितव्या॥ ८॥ वद्यणिया। णपमत्ता तातवंधतगा कसायाणदासाई व्रा।
कसमया। श्रउवकरणस्मवरमंता॥ वद नायायामातामातरूपायो प्रमत्ता प्रमत्तउ।
णस्थानकपर्यंता॥ सार्वपुदारका॥ तथा य यत्रावायषांयपांजावाणां कषाया णां वंध
कास्तातानषां तषांकषायाणामुदीरका वदि तव्याः यातायानववकषाया ऋावदयतातान।
वव धाति॥ यावयउरसि वंधउउति वचनात्‌ उदयवमनुदीरणातातावुक्तंउक्तं॥ ताततवंधतगा।
कसायाण मितातत्रमिथ्यादृष्टिसासादनाश्चनंतानुवंधिनामुदीरकाः॥ तषां ताद्ध द कयात। अत्र॥
त्यारव्यानानाविरतसम्यग्दृष्टिपर्यंताप्रत्यारव्यानावरणानां देशविरतिपर्यंताः संज्वलनक्रोधमान
मायालोना नां सवबंधव्यवाद दारवांकउदारकाः दाम्या दिघकस्याः श्रवपूर्णस्थानकांता। उदी।

रका॥ ग्रा जा इगण रवाणा पदस्मा उदीरणा माणाम व स्थियरासिं॥ देवा नेरइया विग्गहगइका।
इति नेरइया॥ यावत् प्रथमसमयः॥ किं विशिष्टा भवन्ति उदीरका माणास्म व स्थियरासिं॥ देवा नेरथ।
विग्गहगइका इति नेरइया॥ यावत् प्रथमसमयं किं विशिष्टा भवन्ति। उत्तमसमस्त स्थियावदित्
र्थं॥ तावन्नियमात् उदयो॥ भवन्ति आस्यानाम उदीरका॥ वदितव्या॥ परतस्त्रिनियमा॥ एवं किं विशिष्टं।
प्रथमं समयं यावत् तानि रथिका इतरासामसा॥ तावदनायाः रतिः॥ शोकं प्रकृतीनां नियमात् उदी
रका॥ परतस्तार्ध्वं कराक बल ज्ञान लाभादि विपर्यासो भवति। कविस्तु नानि रथिका॥
सकलाम भवत्व स्थितिर्या वक्तव्यमात वेदनीयारतिश्चा॥ वानाम उदीरका भवंति।
एवामाकेकस्त्र प्रकृत्युदीरणा स्वामित्वमुक्तं॥ संप्रति प्रकृत्युदीरणास्थानान्याश्रव पंच एवं स्वव
उत्तंदिई एए प्रकाइज्जा वदएं उतिरिदारणाडमा॥ दो मिच्छमह्माइ जाव दस ग्राधिता यकर्मणि दर्श
नावरणा यल स्थाण पंचानां व तस्रणां वा प्रकृतीनामुदीरणा भवति तत्र चतसृणां चक्षुरचक्षु
रवधिकेवलदर्शनावरणरूपाणां ध्रुवा उदयस्थानामुदीरणा॥ एतासां मध्ये निद्रापंचकमध्याद
न्यतमप्रकृतिप्रक्षेपे पंचानामुदीरणा तवामा दामा दर्शनीय एका द्विका त्रिक द्विनाम तावद यस्य॥ १५७
यावद्दर्शनाएत उक्तं भवति॥ मोहनीयकर्मणि उदीरणामधिकृत्य एकादीनि त्रिक द्वानानि दशाप।

र्यंतानि भवः॥ प्रकृतिस्थानानि भवंति तद्यथा॥ १।२।४।५।६।७।८।९।१०॥ संप्रत्येतेषामुदीरणास्थाना।
नां स्वामिनमाह॥ मिच्छमह्माइ जावदश मिथ्यादृष्टेः सप्तादीनि दशपर्यंतानि उदीरणा॥ ने स्था।
नानि भवंति। तद्यथा॥ मिथ्यादृष्टेर्नव दश सात मिथ्यात्वं। अप्रत्याख्यानप्रत्याख्यानावरणसंज्वलनक्रोध
दीनामन्यतमे त्रयः क्रोधादिका यतः एकस्मिन् क्रोधे उदीर्यमाणे सर्वे क्रोधा उदीर्यंते एवं मानमाया
लोभा अपि द्रष्टव्याः। तद्यथा एते क्रोधमानमाया लोभानामुदीरणा युगपद्व्यानावान् किंतु त्रया
णां क्रोधानां यदा तिष्टानां मायानां अथवात्र॥ यानां वेदानामन्यतमो वेदः तथा हास्यरति
युगल शति शोक युगलयोरन्यतरद्युग लं एतासां प्रकृतीनां सप्त प्रकृतीनां मिथ्यादृष्टे
रुदीरणा ध्रुवा अत्र च भंगा अष्टाविंशतिः तद्यथा हास्यरतियुगलं च शोक कामं केको भंगः प्रा
प्यते इति वेदगो॥ ते च प्रत्येकं त्रिषु वेदेषु प्राप्यते इति षड् त्रिगुणिता जाता॥ एते च प्रत्येक
क्रोधादिचतुर्षु प्राप्यंते इति षट् चतुर्गुणिता जाता चतुर्विंशतिः इति एतस्मिन् सप्तके नायवा अनु
भायां वा अनंतानुबंधिनि वा क्षिप्त अष्टानामुदीरणा तत्र भयादो प्रत्येक मेकेका नंता का नां चतुर्विं
शतिः प्राप्यते इति तिस्रश्चतुर्विंशतयो अत्र द्रष्टव्या तत्र मिथ्यादृष्टेरवस्य मनंतानुबंधिनामुदयः संभवति
उदये च मत्यवस्य उदीरणा तत्कथं मिथ्यादृष्टेरनंतानुबंध्युदयरहितः प्राप्यते अयनंतस्य समानामष्टानां।

अनंतानुबंधिरहिता नवोदीरणा संभवन्ति। उच्यते इह सम्यग्दृष्टिना मता केनचित् प्रथमतो अनंता-
नुबंधिनो विसंयोजिताः एतावता च स विश्रान्तो मिथ्यात्वादिक्षयायोद्युक्तः तथाविधसामग्र्यभा-
वात्। ततः कालान्तरे मिथ्यात्वं गतः सन् मिथ्यात्वप्रत्ययतो भूयोऽप्यनंतानुबंधिनो बध्नाति। ततो बंधाव-
लिका यावदद्याप्यतिक्रामति तावत्तेषामुदयो न भवति उदयाभावाच्चोदीरणाया अप्यभावः। बं-
धावलिकायां चानतिक्रान्तायां मिथ्यादृष्टेर्नव।   न चोदीरणा न तु कषायबंधसमयादारभ्य आव-
लिकायामतीतायामुदयप्राप्तानामुदीरणा।   बंधावलिकाविगमे उदयः। अबाधाका-
नंतानुबंधिनां घात्यानामिति तत्र ...   पतद्ग्रहे संक्रमेण संक्रान्तानां तेषां बंधावलिकायाः
ततो बंधसमयादारभ्य तत्संक्रमेण बंधावलिका।   व्यतीतायां संक्रमावलिकायामतीतायाम्।
उदयो भवतीति किं संक्रमावलिका संक्रमाव-   लिकायामतीतायामुदयोऽप्युदये चोदीरणा।
ततो बंधसमयादनंतरमावलिकायामतीतायामुदीरणा निषिध्यमाना न विरुध्यते इति। तथा तस्मि-
न्नव समस्तानामपि भयजुगुप्सोदयाभावादनंतानुबंधिनामुदयाभावात् तस्मिन्नेव भंगकक्रमेण नव।
नवोदीरणा। अत्रापि विकल्पत्रयेऽप्येकैकस्मिन् विकल्पे भंगकक्रमेण चतुर्विंशतिः प्राप्यते इति तिस्र-   १५०
श्चतुर्विंशतयो भवन्ति। तथा तस्मिन्नेव समस्तानामपि भयजुगुप्सानंतानुबंधिवर्जितानामष्टानामुदीर-

णा। अत्राप्येकैवं भंगकानां चतुर्विंशतिः। तदेवं मिथ्यादृष्टेर्दशादीनां सप्तोदीरणास्थानान्युक्तानि। सा-
स्वादनसम्यग्दृष्टेर्नवादीनि सप्तस्थानानि भवन्ति। अत्रापि चैकपरस्मिन् वा सास्वादनसम्यग्दृ-
ष्टेः सम्यग्मिथ्यादृष्टेश्च सप्तादीनि नवपर्यन्तानि त्रीण्युदीरणास्थानानि नव बंधकभेदा। तत्र।
ष्टिनव। तत्र सास्वादनसम्यग्दृष्टेरनंतानुबंधिप्रत्याख्यानाप्रत्याख्यानावरणसंज्वलनक्रोधादी-
नामन्यतमे चत्वारः क्रोधादिकाः त्रयाणां वेदानामन्यतमो वेदः। द्वयोर्युगलयोरन्यतरद्युगलमि-
ति सप्तानामुदीरणा ध्रुवा। अत्र चाप्युक्तक्रमेण   भंगकानामेका चतुर्विंशतिः। तथा तस्मिन्नेव
सप्तके भययजुगुप्सायां वा क्षिप्तायामष्टौ।   नामुदीरणा। अत्र द्वे चतुर्विंशती भंगका-
नां भयजुगुप्सयोर्युगपत् प्रक्षेपे नवानां   मुदीरणा। अत्राप्येका भंगकानां चतुर्विंशतिः।
सम्यग्मिथ्यादृष्टेरनंतानुबंधिवर्जास्त्रयोऽन्यतमे   क्रोधादयः त्रयाणां वेदानामन्यतमो वेदः। द्व-
योर्युगलयोरन्यतरद्युगलं सम्यग्मिथ्यात्वमिति सप्तानामुदीरणा ध्रुवा। अत्र चाप्युक्तक्रमेण भंग-
कानामेका चतुर्विंशतिः। तथा तस्मिन्नेव सप्तके भयजुगुप्सयोरन्यतरस्मिन् प्रक्षिप्तेऽष्टानामुदीरणा।
अत्र द्वे चतुर्विंशती भंगकानां भयजुगुप्सयोः युगपत् प्रक्षेपे नवानामुदीरणा। अत्राप्येका
चतुर्विंशतिर्भंगकानां तथा अविरतसम्यग्दृष्टेः षडादीनि नवपर्यन्तानि चत्वार्युदीरणास्था-

नामिति तद्यथा षट् सप्ताष्टौ नव। तत्रौपशमिकसम्यग्दृष्टेः क्षायिकसम्यग्दृष्टेर्वा। अविरतस्य त्र।
नंतानुबंधिवर्जास्त्रयोऽन्यतमे क्रोधादिकाः। त्रयाणां वेदानामन्यतमो वेदः॥ द्वयोर्युगलयोर
न्यतरद्युगलमिति षण्णामुदाहरणा ध्रुवा अत्र पूर्ववद्भंगकाश्चतुर्विंशतिश्च। अस्मिंश्च षट्के भयजुग।
प्सावेदकसम्यक्त्वानामन्यतरस्मिन् प्रक्षिप्ते सप्तानामुदाहरणम्। अत्र भंगकानां तिस्रः चतुर्विंशतयः। त
था तस्मिन्नेव षट्के भयजुगुप्सयोर्भयवेद। कसम्यक्त्वयोर्वा जुगुप्सावेदकयोर्वा।
जुगुप्सावेदकसम्यक्त्वयोर्युगपत्प्रक्षिप्तयो रष्टानामुदाहरणम्। अत्राप्येकैकस्मिन्नपि विक
ल्पे भंगकानां चतुर्विंशतिरिति तिस्र श्चतुर्विंशतयः। तथा भयजुगुप्सावेदक
सम्यक्त्वेषु युगपत्प्रक्षिप्तेषु नवानामुदाहरणम्। अत्राप्येका चतुर्विंशतिर्भंगकानां परिपिंडिताः
अष्ट इति। अविरतसम्यग्दृष्टेः परस्मिन् देशविरते पंचादीनि अष्टपर्यंतानि चत्वारि उदाहरणस्थाना।
नि तद्यथा पंच षट् सप्ताष्टौ। तत्र प्रत्याख्यानावरणसंज्वलनानां क्रोधादीनामन्यतमौ द्वौ क्रोधावि
कौ। त्रयाणां वेदानामन्यतमो वेदः। द्वयोर्युगलयोरन्यतरद्युगलम्। एतासां पंचानां प्रकृतीनां देशवि
रतस्योदाहरणम्। ध्रुवोदय एष औपशमिकसम्यग्दृष्टेः क्षायिकसम्यग्दृष्टेर्वा अवगंतव्यः। अत्र पूर्वोक्तक्रमेण। १५२
भंगकानामेका चतुर्विंशतिः। भयजुगुप्सावेदकसम्यक्त्वानामन्यतमस्मिन् प्रक्षिप्ते षण्णामुदाहरणम्।

अत्रानयोर्द्वितीययोर्विकल्पा एकैकस्मिंश्च विकल्पे भंगकानां चतुर्विंशतिरिति तिस्रश्चतु।
र्विंशतयः। तथा तस्मिन्नेव पंचके भयजुगुप्सावेदकसम्यक्त्वयोर्वा जुगुप्सावेदकसम्यक्त्वयोः।
युगपत्प्रक्षिप्तयोः सप्तानामुदाहरणम्। अत्रापि तिस्रश्चतुर्विंशतयो भंगकानाम्। तथा भयजुगुप्सावेदक
सम्यक्त्वेषु युगपत्प्रक्षिप्तेषु अष्टानामुदाहरणम्। अत्राप्येका चतुर्विंशतिर्भंगकानाम्। संप्रति प्रमत्ता
प्रमत्तयोर्निर्दिश्यते युगपदुदाहरणस्थानानि। न्यादि विरतप्रमत्ताप्रमत्ते
चतुरादीनि सप्तपर्यंतानि चत्वारि उदाहरण। स्थानानि। तद्यथा चत्वारि पंच षट् सप्त। तत्र
संज्वलनक्रोधादीनामन्यतम एकः क्रोधः॥ त्रयाणां वेदानामन्यतमो वेदः। द्वयोर्यु
गलयोरन्यतरद्युगलमित्येतासां चतसृ णां प्रकृतीनां विरतस्य क्षायिकसम्यग्दृष्टेरौ
पशमिकसम्यग्दृष्टेर्वा उदाहरणं ध्रुवम्। अत्रैके का भंगकानां चतुर्विंशतिः। एतस्मिन्नेव चतुष्के न।
भयजुगुप्सावेदकसम्यक्त्वानामन्यतमस्मिन् प्रक्षिप्ते पंचानामुदाहरणम्। अत्र भंगकानां तिस्रः चतुर्विंश
तयः। तथा तस्मिन्नेव चतुष्के भयजुगुप्सयोर्भयवेदकसम्यक्त्वयोर्वा जुगुप्सावेदकसम्यक्त्व।
योर्युगपत्प्रक्षिप्तयोः षण्णामुदाहरणम्। अत्रापि तिस्रश्चतुर्विंशतयो भंगकानाम्। भयजुगुप्सावेदकसम्य।
क्त्वेषु युगपत्प्रक्षिप्तेषु सप्तानामुदाहरणम्। अत्राप्येका चतुर्विंशतिर्भंगकानाम्। संप्रत्यपूर्वकरणस्योदा।

२ गा॰ ...न्याह। अबाधावस्थितिं मिथ्या विरतादुपरितनः सर्वकालं वउदीरणापर्यन्ताविति॥
उदीरणास्थानानि भवन्ति तद्यथा चतस्रः पंच षट् सप्त संज्वलनक्रोधादीनां वेदवर्ज्यं कतमः। क्रोधा
दीनां चतुर्णामन्यतमो वेदानामन्यतमो वेदः हास्यरतियुगलारतिशोकयुगलयोरन्यतरद्युगलमित्येतासां चतसृणां प्रकृती
नां सर्वकालमुदीरणा ध्रुवा अत्र चैकानंगकानां चतुर्विंशतिरत्र मिश्रे च नाम च चत्वारि भवा अत्रानं
यां वा क्षिप्तायां पंचानामुदीरणा अत्र चापि चतुर्विं॥ रत्नमंगकानां तत्र भंगा सप्तास्मिन् भयनं च सा।
प्राया: प्रक्षिप्ते उदीरणा अत्र चैकादश चतुर्विंशति अंगकानां एता अष्टाविंशतिः सकारणमत्रापि चतुर्विंशति
चापरमाधिकः अत्रापि सप्त च चतुर्विंशति॥ काले: मिश्रसम्यग्दृष्टि नपुंसकावगाहनाजी
वंति। संभवति निवृत्तिबादरमार्गादीरणास्थाना॥ नान्यादेशस्ति वा विमिश्रभागा। अनिवृत्तिबादर
संपरायोदीरणास्थानानि तद्यथा द्वे एका च। अत्र चैकसंज्वलनक्रोधादीनामेकतमः। क्रोध
दीनां चतुर्णामेकतमः। क्रोधादीनां चतुर्णा वेदानामन्यतमो वेदः अत्र त्रिविधविवक्षावर्तिसंज्व
लनः। वेदद्वयानां गा॥ वेदविचक्षणोपदेशात् वा संज्वलनक्रोधादीनामेकतमं क्रोधादिकमु
दीरयति तत्र च चत्वारो भंगा। लोभान्तमुदीरणा गात्रे रागात्तत्र रागमपि सूक्ष्मसंपरायस्य। सूक्ष्मलोभ। १५२
किट्टीर्वेदयमानस्य लोभस्य एको विकोऽमोदनीयमाश्रित्योदीरणायोग्या भवति। संभवति वउदादिश्व

/

उपर्यन्तप्रभृत्युदीरणास्थानेषु विरतान्तानां वास्य चतुर्विंशतयो भवन्ति। नाबन्तानि प्रत्ययति वउ वासाएका।
गवाकिकारसमदसमनवउकएकाउदशोदीरणायामेका चतुर्विंशति। नवादीरणायां। षट्चाष्टा
दीरणायामेकादश समसीदीरणायां दशाम सप्तदीरणायामष्टपंचकोदीरणायावनम: वउरदीरणाया।
मिकेति। एता चतुर्विंशतय: प्रागवसन्ता केवलं संकलनमात्रमिति कंस्वधियापरिभावनीयं। तदेवं।
मुकानि मोहनीयस्योदीरणास्थानानि संप्रति नाम कर्मण उदीरणास्थानानि प्रतिपादयितुमाह
एगविगलापणाइसगपगविनामकम्मणाउ॥ दीरणास्थानानि दश तद्यथा एकचत्वारिंशतम्
चत्वारिंशत् पंचाशत् एकपंचाशत् द्विपंचाशत् त्रिपंचाशत् चतुःपंचाशत् पंचपंचाशत् षट्
पंचाशत् सप्तपंचाशद्भवति तत्रातिनसमम॥ कं वर्णादि विंशति रसमलघुस्थिरास्थिरशुभा
शुभनिर्माणमित्येतासां त्रयस्त्रिंशत्प्रकृतीनां मुदीरणाध्रुवा तत्र समुद्घातिपंचविंशतिजाति।
त्रसबादरपर्याप्तसुभगादेययशःकीर्तिप्रत्येकप्रक्षेपे सप्ततिएकचत्वारिंशद्भवति एतासां चे।
कचत्वारिंशद्भवति प्रकृतीनां केवलिसमुद्घातगता कार्मणकाययोगवर्तमानः केवली उदीर
कश्चेति। एषैव चैकचत्वारिंशदपि तीर्थकरनामसहिता द्विचत्वारिंशद्भवति तस्याश्च तीर्थकरः के
वल... समुद्घातगतः कार्मणकाययोगवर्तमानउदीरकः तस्मात् मिके चत्वारिंशतस्सदा रिकसम कार्य

सा संस्थानानामेकतमत्संस्थानं वज्रर्षभनाराचसंहननं उपघातं प्रत्येकमेकादशकप्रकृती।
सति द्विपंचाशद्भवति अत्र षड्भिः संस्थानैः षड्भंगाः स्ववक्ष्यमाणसामान्यमनुष्यभंगप्रक्षेपेण।
यदानव्य इष्टव्या। एवमुत्तरत्रापि। एतस्मात् द्विपंचाशतः सयोगिकेवली समुद्घातगतः औदारिक
मिश्रकाययोगवर्त्तमानो वेदितव्यः। तथा मेव द्विपंचाशत्पराघातनाम उच्छ्वासनाम प्रशस्ताप्रश
स्तविहायोगतिसुस्वरप्रक्षेपात् अन्यतरविहायोगतिः सुस्वरदुस्वरयोरन्यतरस्वरनाम इति
चतुष्टयप्रक्षेपात् षट्पंचाशद्भवति एतां च। सयोगिकेवली औदारिककाययोगवर्त्त
मान उदीरयति पराघातोच्छ्वासप्रशस्तविहायोगतिसुस्वरप्रक्षेपात् त्रिपंचाशतः स
प्तपंचाशत्स भवति एतस्याश्च तीर्थकरः सयोगिकेवली औदारिककाययोगवर्त्तमान उदी
रकः सप्तपंचाशदेव वाग्योगनिरोधे षट्पंचाशद्भवति उच्छ्वासेपि निरुद्धे पंचपंचाशत् तीर्थक
रकेवलिनः प्राकृता षट्पंचाशत्स वाग्योगे निरुद्धे पंचपंचाशद्भवति उच्छ्वासेपि निरुद्धे चतुःपंचाशत्।
तत्र द्विपंचाशत्त्रिपंचाशत्पंचाशदादिभाषाचतुष्टये षट्सु प्रत्येकमेकैको विकल्पः षड्भंगाः प्राप्ता इति स
र्वसंख्यया केवलिनां षड्भंगाः। तथैकचत्वारिंशत्यां तीर्थकृतः एकस्याष्टपंचतु तीर्थकृतां तद्वेव तु। १५२
कानि केवलिनामुदीरणास्थानानि संप्रत्येकेन्द्रियाणामभिधीयते एकेन्द्रियाणामुदीरणास्थानानि।

पंच तद्यथा। द्विचत्वारिंशत् पंचाशत् एकपंचाशत् द्विपंचाशत् त्रिपंचाशच्चेति तत्र तिर्यग्गतितिर्यगानुपूर्व्यौ
स्थावरनाम एकेन्द्रियजातिर्बादरसूक्ष्मयोरेकतरं पर्याप्तापर्याप्तयोरेकतरं दुर्भगं अनादेयं यशः
कीर्त्ययशःकीर्त्योरेकतराः एता नवरुत्तयथायुक्ता निर्माणादीरणानि मूयस्थिरासंख्याः इति स।
द्रूमित्रिश्चा द्विचत्वारिंशद्भवति अत्र चत्वारो भंगाः पंच तद्यथा। बादरसूक्ष्माभ्यां प्रत्येकं पर्याप्तापर्याप्ताभ्यां मयशः
।कीर्त्या सह चत्वारः बादरपर्याप्तयशःकीर्त्तिलिप्तैः कः सूक्ष्मापर्याप्ताभ्यां सह यशःकीर्त्तिकीर्त्तिसहदयो
न भवति तदनावाधनादीरणेति कृत्वा तदा॥ श्रिता विकल्पा न भवति एषा द्विचत्वारिंशत् अपां।
तरालगतो वर्त्तमानस्य वेदितव्या ततः शः। रीरस्थस्यौदारिकशरीरौदारिकसंघातो दारि
कबंधनचतुष्टय अंगसंस्थानोपघातप्रत्येक। साधारणान्यतरस्य एवं केप्रक्षिप्यते तिर्यगानु
पूर्वीयापनीयते ततः पंचाशद्भवति अत्र चत्वारो॥ गाः द्वात्रिंशत्यां बादरपर्याप्तस्य प्रत्येकसाधारणा।
भ्यां यशःकीर्त्ययशःकीर्त्तिभ्यां चत्वारो भंगाः अपर्याप्तबादरस्य प्रत्येकसाधारणाभ्यां अयशः॥
कीर्त्या सह द्वौ सूक्ष्मस्य पर्याप्तापर्याप्तप्रत्येकसाधारणे अयशःकीर्त्या सह चत्वारः इति दश।
बादरवायुकायिकस्य वैक्रियं कुर्वतः औदारिकषट्कस्थाने वैक्रियषट्कमवगंतव्यं ततश्च तस्या पं
चाशदादावुदीरणायोग्या भवति केवलमिह बादरपर्याप्तप्रत्येका। यशःकीर्त्त्यादिरेक एव भंग

तिउसकायिकवाउकायिकयोर्द्विसाधारणोदयः। कार्यो भिदायामनन्तवनितद्रावाद्वनामुदार
णानंतरस्त्वदाश्रितानंगान प्राप्यंते तदेवं सर्वसंख्यया पंचाशत्येकादश नंगा। ततः शरीरपर्याप्त्या
पर्याप्तस्य पराघाते क्षिप्ते एकपंचाशज्जवति अत्रैव नंगा षट् तद्यथा। बादरस्य प्रत्येकसाधारण।
यशः।कीर्त्ययशः।कीर्तिपदैश्चत्वारः सूक्ष्मस्य प्रत्येकसाधारणस्यायशः।कीर्त्या द्वौ बादरवाउका
यिकस्य त्वैक्रियं कुर्वतः शरीरपर्याप्त्यापर्याप्तस्य पराघाते क्षिप्ते प्रागुक्ता पंचाशत एकपंचाशत्
नवति। अत्र च प्रागुक्त एव नंगा। सर्वसंख्यया एकपंचाशति सप्त नंगाः ततश्च प्राणापानपर्याप्त्यापर्या
प्तस्योच्छ्वासे क्षिप्ते द्विपंचाशत्सद्भवति। अत्रापि नंगाः पूर्वोक्त एव वा शरीरपर्याप्त्यापर्याप्त
स्य उच्छ्वासे अनुदिते आतापोद्योतयोरन्यतरस्मिन्नुदिते द्विपंचाशज्जवति अत्रापि नंगा
पूर्ववद्यथा। बादरस्योद्योतेन सहितस्य प्रत्येकसाधारणयशः।कीर्त्ययशः।कीर्तिपदैश्चत्वारः तथा
तपसहितस्य प्रत्येकयशः।कीर्त्ययशः।कीर्तिपदैर्द्वौ नंगौ। बादरवाउकायिकस्य वैक्रियं कुर्व
तः प्राणापानपर्याप्त्यापर्याप्तस्योच्छ्वासे क्षिप्ते प्रागुक्ता एकपंचाशत् द्विपंचाशज्जवति तत्र च प्रागुक्त एक
एव नंगा। तेउसकायिकवाउकायिकयोर्द्वि आतापोद्योतयशःकीर्तिनाम उदयाभावात् उदीरणानंतरवर्ति १५४
तनस्त्वदाश्रिता नंगा अत्र न प्राप्यंते सर्वसंख्यया द्विपंचाशति नंगास्त्रयोदश ततः प्राणापानपर्याप्त्यापर्याप्त

स्योच्छ्वाससहितायां द्विपंचाशति आतापोद्योतयोरन्यतरस्मिन् क्षिप्ते त्रिपंचाशज्जवति। अत्र नं
गाः पूर्ववदेव षट्। आतापोद्योतान्यतरसहितायां द्विपंचाशत्यपि सहिता सर्वसंख्यया एकेंद्रियाणां नंगा
द्विचत्वारिंशत्। द्वींद्रियाणामुदीरणास्थानानि षट् तद्यथा। द्विचत्वारिंशत् द्विपंचाशत् चतुःपंचाशत्
पंचपंचाशत् षट्पंचाशत् सप्तपंचाशत् च। तत्र तिर्यग्गतितिर्यगानुपूर्व्यौ द्वींद्रियजातिः त्रसनाम बादर
नाम पर्याप्तापर्याप्तयोरेकतरं दुर्भगमनादेयं यशःकीर्त्ययशःकीर्त्योरेकतरत् एता नव ध्रुवोद
याः प्रागुक्ता इति एकविंशतिसंख्यानि प्रावादार। णानि द्विचत्वारिंशज्जवति एषा च द्विचत्वारिंशत्।
अपांतरालगतौ वर्तमानस्यायशः।कीर्त्या। सह एको नंगाः पर्याप्तकनामोदयवर्तमान
स्य यशः।कीर्त्ययशः।कीर्तिभ्यां द्वाविति तततम। शरीरस्थस्य औदारिकसप्तकं हुंडसंस्थानं सेवार्त
संहननं उपघातनाम प्रत्येकनाम त्वेकादश। कं प्रक्षिप्यते तिर्यगानुपूर्वी चापनीयते ततो जा
ता द्विपंचाशत् अत्र च नंगाः त्रयः पूर्ववत्। ततः शरीरपर्याप्त्यापर्याप्तस्य विहायोगतिपराघात
योः प्रक्षेपात्। चतुःपंचाशज्जवति। अत्र यशःकीर्त्ययशःकीर्तिभ्यां द्वौ नंगौ ततः प्राणापानपर्याप्त्यापर्या
प्तस्योच्छ्वाससहितायां पंचपंचाशति सुस्वरदुःस्वरयोरेकतरस्मिन् प्रक्षिप्ते षट्पंचाशज्जवति अत्र सुस्वर
दुःस्वरयशःकीर्त्ययशःकीर्तिभ्यां चत्वारो नंगाः सर्वे षट्पंचाशति षट् नंगाः ततो भाषापर्याप्त्यापर्याप्तस्य स्वर।

रहिताद्योते पंचाशत्सति उद्योतनाम्नि प्रक्षिप्ते एकपंचाशद्भवति अत्र सुस्वरदुःस्वरयशःकीर्त्ययशःकी।
र्तिभ्यां द्विकचारेण भंगाः सर्वे द्वींद्रियाणां भंगा द्वाविंशतिः एवं त्रींद्रियाणां चतुरिंद्रियाणां अपि क्रमेणोद।
यस्थानानि तावंत्येव भंगा अपि नवरं द्वींद्रियजातिस्थाने त्रींद्रियाणां त्रींद्रियजातिः चतुरिंद्रियाणां चतुरिंद्रिय।
जातिरिति वक्तव्यं अत्र च भंगा द्वाविंशतिः द्वाविंशतिरेव सर्वसंख्यया विकलेंद्रियाणां भंगाः ष।
ट्षष्टिः॥ छ॥ तिर्यक्पंचेंद्रियाणां विक्रियलब्धि रहितानामुदयस्थानानि षट् तद्यथा एकविंश।
तिः षड्विंशतिः अष्टाविंशतिः एकोनत्रिंशत् त्रिंशत् एकत्रिंशत् तत्रैकविंशतिस्तिर्यग्गतितिर्यगानुपूर्व्यौ
पंचेंद्रियजातिः त्रसनाम बादरनाम पर्याप्तापर्याप्तयोरेकतरं सुभगदुर्भगयोरेकतरं आदेयानादेययोरेकतरं
यशःकीर्त्ययशःकीर्त्योरेकतरं अत्र भंगाः
नव ध्रुवोदयाश्च द्वादशेत्येवमेकविंशतिः एषा च एकविंशतिरपर्याप्तकस्य
गत्युदये वर्तमानस्य वेदितव्या अत्र च भंगाः पर्याप्तकनामोदये वर्तमानस्य सुभगदु
र्भगयोः आदेयानादेययोः यशःकीर्त्ययशःकीर्त्योरिति अष्टौ भंगाः अपर्याप्तकनामोदये वर्तमा
नस्य तु दुर्भगानादेयायशःकीर्तय एक एव भंगः सुभगादेययशःकीर्तीनामपर्याप्तकनामोदयाभावात्
उदयस्थानानि पुनरावृत्त्यैव भंगा अपराणि नव सुभगादेयानादेया अवान्तरे नव॥

कार्त्तिक उदयस्थानं भवति अपर्याप्तकनामोदये वर्तमानस्य तु दुर्भगानादेयानां
दे यशःकीर्त्ययशःकीर्त्योः त्रिभिः अष्टौ भंगाः अपर्याप्तकनामोदये वर्तमानस्य दुर्भगानादेयायशःकीर्तिभि
रेक इति सर्वसंख्यया नव एवैकविंशतिस्थाने भंगाः तस्मिन्नेव विग्रहगतौ औदारिकांगोपांग षट्संस्थानानामेकतमं संस्था
नं षण्णां संहनननाम्नामेकतमं संहननं उपघातं प्रत्येकनाम प्रत्येकं तत्प्रक्षेपे तिर्यगानुपूर्वीं चापनी
तायां षड्विंशतिः सा च त्रिंशति भवति अत्र भंगाः पर्याप्तकस्य षड्भिः संस्थानैः षड्भिः
संहननैः सुभगादेयदुर्भगानादेययोः यशःकीर्त्ययशःकीर्त्योश्च भंगाः
अष्टाविंशत्यधिकं द्विशतं अपर्याप्तकस्य हुंडसंस्थान सेवार्तसंहनन दुर्भगानादेयायशःकीर्तिभिः र
क इति एते च नरा सुभगादेयायशःकीर्त्यानां उदयानादेयायाः केवलाः केवलाया उदय
मित्येतत् तस्मात् नव पंचाशत्‌ तिसृणां गाथानां। तिर्यग्गतिनामवत्यपेक्षिकादवसितव्यं तत्र पर्याप्तस्य षट्
भिः संस्थानैः षड्भिः संहननैः सुभगादेयदुर्भगानादेययोः यशःकीर्त्ययशःकीर्त्योश्च
भंगाद्वाविंशत्यष्टाशीत्यधिकाः अपर्याप्तकस्य प्रागुक्त एक एकः इति तस्यामष्टाविंशतौ द्वा
विंशपर्याप्तापर्याप्तस्य पराघातप्रशस्ताप्रशस्तान्यतरविहायोगतौ च प्रक्षिप्तायां पंचाशत्‌ भव
ति अत्र अपर्याप्तानां एकस्तथा द्वाविंशति अष्टाविंशतिंको भंगानां तदेव विहायोगति द्विगुणितं नवगत

थं।तथा अवमस्य अनंतगुणानां विशुद्धिस्थानेभ्य असंख्यभागाधिकेन अवतिष्ठमानानां तारणेन। पंचस्थानानि षट्स्थानस्य असंख्यभागाधि
कानि।ततः प्राणापानानां पर्याप्त्या पर्याप्तस्य अवस्थानमध्ये पंच पंच समयान् अवतिष्ठते यावत् प्राणापानपर्याप्तिमार्गस्य।
नां विशुद्धिस्थानेभ्य असंख्यभागाधिकमनंतानां तारणेन पंचस्थानानि षट्स्थानस्य असंख्यभागाधिकानि। अथ भवा अपर्याप्तस्य पर्याप्ति
स्य अवस्थाने अवतिष्ठते यावत् अन्तर्मुहूर्तं पंच पंच समयान् अवतिष्ठते यावत् अपि अनंतगुणानां विशुद्धिस्थानेभ्य असंख्यभागाधि
कानि मनंतानां तारणेन पंचस्थानानि षट्स्थानस्य असंख्यभागाधिकानि। निमर्वसंख्यायां पंच पंच समयान् तिष्ठमानानं तनंगकानां।
पंचस्थानानि षट्स्थानस्य पंचसमसंख्यभागाधिकानि मनंतानां तारणेन विपंचारात् अधिकात् अन्यकाद् स्थानानि।
नानानाम् अपर्याप्तापर्याप्तस्य अवस्थानेषु॥ स्थानेभ्य अन्यतरस्मिन् स्थिताः षट्पंचसमयान् अवति।
तत्र प्रथमसमये विशुद्धि अवस्थामध्ये विशुद्धि अनंतगुणानां विशुद्धिस्थानेभ्य असंख्यभागाधिके नगकानां प्राक्तन स्थानेभ्य स्थ
विशुद्धिकेन उत्पन्नतेनानां स्थानानि पंचस्थानानि षट्स्थानस्य असंख्यभागाधिकानि मनंतानां तारणेन तदविशेषं पंचसमयाः॥
अधिकानि द्विकाद् स्थानानि संगकानां नवं तिष्ठता भवान् प्राणापानपर्याप्त्या पर्याप्तस्य अवस्थाने अंतर्मुहूर्तं तं
यावत् नाभिर्द्विततषट्पंचासमयान् अवतिष्ठते अवस्थामध्ये विशुद्धि यां प्राणापानपर्याप्तस्य विशुद्धिस्थानेभ्य असंख्यभागाधिके नगकानां।
नांमनंतानां तारणेन पंचस्थानानि षट्स्थानस्य असंख्यभागाधिकानि मनंतानां संख्यायां अस्य मातन षट्पंचासमयान् तत्र स्थाने अनंत नानि। १५६
अवस्थानसमयपंचासमयान् अवतिष्ठते अवस्थायां क्रमस्वरूपादि द्विता यां षट्पंचासमयान् तिष्ठते तानि द्विता स्वमातन पंचास

तिषट्स्थानस्य असंख्यभागाधिकानि मनंतानां तारणेन विपंचारात् अधिकात् अन्यकाद् स्थानानि तत् पवान् अपि द्रष्टव्या॥७॥ त
था लेश्यास्वभावतिर्यक्पंचेंद्रियाणां वैक्रियं कुर्वतां तदारणे स्थानानि पंचस्थानवं तितय सा एकपंचा
त्रावत्रिपंचासमयान् पंचपंचासमयान् षट्पंचासमयान् अवतिष्ठते अवस्थामध्ये विक्रियसमये क्रमसमवस्थाने अमसंस्थानं तत्प्रमाणं।
प्रत्यक्रमविशुद्धि तदवस्थाकं प्रागुक्तायां तिर्यक्पंचेंद्रियप्रायोग्यायां द्विवर्तिशतिविशुद्धि यावत् तिर्य
गायुर्बंधावस्थानायां तत एकपंचासमयान् अवतिष्ठते अवस्थानानादियस्थानेन तरगानादि अवस्थानसमयस्थाः॥
कार्मियत्वा कार्मियपर्याप्तपदस्थात् अवगाहनगाः स। नानारणेन तुः अनगतनगास्यामादया ना
द्वियास्यां अस्थानकार्मिय यावत् कार्मियस्यां अवपर्या प्तकेनसमयात्तेनगाः ततः प्राणापानपर्याप्त्या
पर्याप्तस्य पराघातस्य अवस्थाने विशुद्धायां गतो अवस्था। स्वमायां त्रिपंचासमयान् अवतिष्ठते यावत् अपि प्राणापानवेदा
यायानगा मनंतानां तारणेन अन्त्रासे ततः प्राणापान पर्याप्त्या पर्याप्तस्य अवस्थाने अनाभिर्वस्थाने समयत।
पंचासमयान् अवतिष्ठते अपि प्राणापानस्य मातन नगानावस्थान सनंतानां तारणेन अन्त्रासे भवान् प्राणापानपर्याप्त्या
पर्याप्तस्य अवस्थाने अवतिष्ठते यावत् नाभिर्द्वि तत पंचासमयान् अवतिष्ठते अपि स्वमातन नगानावस्थाने मनंतां
तारणेन अन्त्रासे सर्वसंख्यायां अवपंचासमयान् तिष्ठमाने स्वास पंचपंचासमयान् अवतिष्ठते अपि स्वमातन नगानावस्थाने म॥
नांतारणेन अन्त्रासे भवान् प्राणापानपर्याप्त्या पर्याप्तस्य स्वरे अवतिष्ठते यावत् नाभिर्द्वि ततपंचपंचा

शउववि। अत्रापि स्वमातेन संगा श्चयाणां मतांतरेणाष्टौ सर्वसंख्यया स्वमातेन पंच पंचाम ति संगाश्च।
ष्टौ मतांतरेणाघ्यधिकाः तंतस्वरसहिताया पंच पंचाम तिउयातक्तिामघ श्चवाम ऊववि। अत्रापि स्व।
गाः स्वमतेन श्चयाणां मतांतरेणाष्टौ सर्वसंख्यया विक्रियं ऊर्ध्वं तो तिर्यग्‌ पंच विक्रियाणां संगाः अष्टा
विंशतिः मंतांतरेण षट्‌ पंचाशामात्पन सर्व तिर्यक्‌ पंच विक्रियाणां स्वमतेन संगा श्च विंशति शता
तिघ शान्पधिकानि मंतांतरेणोक्तानि पंचाशाछ तानि विषष्ट्याधिकानि संख्यतिमत्तयाणां त्रु दा २॥
णां स्वानानि शतिणा ध्यांतं नत्राक्वं वलितां ता। णावाक्तानि श्रान्यषां तु पंच तयघाछिवचा॥
रिंशानछिपंचाशतव तुः पंचाशानपंच पंचा शानषट्‌पंचाशात्‌ विनतानि सर्वाणि पि॥
यघाशाकतिष्ठक पंच विक्रियाणां तु क्तानि त। षिवाशापिवक्त्वा तिनवरं तिर्यग्र्यतितिर्य
गा तु शर्ध्वा स्वानमतुष्प्त शतिमत्तयात्‌ शर्ध्वा॥ वक्तार्धपंच पंचाशान षट्‌ पंचाशा चतुश्याश्च तद्यो
तरहितावक्त्वाविक्रियाहारकमंयतानत्वक्ताशसमत्तयाणां तु घ्यात्तदयाना वातसंगात्र पि
सर्वत्रापि यातरहितां स्वाधिवस्वमतपरमतापक्त्वयावक्तव्या स्वघा स्वमातपरमतापस्वयवक्त
व्या स्वघा स्वमातेन छिवचा रिंशान पंचवचा रिंशाशातं चतु पंचाशाति षड्‌शाते अष्टा स्यात्यधिकाः पंच। १५७
पंचाशात्यपि षड्‌शातेऽष्टासात्यधिक पंच पंचासत्यपि षड्‌शातेऽष्टासात्यधिकपंच पंचासात्यधि।

। क्रपंचाशसानि षट्‌ सप्तत्यधिकानि परमतेन तु यथाक्रमं॥ ०२८०॥ ५७६॥ ५७६॥ ७५२॥ वैक्रियमपि।
ऊर्ध्वं तात्तु तयाणां तु दारणां स्थानानि पंचवत्तं तिन यथा॥ एकपंचाशत्‌ त्रिपंचाशत्‌ वतुः पंचाशत्‌ पंच।
पंचाशता षट्‌ पंचाशाच्छतिन त्रएकपंचाशात्‌ त्रिपंचाशा चतुष्पंचाशद्‌ वैक्रियतिर्यक्‌ पंच विक्रियाणां तु।
क्तानयाथात्रापि षष्ठ्या वतुः पंचाशान्तु द्वाममहिताया प्रागाव स्वमतेन चयाणां संगा मतांतरेण॥
ष्टौ। त्रयं वैक्रियं ऊर्ध्वं ताव संयतानां चतुर्घ्यात। तामाद्यिमागच्छतितान्पषां तत्र सेन सहच
तुः पंचाम ति च शास्त्र एव विको तंगाणां चतिसंय तानां उन्नगानादयाय शःकान्तु दयासावा
त सर्वसंख्यया चतुः पंचाम तिस्वमातेन पंच॥ संगाः मंतांतरेण नव तातानां घापर्याप्ता
पर्याप्तस्य चत्वाम हितायांतु स्वरक्षित पंचवं। वाम ऊववि अत्रापि प्रागावस्वमातेन संगाः।
श्चयाणां मतांतरेणाष्टौ अघवा संयतानां स्वाहे श्च तु दित त्यातनाभित्र द्वित पंच पंचाशा ऊववि
अत्रापि प्रागाव एक एव संगाः सर्वसंख्यया पंच पंचाम ति स्वमातेन पंच संगाः मतांतरेण नव पंच पंचा।
मति तु स्वरमहिताया तु यातक्ति मषट्‌ पंचा ऊववि तत्स्यां वैक एव च शास्त्र संगा वैक्रियतु घ्याणां च
मातानि कोन विंशति संगाः मतांतरेण पंचविंशतिः संप्रत्याहारक ऊर्ध्वं तात्तु दारणां स्थानानि तु क्तां तत्रापि।
रक संयतानां तु दारणां स्थानानि पंचवत यथा एकपंचाशत्‌ त्रिपंचाशा चतुः पंचाशत्‌ षट्‌ पंचाशा च तिनत्रा

ऽरकसमस्कैसमचउरससंस्थानंउपघातंप्रत्येकमितिसकृतिदशकंषाउकायामउद्योतिआयायाग्या
यांछिद्वात्रिंशतिउक्रष्यतेमउद्योतस्सर्वबादरनाम्नातेनतापक्रपंचासप्तवति।।केवलमिदसर्वाण्ये
यानिपदानिसंहननानिवइतिसप्तएकएवंनगशरीरपर्याप्तापर्याप्तस्यउशनस्त्रविद्यायोगतिपराघा।
तायाःप्रक्रमयोग्यस्त्रिपंचासप्तवतिउत्रायुएकएवंनगातनशरीरपानपर्याप्तापर्याप्तस्यउशास्त्रविद्या
योगतिपराघातयोरबन्धसहितासवउपंचास। सप्तवतिउत्रायुएकएवनंगःसर्वसंउपघवाशरीर।
पर्याप्तापर्याप्तस्यउउद्योतसहितआयात नात्रिवद्दितवउपंचासप्तवतिउत्रापिशागो।
एकएवंनगासर्वसंख्ययावउपंचासप्तति।। वेसगोतनतेनाषापर्याप्तापर्याप्तस्यस्वर
उउद्योतसहितआयातनात्रिवद्दितपंचपंचासप्तव। तिउत्रायुएकएवनंगः।।गांतसर्वसंख्ययापंच
पंचासप्ततिषानंगानतानेनाषापर्याप्तापर्याप्तस। सप्तस्वरसहितायांपंचपंचासप्तनिवायातक्षिप्तसप्त
चासप्तवतिउत्रायुएकएवंनेगाष्टशरीरक्रशरीरिणःसर्वसंख्ययासप्तनेगाःतदेवंसउद्योताणांसामान्यति।
क्रियशरीरशरीरकेवलनानंगासर्वसंख्ययावायोदशसततानिचउस्त्रिंशदधिकानिपरमावानउ
सइविंशतिशतानिपंचाशदधिकानिपरमतेउसइविंशतिशतानिपंचाशदधिकानिदेवानाअउदीर। १५८
णास्थानानिसइनयथाषिंचत्रिंशत्एकापंचासत्रिपंचाशत्चउःपंचाशत्पंचपंचाशत्सइपंचास।

वेतितत्रदेवानिदेवाउसउद्योतपंचेंद्रियजातिवसनामबादरनामपर्याप्तिनामसुभगादेयसुगलउ
नंगानादेयसुगलयोरकतरंगलाययशःकीर्त्ययशःकीर्त्योरकतरत्वेतानवसकृताउकावो।
दरिणानिवियत्रिंशसंख्याकाषिसदसन्मिश्राङ्वचविंशज्ञवतिउत्रउसुभगादेयसुगलउसंगाना
देयंसुगलयशःकीर्त्ययशःकीर्त्योरितिउवारावंगाःसततानउनासुभगादुर्नगात्वामोदयानादेया
नामयशःकीर्त्ययशःकीर्त्योरिवाष्टानंगाततः। शरीरस्थस्याविक्रायसमकेसमचउरउसंस्थान
उपघातप्रत्येकमित्यतादशप्रकृतयप्रक्षिप्य तादेवाउस्त्वावापनायातततःएकपंचाशत
वतिउत्रापिशागावस्थमातनवत्वारानंगाम तांतारणाष्टोततःशरीरपर्याप्तापर्याप्तस्य।
पराघातप्रशस्तविहायोगत्याप्रक्षिप्यत्रिपं। चासप्तवतिउत्रापिशागावस्थमातनवचा।।
रानंगामतांतारणाष्टोततःशरीरपर्याप्तापर्याप्तस्य पराघातप्रशस्तविहायउद्योतसहितआयात
नात्रिवद्दितावउपंचासप्तवतिउत्रापिशागावस्थमातनउवारानंगामतांतारणाष्टोसर्वसंख्ययाव।
उःपंचासनिस्थमातनाष्टोनंगाःसतांतरणाषाऊज्ञानतेनाषापर्याप्तापर्याप्तस्यउछ्वाससहितायांव
उःपंचासतिउस्वरक्षिप्तपंचपंचासप्तवतिउवापिस्थमातनशागावचत्वारानंगामतांतरणाष्टो।।अथ
वाशाणापानपर्याप्तापर्याप्तस्यस्वरउउद्योतसहितआयातनात्रिवद्दितपंचपंचासप्तवतिउत्रापिस्थमातन

संगा। छव्वीसा नामतो न तरणा छे। सर्वसंख्यया पंचविंशतिः सप्तममतिनाष्टोनंगा। मतो न तरणा उदयो द्वाविंशतितातानां
प्रायोग्यं प्राप्यर्याप्तस्य अष्टमद्वितीयां पंचपंचाशातिवाघाते द्विसप्तपंचाशाज्ञवति ग्रंथापि स्वमते।
ततएवववाचारनंगा। मतो न तरणा ष्टो सर्वसंख्यया देवानां स्वमतेन ष्टाविंशतिनंगा। मतो न तरणा वत्रः।
द्विःनैरयिकाणां उदीरणास्थानानि पंच तद्यथा द्विचत्वारिंशत् एकपंचाशत् त्रिपंचाशत् चतुःपंचा॥
शत्पंचपंचाशा द्विति। तत्र नैरकाः तिनरकाउ प्राप्यापंचेंद्रियपर्याप्ता तिर्यग्मवाद्युपपर्याप्तसर्वगाना।
द्वियाय ग्राकार्यग्रहणत्पत्ता नववज्रतायाध्रुवोदीरणा नित्र द्यस्त्रिशसंख्याकानि। मद्दम।
निश्चाद्विचत्वारिंशज्ञवति अत्र वसर्वाण्यपि पंचदानि ग्रवग्रास्तात्यावतिश्च त्वाएकपंच।
नंगा। ततः शरीरस्थस्य विक्रियसमक्रमसं॥ स्थानं उपघातं प्रत्येकमितिदश अक्षेत्रयःप्रक्षे
प्यातनरकाउ प्रवावापंनाद्यतएतएकपंचाशत्। ज्ञवति अत्राप्येकएवनंगा। ततः शरीरपर्याप्त्या प॥
र्याप्तस्यपराघात अप्रशस्तविहायोगत्योः क्षिप्तयोस्त्रिपंचाशत्ज्ञवति अत्राप्येकएवनंगाः। सर्वसंख्यया नै
रयिकाणां पंचनंगाः। तद्देवउक्ता निनामकर्मणः उदीरणास्थानानि संप्रत्येतान्येवगुणस्थानकेषुद्वार्थय
ति॥ ठा। गुनामस्मनवमत्वतित्रि अष्टचत्वारि अष्टपंचवयग्रयप्रमत्तादाएकंपंचस्तुएकं मिश्रवनामकर्माणागुण। १५९
गुणस्थानेषु मिथ्यादृष्टिस्तति शुमाया। गोकेवलिपर्यंतेषु यथासंख्यनवादिसंख्या उदीरणास्थाना

तिनवंति। तत्र मिथ्यादृष्टिनावा उदीरणास्थानानि तद्यथा द्विचत्वारिंशत्पंचाशत् एकपंचाशत् द्विपंचाशत्त्रि
पंचाशत्चतुःपंचाशत्पंचपंचाशत्षट्पंचाशत्सप्तपंचाशत्। ज्ञवतिश्च शत्रित्वसर्वाण्यपि मिथ्यादृष्टीन्
केंद्रियादीनि धिकृत्य स्वयं परिजावनीयानि॥ सासादनसम्यग्दृष्टेरुदीरणास्थानानि सप्त तद्य
था द्विचत्वारिंशत्पंचाशत् एकपंचाशत् द्विपंचाशत् त्रिपंचाशत् चतुःपंचाशत्पंचपंचाशत्षट्पंचा।
शत्। ज्ञवतिश्च शनित्वसर्वाण्यपि मिथ्यादृष्टी नां तो। केंद्रियाणि धिकृत्यस्वयं परिजावनीयानि देवानां।
शरीरस्थानाम एकपंचाशत् विकाले द्वियां। तिर्यक्पंचेंद्रियमनुष्याणां शरीरस्थानां द्विपंचा।
शत् देवानैरयिकाणां पर्याप्तानां सासा दनसम्यक्त्वमानानां पंचपंचाशत्। तिर्य॥
क्पंचेंद्रियमनुष्यदेवानां पर्याप्तानां षट्पं चाशत्तिर्यक्पंचेंद्रियाणां उद्योतावेदकानां।
पर्याप्तानां सप्तपंचाशत्॥ सम्यग्मिथ्यादृष्टे स्तूदीरणास्थानानि तद्यथा पंचपंचाशत् षट्पंचा
शत्सप्तपंचाशत्। तत्र देवनैरयिकाणां पंचपंचाशत् तिर्यग्मनुष्यदेवानां षट्पंचाशत्तिर्यक्।
पंचेंद्रियाणां उद्योतावेदकानां सप्तपंचाशत्। तत्र नैरयिकादेवतिर्यक्पंचेंद्रियमनुष्याणां द्वि
चत्वारिंशत्देवनैरयिकाणां एकपंचाशत्तिर्यक्पंचेंद्रियमनुष्याणां द्विचत्वारिंशत्देवनैरयि।
काणां एकपंचाशत्तिर्यक्पंचेंद्रियमनुष्याणां द्विपंचाशत्देवनैरयिकावैक्रियतिर्यक्मनु।

प्याणां। त्रिपंचाशत्पंचपंचाशतं देवनैरयिकतिर्यक्षु एवं। अमनुष्याणां षट्पंचाशत् तिर्यक्षु एवं। वै
क्रियविकाये तिर्यङ्मनुष्याणां सप्तपंचाशत् एतेषामेव पंचपंचाशत्। देवतिर्यक्षु एवं वैक्रियमि
श्रमनुष्याणां षट्पंचाशत् तिर्यक्षु एवं औदारिकमनुष्याणां आद्यानत्वेदकानां सप्तपंचाशत् दश वैक्रियस्याहार
णां स्थानानि षट्चत्वारिंशत् एकपंचाशत् त्रिपंचाशत् चतुःपंचाशत् पंचपंचाशत् षट्पंचाशत् सप्तपं॥
चाशत् इति सप्त एकपंचाशत् त्रिपंचाशत् चतुः। पंचाशत् पंचपंचाशत् तिर्यङ्मनुष्याणां वैक्रिय
शरीरवर्त्तमानानामवगंतव्यानि तिर्यक्षु। मनुष्याणामवस्थानावस्थानानि वैक्रियशरीरिणां
षट्पंचाशत् तेषामेव तिर्यक्षु एवं वैक्रियाणां भाषातस्थितानां सप्तपंचाशत्॥ ब
अप्रमत्तसंयतानां षड्दारणानि स्थानानि पंचैव। षट् एकपंचाशत् त्रिपंचाशत् चतुःपंचाशत्॥
पंचपंचाशत् षट्पंचाशत् विंशति पंचाशत्प्रमत्ता निर्विकल्पवाहारकशरीरिणामाहारकशरीरिणां वा हेत्वा
नि षट्पंचाशत् औदारिकशरीरस्थानानि स्वरूपता वित्तवैक्रियशरीरस्थानानामाहारकशरीर
स्थानावसंयतानां सर्वपर्याप्तापर्याप्तानां क्रियकालमत्र मत्ता वा पिलस्यतः इति तेषां वक्ष्ये।
कार्मणकशरीरस्थानानि एकपंच चतुःपंचाशत्स्थानानि अत्र वर्जयित्वा निर्विवादः सम्यक्॥ 160
त्यापद्यांतमाहारकाणामाहारकापेतएकशरीरस्थानानि वर्त्तते। षट्पंचाशत्सामान्योदारिकशरीरस्था

ना। मति॥ ७। एकस्मिन्नवरेकस्मिन् समये। केवलिगुणस्थाने केवलद्वारशरणस्थानानि। तत्र प्रथमे एकव
चत्वारिंशत् द्विचत्वारिंशत् द्विपंचाशत् त्रिपंचाशत् चतुःपंचाशत् पंचपंचाशत् षट्पंचाशत् सप्तपंचाशत्॥
ति। एतानि सप्त समय पंचदश विंशति। तिनि द्रव्यानावं तत्रादवं चिंतितानि गुणस्थानके अत्रयोग
स्थानानि मिश्रतिकस्मिन् अवधारणस्थानके निर्वृत्ताः अप्यंते इति चिंतायांत त्रिरूपणाद्धमाः। गुणक्रमे।
णत्तंगा विएकाना तामेकाश्मिगावासमवारतिमह यद्रावामावसमयाच्छदिक्श्रद्दियानवसमयायणगा।
दिश्रा। अत्रउत्तराणिा ष्टदसमयाणिगुणेन उ इपंचसयास्थानकामणएकवत्वारिंशदाद्यादा
रणास्थानकामणतंगात्र पिववक्षमाणसं॥ रव्ययात्तातव्यातद्यबाएकवत्वारिंशात्येको
नं॥ सवात्ताधिकरकेवलिन द्विचत्वारिंशातित्रिं सप्तंगा॥ तत्रानैरयिका नि षिक्तं त्य एकः। एकं छि॥
यानधिकृत्य पंच षिं छिय त्रिं छियचतु रिं छियामधि कृत्यप्रत्येकं त्रिकं भाष्यते इति नव तिर्यक्षु पंचें
द्रियानधिकृत्य पंच मनुष्यानप्यधिकृत्य पंच तान्धिकरमधिकृत्य एकः। देवानधिकृत्य चत्वारः॥ यउनः। उ।
नगादयात्प्रोउत्तगानादयायोश्च केवलाकेवलायोर उदयमिश्रतितन्मातनद्विचत्वारिंशाति द्विचत्वा
रिंसत्सगा॥ यत्र तत्रानन्तिर्यक्षु वैक्रियानधिकृत्य सम मनुष्यानधिकृत्य नअदेवानधिकृत्य अष्टौ नंगा
। आप्यते ये पंचाशदेवं पंचाशात्प्रकाद्दशानंगास्थावाकें द्रियानवाधिकृत्य प्राप्यतो अन्यव पंचाशाताप्य

माणेव्वा ते एकपंचाशत्येकविंशति संगाः ॥ नरतिरश्चिकानधिकृत्य द्वे एकाः एकाः एकेंद्रियानधिकृत्य समस्ता।
वैक्रियतिर्यक्पंचेंद्रियानधिकृत्य चत्वारो वैक्रियमनुष्यानप्यधिकृत्य चत्वारः ॥ आहारकशरीरिणः संयताना।
नधिकृत्य एकः ॥ देवानाश्रित्य चत्वारः इत्येकविंशतिः मतांतरेण तु नरवैक्रियतिर्यग्मनुष्यदेवानधिकृत्य।
प्रत्येकमष्टाविंशतिश्चेत्संगाः प्राप्यंते इत्येकविंशतिर्न द्वापरूख्यात्रयस्त्रिंशत्संगाः ॥ सर्वासमस्य त्रिमघाद।
शाघादशाधिका त्रिंशता संगानां द्विपंचाशत्पवगात यातत्रिकं शत्यानाश्रित्य त्रयोदशाद्वींद्रियत्रींद्रि।
यचतुरिंद्रियानधिकृत्य प्रत्येकं त्रिकं प्राप्यते। इति नव तिर्यक्पंचेंद्रियानधिकृति पंचचत्वा
रिंशच्छतं मनुष्याधिकृत्य पंचचत्वारिंशशतं मितिश्रुताभिमतांतरेण तिर्यक्पंचेंद्रिया।
नमनुष्यांश्चाधिकृत्य प्रत्येकाषाषट्शतं संगाना। मिकोननवत्यधिकेन प्राप्यते। इति नदपरू
या द्विपंचाशति संगानां षट्शतानि प्राप्यंते त्रिपं। चाशति संगानामेकविंशति स्त्रयषा ॥ नैरयिका।
नधिकृत्य एकः एकेंद्रियानधिकृत्य षट् वैक्राय तिर्यक्पंचेंद्रियानधिकृत्य चत्वारः ॥ वैक्रायमनुष्यान।
प्यधिकृत्य चत्वारः आहारकशरीरिणोऽधिकृत्य एकः नरकस्तार्थंकरमध्याश्रित्य एकः ॥ देवानधिकृत्य चत्वा।
रः श्रुताभिमतांतरेण वैक्रायतिर्यक्पंचेंद्रियमनुष्यदेवानधिकृत्य प्रत्येकमष्टावष्टौ संगाः प्राप्यंते इ। १६१
तिनदापरूयास्त्रिपंचाशतिस्त्रयस्त्रिंशत्संगाः ॥ चतुःपंचाशत् संगानां षट्शतानि षट्त्रिंशदेव ययातिः नैरयिका

नधिकृत्यैकः ॥ द्वींद्रियत्रींद्रियचतुरिंद्रियानधिकृत्य प्रत्येकं द्वौ द्वौ प्राप्येते इति षट् तिर्यक्पंचेंद्रि
यान् स्वस्थानवस्थानधिकृत्य षट्शतानि अष्टाशीत्यधिको वैक्रायतिर्यक्पंचेंद्रियानधिकृत्याष्टौ ॥
स्वस्थानमनुष्यानधिकृत्य षट्शतानि अष्टाशीत्यधिकेन वैक्रायमनुष्यानधिकृत्य चत्वारः संयतवै
क्रियशरीरिणोऽधिकृत्याध्याते न मादेकः आहारकशरीरिणः संयतानधिकृत्य द्वौ देवानधिकृत्या
ष्टाविति श्रुताभिमतांतरेण प्राकृततिर्यक्पं चेंद्रियानधिकृत्य पंचशतानि षट्सप्तत्यधिकानि वै
क्रियतिर्यक्पंचेंद्रियानधिकृत्याष्टौ नरा मनुष्यानधिकृत्य पंचशतानि षट्सप्तत्यधिकानि।
वैक्रियमनुष्यानधिकृत्य नव देवानधि कृत्याष्टौ न रा संगाः प्राप्यंते एवं च सर्वेऽपि तदपे
रूया चतुःपंचाशति सप्तविकानि द्वादश ॥ शतानि पंच पंचाशति संगानां नवशतानि एकाधि
कानि तदा चत्वारि नैरयिकानधिकृत्यैकः एकेंद्रिय। त्रींद्रियचतुरिंद्रियानधिकृत्य प्रत्येकं चत्वारः प्राप्यंते
इति द्वादश तिर्यक्पंचेंद्रियान् स्वस्थानवस्थानधिकृत्य पंचशतानि षट्सप्तत्यधिकानि वैक्रियशरीरिणो
धिकृत्याष्टौ मनुष्यान् स्वस्थानवस्थानधिकृत्य पंचशतानि षट्सप्तत्यधिकानि छशतानि अष्टाशीत्यधिकानि वै
क्रियशरीरिणोऽधिकृत्य चत्वारः वैक्राय संयतानधिकृत्याध्याते नमदेकः आहारकशरीरिणोऽ।
धिकृत्य द्वौ तीर्थंकरमधिकृत्य एकः देवानधिकृत्याष्टाविति श्रुतमतांतरेण तिर्यक्पंचेंद्रियानधिकृत्य द्वि।

पंचाशदधिकात्मकां दशशतानि विक्रिय तिर्यक्पंचेंद्रियानधिकृत्याष्टादशमनुष्यान्स्वस्थानावस्था।
नधिकृत्य पंचशतानि षट्सप्तत्यधिकानि विक्रियमनुष्यानधिकृत्य नव देवानधिकृत्याष्टादशान।
गाः प्राप्यंते। शेषं तथैव। तिर्यग्दयप्रकृत्या पंचपंचाशति पंचाशीत्यधिकानि सप्तदशशतानि षट्पंचाश
तिभंगानां सामान्येन सप्तत्यधिकानि चतुर्दशशतानि तद्यथा द्वींद्रियत्रींद्रियचतुरिंद्रियानधिकृत्य प्रत्ये।
कं षट्षट् प्राप्यंते। इत्यष्टादश तिर्यक्पं॥ वेंद्रियान्स्वस्थानावस्थानाधिकृत्याष्टाशतानि च
तुष्षष्ट्यधिकानि विक्रियशरीरिणोऽधि॥ कृत्य चत्वारि मनुष्यानधिकृत्य पंचशतानि षट्स।
प्तत्यधिकानि विक्रियशरीरिणां॥ यतानधिकृत्योद्योतनमदत्येकाः। आहारक
शरीरिणः संयतानधिकृत्यैकाः तीर्थकर। माश्रित्यैकाः। देवानाश्रित्य चत्वारः। अत्र मतांतरा
णि तिर्यक्पंचेंद्रियानधिकृत्य सप्तदशशतानि षट्त्रिंशत्यधिकानि विक्रियतिर्यक्पंचेंद्रियानधि।
कृत्याष्टोत्तरं गाः प्राप्यंते। शेषं तथैव। तिर्यग्दयप्रकृत्या षट्पंचाशति एकोनत्रिंशच्छतानि सप्तदशाधिका।
नि भंगानां नवतिसप्तपंचाशति भंगानां पंचसप्तत्येकोननवत्यधिका। तद्यथा द्वींद्रियत्रींद्रियचतुरिंद्रि
यानधिकृत्य प्रत्येकं चत्वारश्चत्वारः प्राप्यंते। इत्यष्टादश तिर्यक्पंचेंद्रियानधिकृत्य पंचसप्ततिषट्स १६२
सप्तत्यधिकानि तीर्थकरमाश्रित्यैक इत्यष्टापि नंतराणि तिर्यक्पंचेंद्रियानधिकृत्य द्विपंचाशदधिका।

नि एकादशशतानि भंगानां प्राप्यंते। शेषं तथैव। तिर्यग्दयप्रकृत्या सप्तपंचाशदेति पंचषष्ट्यधिकात्मका।
द्वादशशतानि भंगानां नवतिः। समस्तगतीराश्रित्य स्थानत्रयरूपणाकारास्तिपणनवगनवगाढ्येकाणिगाढ
उदयाणोणि तिरियगताउदीरणास्थानानि पंच तद्यथा द्विचत्वारिंशत् एकपंचाशत् त्रिपंचाशत् चतुःपंचा
शत् पंचपंचाशत्। तिर्यग्गतौ नावेकचत्वारिंशद्वर्जानि शेषाणि नवोदीरणास्थानानि मनुष्यगतावपि स।
र्वाणि केवल्यादीन्यधिकृत्य पंचाशद्वर्जानि शेषा णि नवोदीरणास्थानानि देवगतौ षडुदीरणास्था॥
नानि। तद्यथा एकविंशतिः पंचविंशतिः सप्त॥ चाशत् चतुःपंचाशत् पंचपंचाशत् षट्पंचाशदिति।
एतानि च सर्वाण्यपि प्राकृतप्रपंचेन भावितानि नीतिनाद्यत्र यावत् भावितव्यानि तद्वक्तव्यानि नामक
र्मणः सप्तदीरणास्थानानि सांप्रतं शेष कर्मणामुदीरणास्थानानां प्रतिपादनार्थमाह॥ ठा से
सकम्माणं णाणगा मेव निर्यमा ह्विंति गगयणाइ। उक्तावशेषकर्मणां ज्ञानावरणदर्शनायुर्गोत्रांतरायल
क्षणानामुदीरणास्थानामेकैकमवगंतव्यं तद्यथा ज्ञानावरणांतराययोः पंचप्रकृत्यात्मकमेकैकमुदीरणा।
स्थानं वेदनीयायुर्गोत्राणामेकैकमुदयमानैकप्रकृत्यात्मकं न ह्येषां द्वित्र्यादिक्रोधप्रकृतीनां युगपदुदीर्यते। यु
गपदुदयाभावात् एवं ज्ञानावरणादीनामेकैकमुदीरणास्थानं प्राप्तं केकैकप्रकृत्युदीरणास्थानं प्राप्त॥
क्वेकैकप्रकृत्युदीरणायाः स्वामित्वं साधयित्वा निश्चित्य गुणस्थानकेषु नारकादिगतिषु च स्वयमवगंतव्यं।

ज्ञातव्यं। तदेवमुक्तमुक्तमुदीरणा। सिध्यतावबन्धस्तत्रावेतच्चाधिकारास्तत्र प्रथमं लक्षणं तदा साधना।
दिप्ररूपणा। अथ प्राग्दिस्वामित्वं वक्तव्यं तत्र लक्षणं तदाया प्रतिपादनार्थमाह॥ ७॥ संपत्तिएयउदयपउगाउ
दिस्सपउरणा। सामान्यकाले विईदिंतातत्ति नाणमाइद्दिहा उदयसंप्राप्तं दयस्य तत्त्वकर्मदलिकं
कालप्राप्तं सत्त्वउदयात संप्राप्तं दयः तथा द्विकालक्रमेण कर्मदलिकात्स्यादयादेउदया स्यादि।
सामग्री संप्राप्तो सत्या उदयः संप्राप्तोदयः यतः। उत्तरकालप्राप्तं कर्मदलिकमुदीरणाप्रयोगेणवी
र्यविशेषसंज्ञितेन समाकृष्य कालप्राप्तेन। दलिकेन सहोदये दीयते सा असंप्राप्तोदयः एषैव च
उदीरणा चाह। या स्थितिः कालप्राप्ताऽपि स ता प्रयोगेन उदीरणा प्रयोगेण संप्राप्तोदयात्।
सर्वार्किकस्यकर्मणा प्रकृतिसामान्येनोपातत्वे केवल वक्तव्या सा स्थितिरुदीरणाप्रलक्षणं निर्दिष्टा। अथ के
नान्तदेउच्यते सर्वाः केवला दिइद्वयासां स्थिता। नान्तदपरिकल्पनासंभवतीति शर्वेऽस्य उच्यपरिल्लापाया
सर्वा कांइस्तुच्यते तासा द्विच उदीरणाया प्रायोग्या अप्रायोग्याश्च काः प्रायोग्या इति के वितन्नत्व।
कावलिका। तासंक्रमावलिकागता उदयावलिकागतश्चाप्रायोग्याः। संक्रमबंधकदस्वरणलिगाईण
करणाइइति वचनप्रामाण्यात्॥ शेषास्तु सर्वा अपि प्रायः प्रायोग्याः। तावाद्यसत्तया सो ऽकृतानाम् उक्ता॥ १६३
त्वाद्वंधः सन्नवति। तासामुत्कर्षतः आवलिकाद्विकहीना सर्वा अपि उत्कृष्टस्थितिरुदीरणाप्रायोग्या। तथा हि उद

योत्कृष्टबंधिनां प्रकृतीनां बंधावलिकायामतीतायामुदयावलिकाबहिर्वर्तिनी स्थितिः सर्वाप्युदीरयति
अनुदयोत्कृष्टबंधिनां तु यथासंभवमुदीरणाप्रायोग्या आवलिकाद्विकहीना या स्थिरुत्कृष्टस्थितिर्या बता।
समयमात्रं ततः उदीरणा याचलदा। तथा हि उदयावलिकाया उपरिवर्तिनी समयमात्रा स्थितिः कस्यापि उ
दीरणाप्रायोग्या यस्य तावत्येव शेषा तिष्ठति एवं कस्यापि द्विसमयमात्रा कस्यापि त्रिसमयमात्रा
एवं तावद्वाच्यं यावदावलिकाद्विकहीना कस्याप्युत्कृष्टा स्थितिरिति अन्ये राया जनाविंशति। तेषु का
स्थितिरुदीरणाप्रायोग्या तोयावतीस्य॥ आवलिकाहीना उत्कृष्टस्थिति समयउमाणा।
स्यइत्यर्थ उदीरणाप्रायोग्यागणसमाकृष्य। स्थितिसंप्राप्तुदायदीयते तावती तावसं
ख्यमाणा सा एषा उदीरणा तदेवं कृता लक्षण प्ररूपणासंप्रति साद्यनादिप्ररूपणा कर्त्तव्या।
साद्यादिप्ररूपणा मूलप्रकृतिविषया उत्तरप्रकृतिविषया। यथा च तत्र मूलप्रकृतिविषयसाद्यनादिप्ररूप
णार्थमाह॥ मूलठिईअजहन्ना साइअविसामसाविय णियाऊण उदा। सेसविकप्पा य साइ अधुवाणि।
मूलस्थितिदीरणा सप्तानां प्रकृतीनां विनायुषा। ततोऽयमर्थः मूलप्रकृतीनामायुर्वर्जानां मोहस्य
मोहनीयस्य स्थितिउदीरणा अजघन्या चतुर्विधा चतुःप्रकारा तद्यथा। सादिरनादिर्ध्रुवा अध्रुवा। त
था मोहनीयस्य जघन्या स्थितिउदीरणा सूक्ष्मसंपरायस्य क्षपकस्य स्वगुणस्थानकसमयाधिकावलिका।

।शेषवर्त्तमानस्य न वर्त्तते । ततोऽन्यत्र सर्वत्रापि अजघन्या सा चोपशान्तमोहगुणस्थानके न वर्त्तते ।।
प्रतिपाते च वर्त्तते । ततो सा सादिः । तत्स्थानमप्राप्तस्य पुनरनादिः ध्रुवाध्रुवे अभव्यभव्यानां । शेषा
ज्ञानावरणदर्शनावरणनामगोत्रान्तरायाणां स्थित्युदीरणा अजघन्या त्रिधा त्रिप्रकारा तद्यथा अनादि ९
ध्रुवा अध्रुवा च । तथाहि ज्ञानावरणदर्शनावरणान्तरायाणां जघन्या स्थित्युदीरणा क्षीणकषायस्य
स्वगुणस्थानकसमयाधिकावलिकाशेषव । र्त्तमानस्य वर्त्तते । शेषकाले च अजघन्या सा चाना।
दिः सदैव भावात् ध्रुवाध्रुवे पूर्ववत् नाम । गोत्रयोस्तु जघन्या स्थित्युदीरणा सयोगिके
वलिचरमसमये सा च सादिरध्रुवा च । ततोऽन्या सर्वाप्यजघन्या सा चानादिः ध्रुवाध्रुवे
पूर्ववत् वेदनीयायुषोरजघन्या स्थित्युदीर णा द्विधा तद्यथा सादिरध्रुवा च । तथाहि वेदनीयस्य
जघन्या स्थित्युदीरणा एकेन्द्रियस्य सर्वस्तोक । स्थितिसत्कर्मणो लभ्यते । ततस्तस्यापि च समयान्तरे
च वर्त्तमानस्य सत्कर्मणो अजघन्या ततः उभयोरपि जघन्याजघन्ययोः सादिरध्रुवा च । आ
युषः पर्यन्तावलिकायां न वर्त्तते परभवायुषः प्रथमसमये च वर्त्तते ततः सादिरध्रुवा च । तथा ध्रुवा ।
णां प्रकृतीनां शेषविकल्पा उत्कृष्टानुत्कृष्टजघन्यलक्षणा द्विधा द्विप्रकारास्तद्यथा सादयोऽध्रुवाश्च । तथा १६४
हि सर्वेषामपि कर्मणामनुत्कृष्टा स्थित्युदीरणा मिथ्यादृष्टेरुत्कृष्टसंक्लेशे वर्त्तमानस्य किय

त्कालं प्राप्यते । ततः समयान्तरे तस्याप्यनुत्कृष्टा ततः उभयोरपि समयान्तरे उत्कृष्टा संक्लेशविशुद्धी । शायवर्तिसा
मयस्य अन्यथानुपपत्तेः । ततो द्वे अपि सादी अध्रुवे च । जघन्या च द्विधा प्रागेव भाविता । अधुना उ विकल्पत्र
यपि उक्तिः प्राक्रान्त्यवशायायामपि तादेव कृता इत्थं मूलप्रकृतिविषया साद्यनादिप्ररूपणा । संप्रत्युत्तर
प्रकृतिविषयां तां विवक्षुरिदमाह । मिच्छत्तस्स चउद्धा अजहन्ना धुवउदीरणाण तिहा । सेसविगप्पा दुविहा । स
व्वविगप्पा य अधुवाणं । मिथ्यात्वस्य अजघन्या स्थि । त्युदीरणा चतुर्विधा तद्यथा सादिरनादिर्ध्रुवा अध्रु
वा च । तत्र मिथ्यादृष्टेः प्रथमसम्यक्त्वमुत्पादयतो । मिथ्यात्वस्य प्रथमस्थितौ समयाधिकावलि
काशेषायां जघन्या स्थितिः सा सादिरध्रुवा । ततोऽन्यत्र सर्वत्रापि अजघन्या सा च सा
दिः स्थानमप्राप्तस्य उदीरणानादिः ध्रुवाध्रुवे अभव्यानां भव्यापेक्षया तथा ध्रुवोदीरणानां ।
पंचविधज्ञानावरणचक्षुरचक्षुरवधिकेवल । दर्शनावरणपंचविधान्तरायतैजससप्तकवर्णादि
विंशतिस्थिरास्थिरशुभाशुभागुरुलघुनिर्माणाख्यानाम अजघन्या स्थित्युदीरणा त्रिधा तद्यथा अनादिर्ध्रु
वा अध्रुवा च । तथाहि ज्ञानावरणपंचकान्तरायपंचकचक्षुरचक्षुरवधिकेवलदर्शनावरणरूपाणां
चतुर्दशप्रकृतीनां क्षीणकषायस्य स्वगुणस्थानकसमयाधिकावलिकाशेषवर्त्तमानस्य जघन्या स्थि
त्युदीरणा सा च सादिरध्रुवा च । शेषा सर्वापि अजघन्या सा चानादिः सदैव भावात् ध्रुवाध्रुवे पूर्ववत् । तैज ।

समयकादीनां चत्वारिंशत्संख्याकानां नामप्रकृतीनां जघन्या स्थितिस्तु दारणा मायोगिकेवलिचरमसम-
ये सा च सामादिरेकवाव। तासां सर्वजघन्या साचानादिके वाक्कावश्र्व वरणतासामेव मिथ्यात्वादित्र-
कृतीनां शेषाचत्वारिंशत्संख्याकानां त्रासघविकल्पात् उत्कृष्टा उत्कृष्टजघन्यस्त्वकृणीदित्रकारा नघ्यघ।।
सादयोर्ध्रुवा ध्रुवतघायेतासां उत्कृष्टा स्थितिस्तु दारणा मिथ्यादृष्टेः संक्लेशाववर्तमानस्य कियत्का-
लेलस्यातततः समयांतरतस्याप्युत्कृष्टा ततः।। ताहिस्य पि सा ध्रुवाध्रुव जघन्या वशागावनविता म-
वि विगमायासेसाणीति।। शाघाणो रोघश्र्ह … तीनां दशोत्तरसत संख्यानां सर्वविकल्पा उत्-
कृष्टानुत्कृष्टजघन्याजघन्यरूपाः द्विविक- … ल्पा तद्यथा सादया ध्रुवाव। सा च ध्रुवत्वं वा-
ध्रुवावदय्यवाशावनीयं कृतासाद्यनादिश्च। … रूपाणां संज्वलनलोभस्य स्वामित्वस्य वश्रतिपा-
दनार्थमाह।। बाष्णवाबउसामित्तं पिय विश्जं। … कामजदानवरितावहस्तु अबाबदा। स्वामित्वं व-
ध्यर्थस्थितिसंक्रामतिः हितं तथैवाशाप्यवगतवां नरमन्ये विशेषः संक्रमकरणे नदावदिशपि स्थि-
तिसंक्रम उक्तः उदयानावपि संक्रमस्यतावान उदीरणे तु नरियं नाहिदीघवावद्दितव्या उदयात-
वेउदीरणाश्च तावात् इति मति संक्षिप्तमुक्तिमिति किंचित विशेषतो ताव्यातानवृतेयथा कर्मणो तु- १६५
दायमतिबंधोत्कृष्टा स्थितिस्त्रयाणां ज्ञानावरणपंचकांतरायपंचकदर्शनावरणचतुष्टयानां जम्म सश-

---

का वर्णादि विंशतिनिर्माणस्थिरा उत्तरागुरुलघु मिथ्यात्वषोडशकषायत्रसबादरपर्याप्तप्रत्येकतैजस-
उत्तमानादेययशःकीर्तिवैक्रियसप्तकपंचेंद्रियजातितेजसपराघातउपघातोच्छ्वासातपोद्योता-
शुभविहायोगतिनीचैर्गोत्ररूपाणां सप्ताशीतिसंख्यानां बंधावलिकायामतीतायां उदयावलिका-
तउपरितना सर्वापि स्थितिरुदीरणा प्रायोग्या केवलतानि कर्माणि वेदयमानानां वेदितव्या उद-
यसमयावादीरणायानानावात बंधावलिका। दितासावसर्वा स्थितिर्यस्थिति। द्विक्षन्नावलिका
द्विकरूपा अबाधवत उदयवंत उदीरण- … स्वामिनो यथोत्कर्मणां मनुजगतिसातवेद-
नायस्थिरादिषट्कादिषट्का उदयश्च तु न- … विहायोगतित्रसचतुरस्रसंस्थानपंचकप्रथमसं-
हननपंचकोच्चैर्गोत्ररूपाणामेकोनत्रिं- … शत्संख्याकानामुदयप्रतिसंक्रमेणोत्कृष्टा
स्थितिस्त्रयामावलिकात्रिकहीना सर्वा स्थिति- … रुदीरणाप्रायोग्या केवलतानि कर्माणि वेदय-
मानानां वेदितव्या अत्र बंधावलिका संक्रमावलिका रहिता सर्वा स्थितिर्यत स्थितिरुदयावलि-
कास्थितित्रिकरूपा अबाधवत उदयवंत उदीरणास्वामिनः। एवं तु नरकायुषो वा त्रयावावउदीर-
णायां अस्यायुः कालः स्तावावत्तावान अबाधवत उदयवंत उदीरणास्वामिना वेदितव्याः। तथा।
सप्ततिसागरोपमकोटाकोटीप्रमाणा मिथ्यात्वस्य स्थितिर्मिथ्यादृष्टिना सताबद्धा तानां तु अंतर्मु-

कालं यावत् मिथ्यात्वमनुभूय सम्यक्त्वं प्रतिपद्यते ततः सम्यक्त्वात् पश्चान्मिथ्यात्वं प्राप्य तदन्तर्मुहूर्त्तानि॥
मिथ्यात्वस्थितिं सकलामपि संक्रमयति संक्रमावलिकायामतीतायां तदुदीरणाप्रयोग्या न तत्संक्र
मावलिकातिक्रमेऽपि सा तदन्तर्मुहूर्त्तान्यपि नैवातः ताः सम्यक्त्वमनुभवतः सम्यक्त्वस्यान्तर्मुहूर्त्तानामसत्र।
तिसागरोपमकोटाकोटिप्रमाणा उत्कृष्टा स्थितिरुदीरणाप्रयोग्या न ततः कस्थितिसम्यक्त्वं तदुत्कृ।
ष्टस्थितिवा सम्यग्मिथ्यात्वं प्रतिपद्यते ततः सम्य। मिथ्यात्वमनुभवतः सम्यग्मिथ्यात्वस्यान्तर्मुहूर्त्तं।
हीनकानामसप्ततिसागरोपमकोटाकोटिप्र माणा उत्कृष्टा स्थितिरुदीरणाप्रयोग्या भवति।
बाह्याहारकसमकमप्रमत्तसंयतो बद्धे रणा उत्कृष्टमाहारकशरीरोत्कृष्टस्थितिकं बध्नं।
तत्कालोत्कृष्टस्थितिकस्य सकलप्रकृतिस्थिते उत्कृष्टान्तरदलिकं तत्संक्रमितं ततस्तस्मि।
र्ह्युत्कृष्टान्तःसागरोपमकोटाकोटिस्थितिकं जातं बध्नन् तदन्तरं बन्धे ...र्मतिक्रम्य आहारक
शरीरमारभते तदारम्भमाणो लब्ध्युपजीवानानामनुक्रमेणावत्प्रमत्तसंयतो भवति ततस्तस्य प्रमत्त
स्य सतश्चाहारकशरीरस्योत्पादयतश्चाहारकसमकस्याबन्धस्योत्कृष्टान्तर्मुहूर्तोना उत्कृष्टा स्थितिरुदीरणा।
प्रयोग्या। अत्र प्रमत्तसमसतश्चाहारकशरीरारंभकत्वात् उत्कृष्टस्थितिरुदीरणास्वामी प्रमत्तसंयत एव। १६६
विविक्त्या॥ शेषप्रकृतीनां स्वस्वकृतदेवविशेषसमावृष्टिविशेषादवाविज्ञेया तत्र देव निमरविशिष्टनरक

गतौ अपि शेषानानरकानुपूर्व्यास्तिर्यक्पञ्चेन्द्रियमनुष्यो वा उत्कृष्टां स्थितिं बध्नन् उत्कृष्टस्थितिं बध्नन्तं
रं चान्तर्मुहूर्त्तं यावत् तिष्ठन्ति तिर्यक्पञ्चेन्द्रियो वा मनुष्यो वा अन्यतरस्तिर्यङ्मनुष्यो वा नरकस्य बन्धसमये
नरकगतिं तदुत्कृष्टानामपि स्थितिर्विंशतिसागरोपमकोटाकोटिप्रमाणा उदीरणाप्रयोग्या भव
ति। नरकानुपूर्व्याः अपान्तरालगतौ समयत्रयं यावत् उत्कृष्टा स्थितिरुदीरणाप्रयोग्या भवति नरकानुपू
र्व्या अपान्तरालगतो वर्त्तमानस्य ततः स्वनरकगत्या दीनायुत्कृष्टा स्थितिर्विंशतिसप्ततिसागरोपमकोटाकोटिरपाप।
रिणामापन्नस्य कालं कृत्वा नरकेषूत्पन्नस्य। नानाजघन्यकालस्थापरिणामः पञ्चमस्थव्या
उत्पद्यते मध्यमकालस्थापरिणामस्य उत्कृष्टकालस्थापरिणामः सम्य
ग्दृष्ट्या मिथ्याबद्धनरवरद्वीन्द्रियपर्याप्ता वादर गतिद्विमनुष्यानुपूर्व्यो विशिष्टाया विग्रहगतौ
मतिगा शेता तदुपर्यागतानां वर्त्तमानं उत्कृष्टस्थानं। देवगतिदेवानुपूर्वीमनुष्यानुपूर्वीनाम तत्परस्य
विकलत्रिकस्य द्वीन्द्रियत्रीन्द्रियचतुरिन्द्रियजातिरूपस्यातपस्य स्थावरस्य सूक्ष्मसाधारणपर्याप्तक
लक्षणस्य स्वास्वोदये वर्त्तमानानां अन्तर्मुहूर्त्तेनोत्कृष्टस्थितिबन्धावसायादनन्तरं तदन्त।
र्कालं यावत् तत्प्रकृष्टासंक्रमावलिकामन्तर्मुहूर्त्तानि तदुत्कृष्टादवगत्या दीनामुत्कृष्टा स्थितिरुदीर
णा तिशयमत्रतावता कश्चित् विशुद्धिपरिणामविशेषतानारकागतेरुत्कृष्टां स्थितिं विंशति

सागरोपमकोटीकोटीप्रमाणां बध्नतः शुभपरिणामविशेषतो वा ततो देवगतिमुत्कृष्टां स्थितिं दश
सागरोपमकोटीकोटीप्रमाणां बध्नाति ततस्तस्या देवगतेः स्थितौ बध्यमानायामावलिका
या उपरि बंधावलिकाहीनामावलिकात उपरितनां सर्वामपि नरकगतिस्थितिं संक्रमयति तावता
व देवगतिरपि विंशतिसागरोपमकोटीकोटीप्रमाणा स्थितिरावलिकामात्रहीना जाता तां देवगतिं ब-
ध्नन् जघन्यतोऽप्यंतर्मुहूर्तं कालं बध्नातीति बंधा॥ नेतरं च कालं कृत्वा अनंतरसमये कृत्वा दावाजा।
तस्तत स्तस्या देवस्य समउ नवा तां देवगतेरंत॥ उक्तानां विंशतिं सागरोपमकोटीकोटी।
कोटीप्रमाणामुत्कृष्टां स्थितिमुदीरणायां ... यापनवति तन्नकाउक्कयउ मारणावलिका॥
धिकां तदुक्तान्तांतिति याम्नातिकब्रुवात॥ अंतर्मुहूर्तानि ... सादाष ... यतां आवलिका
उदयापितं तदुक्तं नामेव केवलं द्वादशसमय गंतव्याम एवं देवाद्युदयानामपि वाच्यं तथा कश्चि
न्नरकायुरुत्कृष्टां स्थितिं विंशतिसागरोपमकोटीकोटीप्रमाणां ... तत्शुभपरिणामविशे-
षतो मनुष्यानुपूर्व्या उत्कृष्टां स्थितिं पंचदशसागरोपमकोटीकोटीप्रमाणां बध्नाति ततस्तस्या
मनुष्यानुपूर्व्याः स्थितौ बध्यमानायामावलिकाया उपरि बंधावलिकाहीनामावलिकात उपरितनां सक- १६७
लामपि नरकानुपूर्व्याः स्थितिं संक्रमयति तावता मनुष्यानुपूर्व्या अपि विंशतिसागरोपमकोटीकोटीप्रमा-

णा स्थितिरावलिकामात्रहीना जाता मनुष्यानुपूर्वी च बध्नन् जघन्यतोऽप्यंतर्मुहूर्तं कालं यावद्बध्नाति तच्चां-
तर्मुहूर्तमावलिकोनविंशतिसागरोपमकोटीकोटीप्रमाणोदीरणायोग्यानुमानुष्यगतेरपि प्र-
च्च दशसागरोपमकोटीकोटीकाया बंधानुत्कृष्टा स्थितिः प्राप्यते तथा मनुष्यानुपूर्व्या अपि नाचक्र
म्यापि विंशतितत उत्तरेऽनपि संक्रमात्कृष्टसंक्रमात्कृष्टवा विशेषे चक्रमनुष्यगतेर्विंमत।
ष्यानुपूर्व्या उदयसंक्रमात्कृष्टत्वात्तदुक्कोस पुयाणउविमासगाथा... देवगतिउदयलवि गल्लाणि
सुक्कमातिगंतिहुं। अणुदयसंकमणउक्का॥ साअणुदयसंकमणाउक्कोसानां च जघन्यताप्यंतार
सुक्कान्तानायाएवोत्कृष्टा स्थितिमुदीरणा गायागए चात मनुष्यगतिमूदयसंक्रमात्कृष्ट
तदुक्कंमणुगाईसायंसमसंविरदासाईछाव॥ यसुलरवगइथिसनवुंसगाईउणावउदसक
सुक्कासातत्तस्या आवलिकाद्विकहीनेवो। कृष्टस्थितिमुदीरणायोग्यानवतीति एवमातपा
हीनामप्यंतर्मुहूर्त्तानान्तोत्कृष्टस्थितिमुदीरणायोग्यानावनायानि नत्वनुदयसंक्रमात्कृष्टस्थितौ।
नां स्नतानां संतर्मुहूर्त्तानानात्कृष्टस्थितिमुदीरणायोग्यानवत्वातपनामत्वां धात्कृष्टं ततस्तस्य
बंधादयावलिकाद्विकरहितावोत्कृष्टस्थितिमुदीरणाप्रायोग्या प्राप्नातिकथमुच्यते। अंतर्मुहू-
र्त्तानितिउच्यते। इहदेवएवोत्कृष्टसंक्लेशावर्तमानएकेंद्रियप्रायोग्याणामातपस्थावरैकेंद्रि

यजातानां उत्कृष्टां स्थितिं बध्नाति नान्यः। सर्वतो बध्नाति नान्यासर्वतो बध्नाति त्रिवादवनावर्ज्जं तत्र उत्कृ
ष्टकालस्याव देवतिष्ठत ततो कालं कृत्वा बादरपृथ्वीकायिकेषु मध्ये समुत्पद्यते समुत्पन्नश्च स
र्वशरीरपर्याप्त्या पर्याप्तस्यातपनाम्नो उदये वर्त्तमानस्तदुदीरयति। तत एवं सति तस्यांतर्मुहूर्त्तोनानि।
वोत्कृष्टा स्थितिरुदीरणायोग्या प्राप्नोति आतपस्योत्कृष्टाया प्रलक्षणा। तन्नान्यासामपि स्थावरैकेंद्रिय
जातिनरकद्विकतिर्यक्द्विगोत्रौदारिकसं। सर्वकान्यसंहनननिद्रापंचकरूपाणामेकोनविंशा
तिसंख्यानामुत्कृष्टोदयबंधोत्कृष्टानामेतत्र। स्वोत्कृष्टानां उत्कृष्टा स्थितिरुदीरणायोग्या प्राप्नोति
वा॥ तत्र स्थावरैकेंद्रियजातिनरक द्विकतिर्यक्द्विकानां उत्कृष्टां स्थितिं बध्नाति
त। तत्र नारकतिर्यक्द्विकौदारिकसप्त। कांत्यसंहनन उत्कृष्टां स्थितिं बध्नाति ततो मध्य
मपरिणामस्य स्वतो वेदांतर्मुहूर्त्तं स्थित्वा तिर्य क्त्व उत्कृष्टामुदीरणां करोति निद्रापंचकस्याप्यु
उदये उत्कृष्टा स्थितिरुत्कृष्टेन संक्लेशेन बध्नाति तावत्रुटांतर्गत सातं निद्रोदये उत्कृष्टामुदीरणां
करोति॥ ७॥ तिर्यग्स्थितिरसमयपल्योपमासंख्येयभागेन स्वस्वतीर्थंकरनाम्नः। स्थितिं शुभैः ध्रुवसत्कर्मस्वव्या।
पवर्त्यपल्योपमासंख्येयतमामात्रा शेषीकृता तावन्मात्र समयायुर्वेत्तुन्नाक्वलज्ञानः सन्नता उदीरयति। १६७
उदीरयन् अब्ध्य समयमात्र उत्कृष्टोदीरणा समवादेव बध्यमानावेवस्थितिः उत्कृष्टा तीर्थंकरनाम्न उदीरणा

घायाऽपाशमात्र नाधिकेति तदेव उत्कृष्ट स्थित्युदीरणा स्वामित्वं संप्रति जघन्य स्थित्युदीरणा स्वामित्व।
माह॥ ८॥ जदद्वारागेशन्नाइतअद्वंजघन्यजघन्य स्थित्युदीरणाया स्वामित्वमभिधास्यते प्रतिज्ञानाभिवा
निर्वाहयति घावरजदद्वसं तत्संयमसंज्ञि द्विगांव बंधातागंतणावलि मित्रं कस्माद्बादरमागसय उडांऽद्वाणं
निद्वायपंचनाम्नयज्ञायायाम्नायायु नामस्मस्थावरस्यसातायत जघन्यसर्वोत्कृष्ट स्थितिसकर्मातन॥
समधिकं वामनातमात्रणानितवकर्म्मसएव सर्वजघन्यस्थितिकर्मा प्रथमावस्था एकेंद्रिया बध्नव
ध्नवलिकां गत्वा बंध्नवजिकायामतीता। यामित्यर्थः आयुष्कवर्जं कषायनवयतुरास्था निद्रा
पंचका तापाद्यानतानामेकविंशति प्रकृतीनां जघन्या स्थित्युदीरणां करोति इदा।
तापाद्यातवत्तानामेकोनविंशतिप्रकृ तीनां जघन्यां स्थित्युदीरणां। कुत एवं बंधिप्रापाता
पाद्यानयास्कप्रतिपक्षाना वातत्रुन्यत्र जघ न्यतरां स्थितिर्न प्राप्यते तत एकेंद्रियपर्यायाप्तम
स्वरूपत्रयासा प्रकृतीनां जघन्य स्थित्युदीरणा स्वामी॥ ७॥ एगादियाजोगाणंडयरबंधतुज्ञालिंगं।
उ। एकेंद्रियाणामेव उदीरणां प्रतिया यायापा प्रकृतयस्ता एकेंद्रियायायापा एकेंद्रियजातिस्था।
वरसूक्ष्मसाधारणनामानस्तामामेकेंद्रियाजघन्यस्थितिसत्कर्मा इतर एकेंद्रियजातितातिप्रतिप
क्षनूतानि द्वींद्रियजात्यादिकाः प्रकृतीर्बध्नात यदा एकेंद्रियः संजात द्वींद्रियत्रींद्रियचतुरिंद्रियजाता॥

स्थावरसूक्ष्मस्थावरसाधारणानामसमबादरपत्येकनाम्नां निर्येतोकेंद्रियजात्यादीर्बध्नाति। ततो बंधावलि।
कागता। अतिक्रम्य बंधावलिकायाश्चरमसमये एकेंद्रियजात्यादीनां जघन्यां स्थित्युदीरणां करो॥
ति। इयमत्र भावना। एकेंद्रियसर्वजघन्यस्थितिसत्कर्मा द्वींद्रियादिजाती। सर्वाण्यपि परघाताबध्ना।
ति। ततस्तद्विध्वस्तदनंतरमेकेंद्रियजातिं बध्नाति। ततो बंधावलिकायाश्चरमसमये पूर्वबद्धाय
॥ तस्या एकेंद्रियजातेर्जघन्यां स्थित्युदीर॥ णां करोति। इह बंधावलिकायाश्चरमसमये।
बंधावलिकाचरमसमये बद्धायाश्च पि॥ तां उदीरणामायाति। ततो न जघन्या स्थित्युदीरणा
नवाप्यते इति कृत्वा बंधावलिकाया श्चरमसमये इत्युक्तं। यावत्तावत्कालं न उति।
प्रकृतीः प्रकृतीर्बध्नाति तावता कालेन स्तताएकेंद्रियजातिस्थितिर्नवतितनतास्ताक।
तराणाप्यते इति उति प्रकृतीस्तत प्रकृतिर्बध्ना। पादानेवं स्थावरसूक्ष्मसाधारणानामपि भावना।
कर्त्तव्या॥ केवलमेतेषां उति प्रकृतीस्ताउक्तत्य सूक्ष्मबादरपर्याप्तक... नां भावयितव्या। एवं द्वि।
यादयपत्र विईएजा इणमविएवं त्रिनामापि द्वींद्रियादिजातिनामपि एवं भावार्क्तनप्रकारेण एकें
द्रियादी गतस्तत्र स्थितिकएकेंद्रियायायाघजघन्यस्थितिकां जघन्यां स्थित्युदीरणां करोति। त्र। १६५
यायीयंना वज्जा। एकेंद्रियाजघन्यस्थितिसत्कर्मा एकेंद्रिय नवाउ इत्युद्वींद्रियेषु मध्ये पत्नत्या।

स्तिः सर्वबद्धा द्विंद्रियजातिमनु त्वविनमा स्तात इभवनवउद्यमसमयादारभ्य एकेंद्रियजातिं बध्नाग
कालेबद्धं लप्य॥ ततस्तदावविं द्विंद्रियजातिवद्धि इंद्रियजातिं एवेंद्रियजातिसंक्रामणेन बध्नाति एवं वम।
वंतितवद्यादनुस्तत्रानि। अतिक्रांतानि तानि द्विंद्रियजातिं बध्नातिततो बंधावलिकायाश्चरमस।
मायतस्या द्विंद्रियजातेरेकेंद्रियसत्त्वाया जातिस्थितिसत्कर्मा यह... स्थितेवत्वउत्थबंधावलि
काश्चरमायाजघन्यां स्थित्युदीरणां करोति बंधा। वलिकाचरमसमये... णोवकारणाविणावा।
त्रः। एवं त्रींद्रियचउरिंद्रियजात्यारपिभाव॥ नाकार्या॥ बालिथणियाना कसायामस्त्र
संघयणपंचाना यावणा तिरियगुझूअयप तनगणाइ हापानसंतिणएमानामानाव।
रनायदारमारस्य रतिकोकापर्याप्तकौतिम पंचसंहननानां चागतितिर्यगति तिर्यगाउय
र्वयत्राः कौत्रिंशन्मानादयस्तृणामष्टादशा। प्रकृतीनां संज्ञिपंचेंद्रियगतजघन्यां स्थित्युदीर।
णां भावनात्रिये। एकेंद्रियाजघन्यस्थितिसत्कर्मा एकेंद्रियनवाउ इत्युपर्याप्तसंज्ञिपंचेंद्रियेषु म।
ध्ये समुत्पन्नः उत्पन्नप्रथमसमयादारभ्य मानद्यवेदनीयमनुभवतस्रमातावेदनीयं च चरमं तराणु
भवकालेयावन्न बध्नाति ततः भुनरपि सातं बद्धमारभते ततो बंधावलिकायाश्चरमसमये पूर्व।
बद्धस्य सातवेदनीयस्य जघन्यां स्थित्युदीरणां करोति एवमसातवेदनीयस्यापि इष्टव्यं। केवलमा

त्तावेदनीयस्थानेऽसातवेदनीयस्य च्चारणाऽयंऽसातवेदनीयस्थितिह्रासत्वात्सातावेदनस्य रतिशो
कयोः सातवज्ञावना कार्याऽसमासं अपर्याप्तकनाम द्वेदनरमंतरउत्कृष्टकालंयावत्बध्नाति।
ततउत्तरपिअपर्याप्तकनामबद्धंसारस्नातनतोवं धावलिकाया ऊर्द्ध्वं समये पूर्वबद्धस्यापर्याप्तक
नाम्नो जघन्यस्थितिस्तदारणानाचिरेणोक्तं समासतो वदतव्यं तथाति संक्रोयिको वायुकायिको वा॥ बा
दरसर्वजघन्यस्थितिसत्कर्मापर्याप्तपर्यन्तसमये निर्वृ यं वंज्ञायतितिर्यक्षुमाध्यसमुत्पन्नस्तालोद्द्व।
रमंतर्मुहूर्तंकालंयावत्समधुनातिबध्नाति। नबंधानंतरंवतिर्यग्गतिबंधसारस्नातनतोवं
धावलिकाया ऊर्द्ध्वं समयेतस्यास्तिर्यग् तिपूर्वबद्धस्यापर्याप्तकनाम्नो जघन्यास्थि
स्तदीरणानोविरोतिनमातवाच्दितव्यंतथा तिसंक्रायिको वायुकायिको वा बादरसर्व
जघन्यस्थितिसत्कर्मापर्याप्तपर्यन्तसमये निर्वृ यं वंज्ञायतितिर्यक्षु॥ उत्तस्वातिप्रमयत्वनैरयिकाणांदियागयगोऽसम
नस्कादसंज्ञिपंचेन्द्रियादुद्वृत्यादेवत्वेनारकत्वे वासाध्यसंस्थागतस्य ऊर्ध्वंगतिनिरगतिवैक्रियाणां
पांगनामस्वस्वाबद्धाधस्थित्यातजघन्यास्थितिस्तदीरणा एतत्कंजनवतितिस्थं संज्ञिपंचेन्द्रियः सर्वजघन्या
उरगत्यादिस्थितिं बध्नाबधानंतरं वदार्घकालंतत्रिवस्थित्वादेवनारकत्वे वासाध्यपल्योपमासंख्ये १७०
यभागमात्राऽस्थितिकाः समुत्पन्नस्तत्रसमयादेवस्यनारकस्यवास्वस्वायुषश्चरमस्थितिपंतवरमसम

यवर्त्तमानस्य यथायोग्यं देवगतिनरकगतिवैक्रियांगोपांगनाम्नां जघन्यस्थितेस्तदीरणात्तथासए
वासंज्ञिपंचेन्द्रियादेवस्य नारकस्य वा नवस्योपांतरणगतो वर्तमानायथासंख्यंदेवानुपूर्व्यान
रकानुपूर्व्याश्च उत्तीयसमयजघन्यास्थितिस्तदीरणांकानातिवरंणि एकेन्द्रियागयगाविगेएकेन्द्रिय
सर्वजघन्यस्थियाउद्ववास्थितिसत्कर्माएकेंद्रियजनावाऽद्वृत्यसतोत्कृष्टमाध्यमन्यथमानोस्थितपांत
गलगातोवर्तमानायथासंख्यं देवानुपूर्व्यानर कानुपूर्व्याश्च उत्तीयसमयजघन्यस्थितिस्तदीर
णास्वामीनवति॥ द्वासमयाद्दिगालिगाएप। दमविईएवासयावलाएमिज्झानावएसुय॥
संजलणाउविययमस्सान्तऽदङ्क्षेतरकरणं ज्ञातश्रधस्तनीस्थितिऽथमास्थितिरिस्त
ध्यातउप(?)रितनीउद्विनाप्पतितत्रप्रथमस्थि। तिःरायावलायांसमयाधिकावलिकाव
माणायांमिथ्यात्ववेदत्रिकसंज्वलनचतुष्टयं समयक्तानांजघन्यस्थितिस्तदीरणानवतिनवरं।
सम्यक्त्वसंज्वलनालानायाःक्षायवपशमवाजघन्यास्थितिस्तदीरणाद्दव्याद्वा॥ उपसामेविवयला
उत्तुदव्वीएएिंदियागएमिमेवमत्तनागवेवव्वयाएपवणस्सनम्मंतपल्लोपमासंखयत्ताणन
स्तनंयादकंसागरोपमंतावन्मात्रमसख्यगियवाव्वास्थितिसत्कर्मा एकेंद्रियनवाऽद्वृत्यसंज्ञिपंचे
न्द्रियमाध्यसमयागानस्तनंयादकंसागरोपमंतावन्मात्रमसख्यगिय बध्वा स्थितिसत्कर्मा एकेंद्रिय

तवाउत्कृष्टसंज्ञिपर्याप्तेंद्रियसाद्यसमाप्यातस्तस्यप्रतःसमयाद्रारभ्यअंतर्मुहूर्तानंतरं समयं मिथ्या
त्वात्सादराणायपरामिथ्यात्वितस्मिन् समयेसमयप्रमिथ्यात्वंप्रतिपन्नस्यचरमसमयेसम्यग्मिथ्यात्व।
स्यजघन्यास्थितिस्तदाराणाएकं...उपसन्जघन्यसकर्मणस्त्र्यमकाणांदक्षेवर्तमानेसम्यग्मिथ्या
त्वस्तदाराणायोगयेनस्तवतितावन्मात्रस्थितिकेतस्मित्रवस्य मिथ्यात्वादयसंतवतस्तउवलन
संतवातातघायेःसप्ततिर्तागिसागरोपमसंतव तितितोद्योससत्तागो॥एस्यवैक्रियस्यवैक्रिय
षट्कस्यावैक्रियशरीरवैक्रियसंघातवैक्रि यबंधनवउत्कृष्टस्यपस्यततर्द्विसत्तागांवैक्रि
क्रियं।ततोविसयषणसमासप्राकृतत्वा वस्त्रावनिर्दिश्याइरदापिवपश्चासंखियत
गाणइत्यउववर्तीतततवतस्याद्विससत्ताग वैक्रियषट्कस्यपल्यापमासंख्ययसागदि
तस्यपवनस्य।पवनस्यबादरवायुकायस्य॥ तस्यवैक्रियस्यपर्यंतसमयेजघन्यास्थितिस्तदा
राणाकारातिःअनंतरसमयेववैक्रियषट्कामकिंद्रियपक्कजघन्यसंक्रमेपिरूपाणास्ताक्तर।
मितिस्त्रवाउदाराणायोगयेनस्तवतिकिंतवलनायोगयवंजस्तरसमिदुपिदंपद्मामिश्रंखवित्त।
तत्रीसाउपाकासमंजमवाअंतितउनप्रउवगाणंसमारप्रविक्रमाणेनावउताचारावश्रामाद्दनाअउ १३१
पशमसत्ताता मिथ्यात्वभउपजकृणसेततपसम्यक्त्वंसम्यक्मिथ्यात्वंवरूपेतंरूपयित्वावउयस्थि।

स्त्रसागरोपमस्थितिकोदेवोजातस्तातोदेववेवात्स्तुत्वामनुष्यश्चतनाविमत्त्वप्रस्तातोवर्षाष्टकानंतरंसंय
मंप्रतिपद्यअप्रमत्तोभूत्वाआहारकसप्तकंबद्ध्वास्तातादशौनपूर्वकोटिंयावत्संयमंप्रतिपालितवान्तता
तादशौनपूर्वकोटिपर्यंतेआहारकशरीरंकृत्वाउत्तरशरीरंत्रिधाआहारकशरीरंउत्पन्नंआहारकांगोपां
गबंधनआहारकबंधनउत्कृष्टयाहारकसंघातप्रकृतीनां॥तेषांजघन्यास्थितिस्तदारणोऽकारोतिःइष्टा
प्रोढाप्रशमंक्रमंबंधाशाषनामकर्मप्रकृतीनां घातादितिष्टत्वंस्थितिसत्कर्मघातयतिदेवनावा
चाप्रवर्तनाकरणेनापवर्तयतितत्र॥ हारकसप्तकबंधकालोऽल्पकामवस्थितिम॥
कर्मसंक्रमयतीतिवउत्कृतामाहादिय। इणआहारकसप्तकस्थितिसत्कर्मचादशौ
नपूर्वकोटिप्रमाणेनकालेनभवंतंइत्य। मुपजातितातोदेशोनपूर्वकोट्यप्यादानं॥
द्वत्रमश्वरवाणरागावउद्दमसमयाद्विगालिग विंशणसमाणुदारकं॥तत्रिप्रमृज्ञातोविंशकालो
व्ययष्ठसीणरागस्यपंचविधज्ञानावरणचक्षुरचक्षुरवधिकेवलदर्शनावरणपंचविघ्नंतरा
यलक्षणानांचउर्दशप्रकृतीनांसमयाधिकावलिकायाशेषायांस्थितोजघन्यास्थितिस्तदारणाऽशेः॥
षाणांप्रकृतीनांमनुजगतिपंचेंद्रियजातिप्रसमसंहनननामादारिकसप्तकसंस्थानषट्कोपघा।
तपराघातोच्छ्वासप्रशस्ताप्रशस्तविहायोगतिप्रसबादरपर्याप्तप्रत्येकसुभगसुस्वरादेययशस्कीः

द्वितीयकारणं विपाकेइह स्थानानां द्वात्रिंशत्प्रकृतीनां प्रत्येकानां च नामकर्मणां बादराणां नात्रयस्त्रिंश।
त्प्रकृतीनां सर्वसंख्यया पंचषष्टिसंख्यानां सयोगिकेवलिचरमसमये जघन्या स्थित्युदीरणा त।
स्या स्वजघन्यायाः कालेतित्रउत्कृष्टास्त्रउत्कृष्टेमित्यर्थः। आयुषामप्युदीरणांते जघन्या स्थित्युदी।
रणा। तदेवमुक्ता स्थित्युदीरणा। संप्रत्यनुभागोदीरणा वक्तव्या तत्र चेमेऽर्थाधिकारास्तद्यथा सं।
घा संज्ञा शुभाशुभप्ररूपणा विपाकप्ररूपणा प्रत्ययप्ररूपणा साद्यनादिप्ररूपणा स्वामित्वप्र
रूपणा चेति तत्र संज्ञा शुभाशुभविपाका। सूचनार्थमाद्यपुनरुदीरणाएमत्रायत्त।
नाशुभा विपाकाय प्यशुभानां बंधणि। यानुभागोदीरणायां संज्ञाशुभाशुभा।
विपाकाश्चत्यघातनकास्वयग्रंथक्षउत्त। गवेक्षतिधननावसरस्रणितास्तघाघज्ञादिपद
इत्यातत्र संज्ञा द्विविधा स्थानसंज्ञा घातिसंज्ञा। तत्र स्थानसंज्ञा चतुर्विधा तद्यथा एकस्थानको द्वि
स्थानकः त्रिस्थानकः चतुःस्थानकश्च। घातिसंज्ञा त्रिप्रकारा तद्यथा सर्वघाती देशघाती अघाती।
चतघातिनकर्मणामउत्तानागवीरवादापमऽशुनकर्मणावउलोघातकार्नस्वरमापम। एषां च।
स्थानसंघातसंज्ञा शुभाशुभप्ररूपणा च यागउतानासंक्रमातिधनावसारसउपंवंकृतातेतिनस्त्रयोधि १६२
नात्र विपाकश्चतुर्विधस्तद्यथा पुद्गलविपाकः क्षेत्रविपाको भवविपाको जीवविपाकश्चेति तत्र पु।

तान्यधिकृत्य यस्य रसस्य विपाकोदयं पुद्गलविपाकाः। सर्वस्थानषट्कसंहननषट्कानप्रशरीर।
पंचकांगोपांगत्रय्यातनिर्माणस्थिरास्थिरवर्णादिचतुष्कागुरुलघुशुभाशुभपराघातोपघात
उद्योतप्रत्येकसाधारणनाम्नां। षट्त्रिंशत्प्रकृतीनामवगंतव्या। तथाहि संस्थाननामादीनि औदारिकादिपु।
द्गलानधिकृत्य स्वविपाकमुपदर्शयंति। ततो आसां पुद्गलविपाकत्वमेवमन्यचनयाअभ्योरत्य
रत्योरपि सः। पुद्गलविपाकत्वं प्राप्नोति तथाहि कं टकादिस्पर्शादरतिविपाकोदयो न भवति स्रक्।
चंदनादिसंस्पर्शात्तु रतेः। ततः कथं नानयोः पुद्गल इत्यरतिविपाकस्य पुद्गलव्यभिचारात्। तथा।
हि कंटकादिसंस्पर्शव्यतिरेकेपि प्रियाप्रि यस्मरणादिना कदाचिदरत्यरत्योर्विपाको
दयो दृश्यत इति तानयोः पुद्गलाजीवविपाक एवं कोपनपुद्गलपुद्गलविपाकाः। एवं क्रोधा।
दिविपाकोपि न्याय्यनीयस्तदुक्तं चूर्णौ उदयो। किंतु रत्नवियोगादीनि सद्भावात्पुद्गादिवि।
केत्रा एवं क्रोधादयो णं पि अप्पा स्वाकरा मतिकाग्ररतिग्ररत्यादयो विपाकोदयपुद्गलावश।
यकिंतु नवतिनवत्यावतिना। ततः कथं तयोः पुद्गलविपाकाता व्यतिरत्राचार्यका कारः।
स्वत्ररमादग्रपुद्गादिविकित्राअत्रसमस्यापर्द्वतीयातातोऽत्रयमपर्धः। अस्यष्टेषपिपुद्गलेपुर्किंत॥
योरत्यरत्या विपाकोदयो न नवतिनवत्यावतिना। ततः पुद्गलव्यभिचारात्तु नतयोरसः। पुद्गलवि

पाको भवति। किं तु भवविपाक एव। एवं क्षेत्रादीनामपि वाच्यं। तथा क्षेत्रमधिकृत्य स्वरसस्य वि-
पाकोदयः। स्वरसः क्षेत्रविपाकः। स चतसृणामानुपूर्वीणामवगंतव्यः। तथा भवमधिकृत्य विपा-
कोदयो वर्त्तते। ततः कथं तासां रसोदयो भवति। याकानानिक्षयात तदुक्तं व्यभिचारात। तथाहि आ-
युषां स्वभवमंगीकरणं परभवसंक्रमणं प्रदेशोदयो भवति तथा सर्वेषां स्वभवान्यभवानाश्रित्य भव
विपाकानुबंधिता गतीनां उदनापरभावविपसंक्राम णोदयो भवति ततः स्वभवेऽन्यभवे वा रसतस्तान्
वति। मा किन्नः। उक्तं च। आउ भवविवागा गई ईन आउस्स परभवजाहिनासमइतिविउदए।।
गईण उणसंकामणेण। तिषु रमाराधणेणं।। व्रुष्टमसतिसंख्यानां प्रकृतीनां जीवविपा-
कोऽपि रसः जीवमेवाधिकृत्य विपाकोदयस्य।। सो जीवविपाकः। नाणत्वं प्रत्ययावेमनानां।
त्वं विशेषः। य एव वत्र नकारणं प्रत्ययं च उत्तराण बंधे। नाकं ते दि वा कृत कर्मस्य च विशेषमित्यर्थः। त-
थात्र बंधमाश्रित्य अत्य च मिथ्यात्वादयः प्रत्ययाः उक्ताः। इह च दारुणमाश्रित्य अत्यय एवशामत्वं हा।
साणा ज्ञातव्याः। तत्र नानाजीवप्ररूपणा सर्वमांडमी संजाणि मणुया इउघाणणगाणाण अनसन्न संतराणं
बाद स ईश्वरक्रम समस्त य मिथ्या च स्थान संज्ञामधिकृत्य द्विस्थानक रसमापतं घातिसंज्ञामधिकृत्य स १७२
र्वघातसमस्तं कं उण मद्रूपादीरणामधिकृत्य द्विस्थानक शास जघान्यादीरणां स्वधिकृत्य एकस्थानके

घातिसंज्ञामधिकृत्य च देशघाति वेदितव्यं। एतदुक्तं भवति सर्वघातिनां वा देवगतस्तत्र उत्तगबंधमाश्रित्य प्रत्ता।
अनुप्ररूपणा कृता। नवसमस्तकसम्यक्मिथ्यात्वयोर्बंधः संभवति। ततः एतद् गतं एवतत्र अनुप्रकृतायां।
निर्दिष्टा उदारणाक्षतायां अपि भवति। तत उद्विशेषाणा वताया ऋपादानं तथाऽत्र तरायं पंच प्रका-
रं तु कृष्टाम उत्तसागादीरणामधिकृत्य द्विस्थानकं एकस्थानकं च घातिसंज्ञामधिकृत्य देशघाति वे-
दितव्यं बंधप्रतीत्य तु न। वंतु प्रकारापि रसमतथा प्राचतुःस्थानकं द्विस्थानकं एकस्थानकं च त्रि-
च क्षाद् दर्शनं घातिसंज्ञामधिकृत्य देशघाति वेदितव्यं बंधप्रतीत्य तु न। चतुःप्रकारोपि वा।
णास्तु चतुःस्थ उत्तसंउदयाण कक्मसंच युम कंघ अब्ध ठुबा सनरति तिरगांतनागाया।।
न उं सकावादा बंधं प्रतीत्य त्रिप्रकारो रसमत था च उस्थानकं त्रिस्थानकं द्विस्थानकं
च।। अत्र उत्कृष्टमनुत्तगादीरणामधिकृत्य च उस्थानकं अत्र उत्कृष्टां वधिकृत्य चतुःस्थानकं।
त्रिस्थानकं द्विस्थानकं च। इहा च उत्तगादीरणामधिकृत्य द्विस्थानकं तथा च न सत्रा तु शर्व्यां। या।
स्वनरतिरिश्चा उदयं प्रतीत्य कांतप्रायः प्राप्तिशास्यकृतय स्तघषामउध्यांतुं स्तिर्यगा उ स्त्रिर्यग तिस।
उपगतिरेकेंद्रियजाति। द्वींद्रियजाति त्रींद्रियजाति रौदारिकमतकमाद्यं तवज्जसंस्थानचतुष्टं।।
यं संहननपंचकमातपं स्थावरसूक्ष्मसपर्याप्तं साधारणां रवति। तान्यपि बंधप्रतीत्य चतुःस्थानकं त्रिस्था

नाकः द्विस्थानकश्च। इह च उक्तानामावरणानामुत्कृष्टमनुत्कृष्टं वा अधिकृत्य द्विस्थानकरसमवदित्वा
।।७।।वेद्याएगामाणं वा इह वाणां अत्र चक्षुरचक्षुरवधिदीप्ताविदमुहर्ताविदित्वा उत्तानामावरणानामुत्कृ-
ष्टमधिकृत्य द्विस्थानकं अनुत्कृष्टं त्वधिकृत्य द्विस्थानकं एकस्थानकं वा वगंतव्या। एवमचक्षु-
र्दर्शनावरणावधिदर्शनावरणे पुनस्तु वेदचतुःस्थानकं त्रिस्थानकं द्विस्थानकं वा उपदेशाविदोः॥
क्षुर्दर्शनावरणचक्षुर्दर्शनावरणचतुःप्रकारः॥ प्रतद्यथा चतुःस्थानकं त्रिस्थानकं एकस्थान-
कं च नत्वा द्विस्थानाई अत्र अवक्षयत्रिधागावाक्कं॥ तत्किमर्थं उत्तरिदाचक्षुर्दर्शनावरणपादा-
नं। अथात स्थाननियमार्थं ब्रवीदिदृशाघ॥ तिव्रामवाचक्षुर्दर्शनावरणास्याकंत्र उ।
उरस्थाननियमं। अस्मद्विपगमविश्रकरत। तास्मागवाणाणिअस्सजीवस्य एकमप्यक्षरं।
सर्वपर्यायोपरिज्ञानं वर्जितनस्य श्रुतकेवलिनो मतिश्रुतावधिदर्शनावरणप्रकृतानामनुत्ता॥
गादीरणाद्यामेकस्थानकोरसप्राप्यतसंज्वलनानां चत्वारोत्तरागादीरणाद्यां चचतुःप्रकारो।
पिरसः तद्यथा चतुःस्थानकत्रिस्थानकोद्विस्थानकएकस्थानकश्च॥८॥ मणनाणसमम॥ मनःप-
र्यायज्ञानं ज्ञानावरणकर्मविं समवदित्व इय मनुत्तानावरणाद्याभावशेषकर्मणामनुत्तरागादीरणचतुःस्थान। १५४
कस्य त्रिस्थानकस्य द्विस्थानकस्य वरसमत्पनवतितद्यामनःपर्यायज्ञानावरणस्यापि द्वष्याबंधेउनः॥

मनःपर्यायज्ञानावरणस्य चतुःप्रकारोपिरसोभवति॥ शेषकर्मणा उबंधप्रत्रिप्रकारास्तद्यथा चतुःस्था-
नकत्रिस्थानको द्विस्थानकश्चेति। शेषकर्माण्यप्रतिनि तद्यथा केवलज्ञानावरणं निद्रापंचकं। के-
वलदर्शनावरणं सातासातवेदनीये मिथ्यात्वं द्वादशकषाया प्रशस्ताकषायाः नरकायुर्देवायुः नर-
कगतिर्देवगतिः पंचेंद्रियजातिः तैजससप्तकं वैक्रियसप्तकं आहारकसप्तकं समचतुरस्रसंस्थानं
हुंडसंस्थानवर्णपंचकं अधिकरसपंचकं प्र ध्वनसस्पर्शलघुगतालघुपंचस्पर्शधकं अगुरुलघु
उपघातं पराघातं उच्छ्वासमातपमुद्योतम्॥ शस्तविहायोगतिः त्रसबादरपर्याप्तप्रत्येक-
स्थिरशुभसुभगसुस्वरदुर्भगदुःस्वर सुस्वरादेयानादेययशःकीर्त्ययशःकीर्तिनि-
र्माणतीर्थकरोच्चैर्गोत्रनीचैर्गोत्राणि पात। बंधं वर्पाकादरमतं संख्यानां शेषकर्मणामुत्कृ-
ष्टमनुत्तरागादीरणामधिकृत्य चतुःस्थानकोरसः। मध्यमं त्वनुत्कृष्टं वधिकृत्य चतुःस्थानकः त्रिस्थानको द्वि-
स्थानकश्च तद्यथा मतिश्रुतावधिमनःपर्यायज्ञानावरणचक्षुरचक्षुरवधिदर्शनावरणानामुत्कृष्टमनुत्त-
रागादीरणामधिकृत्य रसः सर्वघाती सातासातवेदनीयाद्युत्कृष्टमपि कलनाम प्रकृतीनां द्विकानां
मुत्कृष्टमनुत्कृष्टं वा उदीरणामधिकृत्य रसः सर्वघातित्रतिनारातथाचतुर्णां संज्वलनानां नवानां नोक-
षायाणामुत्कृष्टमनुत्तरागादीरणामधिकृत्य रसः सर्वघाती अनुत्कृष्टं त्वधिकृत्य सर्वघाती देशघाती वा॥

मंतीः प्रचक्ष्य इदानीमुत्तरप्रकृतिविपाकं विवक्षुराह॥ मामूलप्रकृतिसमुदायविपाकं वक्ष्ये यदि च समस्तमिथ्या
वं समस्तकं वा उत्तराणादीरणामधिकृत्य पापापकर्मसु मध्यावर्णितव्या इति स्वज्ञानावरणादि समस्तस्य
न चाह॥ ज्ञानप्रकृतयस्तु यथा ज्ञानकर्मसु उत्तराणां बंधस्ते तथा सामान्यक्रमेण वाच्यं वर्णितव्याश्च
प्रकीर्तिता उत्तरागामि कर्मणि वर्तमान उत्कृष्टस्य उत्तराणां दारणं कारोति उच्यते उपघातविशिष्यश्चि
दारणा मंद उत्कृष्टा उदीरणा या उत्तरागामि कर्म णा च उत्कृष्टा न पतिनदीनादपि उत्कृष्ट उत्तरागादीरः॥
णा प्रवर्तते एतदुक्तं भवति यस्तावदुत्कृष्टम् उत्तरागामिकर्म तस्मिन् अनंतनागदातवा असंख्ये
यतागदातवा संख्येयतागदातवा॥ संख्येयगुणदातवा असंख्येयगुणदातवा॥
अनंतगुणदातवा उत्कृष्ट उत्तरागा उदीरणा प्रवर्तता यथा ताप्राता नंता नंता नां स्पर्धका नाम॥
उत्तरागाद्यापतदिदमनंतानि स्पर्धकानि उत्कृष्ट रसानुदयापि निर्दिष्टानि तरता नंत नागापि॥ ज्ञानप्रकृताग
सकर्माप्याकृत्या अनंतगुणदानव उत्कृष्ट उत्तरागादीरणालस्यात किंउनर संख्येयगुणदीनादावउ
तागसकर्मणाति संप्रतिविपाकविवक्षमाह॥ बविरिंटेतराया केवलदंसण मोहणा यणाणावरण
णं समस्तप्रकृतप्रसवदोषउविताणावीर्यांतराया केवलदर्शनावरणाष्टाविंशति विधमोहनी॥ १३५
यपंच विधज्ञानावरणानां पंचविंशतिप्रकृतीनामासमस्तपर्यायेषु सर्वद्रव्येषु सर्वजीवद्रव्येषु विपा

कः तथा हि दृश्यावीर्यांतरायोदयपंचविंशतिप्रकृतयोऽव्यतामकलमपिजीवद्रव्येषु प्रपंचितपर्यायोस्कन
सर्वानपि अग्राम विरतिनिवितन रेशपि सर्वासमंतावरोनियाः रूपि पूर्वबद्धमात्मानं तद्वत्तामसर्वथापात उ
शक्यात उक्तं च ब्रूविनासर्वदायावीश पदार्थं दप्रराणं तितथा अवापिज्ञावनीयं॥ मउफलभागाणंता
णएमिपमबरसस्सर्विदातवुउहिमगदेणाधरणा॥ नाणामसंतरायाणं चक्खुअचक्खुदंसणावरणा
सायपउफलपक्का॥ अनंतप्रादेशिकास्कंधा स्तेषु विपाक अवधिदर्शनावरणस्य रूपिद्रव्येषु॥
पंतराया णं दानलाभभोगोपभोगांतरा॥ यांणां ग्रहणधारणायोग्येषु उफलद्रव्येषु विपा॥
कोनाशाषेडयावत्पवद्विविपाकउ॥ क्षुदर्शनादीनि व्याप्रियंते॥ तावत्प्रवक्षि॥
यचक्षुदर्शनावरणादीन्यपिसतउक्तम्॥ पृविषअनियमोन विरुध्यते॥ शाषप्रकृतीनां॥
त्रयाभाक्कविपाकानिदृतउफलविपाकादि कस्तेषि वावर्गितव्यसंप्रति प्रत्यय प्ररूपणा कर्तव्या॥
प्रत्यायापिकिधपरिणामप्रत्यायान भवप्रत्ययश्चत उपरिणामप्रत्यय मधिकृत्याह॥ ०॥ वउ वियातज्ञ
गाकरसा॥ वन्नरसगंधनिष्ठुरकाउमाउघट्टचिरयुभलउसउसुफलप्रगणायनरतितिरएवेक्राय समकंते॥
नसकार्मणगघणातेजससकंधदातंत्थावर्णपंचकंगंधद्विकंरसपंचकंस्निग्ध रुक्षशीता ला स्थिरा॥
स्थिरशुभाशुभ उफलप्रतिरात्तरागादीरणामधिकृत्य तिर्यग्मनुष्याणां परिणामप्रत्ययानि विक्रिय॥

नसकं द्वितिर्यङ्मनुष्याणां गुणविशाम्रस्तुत्वलक्षित्यर्थेन तस्य उदारणापितद्गुणपरिणामवत्य
ध्यातिज समस्कादयस्क तिर्यङ्मनुष्यैरन्यथान्यथाविपरिणामयुक्तार्थेततस्त्रासामपिस्कृतानां
मनुजनागादारणा तिर्यङ्मनुष्याणां परिणामवत्यया॥ वायवृद्धमनुष्यलब्धानापराघातन्नायहेद्रव।
गङ्गमनायन्नगतमवन्नरत मुद्रादासुविपतमुनङ्यांसमचतुरस्रसंस्थानवृषभनाराचादितायातन्न।
शस्त्रविहायोगतिसुस्वरप्रत्येकनामानाञ्च एतेन ह्रस्वतयउन्नरवैक्रियपेयश्चाहारकद्वयसराएस।
तिसमचतुरस्रादानामनुजनागादारणाश्च। वर्द्धमानात उत्तरवैक्रियादिशरीरपरिणामापेक्ष
रत्नपणापिपरिणामवत्ययावेदित। ब्यातसाप्रमत्तोयातउत्तराहारकशरीरंआहारक
शरीरचणाबादारकसमकांग्रदातस्यु॥ वंतदनुजनागादारणामधिकृत्यपरिणामवत्य॥
यांवेदितव्यश्चाहारकसमकद्विमनुष्याणांगु णपरिणामवत्ययंनवतितनस्वदनुजनागादारणापि
गुणपरिणामवत्ययावेदति॥ बादरविरयविरयाणांउनागाएनजनकिरिमुद्याणांउदाउपभ्रंगाण॥
अप्रंवनागाधियाईण॥ देसविरतानांविरतानांवस्तुजनागादयपरशाकोस्मिविरावाणामनुजनागादा १७६
रणापरिणामकृतानयादिसुजनादिव्रतिपकृत्यउर्जगादिपर्युक्त्सुदयभ्राक्तापियादगविरतिमर्व।
विरतिंबाप्रतिपद्यातत्सापिदवाविरत्यादिगुणप्रत्ययानमनुजनगादानामवग्रक्तानानुद्यप्रवर्तक॥

उदारणाप्रवर्त्तकाः शीततथा मत्रावेदादानामनवानांमाकषायाणांप्रवर्त्तिक्षयक्षयोपसंख्यायोमानागादेसविर।
तानांसर्वविरतानांप्रत्यकमुदारणायोगप्रगुणपरिणामवत्ययावेदितव्यःइदमुक्तंभवति।मत्रा।
वेदादानामतिजघन्यानुनागस्पर्द्धकादारभ्यक्रामणासंख्येयोनागादेशविरतादीनांउदारणा।
योगप्रगुणप्रत्ययातोभवति।परस्यनुनागानादारणामतितिव्रस्यरंगपरशणत्यपरिणामप्रत्यया
णि।नाघकरंघातिकर्माणिचपंचविधज्ञानावर णनवविधिदर्शनावरणानाकषायवर्न्नामाद्दना।
यपंचविधपंचविधांतरायरूपाणिसर्वा। संख्ययापकोनवत्वारिंशाम्यकृतयोश्चनुनागो
दारणामधिकृत्यतिर्यङ्मनुष्याणांपार णामप्रत्ययायाएतदुक्तंनवतिश्चासांप्रकृतीनां
मनुनागादारणातिर्यक्मनुष्याणांपरिणा मप्रत्ययान्नवंतिपरिणामाहान्याथानवनयन॥
तत्रतिर्यक्वामनुष्यावागुणप्रत्ययेनअन्यथाव व्योनामनयापरिणामयएतासानुदारणाञ्कुर्वतांति॥
वात्रसमाउत्तरवपत्तङ्यावाताराषाश्रकृत्वयःसाताआसातवेदनायथाउत्तूद्वय्यातित्तउद्वयनातिपंचेंद्रि
दारिकसप्तकमंस्थानपञ्चकप्रथमवर्त्तसंस्थानपंचककर्कशगुरुस्पर्शावितवाउद्वयायपघातातपो
द्योतप्रशस्तविहायोगतित्रसस्थावरबादरसूक्ष्मपर्याप्तापर्याप्तसाधारणउर्नगस्वरानादेयायशः की
र्त्तिनिर्माणनाचैर्गोत्ररूपाःषट्पंचाशत्संख्याश्चनुनागोदारणामधिकृत्यभवप्रत्ययावेदितव्याएता।

सांप्रतमनुभागोदीरणानववद्धत्याववदितव्यार्थः॥ ७॥ उत्कृष्टानुभागप्रमाणं। सप्रमाणं सर्वक्राठपिउ
रूतयः सर्वलोकाठपाणां प्राउक्रुतिर्यक्‌मनुष्यतिरिक्ता नोत्कृष्टानुभागोदीरणा विद्धि
व्यानघादिदेवनारकैर्कनरदिलो। स्वतिर्यक्‌मनुष्यैरेनवागानाकषायाणां पश्चानुपूर्व्या उत्कृष्टानु
नागस्य वर्षकादीरस्येत्यर्थः। अथाल्पतरव्याख्याउत्कृष्टानागानववत्यादेवोदीर्यतिनघावेक्रीयमनक्रातिन।
ममनक्रवर्मगंधगंधक्रिकास्पर्शवक्तिन्निमधस्व। उत्कृष्टानागसम्यक्‌मिथ्यात्वमिथ्यस्थलाउत्कृष्टफलदू॥
रूतीनादेवानेश्यक्राउत्कृष्टानुभागाद्‌उ। नागोदीरणां कर्वतिनघामनवउत्कृष्टसंस्थानमु
नवधारणायवाशारवर्नमानानवधत्य याद्‌उत्कृष्टानुभागोदीरणा सर्वसंतमुत्कृष्टानुभागोदयः
नान्दान्तुहिर्गाज्ञाणामउत्कृष्टानुभागोदीरणाउ दानस्य उत्कृष्टानुभागोदीरणामयाउत्कृष्टानुउ
उत्कृष्टः॥ तथा सर्वेषां घातिकर्मणां मउत्कृष्टानुभागोदी रणानवउत्कृष्टानुभागवनारकाणां तदुत्कृष्टानुबत्व।
उत्कृष्टपणासंश्रतिसाघनादिउत्कृष्टपणाकर्वव्यासाचविध्वमुलउत्कृष्टतिविषयाउत्कृष्टउत्कृष्टतिविषया।
उत्कृष्टमलावलउत्कृष्टतिविषयानां कर्वमादा॥ घाईणांअजदन्नादाएद मणुक्कोसियाउतिविहा। १७७
उदया।णिएणुक्कोसाअजदन्नामोदणाएउमाइअणाईधुवअधुवा। यतानिमिथ्यात्वादिकध्यात्वा॥ अ
स्मसाउत्कृष्टोवामववियणावविततयामादनायवर्नानां उयाणां घातिकर्मणां अजघन्यानुभागोदी

रणा त्रिप्रकारा। तद्यथा अनादिध्रुवाध्रुवा च। तथा हि घातिकर्मणां क्षीणकषायस्य समयाधिकावलिकाशेषा
यां स्थितौ जघन्यानुभागोदीरणा सा च सादिरध्रुवा च शेषकालं तु अजघन्या। सा चानादिर्ध्रुवाध्रुवा दीरणा
या अध्रुवाध्रुवा वेत्र अजघन्यापेक्षया तैवा वायानामगोत्रयोरनुत्कृष्टानुभागोदीरणा चतुर्विधा तद्यथा॥
अनादिर्ध्रुवाध्रुवा च तथा हि उपशामश्रेणीं प्रपन्नस्य सूक्ष्मसंपरायस्य चरमसमये सातवेदनीयं यशःकीर्ति
उच्चैर्गोत्रं चेति प्रकृतीनां उत्कृष्टानुभागोदीरणा प्रवर्त्त तत उत्कृष्टा सा च सादिरध्रुवा च ततोऽन्या सर्वाप्य
नुत्कृष्टा। सा चोपशमश्रेणिप्रतिपतनकाले भवति। ततः सोऽपि सादिः तत्स्था
नमप्राप्तस्यानादिध्रुवाध्रुवे अभव्य। भव्यस्य तु अनुत्कृष्टा। रत्नघामोहनीयस्य जघन्यानुभागोदीरणा सू
क्ष्मसंपरायस्य चरमसमयाधिकावलिका शेषायां स्थितौ भवति सा च सादिरध्रुवा च ततोऽन्या
समये वर्तमानाद्ध्रुवा शेषकालं तु अजघन्या सा च उपशान्ते तु भवति। उपशमस्थानाक्तन भवति। सा ना।
तिपातवनवति। ततः सा सादि। तत्स्थानमप्राप्तस्य उनानादिध्रुवाध्रुवे अभव्यभव्यापेक्षया
गद्यमनुत्कृष्टातिरिक्ता विकल्पा द्विविकल्पा द्विप्रकारा। तत्र मिथ्यात्वे सादिरध्रुवा च।
तथा हि चतुर्णां घातिकर्मणां उत्कृष्टा अनुत्कृष्टा च अनुभागोदीरणा मिथ्यादृष्टौ पर्यायेण प्राप्यते।
तत उभे अपि सादि ध्रुवा। अजघन्या च प्राप्तावनवति तथा नामगोत्रवेदनीयानां जघन्या अजघन्या चा उ

नाणादंसणामिच्छादिट्ठिपर्यायेणजघन्यततोधव्यपिसाधिकावउत्कृष्टावघातावनवतिश्चतुष्पं
वमर्वपिविकल्पाःसाधिकावासावसाधिकवताश्चकावादारणच्चादवसेयातादवंत्कृतासूत्रश्च
तिविषयासावघनादिउत्कृपणामंशस्तुत्रत्रघत्कृतिविषयतोविकार्थशदाबाप्रत्रलज्ञागाभाकास
वउविहातिरएदमविश्चनदव्राणाायगाध्रवायश्चध्रुवाावासाएदोउभाकासाातवीसाएश्चनदव्राा
वियाष्टउलघसर्वास्याउत्कृष्टश्चत्रतागाादीा … रणावत्रविधातद्यघासादिरनादिर्ध्रुवावातघा
यनायादत्कृष्टाउताागादीरणाश्चादारक। … शरारसघस्पमंटातस्पतवतिासावसादिरक्षा
वावातातान्यासर्वाश्चउत्कृष्टसापिवाद्दा … रकशाराउपसंहरताादितक्षानसघा।
घस्पउतरनादिःकवाध्रुवश्चवतकर्कशा … गुरुस्पर्शायोर्जघन्याउतागादीरणाकेवलि
सउघातावितर्वमानस्पघष्टसमयेनवतिसाव … सादिरकवावसमयसात्रचातततातःन्यासर्वाश्च
जघन्यासापिकेवलिसउघातात्रिवर्तमानस्पसप्तासमसमयेनवेताातिसादिकवाध्रुवश्चवतरता
श्चातेजसमसकउष्टउलघवर्णगुतवर्णायिकादशाकागुरुलघुस्थिरशुभनिर्माणानाम्नांविंशतिश्च
तानाश्चजघन्याउताागादीरणाविधातद्यघाश्चनादिरकवाश्चकवावतघाप्यतासाउत्कृष्टाउतागादी १७८
रणासयोगिकेवलिचरमसमयेतातान्यासर्वाश्चउत्कृष्टासावानादिःकावादीरणाचातकवाध्रुवश्च।

वताातघापंवविधज्ञानावरणावस्त्रावस्त्रावधिकेवलदर्शनावरणज्ञस्मानालउरविगांधतिक्तकउ
कत्कृशाताप्स्थिरशुभनपंवविधांतरायस्कपाणांत्रयोविंशतिउत्कृतीनांश्चजघन्याउताागादीरणासा
वसादिरकवावततोःन्यासर्वाश्चजघन्यासावानादिकावादीरणाचातकवाध्रुवश्चवत।।वाएयाप्र
सिसेसगाविगप्पा।सेसाएवाविश्चध्रुवायसाइयाएतासांसर्वोक्तानांप्रत्कृतीनांशेषविकल्पाउत्कृ
ष्टविरिक्ताविकल्पाष्टउलघविंशतीनांजघ। … न्याउत्कृष्टामिथ्यावउत्कृकर्कशत्रयोविंशतीनांचाउत्कृ
ष्टाउत्कृष्टजघन्याःसादयाश्चकवाघ्रुवं … तितघादिष्टउलघविंशतीनांजघन्याश्चजघन्यावा
उताागादीरणामिथ्यादृष्टिपर्याये।। … णलस्पततातााधत्रपिसाधिकावउत्कृष्टावघा।
गावताचिताा।शषाणाउत्कृव्यतिरिक्ता।। … नांउत्कृतानांदाशाचरत्रातमंख्यानांसर्वविकल्पा
उत्कृष्टाउत्कृष्टजघन्याजघन्यरूपाःसादया … रकवाध्रुवांतथ्याःसावसाधकवताश्चकावादीरण
चादवासेयाकृतासाधनादिघरूपाणांसंप्रतिस्वामित्वमभिधातव्यंतचदिधाउत्कृष्टादीरणाविषजघ
न्यादीरणाविषयंवतत्रप्रथमतउत्कृष्टादीरणाविषयंस्वामित्वसाह।।ठाशाणयूत्रवरकाणजवा।।
श्चायस्पिदाणलछिस्सउकस्सस्मवरकाणउणातइंदियसबपद्यात्तसूत्स्सस्पघास्पोकंडियसप्तवाति
लछिकस्पसर्वाल्पाकदानायवस्त्रदर्शनविज्ञानलछिउत्कृस्पादीत्रथमसमयेवर्तमानस्पपंचवि।

धांतरायाणां च चक्षुर्दर्शनावरणअरूपणां प्रकृतीनां मुत्कृष्टानुभागोदीरणा न भवति तथा त्रींद्रियस्य स-
र्वाभिः पर्याप्तिभिः पर्याप्तस्य पर्याप्तिचरमसमये चक्षुर्दर्शनावरणस्योत्कृष्टानुभागोदीरणा। व
निद्दापयपंचगस्स य मज्झिमपरिणामसंकिलिट्ठस्स उत्तमादि असायाणं निरयजिट्ठठिइसमत्ता। मध्य-
मपरिणामस्य तत्प्रायोग्यसंक्लेशयुक्तस्य सर्वाभिः पर्याप्तिभिः पर्याप्तस्य निद्रापंचकस्योत्कृष्टानु-
भागोदीरणाऽत्यंतविशुद्धस्यात्यंतसं॥ क्लिष्टस्य वा निद्रापंचकस्योदय एव न भवतीति कृत्वा।
मध्यमपरिणामग्रहणं तथा असातमादि। नां तु नपुंसकवेदारतिशोकनपुंसकनामसात।
स्योत्कृष्टानुभागोदीरणास्वामीति रयिकोत्कृष्टस्थितिकः समाप्तः सर्वाभिः पर्याप्ति-
भिः पर्याप्तः सर्वसंक्लिष्टो वेदितव्यः॥७॥ पंचिंदियतसबायरपज्जत्तगसायसुस्सरगईणं वे-
उव्वसासाणादोवाजवइदुसमस्सायादराहे उत्कृष्टस्थितिकः उत्कृष्टस्थितिकस्त्रयस्त्रिंशत्सागरोपम-
स्थितिकः समाप्तः सर्वाभिः पर्याप्तिभिः पर्याप्तः सर्वविशुद्धः पंचेंद्रियजातित्रसबादरपर्याप्तसातवेदनी-
यशुभविहायोगतिवैक्रियसमचतुरस्रसंस्थानां प्रदशप्रकृतीनामुत्कृष्टानुभागोदीरणास्वामीस-
मचतुरस्रगाणं मेकालगादि दिद्विति मिच्छं तद्दसारण्णं पद्दसारगस्स पज्जत्तादवस्सायानंतरसमए। १३७
यमिथ्यात्वप्रहाणितस्य सर्वसंक्लिष्टस्य समस्यक्मस्य मिथ्यात्वाभिमुखस्य चरमसमये उत्कृष्टानुभागो-

---

दीरणा॥७॥ गइहुंडुवघायाणिट्ठखगइनीयाण दुहगाइचउक्कस्स समत्ताए नरस्मांत नेरयिक।
उत्कृष्टस्थितो वर्तमानः सर्वाभिः पर्याप्तिभिः पर्याप्तस्य हास्यरत्योरुत्कृष्टानुभागोदीरणा संक्लेशात्।
क्वा नरकगति हुंडसंस्थानोपघाताशुभविहायोगति नीचैर्गोत्राणां दुःस्वरदुर्भगानादेयायशः-
उक्कस्स। दुर्भगदुःस्वरानादेयायशःकीर्तिरूपस्य सर्वसंख्यया नवानां प्रकृतीनामुत्कृष्टानुभागोदी-
रणास्वामी। तथा अपर्याप्तकनाम्न उत्कृष्टानुभागोदीरणास्वामी। पर्याप्तिचरमसमये वर्तमानः सर्वसंक्लिष्ट उत्कृष्टा-
नुभागोदीरणास्वामी संज्ञितिर्यक्पंचेंद्रि- यादपर्याप्तान्मनुष्यात्पर्याप्तः संक्लिष्टतरः।
इति मनुष्यस्य दृश्यते। वा कक्कस गुरु सत्तगं चम। पाणीजीउसंवाणतिरियनामाणं पंचिंदि-
यातिरिच्छा उट्टमवासठवामा उक्कोस। मनुष्यस्याष्टवार्षिकस्य वर्तमानस्य सर्वसंक्लिष्टस्य संस्थानानां च पंचानां संहनना-
नां स्त्रीवेदस्य च वक्रायां॥ आद्यंतवर्जानां चतुर्णां संस्थानानां तिर्यग्गतेश्च सर्वसंख्यया चतुर्दशप्रकृती-
नां तिर्यक्संज्ञिपंचेंद्रियोऽष्टवर्षायुरष्टमवार्षे वर्तमानः सर्वसंक्लिष्ट उत्कृष्टानुभागोदीरणास्वामी॥
७। मणुओरालियवज्जरिसहाणु मणुयत्तिपज्जपज्जत्तो नियगाविइंताकालमाप पज्जत्तो जाउगाणं पि॥
मनुष्यपल्योपमत्रयायुः स्थितिकः सर्वाभिः पर्याप्तिभिः पर्याप्तः सर्वविशुद्धो मनुष्यगत्यादारिका-
सकवज्रर्षभनाराचसंहननरूपाणां नवानां प्रकृतीनामुत्कृष्टानुभागोदीरणास्वामी। तथा सर्वोत्कृष्ट

त्वस्थितो वर्त्तमानः सर्वाभिः पर्याप्तिभिः पर्याप्तः त्रयाणामायुषां सर्वविशुद्धो नरकायुषस्तु सर्वसंक्लि-
ष्ट उत्कृष्टानुभागोदीरको भवति॥छ॥ जस्स ठिईए बद्धा तत्थामा विगलजाइ सुहुमाणं थावरनिगोय-
एगिंदियाणमविवायसाणवरिंजस्स स्थितिका पर्याप्तकास्तन्नामानो द्वींद्रियादिजातिसूक्ष्मका-
र्मिकसाधारणनामानो विकलेंद्रियजातीनां सूक्ष्मनाम्नश्चोत्कृष्टानुभागोदीरणास्वामिनः प्रत्येकं भ-
वति द्वित्रिचतुरिन्द्रियाः सूक्ष्माश्च सर्वजघन्यस्थितो वर्त्तमानाः सर्वपर्याप्तिभिः पर्याप्ताः सर्वसंक्लिष्टाः
यथासंख्यं द्वित्रिचतुरिन्द्रियजातिनाम्नः सूक्ष्मनाम्नश्चोत्कृष्टानुभागोदीरणास्वामिनः क्रस्व॥
स्थितो वर्त्तमानः सर्वसंक्लिष्टो भवतीति कृत्वा तदुपादानं तथा स्थावरसाधारणैकेंद्रि-
यजातिनाम्नां जघन्यस्थितौ वर्त्तमानो बादरैकेंद्रियः सर्वपर्याप्तिभिः पर्याप्तस्य सर्वसंक्लि-
ष्टः स्थावरनाम्नः साधारणैकेंद्रियजातिनाम्नश्चापि उत्कृष्टानुभागोदीरणास्वामिनो भवंति॥ बादर-
स्य सदा स संक्लेशो न भवतीति कृत्वा तदुपादानं॥छ॥ आहारतणूपज्जत्तगो उ चउरंसमउयलहुगाण-
णं। पत्तेयखगइपरघायाहारतणूण य विशुद्धो सव्व उत्तरसंठाणे पुग्गलसमत्तप्रत्यक्षशरीरविशुद्धा
त्यागतिपराघाताहारकसमनकाद्यानां वायादशाप्रकृतीनामाहारकशरीरसंयतः सर्वाभिः पर्याप्तिभिः १००
पर्याप्तः सर्वविशुद्ध उत्कृष्टानुभागोदीरणास्वामी॥छ॥ उत्तरवेउविजईउज्जोवस्सायवस्स खरकडवाति-

यगगईणं तणिधातईए समयपज्जत्तव्वीणं उत्तरवेउव्वी य वर्त्तमाना अपि सर्वाभिः पर्याप्तिभिः पर्याप्ताः सर्व-
विशुद्ध आयातनाम्नः उत्कृष्टानुभागोदीरणास्वामी॥ तथा खरपृथ्वीकायिक उत्कृष्टायां स्थितौ वर्त्तमा-
नः सर्वपर्याप्तिपर्याप्तः सर्वविशुद्धश्चातपनाम्न उत्कृष्टानुभागोदीरणास्वामी॥ तथा समत्थाद्देवा उद्यो-
विशुद्धा नारकतिर्यगायुषां सर्वापि संक्लिष्टा नितरकालानां रतौ य समये वर्त्तमानाः उत्कृष्टानुभागोदीरणा॥
भवति॥छ॥ जोगंतमोसराण उ नाणा मिच्छरागि चउत्थविगइत्तु पच्छत्तु कम मिच्छसासादणमणो द्वि-
लद्धिस्स। योगिनः सयोगिकेवलिनामंते। सर्वापवर्त्तनया अपवर्त्तमानस्य शेषाणां तु उत्कृष्ट-
तिरक्कानां तु नव उत्कृष्टानां तेन समसकष्ट ऽलघुवर्णशुभनवर्णादिकाद्या कायदुलघु॥
स्थिरशुभसुसुभगादेययशःकीर्तिनिर्माण स्थिरगोत्रतीर्थकरनाम्नां पंचविंशतिसंख्यानाउ-
त्कृष्टानुभागोदीरणा भवति इतरासां वा शुभानां। कृतानां मतिश्रुतमनःपर्यायज्ञानकेवलज्ञाना-
वरणकेवलदर्शनावरणमिथ्यात्वषोडशकषायकर्कशगुरुबजांसबह्वमत्रर्णादि सनकास्थिराशु-
भदुर्भगाणामेकत्रिंशत्प्रकृतीनां वह्वष्टपिगतिषु मिथ्यादृष्टिः सर्वपर्याप्तस्य उत्कृष्टसंक्लेशे वर्त्तमा-
नात् उत्कृष्टोदीरणानुभागो भवति तथा अवधिज्ञानावरणावधिदर्शनावरणयोः अतस्यैव चत्वाति-
कस्य मिथ्यादृष्टेरनवधिलब्धिकस्य अवधिलब्धिरहितस्योत्कृष्टानुभागोदीरणा भवति॥ अवधिलब्धि-

पुरुषस्य द्विचरमतावसाने। रूढ्याति तत उत्कृष्टानलस्य तेश्यानवधिलब्धिकस्येत्युक्तं। तदेवमु-
क्तमुत्कृष्टानुभागोदीरणास्वामित्वं। संप्रति जघन्यानुभागोदीरणास्वामित्वं प्रतिपादयन्नाह। सुय-
केवलिणो मइसुयअचक्खुचक्खूणुदीरणा मंदा। विपुलपरमोहिगाणं मणणाणोहीदुगस्सा-
वि॥ मतिश्रुतज्ञानावरणअचक्षुर्दर्शनचक्षुर्दर्शनावरणानां श्रुतकेवलिनश्चतुर्दशपूर्वधरस्य क्षीणक-
षायस्य समयाधिकावलिकाशेषायां स्थितौ वर्त्तमानस्य मंदा जघन्यानुभागोदीरणा वर्त्तते।
तथा क्षीणकषायस्य विपुलमतिमनःपर्यायज्ञानस्य समयाधिकावलिकाशेषायां स्थि-
तौ वर्त्तमानस्य मनःपर्यायज्ञानावरणस्य जघन्यानुभागोदीरणा परमावधियुक्त-
स्य। क्षीणकषायस्य समयाधिकावलिकाशेषायां स्थितौ वर्त्तमानस्यावधिज्ञानावरण-
अवधिदर्शनावरणयोर्जघन्यानुभागोदीरणा ॥ ॥ खीणक्खवगाण विग्घ केवलज्ञानावरणकेव-
लसंजलणाणं य समत्ताक्कमायाणं सयसयसमय उदीरणंति। निद्दापयलाणुवसंते। क्षपणायां
स्थितस्य पंचविधांतरायकेवलज्ञानावरणकेवलदर्शनावरणसंज्वलनचतुष्टयनवनोकषा-
यरूपाणां विंशतिप्रकृतीनां स्वस्वोदीरणापर्यवसाने जघन्यानुभागोदीरणा। तत्र पंचविधांतराय- १८१
केवलज्ञानावरणकेवलदर्शनावरणानां क्षीणकषायस्य चरमसमये संज्वलनानां त्रयाणां च वेदा-

नामपि त्रिवेदस्य स्वस्वोदीरणापर्यवसाने घातिनां कषायाणां सर्वकरणायुणस्थानकचरमस-
मये जघन्यानुभागोदीरणा तथा निद्राप्रचलयोरुपशान्तमोहे जघन्यानुभागोदीरणा तस्याति-
शयसर्वविशुद्धत्वात्। निद्दानिद्दाईणं पमत्तविरए विसुज्झमाणम्मि। वेयगसम्मत्तस्स उ सगखवणोदी-
रणाचरमे। निद्रानिद्रादीनां निद्रानिद्राप्रचलाप्रचलास्त्यानर्द्धीनां प्रमत्तसंयतस्य विशुध्यमानस्य अप्रम-
त्ताभिमुखस्य जघन्यानुभागोदीरणा उक्ता। वर्त्तते तथा क्षायिकसम्यक्त्वमुत्पादयितो मिथ्यात्व-
सम्यग्मिथ्यात्वयोः क्षपिताशेषवेदकस्य। स्वकस्वक्षायोपशमिकसम्यक्त्वस्य स्वक्ष-
पणकालचरमोदीरणायां समयाधिकावलिकाशेषायां स्थितौ सत्यां वर्त्तमानो-
यां जघन्यानुभागोदीरणा। स च चतुर्गतिकानामन्यतरस्य वेदितव्यः। ॥ब॥ सेकाले।
सम्मत्तं ससंजमं गिण्हउ य तेरसगं सम्मत्तमव माएसु आऊण जहन्नगाविई उ॥ब॥ मेच्छत्तं तरकाले।
द्वितीयसमये: सम्यक्त्वं संयमं संयमसहितं यदा प्रतिपत्स्यते तस्य चरमसमये मिथ्यात्वानंतानुबंधिच-
तुष्टयाप्रत्याख्यानप्रत्याख्यानावरणरूपाणां प्रकृतीनां जघन्यानुभागोदीरणा। अयमिह संप्रदायः
यानंतरसमये सम्यक्त्वं संयमसहितं यदा प्रतिपत्स्यते तस्य मिथ्यादृष्टेर्मिथ्यात्वानंतानुबंधिनां जघन्यानुभा-
गोदीरणा तथा योऽविरतसम्यग्दृष्टिरनंतरसमये संयमं प्रतिपत्स्यते तस्याप्रत्याख्यानकषायाणां।

जघन्योत्कृष्टाद्वारणाय सूक्ष्मदेशविरताः नंतरसमये संयमं प्रतिपद्यते तस्य उत्कृष्टाद्वारणा कषायाणां न
घन्योत्कृष्टादारणा मिथ्यादृष्ट्यादिदेशविरतसम्यग्दृष्टिरनंतगुणविशुद्धत्वात् प्रादेशविरता।
नंतगुणविशुद्ध इत्युत्कृष्टानि वजघन्योत्कृष्टादारणा संज्वलनानां चतसृणां वेदानां समेइति॥ यः स
म्यग्मिथ्यादृष्टिरनंतरसमये सम्यक्त्वं प्रतिपद्यते तस्य प्रथमसमये मिथ्यात्वस्य जघन्योत्कृष्टादारणासम्य
ग्मिथ्यादृष्टिर्द्विगुणचरमसम्यक्त्वं संयमं समदिवंयदा प्रतितस्य मिथ्यादृष्टेर्मिथ्यात्वानंतानुबंधिनां जघन्यो
त्कृष्टादारणावनउतिपद्यते तस्य विशुद्ध रणावातकिंतु केवलं सम्यक्त्वमोहनीयस्य तदा
वाकेवलस्योत्कृष्टा तथा चत्वार्यायुषां॥ न्यायान्याय जघन्यस्थितौ वर्तमानो जघन्यस
वनागतदारयतितत्र त्रयाणामायुषां स क्लेशाद्देवजघन्याः स्थितिबांधकत्वन्तीति कचा
जघन्योत्कृष्टानि प्रतेत्रैवलस्यातत्वा नरकायु षोविशुद्धिवशाज्जघन्याः स्थितिबंधस्तानजघन्या।
त्कृष्टानि नरकायुषस्तत्रिवलस्यातत्वावस्थितस्यायामायुषामतिसंक्लिष्टो जघन्योत्कृष्टादा
रकः नरकायुषः स्थितिविशुद्ध इति॥ ... विवागियाणेनवा इसमए विसमसमविवागंखाइत।
पुणं दाएइ सूक्ष्मावाअत्र ... लविपाकिनः उत्कृष्टतयस्तानामवर्गसामपिनवात्किम १०२
यिनवउत्पसमसमायजघन्योत्कृष्टाद्वारणा तत्र सामान्यानांक्ता तत्र उक्त कस्य उत्कवदारकइत्ये

वंद्रूपं विशाचमपिवामां उक्ता नां वक्ष्यामि इतिन्नानामवतिवीर्यतिस्यार्द्इत्यादि स्थापयानिया सत्त्वां श
रीरयोरौदारिकवैक्रियद्रूपयोर्यथासंभवं वाउकायिकस्यान्याउजघन्योत्कृष्टादारकाः इद्श
रीरद्रव्याणां बंधनसंघातां वित्रुत्पायिता इत्यता तत एवन्कंनवतिमदारिकशरीरोदारिकसंघा
तोदारिकबंधनवउ इत्युत्पादस्योदारिकषट्कस्याप्यर्याप्तसूक्ष्मोकेंद्रियो वाउकायिको वैक्रिय।
षट्कस्यापर्याप्तो बादरो वाउकायिकोक्त। त्याज्जघन्योत्कृष्टादारकानवतिः ॥ वैइंद्रिय
ग्रयाग्यानिरयविरविईत्रमलिसो॥ वाविद्रूंगावगाणाद्वारगाएनइणाउपकालं।
सि॥ ग्रयाशंगायांगायोरौदारिकं॥ गायांगाविक्रियांगायांगनानामा यथासंख्यमल्या
युद्धां इयस्त्वबाउमजीमइयान्यातानां रकस्थितिस्थितिकाः सवजघन्योत्कृष्टादारकान
वतिः इयमत्रभावना द्विंद्रियान्योत्कृष्टा॥ रिकांगापांगनामवउदयप्रथमसमयजघन्यमउ॥
मागउदारयतितथास्पंज्ञियंवेउीयः सर्वाल्पनितवैक्रियांगायांगनाम्नाककालंबंधवन्मिका
उमारण। चिरस्थितिका ने रयिको जातस्तस्यावैक्रियांगायांगनाम्न उदयप्रथमसमयवर्तमान
स्य जघन्योत्कृष्टादारणा तथा आहारकसप्तकस्य उत्कृष्टादारकस्यातिदेशप्रव्याणां बंधनसंघातोपि॥
इत्यंतः तत्राहारकसप्तकस्यातराहारकशरीर उत्पादयितः संक्लिष्टस्यस्याल्पकालमवसमम

थेइत्यर्थः। जघन्यात्तु स्थित्युदीरणा। ठा। ऋक्षाणां तु अरंसु पनागाप्याकृमग विशिवि ईसासासंघट्य।
णाणाप्रमत्तउत्कृष्टवधायाणमविसुद्धसमं पंचिंदियंवंशायाअल्पाउरितिसंक्लिष्टश्वममप्र
तहवस्थ आहारकाः प्रमत्तर्प्रयमस्थानवर्त्तर्षतनाराचसंहननायाजघन्यमत्तस्थित्युदीरयति।
अल्पाउर्यद्दशांपंक्तिशार्धतथाउपंचिंदियएवात्मा प्राप्यामाउत्कृष्टस्थितावर्त्तमानधाइ
रकोजवप्रथमसमयोरामेइतिअथषष्ठ॥ षमतमीजातविकवतंतातःप्रथमर्षःशेषाणां
उत्कृष्टाणांउत्तर्मपंस्थानानांजघन्यमत्त स्थित्युदीरयतितथाहाषाणांसंहननानांसेवा
र्तवर्जर्षतनाराचवर्जानांपूर्वाकाश्चाउ मत्तर्ष्याहारकस्वतवप्रथमसमयवर्त्ती।
मातीजघन्यास्थित्युदीरकाइहदीर्घायुष्ट्र हाणांविस्तृतर्थ।तिर्यक्पंचेंद्रियापक्रयाव।
शायोमत्तथाअल्पबलाइतिमत्तप्यापादानं तथाप्राम्मांकेंडायस्तदीर्घायुःस्थितिकःआहार।
कःप्रथमसमयेक्तोापघातनामार्जघन्यास्थित्युदीरकाः।सेवईस्माबेइंदियबारसवासस्मस
उपलक्षणं।तिन्निविस्तृतहाणोदारकस्मवीसाअइकिलावा।किंद्रियसाबादशवर्षाणिभागादस्।
वर्षवर्त्तमानस्यासंवात्तसंहननस्य जघन्यास्थित्युदीरणा भवति तथा द्वउलघस्पर्शायोःसंक्लि। १०२
पंचेंद्रियस्यसूक्ष्मिकास्थितारणातिविस्तृष्टिस्यानादारकस्याजघन्यास्थित्युदीरणास्वामीवेदितः।

ष्टः॥ यथालाउरालसमईहउरउत्कृष्टतस्यपरघातउध्याउस्मयप्रआयाऊतोयाणमविताद्यागोसत्येक
नामअदारिकेणसमंवक्तव्यंअदारिकाप्यवसत्येकनाम्नोपिसूक्ष्मेकेंद्रियाप्रथमसमयेवर्त्तमा।
नाजघन्यास्थित्युदीरकावेदितव्यः इत्यर्थः तथाउत्कृष्टसमानतितरव्रसाधारणनामवक्तव्यौ।य
थासूक्ष्मकेंद्रियस्याहारकस्यप्रथमसमयेउत्कृष्टनाम्नाजघन्यास्थित्युदीरणोभाणिताहत्ता।तथासा
धारणनाम्नापिवक्तव्यत्यर्थः तथातस्यसूक्ष्मे केंद्रियस्यशरीरपर्याप्त्यापर्याप्तस्यतिसंक्लिष्टस्य
पर्याप्तेःचरमसमयवर्त्तमानस्यपराघा। तनाम्नाजघन्यास्थित्युदीरणातथातापोद्योतना
म्नोस्तावासराद्रवाकायिकशरीरपर्य ाप्त्यापर्याप्तप्रथमसमयवर्त्तमानःसंक्लिष्टो।
जघन्यास्थित्युदीरकः॥ ठा। जोगंतेसेसाणं। करणंतिअगारस्सनवरंसयोगांतंकारकम्।
शुभनामंतनियत्रमाणस्याकेवलिणो। आयोजिकाकरणंनामाकेवलसमुद्घातादर्वा।
कुर्वति। तत्रआङ्मर्यादायांआमर्यादयाकेवलिदृष्टयायोज्यतेतद्व्यातिशुभयोगानामवसेया
आयोजनमायोजिकातस्याःकरणंआयोजिकाकरणं। केचिदावर्जितकरणमित्याहुः। तत्रा।
यंशब्दार्थः आवर्जितोनामअभिमुखीकृतस्तथाचलोकेवक्तारः आवर्जितोऽयंमयासम्मुखीकृ
तइत्यर्थः। ततश्चतथाभव्यत्वेनावर्जितस्यमोक्षगमनंप्रत्यभिमुखीकृतस्यकरणंशुभयोगव्यापा।

रणं। आवर्जितकरणं। अपरे जानात उपपयकरणमिति प्रवदंति। तत्रायं शब्दसंस्कारः। आवश्यककर॥
णमिति। अत्रार्थव्याख्या यं। आवश्यकेन अवश्यंतावेन करणमावश्यककरणं। तथाहि समुद्घातं केचि।
त्कुर्वंति। केचिन्न कुर्वंति। इदं त्वावश्यककरणं सर्वेपि केवलिनः कुर्वंतीति। तद्वृत्या यानि
काकरणमसंख्यातसमयात्मकमंतर्मुहूर्त्तप्रमाणं यत्र तदा कंथनायनार्थ्या कईसमएणं तं तत्र आ
वर्जियाकरणं पत्तानगायमायमासंपारवह। पपमइ एवं तासुं जालिएणपनात्न। इति तत्थावश्याया।
घारस्पात। वत्रार्थक्षरकेवलिनः तीर्थ करनामसमान घत्याउत्तानागादारणा। आत्याति।
कारणं द्विचत्वारिंशत्ता उत्तानागादारणा उत त्रात इत्यर्थाकियदणं तथा नालक्रमस्डरं
गंधतिक्तकटुकातरूक्षास्थिराशुभतस्य सुभक्षतिनवकमसमायोगिकेवलिचरमस
मये जघन्याउत्तानागादारणा नामेव समर्थवि शुद्धिवात्कर्कशगुरुस्पर्शास्कास्केवलिनः।
शुद्धात्वात्ववर्त्तमानस्यकेवलिनामघसंदारसमये जघन्याउत्तानागादारणा॥ ३ ॥ असमाणपगइदव।
ईमज्जिमपरिणामपरिणउदसंघायद्बसुत्ताउत्ताविपविंतिउत्तानविवागाय। इग्घाणंमातावेद।
नीयगति वउत्वयनातिपंवकाउस्वावउत्वयोद्यामविहायोगतिद्विकउसमस्थावरबादरसूक्ष्मप १८४
यापर्याप्तशुभाशुभस्वरडःस्वरानादेययशःकीर्त्त्यःयशःकीर्तिशुर्भगोत्रिनाराचाणां त्रारस्थानां वउः।

त्रिंशत्संख्यानां उत्कृष्टानां तत्र उत्कृष्टदायवर्त्तमाना। सर्वविशुद्धो वा मध्यमपरिणामपरिणतः। जघन्याउत्ता
गादारणस्वामिनो भवंति। संउतिमवर्णोउत्कृष्टानां मानामान्यतनजघान्या उत्कृष्टावत्तानागादारणस्वामि
त्वपरिज्ञानार्थमुपायोपदेशमाह्पदायत्या द्वित्रत्ययःपरिणामउत्पायोनवतिउत्पयत्थेनवाउत्कृ
तानांउत्तनयोविपाकोउत्तुर्विधः। उत्कलविपाकादिः एतान्यसमयविंशतिश्चापरित्यात्यजघान्याउत्कृ
ष्ठानुत्तानागादारकल्याजघन्याजघात्याउत्कृष्टा पाविविधमस्तघवासादायाःक्षवाश्चतघादिपवा।
सामउत्कृउत्कृतानाम तिसंक्लिष्टपरिणा॥ मिमिथ्याद्दष्टिोजघन्याउदादारणालस्पात॥
अतिसंक्लिष्टपरिणामउवावानवंजय॥ न्यातताध्वअपिसाद्यध्रुवउत्कृष्टाउपाग।
वनाविनाशसाणांवक्षव्यतिरिक्तानांउ॥ उत्कृतानांदशानरशातसंख्यानांसार्वपिविक्त।
त्यान जघान्याजघात्या उत्कृष्टाउत्कृष्टाद्विविधमस्त। घघासादायाअध्रुवावसाद्यध्रुवावावध्रुवा।
दारणावादवामेयाउत्कृतासाघनादिउत्कृपणासंभवतिस्वामित्वसतिध्मनव्यतवद्विध्मउत्कृष्टाउद।
शादारणास्वामित्वंजघन्याउदेशोदारणास्वामित्वं वततउवमतउत्कृष्टाउदाशादारणास्वामित्वं मा
हा ॥ ३ ॥ अणुत्तानागादारणाएजदत्रसामापएसोजवाएघाईणं अत्रयारा। उदाणविाणा द्विलांतणा।
घातिकर्मणां सार्वषामपि अउत्तानागादारणयाोयाजघान्याउत्तानागादारणस्वामाभाकभवतिपादि॥

त।समय एवोत्कृष्टप्रदेशोदीरणा स्वामी शेषाणां कर्मणां ज्ञातव्यो। नवरं मनुष्यतारइलिहुताकेवलीइत
रो वा अवधिज्ञानावरणावधिदर्शनावरणयोरवधिलब्धिहीन उत्कृष्टप्रदेशोदीरको ज्ञातव्यो।।
अतो वेदयति संक्लिष्टस्तुक्कामिति विशेषार्थी अवधिज्ञानावरणवर्जानां चतुर्णां ज्ञाना
वरणानां चक्षुरचक्षुःकेवलदर्शनावरणानां क्षीणकषायस्य श्रुतकेवलिन इतरस्य वा शेषाणि तत्कर्मांशा।
स्य समयाधिकावलिकाशेषायां स्थितौ उत्कृष्टप्रदेशोदीरणा अवधिज्ञानावरणावधिदर्श
नावरणयोः पुनरवधिलब्धिरहितस्य क्षीणकषायस्य श्रुतकेवलिन इतरस्य वा शेषाणि त।
कर्मांशस्य उत्कृष्टप्रदेशोदीरणा इति। निद्राप्रचलयोरुपशांतकषायस्य प्रमत्तसंय
तः प्रमत्ततया वा निद्रावेदस्यानर्द्धित्रिकस्य मिथ्यात्वानंतानुबंधिकषायाणामनंतर।
समये सम्यक्त्वं सम्यग्दृष्टिं प्रतिपत्तुकाम। सम्यग्मिथ्यादृष्टेः समनंतरसमये सम्यग्मिथ्यात्वस्य सम्य
क्त्वं प्रतिपत्तुकामस्य अप्रत्याख्यानावरणकषायाणामविरतसम्यग्दृष्टेरनंतरसमये सम्य
क्त्वं संयमं देशविरतिं प्रतिपत्तुकामस्य प्रत्याख्यानावरणकषायाणां देशविरतस्यानंतरसमये सं
यमं प्रतिपत्तुकामस्य प्रत्याख्यानावरणकषायाणामविरतसंज्वलनक्रोधमानमायानां तत्तद्वेदक १८५
स्य स्वोदयपर्यवसानानां वेदत्रयसंज्वलनलोभानां तत्तद्वेदकस्य समयाधिकावलिकावशेष।

मायरूपकस्या हास्यादिषट्कस्यापूर्वकरणगुणस्थानकचरमसमयवर्त्तमानकर्मांशस्योत्कृष्टप्रदे
शोदीरणा वेदितव्या।।७।।वेयणियाणं गहियाहिं से काले अप्पमायमइविरउ संघयणपणगस्स त।
णुउ।।गाथा।।व्याख्या अप्रमत्तभावात्प्रमत्तभावाभिमुखस्य अप्रमत्तादप्रमत्ततया विप्यति।स।
प्रमत्ताविरतावेदनीययोः सातासातयोरुत्कृष्टप्रदेशोदीरको भवति।तस्य सर्वविशुद्धत्वात
।तथा अप्रमत्तस्य वा प्रमत्तवर्जया संहननपंचक विक्रियसमकायादाहारकसमकायोद्यातनामोत्कृ।
ष्टप्रदेशोदीरणा।।८।।देवनिरयाउगाणं देवाज्ञविईयुपम्हअमाएईयरस्स विरउवम
वाससहस्सठिउ देवनारकाउषा। यथाक्रमं देवनारकौ जघन्योत्कृष्टस्थिति।
कौ गुरुदुःखोदये वर्त्तमानौ उत्कृष्टप्रदे शोदीरकौ वेदितव्यौ एतदुक्तं भवति।देवा।
दश वर्षसहस्रस्थितिको गुरुदुःखोदये। वर्त्तमानो देवायुष उत्कृष्टप्रदेशोदीरकः।।तथा।
नित्थिका त्रयस्त्रिंशत्सागरोपमायुःस्थितिको गुरुदुःखोदये वर्त्तमानो नारकायुष उत्क
ृष्टप्रदेशोदीरणा स्वामी अथवा नारकायुः तथा तिर्यग्मनुष्यायुषोर्जघन्यायुषोरुदीरणा
ष्टानवति।अष्टवर्षायुषां जघन्यायुः स्थितानां संक्लिष्टायां जघन्यायुषोदीरणा।अनुत्तरानां च वि
शुद्धोविपर्यासमुत्कृष्टायुःस्थितिपरिणामायुः तत्र स्वस्थदयवर्तानजघन्योत्कृष्टायुषोदीरणा स्वामित्व

मवगन्तव्यमिति। तदेवमुक्ताऽनुभागोदीरणा। संप्रति प्रदेशोदीरणा निरूपणावसरस्तत्र च द्वावर्थाधि-
कारौ। तद्यथा साद्यनादिप्ररूपणा स्वामित्वप्ररूपणा च। साद्यनादिप्ररूपणा च द्विधा मूलप्रकृतिविष-
या उत्तरप्रकृतिविषया च। तत्र मूलप्रकृतिविषयां साद्यनादिप्ररूपणां चिकीर्षुराह॥ पंचण्ह मणु-
क्कोसा तिहा पएसो चउव्विहा दोण्हं। सेसविगप्पा दुविहा सव्वविगप्पा उ आउस्स॥ ज्ञानावरणद-
र्शनावरणनामगोत्रान्तरायरूपाणां पंचानां मूलप्रकृतीनामनुत्कृष्टा प्रदेशप्रदेशविषया उ-
दीरणा त्रिधा त्रिप्रकारा। तद्यथा अनादिध्रु- वा अध्रुवा च। तथाह्येतासामुत्कृष्टा प्रदेशोदी-
रणा गुणितकर्मांशस्य स्वस्वोदीरणापर्य- वसाने लभ्यते सा च सादिरध्रुवा च। ततोऽन्या
सर्वाप्यनुत्कृष्टा सा चानादिध्रुवोदीरणत्वा- त्। ध्रुवाध्रुवत्वेऽभव्यभव्यापेक्षया। तथा द्वयो-
र्वेदनीयमोहनीययोरनुत्कृष्टा प्रदेशोदीर- णा चतुर्विधा तद्यथा सादिरनादिर्ध्रुवाऽध्रुवा च।
तथाहि वेदनीयस्योत्कृष्टा प्रदेशोदीरणा प्रमत्तसंयतस्याप्रमत्तभावाभिमुखस्य सर्वविशुद्धस्य। मो-
हनीयस्य तु स्वोदीरणापर्यवसाने सूक्ष्मसंपरायस्य। ततो द्वयोरप्येषा साद्यध्रुवा। ततोऽन्या सर्वा-
प्यनुत्कृष्टा। सापि चाप्रमत्तगुणस्थानकात्प्रतिपततो वेदनीयस्य उपशान्तमोहगुणस्थानकाच्च प्रति- १८६
पततो मोहनीयस्य सादिः। तत्स्थानमप्राप्तस्य पुनरनादिः ध्रुवाध्रुवे पूर्ववत्। सेसविगप्पा दुविहा।

नि। तत एतासां पञ्चानामपि मूलप्रकृतीनां शेषा उत्कृष्टव्यतिरिक्ता विकल्पा जघन्याजघन्योत्कृष्टा द्विधा द्विप्र-
काराः। तद्यथा सादयोऽध्रुवाश्च। तथाह्येतासां पंचानामपि संक्लिष्टमिथ्यादृष्टौ जघन्या प्रदेशोदीर-
णा सादिरध्रुवा च। संक्लेशापगमे च तस्यैव मिथ्यादृष्टेरजघन्या। ततः सापि सादिरध्रुवा च। ध्रु-
वोदीरणावदवसेया। संप्रत्युत्तरप्रकृतीनां साद्यनादिप्ररूपणार्थमाह। मिच्छत्तस्स चउद्धा सगयालाए ति-
हाऽणुक्कोसा। सेसविगप्पा दुविहा सव्ववि- गप्पा य सेसाणं॥ मिथ्यात्वस्यानुत्कृष्टा प्रदेशोदीरणा
चतुर्विधा तद्यथा सादिरनादिर्ध्रुवाऽध्रुवा। च समयमात्रत्वात्। ततोऽन्या सर्वाप्यनुत्कृष्टा। सा च॥
सम्यक्त्वात्प्रतिपतितानां तत्त्वतः सा। दिः तत्स्थानमप्राप्तस्य पुनरनादिः ध्रुवाध्रुवे पूर्वव-
त्। तथा सप्तचत्वारिंशत्प्रकृतीनामनुत्कृष्टा। प्रदेशोदीरणा त्रिधा तद्यथा अनादिर्ध्रुवाऽध्रुवा
च। तथाहि पंचविधज्ञानावरणपंचविधान्तरा- यचतुर्विधदर्शनावरणरूपाणां चतुर्दशप्रकृतीनां
क्षीणकषायस्य गुणितकर्मांशस्य स्वस्वोदीरणापर्यवसाने उत्कृष्टा प्रदेशोदीरणा। सा च सादिरध्रु-
वा च। ततोऽन्या सर्वाप्यनुत्कृष्टा सा चानादिर्ध्रुवोदीरणत्वात्। ध्रुवाध्रुवे पूर्ववत्। तथा तैजससप्तक-
वर्णादिविंशतिस्थिरास्थिरशुभाशुभागुरुलघुनिर्माणनाम्नां त्रयस्त्रिंशत्संख्याकानां प्रकृतीनां गुणक-
र्मांशस्य सयोगिकेवलिनश्चरमसमये उत्कृष्टा प्रदेशोदीरणा। सा च सादिरध्रुवा च। ततोऽन्या सर्वाप्य-

उत्कृष्टामावानादि ध्रुवोदीरणा चावासां ध्रुवाध्रुवे सर्वत्र। समयविग्याऽऽउ वेदत्रिउत्कृष्टाराषां विक
ल्पा जघन्या अजघन्या उत्कृष्टानुत्कृष्टा द्विविधास्तद्यथा साद्यो ध्रुवाश्च तथाहि सर्वासां मध्ये उत्कृष्टानुत्कृष्टानामनि
संक्लिष्टपरिणामे मिथ्यादृष्टौ जघन्या उद्वेशोदीरणा लभ्यते तस्य विसंक्लिष्टपरिणामस्य भावानजघ
न्या ततो द्वे अपि साद्यध्रुवे उत्कृष्टा च यामेव नाविनाशयोर्वक्ष्यति रिक्तानोऽनुत्कृष्टानां देशो
उदय सततं संख्यानां सर्वेऽपि विकल्पा जघन्या अजघन्या उत्कृष्टा अनुत्कृष्टा द्विविधास्तद्यथा। सादयो ध्रुवा।
ध्रुवा अथ साद्यध्रुवतां भावयति वादीरणा चाद दाम यो उक्ता साद्यनादि संज्वलनानां संप्रति स्वामि।
त्वमभिधातव्यं तत्र द्विधा उत्कृष्टप्रदे शोदीरणास्वामित्वं जघन्यप्रदे
शोदीरणास्वामित्वं च। तत्रोत्कृष्टदीरणा ॥ ए ॥ णामाणसरामाणायव्वाई णाणंतरायं
णां उदीरणावीणो विभागाईणं घातिकर्मणां सर्वेषामपि। उत्कृष्टा दीरणाया उक्ताया जघन्याया उत्कृ
ष्टदीरणास्वामी प्राक् प्रतिपादितः समय एवोत्कृष्टप्रदेशोदीरणास्वामी उच्यते। कर्म्माशानामेवं
न च रमसमयतरे इति भुतकेवली इतरेवांश्च अवधिज्ञानावरणावधिदर्शनावरणयोरवधिलब्धि। १८७
मतोत्कृष्टप्रदेशोदीरकोऽवसेयाः अनावधिमतिसंक्लिष्टत्वमिति विशेषाते विज्ञानां च। अवधिज्ञा
नावरणे ज्ञानावरणवर्त्मानां ज्ञानावरणानां केवलदर्शनावरणानां ज्ञानकषायस्य तु न।

कः केवलिनस्तस्य चायुर्गुणितकर्म्माशस्य समयाधिकावलिकाशेषायां स्थितावुत्कृष्टप्रदेशोदीरणा
अवधिज्ञानावरणावधिदर्शनावरणयोस्तु न रवधिलब्धिरहितस्य ज्ञानकषायस्य समयाधिकाव
लिकाशेषायां स्थितावुत्कृष्टप्रदेशोदीरणा निद्राप्रचलयोरपि ज्ञानकषायस्य प्रमत्तसंयतस्य
प्रमत्तनावाति अत्र स्थानर्द्धित्रिकस्य मिथ्यात्वानुबन्धिकषाययोरनन्तरसमये सम्यक्त्वं स
यमं प्रतिपत्तुकामस्य मिथ्यादृष्टेः। सम्यक्त्वमिथ्यात्वस्य सम्यक्त्वं प्रतिपत्तुकामस्य
समये। अप्रत्याख्यानावरणकषायाणां देशविरतस्यानन्तरसमये संयमं प्रतिपत्तुका
मस्य संज्वलनक्रोधमानमायानां तत्र च्छेदकस्य स्वास्वोदयपर्यवसाने वेदत्रयस्य
च संज्वलनलोभस्य च्छेदकस्य समये। समयाधिकावलिकाचरमसमये सूक्ष्मसंपरायस्य। हास्या
दिषट्कस्यापूर्वकरणगुणस्थानकचरमसमये गुणितकर्म्माशस्योत्कृष्टप्रदेशोदीर।
णा वेदितव्या ॥ ८ ॥ तत्थावरजायाणं गदिदे इसकालेऽपयमायमिऊ विरए। संघयणपणगतणुउडगा।
उदया इत्याऽऽद्यमन्तर्मुहूर्तमन्त्राद्धितीयसमये अप्रमादद्दीर्घतिर्यग्मनुष्येषु विसमा
विरता देवनारकाः मानामानपाप्या। उत्कृष्टप्रदेशोदीरकोऽनवतितस्यसर्वविशुद्धयाततदशात्र
मनुष्यप्रमत्तसंहननपंचकवैक्रियसमचतुरस्रकाद्याकारकप्रमत्तकायामनाम्न उत्कृष्टप्रदेशोदीरणा।

॥ग॰॥ देवगतिश्चानुपूर्व्यांतं च वज्रनवविंशत्युदयसमाप्य उद्वर्तनकरणे विग्रहे वर्तमानो यो देवा सा उद्देव।
नारकाणामायुःकर्मोदये नारकोऽनघातो उत्कृष्टस्थितिकोऽनुदयः खलु विग्रहे वर्तमानो उत्कृष्टप्रदे
शोदीरका वैक्रियाणां च उत्कृष्टबन्धो देवदत्तस्य द्वर्षायुः स्थितिकोऽनुदयः खलु विग्रहे वर्तमा।
नो नरकानुपूर्व्या उत्कृष्टप्रदेशोदीरकः। पूर्वं हि ज्ञाः खलु संक्लेशवत्ता व उत्कर्षातच पत्यसमाप्य तिर्यगा
नुपूर्व्या नरकत्रयान्तर्गता तिर्यक्संवेध्यानुपूर्व्याः यदा पंचेन्द्रियतिर्यक्संवेध्यानुत्कृष्टवर्षायुषोऽनुत्कृष्टमे।
वार्षिके वर्तमानानुदयः खलु दयभुक्तौ च॥ उत्कृष्टप्रदेशोदीरकाः सर्वतापर्याप्ततिर्यग्जाया।
नियानि मिथ्यात्वबन्धदशायाम्बहुत्वात्संक्लेशे विमश्रपर्याप्ततिर्यग्गईदमविशुद्ध्यमाने कां
तेन तिर्यग्गामावादयं चतियायायस्य॥ उत्कटाः। तासामेकेन्द्रियजाति द्वीन्द्रियजाति त्रि
न्द्रियजाति चतुरिन्द्रियजातीनामुत्कृष्टः॥ स्वनामानामन्तानां निजकं विशेषेण यथायोग्यं केन्द्रि
यजाति स्थावरनाम्नो बादरपर्याप्ता काचित्केनसर्वविशुद्धपर्याप्तनाम्नः खरबादरपर्याप्ता काचित्क
सूक्ष्मापर्याप्तसाधारणाविकलत्रयजातिनाम्नां तत्तन्नाम सर्वपर्याप्तिभिः पर्याप्तो सर्वविशुद्धस्त्वत्कृष्टा। 100
प्रदेशोदीरणा नवतितथाऽपर्याप्ततां नामिषं सूर्यविमोमत्वाद्यपर्याप्ताःसमसमयवर्तमानत्कृष्ट
प्रदेशोदीरकास्तथा तिर्यगानुपूर्व्याः प्रदेशोदीरणादशविरतस्यालस्य सर्वविशुद्धस्य तथा

उद्योगस्त्रगाणां सम्यग्दृष्टिर्वा बहुलगाईणांनामस्य कोमलगुरुत्वं लघु व्यशोभेतिवत्समानां
णां मनुष्याणां तस्मात्संगतोवर्तमानस्तोतासमसमये सर्वविशुद्धस्य पर्याप्तोऽत्कृष्टप्रदेशो
दीरका केवलं नरकतिर्यगानुपूर्व्या हि च एकसमये यहं विकल्पादेवगत्या नारकगत्याधिष
एवं स्थापक समय यहं विवदत्कृष्टप्रदेशोदीरकाः तथायानन्तरसमये संयमप्रतिपत्तासेव वा
विरतसम्यग्दृष्टिरुत्कृष्टप्रदेशोदीरकाः तथायानन्तरसमये संयमप्रतिपत्तासेव वा विर
तसम्यग्दृष्टिर्जगादीनां उत्कृष्टः स्वरा नादेयायशःकीर्तीनां नीचैर्गोत्रस्य खोत्कृ
ष्टप्रदेशोदीरकायोगं च दीरणाम्॥ जागतिसरउगाभुणनिर्यगतिकवलिनास
विविशुद्धः पस्त्रासिनायामपतामाविसि यामपतादीरकाणां योगीसयोगिकेवली
नवरसमसमये उदीरकायामीत्यायोगपता दीरकाःस्यात्माम उच्चगति पंचेन्द्रियजातिअदारिक
सस्कतिसमसमस्कंसंस्थानसमकवयमसंहननवर्णादिविरात्यगरुलघूपघातपराघातविहा
यागतिविकत्रसबादरपर्याप्तप्रत्येकस्थिरास्थिरशुभाशुभनामादेयपशःकीर्तिनिर्माणतीर्थ
करत्वविर्णावाणांदिषष्टिसंख्यानामुत्कृतानां सयोगिकेवलीचरमसमये उत्कृष्टप्रदेशोदीरक
तथा केवलिना स्वरविक्रमणातपातयानिजकांतस्वस्वनिरोधकाले उत्कृष्टप्रदेशोदीरणा त

श्वादिस्वरनिरोधकाले तु स्वरकस्वरायाः प्राणापाननिरोधकाले उत्कृष्टप्रदेशोदीरणा। तथा दि-
स्वरनिरोधकाले च सर्वकर्मणां उत्कृष्टप्रदेशोदीरणा आमर्षपरिणामायाः स्वाम्यं दीरणा। वि-
कारणसमस्तस्य कर्मणः सर्वविशुद्धः उत्कृष्टप्रदेशोदीरणास्वामी वेदितव्यः। आयुर्वर्जस्य शक-
णां चान्यत्र सर्वत्रापि गुणितकर्मांशः॥ तेन दानान्तरायादीनां सपिंडानां उत्कृष्टप्रदेशो॥
दीरणा गुणितकर्मांशस्य क्षीणकषायस्य समयाधिकावलिकायां॥ शेषवर्त्तमानस्यावगंतव्या॥
तदेव उत्कृष्टप्रदेशोदीरणास्वामित्वं। संप्रति जघन्यप्रदेशोदीरणास्वामित्वमाह॥
॥८॥ तप्पगावदीरक्कतिसंकिलिट्ठसत्तावाउ सव्वपगईणं नायव्वा तद्दव्वसामी। क्षपणादिसत्तो
यतिच्यवरायस्तासां तासां प्रकृतीनां उदीरकः। सामान्यतिसंक्लिष्टस्तावतिसंक्लिष्टपरिणा-
मः क्लिप्तकर्मांशः सर्वप्रकृतीनां स्वस्वायोग्यानां जघन्यप्रदेशोदीरणास्वामी वेदितव्यः॥ तत्राव-
धिज्ञानावरणवर्ज्जानां चतुर्णां ज्ञानावरणीयानां अवधिदर्शनावरणवर्ज्जानां त्रयाणां दर्शनाव-
रणीयानां सातासातावेदनीययोः मिथ्यात्वस्य षोडशानां कषायाणां नवानां नोकषायाणां सर्वसं-
ख्यया पंचत्रिंशत्संख्यानां प्रकृतीनां मिथ्यादृष्टिः सर्वपर्याप्तिपर्याप्तः सर्वसंक्लिष्टस्तिर्यक्पंचेन्द्रियस्तत्प्रा- १८७
योग्यसंक्लेशे वा जघन्यप्रदेशोदीरणास्वामी तथा अनंतरसमये मिथ्यात्वं यास्यतीति

सक्लिष्टः सम्यक् समयमिथ्यात्वयोर्जघन्यप्रदेशोदीरणास्वामी तथा गतिचतुष्टयपंचेंद्रियजात्याद्यानां
कर्मणां क्वचित् क्लिष्टसमयान्तरसमस्थानकर्मसंहननषट्कवर्णादिविंशतिपराघातोपघातो-
च्छ्वासविहायोगतिद्विकत्रसबादरपर्याप्तप्रत्येकस्थिरास्थिरशुभाशुभसुभगदुर्भग-
सुस्वरदुःस्वरनादेयादेययशःकीर्त्ययशःकीर्तिनिर्माणरूपाणां नाम्नां त्रिपंचाशत्प्रकृती-
नां पर्याप्तसर्वसंक्लिष्टसंज्ञिपंचेन्द्रियः सर्वोत्कृष्टसंक्लेशस्थो जघन्य-
प्रदेशोदीरणास्वामी ओदारिकसप्तकस्य ओदारिकशरीरप्रायोग्यसंक्लेशस्थो
वायुकायिकस्तेजस्कायिको वा तत्प्रायोग्यसंक्लेशः। आतपस्य खरबादरपृथ्वीकायि-
कः सर्वसंक्लिष्टः एकेंद्रियजातिस्थावरसा- धारणनाम्नां एकेंद्रियः सर्वोत्कृष्टसंक्लेशः।
सूक्ष्मनाम्नः सूक्ष्मैकेंद्रियः सर्वसंक्लिष्टः। जघन्यप्रदेशोदीरणास्वामी अपर्याप्तकनाम्न
उत्तरपर्याप्तमनुष्यः सर्वसंक्लिष्टः समयेवर्त्तमानो जघन्यप्रदेशोदीरकः तथा द्वित्रिच-
तुरिंद्रियजातीनां यथाक्रमं द्वित्रिचतुरिंद्रियाः सर्वसंक्लिष्टा जघन्यप्रदेशोदीरणास्वामिनः। आयु-
षां तु जघन्यस्थितीकतीर्थकरनाम्नः जघन्यानुभागोदीरणास्वामी प्रकृतिप्रदिता। सप्त-
व जघन्यप्रदेशोदीरणास्वामी प्रतिपादितव्यः। तीर्थकरः केवली आयोज्यायिकाकरणमारभमाणा

व तीर्थकरनाम्नां जघन्यप्रदेशोदीरको वेदितव्य इत्यर्थः॥ उदीरणठिइनुउक्कस्सुक्खावई य आउगा।
णं तु पढमसमयनरइ ठिई। सेसाणुक्कोसठिईगा। अवधिज्ञानावरणावधिदर्शनावरणयोरवधिल-
ब्धियुक्ताः सर्वसंक्लिष्टो जघन्यप्रदेशोदीरणास्वामी। अवधिकेषूत्पादयतो बहवः पुद्गलाः परिश-
टन्तीत्यवधिलब्धिरहितानां ग्रहणं तथा वेद्यमानमिथ्यात्वोपगतस्य स्वस्वमिश्रानुसारेणानंतानुबन्धिस्वमत्तनवन्न।
जघन्यप्रदेशोदीरको नवतितत्त्वप्रथमसमयनारका अप्रादशवर्षसहस्रप्रमाणायां जघन्यस्थितौ वर्त्त-
मानो नैरयिकः सहितोघनारकापेक्षयात्र तिशायेनसुरवाशायाणां तिर्यक्मनुष्यदेवायु-
उत्कृष्टस्थितौ वर्त्तमानाः स्वस्वायुषोदीरणता। असारतरमसुखितायवामंख्यं तिर्यक्म-
नुष्यदेवा जघन्यप्रदेशोदीरणास्वामिनो वे- दितव्याः। इति श्रीमलयगिरिविरचितायां कर्म-
प्रकृतिटीकायां उदीरणाकरणं समाप्तम्॥ छ॥ तदेवमुक्तमुदीरणाकरणम्। अथोपशम-
नाप्रतिपादनावसरस्तत्राविदं प्रथमं अधिकाराः तद्यथा प्रथमं सम्यक्त्वोत्पादप्ररूपणा देशविरतिलाभप्ररूप-
णा सर्वविरतिलाभप्ररूपणा अनंतानुबंधिविसंयोजना दर्शनमोहनीयक्षपणा दर्शनमोहनीयो-
पशमना चारित्रमोहनीयोपशमना देशोपशमना इति तावदेतदुपशमनाकरणं प्रशस्तदेशसर्वात्मना व्या- १९७
ख्यातुमसंक्यं तातांबंधाख्याख्यातुमात्मनाशक्तिस्त्वावाप्ताताछदिद्दणामावार्यानमस्कारं विके॥

उपशा॥ करणकया अकरणा वि य दुविहा उवसामणत्थ विइयाए। अकरणअणुइन्नाए अणुओग-
धरे पणिवयामि॥ इह द्विविधोपशमना करणकृता अकरणकृता च तत्र करणं क्रियायथाप्रवृत्ता-
निवृत्तिकरणसाध्यः क्रियाविशेषः तेन कृता करणकृता तद्विपरीता अकरणकृता यां संसा-
रिणो जीवा नो गिरिनदीपाषाणवृत्तादिसंभवप्रत्यया यथाप्रवृत्तादिकरणक्रियाविशेषमन्तरेणापि वे-
दनानुभवनादिभिः कारणैरुपशमो जायते सा अकरणकृता इत्यर्थः। इदं च करणकृताकरणकृतत्व-
द्विविधं देशोपशमनाया एव द्रष्टव्यं न स- र्वोपशमनायास्तस्याः करणेभ्य एव भावात्। उ-
क्तं च पंचसंग्रहमूलटीकायां देशोपशम- ना करणकृता करणरहिता च सर्वोपशमना
तु करणकृतैवेति अस्याश्चाकरणकृतोपश- मनाया नामधेयद्वयं तद्यथा अकरणोपशम-
ना अनुदीर्णोपशमना च तस्याश्च संप्रत्यनुयो- गो व्यवच्छिन्नस्ततस्तद्वेत्तारः स्वयं अनुयोगमजाना-
नस्तान्धदृष्टाविशिष्टमतिप्रज्ञाकलितचतुर्दशपूर्ववेदिनो नमस्कारमाह। विइयाए इत्यादि॥
द्वितीयाया अकरणकृताया उपशमनाया अकरणोदीर्णपनामधेयद्वयभाजो अनुयोगधरान्
व्याख्याकुशलान् प्रणिपतामि तेभ्यः प्रणिपातं करोमि तस्मादिह करणकृतोपशमनयाधिकारः।
सापि च द्विधा द्विविधा सर्वोपशमना देशोपशमना च तत्र सर्वोपशमना मोहनीयस्यैव गुणप्रस।

स्यादेशसर्वविरतिविरत्यासौ करणकृतोपशमना अकरणकृतोपशमना च तत्र यादेशस्य देशोप
शमनायास्तयोर्द्वयोरप्येकैकस्या नामधेययोर्विपरीतयोर्नामधेये तद्यथा करणकृतोपशमना।
अकरणोपशमना च या सर्वोपशमना च सा मोहनीयस्यैव तत्र सर्वोपशमना क्रियाजाताया विदितव्या सा पश्चाद्वो
लब्धितिगज्ञानो वक्ष्ये पि विशुद्धा तासां विपच्यमानानां इत्यनियमात् द्वित्रयारसागारा। तत्रायं विशु
द्धलब्ध्या विदेशमत्र कर्मस्थानाकानाकोमो। करितु मतत्पूर्ववादेवत्रपाणा श्रुतत्रशुरपा वा।
अशुभानां बंधस्ताध्रुवपथ्यमानवपावर्ध्रुव नाश्रणोक्रयानागवमायथपएमंत्रकोममज्ञि।
मनवादंकिंश्वंवघाश्चरनवबंधंपत्रसं रवतासएपश्चरश्रुतानाणेशुभानां। श्रणेतश्रुण
द्वाणिवद्वीद्वि करणंत्रयाणवतंत्रश्रुतवकर। णमनियदिकरणंश्रुंतासुकजनियष्टश्रवसंत
दंवलदरकमाद्दमार्वपशमनामाद्दाम्येव। माद्दनीयास्यवशेषाणांतु कर्मणांदेशोपशम
नातत्रतस्यामोहनीयस्य मार्वापशमानाक्रियायायाप्यंवंद्विथमंत्तामवालिपर्यामिति। पर्याप्तः इत्ये
वंतलब्धित्रिकयुक्तापंचेंद्रियश्च संज्ञिपर्याप्तश्च कपायां तिम्नि मुक्ता विलब्धि। युक्तः अथवा उपशमलब्धि
उपदेशश्रवणलब्धि करणत्रयहेतुप्रकृष्टयोगलब्धिरूप लब्धित्रिकयुक्तः करणकालात्पूर्वमपि। १०२
अंतर्मुहूर्तकालं यावत्प्रतिसमयमनंतगुणवृद्ध्या विशुद्ध्या विशुध्यमानो ऽवदायमानचित्तसंत

ति। ग्रंथिकसत्त्वानांश्चनवस्थितिकानां या विशोधिस्तामतिक्रम्य वर्तमानतत्तोनंतगुणविशुद्धः इत्यर्थः
तथान्यतरस्मिन्मतिश्रुताज्ञानविभंगज्ञानानामन्यतमस्मिन्साकारोपयोगेवर्तमानो योगा वा छंवितम
स्मिन्मानायोगवाग्योगकाययोगानामन्यतमस्मिन्वर्तमानस्तिसृणां विशुद्धानां लेश्यानां मन्यतमस्यां ले।
श्यायां वर्तमानो जघन्यतस्तेजोलेश्यायां मध्यमपरिणामे मध्यलेश्यायां तु कृष्टपरिणामे शुक्ल
लेश्यायां तथायुर्वर्जानां सप्तानां कर्मणां स्थितिमं तःसागरोपमकोटाकोटीप्रमाणां कृत्वा। अशुभानां
कर्मणां श्रुभानां चतुःस्थानकं संतं द्विस्थानं। कंकारोतिश्रुभानां च कर्मणां द्विस्थानकं संतं।
चतुःस्थानकं करोति तथा ध्रुवप्रकृतीः पं चविधज्ञानावरणनवविधदर्शनावरणमि।
थ्यात्वंपोडशकपायभयजुगुप्सातैजसका र्मणवर्णगंधरसस्पर्शागुरुलघूपघातनिर्मा
णपंचविधांतरायरूपाः सप्तचत्वारिंशत्संख्याः। बध्नन्परावर्तमानाश्च स्वभवयोग्याः प्रकृतीः शुभा
एव बध्नाति नाशुभास्तत्र यदि तिर्यग्मनुष्यो वा विशुद्धपरिणामादिना ततो देवभवं मारत्वा तदेति इत्यर्थस्तत्र देवगति
द्वयोगया प्रकृतीर्देवगतिदेवानुपूर्वीपंचेंद्रियजातिवैक्रियशरीरवैक्रियांगोपांगसमचतु
रस्रसंस्थानपराघातोच्छ्वासप्रशस्तविहायोगतित्रसादिदशकमातावेदनीयोच्चैर्गोत्ररूपाः एकोनविं
शतिसंख्या बध्नाति देवो नैरयिको वा प्रथमसम्यक्त्वमुत्पादयन्मनुष्यगतिमनुष्यानुपूर्वी मनु

जाउत्कृष्टा पंचेंद्रियजातिसमचतुरस्रसंस्थानवज्रर्षभसंहननऔदारिकशरीरौदारिकांगोपांगपराघातो
च्छ्वासप्रशस्तविहायोगतित्रसादिदशकसातावेदनीयोच्चैर्गोत्ररूपाणां विंशतिसंख्या बध्नाति॥
केवलं यदि दृष्टा समस्तनारकप्रथमसम्यक्त्वोत्पादयति ततस्तिर्यग्गतितिर्यगानुपूर्वीनीचैर्गोत्रा।
णामपि बक्तव्यानि शेषेन देवनवा बध्यमानप्रकृतीनां स्थितिं बध्नाति उक्तं सागरोपमकोटाकोटीप्र॥
मानि मवनाधिकां यायां वैगोशाश्वप्रदेशाग्रेउक्त ष्टमध्यमं जघन्यं वा बध्नाति लघाजघन्यायामेवं तु।
मात्रा जघन्यप्रदेशाग्रं बध्नाति मध्यामसधा। मंउक्ताष्टरक्तष्टमिति स्थितिबंधमिवप्रासंसि।
त्यं स्थितिबंधं शक्रतनं स्थितिबंधं णिक्तयापल्योपमसंख्येयभागन्यूनं करो।
ति ल स्थितिविचपरिमार्मसंत्यं स्थितिबंधं। शक्तनं स्थितिबधाण्कयापल्योपमासंख्ये
यभागन्यूनं करोति तत् स्थितिविचपरिणामसत्य त्वं स्थितिबंधं करोति पल्योपमासंख्येयभागन्यूनं
करोति। एवमन्यमन्यं स्थितिबंधं सर्वमर्वाग्विकृत्या पल्योपमसंख्येयभागन्यूनं करोति अशुभानां च।
प्रकृतीनां बध्यमानानां मनुष्यागतिस्थानकं बध्नाति तस्मिन्नपि प्रतिसमयमनंतगुणहानं शुभानां चतुः
स्थानकं बध्नाति तमपि प्रतिसमयमनंतगुणवृद्धिं एवमशुभं सर्वत्र किं करोति अथ अनुशासनं करोति १५२
त्यादिकरणं यथाप्रवृत्तं करोति तत्र सर्वकरणान्तं तत्रोलिष्टत्रिकरणाकरणमिति। परिणामविरोधः॥

करणं परिणामास्त्रिविधनक्रमात् प्रतानि यथाप्रवृत्तिकरणानिवृत्तिकरणं तत्र कृत्स्निकाविसर्वेषाम
पि करणानां कालान्तर्मुहूर्तप्रमाणं तत्रानन्तकामणावत्रघः उपशमानन्तरं समापि वं तत्र कृति
का। संप्रति करणानामेव स्वरूपमाविष्कारादि॥५॥ प्रथमसमयवृत्तेः स्वप्रमाणानंतगुणा
ऐक्षत्रसमयसमयेसमयेश्चध्यवसानानामनंतगुणनया विशुद्ध्या वर्द्धते समयसमयमनंतगुणवृद्ध्या।
अध्यवसायानां विशुद्ध्याऽत्यर्थं प्रवर्द्धमानो यावत्करणसमाप्तिर्वर्तते तावन्निरंतरं वर्द्धते कि
यंति प्रवरध्यवसानानि करणप्रत्येकं नवंतीति वक्तव्यानि॥६॥ परिणामस्थानानि ना॥
स्त्रु विलोगा असंख्येयाध्यायाः पियथा प्रवृत्ताप्रवृत्तकरणयोः परिणामस्थानानाम् उ।
समयालोकाकाश असंख्येयान्तर्वंति एतदुक्तं। तर्वति यथाप्रवृत्तकरणे अपूर्वकरणे च प्रति
समयमसंख्येयालोकाकाशप्रदेशराशि। प्रमाणानि अध्यवसायस्थानानि तर्वंति तथाहि य
थाप्रवृत्तकरणे प्रथमसमये विशेषाधिस्थानानि नानाजीवापेक्षयासंख्येयलोकाकाशप्रदे
शप्रमाणानि द्वितीयसमये विशेषाधिकानि ततोपि तृतीयसमये विशेषाधिकानि एवं तावद्वा।
च्यं यावच्चरमसमय एवमपूर्वकरणेऽपि द्रष्टव्यं अपूर्वनिवाध्यवसायस्थानानि यथाप्रवृत्ताप्रवृत्तक।
रणयोः संबंधानि स्थापितमानानि विषमचतुरस्रक्षेत्रमापूरयंति तयोः संप्रमसंततगुणवृद्ध्याप्रवर्तमाना।

ष्यगं तस्मानि तिर्यक्खंडस्थानपतितानि स्थापना चेयं मंदविशोध्याप्रथमसमयासंख्यातभागा द्विप्रथमसमय

१० ०००००००००१४	
८ ००००००००१३	
६ ०००००००१२	
४ ००००००११	२१००००००००००२२
३ ०००००९	१९०००००००००००१८
२ ००००३	१३००००००००१८
१ ०००५	१५०००००००१६

मयं मिउकस्सउध्यिमध्वोइक्कि कि दोण्हनीवाणं श्रावारमात्र
समुक्कोसं उवयवत्तं मिडना मंइइकल्पतया द्वितउप्पाखाग्गपद।
करणवर्तिपत्राविवाह्यते तत्र कः सर्वजघन्याश्रण्याउति
पत्रांश्रप। रसंक्रमर्वोत्कृष्टयाविशोधिश्रण्यातत्रप्रथमसमयज्ञा।
वसपुत्र प्रथमसमयमंदा सर्वजघन्याविशोधिः सर्वस्तो।
का। ततो द्वितीयसमये जघन्याविशोधिरनंतगु
णा एवं तावद्गच्छति यावदधःप्रवृत्तकरण। स्य संख्यातभागो गतो भवति ततः प्रथमसम
यद्वितीयसमयस्य जावस्य उत्कृष्टविशोधिस्थानम नंतगुणं वक्तव्यं ततो द्वितीयातो जघन्यस्थानो निर्व
स्थापयितना जघन्याविशोधिरनंतगुणा ततो द्वितीयसमये उत्कृष्टाविशोधिरनंतगुणा ततउप
रिजघन्याविशोधिरनंतगुणा एवमुपर्युपरि एकैकं विशोधिस्थानमनंतगुणं तयाद्वयोर्वाया।
स्तावत्रेयं यावच्चरमसमये जघन्याविशोधिरनंतगुणा चरमसमये द्विचरमसमयस्थापयतिच्छ उत्कृष्टा निशो। १९२
धाणि उत्कृष्टानि विशोधिस्थानानि तानि क्रामणानि रंतरमनंतगुणानि वक्तव्यानि। तावदेवं समासंधेय

वृत्तकरणं अस्य अपूर्वपूर्वत्वात् णंस्य अपूर्वप्रवृत्तमिति द्वितीयं नाम शेषकरणान्यो अपूर्वप्रथमं प्रवृत्तं अपूर्वप्रवृत्त।
मिति। अस्मिं अधःप्रवृत्तकरणे स्थितिघातोऽनुभागघातो गुणश्रेणिर्वा न प्रवृत्ते ते केवलमुत्कृष्टपावि
शोधिरेवानंतगुणा यानि वा अशुभानि कर्माणि प्रशस्तानि तानि बध्नाति। तेषामनुभागं द्विस्थानकं बध्नाति
यानि वशुभानि तेषां चतुःस्थानकं स्थितिबंधपिवशात्सर्वेषां कर्मणां स्थितिबंधं पल्योपमासंख्येय।
भागहीनं बध्नाति सोऽधःप्रवृत्तकरणमतिक्रम्य। याति विशुध्यमानो विशुध्यमाने समये अपूर्वकरणं विशुध्यतिरूक
अद्वितीयस्याकरणस्यापूर्वकरणाख्यस्य यो द्वितीयसमयस्तत्र जघन्यमपि विशोधिस्था
नमनंतगुणोत्कृष्टात्प्रथमसमयवर्तिन॥ उत्कृष्टात्विशोधिस्थानान्न। अनंतगुणं वक्त
व्यं एतदुक्तं नवर्तितरस्य अधःप्रवृत्तकरणे। प्रथमादारभ्य निरंतरं जघन्यात्विशोधिस्थानान्य
नंतगुणतयावक्तव्यानि किंतु प्रथमसमये प्रथमाता जघन्याविशोधिः सर्वस्तोकावाच्यासा पि।
अधःप्रवृत्तकरणचरमसमयवर्तिन उत्कृष्टात्विशोधिस्थानादनंतगुणा ततः प्रथमसमये उ
त्कृष्टा विशोधिरनंतगुणा ततोपि द्वितीयसमये जघन्याविशोधिरनंतगुणा ततोपि तस्मिन्नेव
द्वितीयसमये उत्कृष्टाविशोधिरनंतगुणा ततोपि तृतीयसमये जघन्याविशोधिरनंतगुणा ततोपि
तस्मिन्नेव तृतीयसमये उत्कृष्टाविशोधिरनंतगुणा एवं प्रतिसमयं तावद्वाच्यं यावच्चरमसमये।

अथ विशोधिरिति ॥८॥ निरूपयणमविततामेततःमेतस्यापूर्वकरणस्य निर्वचनेनेतिष्ठितमवघातितया वि-
वक्षनमतिक्षनवक्रेव्यंतथघाऽपूर्वाणिशाऽपूर्वाणिकरणानि वक्तव्यं स्थितिघातगुणश्रेणिस्थि-
तिबंधादीनि निवर्तनानि यस्मिन्नत्रऽपूर्वकरणे तथा हि अपूर्वकरणे प्रविशन्नेव प्रथमसमय एव स्थि-
तिघातं रसघातं गुणश्रेणिं स्थितिबंधं वाऽन्यं गपदारततथावाद्विवियरसघायेऽस्वंधगवाऽऽगुणमे-
टावियसमगं पटमसमयपवत्तंति स्थितिघा । तोरसघातिबंधवागुणश्रेणिरपिवपातवत्तारःपदा-
र्थाःसमकं प्रगपत्तपवामेसमयपवर्तंते । प्रस्थितियातःउतियादनार्थमादउयदिउजघउक-
मंडयरंपत्वसमंखवतमत्रागाविइकेन । गं स्थितिसत्कर्मणोऽग्रिमसंख्यागोउत्कर्षातोउ-
दधिरघकवंदक्षिपचक्रउमाणप्रत्रूतमा गाएायमसंख्यातप्रमाणमित्यर्थः जघन्येन उनःपल्यो-
पमसंख्येयभागमात्रं स्थितिकंडकं उत्किरति । उत्कीर्य च यावत् स्थितिरध्मृतरखंडयति व्यव्रतदलि-
कं उसिपति अंतर्मुहूर्तेन च कालेन ततः स्थितिखंडकं उत्कीर्यते तत उनरप्यनत्योऽपल्योपमासंख्ये-
यभागमात्रं स्थितिखंडकमंतर्मुहूर्तेन कालेन ततो उत्किरति प्राग्वत्कोपावन्यानवनिक्षिपति एवमपू-
र्वकरणाद्धायां निवृत्तानि स्थितिखंडानि सहस्राणि व्यतिक्रामंति । तथा च सति यदपूर्वकरणस्य १०४
प्रथमसमये स्थितिसत्कर्मा तत्तस्यैव चरमसमये संख्येयगुणहीनं जातं संवृत्तिरसघातातिश्रीय-

ता । अशुभानां प्रकृतीनां यज्जत्रात अणुभागकंडगाणं वा जहिंमहास्स दिशस्स एएक्कं विइक्कंमकंस
दिस्सहितसिवाय समाणे इअणुभागानोप्रकृतानांयदनुभागसत्कर्म तस्यानंतमं भागं मुक्त्वा ।
शेषाननंताननुभागभागानंतर्मुहूर्तेन कालेन विनाशयति ततः पुनरपि तस्यप्रागु-
क्तस्यानंततमस्यानुभागस्यानंततमं भागं मुक्त्वा शेषाननुभागभागानंतर्मुहूर्तेन कालेन विना-
शयति । एवमनेकान्यनुभागखंडसहस्राणि । एकस्मिन् स्थितिखंडव्यतिक्रामति तथा च स्थि-
तिखंडानां सहस्रैर्द्वितीयमपूर्वकरणं पारा । सामाप्यातमपूर्वस्थितिबंधावानव्येत अपूर्-
वकरणस्य प्रथमसमयेऽन्य एवापूर्वः । पल्योपमसंख्येयभागहीनः स्थितिबंधश्चा-
रभ्यते स्थितिघातस्थितिबंधौ युगपद्वा । रस्येतत्भागपदेवनिष्टयातासंत्वगुणाश्र-
णिरपि प्रथमात्गुणासेटा निरक्षात्समयसमय यसंख्यगुणणाऽ अणुणातिरिक्ता । सोऽस्मिन्सेम ।
यनिरक्षात्वा यत स्थितिखंडकं घातयति तन्मध्याद्दलिकं गृहीत्वा उदयसमयादारभ्य प्रतिसमयम-
संख्येयगुणतयानिक्षिपति तद्यथा उदयसमयेऽसंख्येयगुणं ततोऽपि द्वितीयसमयेऽसंख्येय-
गुणं एवं यावदन्तर्मुहूर्तचरमसमयः । तच्चांतर्मुहूर्तमपूर्वकरणानिवृत्तिकालात्मनोन-
गातिरिक्तं वेदितव्यं गृह्णाति यावन्नानाविधं गुणश्रेणि निक्षिपति असंख्येयगुणतयाऽपूर्वापूर्वं समम ।

यावद्ध्याउत्तरोत्तरसमये इच्छात्मकतया सा पिवनिरूपणः द्विकातिरिक्ताः अपूर्वकरणनिवृत्ति
करणकालात्समधिकं एषप्रथमसमयेष्वद्धातद्दलिकनिरूपणविधिः एवं द्वितीयादिसमयेष्वद्धातान
मपि दलिकानां निरूपणविधिरिष्टव्यः। अन्यत्र गुणश्रेणिरचनायां प्रथमसमये दलिकं यत्तदस्यातततः।
स्तोकं द्वितीयसमये असंख्येयगुणं ततोऽपि तृतीयसमये असंख्येयगुणं एवं तावद्वाच्यं यावद्गुणश्रे-
णिचरमसमयः। तथा अपूर्वकरणसमये च अनिवृत्तिकरणसमये च वर्तमानः क्रमशः शास्यमा-
णेषु समयेषु गुणश्रेणिदलिकं समये समये शेषे शेषे वर्तिउपरितनवर्द्धते। संभवति निवृत्तिकरणे।
अपूर्वमाद्याः। अनियतविधिरेवं यथा अपूर्वं करणप्रथमसमयादारभ्य स्थितिघातादयो
युगपत्प्रवर्त्तमाना व्याख्याताः एवमनिवृत्तिकरणेऽपि वक्तव्याः। तावत्कालसमानतन्नाम। तुल्ये
समाने काले प्रवृत्ताः समासमर्त्वेषामपि तत्प्रविष्टानां विशोधिर्भवति न विषमा ततो नाम सोऽन्वर्थं नि-
र्वचनीयं। अनिवृत्तिकरणमिति एतदुक्तं भवति अनिवृत्तिकरणस्य प्रथमसमये वर्त्तितायवर्त्तन्नायं।
वर्तिष्यंते तेषां सर्वेषामपि समानरूपाविशोधिः। द्वितीयसमये पिवायवर्त्तितायवर्त्तन्नायव।
वर्तिष्यंते तेषामपि सर्वेषां परस्परं समा विशोधिर्नवरं प्रथमसमयप्रमाविशोध्यपेक्षया अनन्तगुणा ए- १८५
वं तावद्वक्तव्यं यावदनिवृत्तिकरणस्य चरमसमयः। ततएवास्मिन्करणे प्रविष्टानां तुल्यकालानामध्य-

मानां परस्परमध्यवसायानानात्वं यानिवृत्तिर्व्यावृत्तिः सा न विद्यते इति अनिवृत्तिकरणमिति नाम। अस्मिंश्चानिवृ-
त्तिकरणे यावंतः समयास्तावंति अध्यवसायस्थानानि पूर्वस्मात्पूर्वस्मादनंतगुणवृद्धानि भवंति॥ तासंख्येय
ऽशमाशासानिवृत्तद्धाभत्त्रेषादोषयाकिंतरणउज्जमसंप्रविश्यं बाधवाएत्र्यंतरं क्रियावायावलिउगिका प्र
मिश्रगालउदारणामिथ्यात्वं अनिवृत्तिकरणाद्धायाः संख्येयेषु भागेषु गतेषु एकस्मिंश्च भागे
संख्येयतमे शेषे निवृत्तिश्चेतर्मुहूर्त्तमात्रम। मिथ्यात्वस्यांतरकरणं करोति अंतरकर-
णकालश्चांतर्मुहूर्त्तप्रमाणः। प्रथमस्थितेः किंचिदभ्यधिकं। स्थितिबंधाद्धया समप्र-
मांतरकरणकरणप्रथमसमये वान्यस्थितिबंधमिथ्यात्वस्यारभते स्थितिबंधाद्धांत
रकरणं च युगपदेव परिसमाप्यते। अंतरकरणप्रथमसमये चान्यस्थितिक्रियमाणे।
गुणाश्रेणेः संख्येयतमं भागमंतरकरणदलिकं समादाय किरति उत्कीर्यमाणं वा दलिकं प्रथम।
स्थितौ द्वितीयस्थितौ च प्रक्षिपति अंतरकरणसंबंधिनी स्थिति प्रथमा स्थितिरित्युच्यते उपरितना
तु द्वितीया प्रथमस्थितौ वर्तमान उदीरणाप्रयोगेण प्रथमस्थितिसत्कं दलिकं समाकृष्योदयसमये
प्रक्षिपति सा उदीरणा यत्पुनः द्वितीयस्थितेः सकाशादुदीरणाप्रयोगेण समाकृष्योदये प्रक्षि-
पति स आगाल इति उदीरणा आगालयोर्विशेषः प्रतिपत्तव्यः। सिद्धं द्वितीयं नाम द्वयं पूर्वसूरिभिराविद्वितउद

योदीरणा तस्यां च प्रथमस्थितिमनुभवतो यावदावलिकाद्विकं शेषं तिष्ठति तस्मिंश्च स्थिते ॥
आगालो न भवति किंतु केवलोदीरणैव साप्युदीरणा तावद्यावदावलिकाद्विकं शेषं तिष्ठति त
स्मिंश्च स्थिते आगालो न भवति। आवलिकायां चावशेषीभूतायामुदीरणापि निवर्त्तते ततः केवले
नोदयेनैव तामावलिकामनुभवति तस्यामपि चापगतायामुदयोऽपि मिथ्यात्वस्य विनिवर्त्तते तत
द्दलिकाभावात्। ततोऽस्मिन्नवसरे प्राप्ते समये औपश मिकं सम्यक्त्वमवाप्नोति तद्भावादेव मिथ्यात्वोदयाभा
वान्तरकरणं समस्तमपि भावमपि सम्यक्त्वेन। स्वलक्षणमुपाददाति दृष्टमपि दृष्टवत् मिथ्यात्वाद्युद
यदर्शनमतिमलीमसं कुर्वन् करणं। अपशमिकं सम्यक्त्वं लभतेऽयमौपशमिकसम्यक्त्वस्य
लाभेन स्वरूपाधिगतमलरहितं पूर्वमदृष्टपूर्वं। तत्र इति पश्यति तत्तद्भावादिकं सम्यक्त्वलाभेन
मतिज्ञानं स्वभावमुपयुक्तं लाभे एव ज्ञानादिकं च तु प्रतिवद्धं तत्र वा जो को न भवति मतिज्ञानादि तिन
तस्य। व्याख्यानमिदमिदं तस्य सम्यक्त्वं नान्यं कस्मात् पूर्वमुपशमसम्यक्त्वलाभे एव तत्र वर्णितं नान्यत्र चेद्
यस्य सम्यक्त्वमतिज्ञानादि तेषु न मिथ्याज्ञानमथ सम्यग्ज्ञानमथ व तद्व्याधितस्य सम्यगेव विधक्षितं।
॥ तथा तं कालं वियं विष्टं तिद्दाप्तं तावदपगाढत्वं मन्निवेशं मन्निविष्टं। मिश्रं तु सत्यमार्ग उत्तरं कालं तस्मि १०६
काले याति। अंतरकरणसमये औपशमिकसम्यक्त्वं ह्यर्जयति तस्मिन् प्रथमस्थितिचरमसमये उक्ता।

षं। मिथ्यादृष्टिः सन्नद्धितायां यो द्वितीयस्थितिगतं दलिकं शुद्धताभागेन त्रिपुञ्जीकरोति
तद्यथा शुद्धमविशुद्धं चतत्र शुद्धं सम्यक्त्वं तदद्धविशुद्धं मिश्रं अविशुद्धं मिथ्यात्वं चेति त्रिविधं सम्य
मिथ्यात्वं तत्र सर्वघाति॥ तत्प्रथमसमयादारभ्य सम्यक्त्वमवाप्नुयात् गुणसंक्रमेण पूरयति कर्म॥
शेषं तिस्रः कृत्वा सद्विधिं ज्ञात्वा औपशमिकसम्यक्त्वलाभात् प्रथमसमयादारभ्य मिथ्यात्वदलिकं गुणसंक्रमेण।
सम्यक्त्वसम्यग्मिथ्यात्वयोः संक्रमयति ताश्चैवं प्रथमसमये स्तोकं दलिकं ततोऽसंख्येयगुणं ततो
मिश्रसम्यक्त्वयोर्गुणाः एवमंतःसमयं प्रतिसमयं संक्रमयति। क्रमेण तावद् यावदन्तर्मुहूर्त्तं
परं विध्यातसंक्रमः। आगतस्तत्स्वरूपं च वक्ष्यते। विध्यातस्य गुणसंक्रमस्य टीकायां ते व्याख्याता एव।
ज्ञानोपदेशविशेषेणागताऽऽवलिकासमस्तिमिश्रके यावद्गुणसंक्रमस्तावदायुर्वर्जानां सप्तानां क
र्मणां स्थितिघातो रसघातो गुणश्रेणिश्च भवति। गुणसंक्रमं विनिवर्त्तमानेन सह निवर्त्तते मि
थ्यात्वस्य तत प्रथमस्थितौ यावदेवादिकाऽऽवलिका शेषा न भवति तावन्मिथ्यात्वस्य स्थितिघातरस॥
घातो न भवतः। आवलिकायामवशेषीभूतायां तौ निवृत्तौ यावच्च प्रथमस्थितौ आवलिका शेषा न
भवति तावद्गुणश्रेणिरपि मिथ्यात्वस्योपजायते निवृत्ता आवलिकाद्विके त्ववशेषीभूते गुणश्रेणिर्निवृत्ता
तावदवसन्नाः करणे च विष्टाः सत्त्वं प्रथमसमयादारभ्य औपशमिकसम्यग्दृष्टिस्तावदुदीरणया वदति।

ष्टुक्तं। ततः संप्रति यत्करोति तदाह। उवसंतद्धा अंते विहिणा ओकड्ढियस्स दलियस्स अज्झवसाणा-
णुरूवस्सुदओ तिसु एक्कयरयस्स॥ औपशमिकसम्यक्त्वाद्धाया अन्ते पर्यन्ते किंचित्समधिकावलिका-
शेषे वर्त्तमानस्त्रयाणामपि द्वितीयस्थितिगतानां सम्यक्त्वादिपुञ्जानां दलिकमध्यवसायविशेषे-
ण समाकृष्यान्तरकरणपर्यन्तावलिकायां प्रक्षिपति तत्र प्रथमसमये प्रभूतं द्वितीयसमये स्तोक-
तृतीयसमये स्तोकतरं एवं तावद्वाच्यं यावदा- वलिकाचरमसमयः। तानि चैवं दलिकानि निक्षि-
प्यमाणानि गोपुच्छसंस्थानसंस्थितानि भवन्ति। ततश्चावलिकामात्रकालेऽन्तरकरणस्याशे-
षे सति अमीषां त्रयाणामन्यतरस्य दलि॥ कस्योदयो भवति किंविशिष्टस्येत्याह।
अध्यवसायानुरूपस्य एतदुक्तं भवति यदि तदा- दानीं शुभः परिणामस्तर्हि सम्यक्त्वदलिक-
स्योदयः मध्यमाध्यवसायपरिणामस्तर्हि सम्यग्मिथ्यात्व- दलिकस्य जघन्याशुद्धाध्यवसाये मिथ्यात्वदलिकस्येति
सम्मत्तपढमलंभो। सव्वोवसमा तहा विगिट्ठो य छावलिगासेसाए परं। आसाणं कोइ गच्छेज्जा। एवमौप-
शमिकसम्यक्त्वप्रथमलाभो मिथ्यात्वस्य सर्वोपशमाद्भवति नान्यथा तथाऽधमस्थित्यपेक्षया विकृष्टः
स्तु दीर्घान्तर्मुहूर्त्तकालप्रमाणश्च एवं सम्यक्त्वप्रथमलाभेऽस्मिन्नुपशमसम्यक्त्वे वर्त्तमानः सन् कश्चित्स- १८७
म्यक्त्वेन समं देशविरतिं सर्वविरतिं वा प्रतिपद्यते। उक्तं च शतकबृहच्चूर्णौ उवसमसम्मद्दिट्ठी। अं-

तरकरणे ठिओ कोइ देसविरइं पि लहेइ कोइ पमत्तापमत्तभावं पि सासायणो पुण न किंपि लहेइ-
त्ति। एवं सम्यक्त्वाद्धायां जघन्यतः समयशेषायामुत्कर्षतः षडावलिकाशेषायां कश्चिदशेषा-
यां आसादनं सासादनत्वं याति स च नियमात्तदनन्तरं मिथ्यात्वमेव प्रतिपद्यते। संप्रति सम्यग्दृष्टि-
स्वरूपमाह। सम्मद्दिट्ठी जीवो उवइट्ठं पवयणं तु सद्दहइ। सद्दहइ असब्भावं अजाणमाणो गुरुनि-
योगा॥ सम्यग्दृष्टिर्जीवो गुरुनियोगादुपदिष्टं प्रवचनं नियमात् यथावत् श्रद्धत्ते एवं तुरेवकारार्थो भि-
न्नक्रमश्च। स पुनः सम्यग्दृष्टिरपि असद्भावं॥ असद्भूतमर्थं श्रद्दधाति। सोऽवश्यमजानन्
स्वयं सम्यक्परिज्ञानविकलः सन्नथवा। गुरुस्तथाविधसम्यक्परिज्ञानविकला-
द्वा मिथ्यादृष्टेर्वा जमालिप्रभृतेर्नियोगात् दाज्ञायाः तं व्याख्यानान्यथा मिथ्यादृष्टिस्वरूपमा-
ह। मिच्छद्दिट्ठी नियमा उवइट्ठं पवयणं न सद्दहइ सद्दहइ असब्भावं उवइट्ठं वा अणुवइट्ठं। मिथ्यादृ-
ष्टिर्जीवो गुरुणा उपदिष्टं प्रवचनं नियमान्न श्रद्दधाति सम्यग्ज्ञानविनाऽऽत्मपरिणामयति श्रद्दधाति वा असद्भावमुप-
दिष्टमनुपदिष्टं वा असद्भावमनन्तद्विसमकृतं मिथ्यास्वरूपमित्यर्थः। श्रद्धानं सम्यग्यथावदिति सम्यग्मिथ्या-
दृष्टौ॥ सागारे वा तहा अणागारे अह वंजणोग्गहम्मि य। सागारे होइ नायव्वो॥ सम्यग्मिथ्यादृष्टि-
रुपयोगे विद्यमानः साकारोपयोगे वाऽनाकारोपयोगे वा यदि साकारोपयोगे तर्हि व्यं।

BOMBAY BRANCH OF THE

ज्ञानावग्रहएवव्यावहारिकस्यस्यक्तज्ञानरूपेणव्यवितार्थावग्रहेयस्मात्संसमयज्ञानिवरव्यापि
नश्चवचनास्तुरागविवक्षविकल्पसम्यग्मिथ्यादृष्टिवर्णतनसम्यग्निश्चयज्ञानासंमयज्ञानिश्च।
ख्यातावश्यंज्ञानावग्रहणवतितदेवंकृतासम्यक्त्वोत्पादश्रुतगुणपंश्रतिवारित्रमोहनीयास्योप
शमनानिधीयतेतत्रयश्चारित्रमोहनीयोपशमनामारभतेवंमाह।एवंएगसमयदिवाचरित्तमो
हेवसमाएविहंता।अंज्ञवादमजईवाविर॥ तावविमाद्विश्रुतावारित्रमोहनीयोपशम।
नायाविष्टतेयतमवेदकसम्यग्दृष्टिन प्राग्व्यावर्णितोपशमिकसम्यक्त्वमुक्त्वासच।
यतोविरतोदेशयतिर्वादेशविरति। वांसर्वविरतोवाएतेषांवशात्यकांद्वाद्धश्च।
ष्टनवतोतद्यथासंज्वलनवतिविशा धदावतत्रविशाधद्वयंवर्तमानश्चारित्रमोह
नीयोपशमनावप्रतनतमसंक्लेशावायए तथाचाविरतादीनांत्रयाणामपीदंलक्षणं।अत्र।
एतस्तुवगामजयणाहजउचविचिविरईएणगवयाइदेरिमोअछुमइमिानाभिदसजईतवोयाउ।
तानिनज्ञानातिनवास्तुपगच्छतितत्पालनायच्छतातासो।ज्ञानानस्तुपगमायतनानिरविरताश्चख
विविधदिशाप्रलंगातत्राद्यभुपमस्तुनंगाछुनियमावविरतायतोउतारिघ्यणाकरन्यायनयालि॥ १५८
तान्यपिनफलवंतिनवंतिकिंतुसम्यग्ज्ञानसम्यग्ग्रहणाभ्युरम्भपालितानितत्राद्यभुववतुर्भमस्य

ग्ज्ञानात्तावच्चत्तरेष्ठुमम्यग्ग्रहणसम्यक्पालनानालावइतिआद्यभ्रुमस्तुसंगेष्ठुवर्तमानानियमा।
दविरताचरामजुनगावर्तमानादेशविरतानवतिदमतोःवद्यस्यपापस्यविरतविरतिमज्ञावा
तामविकल्पतादिएकभुतयादाद्विभुतयाहाएवंतावत्तावयावद्धरामाज्ञमतिमाज्ञासवाशध
।उपायंमकलमपितनद्वत्याख्यातंअज्ञमतिरपित्रिक्षयतिमेवनाज्ञमतिइतिश्ववणाज्ञमनिःसं।
वामाज्ञमतिश्चतत्वयःस्वयंपरेर्वाकृतंपापश्चा च्यातमावद्यारंनोपप्यत्रंवाज्ञंज्ञानाद्धपज्ञाकृत।
वातस्यामेवनाज्ञमतिःयदाज्ञुत्रादिति॥ कृतंपापउणातिअवस्तुत्रावाअज्ञमत्तातनव
उतिविधतितदाउतिश्रवणाज्ञमतिय॥ वाज्ञनःमावद्यारंनश्चहान्तमुत्रादिज्ञाकेव।
लमनव्रमाउज्ञाक्कानवतिनान्यतकिंचित उतिष्टाणातिसामायतवातदासंवामाज्ञमतिः।
तत्रयःसंवासाज्ञमतिमात्रमेवसमवातमवर। मादसविरतःसवात्मसर्वश्चावकाणांउणात्रस
।यःज्ञनसंवासाज्ञमतेरपिविरतःसयतिरिस्तुच्यतकथंउनादेशविरतिसर्वविरत्यालीनाउच्यते।
॥वादाएदविकरणाणिदाएदनउतईश्चंवायारपिदशविरतिसर्वविरत्याश्चतिपानोद्धकराणय।
घाहत्रकरणाप्रर्वकरणारव्यनवतानउहतायमनिहत्रिकरणंकथमितिचेत्तउच्यतेइदकरण।
कालात्रभागण्यंतञ्जत्रंयावतउतिसमयमनत्रगुणहदयाविशुध्याउहद्धमानाञ्छुभानांकर्म॥

णामवत्तागेहिस्थानेकारानीत्पादितदेवं वक्तव्यं यावत्प्रथमाग्रहणं करणांतदपि वक्तव्यमेव वक्त
व्यं । ततो ऽपूर्वकरणांतदपि वक्तव्यमिव न वरमिदं गुणश्रेणिर्न वक्तव्या अपूर्वकरणाद्धायां चपरिणा
मतायां मनेतरसमयेत्यिमादेशविरतिं वा प्रतिपद्यते अथवा देशविरतिमथ विसर्वविरतिमथवा ।
।प्रथमा गुणा समदामितावइत्याश्रालिगाउपेति । अयोः करणयोः गतयोः मतो प्रथमाद्देशविरतिमथ
विसर्वविरतिमथ प्रतिपद्यः । मद्धतायावलि । कायात्परिगुणश्रेणिमावेर्त्यतितावतावता ।
मंत्रमक्तरं प्रमाणं प्रतिसमयं दलिकरच नामधिकृत्य मंगलाय गुणइवामारचयति । तथा
देशविरतिसर्वविरतावास्थ प्रतिपन्न । नंत्ररमंतर्मुक्तं कालं यावदवश्यं प्रवर्धमा
नपरिणामास्तवंति । ततऊर्ध्वं नियमः को पिहि प्रवर्धमानपरिणाम एवं न वर्तते । कोपिस्व
तावस्थः कोपिहीनपरिणामा ततः अस्थतावत् ।। स्थहीनपरिणामवादेशविरतसर्वविरतवा ।।
स्थितिघातरसघातौ न स वर्तः परिणामं प्रवर्धा । गुणालाभ नयाः अकरणाप्रगुणामदामिंनिर्वं । परि
णामाहानिवृद्धिनुश्चा परिणामस्य त्यास्य परिणामान्वकारणादित्पर्धः । अनाभोगगतोऽनाभोगर
हितो यदेशविरतिपरिणामात् सर्वविरतिपरिणामाद्वागतः परिहृष्टास्त्र अकरणः करणर हि १००
तापवान्यायापिता स्वप्रतिपद्यां देशविरति सर्वविरतिं वा प्रतिपद्यते एतद् कृत्वं वृत्तो यथाशांत ।

मंतरेण । कथं वितपरिणाम प्राप्ता देशविरता अविरतिगता सर्वविरता देशविरतिमविरतिं वा गता
स्ते परिणामवसेन त्यायापिता मव प्रतिपन्नाः देशविरतिसर्वविरतिं वा प्रतिपद्यमाना अकृते कर ।।
णा एव प्रतिपद्यते । येतु न राभोगगता देशविरतिसर्वविरत वा प्रतिपतिता आभोगगतिवचमिथ्यात्वं
गतास्ते तु नरपि मन्यपन्याता ऽस्तु कर्त्ता ऽनकालेन वा कर्धता बहुतेन कालेनादेशविरतिसर्ववि
तिं वा प्रतिपद्यते ताः वत गुणश्रेणिमपिम मयसमये कारातिन प्रवर्धमानपरिणामस्तत
तस्य परिणामानुसारेण कदाचिदसंख्या । यत्नागोधिका । कदाचिसंख्येयगुणाधिका कदाचि
संख्येयगुणा । कदाचिदसंख्येयगु णं करोति हीयमानपरिणामस्कात्त्कप्रकाए
णहीयमाना । प्रवस्थितपरिणामस्कता । वन्मात्रामिति । एषांचिदलिकाप्रहत्याद्रष्टव्या ।।
कालतः पुनः सर्वदापिता वन्मात्रिवज्ञप्रघृ । क्रमाशापुनवतः हीयमाणप्रमसमये पुपरिपरि
वर्धतेइतितदेव प्राक्तो देशविरतिसर्वविरति जालमं प्रत्यनंतानुबंधिना विसंयोजनानाल्पात ।।
अथवा चारित्रमोहनीयोपशमना धिकारकिमर्थमनंतानुबंधिनां विसंयोजनानाभिधायते उच्य
ते । इह चारित्रमोहनीयस्योपशमयितुमारभते मा वस्यमनंतानुबंधिना विसंयोजनयति । ततः
तद्विसंयोजनाभिमादि वक्तव्यतां श्वानंतानुबंधिनः । श्रेणिम प्रतिपद्यमाना । अपिावदकमसयद ।

ष्टयत्र वेदगतिकाः विसंयोजयंति। तथा देवा वेदगंत्वा पष्ठ्युत्रा तित्रि विसंजायणा विज्ञायंति। करः
णं। इदंनादिसहिद्यानंतरकरणं उवसमाभावात् वेदगतिकानेरयिकतिर्यङ्मनुष्यादेवाः सर्वानि। प
र्याप्ताः। पर्याप्ताः। पर्याप्ताश्चापि अविरतादयः विरति सर्वविरतास्तत्रा अविरतसम्यग्दृष्टयः उ
गतिकादेश विरताः तिर्यंचो मनुष्यावा सर्वविरता मनुष्या एव संयोजनानामनंतानुबंधिना
विसंयोजयंति विनाशयंति। किं विशिष्टाः संतः   तइत्याद्दकरणे। त्रित्रिसहिता। करणानि वइणि।
वक्तव्यानि। नव२मिहांतरकरणं नव।   कथं उपशमाभावात् उपशमस्यानंतानुबंधिनोनं
वतानि। गाथाकराद्वितावनाविथंन्   नंतानुबंधिनः स्वरूपपरितुं यथाप्रवृत्तादीनि त्रीणि
करणानि त्रिसारंतरकरणं वक्तव्यं तद्य॥   यथाप्रवृत्तकरणस्य प्रथमसमयोऽनंतानुबंधि
नां दलिकं शेषकषायस्वरूपपरं च क्रांतोन्तो   कं संक्रमयति ततो द्वितीयसमयात्सर्वकालं यत्गुण
ततो द्वितीयसमयात्सर्वकालं यत्गुणासत्य एवं वक्तव्यं एष गुणसंक्रमः॥ अनिवृत्तिकरणे व इष्ट
स्त्र। अपूर्वकरणादूषाणां कृतनासंक्रमणनिरवशेषान्विनाशयति। किंचधस्तादावलिकामात्रं
मुक्त्वा तदपि वस्तिबुकसंक्रमेणा वेद्यमानासु प्रकृतिषु संक्रमयति ततः अंतर्मुहूर्तात्परतो निवृ। २००
त्तिकरणपर्यवसाना शेषकर्मणां स्थितिघातरसघातगुणश्रेण्यादीन् न तवंति किंतु स्वभावस्थ एव भव।

तितादेव भुक्तानंतानुबंधिनां विसंयोजनायेवाचार्यापि अनंतानुबंधिनामुपशमनां नान्यंतत॥
न्मतानाउपशमनाविधिः। यस्मातिष्टात्रवमेयः। संप्रति दर्शनमोहनीयक्षपणाविधिमाह व।
दंसणमोहक्खवणापट्ठवगो उ जिणकालगो मणुस्सो पवट्टगो अववाबढियेड
इ दर्शनमोहनीयक्षपणायाप्रस्थापकः प्रारंभको मनुष्यो जिनकालसंभवो जिनकालश्च ऋष
जिनविशिष्टकालश्रुतिकाः ते स्वामिके   वलात्य त्रिलानपर्यवसानावदितस्य। तथाव र्षा
टकास्याप्रवर्धमानावज्ञर्षभनाराचसं।   दमनस्थश्च भवतिदर्शनमोहपिव क्षपणार्था।
वक्तव्या यथाप्रागनंतानुबंधिनामुक्त   नत्रय यायामेव संभावात्। तथापि किंचि
द्विशेषता विधीयते दर्शनमोहनीय   क्षपणार्थमस्तु यतं त्रीणि करणान्यारभते तद्य
थायथाप्रवृत्तकरणमपूर्वकरणमनिवृत्ति॥   करणं वपतानि वत्रीण्यपि करणानि वक्तव्यानि।
नवरमपूर्वकरणस्य प्रथमसमये मिथ्यात्वसम्यग्मिथ्यात्वयोर्दलिकं गुणसंक्रमेण सम्यक्त्वे
प्रक्षिपति उद्वलनासंक्रममपि तयोरवमारभते तदथा प्रथमस्थितिखंडं बहुतरमुद्वलयति। ततो
पि द्वितीयविशेषहीनमेवं तावद्यावदपूर्वकरणचरमसमयः अपूर्वकरणप्रथमसमय
स्थितिकर्मास्थिताततः चरमसमये संख्येयगुणहीनं जातं। ततो निवृत्तिकरणप्रविश

नि। अत्रापि स्थितिघातादीन् सर्वानपि तथैव करोति। अनिवृत्तिकरणस्य प्रथमसमये च दर्शनत्रिकस्यापि
देशोपशमनानिधत्तनिकाचनाविच्छिद्यन्ते। दर्शनमोहनीयत्रिकस्य च स्थितिसत्कर्म समानं भवति। त-
तः स्थितिखंडसहस्रपृथक्त्वे गते सति चतुरिंद्रियस्थितिसत्कर्मसमानं भवति। ततोऽपि तावन्मात्रेषु
खंडेषु गतेषु एकेंद्रियस्थितिसत्कर्मसमानं। ततोऽपि तावन्मात्रेषु खंडेषु गतेषु खंडेषु पल्योपमा-
मात्रप्रमाणं भवति। एतच्च स्थितिसत्कर्म ... च संपद्यते ... पल्योपमासंख्येयभागमा-
त्रं ... पंचसंग्रहे। इति खंडसहस्राणि ... इतरस्मिन् गच्छति। पुनरेव संख्येयो दश-
णोत्तरं ... संख्येयभागाः खंडत्या। किं कस्मिन्नंतरे इति असंज्ञिपंचेंद्रियस्य
चतुरिंद्रियादिसमानस्थितिसत्कर्मणवतानां ... अंतराले इति। ततः एकसंख्येयतमं मनागंतुक्का
शेषं सर्वमपि ... दर्शनमोहनीयं ... नं विनाशयति। ततस्तस्यापि भागस्य संख्येयत-
भागमेकं संख्येयतमं मुक्त्वा शेषान् संख्येयान् भागान् विनाशयति। एवं स्थितिघातान् सहस्राणि व्रजंति
। तदनंतरं च मिथ्यात्वस्य संख्येयान् भागान् खंडयति। सम्यक्त्वसम्यक्मिथ्यात्वयोरसंख्येयान् भागान्
खंडयति। तत एवं स्थितिखंडेषु प्रभूतेषु गतेषु मिथ्यात्वस्य दलिकमावलिकामात्रं जातं सम्यक्त्व- २०१
सम्यक्मिथ्यात्वयोः पल्योपमासंख्येयभागमात्रं। अत्र च ... स्थितिखंडानि खंडमानानि मिथ्यात्वसत्का-

१८

नि सम्यक्मिथ्यात्वयोः प्रक्षिपति सम्यक्मिथ्यात्वसत्कानि सम्यक्त्वे सम्यक्त्वसत्कानि च अधस्तात्स्वस्थाने इति।
तदपि च मिथ्यात्वदलिकमावलिकामात्रं स्तिबुकसंक्रमेण सम्यक्त्वे प्रक्षिपति। तदनंतरं सम्यक्त्वसम्यक्-
मिथ्यात्वयोरसंख्येयान् भागान् खंडयति। एकं शेषं ततस्तस्यापि संख्येयान् भागान् खंडय-
ति। एकं तु भवति। एवं कतिपयेषु स्थितिखंडेषु गतेषु सम्यक्मिथ्यात्वमावलिकामात्रं जातं तदानीं च सम्य-
क्त्वस्य स्थितिसत्कर्म अष्टवर्षप्रमाणं भवति।। तस्मिन्नेव च काले सकलप्रत्यूहापगमात् निश्चयमताभि-
प्रायेण दर्शनमोहनीयक्षपकः। उच्यते ततः परं सम्यक्त्वस्य स्थितिखंडमंतर्मुहूर्त-
प्रमाणमुत्किरति तद्दलिकं उदयसमये। यावदायं प्रक्षिपति। केवलं तु उदयसमये सर्वस्तो-
कं। ततो द्वितीयसमये असंख्येयगुणं। ततोऽपि तृतीयसमये असंख्येयगुणं। एवं तावद्वक्त-
व्यं। यावद्गुणश्रेणिशिरः। ततः ऊर्ध्वं तु विशेषहीनं विशेषहीनं तावद्यावच्चरमा स्थितिरेवमंतर्मु-
हूर्तिकानि अनेकानि खंडानि उत्किरति निक्षिपति च तावद्यावद् द्विचरमं स्थितिखंडं द्विचरमात् खं-
डाच्चरमखंडमसंख्येयगुणं तदपि च गुणश्रेण्यसंख्येयतमो भागः। अन्ये त्वाहुः संख्येयगुणं स्थि-
तयः उत्कीर्यमाणदलिकं उदयसमये स्तोकमसंख्येयगुणतया प्रक्षिपति तद्यावदुदयसमये स्तो-
कं ततो द्वितीयसमये असंख्येयगुणं ततोऽपि तृतीयसमये असंख्येयगुणं एवं तावद्वाच्यं यावद्गुण-

अतोऽस्मिंस्तत्र ईक्ष्यमाणामवधारणस्थितिरवेक्षितानां तत्रोपेक्षापतिरवधारणस्थितिरवेक्षितार्थे।
मतिश्चासौ रूपकारस्तत्करणेऽन्वयतनबानाद्वकथकरणवाप्यपश्यमाहाइतिप्रश्रमवधारणस्वाके।
उक्तार्थेऽन्तकरणाद्यावन्नोऽन्तकरणानवतारार्थः अस्यां च अन्तकरणाद्यावर्तमानः कश्चि
त्कालमपि न चास्य तस्मिन्नागतानामन्यतमस्मिन्नागतानुत्पादयति लक्ष्यायामपि सर्वेषु कालस्यायामासा
तामपश्यति अन्यतमस्मिन्नागच्छति तादेवमस्मिन्प   र्कामप्युपायान्निष्प्रपञ्चस्य तत्स्पृशति तेन वं तित्तक्षं
वायववगाक्तागतप्राप्तातिष्ठवागावत्तुवि   गच्छत्वमाप्यतज्ञानमनात्मनस्त्वं तरंज्ञा मिश्रक
तितामनवामाकृत्वपयातितव्यतिष्ट।   तायवत्तुर्वानावातबाद्वियद्विदवगातिनरक।
गतिवासंज्ञामतितातादेवनवांतरितान।   रकनवातरितावाष्टतायनावामाकृत्वपयातिश्चबति
र्थकमतुप्येतवामाध्यमतुत्पद्यातनबामाव।   स्पृष्टांतमप्यवमाभिष्पित्तततमनवानंतरांदवस्यवतमा
ज्ञादवनवाञ्छुज्ञामतुष्यनवंततामाकृयातातिवतुर्थनवामाकृगमनं उक्तंवतश्यवतात्वनम्यव।
नचैमिमिश्रतिदमाणज्ञागाजंदवनिरयमवाउवरमाददस्तुतावातितबाज्ञागममकः सर्वविबाउ
पापियद्वितवांनांकालेनकागातितद्वैकश्चिद्विमानिकोषववबाउक्तवारित्रामाद्वनायापापियमम   २०२
नार्थमपुपतातेज्ञाबबाउक्तवारित्रामाद्वनायम्यातताः ममकद्भयानंतरं रूपकाञ्चणामवत्तिपद्धते

उपमाश्चाणां उतिपत्तुकामस्पेवबकारांतरमाद्वश्चद्वादंमणामाद्वउक्तंउवसामयितुमामनुपश्मवैश्मा
वलिये कारङादाएदस्तुदियाणाश्चबवेतिबकारांतारादृद्यादिविविधवकममप्यद्दृष्टिः मत्रउपशम।
श्चाणां उतिपद्यातततातिनियमाद्दर्शनामाद्वनायत्रितयस्वर्वस्तुपशमयतित बश्चामणाएस्थितः मत्रउ।
पशमयतितबाबाद्वश्चामणाएमंयमस्थितः मत्रदर्शनामाद्वनायत्रितयस्तुपशमयवउपशममनाविधि॥
मकालाविज्ञागावकरणत्रयात्तुगागावद्वितस्मनव   रमतरकरणंञ्चवंरश्चतुदितायामिथ्यात्वममपिम
स्थावाधायाबममांस्थितिमावलिकामात्रांकाराति   ममञ्चमयवातउरूर्नवमाणांत्रज्ञायमाणंवद
लिकमंतरकरणमकंवयाणामपिमप्यकम्प   उबमस्थितोपक्षिपतिशेषंतबिवव कृतम्॥
दर्शनविनयस्तुपशमप्रकियातातायतत्यादस्त्र।   वापश्ववतीउपमत्रद्रयरमदस्मामाकिद्बाक
रणानितित्रिकरणतद्द्रयविमेस्द्रमतुगाउश्चबा।   परिहत्रामांतकृत्राविज्ञाधिवज्ञात्रमत्रत्राविद्दत।
रम्मिवाश्मत्रत्रावकालपराहत्रा। मदप्रमरूपबाधारित्रामाद्वनायापशमनायत्राणिकरणानियबामइ
त्रावीतिकाराति। तानिचबागाववकृत्यातिकवलंरतीयश्चनिदृत्रिकरणेमावद्वयमाणात्रविशेषा।
तृद्गुतततानवाद। श्चंताकामाकामपमंतश्चनिश्चदिशाणउउदद्याणंवक्षीतोकामाउवकमावाश्चब
वन्नाश्चानिदृत्रिकरणमपउबममाम श्चाभर्वजांनांममांनांकर्मणांस्थितिमकर्मश्चत।सागारायमकोत्

कोटीप्रमाणं बंधकत्वे तु। सागरोपमकोटीप्रमाणं। सोऽपि च सर्वक्षामणे स्यानिंगत्वे ततस्तद्यथा स्थितिबं
धः शर्म्ममतन्नं स्थितिबंधं च पल्योपमासंख्येयभागहीनं करोति ततश्चापि शर्म्ममतन्नं स्थितिबंध।
पल्योपमसंख्येयभागहीनं करोतीत्यादि। अल्पबहुत्वमपि सर्वक्षामणे व्यवच्छित्वं तद्यथा सर्वस्तो
कानामगोत्रयोः स्वस्थाने तु परस्परं तुल्यं ततो ज्ञानावरणदर्शनावरणमोहनीयान्तरायाणि विशेषा।
धिकानि स्वस्थाने तु परस्परं तुल्यानि ततोऽपि चारित्रमोहनीयं विशेषाधिकं एतच्चाल्पबहुत्वं सर्वक
र्म्मणामपि द्रष्टव्यं यावदेकस्थानमिति॥७॥ ठिइकं डगमुक्कस्सं पि तस्स पत्तस्स मरवन्नमनाणा। वि
इबंधबज्झमहम्मामकिकवंतं नागमाम्मिउ॥ उक्कोसमपि स्थितिकंडकं हन्यमानं तस्य वा॥
रित्रमोहनीयाद्युपशमकस्यानिवृत्तिकरणे। विहस्यपल्योपमसंख्येयतमो भागः। जघन्यम।
पि तस्य तावदेव केवलं तत्तु स्थितिरंडकव्यं एतदुत्कृष्टं वृत्तिश्चानिवृत्तिकरणे विहस्य स्थितिघात उत्कर्ष।
नापि पल्योपमसंख्येयतमो भागः प्रमाणं एवं सर्वत्रेतनाधिकः अनिवृत्तिकरणे प्रथमसमये वर्तमानस्य प्रश
मोपशमनाकरणेऽनिवृत्तिकरणे निकाचनाकरणानि व्यवच्छिन्नानि स्थितिघातेन सहस्रभागे तद्भा। २०३
गे तु वध्यमानं प्रकृतानां बंधः सागरोपमपृथक्त्वप्रमाणं क्रमशो भागेन वर्तितानि निवृत्तिकरणे बंधा।
संख्येयतमेन भागेन भागे तत्समस्तं पि संज्ञिपंचेंद्रियबंधतुल्यः स्थितिबंधो ततो एवमेव चतुरिंद्रियतुल्यः। ततो।

तएवमेवोकेंद्रियबंधतुल्यस्तत्कर्म स्थितिबंधः सहस्रभागे तद्भागे सप्तसु सर्वेषां समानो कर्मणां ए।
केकं यथा वृत्ति तत्क्रमव्यतिक्रमेणोपशमः। तदेवांशपृथक्त्वेन एवं बहुपृथक्त्वाणि जाव पत्नेषु संख्येयगुणहानिर्भागो।
त्पन्नजावमसंख्येयभागहीनोदयो तोमवसमसंख्येयगुणेन पल्योपमार्द्धपल्योपम द्विपल्योपमानि यावत्॥
सर्वक्षामणे वदानि अल्पबहुत्वं वदन्ति सम अनावतायोकेंद्रियबंधतुल्यानि बंधेऽनन्तरं स्थितिसंक्रमः।
सहस्रभागे तद्भागे नामगोत्रयोः स्थितिबंधः पल्योपम मात्रो ज्ञानावरणदर्शनावरणांतरायवेदनीयानां
सार्द्धपल्योपमप्रमाणो मोहनीयस्य द्विप ल्योपममानः एवं पल्योपमं सार्द्धपल्योपमा।
दिकं स्थितिबंधं यावत्सा ज्ञानः स्थितिबं धः सर्वोऽपि सर्वस्मात् पूर्वस्मात् पल्योपमस्य
संख्येयतमेनभागेन हीनो हीनतरो भवति तथा स्थितिसत्कर्माण्यपि चाल्पबहुत्वं तावद्वाच्य
पल्योपमसंख्येयगुणहानिरपि पल्यस्य पल्योपमाधः स्थि तिबंधः संख्येयगुणहानिर्भवति एतदुक्तं भवति य
स्य कर्मणो यदा पल्योपमाधः स्थितिबंधः संख्येयगुणहान्या भवति एतदुक्तं भवति यस्य कर्मणो य।
दा पल्योपमप्रमाणः स्थितिबंधस्तस्य तदा तत्कालादारभ्यान्यान्यः स्थितिबंधः संख्येयगुणहानो भव
ति। तत्र यदा नामगोत्रयोः पल्योपमप्रमाणः स्थितिबंधस्तत्रान्यः स्थितिबंधः संख्येयगुणहीनं
करोति। शेषाणां तु कर्मणां पल्योपमसंख्येयभागहीनं एवं कतिपयेषु स्थितिबंधसहस्रभागे तद्भागेषु

दनीयस्य स्थितिबंधः ज्ञानावरणदर्शनावरणवेदनीयांतरायाणां संख्येयगुणः स्वस्थाने तु परस्परं तुल्यः
ततोपि मोहनीयस्य संख्येयगुणो मोहस्स जाव पल्लं संखेज्जइभागं दत्रिंयुवतमापस्या मोहनीय।
स्य संख्येयगुणं पल्योपल्योपममात्रः स्थितिबंधो भवति तावद्दज्ञाकूना सर्वोपि मोहनीयस्य स्थि॥
तिबंधः पल्योपमस्य संख्येयतमेन भागेन हीनेनो हीन तावद्भवति पल्योपममात्र सत्यनं स्थितिबंधं
संख्येयगुणहानं करोति एतद्भागा बोक्रंत्र। स्पाद्वसंख्येयगुणहानानामाहनीयस्य स्थितिबं
धत्र्यासूत्रतेषु स्थितिबंधसु गातेषु सत्सु मोह नीयस्यापि स्थितिबंधः पल्योपमस्य संख्येय॥
भागमात्रा भवति तदानीं च यज्ञ वतित दाद्ज्ञामाद्दौतमव संख्येयगुणत्रि आमो
दत्रिमोहनीयवर्जयानामगोत्रयोयुद्धि। णांसर्वेषां कर्मणां पल्योपमसंख्येयतागमा।
त्र स्थितेरपि। आमोदायोर्नामगोत्रयोरसंख्ये यगुणहीनमन्यस्थितिबंधमारभतातराणां उसंख्ये
यगुणहीनं अत्र स्थितिकर्माप्रकृत्याश्च अल्पबहुत्वं विज्ञातं सर्वास्तोकं नामगोत्रयोः सकर्म ततो ज्ञाना॥
वरणदर्शनावरणवेदनीयानां असंख्येयगुणं स्वस्थाने तु परस्परं तुल्यं ततोपि मोहनीयस्य संख्ये
यगुणं॥ ततः स्थितिघातसहस्रेषु गतेषु सत्सु ज्ञानावरणवेदनीयांतरायाणां स्थितिबंधः संख्येय २०४
गुणहीनो भवति। तदानीं च स्थितिसत्कर्माप्रकृत्याश्चल्पबहुत्वं विज्ञातं सर्वस्तोकं नामगोत्रयोः स

कर्म ज्ञानावरणीयादीनां चतुर्णां असंख्येयगुणं स्वस्थाने तु परस्परं तुल्यं ततो मोहनीयानां संख्येय
गुणं। ततः स्थितिघातसहस्रेषु गतेषु सत्सु एकप्रहारेण नामगोत्रयोः मोहोदहत्रिएकप्रहारेण एक
देशत्रिविंशतिकानां विंशतिसागरोपमकोटाकोटिस्थितिकानां ज्ञानावरणदर्शनावरणवेदनीयांत
रायाणां अधस्तात् मोहनीयस्य स्थितिरसंख्येयगुणहीनो भवति नान्या विकल्पः। कश्चित् कारणाय इयमत्र।
तावन्नावर्त्तमाहनीयस्य सत्कर्म ज्ञानावरणीया दीनामुपरिष्टादसंख्येयगुणमासीत् संप्रति तु नायक
देशविंशतेषामधस्तादसंख्येयगुणहीनं। जाव मिति अत्राल्पबहुत्वं विज्ञातं सर्वस्तोकं नाम
गोत्रयोः सकर्म। ततो मोहनीयस्यापि। संख्येयगुणं ततोपि ज्ञानावरणीयादीनां चतु।
र्णाम संख्येयगुणं स्वस्थाने तु परस्परं तुल्यं त त स्थितिबंधसहस्रेषु गतेषु सत्सु वा पगाद्दवाया।
मोहनीयस्य स्थितिबंधे एकादशवर्षविं शतिकया विंशतिसागरोपमकोटाकोटिस्थितिक
योर्नामगोत्रयोरधस्तादसंख्येयगुणहीनो जात। अत्र स्थितिबंधमाश्रित्याल्पबहुत्वं विज्ञातं सर्वस्तो
कं मोहनीयस्य स्थितिबंधः ततो नामगोत्रयोरसंख्येयगुणः स्वस्थाने तु परस्परं तुल्य। ततः कति।
पयेषु स्थितिबंधसहस्रेषु गतेषु सत्सु॥ ठातीसगाउप्यितइत्थं वत्तीयंवेदनीयं स्थितिसंकर्म।
त्रिंशत्त्रिंशत्कानां त्रिंशत्सागरोपमकोटाकोटिस्थितिकानां ज्ञानावरणदर्शनावरणांतरायाणां उ।

परिज्ञातं एतदुक्तं भवति। मोहनीयनामगोत्राणि स्थितिसत्कर्मा। विंशत्सप्ततिकविंशत्कानामधस्ता।
ज्ज्ञानानि संभवंति उत्कृष्टशक्तानामपि मध्यज्ञानावरणांतरायाणां उपरिज्ञातं एतदुक्तं भवति। मोह।
नीयनामगोत्राणि स्थितिसत्कर्मा विंशत्सप्ततिकविंशत्कानामपि मध्यज्ञानावरणदर्शनावरणा॥
यांतराणि वेदनीयस्याधस्ताज्ज्ञानानि वेदनीयं उत्सर्वोपरिज्ञातं तदनंतरं च तस्य वेदनीयस्यान्यः
स्थितिबंधः सर्वेताप्यसंख्येयगुणाज्ज्ञायते स्थितिबंधासवाश्रित्याल्पबहुत्वमुत्पद्यते सर्वस्तो।
कामोहनीयस्य स्थितिबंधस्ततो नामगो त्रयोरसंख्येयगुणः ततोऽनेनैव विधिना स्थि
तिबंधसहस्रेषु गतेषु सत्सु॥ ततो नाम गोत्रयोर्वेदनीयस्य त्रिंशत्कसंख्येयगुणाः एतद्यथा च।
चामगोत्रयोर्विंशतिसमयहीनकर्मस्थितिः। तस्मिन् त्रिंशत्कानां त्रिंशत्सागरोपमकोटाकोटी।
स्थितिकानां ज्ञानावरणदर्शनावरणांतराया। णांतरायाणां स्थितिबंधमधस्तात्परिविशतिकः।
नामगोत्रयोरल्पबहुत्वं सर्वस्तोकामोहनीयस्य स्थितिबंधस्ततो ज्ञानावरणदर्शनावरणांत
रायाणामसंख्येयगुणः स्वस्थाने तु परस्परं तुल्यः ततोऽपि नामगोत्रयोरसंख्येयगुणः स्वस्थाने तु परस्प
रं तुल्यः ततोऽपि वेदनीयस्य विशेषाधिकः असंख्येयगुणः एवं त्रिंशत्काः मोहनीयं ज्ञानावरणाद्या द्वितीया २०५
संख्येयगुणः ज्ञानाज्ञातं तदुपरि सर्वत्राप्यसंख्येयगुणः नामवर्जानामपि एतेषां स्थितिः तदा द्वितीय

पर्यं वेदनीयं च विंशतिकानां विंशतिसागरोपमकोटाकोटीप्रमाणां स्थितिकानां नामगोत्राणां वि
शेषाधिकं ज्ञातं सन्न सर्वत्रापि विशेषाधिकामवक्तव्यं एतदुक्तं भवति। ब। अज्ज दाराणां असंख्येयम।
सइबहणादेसघाइहोदाणंतराय सणपढमं बंधतो उ दिढ गतो लोसुयालाभा चरक्खुअ चरक्खुयतो।
मईसपरिभोगा विरिअं आमहोया। बंधंति उत्सवघाई णि अघशाद्याधिकारांतरस्मृत च कां यस्मिन् का
ले सर्वकर्मणां उदीरणा प्रवर्तते कषायमन्द वसायनइतिव नइद्यातइ इयदापाल्याप्यसस्यसंख्ये
यतागमात्रो स्थितिबंधः कारोति तदा बध्य मानश्चकृति स्थित्याप्यकृया प्रया न र्वबंधा समया
द्विदानाः स्थितयस्तापदावदारणा उपगः। द्वेति नान्या नास्थिरकालबंधाः एवं प्रयाणाः तिषां
संज्वलनासंख्येयसमयबंधानां नदाना उदारणादेसघाइ इत्यादि ततः स्थितिबंधसहस्रे
षु गतेषु सत्सु अवधिज्ञानावरणावधिदर्श नावरणलाभांतरायाणामसुत्तागदेशघातिनं बध्नाति
॥ ततोऽपि संख्यायेषु स्थितिबंधसहस्रेषु गतेषु सत्सु श्रुतज्ञानावरणाचक्षुदर्शनावरणभोगांतरा।
याणां सत्तागां देशघातिनं बध्नाति ततः संख्यायेषु स्थितिबंधसहस्रेषु चक्षुदर्शनावरणाय।
स्यात्तत्तागं देशघातिनं बध्नाति ततः संख्यायेषु स्थितिबंधसहस्रेषु गतेषु सत्सु मतिमतिज्ञानाव।
रणायस्यसपरिभोगंतिस्याप्यपरिभोगांतरायस्यासुत्तागं देशघातिनं बध्नाति आमह्यो या इत्यादि च।

श्रेणिगताः। अत्र स्वप्रकाशश्रेणिरहितोपशमः। श्रेणिरहिता श्चार्वाक्तान्यपि कर्माणि सर्वघातीनि बध्नंति
। श्चार्वाक्पिश्च क्तानां नाम उक्तानां सर्वघातिनं बध्नंतीत्यर्थः॥ श्रेणिज मघाईणं तरामं हउपटम द्विजयत्र
यराम्मंजलणा वेयाणां नटसंताण कालसमावार्ध्यं तराय देशघातिरूपत्वेनागबंधनंतरसमं।
एव्वायेउ स्थितिबंधमद्धामेउभागात उपस्तुसंयमघातिनां कर्मणामनंतानुबंधिवर्ज्जानां द्वादशानां क
षायाणां। सर्वानां वानां कषायाणां सर्वमः एव्ययाणक दम उक्तानां मंतरकरणं करोति। तत्र च
उसंमां संज्वलनानां मन्यतमस्य वेद्यमान। स्य संज्वलनस्य त्रयाणां वा वेदानां मन्यतमस्य वेद
स्य वेद्यमानस्य प्रथमस्थितिः। स्वोदय कालप्रमाणा शेषाणां चैकादशकषायाणां त्र
ष्टानां वानां कषायाणां प्रथमस्थितिरावः। लिकामात्रा स्वोदयकालप्रमाणं च चउसंमां संज्वलना
नां त्रयाणां च वेदानामिदं स्त्रीवेदनपुंसकाव दयोदयकालः सर्वस्तोकः स्वस्थाने उपरस्य रउज्य
। ततः उपरुषवेदस्य संख्येयगुणः। ततोपि संज्वलनक्रोधस्य विशेषाधिकः। ततोपि संज्वलनमानस्य।
विशेषाधिकः। ततोपि संज्वलनमायाया विशेषाधिकः। ततोपि संज्वलनलोभस्य विशेषाधिकः। उक्तं
च वाअपउमोदयकालो संखेयगुणाउ उ रिमा विश्च स्तानस्य वि विसेसअहिआ कोहे तत्तो विसइकम २०६
सो। तत्र संज्वलनं क्रोधेनोपशमश्रेणिं प्रतिपन्नस्य यावदप्रत्याख्यानप्रत्याख्यानावरणक्रोधोपशमो

णिं प्रतिपन्नस्य यावदप्रत्याख्यानप्रत्याख्यानावरणक्रोधद्वयं न वर्त्तते तावत्संज्वलनक्रोधस्योदयः। सं
ज्वलनमानेनोपशमश्रेणिं प्रतिपन्नस्य यावदप्रत्याख्यानप्रत्याख्यानावरणमानोपशमो न वर्त्तते॥
तावत्संज्वलनमानोदयः। मायया उपशमश्रेणिं प्रतिपन्नस्य यावदप्रत्याख्यानप्रत्याख्यानावरणमा
योपशमो न वर्त्तते तावत्संज्वलनमायाया उदयः। संज्वलनलोभस्योदयः। लोभोपशमश्रेणिं प्रतिप
न्नस्य यावदप्रत्याख्यानप्रत्याख्यानावरण। लोभोपशमो न वर्त्तते तावद्बादरसंज्वलनलोभस्यो
दयः। ततः परं सूक्ष्मसंपरायो यावत्तावदेवं। अंतरकरणमुपरितननागाण कृत्या समस्थितिकमा।
धस्तनागाण कृत्या चाकृत्वा विषम॥ स्थितिकमिति यावता कालेन स्थितिखंडं घातयति
यावता चान्यं स्थितिबंधं करोति तावता कालेनांतरकरणमपि करोति। त्रीण्यपि उपदाराणात
तुल्यादेव निष्ठापयति तदांतरं प्रथमस्थि तसंख्येयगुणं अंतरकरणसत्कं दलिकं प्रास्यवि
धिषायं। येषां कर्मणां तदानीं बंध उदयश्च विद्यते तेषामंतरकरणसत्कं दलिकं प्रथमस्थितौ द्वि
तीयस्थितौ च प्रक्षिपति। यथा उदपुरुषवेदोदयारूढः पुरुषवेदस्य येषां तु कर्मणामुदय एव के
वलो न बंधस्तेषामंतरकरणसत्कं दलिकं प्रास्य प्रथमस्थितौ प्रक्षिपति न द्वितीयस्थितौ। यथा स्त्री
वेदोदयारूढः स्त्रीवेदस्य। येषां तु न उदयो न विद्यते किंतु केवलो बंधस्तेषामंतरकरणसत्कं द।

लिकं द्वितीयस्थितावेव प्रक्षिपति प्रथमस्थितौ यथासंज्वलनक्रोधस्योदयाद्दृष्टः शेषसंज्वलनानां। यथ
प्रोक्तं न तेन बंधनास्तु उदयास्तेषामंतरकरणसत्कं दलिकं प्रथमस्थितौ प्रक्षिपति यथा द्वितीयस्थितौ यथा॥
कषायाणां अत्र यारेइति आर्षत्वान्तु स्वनिर्देशः एकवचनं च ततोऽयमर्थः संज्वलनस्य वेदानामन्य।
तरस्योदयमानस्य योऽन्यस्याः प्रथमस्थितिः कालसमा उदयकालसमा। उत समयकायं तारेष्वालिका।
ण॥ अथ उदीरणास्थितिनवोमादिप्रकृतीनां बंधोदयासंख्यासमणाणि। संख्येयगुणहीनाणि बंधपत्ता
समाणि संख्येयगुणहीनाणि अत्र समयनंतं॥ मत्र संख्येयगुणाणि प्रज्ञापयति समयं कथयति अरइति।
अंतरकरणं कृतमिति द्वितीयसमये इति समया अधिकारात् अगापस्थ वर्त्तते तयथा उदय।
वेदसंज्वलनानामावलिकाद्वयावशिष्टं संक्रमः सं ज्वलनानामन्यसंक्रमानाना तथाहं अंतरकरणे।
कृते सति अनंतरादिः द्वितीयसमयेऽवत्याद्यस्मिन स्थितौ मोहनीयस्याद्यमोहनीयसकावाबध्यातेन
संख्यानामावलिकानां मध्ये उदीरणाननुवर्तति किंतु षट्स्वावलिकास्वतिक्रांतासु तथा मोहमोहा
नीयस्य संबंधः एकस्थानकः तथा मोहनीयस्य संख्येयवार्षिकः स्थितिबंधः संख्येयवार्षिकश्च उदी
रणादयः तथा शेषाणां मोहनीयस्य संख्येयवार्षिकान् स्थितिबंधात् परतोऽन्योऽन्यः स्थितिबंधः सर्वेषां वि २०३
शेषात् संख्येयगुणहीनानां ज्ञानावरणादीनां तु कर्मणां संख्येयगुणहीना। तथाउवसमितउत्तं समा।

नि। अंतरकरणे कृते सति द्वितीयसमये नपुंसकवेदं उपशमयति उपशमयित्वा मार्धन्ताति संख्ये।
यगुणतया तावता तावद्यावदंत अरमसमय स्थितौ नपुंसकवेदस्य चरमसमये स्तोकं प्रदेशा उ
पशमयति ततो द्वितीयसमये असंख्येयगुणं तृतीयसमये संख्येयगुणं एवं प्रतिसमयमसं
ख्येयगुणतावत्क्रमेण यावत्तुरमसमयपरः प्रकृतिभवर्तति समये यदुपसमित दलिकाणं कृत्यास
ख्येयगुणं द्विचरम तत्संक्रमयति यावद्विचरम समयं चरमसमये तु न स्वस्थाने दलिकं प्रक
कृति उपसंक्रम्यमाणदलिकात्प्रकृत्यामुर संख्येयगुणं इष्टवं नपुंसकवेदोपशमनार्थमय
प्रथमसमयादारभ्य पर्वकर्मणामुदी रणादलिकात्प्रकृत्यामात्रावदयस्य संख्येय
गुणा नपुंसकवेदोपशमितः स्त्रीवेदं तद्विक्रान्तविधिनोपशमयित्वा मार्धन्तति एव विधौ
संख्यातामरायस्थितिघातेन संख्येयगामा साम्यख गुणहानिपत्तादिना आवरणादि एवं सर्वोक्त
नप्रकारेण स्त्रीवेदमुपशमयित्वाऽनुपशमनाधात्संख्यातासंख्यागातेन सति घातिकर्मणां ज्ञा
नावरणदर्शनावरणांतरायाणां संख्येयानि वर्षाणि संख्येयवर्षप्रमाणः स्थितिबंधो भवति इतश्च।
संख्येयवर्षप्रमाणः स्थितिबंधस्त्रयाणाम् अन्योऽन्यः स्थितिबंधो घातिकर्मणां सर्वेषां संख्येयगुण।
हीनो भवति अस्मादेव संख्येयवर्षप्रमाणाः स्थितिबंधः अतः परस्यादर्शाघातिनां केवलज्ञानावर

णा केवलदर्शनावरणवर्जानां ज्ञानावरणदर्शनावरणानां सुदकरा जिउदकरा जिममानं मंब।
ध्नाति एकं स्थानकं रसं बध्नात्यर्थः॥ ततः एवं स्थितिबंधमहस्रेषु गतेषु मस्तुस्त्री वेदउपशांताना
वति। ता मन्नए एवं मंखवत्तमसंखवा मिततादोए द्विदउत्तणा विदवंधकस्म षिसिमंखवासाणि स्वावे
दउपशांता। ततः शेषा इमनानां कषायाणां उपशमयितुमारभते। तेषां चैवं स्वर्वाक्कन स्वका याणाप।
शमयमानानां उपशामनाद्धायाः संख्येयतमे॥ भागे गते मतिक्रांतानाम गगा आया मंख्येयवार्षि।
कः स्थितिबंधो भवति। वेदनीयस्य तु नर मंख्येयवार्षिक एव तस्मिन् स्थितिबंधे शाले। अ
नाः स्थितौ स्थितिबंधो वेदनीयस्य॥ पिमंख्येयवार्षिका भवति तथा च मति मार्वभाम
पि कर्मणा ततः प्रभृति मंख्येयवार्षिक एव स्थितिबंधः सर्वस्मादात्मानः स्थितिबंधः स्वतः।
मानाः संख्येयगुणहीनः स्वस्वतो ततः स्थिति बंधः महस्रेषु गतेषु मंस्तु मनापिता कषायाउपशां
ता भवति। भवति बस्तु वमसिद्धत्वमाणा ममकाउदयविदउ रिमायमाना ममस्नणावलिगउणा वावि।
यतो वस्वावषइस्त्रानां कषायेषु उपशामयमानेषु यस्मिन् समये मुद्दानां कषायाणां उपशाता नातस्मिन्
समये उत्पादस्य स्थितो शेषा पिकिावादयस्थिति समये माताः स्व वर्तिशत नदानां वस्तुषावेदस्य २०८
स्थितिबंधः षा मष्टावर्षाणि मंखल्लना नोउना मंख्येयानि वर्षसहस्राणि तथा उत्पादस्य स्वयम स्थितौ

मावलिका शेषायां व्यवच्छिन्नः उदयोदीरणा वस्तुवतितस्माद्धवसमये या वर्णितो।
कषायाणां मकद्दलिकं उत्पादवेदनं मंक्रमयतिकिं उत्पादः लनेऽन्यत्र वषा उपत्वा उत्पादवेदस्यस।
काएकाषु दयस्थिति शिति क्रोता तदाभाववेदकोभवति प्रवृदकोद्वायां स्व वमममयममाय।
द्धायानावलिका द्विकमकाले न स्थवंतादेवाकि वजमउपशांत तिष्ठति शेषउत्तमः मकलमयिना
उंम्रकावेदोक्व कालणपशांतनद्वियम मयानावलिकाद्विककालेन बंताव दृष्याः ता।
वताकालेन समयद्धयानावलिकाद्विक उमाणे नकालानत्पर्थः उपसमयगुणं एवन
वधावस्थायवत्तमायानावलिकाद्विक। वरममममपरवक्रतिवउवस्तिमममयं मम यो।
नां स्वतायममायविशाषदानं एवतावत्ताव वरममममयः ततः उत्पादवेदनदानी वमं बान
नानोद्विकिंशवर्षप्रमाणा न्नर्थकालीन स्थितिबं धो भवति शेषाणां वज्ञानावर्णदर्शनावरणांत
रायाणां मंख्येयानि वर्षसहस्राणि॥ बति विद्मवेउाकाबंकामण स्मात् विति विद तिवि स्वविं
उदिसममाय मंज्वलनाय उत्पदठईंस्रलिगाक्विाय स्मिन् समये उत्पादवेदस्यस्यावतदाकामतां।त।
स्मादवसमयादारभ्यप्रत्याख्यानप्रत्याख्यानावरणमंज्वलनाख्याः क्रोधाः त्रुगपदुपशमयितुमारभ।
ते उपशामनावस्त्रैवनाः प्रथम स्थितिबाधमार्गं मति क्रान्ताः स्थितिबंधः मंज्वलनानां मंख्येयमाग दि।

लोभं वेति। शेषाणां तु संज्वलनस्योदये क्षीणे शेषं स्थितिघातादिना तथैव संज्वलनक्रोधस्य प्रथमस्थितौ
समयोनावलिकाद्विकावशेषायां अप्रत्याख्यानप्रत्याख्यानक्रोधदलिकं न संज्वलनक्रोधे प्रक्षि
पति किंतु संज्वलनमानादौ। आवलिकावशेषायां त्वागालो न भवति किंतूदीरणैव सा तूदीरणा।
तावद्भवति यावदावलिकावशेषा भवति उदीरणावलिकायां अवशेषसमयमात्रं संज्वलनानां स्थि
तिबंधः। अबाधामासा॥ शेषकर्मणां तु संख्ये॥ यानि वर्षसहस्राणि संज्वलनक्रोधस्य बंधोद
योदीरणा च व्यवच्छेदः। अप्रत्याख्यानप्रत्या। ख्यानावरणौ च क्रोधस्तु उपशांतो तदानीं च प्र
क्रमावलिकासमयोनावलिकाद्वि॥ कवर्जं दलिकं तु क्षीणावशेषमन्यत् सर्वं संज्व
लनक्रोधस्योपशांतं सापि द्विकाप्रथम। स्थितिगतावरमावलिका स्तिबुकसंक्रम
णमाने प्रक्षिप्यते समयोनावलिकाद्विक बंधवद्दलिकं तु यथावदेवाक्रमाकाणामुप
मयति संक्रमयति च आनानवक्रमणावशेषाते पि क्रमायायात्रिविधश्च त्रिप्रकारास्त्र। मानमायालो
न स्यात्। तत्र कथं न ता त्रिस्या ह त्रिविधश्च प्रत्येकं त्रिप्रकारास्त्र तथाहि अप्रत्याख्यानप्रत्याख्याना
वरणसंज्वलनास्तदा ते त्रिविधमाना एवं मायालोभावपि तावदुपशमयति तत्र संज्वलनानामुपशमना तु। २०५
तथावदसमावस्थायां अप्रत्याख्यानप्रत्याख्यानावरणमानावरणमानादीनां चोपशमना प्रवर्तनाकि

प्रायः समानवर्णं प्रथमस्थितेः आलिंगाच्छिन्नं संज्वलनानां प्रथमस्थितौ तु यथावदेवायकृष्यात् एकाञ्चा
वलिकाधिका तथाहि। षद्गुणाना कषाये तु उपशांते तु यथावदस्य प्रथमस्थिति एका समयमा
त्रा स्थितिः तु उपशांता अमानं अप्रत्याख्यानप्रत्याख्यानावरणमानादि तु न स्य उपशांते तु संज्वलन।
मानादीनां तु उपशांता प्रथमस्थितेरेकावलिका तिष्ठंवा ति संस्थित स्तुक्रमिति विशेषता ता लाघ्यते।
यदा संज्वलनक्रोधस्य बंधोदयोदीरणव्य। वच्छिन्नास्तदैव संज्वलनमानस्य द्वितीयस्थितेः॥
कायाद्दलिकमाकृष्य प्रथमस्थितिं करोति वेदयति च तावद्यावत् समयोनाकप्रकृष्यति।
द्वितीयस्थितेः अयं संख्येयगुण एवं तावत् तयावत् प्रथमस्थिति चरमसमयप्रथमस्थि।
तिप्रथमसमये एवं संज्वलनमानस्य स्थिति बंधश्च अबाधामासा॥ शेषाणां तु ज्ञानावरणा॥
यादीनां संख्येयानि वर्षसहस्राणि तदानीं। च च त्रीन् अपि मानान् युगपदुपशमयितुमारभते। सं
ज्वलनमानस्य प्रथमस्थितौ समयोनावलिकाद्विकावशेषायां अप्रत्याख्यानस्य प्रत्याख्यानाव
रणमानदलिकं च संज्वलनमाने प्रक्षिपति किंतु संज्वलनमायादौ। आवलिकाद्विकावशेषायां चा
गालो व्यवच्छिद्यते ततः उदीरणैव केवला प्रवर्तते साऽपि तावद्यावदावलिकावरमसमय
। तत एका प्रथमस्थितेरावलिकावशेषा तिष्ठति तस्मिंश्च समये संज्वलनानां द्वौ मासौ स्थिति।

बंधः शेषकर्मणां तु संख्येयानि वर्षाणि। तदानीं च संज्वलनमानस्य बंधोदयोदीरणाव्यवच्छि-
त्तिः। अप्रत्याख्यानप्रत्याख्यानावरणमानौ चोपशांतौ संज्वलनमानस्य प्रथमस्थितौ समयावलि-
कां समयोनावलिकाद्विकबद्धमुक्त्वा शेषमन्यत्सर्वमुपशांतं तदानीमेव च संज्वलन॥
मायाया द्वितीयस्थितेर्दलिकमाकृष्य प्रथमस्थितिं करोति वेदयति च सर्वाकांत संज्वलनमान।
स्य प्रथमस्थितिसत्कामेकामावलिकां स्तिबुक क्रमसंक्रमेण संज्वलनमायायां प्रक्षिपति सम
योनावलिकाद्विकबद्धमुक्त्वा दलिकमाणोपशामयति संक्रमयति च संज्वल
नमायायाः प्रथमसमये बध्यमानायाः सयोर्विंशतिः स्थितिबंधः शेषकर्मणां सं
ख्येयानि वर्षाणि तस्मिन्समये आदरत्रयं तिस्रोऽपि मायाः उपशमयितुमारभते।
ततः संज्वलनमायायाः प्रथमस्थितावपि दलिकावलिकाशेषायां समप्रत्याख्यानप्रत्याख्या।
नावरणमायादलिकं संज्वलनमायायां न प्रक्षिपति किं तु संज्वलनमायायां न प्रक्षिपति। किं तु सं।
ज्वलनलोभे तदावलिकाशेषायां पल्योपमविज्ञातेततः तदा केवलाग्रवर्तिता। सा पि
तावद्यावदावलिकाचरमसमयः तस्मिन्समये संज्वलनलोभमायायाः स्थितिबंधः एको मा। २१७
सः शेषकर्मणां तु संख्येयानि वर्षाणि ततोऽनंतरसमये संज्वलनमायायाः बंधोदयोदीरणाव्यव

च्छित्तिः। अप्रत्याख्यानप्रत्याख्यानावरणमाये चोपशांते संज्वलनमायायाः प्रथमस्थितिसत्कामेकामा।
वलिकां समयोनावलिकाद्विकबद्धमुक्त्वा शेषमन्यत्सर्वमुपशांतं तदानीमेव च संज्वल।
नलोभस्य द्वितीयस्थितेः सकाशाद्दलिकमाकृष्य प्रथमस्थितिं करोति वेदयति च सर्वाकांतमा॥
यायाः प्रथमस्थितिसत्कामेकामावलिकां स्तिबुकसंक्रमेण संज्वलनलोभे संक्रमयति समयो।
नावलिकाद्विकबद्धमुक्त्वा दलिकमा णोपशामयति संक्रमयति च। संज्वलनलोभस्य सं
ज्वलनलोभस्य प्रथमस्थितेः त्रिभागो निष्प णार्द्धमादलोभस्यावतिज्ञागो द्वितीयस्तित्रिभागो।
तु किट्टीकरणाद्धा प्रमाणमिति। णांतराले तु तादृशः संज्वलनलोभस्य प्रथम
स्थितेः प्रथमत्रिभागे प्रथमस्थितिं करोति द्वितीयत्रिभागस्य द्वितीय
स्थितेः समाकृष्य दलिकं निक्षिपति तावत्प्रथमत्रिभागे प्रथमस्थितिं करोति द्वितीय।
त्रिभागाद्द्वितीयस्थितेः समाकृष्य दलिकं तत्राश्वकरणकरणाद्धायां तत्प्रथमविभागे वर्तमा
नः पूर्वस्पर्द्धकेभ्यः प्रतिसमयं दलिकं गृहीत्वा तस्मात्प्रत्ययतो नरसतामापाद्य पूर्वाणि स्पर्द्धका।
नि करोति। अपूर्वाणि पूर्वस्पर्द्धकानि न कदाचनापि बंधमाश्रित्य ईदृशानि स्पर्द्धकानि विकरोति।
किं तु संघात्य रसविशुद्धिवशात्करोतीत्यपूर्वाणि भण्यंते ततो एवमपूर्वस्पर्द्धकानि कुर्व।

ता। संखेज्जाय ठ्मिति बंधगा तेसु मसुअइ कालए कसाए बाज्मतिक्कमति तता। किं हि कारणा बा
याे हबर्वमए हक्केरमो। इर्वमएइकेरम सदलि कंटहाडाअतिसमयमनंता। किंहा कारा ति किंहा
यानामहवर्वमएइकाअ हर्वमएइकाम्पावर्गाण टहाहाता प्रामनंतयाएहानरमनामापाअहंदहां।
तरालतयायघववम्पायबायामामेवामकल्पनयाअउनागनागानाजातमेकाेनंघक्नंबा
मानाताममामेवाउनागनागानापंवकंदवाप। वविबातिविविमंवतिएतामामवकिंहानाविरा
बवमपणार्बमाहाएगफमणात्यादिता।। किंहाएकम्मिरअउनागमएइकयाअनंता
वर्गाणम्तामामनेतामनागयाम्पावर्ग णास्ताववमाणावबममसमायेकाराेतिता
ष्वानंता। नउता। किंमर्वनघन्याउनागम्प। इकाउनागेनमदशा। काराेतिउत्तताेपि
हाना। उच्चातताताेपिहानाम्तघावाहदवा। यनमर्वनघन्यमउनागमएइकंतस्याधस्तातका।
णतितताेष्यनंतयुणेहानरमाकाराेतात्यइ। अउममयामेटाएअमंरवउणहाणिनाअउबाउतविव।
शयंदलियं। नदत्तगाइविमेझ्णायाअहवाबतिममायनवानवा। किंहा कारा तिता। बतिसमयं णण
नातोअमंरवायउणहाना। अणणाह इव्वा। नववववतिममयं याबंतरमनतउणहानरमवाहवाम। २११
यंहयमवत्तावनाबयमममायबत्ता। किंहा। काराति दिताअममायअमनव्ययउणहानाम्ताताेपिहता।

यममयेअसंखेज्जयउणहानाएवंतावहाचंयावत्। किंहि कारणा बायाअरममममयातविवराअंदलयंतिदा
जिकंतहिपराअंकिंहिसंखाविपरानममवगातत्वातघ्यबाबयममममायम कलकिंहिगातंदलकंमर्व(स्ता।
का।। ताताेपिहताअममयेममस्तकिंहागमंताउकिंहिउमामाम्पनाउनागमर्वबत्तता।। ताताेदिताअ
ममायस्तताउकिंहिषनंतयुणहानंताताेपिहताअममयस्तताउअनंतउणा। एवंतावहाचंयावत्क किं
हिकारणाबारममममयमंवतिबममममय।। अतानाकिंहानापरम्परंबदेअावमाणानिरूपणाइ
माहानदणगाइविमेमूणतिनयन्यामादि अवापरतकामणउतिकिंहाविराषानंवतिदे।।
वायममतिषना यंहयमवत्तावनावब। ममममयअताउकिंहिउमाध्ययामर्वमंहाउ।
नागाकिंहावस्पा। बादशायंमर्वबत्ततंत ताेनंतरणमंतयुणानाउनागनाधिकायांहि
तायकिंहाबवहाायविशाषहानंतताेष्यनं तरणाउनागनाधिकायांहतायकिंहाविराष।
हानंएवमनंतरानंतराउनागाधिकाउकिंहिउविशाषहानंविशाषहानंतावहक्कयावत्व।
घममममयअतानं। किंहानंमाध्यमाविअष्टा। किंहि। रितिएवंमावेषपिममायउबात्यकंतावना
यं। अणतागाणतयुणाबघममममयअतानां किंहानंमाध्ययामर्वमंवाउनागा। किंहा सामर्व।
स्ताकाउनागा। ताता हिताअयानंतउणाउनागा। ताताेपिहताअयानंतउणाउनागा। एवंतावहाचंया।

बन्धसमयकृतानां किट्टीनां मध्ये सर्वोत्कृष्टानुभागा किट्टिरिति एवं द्वितीयादिष्वपि समयेषु किट्टी।
नानुभागा कर्तव्या। संज्वलनानां प्रथमसमयकृतकिट्टीनां मध्ये सर्वोत्कृष्टानुभागपरस्परमल्पबहुत्वमाह। प्रथमस-
मयकृतानां मध्ये सर्वजघन्यानुभागा किट्टी सा स्तोका अनुभागतो द्वितीयसमयकृतानां कि-
ट्टीनां मध्ये सर्वजघन्यानुभागा किट्टी साऽनन्तगुणा अनुभागतो द्वितीयसमयकृतानां किट्टीनां
मध्ये सर्वजघन्यानुभागा साऽनन्तगुणा। अनुभागतो द्वितीयसमयात्तृतीयसमयकृ-
तानां किट्टीनां मध्ये सर्वमंदानुभागा॥ किट्टी सा सर्वोत्कृष्टानुभागा ततो द्वितीयसमय-
कृतानां किट्टीनां मध्ये सर्वोत्कृष्टा- नुभागा किट्टीनामनंतगुणहीना। ततोऽपि कृताय
प्रथमसमयकृतानां किट्टीनां मध्ये सर्वोत्कृष्टा- नुभागा अनंतगुणहीना एवं तावद्वक्तव्या याव-
च्चरमसमयः॥ ७॥ वा उम्मा प्राय संख्येयकाले गते। तावद्दिवसपृथक्त्वं किट्टीकरणाद्धासमये मि।। मादे-
मादनाय संज्वलनानां चातुर्मासिकः स्थितिबंधः शेषाणामन्यान्यः स्थितिबंधः संख्येयगुणहीनः
जनतरस्तावद्वक्तव्यो यावत् किट्टीकरणाद्धायाश्चरमसमये दिवसपृथक्त्वप्रमाणः स्थितिबंधो भवति।
मवशायस्ताघवोक्तः। तिन्नु जाला संखेज्जथुयाई ति दिणउजनं वा। वासमदस्सउजनं। ग्रताद- २०१२
वमस्सग्रंतमि। वासमदस्सउजत्ताववस्सग्रंताग्रघाइकम्माणं। लोभस्स अणुवसंतं। किट्टीव जन्तु

हतं अविति ग्रहसमाप्यारऐंअ त्यालदाम्रस्याइति द्विष्टव्यं तत्र च संख्या। किट्टीकरणाद्धायाः संख्येय
गुनाभागा गतेषु संज्वलनानां स्थितिबंधोऽन्तर्मुहूर्तप्रमाणो न वंतिश्च घातिकर्मणा
दिनपृथक्त्वं दिनपृथक्त्वमानं नामगोत्रवेदनीयानां वर्षसहस्रपृथक्त्वं वर्षसहस्रप्रमाणः। पृ-
थक्त्वाच्च बहुत्ववाचनया किट्टीकरणाद्धायाश्चरमसमये संज्वलनानां स्थितिबंध
श्चान्तर्मुहूर्तप्रमाणः केवलमिदमन्तर्मुहूर्तमल्पं। कतरस्य त्वमेतं तेषां तिसृणां घातिकर्मणां तथा
अंतर्दिवसमध्याद्वारा अस्याः स्थितिबंधः॥ घातिनां नामगोत्रवेदनीयानां वर्ष-
सहस्रपृथक्त्वप्रमाणः स्थितिबंधश्च॥ अन्यासां तावदन्तरः स्थितिबंधो भवति। तस्मि-
न् किट्टीकरणाद्धाचरमसमये द्विवर्षमध्य॥ एवं वर्षाणामंतर्मध्ये भवतां तथा किट्टीकरणाद्धा-
याः समयोनावलिकाद्विकशेषायां यावत्। आवलिकाद्विकशेषायां तु किट्टीकरणाद्धायां वेद-
संज्वलनलोभस्यागालो न भवति किंतूदीरणैव साऽपि तावद्यावदावलिका तस्या अवउदीरणाव-
लिकायाश्चरमसमये यत् किट्टीकृतं द्वितीयस्थितिगतस्य सर्वोत्कृष्टसमयोनावलिकाद्विकबद्ध।
द्वमित्यर्थः। यावदेकावलिकाश्चरमसमये यत् किट्टीकृतं द्वितीयस्थितिगतं यत्र सर्वोत्कृष्टसमयोनाव-
लिकाद्विकबद्धमित्रवसमये बादरसंज्वलनलोभस्य चाराख्यानावरणलोभरूपं शांतं संज्वलनालो-

नबंधस्य वा ऽबंधो वा दरमोहलनालोनोदयादारणाव्यवाबंदछएषएववानिद्विबादरसंपरायगुण
स्थानकवरमसमय॥७॥सेसबंधतफेराणितावइयाकिंहिंउयएटमविईववियइअमखनागादिउ
वरिउदारईसमा॥८॥शाषाबं॥८॥कालेदतीयविनाणाइत्यर्थः॥सूक्ष्मरागः सूक्ष्मसंपरायांतवर्तितो।
सुयासूनाः किंयीः थिनायथ्वितमकाइगतकिंयतामसांकष्पमवसमस्थितितावतीसूक्ष्मसंपरा।
याणांतुल्यकारोति। किंहिकरणायाष्विति ना सावलिकामात्रं स्थितंकं सकामएसंक्रमयतितथा
वरमातिममसयकृताकिंयीवर्जयित्वाशे षाकिंयाःसूक्ष्मसंपरायावायावरममसयेउदय
मागतं तिवक्तियेत्यादिवरमसमयकृ तानांकिंयीनांअवस्थावस्थितंनागंवरम।
समयकृतानांवापरिसमसंख्येयतम। नागवर्जयित्वाशेषाः किंयाःसुदारयति। गाएइंतो
यउत्तोअसंखनागंतुवरमसमयंमितउव। सोमेइयविइयादियपितुवेनमवबंधितायसम।
येउदयशासानांकिंयीनामसंख्येयंनागंसुंवतिउपशांतनयातइदयनदवानात्यर्थः। उर्घवामसंख्ये।
यनागमनसुवनार्थेसुदारणाकारणातइद्धातिएवंयवइणसोक्षोकर्वंवनावतनातवायायावतसू
क्ष्मसंपरायावाश्वरमसमयावितायस्थितानमपिदलिकंसूक्ष्मसंपरायावावरमसमयादारन्यम। २१३
वर्दिनकलामपिसूक्ष्मसंपरायाकायावरमसमयाज्ञानावरणदर्शनावरणांतरायाणांमंतमोक्त

र्मिकाः स्थितिबंधःनामगोत्रयोश्वाष्टमुहूर्तप्रमाणः वेदनीयस्यउर्विंशतिर्मुहूर्तमानाः तस्मिन्व
वरमसमयेसकलमपिमोहनीयउपशांतं नतोनंतरसमयेउपशांतमोहगुणस्थानकमस्त।
घातिउवमनघानिनउजात्रातामेयसंखतमउनागणमेटामबवउत्रायएमउनायकालेहि
तिनमुहूर्तउपशांतासाउपशांतमोहगुणस्थानकासातववगुणाश्रेणिमारवयतिनस्याउपशांत।
तासायाः संख्येयतमोनागस्तावत्प्रमाणं नाप्रगुणाश्रेणीमारवयितिमर्वाग्रेपिमवांर्गम
कलामपिउपशांतासायावस्थितशाएरु याकालाएकयावउत्याः कारोतिग्रवस्थितप
रिणामत्वात उवमंतायग्रकरणायम कमाणावहणायविठतितापत्राणुसुवि।
गाएपरिवमइपमत्रविरत्नात्रिउपशांता॥ मादनीयवक्रतायाकरणाः करणरहिताल
वति।मक्रमाणावर्त्तनापवर्त्तनादारणानिव र्त्तनिकावताकारणानामयोग्यानवंतीत्यर्थः॥इ
हत्रिकदर्शनमोहनीयत्रिकउनस्यउपशांतपिसंक्रमणापवर्त्तनानवत।तत्रसंक्रामामिथ्यात्वं
सम्यग्मिथ्यात्वयोः सम्यक्त्वेअपवर्त्तमानउनस्वयाणामपिएवंक्रोधनाश्रेणिंवतिपवमपदश्यं।
यदाउमानमायाश्रेणिंवतिपद्यातदामामेवदयायवववमतोनउमकावदोकक्रामणक्रोध।
त्रिकमुपशमयतिनतः क्रोधकउवकारणमानत्रिकेशेषंतथैववयदाउमायायाश्रेणिंवतिपद्य

ले तदा मायां वेदयन् प्रथमस्थितौ नपुंसकवेदोक्तप्रकारेण क्रोधत्रिकं मानत्रिकं तत्र क्रोधोक्त
प्रकारेण मायात्रिकं। शेषं तथैव यदा तु लोभेन श्रेणिं प्रतिपद्यते तदा लोभं वेदयन् प्रथम
स्थितौ क्रोधत्रिकं शेषं तथैव नपुंसकवेदोक्तप्रकारेणोपशमयति ततो मानत्रिकं ततो मा
यात्रिकं ततः उक्तप्रकारेण लोभत्रिकमिति संप्रति प्रतिपातवक्तव्यता। सोऽपि द्विधा भवक्षयेणा
द्धाक्षयेण च तत्र भवक्षयो म्रियमाणस्याद्धा क्षय उपशान्ताद्धाया व्यवच्छेदे तत्र भवक्षये
ण प्रतिपतितस्य प्रथमसमय एव सर्वाण्यपि करणानि प्रवर्त्तन्ते प्रथमसमये च यानि
कर्माण्युदीर्यन्ते तानि सर्वाण्युदयावलिका यां प्रवेशयति यानि त्वनुदीरणानि भाग।
स्थितितेषां दलिकानि उदयावलिकाया ब हिः स्थापयति गोपुच्छाकारसंस्थितानि विरचयति
यत्तु नोपशान्तमोहगुणस्थानकात्प्रतिपतति। येन प्रतिपतति यावत्प्रमत्तसंयतगुणस्थान।
कं॥ता उक्कड्डिऊण ठिई उदयादिसुं खिववइ दब्बं सा टाए विसमहरणं आवलिउप्पिं सम।
स्वगुणे। उपशान्तमोहगुणस्थानकात् प्रतिपतन् क्रमेण संज्वलनलोभादीन् कर्माण्यनुभवति।
यथा प्रथमतः संज्वलनलोभं ततोऽप्रत्याख्यानप्रत्याख्यानावरणलोभौ ततो मायां ततोऽप्रत्याख्यान। २१४
प्रत्याख्यानावरणमाये ततो मानं ततोऽप्रत्याख्यानप्रत्याख्यानावरणक्रोधौ ततः संक्रामणादसमयं।

प्रथमा नाम उक्तानन्तरं स्थितिं द्वितीयस्थितेः सकाशाद्दलिकमपकृष्य प्रथमसमये प्रथमस्थितिं करोति
उदयादिषु वेदयमानप्रकृतिषु च स्थितिषु आयत्या विशेषहीनं विशेषहीनं प्रक्षिपति तद्यथा।
उदयसमये स्तोकं ततो द्वितीयसमये विशेषहीनं ततोऽपि तृतीयसमये विशेषहीनं एवं ताव।
द्यावदुदयावलिकायाश्चरमसमयः ततः उदयावलिकाया उपरि असंख्येयगुणं तद्यथा उ।
दयावलिकाया उपरि प्रथमसमये बहुकं ततो द्वितीयसमये दलिकं निक्षिपत्यसंख्येयगु
णं ततोऽपि द्वितीयसमये असंख्येयगुणं ततोऽपि तृतीयसमये एवं तावद्वक्तव्यं याव।
द्गुणश्रेणिशिरः ततः परं तु उत्तरत्र पि। प्रागुक्तक्रमेण विशेषहीनादलिकनिक्षेप
॥ति यं त्रयाणामेव इत्यत्र मिथ्यात्वसमयेऽ ति द्विविधेऽपि संक्रामति उ तद्विबावलिगाददीरणा
उपरितनप्रकृतिकदलिकनिक्षेपः सोऽपि। संख्येयगुणतया तावत्तया वक्तव्यं यावद्गुणश्रेणिशिरः
ततः परतः उक्तरपि प्रागुक्तक्रमेण विशेषहीना विशेषहीनाः नवरं त्वासां द्विविधे द्वयोरन्यत्वक्षपणेन।
तीयसमये अन्तरकरणे संक्रामानि भवति किन्तु नात्र उद्वर्त्तनं भवति तथा बन्धानन्तरं षण्मासावलिकानां।
उपरि उदीरणा न भवति तिष्ठापकयदकं ते न नवति। किं तु बन्धावलिकामात्रातिक्रामयि उदीरणा न
वर्त्तते। तावद् यथाप्रमाणं संज्वलनलोभाद्यनुक्रमात्प्रमत्तगुणमेतदीतस्थाय न यावत्। अत तोयामा सहि

मेव वा।। मोहनीयस्य मोहनीयप्रकृतीनां गुणश्रेणिः कालमाश्रित्यावध्यमानसंज्वलनकालादत्य-
धिका प्रतिपतितानामेतावारभ्यातममाराद्दकालगुणश्रेण्येण्प्रदेशयाउ तुल्या तथाश्रयतिश्राद्ध-
द्वात्स्त्रीचनिर्देशायेन संज्वलनानामुपशमश्रेणिं प्रतिपन्नस्तद्वायेन तावमरननतः प्रकृतिना।
स्यगुणश्रेणिः शेषकर्मणां गुणश्रेणिनिसदृशतुल्यामारभ्नतथ बाकश्चित्संज्वलनक्रोधेनोपश-
माश्रेणिं प्रतिपन्नस्तत्र गुणप्रतिपत्तव्यदा। संज्वलनक्रोधस्तूदये न प्रामस्नताः प्रवृत्ता नस्याग्र।
णाश्रेणिः शेषकर्मणां समानानवृत्तिएव मानमायायोरपि वाच्यं संज्वलनलोभेनोपश-
पशमश्रेणिमारोहतामयतनवृत्तबंध। नसंक्रमादिद्वन्तं तन्नाद्येनप्रतिपन्नातापिक्रो।
भेणप्रथगउन्नायाश्रयनातिरिक्ताववदिता। वांवंवग्वमामसगयविवयमाणकगाणातहिं
तद्विबोध्या। गुणाणाएानगुणाणोग्नवत्तरा। गुणाणविवराउक्षपकस्यक्षपकश्रेणिमारोह-
ताश्रमिवस्थानयावाद्यस्थितिबंधस्तस्मिन्नवस्थानउपशमश्रेणिमारोहतमावत्स्थितिबंधो
द्विगुणोनवति।। ततोपितस्मिन्नवस्थाने उपशमश्रेणीन प्रतिपन्नानां द्विगुणोनवति। क्षपकस्य स-
स्थितिबंधापेक्षयाचतुर्गुणोनवति। तथा तथाक्षपकस्यप्रथमस्मिन्नवस्थानप्रभृतयप्रकृतीनामनुभागो २१५
यावानवतितदपेक्षयातस्मिन्नवस्थानेनामगोत्रयोः उपशमकस्य

प्रत्यागानं तयोणतस्मिन्नवस्थानेनामगोत्रप्रकृतीनां उपशमश्रेणितःप्रतिपतताम्।
नंतगुणाअनुभागोणविवरनंतगुणानुभागः प्रकृतीनां उनरग्तानागाविपरातावाच्य। मविवक्षप्रश-
माश्रेणातः प्रतिपतितायस्मिन्नवस्थाने प्रकृतीनांयावानुभागोनवतितदपेक्षयातस्मि-
न्नवस्थानेनामगोत्रप्रकृतीनामुपशमकस्यानुभागोनंतगुणः तरतापितस्मिन्नवस्था-
नेनामगोत्रप्रकृतीनां क्षपकस्यानंतगुण।। शाघयघाराद्वनन्तबाप्रतिपतताताप्रिवद्धि।
तव्यां यावत्समत्वं संज्वलनगुणस्थानेकिवास्तु णपमन्त्रदियरवाणपरिवर्जितमद्वस्था-
तोदियित्वाणंतरउगंग्रामाणंवाविगाह् साप्रमत्ताप्रमत्तसंयतगुणस्थानयोः प्रत्र-
ता निमदृमाणियावतपरिहत्ती क्ष्वाक। क्षितग्रनंतरगुणस्थानकद्विकंयातिक्काषि।
दशविरतानवति। कोपिऋविरतिसम्यगदृष्टिनवतत्यर्थायेघासंततनानंतानुबंधिनामुप-
शमनानवति। तेषांनातनकश्चित्सासादनमपिगच्छतिमवमसमसमत्रघा। श्रेणातश्रोरुकथ्या।
प्रवादवोतिम्नोत्राउगरोवोक्षगुणाणमदिनश्रावरउमपशामिकसम्यक्काघायावत्तमानाय।
दिकश्चिदाउक्षयाकालकाणितदिउक्षनुमवम्यादावनवतिरपिवर्षादिमासादनसावमपि।
गतः सत्रकालंकारातितबाधिमादवपवनवंतियतश्राद्वायनकारणानदेवाउर्वातेरारायघउरे

क्रांतु माध्यस्थ्यनात्मस्मिन्नाश्रित्य वाचाक्षेणिश्चउपशामश्रेणिनाऽऽरोहति। ततोऽश्रेणि स्थितोऽश्रेणि।
नाऽऽरोहति यतश्चाकालसंबादेव एवनवति उग्धादियाणि करणानि बंधनसंक्रमणा उदयविर्गतस्य।
रुद्धा एगानावे जरक्षालावरिन्नामोदं उवसामेइ करणानि बंधनसंक्रमणोदानि उपशामश्रेणिसा।
मादृतायत्रयत्र स्थानत्यानिस्यवदिश्रस्थानानि उपशामश्रेणानश्रतिपतितः सत स्नत्रस्थानं श्राम
स्यतानानि उघाटिनानिनवंतितानिनतानितत्र भवर्न्तेत इत्यर्थः तथा उदयस्थित्यादिकउदय।
स्थितिबंधादिकं प्रतरउत्यं उपशामश्रेण्य गारारुरनाघ्रुदयस्थित्यादि उत्यं उपशामश्रेणि
मारोहतायत्रयत्रयतरउदयस्थित्या। दिकंत्यवश्चित्रं प्रतिपाततिपितत्रतत्रतत्
तत्रउदयस्थित्यादिकं प्रवर्तन्त इत्यर्थः॥७॥ तथा एकस्मिन्नाकाशाकारोऽशारितमोरुसु।
पशामयति उपशामश्रेणि प्रतिपद्यत इत्यर्थः नत्रुरतायमपिवारएवउदयवादादयोनाप।
शामश्रेणिप्रतिपत्रस्य विधिमक्षः संप्रतिसावादेन प्रतिपत्राप्या व्यात उदयं वन्तिय इत्याह छिसम
यस्ज्ञवेयगासमत्रइवस्तावउपशामश्रेणि प्रतिपत्रासतावयमतो नउंसकावदउपशामयति प्र
स्तात स्तावदंतं वतावउपशामयति यावत् स्थादयस्य द्विचरमसमयः तस्मिंश्च समये पर्कावरअ २१६
समसमयमात्रा उदयस्थिति वर्जयित्वा शेषमप्कलमपि स्त्रीवेदस्य सर्वदलिक उपशामितं भवति

२ समसमये स्त्रीवेदस्योपक्रांतो यावद्वकामता उप्पवेदद स्यादिकाससत्रकत्ताणाघउपशामयितुमारभते।
शेषं तु पुरुषवेदेन वाश्रेणि प्रतिपत्रस्य वेदितव्यं प्रति नपुंसकावेदेनापशामश्रेणिप्रतिपत्रस्य वि।
धिमाह तत्र वारिमवारिसवरिछिंसमगांकामारगृवर्षवरानपुंसकउपशामश्रेणिं प्रतिपत्रः सत्र।
नावतिएकाउदयस्थितिं मुक्त्वा पुरुषवेदकं उपरत नपुंसकावेदस्त्रीवेदौ उपशामस्थितिकेमारद।
इति क्रमेणाशत्रुमतितत्रायमं प्रत्ययस्त्रीवेद नपुंसकवेदेनवाउपशामश्रेणिप्रतिपत्रमानाय
स्मिन्नस्थानेनपुंसकावेदउपशामयतितत्र। रंयावत्रपुंसकावेदनाधिश्रेणिं प्रतिपत्रः सत्र॥
नपुंसकावेदमेवाकेवलमुपशामयति ततऊर्ध्वं तत्रपुंसकावेदस्त्रीवेदं वउपशाम
ऽपशामयितुंलग्नः सवतावद्गतौयावत्रपुं। सकावेदोदयाद्विचरमसमयः तस्मिंश्च सम
येस्त्रीवेदउपशांतनपुंसकावेदस्य च एकाम समयमात्राउदयस्थिति वर्जितानाशेषं सर्वमुपशांत
॥तस्यामप्युदयस्थितावतिक्रांतायामवेदकोनवतिततः पुरुषवेदादिका। समसप्तकंतानुपा।
उपशामयितुं यतते शेषं तथैव तावदेवमुक्तासावीयशामनासंप्रतिदाशापशामनामति धातुका
सश्राद्धापगाइविइम्रणुनागप्पएसमंकमउदयविक्सन्ना दिसकरणाव समणाताएसमियास्मश्र।
वधयंविहनातकरणानांयथापवत्तादिरवकरणासंज्ञानां त्रयाणांअपूर्वकरणत्यादानामुपशामनादेशाक

रणोपशमनाइदंच अकृतवतियथाउदीरणकरणा सर्वकरणान्यां यत्रप्रवृत्तानि किंचिदेशतउपशामयति।
नमर्वाल्पमनासादेशकरणोपशमनासाप्रवृत्तविंध्यंतदेवाउक्ताःदेशोपशमना।स्थितिदेशोप॥
शमना। अनुत्तागादेशोपशमनाप्रदेशादेशोपशमनाप्रवृत्तिजनरायिकेवा।प्रकृतयप्रवृत्तिविष
याउत्तरउक्तविषयावतयावादेशकरणोपशमनयाशमितस्यउपशामनंनातस्यादेव्युमर्थ॥
पदमिदंनातस्यर्थतादेवादौउदयाउदयाणमं । कर्मणाइद्वतितिकरणाइपाइतयामर्मइद्वप
त्तिनियहितिमिवत्तंता।देशोपशमनयाउ । पशमितस्यकर्मणउपवर्त्तनापवर्त्तनासंक्र
मणोत्कृष्टिणीणिकरणानिप्रवर्त्तंते । नान्यानिकरणानि।उदीरणाप्रवृत्ता।भिप्र
देशोपशमनयानिशेषतयामूलप्रकृति । उत्तरप्रकृतिंवानयादेशोपशमनयाउपशा
मयितंउत्तरमसमाप्तानिहन्तिकरणाणि सर्वकर । णोवर्त्तमानाइदंनिहन्तिप्रदर्शनपर्यवसानाविव
क्षितव्यं।तततइदंमुक्तंनवतिमार्वत्यकथितिविवउदीरणायांसंतिपत्तंजायतियदैनारकादेवामनु।
ष्याउत्पन्नामंनवपूर्वकरणपर्यवसानानर्तर्कर्मणांदेशोपशमनास्यामितानावमेयाएतादेव।
नावयति॥७॥दंसणमोहाणंताणुबंधीणंमनियट्टीउपुव्वियाउवसामेवउवाउत्पत्ताणाइमंता २१७
उपदर्शनमोहनीयानंताबंधीनाम्बकायायान्स्वकायासतअपूर्वकरणाउपरतादेशोपशमनान।

नवतितावदर्शनविकम्पस्वरूपकाअविरतादेशविरताविरतावाउपशामकाम्भविरतास्वापूर्वकर।
णोमसमयंयावतदेशोपशमनाभवतिअनंतानुबंधिनांतुनाविसंयोजनवांतानिकाअपिस्वा।
पूर्वकरणांतिमसमयंयावत्देशोपसमकानपरतःशेषाणांतुनाचारित्रमोहनीयप्रकृतीनाउ
पशमनायाक्षपणायायावदपूर्वकरणगुणस्थानकचरमसमयःतावदेशोपशमनामधि
कृत्यवतउविंधिस्वयथामादायानावायाक्षवा। अक्षवाउक्तवमूलप्रकृतयोसावपिचउविंधकृत्य
वाहिअपूर्वकरणगुणस्थानकान्यातागा । वाप्रतिपत्तंतासादेशोपशमनाप्रवर्त्तमानामा।
दितस्थानमासामानोउनरनादिकवा॥ । अमंयानंवधकवाइताइडप्रकृतीनामा।
यनादिप्रकृपणामप्रत्युत्तरप्रकृतीनामा। । क्रियातत्वाविक्वायसमकाव्दारकमथानाम
तुष्यकिंकादेवकिंकमसमस्कमयस्यामिथ्यात्वा । विर्गोतिमाप्यबलनायोपत्रयोविंशतिनार्थक
नउवउदवेयेत्विंतिवायुंविंशतउत्तरप्रकृतिशतंकवशात्कर्मतस्यादेशोउपशामनाचउर्विंशति
तयथामादिरमादिर्क्वाअक्षवावतवादिमिथ्याचानताउवंधिनांस्वस्वात्पूर्वकरणात्परतादेशो
पशमनातत्नवतिशेषकर्मणावपूर्वकरणगुणस्थानकात्परतानवतिततःपरतःस्थानात्व।
अवमानानांप्रवर्त्तमानामादितस्थामसामानाउनरनादिकवाक्षावपूर्ववत।शेषाणांतबलन।

पायां त्रयोविंशत्यादीनामष्टाविंशतिप्रकृतीनां त्र्युक्तसम्यक्त्वाद्देवाद्देशोपशमना सादिर
ध्रुवा वितथा। संप्रति देशोपशमनामधिकृत्य प्रकृतिस्थानानि स्थानप्ररूपणार्थमाह वत्तरा।
दिट्ठ्या वा सा एकवामाय मोहणीए पगईणो मोहनीयस्य देशोपशमनामधिकृत्य प्रकृतिस्था
नानि तद्यथा वत्तरा दिट्ठुत्ता विंशतिः षड्विंशतिः सप्तविंशतिः पंचविंशतिः षड्विंशतिः सप्तविंशति
श्च विंशतिः एकविंशतिः स्वरूपं ॥ तत्राष्टाविंशति सत्कर्मणि मिथ्यादृष्टेः सम्यक्त्वसंयतस्य
त्राष्टाविंशतिस्थानं मिथ्यादृष्टिः सासादनस्य मिथ्यादृष्टिर्वेदकसम्यग्दृष्टौ प्राप्यते स
प्तविंशतिस्थानं सम्यक्त्वे उद्वलिते सम्यक्त्वमि थ्यादृष्टेः सम्यक् मिथ्यादृष्टेर्वा षड्विंशति
स्थानं षड्विंशतिस्थानं उद्वलिते सम्यक्त्व मिश्रयोरनादिमिथ्यादृष्टेर्वा पं
चविंशतिस्थानं षड्विंशतिः कर्मणि मिथ्या। दृष्टेः सम्यक्त्वोत्पादने तत्पूर्वकरणेऽन्तरेताव
र्तमानस्य त्रयोविंशतिस्थानं त्रयोविंशतिः कर्मणो वा त्रयोविंशतिस्थानं क्षपितसम्यक्त्वस्य एकवि
शतिस्थानं सप्ततिनामकर्मणः प्रकृतिस्थानान्याह संक्रमनिःशेष इत्याद्याः सत्कर्माणि नामप्रकृतिस्था
नसंक्रमे नामध्रुवा निरयगतौ सम्यक्त्वानां संयतानां निरूपणविशेषा प्राप्यते ते निश्च पूर्वकरणे । २१८
निश्चयेषु निर्वर्त्तते देशोपशमनायामपि निर्वर्त्तनात्पर्यन्तानि तु समानि निरपेक्षा स्यात्मज्ञेयाः।

श्रेण्यां प्रत्येकमपि वर्त्तनेऽपि चिर्नवति रचनायामपि त्रिप्रकृतिरितः कर्मणः तद्विचार्याः स्थापनादपूर्वकरणे उद्
स्थानं तत्करमसमसमयप्राप्तात् तेजस्वी तदनन्तरं द्वीपाणि वत्रीं नवति रचनायामपि त्रिशती तिहासानि भूयः
णि एकेन्द्रियादीनां वर्त्तते। अनेनैव प्रतिपद्यमानानां तु न संभवति। शेषाणि तु स्थानानि अपूर्वकरणस्थ
ए स्थानकालपर्यन्तं तत्र नाम्नि तिर्देशोपशमनायोग्यानि ज्ञानावरणदर्शनावरणवेदनीया
न्तरायाणामेकैकप्रकृतिस्थानं देशोपशम नायोग्यं तत्र ज्ञानावरणान्तराययोः पंचप्रकृत्यात्म
कं वेदनीयस्य द्विप्रकृत्यात्मकं आयुर्गो त्रयोर्द्विके स्थाने एकाद्विप्रकृतौ। उक्ता प्रकृ
ति देशोपशमना। संप्रति स्थितिदेशो पशमनामाह ॥ ठिइसंकमव्व ठिइउवसम
णा णवरि जहन्ना ठियाकरणा। अन्नवमि वि नदप्रत्तइहला निग्गह ठणा विठ्ठयरा स्थितिसंक्रम
वत्स्थितिदेशोपशमनापि द्रष्टव्या। नवरं जघ नयघन्या जघन्या स्थिति देशोपशमनायाः स्वामी स्थि
तिसंक्रमस्वामिवद्वक्तव्यः। केवलं जघन्यस्थितिदेशोपशमनास्वामी अनन्त स्थितिकस्थाय्याः॥
द्विजघन्यस्थितौ वर्त्तमानः एकेन्द्रियो द्रष्टव्यः। तस्यैव स्वायुः सर्वकर्मणामपि तिर्यग्जघन्याः स्थितेः प्रा
प्यमाणत्वात् यास्त्वितरप्रकृतयोऽन्नविमि द्विकप्रायजघन्यस्थितायाः तत्र तीनां सा तु द्वलाकद्वि
पूर्वकरणे वा जघन्यस्थिति प्राप्यमाणत्वात् यास्त्वितरा वेदितव्या तावाद्द्वलाकवद्वलनप्रायायाः।

नां बद्धानां मंतिमे स्थितिस्थानेऽल्पाः समाः संख्येयस्ताः साद्यप्रवर्त्तमानस्त्वपवर्त्तनाद्याद्याः क्रमसक्रमशः।
सम्यक्त्वसम्यग्मिथ्यात्वानां मे केचिद्याम केचिद्यावात्राबद्धानां तु बद्धानां यापानां विकृत्य
समकालदेवद्विकनरकद्विकमनुष्यद्विकवैक्रियद्विकाहारकद्विकानां मा केचिद्यावात्र बद्धानां। अन्या
सां तु पूर्वकरणे वर्त्तमानस्य प्रवर्त्तमानानां देशोपशमनां करोति अनुत्तरानां संक्रमसमाप्तौ
नानुवर्त्तमानानियवृत्तिसंक्रमपसमाप्ता। एवमेव समाप्तावेवानुत्तरानां संक्रमस्यासाक
चेतिपाठिता मण्वाकृष्टानुत्तरानां देशोप शमनायाश्च पिस्वामाम तासु बद्धानां मिथ्या।
दृष्टि। सम्यक्त्वतिनां समस्य दृष्टिन। वर्त्तमानवेदनीयस्याक्वाः सद्विवर्त्तानां
कृष्टानुत्तरानां संक्रमस्वामिना पूर्वकरणा स्थानकाल्पशतापिनवं तिवकृष्टानुत्तरानां देशोप।
शमनायास्तु नपुंसकवेदनायाः पूर्वकरणस्तु स्थानकपर्यवसानाः पवावदितव्यानुपल्यानुत्तरा
देशोपशमनानां वेदकानां नामसर्वासाम पि बद्धानां नामार्कं जाय स्त्रनवमिदिकषायाणां समुपन्या॥
स्थितो वर्त्तमानदृष्टयानां वेदकानां मनपुंसकसमन्यानुत्तरानां संक्रमवत्तरादेशोपशमनावा पश्चादत्रा।
संक्रमस्तुल्यावदितव्याण्यतत्कृष्टसवतिवकृष्टयादेशाद्देशोपमनायाव्यानुपल्यानुत्तना। अदशाद २१०
देशोपशमनानन्तरंदेशसंक्रमणमस्तुल्यावेति॥ इति श्रीमलयगिरिविरचितायां कर्मप्रकृति॥

तत्कायां तूपशमनाकरणं परिसमाप्तं। तदेवमुक्तमुपशमनाकरणं सम्प्रति निधत्तिनिकाचनाकरणे वक्तव्ये
विपाद्य प्रथमं तद्देशोपशमनावत्समसमुत्पन्नाद्देशनिधत्तनिकाचनायां संक्रमणमपि तिदृष्टाण्यतद्विसरूपाणि
तथास्तिनिवर्त्तिनिकाचनावदेशोपशमनानुत्पाद्यत्तुक्तं सवतिय देशोपशमनायाः स्तावद्यव्यपि
त्वसमस्तनानिनिकाचनिवर्त्तिनिकाचनायावदेशोपशमनायाः स्थापिववदितव्यानवस्मर्त्तयदं निधत्तनिका
नायाः पिदसंक्रमणमपि अपि त्रुटित्यादयोदयो नयपिनिधत्तोऽसंख्यानवतिवर्त्तनायवर्त्तितु नवर
एवं दृष्टा निकाचनायां तासु प्रत्येकम्। वर्त्तनायवर्त्तितेन नवर्त्तनवत्य वदृष्टस्यां निकाचनायां
तासु अपि उद्वर्त्तनापवर्त्तितेष्वपि नव वत्तः सकलकरणायोग्यं निकाचितमित्यर्थः॥
इत्यत्र गुणश्रेणिरत्नघाययादेशोपशम। तानिधत्तनिकाचनायवादृष्टसंक्रमाभ्यपि सव
तितत्तत्वाल्पबहुत्वमाह॥ ७॥ गुणसमदिपए। संख्यावपतगासा संखगुणेवमामगाइसुतासु।
विसंक्रमणाद्यवानयगुणश्रेणीप्रदेशाग्रं स्तोकं ततः प्राल्पकशः। आल्पके शउपशमनादितुत्रिगुण
घायहास्रवसंक्रमणात्संख्येयगुणं वक्तव्यं स्यमवत्तनावनायस्यतस्य वाकर्मणा उणस्यणीवदेशा
ग्रं सर्वस्तोकं ततो देशोपनायाम संख्येयगुणं संवत्स्य दृष्टानामपि करणानायध्यवसायास्त्राणां परिमाण
निरूपणार्थमाह। योवाकसायउदयाठिइबंधद्वाणाय संकमणाउवमामणाइसुअत्रसवमाया।

क्रमसंप्राप्तस्योदयेन स्थितिबंधउपलक्षणमेतत् अबाधाया अप्युत्कृष्टा। स चानादिमिथ्यादृष्टेर्वा तत्प्रायोग्यवि
शुद्धस्य। तथा सासादनस्य अजघन्योत्कृष्टप्रदेशोदयश्चतुर्विधः तद्यथा सादिरनादिर्ध्रुवो
ऽध्रुवश्च तथाहि क्षपितकर्मांशस्यांतरकरणे कृतेंतरकरणपर्यंतवर्तिनोविभागोक्ताकारसंस्थितावलिका
मात्रदलिकं तस्य समये समोहनीयस्य जघन्यप्रदेशोदयः स चैकसामयिक इति कृत्वा सादिरध्रुवश्च।
ततोन्यः सर्वोप्यजघन्यः सोपि तावत् द्वितीय। समयेनवत् सादिः तत्स्थानमप्राप्तस्य पुनरनादि ध्रुवा
ध्रुवौ पूर्ववत् तथा गुणितकर्मांशस्य। सूक्ष्मसंपरायगुणस्थानकांत्यसमये उत्कृष्टप्रदे
शो वेद्यमानकषायोदयस्य समयं स्तोकाः प्रकृतिप्रदेशा बंध्यत्वयोगात् इति
नाविद्यते अनुत्कृष्टबंधस्यापल क्षणव्याख्यानात् उदीरणा तत्र स्थितिबंधकषायो
दयास्तोका इति किमुदंतवतिबंधनकर। गाथावसायासर्वस्तोका॥ तस्य उदीरणाध्यवसाया
असंख्येयगुणाः तेभ्योपि संक्रमाध्यवसायाः असंख्येयगुणाः संक्रमप्रदेशेन चात्र इह वर्त्तनापवर्त्तनेत्य
पि दृष्टव्ये संक्रमेत दृष्टत्वयाउपशमसमाध्यवसाया असंख्येयगुणाः॥ इति श्रीमलयगिरिविर
चितायां कर्मप्रकृतिटीकायां करणाष्टकं समाप्तं॥ तदेवमुक्तानि करणानि संप्रत्युदयाक्रमप्राप्तमुद। २२०
यमभिधित्सुराह॥ उदउ उदीरणा एउ तुल्ला मोतूण एकचत्ताला आवरणविग्घसंजलणलोभवेए

इविडगं॥ आलिगमहिगं वेयंति आउगाणंपि अप्पमत्ताविवयणियाणय इहमइय उदन्नायनिदाउ। मणुअ
गइजाइतसबायरंच पज्जत्तसुभगमायज्जं जसकित्ति तित्थयराणां वेयाताणं गोकेइ इतिम्ययोगंतदयउउदीरणाउ
ल्ला किंतु कर्मन वतियउदीरणा यावत् कर्म्मा वाउत्कर्षाः याव माइय नादिवग्दपणा अघस्ता मिथ्यपा॥
तम्सर्वमयूनातिरिक्तउदयपिहेटवांउदयादीरणायाः मदत्ता विचार तथाहि यउउ दयम्तउउदीरणा
तत्रउदयः किंसर्वत्राप्यव मितिावत अत्र आह उक्ता एकचत्वारिंशत्प्रकृतीनामुदीरणासंतरा
णापि किंयत्कालमुदयस्यप्राप्यमाणत्वात। तथाहि ज्ञानावरणपंचकदर्शनावरणचतुष्टयां।
तरायपंचकसंज्वलनलोभवेदत्रयसम्य। क्त्वमोहमिथ्यात्वरूपाः विंशतिः प्रकृतीनां स्वा
ओदयपर्यवसाने आवलिकामात्रं यया। णांवदानां मिथ्यात्वस्य वांतरकरणांस्यप्रथमस्थि
तेश्चावलिका शेषायां शेषाणां कर्मणांस्व। स्वसत्तापर्यवसाने तथा वेदसम्यमिथ्यात्वयोःस्वस्वप्र
थमस्थितेरावलिकामात्रं कालमुदयएवं न तु तदानीमुदीरणा सत्ताविभावनायावायसन्नाः प्रमत्ता।
संयतवर्जं तत्र उदीरणासंतराणां केवलानां वेदयतावदयति तथा नउपर्याप्सा शरीरपर्याप्त्याप्यर्या
प्त: संताद्वितीयसमयादारभ्यशरीरपर्याप्त्यनंतरसमयादारभ्य इंद्रियपर्याप्तिपर्यवसमयं यावत्।
उदीरणामंतराणां केवलानि वेदयति निद्राःपंचापि वेदयति तथा मनुष्यगतिपंचेंद्रियजातित्रसबाद

ROYAL ... LIBRARY OF THE BOMBAY BRANCH OF THE ...

२पर्यायैश्च वर्त्तनाद्द्रव्यस्य । कालस्त्वेकोऽत्रिप्रदेशानवस्थानात्ताभ्यां केवलानां द्रव्याणामंतराणां स्वं का
लं यावत्केवलानां द्रव्याणां वर्त्तयतीति । केचित्तु वर्त्तनाकरणं पितावर्त्तनानां द्रव्यतया वर्त्तयन्तु द्रव्याणां सं
तिस्थितेस्तु द्रव्यमात्रं विवक्षितं विवक्षितद्रव्यपर्यायस्य विवक्षितरूपेणाभावे विवक्षितं द्रव्यं विवक्षितरूपेणास्मात्तन्
सापेक्षं द्रव्यं विवक्षितविधिद्रव्यं । स्थितिरूपेणोत्पादव्ययाभावेन स्थितिविरोधात्कालस्यात्मना ।
स्वयमेव स्थास्नुत्वकालानपेक्षत्वाच्च द्रव्यादेरनंतरं पर्यायान्तरं यावत्तावत्तु द्रव्यस्य वर्त्तते ।
सा स्थितिरूपेणोत्पादव्ययोत्पन्नं तिष्ठति । तद्द्रव्यस्य वर्त्तमानसमतिवृत्तदीर्घत्वेकरणं प्रपणं ।
शय्याणामादलिकमाकृष्याविशनवति समवायोगाद्द्रव्यान्तरावादस्थितेस्तु द्रव्यापेक्षि ।
तिरूपान्तरायोगानवस्थानवतिमध्यविधि तदाश्रयत्वस्थितबाधाकृष्टस्थितेस्तु दीर्घाणामनवद
यस्थित्यानधिकताभावादितरकृष्टायां स्थितौ बुद्धमानायामबाधकालपिंडायवंद्यलिकमस्तीति ।
तिरूपाबाधावलिकायामतीतायामनंतरस्थितेर्विपाकोदयेन वर्त्तमानद्रव्यावलिकायां तदप
रितनामवशिष्टस्थितिमदारयति तदादर्थावदयात ततोबाधावलिकोदयावलिकादिमायां । द्वाद
यामर्थसंबन्धिस्थितेरुदयादीर्णाद्यल्पावेद्यमानायां च स्थितावुदीरणा तद्वर्त्ततीति किं द्रव्यद
एवाकवलमवातावेद्यमानयामसमयमात्रस्थित्यामधिकास्थितेर्दारणानवरुद्धस्थितेस्तु वर्त्तयंबंधव । २३१

लोकोदयावलिकादानामारुद्धास्थितेस्तु द्रव्यवद्योत्कृष्टबंधानां विदितव्या । दशवर्षाणां तु यथायोग्यं बन्धा
नुक्रमेणानादिद्रव्यस्थित्यानधिकोवर्णितव्या । तथा कर्मणोऽजघन्यास्थितेस्तु द्रव्यः षड्त्रिंशत्कृतानामेक
स्मिन्नसमयमात्रावद्रव्यस्थितिरेतदुक्तं भवति । षट्त्रिंशत्कृतानां जघन्यास्थितेस्तु द्रव्यः समयमात्रकास्थितेस्तु द
व्यसमाणां विदितव्यसमयमात्रावलिकास्थितिवशस्थितिरवसेया । षट्त्रिंशत्कृतानयाः स्वरूपमुक्तं ।
केकवधावंशात्कृतयोनिज्ञपंचकविति रजावेदितव्या निज्ञपंचकस्य तु दारणायाः । अना
वेदिताः रूपयास्यनंतरं केवलादय ॥ कालस्य पवर्त्तनापिवर्त्तितनतएकास्थितिं ।
वाप्यातस्तित वर्त्तनां शेषस्य जघन्योदार णास्तु न्यतिरवशेषमवगंतव्यं तदेव सुक्तास्थि ।
न्यद्रव्यसंवत्सरतानामादयमादष्टपुतातु द्रव्यविंशद्वनवरिंशावरणविंशयावयाणां संज्वल
नानामस्मिनानाणयगंद्रणमावतिगंयमातु । नानादारणाधाकमसपंचमति । रतानतमातुमानागां ।
दायापिवक्रम्यानवरंत्तानावरणपंकोतरायपंचकदर्शनावरणचतुष्टयखदतयसंज्वलनलोभ ।
समयकानातुदारणाय्यवाविदमतिपरतस्त्रावलिकागताज्ञतिक्रमतस्यावलिकायाश्चरमस ।
मायजघन्यातुनानादायावाच्यतदेवसुक्तातनानादयमसंतिशतिशदाशादयालिधमानावमरस्त
त्रावोमात्रमधिकाराततयथामायनादिशप्रपणामात्रामिवंवामायनादिशप्रपणाधर्मादशेषजस्ता ।

णोकषायाणां। चतुर्विंशत्येवं चतुर्विंशतामादेरप्यातमस्य साद्यध्रुवौ।। समयविग्रहगत्यामावेसिं मोहनी
नामोदनान्तर्वर्तिनाम्। षण्णां कर्मणां जघन्यप्रदेशोदयश्चतुर्विधः। तद्यथा सादिरनादिर्ध्रुवोऽध्रुव
श्च। तथाहि क्षिपितकर्मांशो देवलोके देवो जातः सन् अतिसंक्लिष्टो नूतनमुत्कृष्टां स्थितिं ब
ध्नन् उत्कृष्टप्रदेशाग्रमुद्वर्तयति ततो बन्धावसानकाले उद्वर्त्तनाकेषांचिदल्पत्वात् समयप्रथमसमये श
षकानां षण्णां कर्मणां जघन्यप्रदेशोदयः सादिक सामायिक इति कृत्वा सादिरध्रुवश्च। ततोऽन्यः सर्वो
ऽप्यजघन्यः। सोऽपि तस्माद्द्वितीयसमये भवन् सादिः तत्स्थानमप्राप्तस्य तु नरस्यानादिः ध्रुवाध्रुवौ पूर्व
वत्। तथा तद्घातिनां षण्णां कर्मणामनुत्कृष्टप्रदे शोदयश्चतुर्विधः तद्यथा सादिरनादि
ध्रुवाध्रुवश्च। तथा हि घातिनां कर्मणामुत्कृष्टः प्रदेशोदयः प्राप्तक्षीणकषायचरमसमये घातिकर्म
णां स्वस्वक्षयावसाने गुणश्रेणिशिरसि वर्तमानः सप्राप्यते स च सामायिक इति कृत्वा सादि
रध्रुवश्च। ततोऽन्यः सर्वोऽप्यनुत्कृष्टः। स चानादिः सम्यक्त्वानुत्पत्त्या यावत् ध्रुवाध्रुवौ पूर्ववत्। तथा वेदनीय
। अजघन्योऽनुत्कृष्टश्चतुर्विधः तद्यथा सादिरनादिर्ध्रुवोऽध्रुवश्च। तथा क्षिपितकर्मांशस्तु कर्मांशादेव तत्कृ
ष्टसंक्लेशे वर्तमानः उत्कृष्टां स्थितिं बध्नन् उत्कृष्टप्रदेशाग्रमुद्वर्तयति ततो बन्धावसानकाले उद्वर्तनाय।। २२२
केषांचिदल्पत्वात् तस्य प्रथमसमये प्राप्तस्य तेषां समयवर्तिनां तत्कृतानां जघन्यः प्रदेशोदयः।। नवरं।

मवधिज्ञानावरणावधिदर्शनावरणयोरवधिलब्धिरहितस्य समावसेयस्य जघन्यप्रदेशोदयो वेदि
तव्यः सचैकसामायिक इति कृत्वा सादिरध्रुवश्च। ततोऽन्यः सर्वोऽप्यजघन्यः स च द्वितीयसमये भवन्
सादिः तत्स्थानमप्राप्तस्य तु नरस्यानादिः ध्रुवाध्रुवौ पूर्ववत्। तथा अनुभूयमानवेदनीयचारित्रमोहनीयानां
अनुत्कृष्टप्रदेशोदयः सावकाशसामायिकः स्यात्। तद्यथा अनादिर्ध्रुवोऽध्रुवश्च। तथाहि गुणितकर्मांशस्य स्वो
दयान्तगुणश्रेण्याः शिरसि वर्तमानस्योत्कृष्टप्र देशोदयः स च एकसामायिक इति कृत्वा सादिर
ध्रुवश्च। ततोऽन्यः सर्वोऽप्यनुत्कृष्टः। स च सादिव तान्तावानध्रुवाध्रुवौ पूर्ववत्। तथा मिथ्यात्वमि
श्रयोरपि जघन्यानुत्कृष्टप्रदेशोदयश्चतु र्विधः तद्यथा सादिरनादिर्ध्रुवोऽध्रुवश्च। तथा
हि क्षपितकर्मांशस्य प्रथमसम्यक्त्वमुत्पादयि तत्कृतान्तरकरणस्य औपशमिकसम्यक्त्वात्प्र
च्युत्य मिथ्यात्वं गतस्यान्तरकरणपर्यन्तसादि। गोपुच्छाकारसंस्थितावलिकामात्रदलिकान्तम।।
समयवर्तमानस्य जघन्यप्रदेशोदयः सचैकसामायिक इति कृत्वा सादिरध्रुवश्च। ततोऽन्यः सर्वोऽप्यजघ
न्यः। सोऽपि तातो द्वितीयसमये भवन् सादिः। वेदकसम्यक्त्वात्प्रतिपतता सादिः तत्स्थानमप्राप्तस्य तु न
रस्यानादिः ध्रुवाध्रुवौ पूर्ववत्। तथा क्षपितगुणितकर्मांशा यदा देशविरतिगुणश्रेण्यां वर्तमानः वि
रतिप्रतिपद्यते ततस्तन्निमित्तां गुणश्रेणिं करोति ततो ज्ञावत्तावद्गतो यावदन्तरायाश्च गुणश्रेण्यो

स्तकं॥ तदानीं च कश्चित् मिथ्यात्वं गच्छति। ततस्तस्य मिथ्यात्वस्योत्कृष्टश्च देशोदयः। स चैकसामा
यिक इति सास्वादनादिरूक्तव स्ततातान्य सर्वोप्युत्कृष्टः॥ सोपि तावद् द्वितीयसमये नवमादि। वेद
कसम्यक्त्वाद्यपतितपततः सादिः। तत्स्थानमप्राप्तस्य तु अनादिः। ध्रुवाध्रुवौ पूर्ववत्। एतासां च सम
र्वासां शेषप्रकृतीनां मिथ्यात्ववर्जानां चतुर्णामपि विकल्पो जघन्योत्कृष्टरूपौ द्विधा द्विरुक्तावेव तद्यथा
सादिरध्रुवाश्च। तोचनाविततावच शेषाणां च ध्रुवोदयानां प्रकृतीनां दशानां स्वस्थानसंख्यानाम्।
र्विकल्पा जघन्याजघन्योत्कृष्टानुत्कृष्टरूपाः। पादिविधानान्यास्तद्यथा पदाया ध्रुवा ध्रु।
सा च सा द्युध्रुवता श्रुवाध्रुववद्युक्तव्याः। यथा उत्कृष्टामापाद्यनादिरूपाणां संज्ञितस्वामि
त्वमतिक्षपणायेन तद्विधा उत्कृष्टश्चादेशोदयः। स्वामित्वं चानेनोत्कृष्टश्चादेशोदयस्वामित्वप्रति।
पादनार्थं संतवतागुणश्रेणी। सर्वास्वपि उत्कृष्ट यति सम्यक्त्वपरासावन्यविरतसंज्ञायणा विणास।
य। दंसणमोहक्खवणा कसायउवसामगुवसंतखवणा य खीणमोहा जिणा य दुविहे अ संखगुणासे
ढीउदएत विवरीउ कालो संखत्नगुणसेढीइ१ एकादशगुणश्रेणयस्तद्यथा सम्यक्त्वोत्पादे१ दे
शमादि द्वितीया श्रावकाद्देशविरते२ तृतीया विरते सर्वविरते३ मात्रक्ष्व३ मात्त्व व उत्पादसंयोजनमानाम। २२३
नंतानुबंधिनां विसंयोजने५ दर्शनमोहनीयक्षपणे६ चारित्रमोहनीयोपशमके सप्त।

मोपशांतमोहनीये८ अष्टमी। मोहनीयक्षपके नवमी। क्षीणमोहे दशमी। सयोगिकेवलिनि अ
योगिकेवलिनि चैकादशीति। असंखगुणा सेढीउ दयत्ति सर्वस्तोकं सम्यक्त्वोत्पादगुणश्रेणीदलिकं।
ततोपि देशविरतगुणश्रेणी असंख्येयगुणं एवं तावद्वाच्यं यावदयोगिकेवलिगुणश्रेणीदलिक
मसंख्येयगुणं। तस्मात्तु देशोदयमपि श्रित्य एतागुणश्रेणीयावद्यथाक्रमं असंख्येयगुणा वक्तव्या। त
द्विवरीउ कालो संखगुणाउ त्ति सर्वस्तोक पि एतासु गुणश्रेणीषु कालः। तद्विपरीत उदयवि
परीतः संख्येयगुणाः श्रेणी तद्यथा अयोगि योगिकेवलिगुणश्रेणी॥ ततोपि सयोगी सर्वायोग्यनरका।
लः सर्वस्तोकः। सयोगिकेवलिगुणः॥ श्रेणिकालः संख्येयगुणः स्यादि॥ एवमा
सम्यक्त्वोत्पादगुणश्रेणीः तावद्वक्तव्या। क्रमसंख्येयगुणदलिकाः कालतश्च संख्येय
गुणहीनाउपरिष्टात्कपुच्छाकनयाधाक्रं वि॥ शाला विशालतरा आधायपतंकिरदलिकया धातृ।
१ मसंख्येयगुणेनापूरितेनचार्त समयक्ष उत्पादय च मिथ्यादृष्टिर्भवति तस्य सम्यक्त्वकः गुणश्रेणी।
दलिकाः सम्यक्त्वोत्पादगुणश्रेणीपकृष्य असंख्येयगुणदलिकागुणश्रेणी वि
गुणधाततो देशविरतिसमयगुणश्रेणीर संख्येयगुणदलिका देशविरता सर्वविरतस्य विशुद्ध
त्वात्। ततोपि संयतस्यापि अनंतानुबंधि विसंयोजने गुणश्रेणीर संख्येयगुणदलिका। तस्यापि वि

स्थितिरबाधा एवतुमगोत्ररविघ्नद्विककर्षवशात् अबाधारसमंतःख्यउगणदलिकानां रचनायामंश।
नि। कानुगणास्थितिकस्योगतीर्थायुतेरत्यवत्रिरूपणार्थमाह॥ ब। तित्रिविघटमिला तमिवत्रगएव
ल्वाघश्वनगवेणायुवेउगोन्श्कम्मेउणमेटोसमगागुदएखाघा त्रिंशाउणाश्रणयःसम्याक्।
त्यादेवखाविरतिमर्वविरतिनिमिन्नाकृष्टित्यवमिथ्यात्वगतम्यधरखाम्प्रनवरमरूणणनकृष्टित्य।
वष्टतम्यधनाधवेमारकादिनिरूपतवेकिं विकालेउदयमाश्रित्यबाध्यतेतारखामकुउणाश्र।
णाध्यःपरभवेनारकादिनिरूपनबाध्यतेतना रकादिनावादिबश्रवयाम्रमगणनबाध्यतेनव।
ताषांमनुष्याणाश्रणिउमताबध्रयाम्रम। रणमंनवःकिंतुरूणामनतमायावांकाःकृतित्रेउ।
णाउपिनिर्णमिवडतगाउमियाउमाविवि नरंतिनामममाउंकाणोत्तुरुत्रुलमरण तथा।
पकृतिमवउकृष्टप्रदेशोदयस्यामिवगुणितः। कर्मांमेनगुणाश्रेणीशिरमाउदायवर्तमानेन श्रा।
वरणविघ्नमाघ्राणांत्रिणोदयाणावाविनत्यगांतालजनवणवाएवहाणणोहिलविम्नउकास्मात्रा
वरणंपंवप्रकारंज्ञानावरणंवचउप्रकारंदर्शनावरणंविघ्नत्रिपंवप्रकारमंतरायंएतासांववर्दशावा।
कृतीनांलघुरूपणयाश्राघरूपणयारूपणार्थमगुदितमध्विविश्वदिरूपणालघुरूपणाविरश्रय। २२४
णाविनिरूपणावानवयाःश्ववाधिकएवमममासाधिकांमंयमंवलिपद्यातम्लिपद्यनंतरंवानवरू।

त्रिंनरूपवपकाश्रणिमारनतेनम्ययारूपणामालघुरूपणायम्कृवन्तेनकालेनमंयमंवतिपद्यतेम।
यमवतिपात्तरखुर्हवन्तेनकालेनरूपकःश्रेणिमारनतेनम्ययारूपणामाविरूपणा।तस्याःव।
वन्नतःउत्कृष्टःपरिमटतिम्नोकाएववाराधानन्तितातानयाउकृष्टःप्रदेशोदयाःलम्यात नतउ
कंलघुरूपणयाश्रमुवन्तामतितम्यगुणितकर्मांशम्यक्षीणमोहगुणस्थानकचरमसमयेउणाश्र
णाशिरमिवर्तमानास्याकृष्टप्रदेशोदयोभवति नवरमाघ्राविग्नालविघ्नत्रिश्रवध्यावधिज्ञाना
वरणावधिदर्शनावरणयोरनवधिलब्धि। कस्यावधिलब्धिरहितस्यरूपणायोतितस्यो
कृष्टःप्रदेशोदयावायोःश्रवधिज्ञानेहि त्पादयतोवढवउकृष्टःपरिमटतिरूपणा।
तितातानावधिउकाम्याकृष्टप्रदेशोदयलो नउत्पनवधिलवधिउकाम्याउकं।तथामाढ्या
नोमादनायप्रकृतीनांसम्यक्तमंहलनचउष्टय विहवयाख्यानांमष्टानांगुणितकर्मांशम्यरूपक
म्यम्वाम्वादत्यचरमसमयउकृष्टप्रदेशोदयःतथानिनाकेवलिनिउदायायामातानिनादयिकाम्यो
गमध्यप्रदारिकसमकर्मम्थानघरकवघममंदननवम्मादिविंशतिपरघातागुरुलघुविहायोग
तिद्विकप्रत्यकस्थिरास्थिरशुभाशुभनिर्माणापघातानांप्रकृतीनांगुणितकर्मांसम्यमयोगि।
केवलिगुणस्थानकचरमसमयउकृष्टप्रदेशोदयशुस्वरउःस्वरयाःस्वरनिरोधकालेउदापनउक

ष्यमतिगाधकाले। तथान्यतरवेदनीयमनुष्यगतिमनुष्यायुःपंचेंद्रियजातित्रसबादरपर्याप्तसुभगादेय।
यशःकीर्त्तितीर्थकराणां गोत्राणां चादयः उत्कृष्टानंगुणितकर्मांशस्यायोगिकेवलिनश्चरमसमये उत्कृ
ष्टप्रदेशोदयः॥ ८॥ उवसमनतपढमगुणसेढीए निद्दुगस्स तामवपावइ सोपगुदयं तिजायदेवस्सउ।
रनवगं उपशांतकषायस्यात्मायप्रथमाद्यगुणश्रेणिशिरसि वर्त्तमानस्य गुणितकर्मांशस्य निद्राप्रच
लायाः उत्कृष्टः प्रदेशोदयः तथा तस्यैवोपशांत॥ कषायस्यात्मायप्रथमगुणश्रेणिशीर्षकोदय
मनंतरं समयप्राप्तस्यतीति स्मिउपाधात्प्य [illegible] मायजातदेवस्य स्वप्रथमगुणश्रेणिशिरसि व
र्त्तमानस्य सुरनवकस्य वैक्रियसमकादेव [illegible] द्विकसुपाप्य उत्कृष्टप्रदेशोदयो बमिछत्तमी
सणंताणुबंधिअसमत्तथीणगिद्धीणं तिरिउद [illegible] एगताणयविईयतइयायगुणसेढीइ हाके।
तविरतादेसविरतसमताद्वाविरतिप्रत्ययागुण [illegible] श्रेणिकृतातथासंयमं प्रतिपन्नस्ताः संयमप्र
त्ययागुणश्रेणि कृता तातासु स्मिन्काले द्वयोरपि गुणश्रेण्योः शिरसी एकत्र मिलिते तस्मिन्काले।
वर्त्तमानागुणितकर्मांशः कश्चिदस्ति मिथ्यात्वं प्रतिपद्यते तस्य तदा मिथ्यात्वानुबंधिनां उत्कृष्टः प्रदेशोदय
॥ यदि पुनः सम्यग्मिथ्यात्वं प्रतिपद्यते ततः सम्यग्मिथ्यात्वस्य त्यानर्द्धित्रिकस्य पुनर्मिथ्यात्वं गतस्य वा उत्कृष्टः प्र २२५
देशोदयो वाच्यः यतस्त्यानर्द्धित्रिकप्रमत्तप्रमत्तयोस्तु दयः प्राप्यते तथा तिर्यग्द्विष्ट उदय एकांतनयासं।

श्री तिर्यग्द्विकोदयकोनाएकद्वित्रिचतुरिंद्रियजातिस्थावरसूक्ष्मसाधारणनामानस्तासामनस्तासामपर्याप्तना
मश्चतिर्यग्नवस्यामोपत्यादेशविरतिसर्वविरतिगुणश्रेणिशिरसामेकत्रयोगात्वर्त्तमानस्य मिथ्यादृ
ष्टस्तस्योदयवर्त्तमानस्योत्कृष्टः प्रदेशोदयः इतरकरणादौ द्विविनावादेवस्यतंतुजान्नाश्चठपदंको।
मायाणां॥ ६ए[?]पियानाकसायाणंइ दुकोष्ठितत्रपशमाप्रति[?]प्रतिपात्रानंतरसमये यज्ञनंतरकरणनवि
घातीति तस्मिन्नपाधात्यसमायकालकृत्वादि विज्ञातस्तस्यादेवस्य तत्र तत्र नंतरसूक्ष्मात्परातागुण।
श्रेणिशिरसि वर्त्तमानस्याप्रत्याख्यानप्रत्याख्यानावरणकषायाष्टकादेर्द्दविकवर्त्तिषट्नो
कषायाणामुत्कृष्टः प्रदेशोदयः स्यादि दबंधिन्नाश्चषातागाइंविइंतिसेगाणं उक्कस्स।
पएपढमा ठइंमिसुरनारगाकाणंश्चबाबंधकालःयागामातानांकायिया गंति मित्रवीर्य
आदिस्थितिप्रथमा स्थिति तस्यांदलिकनिक्षेप। प्रणतथातु उत्कृष्टपादाशमति किंतु कनवति। उत्कृष्ट
नबंधकाले न उत्कृष्टायागावर्त्तमानाकस्यां जघन्यां स्थितिबंधप्रथमस्थितौ दलिकनिक्षेपउत्कृष्ट
कृत्वाष्टतं सरादावानारकावाजातस्तस्य प्रथमादाय प्रथम स्थितुदाय वर्त्तमानस्यादेवस्यादेवायुषो
नारकस्य नारकायुष उत्कृष्टप्रदेशोदयश्चवाजाउाकामा बंधितागत्रमिगास्तुलजः सद्भूयनादिवं।
वन्न इत्तुउवइयादाहुउत्कृष्टबंधकालउत्कृष्टवायागावर्त्तमानश्चलोगत्रमिगाउतिर्यक्सुमनुष्य

उवा विग्रहे एकस्मिं तिर्यगायुष्कस्थितस्तद्यायुरुत्कृष्टं त्रिपल्योपमस्थितिकं बध्नल्सृत्वा भवं स्वेत्वा त्रि
पल्योपमायुष्काक्रम्य तिर्यक्षूत्पद्यमानस्तदायुर्माध्यमस्तुल्यन्तरत्र सर्वाल्पजीवितं मनुष्यानुत्पन्नश्रमाणं
क्षायिकवानं तत्र कृत्वानकं क्षायिकसम्यक्त्वं ॥ वाक्यमार्गमपिष्टसुखगुरुपवर्तनाकरणेनापवर्त्यते स्म।
तापवर्तनानंतरं प्रथमसमये एतायाः। तिर्यक्सम्यक्त्वस्य उत्कृष्टप्रदेशोदयः। इ। इहगगणएक्षजगइ
उगा। सत्तुउ विगमनायाणदसणमोदय। वणादसविरइविरइउणामदाइदाविरतगुणास
होसम्यक्त्वदर्शनायदतर्यक्षपक्यित्तम स्तुघातायुगणाश्रेणिकागत्तनतः स एवाद्दशविर
तिं प्रतिपन्नस्तत्सत्विमिश्रगुणाश्रेणिक रोति ततः करणपरिसमाप्तासत्यां संक्लिष्टो।
स्वाःउनरप्यविरतोजातः। तस्य तिष्ठणाम। पिगुणाश्रेणीनां शिरस्युवर्तमानस्य तस्मिन्नव स्थि
तस्यउत्तीणानादयाश्रज्ञाः कार्तिनाचिरगोत्र ॥ णाउत्कृष्टप्रदेशोदयः। श्रघनरकेउवहायक्षचात
नारकोजातस्तद्दितस्य प्रथमोकानांनरकद्विकसहितानांउत्कृष्टप्रदेशोदयः। श्राघस्तिर्यक्त्यत्रस्त
द्दितस्य प्रथमोकानां तिर्यक्सहितानांउत्कृष्टः प्रदेशोदयश्रघमतृष्णाजातस्तद्दिनामतृष्णानुष्वा
सहितानामिति संघयणपंचमस्यच अवइत्यादिविरदोतिसुणामदेश्रादेशगउग्याधाणुत्तरतउप्रप्प। २२६
मत्तस्य इदकचिनमतायाद्दशाविरतिप्रतिपन्नस्तत्सर्वविरतिप्रत्ययागुणाश्रेणिकरोति। ततःसप

॥

वतघाविधविश्वहितज्ञादनं तावदभिनाविसायाजनायोचितस्तस्तत्स्तत्रिमिश्रांगुणाश्रेणिक
रोति। ततः स एवतघाविधएवंद्वितीयायादयस्त्रिस्रोगुणाश्रेणीयोनर्वतिता प्रसञ्चातानां शिरस्युव
र्तमानस्यप्रथमसदननवर्तनोपंवानामदनानायघायोगमुदयप्राप्तानामुत्कृष्टः प्रदेशोदयः
तघाउत्तरतनोउत्तरशरीरमाहारकवर्तमानस्याप्रमत्तत्वावांतस्यसंयतस्यप्रघमगुणाश्रेणी।
शिरसिवर्तमानस्याहारकसप्तकवर्तमान स्याहारकसप्ताकाद्यानायोमुत्कृष्टः प्रदेशोदयः॥
खेईदायघावरगाक्रमंकाक्रणतस्मा। मविष्यंग्रायावस्मउताखडापटमपमयंमिव
इंता। गुणितकार्माशायंरवंडियःस। स्यदृष्टिज्ञतिपन्नतसम्यक्तिमिश्रांगुणाश्रेणिं
कृतवान्ततस्तस्यागुणाश्रेणीतडतिपति तामिघ्यावेगतगत्वावद्विडियमध्यपसुत्पन्नस्तत्र
सपुत्पन्नस्तत्रउद्विडियप्रायोग्याःस्थितिंउ। काराघापर्वामप्यिवर्पर्यर्यतितस्तानोपिद्रुवाएं
केंडियोजातस्ततएकेंडियसर्वांस्थितिकरोति शीघ्रमेवउत्शरीरपर्याप्त्यापर्याप्तस्तस्यस्ता
दितस्यातपाविदितरवरबादरस्थवाकायिकस्यशरीरपर्याप्त्यनंतरंप्रथमसमयेन्यासघनाग्र।
उत्कृष्टप्रदेशोदयःएकेंडायावेडद्विडियस्थितिकृटित्यवस्था।घोगपंकारातितत्रिंडियादिस्थिति।।
मितिद्विडियमृत्यंतादवसुकृतउत्कृष्टप्रदेशोदयस्तामामंउतिजघन्यप्रदेशादयस्तामासंप्रतिज

यस्य प्रदेशोदयस्तस्य स्थितिक्षयात एगं ठिइं अविवकात्मिन ह्रस्वमामान ह्रस्वादवविई इति वचनात्से
षमिश्रत्वगमनात् किल तो कालगएणादीयागापवामसमये वमह्रस्वयावशेष। केवलद्विकस्य
पञ्चवचनस्य चरमसमये आवरणाजघन्यस्वामी तिलावप्रधानायतिर्देशः। प्राकृतत्वात्तत्र। परस्मा।
समस्यापुरुकतालायमर्थः जघन्यप्रदेशोदयस्वामित्वप्रकृतिमधिकृत्यकारः क्षपितकर्मांशानासा।
त्रिवात्रहतायार्धवेदितव्यातत्रक्षपितहृपि। तत्कर्मांशादेवो जघन्यस्थितिर्दशवर्षसहस्राणु।
दल्पत्रितंतरमंतरमुक्तोत्त्रिगातमतिमम्य। हपुतिपद्यते तद्दशम्यक्षदशवर्षसहस्राणिदि।
शानालियावतपरिपाल्यपुनस्तर्त्तकृ॥ त्रावाशाषजाविताम्मिथ्यात्वं ततः मत्तातिमंक्लि-
ष्टपरिणामसवध्यमाणाकर्मणामुत्कृष्टांस्थि- तिवष्टमारलानग्रहतंवदलिकंतदानाउवर्तयि-
ति। तावेतस्यावदंतमुहूर्त्तंततः संक्लिष्टः परि- णामएवकालंकृत्वाएकेंद्रियोजातस्तस्यप्रथमस-
मायमतिज्ञानावरणश्रुतज्ञानावरणकेवलज्ञानावरणकेवलदर्शनावरणमनपर्यायज्ञाना।
वरणचक्षुर्दर्शनावरणाचक्षुर्दर्शनावरणानां जघन्यप्रदेशोदयोनवतिःदविशाययणसर्वद॥
लिकमुहवित्तामतिक्रम्यातप्रथमसमायोल्लोकप्राप्यातश्चन्यात्राकृष्टसंक्लेशवशुक्तमस्यप्रदेशोदयः॥ २२७
णाल्लोकानवतिष्ठतस्याउत्तानादीरणाबहोश्वर्त्तनतयत्रवाउनागादीरणाबहोप्रवर्त्तनतस्य १

ज्ञात्वाकाशप्रदेशोदीरणानातामिश्रत्वगमनाश्रतिक्लिलवोऽप्याय उक्तउदाणसंजमाउदेवत्तएगाणय।
स्य मितुत्तेजाकामविष्वंधाविकट्टणाश्रालिगांउक्षपितकर्मांशसमयामंप्रतिपन्नः। सत्तुस्यत्रावव-
धिज्ञानदर्शनाप्रतिपतितपतितावधिज्ञानदर्शनाएवदावजावस्त्रउवातउस्तात्त्रिगातमतिमिथ्या-
त्वंप्रतिपन्नास्तोमिथ्यात्वप्रत्ययातोकृष्टांस्थितिबंधमारलातग्रहतंतवदलिकंविकर्षयतिउद्वर्तय-
तीत्यर्थः। ततश्चावलिकागयाश्रतिक्रम्यब- ध्यवलिकायामतीतायामित्यर्थः। पुनश्चावधिज्ञाना-
वरणावधिदर्शनावरणयोजघन्यप्रदे- शोदयः॥ तावद्यणांतरामागारंउवउदद्वनिद्दप-
यलाय वधकस्सविहवंधपनिमयाने। विईयानवरंद्यावेदनायायोः सातासातास्ता-
यायाः पंचानामंतरायाणांशाकारस्तु श्रीगांशाणां वजघन्यप्रदेशोदयाः। अवधिज्ञानावरण-
स्यवावदितव्यानिजावलायारपितावि- केवलउत्कृष्टस्थितिबंधनउप्रतिसमस्यप्रतिपतितस्य।
निद्राप्रचलायारउत्तवितुजयस्यावतिहृष्टव्यंउत्कृष्टस्थितिबंधाद्विप्रतिरायनसंक्लिष्टस्यनवतिन।
वातिसंक्लेशावर्त्तमानस्यनिद्रादयसनवस्तनउक्लाउत्कृष्टस्थितिबंधनप्रतिनयामस्तिरवस्थवरति-
रियबावशनायंपियमहसमंनवरतिद्विनिद्दानिद्दाइंद्वियपयश्वाएटमसमयंनि। वर्षवतानउमकवे-
दसातानउमकावदस्त्रियगतिस्वावशनावर्गांशाणांजघन्यप्रदेशोदयामितिज्ञानावरणास्यवाव।

मयः। निर्जीर्णं निर्जरद्रव्यादिति सूक्ष्मकृतायां जघन्यप्रदेशोदयमंतर्यातर्दंसणमोहादेः तिविरदेवदीरणु॥
देशोद्या निगोदेभ्यः समागत्य एकेन्द्रियेषु समयं गत्वा देवत्वेऽपि तत्कर्म शेषप्रथमोपशमिकसम्यक्त्वं गृहीत्वा।
पशमिकसम्यक्त्वान्तर्मुहूर्तमानस्यान्तःकरणात्स्थितेन द्वितीयस्थितेः सकाशात्सम्यक्त्वादीनां॥
दलिकानि समाकृष्य यानि अंतरकरणोपरितनस्थितावलिकायां गतानि तान्याकारसंस्थानद्वितीयस्थितेः॥
सकाशात्सम्यक्त्वादीनां दलिकानि समा कृष्य द्वितीयस्थितेः प्रथमसमये स्तोकं द्वितीयसमये
विशेषहीनं तृतीयसमये विशेषहीनं। एवं यावच्चरमसमये विशेषहीनानि तथा चोदयावली
गतानि दयावालिकासमये प्रक्षिपति। उदये चावलिकामात्रगतानि चावलिकाया चरमसमये
समयेमात्रकं मिश्रमिथ्यात्वानां स्वस्वोदय उत्कृष्टाज्जघन्यप्रदेशोदयानि तानि तां बंधित्वाद्भवेत्॥
कषायेऽनुभवेद्दशायां तिर्यग्गत्यां उपशमसम्यक्त्वेनोत्कृष्टा स्थितिः प्राप्य देवलोकं गतस्यैव।
मवेत्तिवेदनेद्ययचरमसमये तासां सम्यक्त्वेन कृतानां जघन्यप्रदेशोदयः। आसां द्विसमयदेश।
नामपि अकृतानां मतः करणेन भवादेवलोकं गतस्य चरमसमये एवं द्वितीयस्थितेः दलिकमाकृ
ष्य उदयसमयादारभ्य गोपुच्छाकारेण विरचयति तद्यथा उदयसमये विशेषहीनं द्वितीयसमये। २२८
विशेषहीनं तृतीयसमये विशेषहीनं एवं यावदावलिकाचरमसमयः ततश्चावलिकाचरमसमये

नयनप्रदेशोदयो भवति॥ ८॥ एकेन्द्रियस्य मिथ्यादृष्टेः तद्भवं प्राप्य कालमन्तर्मुहूर्तं गत्वा।
लिंगानि मन्त्रोपयोगेनानुसरन्। उपशमसम्यक्त्वं तदनु प्राप्य मिथ्यात्वं गतः
तत्र मिथ्यात्वप्रत्ययेन संयोजनाविशेषानंतानुबंधिनां बंधोऽपि। ततः सम्यक्त्वं गत्वा दीर्घकालं वा
द्विषष्टिसागरोपमाणि यावत्सम्यक्त्वं पालयति ततः सम्यक्त्वपराजयात् तत्रानंतानुबंधि
नांप्रबंधिनः प्रदेशसंक्रमतः परिमाटयति। ततः पुनरपि मिथ्यात्वं गतः मिथ्यात्वप्रत्ययेन बद्धाः
अनंतानुबंधिनां बध्नाति तस्याश्चावलिकाया बंधावलिकाया चरमसमये सर्वबध्यमानानंतां॥
नानुबंधिनां जघन्यप्रदेशोदय आव॥ लिकायाश्चानंतरसमये द्वितीयसमये बद्ध
स्य दलिकास्योदयानुवृत्तिरतत्र जघन्यप्रदेशो। अपरं चयन्त्वात इतिकृत्वाऽवलिकायाश्च
रमसमये ग्रहणं संपाते वेदकसम्यक्त्वेऽपि वामोहनीयस्योपशमानंतरं स्थितेः पंचेन्द्रियस्य
अष्टानां वर्णो। मोहोपशमानंतरं किं भवतीति चेत् उच्यते इह मोहोपशमं कृत्वा सर्वत्र अवस्थाप्य
नादिकषायाणां दलिकमन्यवर्गे संक्रमण एव संक्रमयति। ततः क्षीणशेषाणां तेषामनंता।
नुबंधिवर्जबंधकालोऽस्मात्कामेव संक्रमयतितरां मोहोपशमस्य इहैवमन्त्रमन्तरव सत्र निरुद्ध
निगोदेभ्य इत्तः देवलोके मिथ्याजीवविशेषाणां निगोदेभ्य उत्पन्ना इत्यापन्ना इत्यतः संयमसंयमाः स्मि।

ए संयमनिंदाय अंतरकरणविशेषस्य मिथ्यात्वं गतस्याद्यायामावलिकायां नंतरसमये देवानूत्पन्नस्याद्यायां भवब
पर्याप्तावात उत्कृष्टस्थितिबंधानंतरमावलिकां गत्वा आवलिकायाश्चरमसमये अस्यावेदस्य जघन्यः प्र
देशोदयः इयमत्र भावना क्षपितकर्मांशः कश्चित् संयतो देशोनपूर्वकोटिं यावत् संयममनुपाल्य
अंतर्मुहूर्तावशेषायुषि मिथ्यात्वं गतो अनंतरसमये देवो मनुष्यो वा जातः प्रथमसमयपर्याप्तस्तत्र
उत्कृष्टसंक्लेशे वर्तमानस्यावेदस्योत्कृष्टां स्थि तिं बध्नाति सर्वबहूनि च दलिकान्युत्कृष्टबंधा।
रंतात्परत आवलिकायाश्चरमसमये तस्या स्यावेदस्य जघन्यः प्रदेशोदयः स्यान्न वेति संबध्वा।
तोगविद्याणा अनुत्तकासगाणविशुणोता। उवशिंघावनिमेगाविशतिवासमाउयवईणं।
ग्रल्पयावबाधया ग्रल्पेन चायागानचिता नांबधानां वउर्णमष्याधांत्यष्टस्थितीनां उक्क।
ष्टस्थितीनां मतेजेतिमेउपरिमावापरितानम मध्यमर्वस्तोकदलिकनिक्षेप चिरकालेनाचा।
मानवेदनानि क्षिप्तानां क्षपितकर्मांशानां तनद्वादशवर्षेदिनां जघन्यप्रदेशोदयातो वाशातावेदनया
याः तिसृनां नारकवउक्जलानो अपरिमटनीति संवातागामातवेदियवणा॥व।मोजाहणाविज्ञाजियद्
वनवज्जदव्वागाढइ निदाकवेधियउकम्म विईगे त्राणागाद्रियासत्री महबलक्षेत्रियगए निरयगाई २२९
तमिमवहपद्यान्नाग्रउउहाउयगइउल्लानयारवादिम्मि मंयाजनाय अंनताउवंधतावियंयत्यत

द्वित्र्यांगनाद्विगरणाणामपि कर्मणां नूर्यामउक्कलाः परिमटनीति तउपादानां नातीजात जघन्यः तत्रेवाह।
॥ तत्राविनिदाच्चपस्थितेमयंतमुहुर्तावतीउतियक्ष मिथ्यात्वएकेजायजाययापणएर उत्कृतीनां व उत्कृष्टास्थिति
बद्धा सर्वसंक्लिष्ट एकेद्रिय उत्पन्नसत्तवान उकृष्टस्थितिबाग्रसत्ति उमध्यमसमायातः। दावाद्विकृचानाः।
संतिउमध्यसमायातः गउनीति क्वाएकेजायप्रद्वणीतातासंक्षिनवाचलघवशाउइवाग्नाशक्रोजानाम
वपर्याप्तिनिचंद्राश्वपर्याप्ततरस्येन्द्रसर्वपर्याप्तिषु। यष्मनाशके नरकगात जघन्यः प्रदेशोदयः पर्याप्त
स्यद्विप्रकृतीनाः प्रक्षतयोनिपाकोदयमायं रतिउदयगतासु स्तिबुकसंक्रमेण संक्रामंति॥
ततप्रकृत्यंतरदलिकसंक्रमाभावात् जघ न्यप्रदेशोदयश्चायतइत्यत्र उपधनरस्तुक्तो।
त्रेउत्कृष्टवातापापिगतितुल्यानवक्षगतिउ॥ ल्पाज्ञानवाः। ज्ञयाः केवलं सवादीनवघमम
मयग्रहणां देवगई बद्धिममानवरिजोघोवरव ग्रागानाहोग्राहाराजायइग्रइविरसंजममणुपा।
लिजघातवेवगति ग्रवधिसमा ग्रवधिज्ञानावरणसमा ग्रवधिज्ञानावरणास्य देवगातरपि जघ।
न्यः प्रदेशोदयो न लभ्यते बृहदयप्रात्सम्यउनस्याद्यातपादयस्तिबुकसंक्रमा नतवतिमतः आयात
वेदग्रहणं गाघातवेदकर्व पर्याप्तस्य मवति नापर्याप्तस्य तिपर्याप्तावस्थायां देवगात जघन्यप्र
देशोदयः तथाहि श्चिरकालादेशोनपूर्वकोटिं यावत्संयममनुपाल्य अंतिमकाले अप्राद्या।

रकेशरीरजातेनाद्यावलिकावेदयमानस्याहारकसप्तकस्यजघन्यप्रदेशोदयः। चिरकालसंयमपरिपा
लनेक्षिप्तयांमाःकर्म्मपुद्गलाःपरिशटितेनवेदनात्। तिर्यञ्चचिरकालसंयमपरिपालनेनाप्याहारकशरीरवकार
णोद्यतत्रकामेवायुसप्तकस्य। प्रमाणेवरत्नसमन्तमिवदृष्टमिवत्तावदृष्टविशेषात्तयोगरवक्तगात्रपवे।
इत्येतस्मात्तानात्रउत्कृष्टप्रमाणोत्कृष्टानांवक्षमसंवक्षदर्शनावरणसमंवक्तव्यं। मावनत्याद्यादि।
किंविशिष्टोजीवस्तेतोषांकर्म्मणांतस्मिन्नाह। वणकेऽप्यवधिउदयोत्कृष्टोत्तत्रैवजघ
न्यप्रदेशोदयोवाच्यः। एषांतकर्म्मणांसमउत्कृष्टिजीवादिजादिवउष्टयायमंस्थानप
चाकोदारिकांगोपांगमप्रत्ययत्कविदा यागतिविकवमउत्कृष्टस्वरादियमरूपाणां।
ततावादयमंसवात्सवासात्कंजाप्यसवाउह न्यतनउवयायागउत्तावप्रत्यवासप्तानां। त।
इवायागमकक्षावक्ततावेदयमानस्यतमत्। वायागपनवजप्रक्रतिवेदनंवपर्यातस्यायपद्य।
तातता। पर्याप्ति। पर्याप्तिपर्याप्तस्यजघन्यप्रदेशोदयपर्याप्तस्यबध्नःप्रकृतयउदयमागतंतितउ
दयोसमानावप्रकृतीनांस्तिबुकसंक्रमाभावत्वस्तितघायमतिविवृत्तांतप्रकृतीनांजघन्यप्रदेशोद
यालव्धातइतिपर्याप्तस्येतिविशेषतात्तीर्थकरस्यक्षपितकर्मांशस्यउदयेउत्कृष्टसमयेजघन्यःप्रदे २३०
शोदयोवक्तव्यः। परंतागुणश्रेणीवलिकंउत्कृष्टमवाप्यतइतिसमनवतिइतिश्रामलाया। विशिष्टं

१यांकमप्रकृतिटीकायांउदयःसमाप्त॥ तदेवमुक्तोउदयःसंप्रतिसत्तानिधनावसरतत्ववशमनुष्यर्मा
धिकारात्तयघानेदंसाद्यनादिप्ररूपणास्वामित्वंचेतितत्रानेदनिरूपणार्थमादेस्युत्तरगायाद्वयं॥
वउच्छिदसंतिकम्मसंतिनटेसकर्मद्विधाप्रत्येकप्रकृतितादउत्तरप्रकृतितातत्रप्रत्येकप्रकृतितमष्ट
प्रकारंतद्यथाज्ञानावरणीयंदर्शनावरणीयमित्यादिउत्तरप्रकृतितमष्टपंचाशदधिकशतंत॥
कारंतद्यथामतिज्ञानावरणीयमित्यादिउनरा। किंकंवउविधंतद्यथाप्रकृतिसकर्मस्थितिसकर्म
अनुभागसकर्मप्रदेशसकर्मचिततदेव॥ मुक्तानेदसंप्रतिसाद्यनादिप्ररूपणार्थमादध्रु
वस्यसुवागाउच्चंश्रणादंमूलप्रगईण अष्टानांमूलप्रकृतीनांसकर्मत्रिधांतद्यथा।
ध्रुवमध्रुवमनादिवतत्रानादिवंमादेव तावातध्रुवाध्रुववागमलथ्यानव्यापस्यामं।
प्रभुत्वांप्रकृतीनामसाद्यनादिप्ररूपणार्थमाद ॥वादियउगाउगउयतितउववदसगंवति
गरउवंडविदंपटमकसायादातिवधातिरासमसाइष्टिद्धिकंसमयक्रमसम्यगमिथ्याचरूपंत्र्या।
उपवत्राशिलयइतिमउध्यद्धिकादेवद्धिकंनरकद्धिकंवतवचवउईशावं। विक्रायमसक्तावारक
ममरूपंतथातीर्थकररूपंनामउच्चगोत्रंवतासामष्टाविंशतिप्रकृतीनांसकर्मविविधंतद्यथासा
दिध्रुववमाद्यध्रुवतातावाध्रुवतातावाध्रुवमसकर्मवादेवासियातथावद्यमकषायाश्चनंताउवं।

धिनः सूक्ष्मसंपरायाव उ विधिस्वरूपमाह। अनाद्यो नादयो ध्रुवाश्च ध्रुवाश्च। तथाहि तस्मिन् समये हि हिता
बंधसमये उदयलितास्तास्ताः मिथ्यात्वगतेनाथसाद्योऽपि मिथ्यात्वं प्रत्ययेन बंधनतेतदा सादयः। तस्मा
त्समयात्समयेनऽनादयो ध्रुवाध्रुवता पूर्ववन्न तबाधा॥ षट्विंशतिस्थानसंख्याप्रकृतयः शाश्वत्ता।
मांपरायाः त्रिधा त्रिप्रकारा तथा अनाद्यानादयो ध्रुवाश्च ध्रुवाश्च तत्त्वाना दिपूर्वकसम्यक्त्वस्याद् ध्रुवा
ध्रुवता पूर्ववत्तत्त्वं ज्ञातमाधुनादिश्रम्। प्रणामं पश्चात्मिथ्यात्वं नयं वनये तत्त्वधिभेदके कर्म
तिगतं प्रज्ञप्तिस्थानगतं वा तातेरिकेकप्रज्ञ तिरातं स्वामित्वमपि धिरसूदोबोडसमङ्गता।
उदयसदरमममस्य मिश्रविदा निद्राब ज्ञानितावश्यकाणि वद्याइंस्थितकमिणं।
ज्ञानावरणपंच कांतरायपंच कदर्शनाव रणचतुष्टयसदृपाव उदेशश्रजनयच सख्याता
॥ क्षीणकषायार्धवीतरागछद्मस्थगुणस्थानक पर्यवसाना। क्षीणकषायवीतरागछद्मस्थगुण॥
स्थानकं यावत्संत्यानवतां त्यर्थः। परतस्तासामसत्त्वात्। एवं चतुर्दशरत्नोपुञ्जगुणस्थानकात्परतानावी
विदितव्या॥ तथाहि क्षीणकषायवीतरागछद्मस्थगुणस्थानकद्विचरमसमयं यावत्सत्त्वो॥
द्रा॥ आद्यपिवद्याय्यपिवधानितावसंत्तियावस्तनस्य निरवारोधं विदिता निनवंति। ततिशमिदं॥ २३१
नियमा। अवस्थागाणेषु द्वोइस्यवश्यारा। माणसमं तं नियमामसंदसं तरस्त विशुगुणस्थानकेसु॥

मिथ्यादृष्टिमासादनमिथ्यादृष्टिक्षीणेषु नियमादवस्यतया मिथ्यात्वं सत्व विद्यमानं शेषे षुतुनरा।
श्चतुर्गुणस्थानकेषु उपशांतमोहगुणस्थानकपर्यवसानेषु भजनाः तथाहि अविरतिसम्यग्मिथ्याद
ष्ट्यादिना क्षिपितं न भवति उपशांते तु भवति क्षीणमोहादिषु तु तत्स्यासत्त्वमेव भावः। तथात्वा॥
सादनमासादनसम्यक्त्वं नियमादस्तिदर्शनत्रयमनुगुणस्थानकेषु मिथ्यादृष्ट्याद्युपशांतमोहगुण॥
स्थानकपर्यवसानेषु सास्वद्कदाचिद्भवति कदा। चिन्न भवतीत्यर्थः। तथाहि मिथ्यादृष्टावनाद्य
नन्नवतिनाश्वपिकदाचिद्भवतिकदाचिन्न। वति तथा सम्यग्मिथ्यादृष्टिं चेकियत्कालं सम्य
क्त्वशलितेपि भवति तत्स्वोपितस्याथ अविरतादिषु तु नः। रूपाकेषु भवति उप
शामकेषु उद्भवति अतस्तत्रापितस्याश्चविद्य। यंतद्यतउद्यत्र मिस्सनियमागाणनवगभि
नयणि छंपंजायणाउनियमाडसुपंवसुदोइ नइयवा। द्वितीयटनायेवगुणस्थानके मिश्रंस
म्यग्मिथ्यात्वं नियमादस्त्रियं तत्। सासादने नियमादष्टाविंशतिसत्कर्माविजनवति सम्यग्मिथ्यादृष्टि अस
म्यग्मिथ्यात्वं विनानभवति ततः सासादनसमस्यग्मिथ्यादृष्टौ च सम्यग्मिथ्यात्वमवश्यमस्ति। स्थानना
वकेगुणस्थानकनवाके मिथ्यादृष्ट्यविरतसम्यग्दृष्ट्यादौ उपस्थानगुणस्थानकातसननायेविक॥
ल्पनायकदाचिद्भवति कदाचिन्न भवति तथाचनावसंयुक्तप्रकारणस्यथासवकर्नभ्याउतामवात।

म्बासंयान्नमाख्यैतावद्वैधिताद्यो मिथ्यादृष्टिसासादनयोर्निश्रमाज्ञवं तितत एवस्य मनंताउ
वधिताबेअतितुंवयुउनयुणस्थानकेउमस्य मिथ्यादृष्ट्यादिषड्मत्रसंयतपर्यंतेषु सजनीयाः
यक्षिउवजितास्त्रातानसंतिउतिरघाउसंतान्यर्घ।खववगानियइत्रघासंखख्याद्वोतिअवविक्कस्
या। निरयतिरियातरमांनिद्दा निद्दातिगउवरिंस्यकमस्रु निद्दनिबादरसंपरायावायायावस्मा
ख्ययानागा। तावनश्रष्टावयिश्रवत्यारव्यानव त्याख्यानसंज्ञाःकषायाःसंतिपरतोनविद्यंते।।
स्रीणघातेउपशमाश्रेणिमधिक्रत्यउनस्य शांतमासादगुणस्थानकंयावत्संतावदित
यातिरियंतिर्यग्गत्कोतपायायामथत्तना मत्रायादशाकंनरकद्विकतिर्यकद्विको
कधिविवत्तरिकियजातिस्थावरातापायात सूक्ष्मसाधारणस्यंतिघातिज्ञाविकेणपदस
उक्ंकषायाष्टकस्याउपरिस्थितिषांमउमं ख्यायउगातेउमसुक्खगपतस्रीयामतिताता।
यावन्नस्यंयातितावतसमघ्रस्रायवमत्यमरुउपशमाश्रेणोउनेता।घामत्नागप्रिवस्यःउपशा।
तमादगुणस्थानकंयावतरवदितव्या।।बाअउमिच्छोपसमंवादोमव्वकंवउरिमसम्नलाणापत्नगा।
तमकमातगुराणांता।निलातायपूर्वाक्तवस्तितासमराककयादनंतरसंमारव्यायउस्थितिरवांमउ। २३२
गातउमसुनउपकावदःस्रीयातयावधनस्रायात।तावसनततउन।धिस्थितिरवांमउमारव्यायउ।

गातउमस्त्रास्त्रीवेदःस्रीयातसो।पियावतस्त्रयंनयातितावतमवएवंस्त्रीवेदनउसघावेदनवा
स्यकाश्रेणिंउतिपन्नस्यउइत्यनउसकावेदनउतिपत्रस्यउस्यायोवेदनउसकवेदोउगपवस्
यउपगवतःयावद्धनस्यउपगवतस्तावत्संतोउपशमाश्रेणिमधिकृत्यउनस्यशांतमादगुण।
स्थानकंयावत्सातो।ततस्त्रीवेदस्याततरसंख्यायउस्थितिरवांमउगातउमस्तुद्वासयादिषक्कंउ।
गपनउपयातितताःसमयोनावलिकाधि।। कातिक्रामउसघावेदःएवंउसघावेदनस्यकश्रे
णिउतिपन्नस्यउइत्यस्त्रीवेदनउसक वेदनवास्यकाश्रेणिंउतिपन्नस्यउन।उसघाव
दस्यद्वासयादिषक्कंवसायातततउसघ वेदस्यानंतरसंख्यउस्थितिथांमउगातउ।
मस्रमंज्वलनाक्रोधःस्यउपयातितउन। संख्येयउउनरधिस्थितिरवांमउगातउमसुमं।
ज्वलनमायायावत्द्वासयादिषस्तत्याःस्र यंतापयातितावत्स्यतणरागांता।निलोभायाःलो
नसंज्वलनलोभायावततउरागांतसूक्ष्मसंपरायगुणस्थानकांततावतसत्त्वावेदतव्या।।परातास।
न्तउपशमाश्रेणिमधिकृत्यउनदर्शसयादिषस्ततयामवचिधिउपशांतमादगुणस्थानकंयावत्सत्वे
ववमया।मनुष्यानुपूर्व्यातसमावायंखपद्यतसुनगाश्रएइउजसकिता।तिस्थयरंवेयणिवइवमस
ज्ञाउंततवववरासस्समयस्मिवनसमिलमसयमिसमावज्ञावारागतिस्त्रयरानस्राऽउनद्वितिस्थयरं

मनुष्यगतिपंचेंद्रियसातत्रसबादरपर्याप्तशुभगादेययशःकीर्तितीर्थंकरान्यतरवेदनीयोच्चैर्गोत्राणि।
उदयप्राप्नुवंति द्वादश प्रकृतयोऽनुभवंति चरमसमये तु सति च अयोगिकेवलिचरमसमयं यावद्तिष्ठंति। प्र-
कृतयः सत्यस्तत्वं। आह यावता तद्विशेषात्तिर्यग्मनुष्यायुर्बंधात्तीर्थंकरनामसमानं सर्वविशु-
द्धस्थानेकत्वानि ज्यात्मा आयुर्बंधस्थानानि कायमसमादनमस्य एतस्मिन्नेव उपयोगस्तीर्थंकरनामनि
यमानविपाकतीर्थंकरनामप्रकर्मणस्तन्न। तत्र एवं तत्प्रकृतिपरिणामस्थानं क्षपकश्रेणिमनांतरावा तं
तादेव शुक्लसमकैकप्रकृतिसत्कर्मबंध। तिप्रकृतिस्थानप्रकर्मप्रकृत्यां बंधमा इत्युपशमवशि-
माणामकं च शब्दबंधा आख्यायते विशि विशुद्धयोर्यां एकया दोषिणं स्थितिदोषं ति।
उपशमचरमायां ज्ञानावरणांतरायाणां। किं कं पंच प्रकृत्यात्मकं स्थानं तत्र क्षीणकषाय-
चरमसमयं यावत्सत्तायां तद्बाधितं। यदर्शनावरणीयस्य प्रकृतिस्थानानि तद्यथा
नव च तत्र उपशमकेन दर्शनावरणीयप्रकृतिसत्तायां नव तासु नवसु सतीषु उपशमश्रेणिम-
धिकृत्य उपशांतमोहगुणस्थानकं यावत्सत्यत्वं क्षपकश्रेणिमधिकृत्य तु अनिवृत्तिबादरसंपराया द्धयो-
यावत्संख्येयभागास्तावत्सत्यपरतस्त्यानर्द्धित्रिके क्षीणे षट् सत्वं तिता अतावत्सत्या यावत्क्षीणक- २३३
षायस्य द्विचरमसमयः तस्मिन् द्विचरमसमये निद्राप्रचलयोः क्षीणयोः ततश्चरमसमये चतस्र एव।

पत्या। नाप्यपि तत्र च उपवर्धयंते तद्यथा वेदनीयोच्चैर्गोत्रयोः प्रकृतिस्थानं तद्यथा द्वे एका च तत्र वेदनी-
यस्य यावदेकं न क्षीणं तावत् द्वे सत्तायामेकस्मिन् क्षीणे एका गोत्रस्य यावदेकं न क्षीणं उद्वलि-
तं तावत् द्वे सत्तायां नीचैर्गोत्रे उच्चैर्गोत्रे वा उद्वलिते तेउ नरकामनतायां तेषु प्रस्क यावद्वसमा।
युर्तादेतितावत् द्वे प्रकृती सत्या उदितेतरतस्मिन् प्राक्तने क्षीणे एका प्रकृतिः सत्यतिमोहनीय।
स्य प्रकृतिसत्कर्मस्थानप्रतिपादनार्थमाह॥ एगाइज्जावपंचगामेकारसबारसतेरसिगवाया वि
ष्टतिय चउरोअसत्तवीसाठवीसा मोह॥ स्य मोहनीयस्य पंचदश प्रकृतिसत्कर्मस्थानानि।
तद्यथा॥ एकाद्वितिसावतस्रः पंचवा। कादशाद्वादशात्रयोदशपंचविंशतिः षड्विं-
शतिः सप्तविंशतिः अष्टाविंशतिश्चतिरूता निशुरवादव धर्वांगाबाक्रमावधराप्यनत्वाय।
ततत्रामादनीयस्य सर्वप्रकृतिसमुदायाख्या॥ अष्टाविंशतिः सम्यक्त्वे उद्वलिते सप्तविंशतिस्ततोऽपि स-
म्यग्मिथ्यात्वे उद्वलिते षड्विंशतिस्ततः सम्यग्मिथ्यात्वे क्षीणे चाविंशतिस्ततः सम्यक्त्वे क्षीणे एकविं-
शतिः ततोऽष्टसु कषायेषु क्षीणेषु त्रयोदश ततो नपुंसकवेदे क्षीणे द्वादश ततः स्त्रीवेदे क्षी-
णे एकादश ततः षट्सु नोकषायेषु क्षीणेषु पंच ततः पुंवेदे क्षीणे चतस्रः ततः संज्वलनक्रोधे
क्षीणे तिस्रः ततः संज्वलनमाने क्षीणे द्वे संज्वलनमायायां क्षीणायामेका संज्वलनलोभप्रकृतिः।

सत्कर्मस्थानानि गुणस्थानकेषु चिंतयन्नाह। तिन्नेगे तिगं पणगं पणगं पणगं च पणगमह दोन्नि। दसमति
न्नि दो विछिद्दगाणमुवसंतमोहंताति॥ व्याख्या। उपशांतमोहगुणस्थानकं यावन्मिथ्यादृष्ट्यादिषु गुणस्था
नकेषु यथासंख्यमाद्यानि त्रिप्रकृतिसत्कर्मस्थानानि भवंति तत्र मिथ्यादृष्टिगुणस्थानके एकं प्रकृति
सत्कर्मस्थानं अष्टाविंशतिरूपं सम्यग्मिथ्यादृष्टिगुणस्थानके त्रीणि प्रकृतिसत्कर्मस्थानानि तद्यथा अ
ष्टाविंशतिः सप्तविंशतिः चतुर्विंशतिश्च। इहाया ष्टाविंशतिसत्कर्मा सन् सम्यग्मिथ्यात्वं गतस्तमाश्रि
त्याष्टाविंशतिः सप्तविंशतिश्चतुर्विंशतिश्च येन तु न मिथ्यादृष्टिना सता पूर्वं सम्यक्त्वमुद्वलितं
तस्य सप्तविंशतिः सत्कर्मणा सता सम्य ग्मिथ्यात्वं सत्तु न वितथमात्रं। तं प्रति सप्तविंशति
चतुर्विंशतिर्यानकर्मणा सम्यग्मिथ्यादृष्टिं प्रतीत्य तु न चतुर्विंशतिः प्राप्यते तथा अविरतसम्यग्
दृष्टिगुणस्थानके पंच प्रकृतिसत्कर्मस्थानानि तद्यथा अष्टाविंशतिः चतुर्विंशतिः त्रयोविंशतिः द्वाविं
शतिः एकविंशतिश्च तत्राष्टाविंशतिरौपशमिकसम्यग्दृष्टेः क्षायोपशमिकसम्यग्दृष्टेर्वा। अष्टाविंश
तिसत्कर्मणोऽनंतानुबंधिक्षये सम्यग्दृष्टेरौपशमिकसम्यग्दृष्टेर्वा चतुर्विंशतिः। एवमेकसम्यग्
दृष्टेर्मिथ्यात्वे क्षपिते त्रयोविंशतिस्तस्यैव सम्यग्मिथ्यात्वे क्षपिते द्वाविंशतिः क्षायिकसम्यग्दृष्टेरेक २३५
विंशतिः तथा देशविरतगुणस्थाने पंच प्रकृतिसत्कर्मस्थानानि तानि च पूर्वोक्तान्येव तथा प्रमत्त।

संयतगुणस्थानकेऽपि तान्येव पंच। अप्रमत्तगुणस्थानकेऽप्येतानि पंच तथा अनंतरं अपूर्वकरणगुणस्थानके
त्रीणि सत्कर्मस्थानानि तद्यथा चतुर्विंशतिरेकविंशतिः तत्रोपशमश्रेण्यां प्रतिपन्नस्य चतुर्विंशतिः क्षायिकसम्
ग्दृष्टिमधिकृत्य क्षपकश्रेण्यामेकविंशतिः तथा अनिवृत्तिबादरसंपरायगुणस्थानके दश प्रकृ
तिसत्कर्मस्थानानि तद्यथा चतुर्विंशतिरेकविंशतिः त्रयोदश द्वादश एकादश पंच चतस्रः तिस्रः द्वे एका
तत्र चतुर्विंशतिरुपशमश्रेणिमधिकृत्य ए कविंशतिः क्षायिकसम्यग्दृष्टेरुपशमश्रेण्यां शे
षाणि तु नः क्षपकश्रेण्यां तानि च प्रागेव॥ ना वितानि सूक्ष्मसंपरायगुणस्थानके द्वे प्र
कृतिसत्कर्मस्थाने तद्यथा चतुर्विंश तिः एकविंशतिः एका च तत्र चतुर्विंशतिरौपश
मिकसम्यग्दृष्टेरेकविंशतिः क्षायिक सम्यग्दृष्टेः एतत्तु उपशमश्रेणिगतस्य नावगंतव्यं। संज
लनमतांतरमादः। सांख्याणदिविधामादकेरए पुवामइपिंडंति संजायणाणापस्रना सांतसिउव।
सम्यक्त्वे केचिदाचार्याः पंचविंशतिलक्षणमपि प्रकृतिसत्कर्मस्थानानि सिद्धं तितदिप्रबमाता इच्छि॥
मोहदर्शनमोहनीयक्षायसंज्ञाणक्षयमुपगतमतिषष्ठादनंतानुबंधिनानाम मिच्छंतितितस्य
न्तेन दर्शनमोहनीयत्रितयक्षायमतिपंचविंशतिरूपमपि प्रकृतिसत्कर्मस्थानं प्राप्यते एवं
तर्हि तस्मात्सिद्धकस्मात्तानुपगम्यते उच्यते आर्षेण विरोधात् यदाह वर्गशिकृतनंतानमन मिलइ

तेणनइच्छंति अत एवाचार्यास्तेषामनंतानुबंधिनामुपशमं नेच्छंति नान्यः परमार्थं वेदितं॥
अत एव च प्रागनंतानुबंधिनामुपशमनाऽसंभवान्नोपदर्शिता। संप्रति नामकर्मणः प्रकृतिसत्कर्मस्था-
नानि प्रतिपिपादयिषुरिदमाह॥ तिदुनउई अट्ठ पंचासीति गनउई नउइ तिउणनउई अ। वठतिग ठग छि-
गमीन वञ्ज ठय नामठाणाइं नामकम्मणो॥ द्वादश प्रकृतिस्थानानि तद्यथा त्र्युत्तरशतं द्व्युत्तरशतं ष-
ण्णवतिः पंचनवतिः एकोननवतिः चतुरशीतिः॥ त्र्यशीतिः द्व्यशीतिः॥ नवकं अष्टकं चेति तत्र सर्वनामकर्म-
प्रकृतिसमुदायस्त्र्युत्तरशतं तदेव तीर्थंक-रहितं द्व्युत्तरशतं त्र्युत्तरशतमेवाहारकसप्तक-
रहितं षण्णवतिः सैव तीर्थंकररहिता पंच-नवतिः पंचनवतिरेव देवद्विकरहिता नरकद्विक-
रहिता वा त्रिनवतिः तथा त्र्युत्तरशतमेव ना-मत्रयोदशकरहितं नवतिः सैव तीर्थंकररहिता
एकोननवतिः तथा त्रिनवतिः नरकद्विकाद्वे-क्रियसप्तकरहिता चतुरशीतिः षण्णवतिस्त्रयोदश-
रहिता त्र्यशीतिः पंचनवतिस्त्रयोदशरहिता द्व्यशीतिः अथवा चतुरशीतिः मनुजगतिमनुजद्विकरहिता
द्व्यशीतिः मनुजगतिपंचेंद्रियजातित्रसबादरपर्याप्तसुभगादेययशःकीर्तितीर्थंकररूपा नवैता एव
तीर्थंकररहिता अष्टौ एतानि च प्रकृतिसत्कर्मस्थानानि गुणस्थानकेषु चिंतयन्नाह॥ [illegible]। २३५
चउ वन्ना इक्कि वाओ दोसु कमसो तासु चउक्कं॥ तत्र आद्यं गमिवाण गुणे एकस्मिन् मिथ्यादृष्टिलक्षणे

गुणस्थानके षट् प्रकृतिसत्कर्मस्थानानि तद्यथा द्व्युत्तरशतं षण्णवतिः पंचनवतिः त्रिनवतिः चतुरशी-
तिर्द्व्यशीतिः न तु षण्णवतिस्तीर्थंकरनामसहिता नवतिस्ततो मा कथं मिथ्यादृष्टिः प्राप्यत इत्याह।
कश्चिन्नरकेषु बद्धायुः क्षायोपशमिकसम्यक्त्वं प्राप्य तन्निमित्तं तीर्थंकरनामकर्म बध्वा नरकाभिमुखः सन्
सम्यक्त्वं त्यक्त्वा मिथ्यादृष्टिर्भूत्वा नरकेषूत्पद्यते उत्पन्नश्च सन्नंतर्मुहूर्तानंतरं पुनरपि सम्यक्त्वं प्रतिपद्य-
ते ततोऽन्तर्मुहूर्तं कालं यावन्मिथ्यादृष्टिर्भवति। मिथ्यादृष्टावाहारकसप्तकं तीर्थंकरनाम-
सत्कर्माऽपि मिथ्यात्वं न प्रतिपद्यते उक्तं च। कम्पंसंति। उभयं संते न मिच्छो इति तत त।
त्र्युत्तरशतं पंचनवतिश्चात्र तथा पंचसु अविरतसम्यग्दृष्टिगुणस्थानकप्रभृतिषु।
अपूर्वकरणगुणस्थानकांतेषु चत्वारि चत्वारि प्रकृतिसत्कर्मस्थानानि तद्यथा त्र्युत्तर-
शतं षण्णवतिः पंचनवतिश्च तथा पंचसु॥ विरतसम्यग्दृष्टिगुणस्थानकप्रभृतिष्वपूर्वक-
रणगुणस्थानकांतेषु चत्वारि चत्वारि प्रकृतिसत्कर्मस्थानानि तद्यथा त्र्युत्तरशतं षण्णवतिः पंचन-
वतिः नवतिः एकोननवतिः अशीतिः द्व्यशीतिश्च तत्रानिवृत्तिबादरस्यादिमानि च यावदुपशमश्रे-
णिं वा यावत् त्रयोदशकं क्षपयति तावत् शेषाणि चत्वारि क्षपकश्रेण्यां सूक्ष्मसंपरायस्यादिमानि च-
त्वारि उपशमश्रेण्यां क्षपकश्रेण्यां वाऽर्वाक् त्रयोदशकं क्षपयति तावत् शेषाणि चत्वारि क्षपकश्रेण्यां।

मिथ्यसंपरायस्यादिमानि चत्वारि उपशमश्रेण्यां । आद्यानि उदयरूपकश्रेण्यां न चाद्वि उपशांतमो ।
हस्याणामाद्यमयोगिकेवलिन्यानेष्ठगुणस्थानकेषु चत्वारि चत्वारि प्रकृतिसत्कर्मस्थानानि भव-
ति । तत्रोपशांतमोहस्यादिमानि चत्वारि तद्यथा सप्तचत्वारिंशत् षट्चत्वारिंशत् पंचनवति पंचनवति । क्षीणमो ।
हस्यायोगिकेवलिना । उत्तरष्टनितद्यथा नवतिः एकोननवतिः अशीतिः एकाशीतिः नवाष्टौ चेति एते
षां मादिमानि चत्वारि स्यायोगिकेवलिद्विच रमसमये त्याव ततश्चरमसमये त्वेतानि अष्टकरतानवकं॥
तोष्टतानां चत्वारि प्रकृतिसत्कर्मस्था नतादेवस्तु संप्रकृतिसत्कर्म । संप्रति स्थितिसत्क-
र्म वक्तव्यं तत्र द्वयोर्बाधिकारास्तद्य थातत्वसाद्यनादिप्ररूपणा विकोठ्ठराह ।६॥
लठ्ठिई अजहन्नं तिहा चउव्वा यय पटमगाक मायातिचयदवलनाउगावज्ञाणि तिहाउहाउ
तं मूलप्रकृतिस्थितिसत्कर्म अजघन्यं त्रिधा॥ कारं तद्यथा अनादि ध्रुवं च तथा हि मूलप्रकृतीनां॥
अजघन्यं स्थितिसत्कर्म स्वस्वक्षयपर्यवसानसमये तामविकस्थितिविशेषाः सत्तानुमादि रध्रुवं ।
नादि ध्रुवमध्रुवं वा तेषां जघन्यां स्थितिकर्म स्वक्षयोपांत्यसमयस्वरूपापरस्यायासमयमाविके
स्थितिरूपमनाद्यादुद्विसमयमानं तच साद्यध्रुवं ततोन्यध्रुवमध्रुवं मतजघन्यतदपि चउद्दलिता॥ २३६
नां द्वयोरबंधिमादिस्थानमप्राप्तावाउनरनादिध्रुवाध्रुवता पूर्ववत्तवानावाकरनामोहलनायां ।

योगपर्याप्ताविंशत्यापुत्र्ययउदयवर्जितानां द्वयोर्बंधमादित स्थानमप्राप्तावाउनरनादिशाघाणां
षड्विंशत्यधिकशतसंख्यानां प्रकृतीनामजघन्यस्थितिसत्कर्म त्रिधा तद्यथा अनादि ध्रुवमध्रुवं
वा तथाह्येतासां जघन्यस्थितिसत्कर्म स्वस्वक्षयपर्यवसान उदयवतीनां समयमात्रैकस्थिति
रूपं अनुदयवर्जितानां स्वरूपतः समयमात्रैकस्थितिरूपं किमन्यथा उद्विसमयमात्रं तच्च साद्य-
ध्रुवं वा ततोन्यत्सर्वमजघन्यं तच्चानादि सदैव तावातध्रुवाध्रुवता पूर्ववत्तउहाणुत्तिरिश उक्कं
उक्तप्रकृतीनां उत्कृष्टानुत्कृष्टजघन्यरूपता र्धकरनामामोहलनयोगपदेव द्विकनरकाद्वि
कमनुजद्विकविकलायमस्तकाहारक॥ सताकोविर्णा त्रसमन्यम्कसमप्स्कमिथ्यात्व
रूपतयो । ततोन्यत्सर्वमजघन्यं तच्चानादि सादेवतावातध्रुवाध्रुवता पूर्ववत्तउत्कृष्टम
नुत्कृष्टं च साद्यध्रुवं द्वयोरपि पर्यायेणानक । शेषाणां वानात्कृतप्रत्ययकृतानां वाउक्कंजघ॥
न्यानुत्कृष्टमनुत्कृष्टं च द्विप्रकारं ज्ञानावरणादिकर्मस्तम्मादिना दिष्उपधार्यप्रथमातत्तायमर्थ
:प्रथमकषायाणामनंतानुबंधिनामजघन्यस्थितिसत्कर्मस्वामित्वं वतवउपथमत । वउर्दा वउर्ध ।
कारं तद्यथा साविरतादिश्चाउप्तत्तयानां जघन्यानुघात्यात् कृष्टाउत्कृष्टरूपविकल्प चउष्टयं द्वि
धा द्विप्रकारं तद्यथा सादिरध्रुवं च तथा हि उक्तप्रकृतीनां उत्कृष्टमनुत्कृष्टं च स्थितिसत्कर्मपर्यायेणा

ैकश्योत्नवति । ततो द्वितीयसमयादारभ्य क्षपवं जघन्यबाधाया आवलिकायाश्चोर्द्ध्वं कृत्वा तासामावलिकानां बाधाव
सत्कर्मत्वात् । उच्चारणपि विकल्पा मा भूवन्नित्यर्थ वा तेषामूलप्रकृतीनां बाधोत्कर्षेन जघन्यमुत्कृष्टं च द्वि
कावलिकाद्वयोनं तदेवं प्रकृतीनां साद्यनादिरूपणा संप्रति स्वामित्वं वक्तव्यं तत्र द्विविधमुत्कृष्टस्थि
तिसत्कर्मस्वामित्वं जघन्यस्थितिसत्कर्मस्वामित्वं च तत्र प्रथममुत्कृष्टस्थितिसत्कर्मस्वामित्वमाह । जे
व विई समजवं बाधदयाउ जा तिमहा ताउ   दयबंधपराणं समकाणं जं विइ जे वं । यासां प्रकृती
नां परस्तु गम्यते बंधोदयाः समवत । इति वत्त   उच्चात्तानानावरणपंचकादर्शनावरणचतुष्ट ।
यासातवेदनीयमिथ्यात्वषोडशकषायाः   यधंवेदयनातितेन ममस्मा केजं सम्या ।
नवस्माद्विविंशत्यगुरुलघुपराघातोपघा   तोच्छ्वासप्रशस्तविहायोगत्यात्म तत्रसबाद
रपर्याप्तप्रत्येकास्थिराशुभदुर्भगदुःस्वरानादे   याययशःकीर्तिनिर्माणनीचैर्गोत्रपंचविधांतरा ।
याणां तिर्यग्मनुष्यानवितत्पदवैक्रियसप्तकस्पर्वसंख्याया षष्टि प्रकृतीनां । तासामुत्कृष्टप्र
कृष्टस्थितिसत्कर्मोत्कृष्टस्थितिबंधसमये उत्कृष्टस्थितिबंधप्रमाणं भवति तासां द्विउत्कृष्टस्थितिबंधांते ।
ञाबाधकालपिमाबवंदलिकं प्राप्यात न वतामामप्रथमास्थितिरस्य प्रत्रिकसंक्रामणसंक्रामति । १३३
उदयवती आवत तस्मात्मासातउत्कृष्टस्थितिबंधप्रमाणमुत्कृष्टस्थितिसत्कर्म प्राप्यत उत्तउदय बंधपरा ॥

णां समयोनात्मुहूर्त्तस्थिति । अतदुत्कृष्टस्थितिसत्कर्म तत्र यउदयेउदयात्[illegible]वपरउत्कृष्टस्थिति बंधाया
मोता उत्तउदयबंधपरा निद्रापंचकनारकद्विकतिर्यग्द्विकैकेन्द्रियकम[illegible]कोकं उदयजातिसर्वादि
संहननादउपभ्यावरसूक्ष्मविंशतिसंख्यानासांसमयोनाउत्कृष्टस्थितिरुत्कृष्टस्थितिसत्कर्मानिबा
ध्येता माउत्कृष्टस्थितिबंधांतेयययवाधकालपिमाबवंदलिकमस्तिनघापिबसंस्थितिता ।
माउदयवताउमाध्यत्रिवक्रमसंक्रामणसं   क्रमयति तनन यावबमस्थित्या समयमावया ।
ऊनाउत्कृष्टास्थितिरुत्कृष्टसंक्रमांच ।   बोध्यनकबंतिज्ञादानामउदायसति बंधाना ।
कृष्टास्थितिः प्राप्यतोउप्यात उत्कृ ॥   ष्टाद्विस्थितिबंधउत्कृष्टसंक्रमादावति तबो
त्कृष्टसंक्रमावर्त्तमानस्य निद्रापंचकाद   यासंभवनरकास्यतिर्यग्वामउपाया वाउत्कृष्ट
स्थितिबंधकाः नवातसानरकद्विकोदय ।   संभवति शेषकर्मणामुद्देवानारकावापबाधा ।
यउत्कृष्टस्थितिबंधकाः नवातउवसाउदयायटतसंक्रमतउत्कृष्टस्थितिसत्कर्म प्राप्यात न
बंध । उदयापिचवधातताम संक्रमतोदायणांसंक्रमवमलाया उत्कृष्टस्थितिकाबंधाना । आग
मः संक्रामणाः आवलिकाद्विकदानाउत्कृष्टेनस्थितिममागमः मध्या विलकयाउदयावलिकया
मदउत्कृष्टस्थितिसत्कर्मणत उत्कर्षवतिमातावहयमानः कस्थितउमानउत्कृष्टः स्थितिकांबधा ॥

ति।तेन बद्धं सातं च हलयं असातावेदनीयं च बंधावलिकातीतं सत् आवलिकाया उपरितनं सक-
लमप्यावलिकाद्विकहीनं त्रिंसागरोपमकोटी२प्रमाणं स्थितिसत्कर्म तस्मिन् सातवेदनी-
ये बध्यमाने बध्यमाने च उदयावलिकाया उपरिष्टात्संक्रमयति ततस्तदुदयावलिकया
सहितं संक्रमणावलिकाद्विकहीनोत्कृष्टस्थितिसमागमः सातवेदनीयस्योत्कृष्टं स्थितिसंक्र-
म एवं नवानां कषायमनुजगतिप्रथमसंस्था   नपंचकप्रशस्तविहायोगतिस्थिरशुभसुभगसु-
स्वरादेययशःकीर्तिः उच्चैर्गोत्राणामष्टा।   विंशतिप्रकृतीनामावलिकाद्विकहीनास्वस्व-
सजातीयोत्कृष्टस्थितिसमागमावेदः।   यावलिकया सहितोत्कृष्टस्थितिसंक्रमस्ता।
वनीये। समसंक्रमस्तूत्तरं तत्तु ज्ञानावत्कृष्ट।   स्थितिसमागमोदयावलिकया सहितउत्कृ-
ष्टस्थितिसंक्रमः। तथाहि मिथ्यात्वस्योत्कृष्टां।   स्थितिं बध्नन्नेव मिथ्यात्वेऽन्तर्मुहूर्तं स्थित्वा त-
तः सम्यक्त्वं प्रतिपद्यते तस्मिंश्च प्रतिपन्ने सति मिथ्यात्वस्योत्कृष्टां स्थितिं आवलिकात उपरितनीं त॥
सापि सम्यक्त्वप्रयाणं तत्तु स्वानानएवोत्कृष्टस्थितिसमागम उदयावलिकया सहितं सम्यक्त्वस्योत्कृ-
ष्टं स्थितिसत्कर्म यो मोऽनवकृतानां संक्रमत उत्कृष्टा स्थितिः प्राप्यते न च संक्रमकाले उदयावलि॥ २३८
ता संक्रमकाले उदयानन्तरादेव सर्वोत्कृष्टां स्थितिं सत्कर्म सम्यक्त्वोत्तममन्तर्गतं चाऽऽवलिका।

द्विकहीनोत्कृष्टस्थितिसमागम आवलिकया सहितं सम्यक्त्वस्योत्कृष्टं स्थितिसत्कर्मेत्यर्थः। तथाहि क-
श्चित्सम्यग्दृष्टिरुत्कृष्टसंक्लेशवशादुत्कृष्टां नारकस्थितिं बध्नन् परिणाममपरावर्त्य तेन देवगतिं ब॥
द्ध्वा रस्ववान तस्याः देवगतेर्बध्यमानाया आवलिकाया उपरि नरकस्थितिं बंधावलिकाती-
तां उदयावलिकाया उपरितनीं सकलामपि विंशतिसागरोपमकोटीकोटीप्रमाणां संक्रमय-
ति एवं च मानुष्यस्थिति समयमात्रा देवगतेः स॥   चामनुजगतौ वेद्यमानायां स्तिबुकसंक्रमेण सं-
क्रामयति ततस्तया समयमात्रया स्थि।   त्या ऊना आवलिकया त्वधिका आवलिकाद्वि-
कहीनोत्कृष्टा स्थितिसमागा देवगतेः।   तदुत्कृष्टां स्थितिं सत्कर्म एवं द्वित्रिचतुरिन्द्रिय-
जातिसाधारणकसूक्ष्मनुजानुपूर्व्यादेवा   नुपूर्व्याः स्थापर्याप्तसाधारणानां बंधकालायातो
मपि प्राङ्शः कृतानां याबाक्रमानउत्कृष्टि।   स्थितिसत्कर्म सावनीयं सम्यग्मिथ्यात्वस्यान्तरं त।
मुहूर्त्तोनोत्कृष्टस्थितिसमागम आवलिकया त्वधिका समयोन उत्कृष्टस्थितिसत्कर्म वा वांतश्च स-
म्यक्त्वं कृत्वा वनाउमाराणलावनीयं उनयामिंजवद्भि उनयाशाउदयवंतावनां संक्रामोत्कृ-
ष्टस्थितानां संक्रमकाल उन स्थितिसर्वा स्थितिस्तउत्पाद्यातोऽप्य उदयवतां नामपि तदानां बद्ध।
मा स्थितिस्तिबुकसंक्रामेणोदयवतीषु संक्रम्यमाणापि दलिकाद्धिता विद्यात एवं न द्विकाल॥

२३४ ःशंक्रमयितुंशक्यतेकिंतुतस्मादलिकामवततउद्यमस्थितितावद्दलिकसंक्रामतावपिदलिकस।
द्विताउद्यमस्थितिस्तदानींविध्यातएवेतिकृत्वाउत्पद्यायासायामयिटाञ्चेतिउत्पाद्यायाउद्यायामेउत्कृष्टा।
नाउत्कृष्टास्थितिर्बध्नातियस्मात्ततउत्कृष्टास्थितिसंक्रमयतिसततामाउत्कृष्टस्थितिसत्कर्मस्वामी
तदेवउत्कृष्टउत्कृष्टस्थितिसत्कर्मस्वामीतदेवउत्कृष्टउत्कृष्टस्थितिसत्कर्मस्वामित्वमाद्यंसंज्वलनति
गमनत्रस्तुयनोकषायपंचकसंक्रमजघन्यात्मसा।। णाविईएणाउसमयकालाज्ञाणदयाणसंज्वलन।
विकस्याक्रोधमानमायानामपसमयसमानानांच नोकषायाणांउक्तशेषवेदत्रयाणाविधकस्य।।
णांजघन्यास्थितिसत्कर्मजघन्यस्थिति। संक्रमाभावेदितव्या।एतादिउक्तनानोबंधेउ
दयवध्यवहितसमतिक्रान्तउसंक्रमणाक्त यंतोयोततेनकारणेनएतासांयएवउरमसं।
क्रामसमयवजघन्यस्थितिसत्कर्मउक्तंवद्वासा इउतिसकोदादितित्रिसंज्वलणाणबंधदया।।
वाक्तिवसंकसणोतेणइंदसंक्रामावलियाजघन्यास्थितिसंक्रामतिसंबंधाउपाणाउनमदया।
वतानांज्ञानावरणपंचकदर्शनावरणचतुष्टयावेदकसम्यक्त्वसंज्वलनलोभाउत्कृष्टयन्त।
सकाचेदस्याचेदमातामातावेदनायाक्षिणविसमउन्नातिपंवेशायनातिवसबादरपर्यासमुद्गा २३५
दयउराकानिताबंकरोतगयपंचकरूपाणामुक्तनांचउत्तिरासंख्यानोस्वरूपपर्यवमान।

समयाधिकावलिकासमयमात्रास्थितिः।साजघन्यस्थितिसत्कर्मउक्तउदयवतांतानांउनउत्कृष्टानांस्वस्वरू।
पापेक्षसमयाधिकास्वरूपापेक्षयासमयमात्रास्थितिरन्यथाउद्विसमयमात्रकालासाजघन्यास्थि
तिसत्कर्मउक्तउदयवतानांविचरमसमयेतासांदलिकंस्वरूपेणनप्राप्यतेकिंतुपररूपेणउत
उक्तंउपान्त्यसमयेनस्तुकपायेस्वरूपसमयमात्रान्यथाद्विसमयकालमात्रकालेतिसंउतिम।
मात्यनसर्वकर्मणांजघन्यस्थितिसत्कर्मस्वा मीउत्तियाद्यातत्वानंतानुबंधिनांदर्शनमोहनीय
त्रिकस्यवउविरतादिउमत्तपर्यासाय। उपसंतवंजघन्यस्थितिसत्कर्मस्वामीनारकतिर्य।
कदेवायुषांनारकातिर्यकदेवाश्च। स्वनववरमसमयेवर्तमानानोकषायाष्टकंस्त्या
नर्द्धित्रिकनामत्रयोदशकनवनोकषा यसंज्वलनत्रिकरूपाणांषट्त्रिंशत्प्रकृतीनां।उ।
निवृत्तिबादरसंपरायसंज्वलनलोभस्योत्कृ ष्टसंपरायज्ञानावरणपंचकदर्शनावरणचतुष्कांत।
रायपंचकानांक्षीणकषायरोषाणांपंचनवतिसंख्यानामयोगिकेवलीजघन्यस्थितिसत्कर्म।
स्वामीतदेवमुक्तंजघन्यस्थितिसत्कर्मस्वामित्वंसंप्रतिस्थितिभेदरूपणार्थमाह।।बविइसंतठा
णाइंनियगुक्कस्साइयावरंजहन्नानिरंतरेणादहोरखवणाइंउसंतराइंपिमार्वपोकर्मणांस्वका।।
यावत्स्वकायावउत्कृष्टास्थित्यानातरसमयमात्रादाश्रयाधस्तात्तावदवंतरातयंयावत्स्वकावर।

जघन्ये एकेंद्रियप्रायोग्ये जघन्यं स्थितिसत्कर्म एतावती स्थितिः कं न [?] यावंतः समयास्तावंति।
स्थितिस्थानानि नानाजीवापेक्षया निरंतराणि निरंतराण्येव लभ्यंते तथाहि उत्कृष्टा स्थितिः एकं स्थि-
तिस्थानं समयोना उत्कृष्टा स्थितिः द्वितीयं स्थितिस्थानं द्विसमयोना उत्कृष्टा स्थितिः तृतीयं स्थि-
तिस्थानं एवं तावद्वाच्यं यावदेकेंद्रियप्रायोग्यं जघन्यं स्थितिसत्कर्म एकेंद्रियप्रायोग्यादूर्ध्वं जघ-
न्यस्थितिसत्कर्मणो। धस्तात्कृपणादिष्टु॥ रूपाण उद्वलनसांतराणि स्थितिस्थानानि यानि नि-
न्यंते तच्च पिडाह निरंतराणि एवकम्मि॥ तिव्व तउच्यते एकेंद्रियप्रायोग्यं जघन्यं स्थिति-
सत्कर्मण उपरितनानि समानानि त्वल्पे पल्योपमासंख्येयभागमात्रं स्थितिखंडं खंडयित्वा।
मात्रांतरं खंडनारंभ उच्चसमयसमयादारभ्य च समये समये यदा स्यस्तु अधस्तात् उदयवतीनाम
नुभावेन अनुदयवतीनां स्तिबुकसंक्रमेण। एकसमयमात्रा समयमात्रा स्थितिः क्षीयते ततः॥
तिसमयं स्थितिविशेषा लभ्यंते तथाहि बादरस्य पर्याप्तस्य जघन्यस्थितिसत्कर्म समयेऽतिक्रांते सम-
यं द्वितीयसमयेऽतिक्रांते द्विसमयन्यूनं तृतीयसमयेऽतिक्रांते त्रिसमयन्यूनमित्यादि। अंत-
र्मुहूर्तेन च कालेन तत्स्थितिखंडं खंडयति एतावता स्थितिस्थानानि उत्कृष्टेति कृत्वा अंतर्मुहू- २४५
र्तं यावत् निरंतराणि स्थितिस्थानानि लभ्यंते ततस्तु पुनरपि द्वितीयं पल्योपमासंख्येयभागमात्रं स-

मुहूर्तमात्रेण खंडयंति तत्रापि प्रतिसमयमधःसंख्येयसमयमात्रं समयमात्रं स्थितिक्षयापक्षया निरं-
तराणि स्थितिस्थानानि निरवशेषकारेण लभ्यंते द्वितीयमेव स्थितिखंडमपि तु नरपि पल्योपमासंख्ये-
यभागमात्रा स्थितिरुत्पद्यते उत्कृष्टेति न्यूनायामपि त्यक्त्वा ऊर्ध्वं निरंतराणि स्थितिस्थानानि लभ्यं-
ते एवं तावद्वाच्यं यावदावलिका शेषा न भवति साऽपि चावलिका उदयवतीनामनुभावेन अनुदयव-
तीनां स्तिबुकसंक्रमेण समये समये ऋजुपयातिता वक्तव्या यावदेका स्थितिः ततो ऽपि निष्ठा।
वलिकामात्रसमयप्रमाणानि स्थितिस्था- नानि लभ्यंते तदेवं स्थितिस्थानानि प्रदर्श्य न
सिति कृतं मंडल्यत्तरागमकर्मस्वरूप। णार्थसंक्रमसमसमयत्तुल्यागणेन वारिजरत्नं।
उदवमंघाइणं। वाबाकस्मयवधाणद। मएणगाणं सिद्धमहेसमणवाणउवाणोदमह।
रंघवंउत्तागसंक्रामणउल्यमउत्तागामकर्म वक्रव्यं एतउक्तं न वतिप्रबाउत्तागसंक्रामस्थानउ।
त्पय विपाकस्त्रत्रा सुनवमायुनादि श्रस्वामित्वं निरर्थकवतिपादितानि तावेव चान्नायुत्तागम॥
कर्मणो वक्रव्यानि नवरसमयं विशेषायउत्तादशाघातिनानां साम्पादिवक्तव्र्जिता नाम तिसुताव।
धिज्ञानावरणवक्षुरवक्षुरवधिदर्शनावरणमंज्वलनचतुष्टयावद्विक्रांतरायपंचकरूपाणां।
मष्टादशप्रकृतीनां जघन्योत्तागमकर्मस्थानमधिकृत्य एकस्थानी [?] घातिसंज्ञामंतराधिकृत्य एक

स्थानायातिं वदितव्यं मनःपर्यायज्ञानावरणे तु जघन्यमनुभागसत्कर्मस्थानमधिकृत्यादेशघा-
ति। शेषाणां तु अनुभागसत्कर्मस्वामिनाऽनन्तरोदितः। सा मिथ्यात्वस्य मन्दानुभावरणे व्याप्तामालसमाक्षि-
शिव एतु अमगतसम्यक्त्वज्ञानावरणपंचकदर्शनावरणचतुष्कान्तरायपंचकसंज्वलनलोभा।
शाकिकि द्विरूपसंज्वलनवेदालान त्रयाणामपि मतिसमयवर्तमानान जघन्यानुभागसत्कर्मस्वा-
मित्वं वदितव्यं। अत्रैव विशेषमाह मय। सुयअवरक्खयवरक्खणमयमसमत्वस्मानजवलविस्स
परामादिस्सोदित्तगमंमणनाणवेलिना णस्समतिज्ञानावरणश्रुतज्ञानावरणचक्षुर्द-
र्शनावरणावक्षुदर्शनावरणानां श्रुत समासमप्समकलश्रुतपारगामिन श्रुतदर्शनाव-
बंधरामप्ततपर्यायश्चलबधिकमतउत्कृष्टा॥ यां श्रुतार्थलाभ्वास्थान उत्कृष्टपरिणामउत्कृष्टश्रुतार्थ-
लब्धिसंपन्न चतुर्दशपूर्वधरो जघन्यानुभागा मसत्कर्मस्वामी। परमावधियुक्तावदितव्यः तथा मनो-
ज्ञानमनःपर्यायज्ञानावरणे जघन्यानुभागसत्कर्म विपुलमतिमनःपर्यायज्ञानी ज्ञातव्यः ज्ञातिनो
व गंतव्यस्वामि चूर्णावनावधिज्ञानावरणकेवलश्चिमदितम्प विशेषाणां तु अनुभागक्षय उपयाति।
परमावधिस्वामी अत्र क्षपकोत्कृष्टाऽनन्तरं जघन्यानुभागसत्कर्मस्वामिन ततः एवं जघन्यानुभा- २४१
गसत्कर्माणां विशेषव्याः। इदानीं अनुभागसत्कर्मस्थानानां प्ररूपणार्थमाह। बंधहयहयहउप्पत्ति

गाणं कम सो असंखगुणिया णि अणुभागट्ठाणाणि। हो नि त्रुअनुभागस्थानानि त्रिवि-
धानि तद्यथा। बंधोत्पत्तिकानि हतोत्पत्तिकानि हतहतोत्पत्तिकानि च। तत्र बंधोत्पत्तिकानि
बंधोत्पत्तिकानि तानि चासंख्येयलोकाकाशप्रदेशप्रमाणानि तत एवम संख्येयलोकाकाशप्रदे-
शप्रमाणान्येव तथा उद्वर्तनापवर्तनापवर्तनावशतः करणे हि हानि स्थानान्यपि स्थानानि हतउ॥
नागस्थानानि विशेषकाणि हतोत्पत्तिकानि अनुभागस्थानानि हतोत्पत्तिकानि नत्तस्वर्वाविस्थानां वेदना।
शरूपाउत्पत्तिर्येषां तानि हतहतोत्पत्तिकानि॥ तानि तथा विशेषः संख्येयगुणानि एकैक-
स्मिन् बंधोत्पत्तिकस्थाने नानानाम वा यदा यावदुद्वर्तनापवर्तनाभ्यामसंख्येयभेदा।
कारणात् यानि उत्पन्नानि स्थितिघातेन रसघातेन वान्यघातविनाउत्पत्तिकानि त्रानुभागस्थानानि जन्मा-
यंताता तानि हतोत्पत्तिकानि व्याख्यातानि उद्वर्त्त नापवर्तनाभ्यां घातेन तन्नूयापिहतानां स्थि-
तिघातेन रसघातेन वा घाताद्रुत्पत्तिर्येषां तानि हतहतोत्पत्तिकानि तानि चोद्वर्त्तनापवर्तनाभ्यां।
पदत्यप्ता संख्येयगुणानि संख्येयगुणरसस्थानानि यानि जायन्ते या नि अध्यवसायानामन्तस्ववृत्तिसमये।
कृयं संभवा उत्पद्यानुघातानुभागस्थानानि उपायतानि तथा निवर्त्थि वासरघाणि बंधोत्पत्तिकादी-
नि अनुभागस्थानानि क्रमशोऽसंख्येयगुणानि विवक्ष्यानि अध्यवसायादिशरणानि जघन्यानि कस्मात् एव॥

र्पितइतित्वतन्नद्यतियस्मात्तउदयादारभ्यावर्त्तमानस्थितियमात्रबाध्यउद्वर्त्तनापवर्त्तनास्थि।
तिघातरसघातजघन्यानामन्यतमान्यवस्थेयंस्त्वत्रेतिननूदयादारभ्यजघन्यास्थितित्रिवार्त्तःउवि।
शतातिन्नउपक्रियातततदेवउत्कृष्टमुक्तभागमकर्मयंउतिप्रदेशसंक्रमवक्तव्यंतत्रवितत्त्र्यर्थाधि।।
कारास्त्रयघातिदः साद्यनादिप्ररूपणास्वामित्वंचेतितत्रादौप्रदेशसंक्रमस्यसाद्यनादिप्ररूपणा।
णाकर्तव्याः सा च द्विधा मूलप्रकृतिविषयोत्तर प्रकृतिविषया च तत्र मूलप्रकृतिविषयां च ता
विकार्हाहा मन्नाप्युत्कृष्टस्सन्निविद्दामसाउ दायणमनिश्रलपाउस्त्रघ्राअवस्तुसाईस्त्रउ।
वायमाहविआउर्वर्जानांमसानांमूलउ कृतीनांअजघन्यप्रदेशसंक्रमस्त्रिविधः।
प्रकारस्तत्रक्षपितकर्मांशस्यआउर्वर्जानां समानांकर्मणांस्वस्वक्षयानेवसर्वोत्कृष्ट।
स्थितोवर्त्तमानजघन्यप्रदेशसंक्रमंतस्यसादि।। ध्रुवंतातान्यसर्वमजघन्यंतच्चनादिसादिवा।
वातध्रुवाध्रुवताश्चनव्यनम्यायसन्धायासमातउदनिशेषाविकल्पाउत्कृष्टानुत्कृष्टजघन्यसन्धादिध
द्विप्रकारासादेयाःध्रुवाअध्रुवाउत्कृष्टप्रदेशसंक्रमउणितकर्मांशस्यमिथ्यादृष्टेःसमसर्वासंधा।
वर्त्तमानस्यप्राप्यातेवाधकालेतूतस्याप्यनुत्कृष्टंततोनावनुपिसाद्यध्रुवाजघन्यस्तुनाविनामवात। २४२
बाध्याउसामवतंघातुघःसाद्यपिद्विकल्पाउत्कृष्टानुत्कृष्टजघन्याजघन्यसन्धाःसादयोध्रुवाश्चाध्रु

वसकर्मांघातमंयस्त्वउत्तरप्रकृतीरधिकृत्यसाद्यनादिप्ररूपणाविकार्षुराह बायालागुणाक्षोवउवाम।
सयाअद्वववउतिविदंदाउववउवध्रुनदृवमताभिज्ञेउविद्यानावदनात्रुपंजनववउत्कृष्ट
सघावेदणावजियंजामितजसपमसकउवसमसंस्थानउवसमसंहननचुनवर्णायकादशाकायुमन
तूपराघातोच्छ्वासउद्योतविहायोगतित्रसबादरपर्याप्तप्रत्येकस्थिरशुभसुभगसुस्वरादेययश।
कीर्तिनिर्माणसपाणांद्विचत्वारिंशत्प्रकृतीनां उपकाशणाणमउत्कृष्टप्रदेशसंक्रमश्चउर्विधं
।तद्यथासादिरनादिध्रुवअध्रुवश्चतत्रसादि वज्रर्षभनाराचसंहनननस्यउत्कृष्टशिष्यो।
समस्यदृष्टेरनन्तरसमयमिथ्यात्वंगतकास।। स्याउत्कृष्टप्रदेशसंक्रमस्त्रिविधस्तद्यथा।
नवसाद्यध्रुवंतातान्यदनुत्कृष्टंतदपिवद्वि तायसमयायनवतसादितस्थाननतयाससा।
उत्तरनादिध्रुवाध्रुवाउर्वततश्चनंतानुबंधिय शःकीर्तिसंज्वलनलोभवर्जितानांचउर्विंशत्य
धिकशतसंख्यानांध्रुवसत्कर्मप्रकृतीनांअजघन्यप्रदेशसंक्रमस्त्रिविधस्तद्यथाअनादिध्रुवअध्रु
वातद्यथाक्षपितकर्मांशस्यस्वस्वक्षयसमयेजघन्यप्रदेशसंक्रमस्तकालिकसासादिक
मितिकृत्वासादिरध्रुवश्चततोऽन्यत्सर्वमजघन्यंतच्चानादिसदैवसद्भावात्ध्रुवाध्रुवतापूर्ववद्वक्तव्यति।
विदिंतियथामेवपनयोजनांविचत्वारिंशत्प्रकृतीनांमउत्कृष्टश्चउर्विधंध्रुवसत्कर्मणांवाजघन्य

त्रिविधमिति तद्यथानंतानुबंधिवदुदयसंज्वलनलोभउदयः॥ क्रोधत्रिरूपाणां प्रत्याख्यानानां मनःपर्यवदे
शमकर्मचतुर्विधं तद्यथा मतिश्रुतावधिमनःपर्यवं तद्यथानंतानुबंधिना सह ज्वलकेऽपितक
र्मोदय द्वादशधा चेत्ता एकास्थितिर्नवतितदानंतरमप्रदेशापकर्ष्यते द्विकमासमायिकस्यचामादि
अध्रुववा॥ तताः तत्संख्यमनंतरमप्रदेशापकर्ष्यते बहुकलितानां मिथ्यात्वप्रत्ययेन द्वयोः पिबध्यमा
नानां सादितस्थानमध्यमभागानंतरनादिध्रुवा॥ ध्रुवस्त्वेवतदयशः॥ क्रोत्रिसंज्वलनलोभयोः उदा
हृपितकर्मांशस्य क्षपणायां द्वितसमयथा सप्तत्रिकरणस्यांतिमसमये जघन्यं प्रदेशम
कर्ष्यति द्विकमासमायिकमिति क्रमात् द्विध्रुवं चेतानां तत्संख्यमनंजघन्यं तदपि चा
निवृत्तिकरणप्रथमसमये गुणसंक्रमण ज्ञानमध्यदलिकस्य प्राप्यमाणत्वात् अजघन्यं त
वतमादितस्थानमध्यमभागानंतरनादिध्रुवा॥ ध्रुवतान्वेवत्र्यतामियं उविद्वितिज्ञानाधितं अ
तुरूसर्वासामपि उत्कृष्टानादिविधं द्विप्रकारं अवगंतव्यं तद्यथामादिरध्रुवववत्र द्विवचारि ज्ञातव्य॥
तानाम ताधितं जघन्यमजघन्यं वतातात्कृष्टं द्विप्रकारं ताविताम वजघन्यजघन्याव वक्ष्यमाणस्वामित्व
मवलोक्यं स्वयमवसावनाया ध्रुवमसकर्मणां चतुर्विधत्वाति ज्ञानसंख्यानाम ताधितत्कृष्टं जघन्यं २४२
वतजघन्यं तावितामव उत्कृष्टानुत्कृष्टमिथ्यात्व द्विगुणितकर्मांशप्राप्यते॥ तातां द्वयोरपि साध्रुवा॥

एवमनंतानुबंधिसंज्वलनलोभयशःकीर्त्तानामपि उत्कृष्टानुत्कृष्टे तावनायेऽजघन्ये जनाविताम वाशेषाणा
वा ध्रुवसत्कर्मणां चत्वारोऽपि विकल्पा साद्यध्रुवा अध्रुवसत्कर्मचादवमेया॥ तदेवं कृताः साद्यनादि
प्ररूपणा सांप्रति स्वामित्वं वक्तव्यं तत्र द्विधा उत्कृष्टसत्कर्मप्रदेशस्वामित्वमाद्यं॥ तत्र गुणितकर्मांशे
प्रमत्तकमयंतमामात्ताम्नव उत्कृष्टविशिष्टयस्यकामि विवक्षितं उत्कृष्टप्रदेशापकर्मस्वामी॥
सत्त्वगुणितकर्मांशस्य समस्तस्थितिक्यानारकस्य रममसमये वर्त्तमानः प्रायस्वासामपि उत्कृष्टतानां॥
प्रवाितव्याः॥ क्रोसोज्ञितउत्तरकृतीनां तास्ये॥ वसंत्सर्वगुणितकर्मांशस्य समस्तस्थितिक्याविति
गतास्पापरिष्टात्रविशेषाभिततत्समदं॥ वर्षयाभिवर्षस्थितिख्यामि वर्तमानसमापवर्त्त
मानवाक्षितिनविष्ठतिवर्त्तमानात्रतिनात भवाद्यमिष्ठानमीमेमियः॥ सम्यक्त्वं मिश्रमस्त
घाणां॥ वरिमवरमनुष्यमाणगम्य उत्तमं मिसम॥ यंमिमसागतिद्वितस्वप्रापगुणितकर्मांशः समस्त॥
त्विख्यातवत्यतिर्यक्त्वात्रत्नत्रापयं तत्र पूर्वं स्थितामत्तापत्तमाध्यमनुत्पत्रस्त्रत्रमस्य स्वकृप्राप्यमस॥
कक्षपणायज्ञा प्रमत्तद्युतस्त्राताय स्मिन्समये मिथ्या चरमस्य मिथ्यात्वमर्वसंक्रामणेऽप्रक्षिपति त
स्मिन्समये सम्यक्त्वा उत्कृष्टप्रदेशकर्म अक्षपणायाजनाज्ञियं मिथ्यात्वमिश्रवयघासंख्यं मिश्रम॥
स्याद्धि तिर्यक्त्वन्नाक स्थिकस्थित उत्पन्नादेवा जाताः सापि वनत्रातिमाक्षिशात्वचात्वायान्ननउम॥

स्त्रीवेदश्चापि तदानीं तस्य स्त्रीवेदांतसमये वर्त्तमानस्य वर्षवरस्य नपुंसकवेदस्योत्कृष्टप्रदेशसं-
क्रमः॥९२॥ ईसाणे पूरित्ता नपुंसगं तो असंखवासीसु। पल्लासंखियभागेण। पूरिए इत्थिवेयस्स॥ ईशा-
नदेवलोके उत्कृष्टकालेन नपुंसकवेदमापूर्य नपुंसकवेदस्योत्कृष्टप्रदेशसंचयं कृत्वा। ततो-
ऽसंख्येयवर्षायुष्केषु मध्ये समुत्पन्नस्तत्र च तेन संक्लिष्टेन सता पल्योपमासंख्येयभागमात्रेण कालेन।
नपूरितस्त्रीवेदो बध्यमानं नपुंसकवेददलिकं संक्रामणेन वर्द्धितमापूरितः स्त्रीवेदस्तेन तदानीं त-
स्य स्त्रीवेदस्योत्कृष्टप्रदेशसंक्रमो भवति। पुरिसस्स पुरिससंकमपएसउक्कस्ससामिगस्से-
व। इत्थीजं पुण समयं संपक्खित्ता हवइ॥ ताहे उत्कृष्टपुरुषवेदस्योत्कृष्टप्रदेशसंक्र-
मउत्कृष्टपुरुषवेदसंक्रमस्वामिन एव वेदि- तव्यः एतदुक्तं भवति य एवोत्कृष्टपुरुषवेदसंक्र-
मस्वामी स एवोत्कृष्टपुरुषवेदप्रदेशसंक्रमस्य स्वाम्यपि वेदितव्यः नवरं यः समयः यस्मिन्समये
स्त्रीवेदं पुरुषवेदे सर्वात्मना संक्रमयति तदा तदानीं पुरुषवेदस्योत्कृष्टप्रदेशसंक्रमस्वामी।
॥९३॥ तस्सेव उ संजलणाण पुरिसाइ कमेण सव्वसंछोभे। चउरुवसमित्तु खिप्पं रागंतसायउच्चजसा॥ स एव पु-
रुषवेदोत्कृष्टप्रदेशसंक्रमस्वामी तस्यैव संज्वलनानां चतुर्णां क्रोधादीनां क्रमेण पुरुषवेदादिसंक्रमेद- २४४
लिकं सर्वसंछोभे तदुत्कृष्टप्रदेशसंक्रमेण भवति इयमत्र भावना य एव पुरुषवेदोत्कृष्टप्रदेशसंक्रमस्वा-

मी स एव यदा पुरुषवेदं सर्वसंक्रमेण संज्वलनक्रोधे संक्रमयति तदा संज्वलनमानोत्कृष्टप्रदेशसंक्रमस्वा-
मी स एव यदा संज्वलनमानं मायायां सर्वसंक्रमेण मायायां संक्रामयति तदा संज्वलनमायायोत्कृष्टप्रदेश-
संक्रमस्वामी तथा चतुरो वारान् मोहनीयमुपशमय्य उपशमितकर्मांशः॥ शीघ्रं क्षपणायोद्यतस्तस्य।
सूक्ष्मसंपरायगुणस्थानकचरमसमये वर्त्तमानस्य सातवेदनीयोच्चैर्गोत्रयशःकीर्त्तिनाम्नामुत्कृष्ट-
प्रदेशसंक्रमः यस्मादेतास्तु प्रकृतयः प्रबलगुणसंक्रमेण बध्यमानासु प्रकृतिषु दलि-
कानि संक्रमयति ततः सूक्ष्मसंपरायचरम- समये एतासामुत्कृष्टप्रदेशसंक्रमः प्राप्यते उक्तं
च उक्कस्सामित्तमिमासिं नउ सायाणं। उदयस्स व्वगंतेस उत्तनयगाइ दलियाणसं।
कमादो इएयाउ। ॥९४॥ देवनिरयाउगाणं॥ जाउ उक्कोसं ठितिबंधगो बंधए पहाणि तावन्नावंपट्ट।
मिसमए उद्दित्ता णि देवनारकायुषोरुत्कृष्टे। योगेनोत्कृष्टयाबंधकद्धयाबद्धायाः सातास्वावठ।
उत्कृष्टप्रदेशसंक्रमो भवति॥९५॥ मिच्छत्ता उगाणं मिच्छगाउ चेव अगाम्स उव्वाकोसं। साय बज्जलस्स उ।
विराबंधतेनावानावादिरायोपाउषाति येऽसन्तचा उपाश्वोकालेपनि पूर्वांकायापलसातपूर्वाकोटि
प्रमाणेउत्कृष्टयाबंधकद्धयाउत्कृष्टयोगेर्बद्धबंधकव तिनाकेनउनावसु तिज्ञतिज्ञनावमसमागत्यसात।
बज्जलाः सम्यक्तत्थाउषाम सम्यक्तत्थाउषाय बाजागमनुत्तनवतिसुविनस्य स्तिबुक्ययां स। उज्जलाः परिसंट्टंता

तिरश्चां मानवप्रणोक्तानां ताः स्थिरांगं बंधंतेइति उत्समसमं यावदनंतरं समतउत्कृष्टमात्रामवस्थिचामा
नुकामोजाताः सदृउत्कृष्टया बंधव्याउत्कृष्टिभायां सैरत्यतपारनछिकंससानजातायसतुघाम
तुघाउस्थिरस्यः सदृस्थिर्यगातुयाउत्कृष्टश्रदशासकर्मनवति। यतस्तस्यतदानांस्थिरत्वाउकिंचित्नं
पश्चवाउप्रसमानजातायंपरिदृर्सदलिकमस्ता ति उक्तं बंधनंतशंवाभुर्वद्यमानेछिताय समय।
प्रवर्त्तयिघ्यतितनउक्तं बंधं तेइति शरितुतुव कोमाउजन्ननारगउगम्यबंधंत। एवं पतत्तिगांत
। एवउछियसमनवगांसिश्वर्वाकोटिश्ववा॥ स्थर्वाकोटिमत्रकंयावतसेक्लिष्टासाध्यवा॥
मायवातनंतरकछिकंनरकगतिन॥ रकाउत्रवीतुस्थागत्रायानयश्रावूर्यबंधा।
नतिवितंत्सवानरकानितुरवानतांबंधं। तसमयेनस्पनरकास्याउत्कृष्टत्रदशासंकर्मस्था
मीतषाएवमाननिबवकाएणश्वर्वाकोटिश्व स्थंयावतातागत्तमितुमध्यियल्योपमत्रयावतवि
श्वधाघवसाश्ववामनवैक्रियकादशाकान्नरकछिकश्यपनीतिहाणयतवैक्रियनवकांदव।
छिकंवैक्रियसमसकंवितस्थो॥ ततबंधनाश्वर्यादववातितुरवस्तामोदवछिकोवैक्रियसमसकस्था।
याणोनवत्रकतानाउत्कृष्टत्रदससकर्मस्थामानमतमागोमवलेजमस्मतलंतियमत्रविरमद्यांनुरि २४५
त्रामतुरश्रजासवन्नारिमदंसबंधततमसमसाः ससमष्टववानारकोसर्वलस्थतिछिवंजनामंतरसंत।

उन्नतिगातसतात्यर्थः समस्ककोजषासबविरमद्यति। अतिदार्घकालंयावतसस्यक्त्वसतघट्लयत्रमत।
छछिकंवज्रर्षभनाराचसदननवबंधनाधर्यातामेतरसमायमिथ्यात्वंयास्पतितस्मिन्समायवंधं
दाबरसच्चतानयामेतुछछिककवज्रर्षभनाराचसदननायासउत्कृष्टत्रदशासकर्मनवंतिसस्मद्दवि
नुवाएवत्रानुदवासवंवरकानातवसामस्तुमादंरवावनरातियमबंधातयोउत्कृनयाःसमय
दृष्टानांवंधमाघिस्पमेकवाःपंचेन्द्रियजातिम सवतुरस्रसंस्थानपराघातोच्छासत्रसबादरविद्वायो।
गतित्रसबादरपर्याप्तशत्येकशुभस्वरसुभगा दियस्त्यावादशातामावात्रिंशदधिकंसागरा।
पमाणांशतंयावतबंधतोपचितानाव। उत्कृष्टवत्तुराणवाराणमदनायावापक्रामय्या।
मोदनायउपशमयत्रत्रतानिदलिकानि गुणसंक्रामणसंक्रमयतिइतिस्वयाचत्रःकाया।
मोहोपशमयणततःस्पणायाघनस्यति। नंवंधयावत्वदकालउत्कृष्टत्रदशासकर्मनवति॥
दाञ्चवबंधाणसुनाणउत्कृष्टिशणवनवरिमायघयरतिउगदारनत्रतिनोउदवाविरविवायायाः
शुलक्रवबंधस्यउत्कृतयास्मेजसमसकशुनवर्णायकादशाकाशुभलघतिर्माणस्पाएविधातिउ
त्कृतयस्थामानुनस्थिरयाशुद्धार्ताकनवकाराणाउत्कृष्टत्रदशासकर्मनावनायनवरवउःकाचामो
दनायायपशामानतरंशाघतरंस्यणायातास्पतिवक्ष्यत्रषंतघिवतषातार्थकारनामाउत्तिक

र्गहाना॥ द्वितीयेन पूर्वकोटिद्विकाधिकानि त्रयस्त्रिंशत्सागरोपमाणि यावत् बंधेन शरीरस्य बंधांत
समये तथा ति। उत्कृष्टप्रदेशसंक्रमः कर्मग्रहणाहारकेन तनोरनाहारकस्य संक्रमस्य तु विशेषितं तस्य देशा।
न पूर्वकोटिं यावत् तत्रायाः प्रत्यायाः बंधानामपि चितस्य स्वबंधव्यवच्छेदसमये उत्कृष्टप्रदेशसंक्रमो ऽ।
न्यान उत्संक्रमः क्षपणाद्रा गिद्धिय बावराय स्वाधावा विगलसूक्ष्मस्य तिर्यग्विवर्तिमाद्वा॥
ति। न उत्संक्रमकात्वदेवत्वा एकेंद्रियजातिस्था। उपरातापोद्योतानां विदितव्याः। यदा न उत्संक्रमकावदस्य
ईशानदेवत्ववरसमये उत्कृष्टप्रदेश संक्रामी क्षेतवा एतेषामपि उत्कृष्टव्यमित्यर्थः। वि
कलत्रिकं द्वित्रिचतुरिंद्रियजातिरूपं। सूक्ष्मत्रिकं सूक्ष्मपर्याप्तसाधारणरूपं। यदा
पूर्वकोटिपृथक्त्वं यावत् तिर्यक्ष्वनुपालन॥ विर्द्धिततद्वितितदा स्वबंधांतसमये तेषां ति।
देउसमउपाएणं। तत्र विकलत्रिके द्वित्रिचउरिं द्रियजातिरूपे सूक्ष्मत्रिकं सूक्ष्मपर्याप्तसाधारणरू
पं यदा पूर्वकोटिपृथक्त्वं यावत् तत्र विकलत्रिकादिक उत्कृष्टप्रदेशसंक्रमं न वति स्वामित्वमा
त्वविर्यमिर्यमियगाथं अस्त्र तनियगम संतकर्मांतरवण संजाइय संजायं णाण विस्समकालंते
जघन्यजघन्यप्रदेशसंक्रमस्वामित्वप्रकृतिसंक्षिका उत्कृष्टकर्मा रानसूत्र वघाउसमसमा स्वताया र्थ २४६
विदितव्या तियगासंतकर्मांतत्विस्वस्य सत्तावरसमसमाय एवंता वस्पूर्वकर्मणां सामान्याना कंमस्त।

तिसृनार्यषां कर्मणां विशेषोस्ति स्थानिष्टबागतावा द्वारवाणत्वादि। उत्कृष्टप्रदेशसंक्रमः स्वामि
गृहइष्टितासताअनंतानुबंधिन उवलितास्ततउनरपि मिथ्यात्वं गतेनांतर्मुहूर्तकालं यावत् तत्र नं।
तानुबंधिता बधातातात्रयापि समयस्कंधवति पत्रपात्र समयस्कंधबधसबष्टीनां सागरोपमाणां॥
यावत् अनुपाल्य स्वपणार्थमत्र उद्यतस्य स्थानंतानुबंधिना बधा स्वपयति यदा एका स्थितिः स्वरू
पापेक्षया समयमात्रावस्थाना अन्यथा तु द्वि समयावस्थाना तथा स्तत्तदा तेषां जघन्यप्र
देशसंक्रमः उद्वलमानानामुद्वलनेन॥ छिउणाठिइउसमयाणउद्विगावलीसउद।
द्विसमयपालिएदवाउद्वाल्यमानानां॥ त्याविशतिप्रकृतीनामुद्वलनकाले या ए
का स्थितिः स्वरूपापेक्षया समयमात्रा। वस्थानानां जघन्यप्रदेशसंक्रमः एतयुसा
मान्यानां कंअविवविशेषं मा इद्विविउग॥ त्यादिवात्रिसदधिकं सागरोपमाणां शतं यावत्।
सम्यक्त्वमनुपाल्य पल्यापमास्य संख्येयभागमात्रेण कालेन यावत् पल्योपमासंख्येयभागमात्रमाणया सम्य
क्त्वमिश्रयोरुद्वलयिष्यमाणस्तत्समयवहल यष्टतद्दलिकं मिथ्यात्वे संक्रमयति सर्वसंक्रामणावावलि
कायाउपरितनं सकलमपि दलिकं संक्रमति आवलिकागतं तद्दलिकं स्तिबुकसंक्रामणास
क्रमयति। संक्रमयतश्च यदा एका स्थितिः स्वरूपापेक्षया समयमात्रावस्थाना अन्यथा तु द्विसम।

यमात्रावस्थानातदाद्योः। सम्यक्त्वमिश्रयोर्जघन्यं प्रदेशसंक्रमः॥ ७॥ उव्वलमाणीणउव्वलणा॥ सो इत्थ
एणवमसमट्ठमासाणं॥ तत्थ अट्ठावट्ठिं करणाण चरमे मिश्रमटुं मिश्रं तिमलोनः संक्रमनानाभय
शः का त्वा श्वेतरागवारान्‌ मोहनीयमुपशमय्य मोहस्योपशमे सम्यक्त्वा उपशामस्थ गुणसंक्रमेण।
।पदार्थः शेषाणि॥ क्षपितकर्मांशो क्षिप्यातिसागराणां पावद्य ट्ठवकरण चरमसमये जघन्यं प्रदे
शसंक्रमः॥ तथा मोहनीयोपशामविधिः। यमा गुणसंक्रमा गणे न तद्दलिकमवाप्यते न।
वातनश्रयानन मिति कृत्वा मोहनीया शामनप्रतिरवधः दिव्याबकारमगारवर्णबंधगतव
नरयाजरठिईओ बद्धिअ वंधिया। गादिमएविन्दबलाणानरकद्विकादव द्विक।
विक्रियसप्तकरूपं वेकार्यकादशकं पूर्वकर्माशा नादलितं तताद्याया प्यंतर्मुहूर्ते
कालं यावद्वितो यः पल्याबलेनरके भवति शानाति धाननरके जातस्तत्रवैक्रियैकादश।
कस्यत्यायो विबंधनत्वात्तत्र विध्यवमावानावातततएकें शायाना ना। मवतत्तविक्रायि।
कादशकं विराद्दलनयाद्दलयितुं लभविराद्दलनयावद्दलयनमाताथवा एकाम्रिति॥ २४७
स्वरूपापक्ष्यायामसयमात्रावस्थानायन्यावद्विसमयमात्रावस्थाना शेषाणवतितदानस्यवि
क्रियैकादशकस्य जघन्यदेशकस्यसंक्रमः॥ ८॥ मणुअदुगुच्चागोए पुद्धमसबायरबद्धग्गेउजुअं

तसेतिवयाण्यरतय्य श्युष्यबावं धि याग्रविरं मणुष्यद्विकं उद्धिगोत्रं वसर्वज्ञत्वात्तेन क्षपितकर्मांशो
दाद्दलितं तनः उद्धत्वगणवद्धमेउत्थि। आत्मनप्रहिकं क्षियएण बिद्याहिनामत्ता कृणमनपुरु र्द्धका
नयावत् नयोविबद्धंतन उच्चत्वेनेव तेजो वाउ श्रुत्वाधिमनुष्यत्व। तत्रवविराद्दलनयावद्दलयि
तुंलभ ऊद्दलयन्तत्र्युथ्यदा तथा मेकास्थितिर्द्विसमयमात्रावस्थाना शेषा तवति। तदा तयो मनुष्य
द्विका द्विगोत्रयोरुत्सकृणवद्धयोः जघन्यंप्रदेशसंक्रमंतथा तीर्थकरनामध्रुवबंधिप्रकृति
अल्पकालं बद्धमाति वर्षमहस्राणि। माति रेकाणि यायन्नबधाकेवलावस्थं तनः उद्वि
रति अबद्धंतकालं दोशानपूर्वकोटि रूपं यावत्केवलिपर्यायं पलिपाल्य आयोगिके
वलिनः। ततः क्षपितकर्मांशो मध्ववरम यवर्त्तमानस्य तीर्थकरनाम्नो जघन्यं प्रदेशसंक्रमः
।ग्रन्तउतबंधनतीर्थकरनाम्नः क्षपितकर्म शस्यतस्यायोगजघन्यायोगिना प्रथमसमयायोगा
ना बद्धामाजघन्यं प्रवदेशसंक्रमः आहारतणुं त्ति। आहारकतनूपलक्षितमाहारकसप्तकं ध्रुवबंधि
अतिअल्पकालं बद्धा मिथ्यात्वं गता ततः उद्धिरति विराद्दलनयावद्दलयतः। माताएकास्थितिर्द्वि
समयमात्रावस्थाना शेषाणवति। तदा तस्य जघन्यं प्रदेशसंक्रमः स्यात्। एवं मनुष्यतिप्रदेशसंक्रमः स्यात्।
पूर्णत्वार्थस्य ईकअद्दपणामाह॥ ९॥ चरमावलियपविद्याणुणामहाना मिस द्विन यअउद्अगउलिः

गा समय समा॥ तानिरवशेषक्रमणा इंउवरमाम वंति मायाद्रूपणो कालस्य आवलिकांतो शवेष्टाण
त्रिणि यांसाध रूतानाम स्थितिनवउदयस्तामांस्यानदित्रिकंमिथ्यात्वादिबावशकषायन रुकद्विक
तिर्यक्द्विकयंवेदायना तिवर्त्तमानतिवउष्टया तापोद्योतस्थावरसूक्ष्मसाधारणरूपाणां मेकान
त्रिंशत्संख्यानामावलिकायायावंतसमयास्तावंतिस्पर्धकानि भवंति खत्तुशाष्टावाक्यालंकारे
एवकारार्थः॥ आवलिकासमयमात्राण्येवेत्यर्थः बाइयसमवरेलावनाऊनव्यधायोगसमजघन्यउदे
शमकर्मस्थितिकस्यादिमउमाध्यमउत्यवस्तउव। सर्वविरतिदेशविरतिवानकाशालेषावउ।
णावारशमादेना यउयसमयस्तृयोगा केशायेउमाध्यमउत्यवस्तउवपल्यार्थ।
मायांरव्यवानागमात्रकालंयावस्थेवामउषे उमाध्यमउत्यवस्तवस्वणायामस्तुष्टत
स्तस्यवरमस्थितिखंमाकधयनातमतिवरमाव लिकायास्त्रिवकसंक्रमणस्थायमाणायोय
दाएकास्थितिविसमयमात्रावस्थानाशाघानवतितदासर्वजघन्यंयस्यदेशमकर्मतवप्रवमंशदे
शमतकर्मस्थामं त्रिभपरमाणुउशक्तिसभन्यतएवमकिकप्रमाणशाकूपणोशदेशमकर्मस्था।
नानिनानाजीवापक्षयाअनंतानितावद्यावन्नियावतस्थितावरमस्थितिविशेषउणोनकं। २४८
संशास्थाकुंष्टेद्रदेशमकर्मस्थानंनवतिवतअर्द्धमन्यत्तशदेशमकर्मस्थानं नवाध्यतेतनइदमेकं।

स्पर्द्धमात्रकेउदें उवरमस्थितिमाध्यकृत्यएवंवायावरमस्थितेतितां स्पर्द्धकेवकृत्यांदिउउव
स्थितिउइतायां एवंतावद्यावद्यावसमयोनावलिकासमयप्रमाणानिस्पर्द्धकानि भवंति तथाव
रमस्थितिघातस्यवरमप्रक्षेपमादिकृत्वापश्चातुश्व्यावदेशमकर्मस्थानानियावन्तरं
नावकृत्यानियावदालात्यसमात्मायउक्तृष्टुदेशमकर्मतनएतावदेतदवितकुलस्थिति।
तंयघास्थितिसंतवामेकस्पर्द्धकंविवक्षोत ततएकेनस्पर्द्धकेनसदृशावलिकासमयप्रमा।
णानिस्पर्द्धकानि भवंति॥ बांसंजलणति॥ णाखवेअद्धिगोणियश्रालिंगएसमएहिंउसम।
यदाणद्विउणोणजागघाणोणिका। सिणणिसंजलनत्रिकक्रोधमानमायास्नाए
एवं शवेदितनवकारणास्पर्द्धकानिवाच्य रतिइयसमवलावनाकोधवानाप्रथमस्थितिर्या
वदावलिकाशेषानभवतितावस्थितिघाति रसघातिबंधवायादारणाप्रवर्त्तंते आवलिकाशे
षायांउप्रथमस्थितावव ततानंतरसमयसमयोनावलिकागतंसमयद्वयोनावलिका
मिकवधंवमदलिकअन्यअवंहणतइसमयोनावलिकागतस्यदलिकस्पर्द्धकमावनायघा।
धावकुष्ठताततघाशापिकर्त्तव्यायवसमयद्वयोनावलिकाद्विकवद्धदलिकमस्तितस्यान्यपास्पर्द्धक
नावनाक्रियातशर्वप्रकारणावस्पर्द्धकस्वरूपभावाअध्यासाणघातआघातन्यतृकथंस्थितिघातर।

मयात बंधदयोदीरणावल्याबद्धानंतरसमये प्रथमसमयोदयोनावलिकाद्विकबद्धमेव दलिक-
मस्ति। न शेषमिति ज्ञाप्यते उच्यते इह चरमसमयक्रोधक्षिवेदकेन यद्बद्धं दलिकं तत्न बंधाव-
लिकांतातं चावलिकामात्रेण कालेन निरवशेषं संक्रमयति तथा चरमस्यावलिकाचरमसमये
न्यसस्यापि क्रियाऽक्रमा भवति द्विचरमसमयवेदकेन यद्बद्धं तदपि बंधावलिकायामतीता-
यामन्यूनावलिकामात्रेण कालेन संक्रम। यतश्चावलिकायाश्चरमसमये अक्रमा भवति॥
एवं यत्कर्म यस्मिन् समये बद्धं तत्तस्मात्सम- यादारभ्य द्वितीयावलिकाचरमसमये अक्रम॥
भवति। तथा च मति बंधद्वंसावश्यकम्। समयसमयद्वयोनावलिकाद्विकबद्धमेव।
मत्रप्राप्यमवनाशयंतघाद्रिततवाता॥ अमंताव्ययात्समयात्मिकाप्यावलिकाकिना
मक्रमलनयावत्समयात्मिकाकल्पतेत॥ तावबंधादिक्षावाद्धदसं चरमसमयोवर्वाकृष्टम।
समयेयद्बद्धं तद्बंधावलिकायां यावत्समयात्मिकामतीतायां अन्यया यावत्समयात्मिकयावलि-
कयाऽन्यत्र संक्रम्यमाणं चरमसमये बंधादिक्षावाद्धदसमयस्यापि सर्वधास्वस्वरूपेण प्राप्यते स-
र्वात्मनाऽन्यत्र संक्रमितत्वात् समसमसमये यद्बद्धं तत् यावत्समयात्मिकयाऽन्यत्र संक्रम्यमाणं। २४९
बंधादिक्षावाद्धदानंतरसमये स्वस्वरूपेण प्राप्यते सर्वात्मनाऽन्यत्र संक्रामितत्वात्। शेषं स्पष्टादि॥

समयबद्धं प्राप्यते। ततो बंधादोस्यवश्चिन्नमतिश्चानंतरसमये समयद्वयोनावलिकाद्विक-
बद्धमेव सत्प्राप्यते नान्यदिति तत्र बंधादिक्षावाद्धदसमये जघन्ययोगिना सता यद्बद्धं तस्य बंधा-
वलिकायामतीतायामन्यया आवलिकयाऽन्यत्र संक्रम्यमाणस्य चरमसमये यत्संक्रमयि-
तुं शेषं तावत् संक्रमयति तत्संक्रमात् जघन्यं प्रदेशसत्कर्मस्थानं एवं द्वितीययोगस्था-
नवर्तिना बंधादिक्षावाद्धदसमये यद्बद्धं तस्याप्यदलिकं चरमसमये सर्वोत्कृष्टमिति प्रदेशस-
त्कर्मस्थानं एवं जघन्ययोगस्थानमावि- स्थायावंतियोगस्थानानि तावंति प्रदेश-
सत्कर्मस्थानान्यपि चरमसमये प्राप्य- ते इदमेकं स्पर्धकं एवं बंधादिक्षावाद्विद्वि-
चरमसमये जघन्ययोगादिनाऽबद्धात् तत्रापि द्वितीयावलिकाचरमसमये प्राग्वत्तावं-
ति प्रदेशसत्कर्मस्थानानि नानावनायानिके वलं स्थितिद्वयनावनातानि त्रितिपत्तव्यानि बंधादि-
क्षावाद्धदचरमसमयबद्धस्यापि दलिकस्य तदा तद्विसमयस्थितिकस्य प्राग्वत्तावंति प्रदेशसत्कर्म-
स्थानानि नानाजीवापेक्षया केवलं स्थितिद्वयनावानिशाप्यमाणत्वात् इदं द्वितीयं स्पर्धकं एवं बंधादि-
क्षावाद्विद्विचरमसमये जघन्ययोगादिनाऽबद्धस्य तत्रापि द्वितीयावलिकाचरमसमये प्राग्-
वत्तावंति प्रदेशसत्कर्मस्थानानि नवं तिनवरं स्थितित्रयनावानितानि नानावनायानि तदानीं बंधावि-

यवाद्ध द्विचरमसमयनवकर्मस्यापि समसमयस्थितिकस्यापि चरमसमयबद्धकस्यापि दलिक
स्य द्विसमयस्थितिकस्य प्राप्यमाणत्वात् द्वितीयं स्पर्धकं एवं बंधावलिकाचरमसमयबद्धयोनाव।
लिकाद्विकयावत् समसमयाप्राप्त्या तिस्पर्धकानि सर्वाणि ततस्त्राद॥७॥ अहिगा ठिइ आवलिगा एग।
त्याद्वियोगस्थानानि उत्कृष्टानि समस्तानि समुदायेकस्पर्धकतया विवक्षितानि सकलयोगस्थानस
मुदायरूपस्पर्धं आवलिकागतसमयैः समयन्यूनद्विगुणैर्गुणितं सति बंधद्विचरमावलिकाद्वाद
नेतरसमयेषु समयन्यूनावलिकाद्वि कसमयप्रमाणानि स्पर्धकानि सर्वाणि प्राप्यंत एत।
द्यामेवानंतरसमये वत्तावति बंधद्विका वाद्यादनंतरसमये स्थितिरावलिकामात्रा।
तिष्ठति ततस्तस्यामावलिकाद्विकसमय प्रमाणानि मात्रायां च समस्थितौ संक्रामणत्याव
च्छ्रयमानायां परतश्चावलिकासमयप्रमा। णानि स्पर्धकानि च संक्रामणव्यवच्छिद्यात् अत एवच
नानि ह चरमसमये ततस्तासु व्यवच्छिन्नेषु चरमस्थितौ व्यवच्छिन्नायां द्विसमयोनाव
लिकासमयप्रमाणान्यावलिकानि प्राप्यंते नान्यानीति॥७॥ वेएसु फड्डगदुगं॥ अहिगा उदयस्साव
उदयावलिया॥ जसमयवक्खाणासु गणियाणागमाणाण हिक्कमिणो द्विवेदस्सावद उदयावदनउंस॥ २५०
कावेदस्य वातां कांक्षास्य वाकेन वतः कर्मति तावद्वक्तव्याता किञ्चित्तं उरन वसि द्विकप्रायोग्यः

जघन्यप्रदेशसत्कर्मा चासौ सूक्ष्मनिगोदमध्ये पल्योपमासंख्येयभागं तत्र आदेशाविरतिसर्वविरतिं च बहुशो लब्ध्वा चतुरश्च॥
वारान्मोहनीयमुपशमय्य द्वात्रिंशदधिकं च सागरोपमाणां शतं यावत् सम्यक्त्वमनुपाल्य अतिप
तितसम्यक्त्वो नपुंसकवेदेन क्षपकश्रेणिमारूढस्ततो नपुंसकवेदस्य प्रथमस्थितौ द्विचरमसम
ये वर्तमानस्य उपरितनस्थितिखंडं सर्वसंक्रमेण संक्रमितं ततश्चासौ उपरितनस्थितिसत्कर्मतानि यावत्
क्षीणानि ततः प्रथमस्थितौ चरमसमये सर्वजघ न्यं प्रदेशसत्कर्म तच्च प्रथमं प्रदेशसत्कर्मस्थानं॥
ततः एकस्मिन् परमाणौ प्रक्षिप्ते सति द्वि तीयं प्रदेशसत्कर्मस्थानं परमाणुद्वयप्रक्षेपे तृ।
तीयं एवमनंतानामपि परमाणूनामेकैक परमाणुवृद्ध्या प्रदेशसत्कर्मस्थानानि अनंतानि।
वाच्यानि यावत् गुणितकर्मांशस्य॥ उत्कृष्टं प्रदेशसत्कर्मस्थानं इदमेकं स्पर्धकं तथा द्वि
तीयस्थितौ चरमखंडे संक्रम्यमाणे चरम समये प्राप्तौ क्षपकस्य सर्वजघन्यं प्रदेशस॥
त्कर्मस्थानं तत्प्रभृति एकैकपरमाणुवृद्ध्या अनंतानि प्रदेशसत्कर्मस्था।
नानि तावत् वाच्यानि यावत् गुणितकर्मांशस्य उत्कृष्टं प्रदेशसत्कर्मस्थानं तदिदं द्वितीयं स्पर्धकं॥
एवं यावत् प्रथमस्थितिद्वितीयावस्थितिर्विद्यते तावदेकं स्पर्धकं द्वितीयस्थितौ चरमसमयो
समये वा द्वितीयस्पर्धकमिति एवं च कारणात् स्त्रीवेदस्यापि स्पर्धकं वक्तव्यं नपुंसकस्यैव।

दस्य उनास्पर्द्धकच्यामवेनावतार्य तद्यथाचरमसमयजघन्यंप्रदेशसत्कर्मस्थानादिकृत्वानानाजी।
वापेक्षयाएकैकपरमाणुवृद्ध्यानिरंतरंप्रदेशसत्कर्मस्थानानितावद्वाच्यानियावत्तस्यैवोत्कृ-
ष्टमित्याकृष्टप्रदेशसत्कर्मस्थानानिएतानिचसर्वाण्यनंतानिएतानिस्पर्द्धकंतद्यथैवेमसमय।
चद्वितीयस्थितौचरमसर्वसंक्रममाणेसर्वजघन्यंसर्वप्रदेशसत्कर्मस्थानमादिकृत्वाप्रागुक्त।
द्वितीयस्पर्द्धकंतद्यथाचरमसमयवाच्यं। किंचाद्विगात्रिसमयस्थितिकमेषामवसेयाधिकान्यपिस्प-
र्द्धकानिभवंतिकियंतिभवंतीतिचेत् उच्यतेयावंत्यआवलीयाइत्यादिश्राद्धश्रावलि।
केइत्युच्यतेतायाद्विचरमावेगावा ॥द्विकसिमणिद्विइत्युच्यतेतायत्चरमाद्वित
तायसर्वस्कंस्थानियोगस्थानानिसा। कलायायोगस्थानसमुदायइत्यर्थः।चास्यामावलि-
कायांद्विसमयहीनायांश्रावलिकाद्वि। कंसमयेःद्विरूपहीनैरित्यर्थस्तुणितैस्त्वास-
हितायंतिःसकलायोगस्थानसमुदायइत्यर्थस्तावंतिकियंतिभवंतीतिचेत्उच्यतेयावंत्यआव।
लियाइत्यादिश्रावद्धश्रावलिकेसमयप्रमाणानित्रधिकानिभवंतीस्पर्द्धकातिद्विरूपावदस्पर्द्ध
स्पर्द्धकयादिव्यवाद्वादसंतिसमयद्वयावानावलिकाद्विकवद्धंउदयावदस्पर्द्धलिकंविद्यातत्तावे २५१
दकांस्यमतांसज्वलनत्रिकोक्रमरकारणायायोगस्थानानापेक्षयासमयद्वयंहीनावलिकाद्विकसम

यप्रमाणानिस्पर्द्धकानिवाच्यानिसंप्रत्युक्तानांवक्ष्यमाणानांचस्पर्द्धकानांप्रमाणप्ररूपणंकुर्वन्।
माह॥ बासमएनसंछोभंतेविदुत्तरतेनिरंतरंउचियंसर्वजघन्यात्प्रदेशसत्कर्मस्थानादारभ्यएकैकेन
कर्मस्कंधेनवृद्धानसर्वस्मादुत्कृष्टादारभ्यनिरंतरंप्रदेशसत्कर्मस्थानजालंतावद्वक्तव्यंयावदुचि-
तप्रदेशसत्कर्मस्थानंभवतिइयमत्रभावनासर्वजघन्यप्रदेशसत्कर्मस्थाना
दारभ्ययोगस्थानानापेक्षयाएकैकेनकर्मस्कं धेनवृद्धानिप्रदेशसत्कर्मस्थानानिनिरंतरा।
णितावद्वक्तव्यानियावदुत्कृष्टंप्रदेशसत्क। र्मस्थानंभवतिएकैकर्मस्कंधहानावृद्धौतइति
वाक्यायोगस्थानवशालब्धस्पर्द्धकाप॥ कृयाश्रत्नयावरमावलियपवाइत्याद्वे।
यानिस्पर्द्धकान्युक्तानितावत्कैकेनप्रदेशे तेवाद्यानावारद्विविज्ञाप्यातेइतितादेवमुक्तं
सामान्यनलक्षणंस्पर्द्धकानांमंत्र्युवल्पमान उक्तानांस्पर्द्धकप्ररूपणार्थमाह॥ बाएगंवब
लमाणाएकंउदकंउबल्पमानप्रकृतीनांवायाविंशतिसंख्यानांतत्रसमयस्कंस्पतावत्सावना।
क्रियातत्रजघन्यायायाजघन्यस्थितिसत्कर्मांत्रासुभसभ्यसतत्यवस्तत्रसमयकंदेशाविरतिंध
वानकवाराववलछावउरष्ववाराश्रमोहनीयउपशमय्यद्वात्रिंशदधिकंचसागरोपमाणांशतंय
वतसम्यकृत्वमनुपाल्यमिथ्यात्वंगतःततश्चिरादुद्वलनयासम्यक्त्वमनुपालयातायदाचरमखंडंसं।

क्रांतं एकावलिकां शेषा उदयावलिका तिष्टति तिष्टति। तामपि वेद्यमानासु स्तिबुकसंक्रमेण संक्रामति मिथ्यात्वसंक्रमस्य।
ति। संक्रमं यतस्य यां एकां स्थितिं द्विसमयमात्रावस्थानां शेषान्ता यदावतिष्टते तदा समयस्क्रं।
स्यमात्रजघन्यप्रदेशसंक्रमस्थानं ततो नानाजीवापेक्षया एकैकप्रदेशवृद्ध्या प्रदेशसंक्रम
स्थानानि तावद्वक्तव्यानि यावत्तेन कर्मांशेन सो उत्कृष्टप्रदेशसंक्रमस्थानं भवति इदमेकं स्प
र्द्धकं एवं समयस्थित्यास्त्वस्या एवमेव द्विशेषाणामपि प्रक्षेपणयोग्यानां विकल्पकाद्दशाकाद्वारक
मनुको विग्रोत्रिमसंख्यधिककृपयाणां उत्कृष्टा नानावरंतानां द्वात्रिंशदधिकसागरोपमश
तप्रमाणमस्पर्द्धकालोत्कृष्टलत एव नवकं। ख्यावलोकनमानाकमायाणां संज्वलना
लोभयशःकीर्त्या स्पर्द्धकां घंस्यामपि वचनो कषायाणां प्रत्येकामाकेकस्पर्द्धकं तद्वि
विवंसपवा नवमिद्विका प्रायोग्यजघन्यप्रदे। शसत्कर्मावित्रसंभामाध्यमउत्पचस्तद्वसमसंक्रं।
देशविरतिवनिकायालद्यावत्रस्ववारत्रामादनायउपशमस्यस्यावदनउंसकावेदो तन्नयो
नृयो वेधनाद्वाम्यादिदलाकनसंक्रामणवउत्कृतमाश्वर्यमउपाथ्यानातस्तत्वाविरकालसंयमसउप
त्युक्रयणायाद्भितस्तस्यवरसमवेनवरससमायस्थितविद्यमानंप्रत्येकमषांनाकषायाणां प्रदे। २५२
ससंक्रमएवासकंषांनाकषायाणां तत्सर्वजघन्यं ततस्तस्याद्वारस्यनानाजीवापेक्षया एकैकं।

वप्रदेशवृद्ध्या निरंतराणि प्रदेशसंक्रमस्थानानि अनंतानि तावद्वाच्यानि यावदुत्कृष्टं कर्मांशस्यो।
त्कृष्टप्रदेशसंक्रम एवामेकं पुंसांनाकषायाणां प्रत्येकं स्पर्द्धकं भवति सोदनाय वर्जानां घा।
ति कर्मणां स्पर्द्धकनिरूपणार्थमाह छिरवनकविद्वयारवाणक्रमायस्यामसकालसमाणगदि
यायाईणं निव्वायघजाणं हावकंशाणकषायस्य स्थितिरवंसव्यवाच्छेदात स्थितिघातव्यवाच्छेदा
त्पशतायां शेषाकाल स्तिष्टति तत्समानि। शेषकालसमयसमानि स्पर्द्धकानि एकाधिकानि
घातिकर्मणां भवति निद्राप्रचलायास्त्व द्विचापरित्यज्य एकं चरमस्थितिगतं स्पर्द्धकं शा।
षाणि वाच्यानि निद्राप्रचलायाद्विउ। दयानावातस्वरूपेण चरमायदलिकं नशा।
म्यातकिं उपरउत्कृतिरूपाणातेननत्यो। तकस्पर्द्धकं चरमस्थितिगतं परित्यज्यातस्पर्द्धं
कानां वरूयं एतावनात्ङ्गाणकषायाधाया संख्यायउजागउगातभसंउ। एकस्मिंश्च संख्य
यतमवर्वक्लर्वत्रमाणनागाश्चवितिष्टमानज्ञानावरणपंचकदर्शनावरणचतुष्टयांतरायः
पंचकानां स्थितिसंक्रमसवापवर्त्तनयाश्च पवर्त्यक्षीणकषायाद्धासमकारा तिनिद्राप्रचलायो
स्त्वकसमयदानंश्चवचकरणं भागावाकंतदानीव स्थितिघातादयोनिवृत्ता। यदिपिवक्षीण
कषायाद्धासमं स्थितिसंक्रमकृतं तदपि वक्रामणयधासंनवउदयादारणान्या कृत्यउपगच्छत

तावद्बद्धस्योपांत्यकाले स्थितिविशेषान वर्तितस्यौ न्क्षपितकर्मांशस्य सर्वोत्कृष्टं प्रदेशसत्कर्मस्थानं इदमे
कं स्पर्धकं घातयेषु स्थित्योः शेषीभूतयोः सत्कप्रकारेण द्वितीयं स्पर्धकं तिस्रश्च स्पर्धकानि वाच्या
नि। चरमस्य च स्थितिघातस्य चरमसंछोभसमयादौ कृत्वा यावत् सर्वोत्कृष्टं प्रदेशसत्कर्मस्थानानि यावत् तं इदं
नितावद्वक्तव्यानि यावदात्मायमात्मायं सर्वोत्कृष्टं प्रदेशसत्कर्मतावात् तदपि सकलनिर्वृति निरन्तरस्थि
तिगतं च समयमेव च सा केकं स्पर्धकं इष्टव्यं त तावन्नाधिकानि स्थितिघातस्य चावदास्यन्तं॥ द्वी॥
एकस्थित्याः समयसमानि स्पर्धकानि। तत एवं निरावलिकायाः क्षिप्तचरमस्थितिसमधिक
स्पर्धकानि वाच्यानि चरमसमये तद्विकस्यासमाणाचार्य॥ तथा ततः एकेन द्वी
नानि तस्य स्पर्धकानि इष्टव्यानि॥ ७॥ मले ये ते स्थितिगाणे उदयवर्जितं तेन कालेन उत्का
गद्दियाइं समाणं एक्कणं इं छोलसा आया यवस्थातस्यां सत्तायां संज्वलनानां। ताः षोडश सत्ता
कास्तासु द्विधातयथा उदयवात्याः उदयवत्यश्च तत्रोदयवात्या मनुजगतिमनुष्यानुपूर्वीवेदियजा
ति त्रसबादरपर्याप्तसुभगादेययशःकीर्तितीर्थकराणां उच्चैर्गोत्रमातानां माता ना एतासां वेदनीयद्व
योर्वेदयानां सातासातयोः प्रकृतीनां तेनापि योगिकालेन तुल्यानि स्पर्धकानि एकेनाधिकानि निरन्तराणि अयोगि २५२
कालेयावंत समयास्तावंति स्पर्धकानि एकेनाधिकानि निरन्तराणि प्रत्येकं प्रतिपत्तव्यानि। अयोगि

क्षिव लिन चरमसमये क्षपितकर्मांशस्य शेषस्यपि न्सर्वजघन्यं प्रदेशसत्कर्मस्थानं तत्र प्रथमस्था
नं। एकेन ततः एकस्मिन् परमाणौ प्रक्षिप्ते सति द्वितीयं प्रदेशसत्कर्मस्थानं एवं नानाजीवापेक्षया
एकैकप्रदेशवृद्ध्या तावत् प्रदेशसत्कर्मस्थानानि वक्तव्यानि यावत् गुणितकर्मांशस्य सर्वोत्कृष्टं।
प्रदेशसत्कर्मस्थानं इदमेकं स्पर्धकं तत एवमपवर्त्यास्थित्याः शेषीभूतयोः द्वितीयं स्पर्धकं तिष्ठ
तु स्थितिच्छेदे तावदेवं निरन्तरं तावद्वक्तव्यं यावदयोगि प्रथमसमयः तथा समयायोगि प्रथमसम
मयः तथा समयायोगि केवलि चरमसमय चरमस्थिति रेवं समकं च रमसत्कृष्टप्रमादिं कृत्वा यावदात्मा
यमात्मायं सर्वोत्कृष्टं प्रदेशसत्कर्मतावादनदपि सकलस्थस्थितिगा स
मेकं कं स्पर्धकं इष्टव्यं तावायोगि के व लिगुणस्थानाक्यावंत समयास्तावंति स्पर्धका
नि एकाधिकानि उदयवतीनां प्रकृतीनां च त्येकं नवंतिशेषाणां च उदयवतीनां प्रकृतीनां व्य
शांति संख्याकानां तावंति स्पर्धकानि एकेन हीनानि नवति यत स्ताश्चायोगि केवलि चरमसमये
उदयवती समाधास्ति स्तिबुकसंक्रमेण संक्रम्यातेततस्तासां चरमसमयगतं स्पर्धकं न प्राप्यते। इति।
तेन हीनानि तासां स्पर्धकानि नवंति इदयद्यपि मतप्रत्याद्यानं यगर्भ तेलमाणाशत्यानेन ग्रंथे
न। प्रागेव स्पर्धकप्ररूपणा कृता तथापि ह्या पितासां स्पर्धकानि नवंति इदयद्यपि प्राप्यं तेइतिस्त्रय।

उपशांतमेवं करणाणष्टपि बंधनादिषु यथासंभवं स्पर्द्धकानि वाच्यानि तथा चाह संमत्तवातावणाइ
कम्माण एगसेहिं होति तयाइं करणेसु उदयउदयमियत्तु माणाणे वामेएणं संतवतः सत्तवमाश्रि
त्यस्थानानि उदयसक्कर्मस्थानानि करणेषु बंधनादिषु उदये च कर्मप्रदेशाग्रस्य कर्मप्रदेशान
धिकृत्य तयानि तानि तव्यानि किंच मित्याह एवं स्पर्द्धकानि एतन्नयोग्यकेन स्पष्टमानतन प्रकारेण ज्ञा
तव्यानि तथाहि बंधनकरणे बध्यमानानां स्थानमादिकृत्वा यावदुत्कृष्टं योगस्थानं एतावंत प्र
देशाग्रकर्मस्थानानि बंधमाश्रित्य प्राप्यंते तावंति विकल्पस्पर्द्धकं एवं संक्रमादिषु पि भावयितव्यं
यथायोगं भावनीयं ॥ ७ ॥ करणोदय संतस्थाणाणि उपसमगाउ तिगाय तत्यका
रपयातत्थव ठितंत दत्थवनाबोह्र दा। नोकरणानांउदयसत्तायाश्च प्रकृतिस्थानेषु ॥
सेसगा तिगाय त्रिशेषाकेवलिकेस्थितप्रत्व नागवदन्नग्रपरात्यकेवलाने विकल्पानांतव्या
न्तयथा तत्र यस्कारअल्पतरः अ विस्थिताः वक्तव्य एतेषां वक्तव्ये लिखणमिदं ॥ ८ ॥ एगादेगि
गाप उत्तमा एगाइ जाणगंमि विइउत्त तत्थामे तेउत्तरुपरामपमायेस्त्र वज्ञेबोइह बंधमाश्रित्य ना
नाक्रियात बंधे भिन्न प्रकृतीनां उत्तरप्रकृतिनां बंधः कदा चित समस्तानां कदाचित् द्वयस्ता कदा   २५४
चित् एकस्याः तत्र यदा स्तोका प्रकृती बध्नन् परिणामविशेषतो भूयसा प्रकृती बध्नाति यथा सप्त

बध्नन्नष्टो बध्नाति यथा षड् एको बध्नन् सप्त तदा स बंधो भूयस्कारः ॥ तथा चाह ॥ एगादहिगा पढमो ए
गादिसि तरिकहियाहिलिः प्रकृतिनिर्धिके बंधे प्रथम प्रकारो भवति भूयस्कारो बंध इत्यर्थ
। यदा तु प्रभूता प्रकृतीर्बध्नन् परिणाम विशेषतः स्तोका बध्नाति तदाल्पतरो बंधः यथाष्टौ बध्नन् सप्त ब
ध्नाति सप्त वा बध्नन् षट् षट् वा बध्नन् एकां तदा नाम बंधो अल्पतरः तथा चाह एगाइ जाणगंमि विइउ।
एकादिभिरकिद्यादिभिः न्यूने बंधे द्विती यप्रकारो अल्पतर इत्यर्थः तथा मपरूयस्कारोल्प
तरो वा द्वितीयादिषु समयेषु तावन्मात्र तया प्रवर्त्तमानो अवस्थित इति यथा पादच्छ
ला तं तथा चाह तं यि मिसोवइउत्ता वन्माविहुता यो अवस्थित इत्यर्थः एतत्रयोपि
प्रकारा इह प्रकृतीनां संभवंति द्रष्टव्याः स्कनसंभवति न हि सकल प्रकृतीनां सर्वासां बंध
वा ह्रादस्ममिति भूयोपि बंधः संभवति यन्न वउ र्विबंधः स्यात्ततो उत्तरप्रकृतीरधिकृत्यप्रावदित।
अयथा मा हि तान्नाय स्पत प्रकृतमावोत्तरप्रकृतिबंधमव भ्रावमतिउपशांतमो ह्रगुणस्थानकादवरू
ह्यतियातन्नायाणि बंधाः तत्र प्रथम समयम हितदाना न भूयस्कारो वक्तुं शक्यते नाप्यल्पतरो न।
पा अवस्थितस्तत्र गुणागोयागा तता तासाव वक्त व्यइत्यु व्यते भूयस्कारादि नाम्ना वक्तुं मशक्यत्वात्।
एवमुत्तरप्रकृतीरधिकृत्य ज्ञानावरणीयादिनां वेदनीयवर्ज्जानां मवक्तव्याः तावनीयः वेदनीय

स्यध्रुवबंधित्वान्नभवति तस्य हि सर्वथा बंधव्यवच्छेदात् सयोगिकेवलिचरमसमयं न वर्त्तते इति पा
तायेन तृतीयो बंधः प्रवर्त्तमानः प्रथमसमयेऽवक्तव्यः स्यात् तनादेव मूलप्रकृतीरधिकृत्यावक्तव्यब
न्धोऽत्र शेषास्त्रयः प्रकारास्तूत्तरप्रकृतीरधिकृत्य चत्वारोऽपि प्रकाराः संभवंति यथा च बंधे चत्वारोऽपि
प्रकारास्तथा एवं संक्रमे च उद्वर्त्तनायामपवर्त्तनायामुदीरणायामुपशमनायामुदये सत्तायां
च प्रकृतिस्थानेषु स्थित्यनुभागप्रदेशेषु। निधत्ते च यथायोगं भाव्यमवनावनाया। करणोद
यसत्तानां सामान्यावधिलक्षणमाह। इयाणिमसंतसुमंतवउत्तहयाणमियद्रुष्टानां
करणानामुदयसत्तयोश्चानुयोगः। प्रत्येकंसप्रवेशरूपंतत्रघस्वामित्वमुच्य
तासामिदानीं चाह द्वितीयार्थं इत्यर्थः। यायावद्घ्नापेक्षयावबजवचनं तत्स्वातंत्र्यं
उघस्वामित्वा नियमात्करणोदय सत्तास्वरूपरूपाणि तु इष्टानामपरिज्ञानात्साध्य।
कमपिज्ञानव्यक्ताज्ञानमित्याह। नित्यादित्वं उदयमुमार्गणास्थानेषु कषमित्याह संनवति
यथासंनवलिगाघटातनपिवमान्यथाबंधोदीरणासंक्रमासंतु दर्शनाद्रव्यादि दिसावदाय
गइभेईसमुत्तरागपएसवातत्र बंधोदीरणासंक्रमसत्तोदयरूपाणि पंचानां पदार्थानां प्रकृतिस्थि २५५
त्यनुभागप्रदेशानां। प्रकृतिस्थित्यनुभागप्रदेशानां प्रकृतिस्थित्यनुभागप्रदेशानधिकृत्य जघन्याजघ

१२

न्योत्कृष्टानुत्कृष्टैः संबंधपरस्परासंक्रमकालमानमाविरोधनमालनं यथाज्ञानावरणीयस्य जघ
न्यस्थितिबंधे जघन्यानुभागबंधो जघन्यप्रदेशबंधश्चाजघन्यास्थितिस्तूदीरणासंक्रमसत्तोदया
इत्यादिरूपं तत्सर्वं परिजाय स्वपरिज्ञानार्थं तादवतु क्रमप्रज्ञानदिनिमनाबयतज्ञाकव तिज्ञा
तं कर्मस्वरूपस्य करणोदयसत्तानां वाङ्मात्रेण तत्त्वमर्थं इतिप्रवृत्तिं कारणपरिज्ञानं निबंधि
नौ थि निशिष्टफलमंशक्षिप्रमात् करणोदयसंत विकृतविज्ञानकारणसंजतु ज्ञानाणाकथवगुदया
भिवा। जणियमणिबंधुजमावतिकरणा। नाउं कम्मस्सरूवाणमुदयसत्तायो श्चसमस्कपारि
ज्ञानं तु कर्मनिर्जराकरणं संजनमपथ ण्णा। तदुक्तं तत्संतः किमित्याह कर्माष्टको
दयसत्तानिष्ठाजनितं कर्माष्टकस्य इष्टानां कर्मणामुदयनिष्ठया उदय उदणं बंधसत्ता।
रूपलक्षणं। तातायमर्थबंधोदयसत्तास्वाय णाजनितं तु त्यादितयतमणिबंधितिमनम इष्टं च
बंधाख्यणिबंधितिन विद्यते निष्ठापर्यवसानं यस्य तत्तथानिष्ठं अपर्यवसानं तु सवेज्जनयत्रापिमोक्षं तु।
सं तत उदयं तिष्ठातु बंतितस्मादवस्यमिदं प्रकरणं पठनीयं विभिन्नितरमत्यामः करणार्थः कृतार्थय
घात्रज्ञिः। संयमाधिनिधबवर्त्तितया पचानन वमतामक्लिष्टाध्यवसायरूपरूपबंधपरिहारः यतः स्या।
त्स्वयः। इति संवत्या वार्यं आत्मन अबत्यपरिहारत्र आत्मपांतु बजस्तु तानां प्रकरणार्थपरिज्ञावना।

विषयस्यार्थतो वक्तृत्वं चास्योपकारो विषये उपादेयत्वेन विपरिणतस्यार्थस्योपकरणमपरंपरया संबं
धिस्तु लताख्यापयति । इह कर्मप्रकृतेः सा प्रयोजनार्थं सामर्थ्यमनया विधिनोद्दिष्टता । तत्कथ
। कर्मप्रकृतिरिति विवादाच्च अल्पमतिनापि ज्ञायते । कर्मप्रकृतिनामकत्वं च प्रकृतिकान्तरेष्विवादि दि
वत्र्व इत्याख्याणि तत्र च दितीयमथ प्रायश्चित्तमेवानुष्ठानकवक्तमेव विशेषत एव पंचमं च वक्तृविंश
तिशतयस्य स्माणे तत्र च प्रकृत्याख्या वत्र्व शान्त   तं च उदितत्यात्योगवान संयंतस्मात इदं चकर
णं नीतं । आकृष्टमित्यर्थः अस्मिन्नुपकरणे ।   यत्किमपि स्खलितमनाभोगतो मनाभोग ।
यतो छद्मस्थस्य हि कृत च यत्रस्याप्यापर   णामा मर्षतां स्वामिनां मनभवति तदोनामा ।
गमनितं यत्किमपि स्खलितं तत्तदशोध यि   वाचपतो यावदानुकूल्येन च हितमंयं संप
न्नाद्दिष्टवादत्ता वादवाकोगविदाम्रमयामप   रिमदन्तामवग्रदहृदिमान्साग्रतदान्यतपदमाग
मातुमा चक्षुष्य कुचयं उग्याघदमत्रपदंममाघा नातदमिति तदपनमपदत्र सामदपाः उमा दाम्रकर्त्री ।
व्या इदत्राम्बस्यादोमाध्यत्रवशान वमगाजमवस्यमति ध्वतद्मत्रादिमंगलाविधान दित्रा म्बमवि
घ्न्दिनप रिसमाप्तिमिच्छन्निमध्यमंगलाविधानतत्र शिष्यप्रशिष्यादिपरंपरागमानन स्थिर्याधान्न । २५६
पर्यंतमंगलाविधानतत्र नच ति शिष्यादित्रिरवध्यर्यमाणानेतषां चेतमित्रु इतिष्टितं नच वि । तत्रादि

मंगलं सिद्धंसिद्धं त्रुच्चमित्याद्युक्तंमध्यमंगलं उपक्रमणं अनुत्रवाण श्रुणुयोगवाणुणिवया
मीति । मंत्रत्रितु न पर्यंतवपानमंगलमाहन्नम्रवरमामणोवश्यवषकरिमपविकमित्र विमलमश
किरणाधिमलेविक्रमम्मम इलोमा मम रणमहावारोष्यस्त्रनगवातामहवारम्यवरमउत्रेयतत्रा
मनं तद्वयव संस्पर्शातये उकार्षण विकसिता उपधगता विमला श्रणा ता मिध्यात्त्रानच प्र्ययम ।
त्नामति किरणामतिरस्मयाम्नक ममतिना   वकर्मतामामलामशान त्रुमाता विमलयं तिवि
मला ऊर्व तिमलगवा त्रमदावागवर्मा   नम्बामामममंमंमाश्लयजातस्पत्रारिणपरित्रा
णादेवनातम्ह इतिकर्मउपवंतगातात्रवं   धाक्रिशाववाकुपक्रपावदापरात । स्त्वयाग्रत
स्याप्रदास्त्रास्त्रत्रयमनायावजिनवर्धमा ।   नतिरस्तृक्रमतघातमत्यदार्थउकाशकेतिस्पो
द्यंतमग्रकाममातिनमिघांतताम्करांखवाव ।   गतकर्मप्रकृतिशाह्नतमउतायनकर्मप्रकृतिरिय
मता । श्रुतात्रवलिगम्यतावाचिततः क्वचिषा विषमार्थउक्ता क्वचाल्पशाम्राथंक्रतत्रामादेनषाषम
मकत्रुक्रमवदायात्र किंचितस्कुटाषां विद्वतामयणा कर्मप्रकृतितिधानं । चउत्कर्षायनमीश्वरो
त्याणं वाकपाराणकृतयेत्राचार्यांक्रातनमम्तस्मो । एतामतिरा राकर्मप्रकृतिविवृत्तकृता ।
लवद्यापिमलयगिरिणा सिद्धितनाश्रुतं तेलो । चार्तताम गलंमेस्तु । सिघांबममममंगलंमंगलं ।
माधवः सम्यक्जैनो ४   गलं । इति श्रीमलयगिरिविरचिता कर्मप्रकृतिटीका समाप्ता ग्रंथाग्रं ८०००

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

मार्गशीर परति२५मी

मा[illegible] प्रति२[illegible]मी

LIBRARY OF THE BOMBAY BRANCH OF THE ROYAL ASIATIC SOCIETY